
KB
AID

THOMÆ SYDENHAM OPERA MEDICA.

THOMÆ SYDENHAM MEDIC. DOCT.

AC PRACTICI LONDINENSIS CELEBERRIMI

OPERA OMNIA MEDICA.

EDITIO NOVISSIMA
omni alia auctior.

PATAVII, Typis Seminarii. M.DCCXIV.
Apud Joannem Manfrè.
Superiorum Permissu, ac Privilegio.

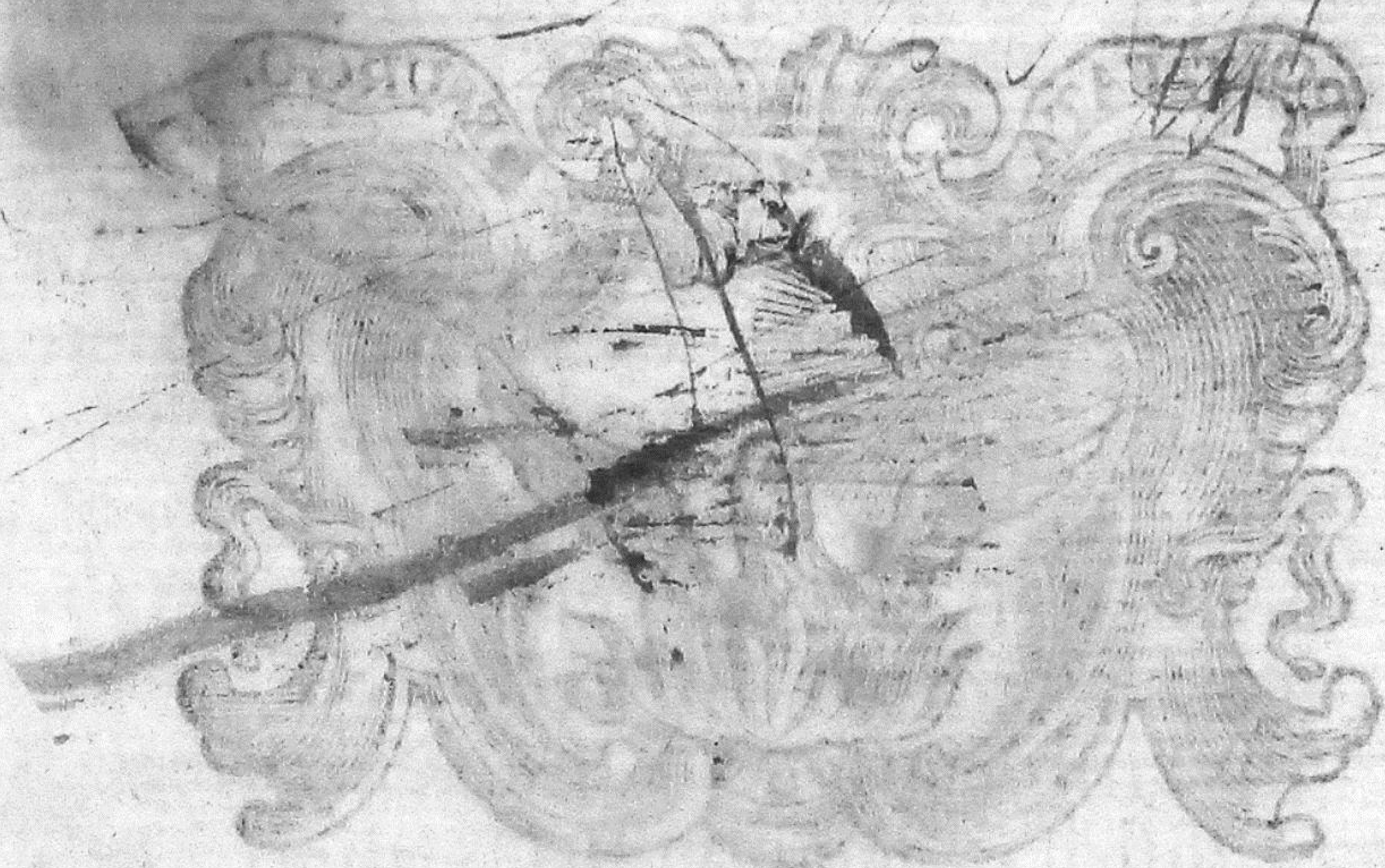
THOMÆ SYDENHAM

MEDIC. DOCT.

AC PRACTICI LONDINENSIS CELEBERRIMI

OPERA OMNIA MEDICA.

EDITIO NOVISSIMA omni alia auctior.

PATAVII, Typis Seminarii. M.DCCXIV.
Apud Joannem Manfrè.
Superiorum Permissu, ac Privilegio.

BIBLIOPOLA LECTORI.

NObilissimi Viri Thomæ Sydenham, Medicinæ Doctoris, & Practici quondam Londinensis longè Celeberrimi; Opuscula, quotquot hactenus separatim prodiere omnia, unico jam Volumine comprehensa, tibi, *Lector Humanissime*, exhibeo. Hìc itaque non tantùm reperturus es Observationes Medicas circa Morborum Acutorum Historiam, & Curationem; Sed etiam Epistolas Responsorias duas, primam ad Amplissimum, Doctissimumque Virum *Robertum Brady*, Med. Doct. Colle-

gii Cajò-Gonevillensis Custodem, nec non Regium in Medicina apud Cantabrigienses Professorem Celeberr. de Morbis Epidemicis ab Anno 1675. ad Annum 1680. in Observationum priùs evulgatarum supplementum, & continuationem: Alteram ad Ornatissimum, Eruditissimumque Virum *Henricum Paman*, M. D. Collegii Divi Joannis Cantabrigiensis Socium, Academiæ Oratorem publicum, & in Collegio Greshamensi apud Londinenses in Medicina Professorem, de Luis Venereæ Historia, & Curatione, in qua ultra morbos acutos divagatus, Chronicorum Historiam aggreditur, quam etiam ulteriùs persequitur in ultima sua Epistolari Dissertatione ad Spectatissimum, Doctissimumque Virum *Guilielmum Cole*, Med. Doct. Nam in ea non tantùm de nuperis suis circa Variolarum Confluentium Curationem observationibus quædam tradit, sed præterea de Affectione Hysterica pluribus, iisque accuratissimis edisserit. Sed Praxim Medicam propè integram absolvit, quod ultimò adjicitur; Tractatus nimirum de Podagra, & Hydrope; Schedula monitoria de novæ febris ingressu, item

de

de febre putrida variolis confluentibus ſuperveniente, & de mictu ſanguineo à calculo renibus impacto; ac tandem Proceſſus integri in morbis ferè omnibus curandis, iis ſanè, qui in Lipſienſi Editione reperiuntur, multò auctiores, addito etiam tractatulo de Phthiſi hactenus minimè vulgato.

Eximias Viri Illuſtriſſimi dotes, atque in edocenda Praxi Medica ſoliditatem, & accurationem impari calamo enarrare hìc non ſuſcipio; ſiquidem præterquam quod laudibus tanto Viro dignis jam tota reſonat Anglia, Germania, Italia, ac univerſa Europa: de ejuſdem Scriptis, & Obitu quædam in præfatione ad Proceſſus integros, &c. habentur: Hoc etiam ſanè minimè meum eſt, qui in eo tantum deſudavi, ut hæc mea Editio & commodior, & correctior evaderet; Commoditati nempe tuæ ſtudens, *Lector Humaniſſime*, quod antehac in duo diſtinctum erat Volumina, in unum, ſub paulo majori forma, nunc coegi. Correctionem quod attinet, de ea judicium penes te eſto, ſi priùs admonitus fueris, me non tantùm allaboraſſe, ut vulgari modo procederet,

ſed etiam ejus curam cuidam ex Amicis Medicinæ Doctori, & Practico Genevenſi, commiſiſſe, qui hoc negotium lubens, & minimè negligenter in ſe ſuſcepit, eò præcipuè adductus, quòd Nobiliſſimum Authorem in Praxi edocenda aliis omnibus non tantùm parem, ſed forſan multò ſuperiorem crederet, ita ut vix, ac ne vix quidem ullum Medicinæ Practicæ Scriptorem ipſi æquiparandum arbitraretur. Unde ſibi honori vertebat operam ſuam qualemcunque in hoc labore ponere, à quo itidem fructus non parvi momenti inter legendum decerperet. Hoc Medici illius Elogium hìc inſero, quoniam ſic idem ſuaſit, Excellentiſſimi Authoris laudes imo pectore recondere non contentus, & eas ex parte publicas meis verbis facere avens.

Indices varii adiecti ſunt, ſcilicet tum Tractatuum, & Capitum, tum etiam Rerum in hiſce contentarum. Unde nihil prorſus credo omiſſum, quo tuæ, *Lector Benevole*, & utilitati, & commoditati ſatisfacerem. *Vale, tuique ſtudioſiſſimo fave.*

SERIES
TRACTATUUM, & CAPITUM.

SECTIO PRIMA.

SECTIO SECUNDA.

SE-

SECTIO TERTIA.

SECTIO QUARTA.

SECTIO QUINTA.

SECTIO SEXTA.

ELENCHUS RERUM OBSERVATIONUM

SECTIO PRIMA.

CAPUT I.

De Morbis Acutis in genere.

MOrbus naturæ conamen in ægri ſalutem, *Pag.* 33. Morbi partim ab aere, partim à varia Fermentatione, & Humorum Putrefactione, *p.* 34. Peſtis, & Arthritis Naturæ Medicatricis inſtrumenta, *ibid.* Ratio Morborum Acutorum, *p.* 35. Febres Intermittentes Acutis, licèt minùs propriè, accenſendæ, *ibid.* Chronicorum ratio, *p.* 36. Acuti ab aeris alteratione impreſſi Epidemici dicuntur, *ibid.* Acuti a particulari corporum ἀνομαλίᾳ, quovis cujuslibet anni tempore invadentes, Intercurrentes, ſeu ſporadici dici poſſunt. *ibid.*

CAPUT II.

De Morbis Epidemicis.

EPidemicos tum à propriis quibuſdam ſymptomatis, tum à medendi ratione diſpari, differre ab invicem conſtat, *p.* 37. Febrium Continuarum Epidemicarum diverſæ ſpecies, diverſa omni-

CAPUT III.

Constitutio Epidemica annorum 1661, 62, 63, 64. *Londini*.

TErtianæ hujus Constitutionis ab Intermittentibus Tertianis aliis differentia, *p.* 48. Febris continua hæc intermittentium quasi compendium, *ibid.* Unica hæc fuit Febris Continuæ species ab An. 61. ad An. 65. *p.* 49. Quo ordine morbi Epidemici hanc Constitutionem pervadebant, & se mutuo excipiebant, *ibid.* Febris Continua hujus Constitutionis aliarum omnium præcipua videtur, *p.* 50. Cæteris etiam frequentior, *ibid.* Symptomata ejus magis peculiaria, *ibid.*

CAPUT III.

Febris Continua hujus Constitutionis.

FErmentationis, atque Ebullitionis vocabula minus propriè in Febrium negotio usurpantur, *p.* 51. In quibus differt sanguinis ebullitio à liquorum vinosorum fermentatione, *ibid.* Febrilis sanguinis commotio vel ad materiæ Heterogeneæ secretionem dirigitur, vel ad immutandam sanguinis Diathesin, *p.* 52. In utroque casu id maximè indicatur, ut sanguis intra modum naturæ proposito congruentem contineatur, *ibid.* Quibus nocet Venæ sectio, *p.* 54. Quibus eadem prodest, *ibid.* Quibus Emeticum est propinandum, quibus ab eo abstinendum, *p.* 55. Id si prætermissum fuerit, ubi indicabatur, Diarrhœa insequitur, *ibid.* At

non

fons, *ibid.* Catharsis ad diem decimum septimum quandoque est differenda, *ibid.* Diæta, & regimen Convalescentium, *p.* 68. Vinum Malagnum annosum, vel aliud è generosis, senibus in morbi fine confert ad phlegma viscosum expectorandum, *ibid.* Errores medentium quandoque in morbi malignitatem, & Scorbutum solent transferri, *p.* 69. Non tamen negatur, Febres alias malignas esse, alias cum Scorbuto complicari, *ib.* Refrigerantia, & Enemata serius exhibita materiæ morbificæ despumationem, maximè in grandævis, retardant, *ibid.* Adolescentulorum juxta cubantium calor his præ cæteris omnibus prodest. Cujus ratio redditur, *p.* 70. Symptomata quędam hujus Febris propriam sibi curam postulant, *p.* 71. Phrenitis, & vigiliæ quo pacto tractandæ, *ibid.* Narcotica vigente Febre non prosunt, at in morbi declinatione præclaros effectus edunt, *p.* 72. Ejus ratio redditur, *ibid.* Ante diem duodecimum, vel etiam decimum quartum, non sunt exhibenda, *ibid.* Æger, si id commodè fieri possit, prius est purgandus, *p.* 73. Vigiliæ post Febrem quo modo consopiendæ, *ibid.* Oleum Amygdal. dulcium in Tussi reliquis anteferendum, parcè, at frequenter sumendum est, *p.* 74. Narium Hæmorrhagia huic Febri symptomatica ut curanda sit, *p.* 75. Ea nonnunquam permittenda; utpote qua morbus Criticè aliquando solvitur, *p.* 76. Post Hæmorrhagiam immodicam quamlibet purgandus est æger, ne recidivam patiatur, *ibid.* Singultus, senibus maximè accidens post copiosas evacuationes, sæpè mortis est prænuncius, *ibid.* Diascordii dosis liberalior specificis omnibus in eo sedando præfertur, *p.* 77. Diarrhœa, ob vomitorii in principio exhibendi omissionem oborta, Emetico sistenda est. Si ea exhibito

CAPUT V.

Febres Intermittentes.

SECTIO SECUNDA.

CAPUT I.

Constitutio Epidemica Annorum 1665. & 1666. *Londini*.

CAPUT II.

Febris Pestilentialis, & *Pestis*.

SECTIO TERTIA.

CAPUT I.

Constitutio Epidemica Annorum 1667. 1668. *partim etiam Anni* 1669. *Londini*.

VAriolæ in Constitutione Pestilētiali rarissimę comparebant, *Pag*. 143. Quo anni tempore invalescebant maximè, quo minuebantur, *ibid*. Novum Febris genus cum Variolis exoritur, invalescens, quoties illę minuerentur, quoties invalescerent, recedens, *p*. 144. Cum Variolis una etiam disparuit, *ibid*. Diarrhęa se his comitem adjungit, *ibid*. Morbus hic nihil aliud esse videbatur, quàm Febris, quæ tùm regnabat introversa, *ibid*. Hæ Variolæ Genuinæ præ cæteris, ac Regulares; à quibus ut in suo genere perfectissimis, tùm vera morbi Historia, tùm medendi methodus est desumenda, *ibid*. Non tantùm Febris quædam propria, sed & peculiare Variolarum genus cuilibet Constitutioni peculiari competit, *p*. 145.

CAPUT II.

Variolæ Regulares.

QUo anni tempore ingrediuntur Variolæ Regulares, quo etiam Irregulares, *p*. 145. Variolæ vel distinctæ sunt, vel Confluentes, *p*. 146. Discretarum symptomata ubi primùm invadunt, *ibid*. Eruptio quo tempore accidit, & quo se habet

quam

CAPUT III.

Febris Continua hujus Constitutionis.

Ejus

Ejus Curatio. *ibid.* In hac Febre, aliisque morbis Inflammatoriis Phlebotomia, & Refrigerantia parùm prodesse solent, si æger in lecto indesinenter se contineat, *p.* 186. Æger in hoc morbo à sudoribus non levabatur, sed inde pejus habuit, *p.* 186. Quibus rationibus ductus Authorum plerorumque Theoriæ hic adversatur, *p.* 187. Febris hæc à nudo potiùs calore, quàm ab humore aliquo è sanguine expellendo, pendere videtur, *ibi.* *Cocta, non cruda sunt medicanda*, tàm sudores respicit, quàm Dejectiones, *ibi.* Venæ sectio, & sanguinis Contemperatio Diarrhœam huic morbo familiarem præ cæteris sistebant, *p.* 188. Regimen Calidum, & periculosius erat, & pluribus gravabatur symptomatis, *p.* 188. Febris hæc per Salivationem non raròsolvebatur, p. 189. Qua oborta nulla convenit Evacuatio, *ib.* Refrigerantia Salivationem promovent, quam reprimunt Cardiaca Calefacientia, *ib.* Diarrhœa Epidemica sine Febre ejusdem cum hac Febre essentiæ videbatur, eadem planè habens symptomata, & parem medendi Methodum postulat, *ibid. & pag.* 190.

SECTIO QUARTA.

CAPUT I.

Constitutio Epidemica partis Anni 1669. *atque integrorum* 1670. 1671. 1672. Londini.

QUi morbi ineunte Augusto 1669. sunt ingressi, *p.* 191. Cholera morbus mense Augusto ferè finiebatur, *ib.* Quare Tormina sine

CAPUT II.

Cholera Morbus.

CAPUT III.

Dysenteria.

CAPUT IV.

Febris Continua hujus Conſtitutionis.

quos

CAPUT V.

Morbilli.

CAPUT VI.

Variolæ Anomalæ hujus Constitutionis.

CAPUT VII.

Colica Biliosa.

SECTIO QUINTA.

CAPUT I.

Constitutio Epidemica partis Anni 1673. *atque integrorum* 1674. 1675.

tationem Catarrhi, & Tusses se huic Febri adjungunt, unde nascuntur symptomata Peripneumonica, & Pleuritica, Febre eadem manente, p. 251. Constitutio hæc perquam est Anomala, & ejus morbi, *ibid.*

CAPUT II.

Febris Continua hujus Constitutionis.

NAscente morbo, majora erant inflammationis signa, quàm eo jam provectiore, p. 251. Symptomata huic Febri peculiaria recensentur, p. 252. Affectus quidam Comatosus hanc Febrim comitabatur, nonnunquam in Aphonia desinens, *ibid.* Qui eo passu discessit, quo vires æger resumpsit, p. 253. Remedia Calidiora, & Diaphoretica symptoma hoc accersebant, *ibid.* Ubi primùm erupit hęc Febris, nullum habuit Epidemicum sibi σύγχρονον, unde ejus species difficiliùs investigabatur, p. 254. Phlebotomia in hac Febre haud plus semel celebranda erat; repetitis Enematis, ac Medicamentis refrigerantibus curatio absolvebatur, p. 255. Epispastica posteriori cervici applicita hic magis ex usu, quàm in aliis Febribus, *ibid.* Curatio, *ibidem.* Enemata quo usque repetenda, p. 256. Quare è lecto surgendum erat quotidiè, *ibid.* Cavendum tamen, ne diutiùs, quàm par est, æger à lecto abfuerit, p. 257. In morbi declinatione tutiùs æger in lecto jugiter decumbit, quàm vel initio, vel in statu, & quare, *ibidem.* Diaphoresis non omni Febri debetur, *pag.* 258. Sudores à prævia Digestione fluentes prosunt, nocent alii, *ibid.* Intermittentium Paroxysmi, &

CAPUT III.

Morbilli.

OBSERVATIORUM.

CAPUT IV.

Variolæ Anomalæ hujus Conſtitutionis.

VAriolę hujus Conſtitutionis nigras Anni 1670. ſatis referebant, *p.* 267. Putredinis majoris erant ſoboles, naturęque magis craſſę, ac inconcoctilis, *p.* 268. Quanto mitior morbi ſpecies, tantò citiùs puſtulę ad maturitatem, morbus ad finem perducitur, *ibid.* Per tres haſce Conſtitutiones poſterior Variolarum ſpecies priorem ſemper exuperavit, tum quoad majorem putredinem, tùm quoad morbi materiam minùs coctilem, *p.* 269. Species nova hęc videtur è priore jam inveteraſcente ſuborta, *ibid.* Morbi Epidemici ab aere effluviis à minerali aliqua fermentatione repleto oriri videntur, *ibid.* Eouſque propagantur, donec expiraverit ſubterranea illa halituum minera, *p.* 270. Curatio, *ibid.* Indicationes planè contrarias ſuggerit hic morbus. *ibid.* Quę in Variolis aliis Confluentibus feliciter ceſſit methodus, hìc non profecit, *p.* 271. Spiritus vitrioli omnem numerum abſolvit, *p.* 272. Quo tempore, & modo exhibendus, *ibid.* Quę ab eo liberaliùs ſumpto commoda, *ibidem*. Nihil ab eo incommodi, licèt Salivationem ferè ſiſtat, cujus vicem ſubeunt Dejectiones aliquot, *p.* 273. Nullum Variolarum veſtigium, vel apud Hippocratem, vel Galenum, unde excuſatior Methodus nova, cùm Modernorum tantùm Curationibus adverſetur, *p.* 276. In Curatione Febrium Varioloſarum eadem pariter de cauſa innovandum fuit, *ibid.* Videntur morbi certas habere Periodos pro occultis alterationibus, quę terrę viſceribus accidunt, pro varia ſcilicet

ejuſ-

ejuſdem ætate, ac duratione, *ibid.* Unde Novæ Morborum ſpecies exoriuntur, prioribus etiam extinctis, *ibid.*

CAPUT V.

Tuſſes Epidemicæ cum Pleuritide, & Peripneumonia ſupervenientibus.

EX improviſa ſymptomatum mutatione Febris, quæ eadem manebat, pro Pleuritide Eſſentiali, aut Eſſentiali Peripneumonia ab incautioribus eſt habita, *p.* 278. Medendi Methodus eadem, quæ Febri hujus Conſtitutionis quadrabat; ab illa verò, quę Pleuritidi verę conveniebat, longè diverſa, *ibid.* Non eo anni tempore invadebat Febris hæc, quo ſolet Pleuritis, *ibid.* Curatio, *p.* 279. Tuſſis ex qua προφάσει naſcitur, ut & Febris eam comitans, *ibidem.* Nova hæc Febris in Febris Stationariæ tum regnantis nomen, & familiam ſtatim tranſit, *ibid.* Tuſſis ſine Febre, abſtinentia à carnibus, moderato exercitio, & Ptiſana Pectorali Refrigerante curabatur, *ibid.* Nec Narcotica, nec Liquores Spirituoſi, nec Diaphoretica hic tutò uſurpabantur ad ſedandam Tuſſim, *p.* 280. Et quare, *ibid.* Enemata (tam in hac, quam aliis Febribus) fractis jam morbi viribus non ſunt repetenda; maximè in Fœminis Hyſtericis, Viriſque Hypochondriacis, *p.* 281. Pleuritis vera ſola repetita Venæ ſectione curatur. In hac Febre ſemel, vel ut plurimum bis, venam ſecaſſe ſatis erat, *p.* 282. De Pleureſi maligna dicta, quę Venæ ſectionem non fert, *ibid.* In Pleureſi

ſym-

ſymptomatica non multo plus ſanguinis ſymptomatis ratione educendum eſt, quàm Febris nomine, à qua pendet, educi debuerat, *p.* 283. In Febrium Curatione Anni Conſtitutio, quatenus huic, alterive Epidemico producendo favet, ob oculos ſemper eſt habenda, *ibid.* Curatio tuſſis ſine Febre, *ibid.* Malignitas in particulis calidiſſimis, ac ſpirituoſiſſimis, humorum in humano corpore contentorum naturæ adverſantibus, conſiſtere videtur, *p.* 285. Particulæ dictæ aſſimilando agunt, *ibid.* Hæ in Peſte ſudoribus eliminari poſſunt: Non verò in iis Febribus, in quibus particulæ aſſimilantes non ita ſunt ſubtiles, *ibid.* Uſu Calefacientium actuatæ, magis aſſimilant particulæ calidæ, & humores extenuati minus reſiſtunt, *p.* 286. Docet experientia, Purpureas Febrium maculas, & Variolarum Puſtulas nigras à calefacientibus augeri: A regimine verò moderatiori minui ſolere, *ibid.* Particulæ νοσηρὰὶ in Peſte ita quandoque ſubtiles ſunt, ut ne ſanguinem quidem in Ebullitionem attollant, unde æger ſine Febre perit, *ibid.* In malignis aliis Epidemicis ita parca Febris ſigna conſpiciuntur, nonnunquam ob Confuſionem in ſanguine, & humoribus, nonnunquam etiam ob metaſtaſin mineræ malignæ in Genus Nervoſum, vel alias corporis partes, *p.* 287. Nulla alia Methodus Medendi malignitati qualicunque, preter eam, quę Epidemico, cui inhæret, debetur, *ibid.*

CAPUT VI.

Anacephalæosis.

QUinque Conſtitutionum Genera ; quinque nimirum aeris Diatheſes, quæ totidem Febrium Epidemicarum ſpecies peculiares producebant, hoc tractatu deſcribuntur, *p.* 288. Harum prima, Depuratoria quę dici poteſt, pręcipua Naturę Febris videtur, *ibid.* Huic adaptantur Axiomata, quæ tradiderunt Hippocrates, aliique Medici Antiqui: ſequentibus Febrium ſpeciebus vix accommodanda, *p.* 289. hac Conſtitutione Febres continuæ in Intermittentes, utpote ſibi cognatas, facilè tranſibant, in aliis verò rariſſimè, *ibid.* Febris continuæ ſpecies poteſt dignoſci primò ab aliis Epidemicis eo locorum tum graſſantibus, *ibid.* & *p.* 290. Secundò à propriis cujuslibet Febris ſymptomatis, *p.* 291. Ægri ſive ſudatio, ſive ſiccitas in hoc, vel illo morbi tempore, Febris ſpeciem præ cæteris demonſtrat, *ibid.* Cognitio ſpeciei Novæ Febris vertente primum anni Conſtitutione, à perdiligenti, atque accuratiſſima circumſtantiarum omnium obſervatione pendet, *p.* 292. Indicatio à Juvantibus, & Lędentibus ſumenda ad Curationem ſaltem relinquitur, *p.* 293. Ubi nondum conſtat, quid ſit agendum, nihil agendo & Medico, & Ægro optimè conſulitur, *ibid.*

SECTIO SEXTA.

CAPUT I.

Febres Intercurrentes.

FEbres Stationarię, quæ à particulari anni Constitutione pendent, & singulæ suo ordine grassantur. Intercurrentes, quę cum Stationariarum quibuslibet, ut etiam & secum invicem eodem anno indifferenter commiscentur, *p.* 294. Intercurrentes sunt Febris Scarlatina, Pleuritis, Peripneumonia Notha, Rheumatismus, Febris Erysipelatosa, Angina. In his, Febris morbus Primarius videtur, & reliqui Affectus tantùm ejus symptomata, vel κρίσεως modum, vel partem, in qua illa sit, spectantia, *p.* 295. Intercurrentes nonnunquam, licet non ita frequenter, ac Stationarię, Epidemicè grassantur, *ibid.* Duo hæc Febrium Genera quoad Causas externas sæpenumerò conveniunt, *p.* 296. Plures præmatura Vestium Abjectione, & subita Refrigeratione post exercitium, quàm Peste, Gladio, & Fame simul omnibus, pereunt, *ibid.* Vestes, quibus quis assueverit, non nisi mense uno ante Solstitium Æstivum sunt deponendæ, *ibid.* Quoties hi morbi Essentiales non sunt, sed Febrium Stationariarum symptomata, ista Methodo tolli debent, qua Febris illa curatur, *p.* 297. In genere ad Anni Febrim seriò attendendum est, *ib.* Qualia sunt symptomata, quæ invasionem Febris Stationariæ comitantur, talia omninò erunt symptomata, quæ insultum sive Pleuritidis, sive Anginę sequuntur, quoties ejusmodi

modi Febris Accidentia ſunt tantum; quo ab Eſſentialibus morbis diſtinguuntur, *p.* 298. Anni tempus, quo Intercurrentes plerique infeſtare ſolent, Eſſentiales ii fuerint, an ſymptomatici, ſubinnuit, *ibid.* In Febrium curatione maximi momenti eſt ſcire, qua porta ſit excludenda materia Febrilis, *pag.* 299.

CAPUT II.

Febris Scarlatina.

EXeunte ęſtate ut plurimum invadit infantes prę cęteris, *p.* 299. Deſcriptio morbi, *ibid.* Curatio, *p.* 300. Nec Venę ſectione, nec Enematis, nec Cardiacis eſt opus. A carnibus tantùm, & ſpirituoſis liquoribus ęger abſtineat, nec foras prodeat, nec lecto perpetuò affigatur, *ibid.* Quid agendum, ſi convulſiones, vel coma ſupervenerint, *ibid.*

CAPUT III.

Pleuritis.

QUare tempore inter Ver, & Æſtatem medio potiſſimum invadat, *p.* 301. Temperamento ſanguineo pręditos, Ruſticoſque frequentiſſimè aggreditur, *ibid.* Morbi hiſtoria, *ibid. p.* 302. Febribus quandoq; ſupervenit, ſępiſſimè ex intempeſtivo, ac prępoſtero Calidorum Medicamentorum uſu, *p.* 303. De Pleuriticorum ſanguine quędam notatu digna, *ibid. p.* 304. Curatio pleuritidis, *p.* 304. In adultis rarò minori, quàm 40. circiter unciarum ſanguinis impenſa ſanatur, *p.* 306. Diarrhœa

rhœa repetita Venę sectione sistunt, *p.* 307. Æger è lecto quotidie eximendus ad horas aliquot, *ibid.* Hic morbus Expectorationi eliminandus non sine ingenti periculo committitur, *ibid.* Curatio puncturæ tendinis, *p.* 309.

CAPUT IV.

Peripneumonia Notha.

SUb Hyemis exitum emergit: Paulo habitiores, & crassos, virilem ætatem assequutos, vel prętergressos, liquoribus spirituosis addictos pręcipuè aggreditur, *p.* 310. Morbi descriptio, *ibid.* In habitioribus nulla fere Febris indicia, vel ob interceptam Circulationem, vel Pituitę, qua sanguis gravatur, copiam, *ibid.* Curatio Venę sectione, Remediis Pectoralibus, & Dięta Refrigerante perficitur, *p.* 311. In crassioribus maximè ętatis florem prętergressis cum minùs feliciter cedat Venę sectio repetita, Catharsis crebrior est substituenda, *ibid.* Sanguis è brachio ęgri in lecto jacentis extrahendus, *ibid.* Vera Peripneumonia à Pleuritide in eo tantùm differt, quòd Pulmones universaliùs afficiat, *p.* 312. Notha hęc Peripneumonia ab Asthmate sicco distinguitur Febre, quam illa semper habet comitem, *ibid.* Quàm egregia pręstat spiritus vini in ambustorum curatione, *p.* 313.

CA-

CAPUT V.

Rheumatiſmus.

CAPUT VI.

Febris Eryſipelatoſa.

DEſcribitur morbi ſpecies notiſſima, *p.* 321. & 322. Deſcribitur ſpecies alia rarius occurrens, *pag.* 322. Curatio materiam peccantem Evacuantibus partibus jam impactam Diſcutientibus, & ſanguinem contemperantibus, abſolvenda, *ibid.* Topicis etiam poſt Catharſin applicandis, *p.* 323. Quæ Diæta hic conveniat, *ibid.* Pruritus ferini curatio, *p.* 324.

CAPUT VII.

Angina.

TEmpore Ver, atque Æſtatem interjacente Juvenes præ cæteris, & temperamento ſanguineo præditos, Rufos item, invadit, *p.*326. Morbi deſcriptio, *ibi.* Curatio ſanguine copioſè detracto primum è brachio, mox ex Ranula utraque; Litu ex melle Roſaceo, & ſpiritu Vitrioli; Gargariſmate; dein Catharſi perficitur, *ibi.* Enema etiam Refrigerans, & Emolliens quotidie injiciendum eſt. A carnibus omnino, à Lecto per horas aliquot ſingulis diebus abſtinendum, *p.*327. Angina ſymptomatica eadem Methodo, qua Febris, cujus ſymptoma eſt, debet curari, *ibi.* Nonnullæ Febres intercurrentibus annumerandę, vulgo pro ſymptomatis tantum habentur. Hujuſmodi ſunt Hæmorrhagia Narium, Hæmoptoe, *p.* 328. Deſcribitur Narium Hæmorrhagia, *ibid.* Ejuſdem Curatio. *ibid.*

Quo nomine Catharsis hìc instituenda, *p.* 329. Hęmoptoe ejusdem ferè indolis cum Hæmorrhagia jam tractata, *ibi.* & *pag.* 330. Eandem fere, quam Hæmorrhagia, Methodum medendi sibi vendicat, nisi quod Catharsin minus ferat; à qua, præsertim repetita, æger facilè in tabem conjicitur, *ibi.* Conclusio, *ibi.* & *seq.*

Epist. Resp. Prima.

ANnus 1676. eosdem peperit morbos, quos prægressi 1673. 74. & 75. *Pag.* 337. Exolescente hac crasi, mitiores quam pro suo genio evadebant morbi, & minus Epidemici, *ibid.* Non tam manifesta, quam occulta aeris temperies morbis Epidemicis favet, nisi quod symptomata aliquãdo, *p.* 338. Morbilli licet non admodum Epidemici, longius tamen, quam pro more suo procurrebant, *ibid.* Non tamen diversam medendi methodum ab usitata postulabant, *ibid.* Exeunte æstate cholera morbus Epidemice sæviebat, atrocioribus solito convulsionum symptomatis stipatus, *ibid.* Anodyna fortiora, & frequentiora, quàm alias unquam indicabantur. *ibid.* Historia eo laborantis, & convalescentis, *ibid.* Usque augenda, & repetenda est Laudani liq. dosis, dum symptomata subjugaveris, *p.* 339. Tres sunt affectus, in quibus ex opio parata indicantur, *ibi.* Dosis, & repetendi vices cum symptomatis magnitudine sunt conferendæ, *ibid.* Annum 1677. sicco pede præterit Author, per integrum ejus decursum valetudinarius, *p.* 340. Anno 1678. Febres intermittentes per 13. annos exulantes

si quòd præmittēda est phelebotomia,& Catharsis) sanatur & fluor muliebris, *ibid.* In tertianis vernalibus, temperamento sanguineo , & florente ætate quid agendum , *p.* 356. Methodus in gratiam pauperum , *ibid.* Anno 1679. sub initium Julii eædem febres vires redintegrabant,& mense Augusto immanissimè debacchabantur , *ibid.* Cum Novembri subingrediebantur tusses ἐπιδημικώταται , quarum mala indoles adumbratur,*ibi.*Ad tussim puerorum convulsivam proximè accedebant , *p.* 357. In earum causam inquiritur , *ibid.* Curatio rectè instituitur venæ sectione, & Catharsi , *ibid.* Pectoralibus gratificamur ægris,sed non diu immorandum, & quare. *ibi.* Sudorifica non ita tutò adhibentur , *p.* 358. *Sæpè iis accenditur* Pleuritis , *ibid.* Misso sanguine,& epispastico Nuchę applicato Catharticum propinetur ;*ibid.*Qua sola methodo tussis puerorum convulsiva expugnatur , *ibid.* Ratio redditur,quare in omnibus morbis epidemicis phlebotomia Catharsi præmittenda est, *p.* 359. Cui multiplex experientia,dux,& magistra opt. suffragatur , *p.* 360. Empirici, & scioli perstringuntur,*ibid.* In accurata Naturæ operationum observatione vera praxis med. fundatur , *p.* 361. Febres duas è tribus in medicina facienda partes occupant,*ibi.* In quem scopum unicè collimant Empirici in earum curatione, *ibid.* Non facilè dijudicant speciem , *ibi.* variæ sunt , *ibi.* Quævis peculiarem postulat medendi methodum, *ibid.* Eadem per diversos gradus diversè tractanda, *p.* 362. Minutiora, quæ observanda sunt,non facilè enumerantur, *ibid.* Semper erit quod posteri adjiciant , *ibid.* Tusses modo dictæ, si imperitè tractarentur,febrem accendebant, *ib.* methodus therapeutica,*ib.*In febre à tussi si ter purge-

tur ęger, sufficit, *p.* 363. Post mensem unum, vel alterum cessabat Tussis, sed Febris quoad cętera ejusdem indolis grassabatur, *ibid.* Eadem febris usque ad initium Anni 1680. se extendebat, *ibi.* Febres intermitt. cum surgente anno apparebant, *ib.* Perseverabant ad initium anni 1685. sed non adeò epidemicè, ac in 4. primis annis, *ibid.* Generalis constitutio intermitt. producendis favet, *ibid.* Verosimile est, Febrim depuratoriam postliminio reversuram, *p.* 364. In Peste, & febribus inflammatoriis obest cortex, *p.* 365. Epidemici alii alios ordine excipient, *ib.* Æger Rheumatismo laborans, si phlebotomia liberiori manu celebrata curetur, variis morbis obnoxius redditur, *ibid.* Diæta è sero lactis phlebotomiæ loco substituta, *p.* 366. Historia, *ibi.* Leviora sunt ingenia, quæ res vilipendunt, quòd simplices sunt, & apertę, *pag.* 367. Dicta methodus aliis etiam morbis accommodaretur, *ibi.* Casus rarior cujusdam, qui mercurium subl. corros. deglutiverat, repetitis aquę tepidę haustibus ab Orci faucibus erepti, *ibid.* Cautio de dięta lactea in virilem ętatem prętergressis, & vino assuetis, *p.* 368. Post tertiam venę sectionem Cath. exhibeantur, repetanturque, *p.* 369. Ita viam sternes paregoricis, *ibid.* Purgantia sint è lenitivis, *ibid.* Affectus quidam, qui febres intermittentes excipiebat, nunc Rheumatismum, nunc dolorem nephriticum æmulans, commemoratur, *ibid.* Eandem vendicabat medendi methodum, quam morbus, cui adhęrebat, *ibid.*

Epist.

Epist. Resp. Secunda.

NIl vetat, at jubet charitas luis venereę curationē docere, *p.* 374. Quando primum hic morb. Europam appulit, *ibid.* Cujus regionis Endemius, *ibid.* Magna celeritate grassabatur primum, nunc languet in dies, *p.* 375. Centum retro annis Gonorrhœa Virulentę specie se primum ostendebat, *p.* 376. Quot modis propagatur, *ibid.* Quibus gradibus procedit, *ibid.* Varia enumerantur symptomata, *p.* 377. Constrictio virgę erectę dolorificę est signum παθογνωμονικώτατον, *p.* 378. Ardor urinę, carunculę in urethra erosa, unde Ischuria, scroti inflammatio, *ibid.* Quomodo Gonorrhœa adolescit in veram luem, *p.* 379. Bubones, dolores vagi nocturni, *ibid.* Crustulę, & porrigines leprosę, Exostoses, ulcera Phagedęnica, Tragœdiæ Catastrophe, *ibid.* Natura luis essentialis nos latet, *p.* 380. Nec Mercurius, nec ligna exsiccantia propriè hìc audiunt specifica, *ibid.* Alia debet esse evacuatio in Gonorrhœa, ália in lue formata, *p.* 381. Gonorrhœæ curationis cardo in remediis catharticis vertitur, *ibid.* Quibus præ cęteris purgantibus cedit, *ibid.* Diæta refrigerans à carceribus ad metas, *ibid.* methodus observanda circa Catharsin, *ibid.* Quid denuo faciendum, si purgationi non cesserit Gonorrhœa, *p.* 382. Quid in Idiosyncrasiis, *p.* 383. Quid in iis, qui ægrè purgantur, *ibid.* Dięta inter curandum, *p.* 384. In quo casu vena tundenda, *ibid.* Catharsis hic ad instar omnium est, *p.* 385. Qui mundificat benè, benè sanat, *ibid.* Incommoda ex aq. mineralibus, & aliis adstringentibus, *ibid.* item è lignis exsiccan-

Dissertatio Epistolaris.

bant,

bant, *ibid.* Variolę ἐπιδημικώταται factę sunt, *ibid.* Qua data occasione maculę purpureæ extrudebantur, *p.* 404. & Variolæ insigniter confluebant, *ibid.* Cur magis, minusve periclitatur ęger pro exanthematum numero, *ib.* Sanguinis mictus, & maculæ purpureę, vel paucissimis, vel nullis apparentibus pustulis ægrum è medio tollunt, *ibid.* Status diverso tempore pro ratione morbi, *ibid.* Confluentes tantò distinctis periculosiores, quantò confluentibus pestis, *p.* 405. Juvenes in ętatis flore omnium maximè periclitantur, *ibid.* Pustulæ, & phlegmonis comparatio, *ibid.* Densa pustularum eruptio coercenda, & quare, *ibid.* Unde oritur, & à qua προφάσει, *p.* 406. Die sexto ab invasione omne pustularum examen conspicitur, *ibid.* Quo morbi tempore æger in solidum lecto adjudicādus, *p.* 407. Essentia morbi videtur in inflam. consistere, *ibid.* E qua varia symptomata oriuntur, *p.* 408. Peccantem materiam in sanguine sola febre amolitur Natura, in massa carnea apostemate, *ibid.* Pus resorptum sanguinem inquinat, *ibid.* Ptyalismus ab intenso febris calore sistitur, *p.* 409. Eventus pendet à jacto fundamento, *ibid.* Quot mala à regimine calido oriuntur, & à modicè frigidiusculo commoda, *ibid.* In quo casu æger libero aeri exponendus est, *p.* 410. Quomodo accidat, ut ęger in morbi principio tollatur, *p.* 411. Sanguinis missionem non tanti esse, ac ejusdem contemperationem probatur instantia, *ibid.* Quantum valet reiterata Catharsis sanguine nondum inquinato, *ib.* Objectiones contra regimen moderatum retorquentur, *p.* 412. Incommoda à pustulis prępropere elicitis, *p.* 413. Lecti calor quantus, *p.* 414. Nec febris coercenda, nec sudor provocandus, *ibid.*

Æger

Calor

fectus

fri-

frigeratio quasi vim sternit, *ibid.* de spirit. dejectione, sive subsidentia conqueruntur ęgrę, *p.* 450. In Risus, & lachrymas effunduntur nulla data ansa, *ibid.* Limpida urina copiosè reddita est signum pathognomonicotaton, *ibid.* Flatus nidorosi, & ructus acidi, *ibid.* Atrocissima animi pathemata in sinu fovent, *p.* 451. Qui hisce affectibus tentantur, ingenio ut plurimum pollent, *p.* 452. difficile est multiformes affectus hystericos enumerare, *ibid.* Causę eorum procatarticę, *p.* 453. Diagnosis. Causę προηγέμεναι *ibid.* Antecedens, *p.* 454. Cur plures fœminę, quam mares iis fatigantur, *ibid.* Speciei illius, quę Uteri strangulatus dicitur, descriptio, & origo, *ibid.* Illius, quę Colicam biliosam ęmulatur, *p.* 455. Color viridis in rejectis unde, *ibid.* Clavi hysterici ętiologia, *p.* 457. urinę limpidę, *ibid.* Historia, *p.* 458. Ptyalismi hysterici unde, *ibid.* Frigus, Fletus, & Cachinni, *p.* 459. Casus cujusdam fletui immodico ex nulla προφάσει obnoxii, *ibid.* Infirma spirituum σύστασις quot animi, & corporis intemperies parit, *p.* 460. Morbi fomitem in materia non delitescere instantia elucidatur, *p.* 461. Spirituum ἀταξία humores putridos aliquando gignit, *p.* 462. Hinc etiam ἀνορεξία, chlorosis, & hydrops testium, *ibid.* Diathesis hysterica est causa primaria, *p.* 463. Quemadmodum & μίασμα spirituosum in febre quartana, *p.* 463. Pręcipua indicatio curativa sanguinis corroborationem indigitat, *ibid.* Quare venę sect. & Catharsi pręmittendę, *ibid.* Ab Anodyno aliquando, & remediis vulgò dictis hystericis curationis tela ordienda est, *p.* 464. Post Venę sect. & Cathars.

omnia

titam indicant, *p.* 483. Paregoricum vel in forma ſolida exhibeatur, vel vehiculo parco, *ibid.* Capitis motus vomitionem provocat, *ibid.* Recidiva ut pręcavenda, *p.* 484. A dolore, & vomitione Medicis frequentiùs imponitur, quam aliis quibuslibet ſymptomatis, *ibid.* In illa ſpecie, quæ paroxyſmum Nephriticum imitatur, judicanda quàm graviter errari ſolet, *ibid.* Ut & illa, quæ calculum renum, colicam bilioſam, vel Iliacam paſſionem ſimilat, *p.* 485. Quas repetitis ſuis evacuationibus Medici non ſolum non compeſcunt, ſed irritant, *p.* 486. pręſertim emetico propinato, *ibid.* de Diagnoſi ergo ſedulò cavendum, *ibid.* Plurimę puerperę pereunt, quòd debito citiùs è lecto exurgunt, unde lochiorum ſuppreſſio, phreneſis, ſpaſmi, febres, *ibid.* Vix decima perit mulier vel ex dolore, vel quòd vires partui ferendo non ſint, *p.* 487. Ad diem ſaltem decimum jacere debent, *ibid.* Indicationes curativę duæ, *p.* 488. Si remedia uſurpari ſolita votis non reſpondeant, ab iis temperandum, *ibid.* Emplaſt. hyſter. umbilico admoveatur, & elect. cum Julap. hìc laudato exhibeatur, *ibid.* Si hęc malum non devincunt, Laudanum una ſaltem vice tentandum, *ibid.* Quod aliquando lochiorum fluxum revocat, *p.* 489. Narcotica cum hyſtericis, & emmenagogis propinentur, *ibid.* Si non ſequantur lochia, rejiciantur narcotica, & hyſtericis, ac Emmenagogis enema addatur, *ibid.* Enema non repetendum, ſed temporis συμμαχία pręſtolanda, *ibid.* Poſt diem 20. res ferè in vado eſt, *ibid.* Si remedia nihil proficientia obſtinatiùs ingerantur, & morborum, & ſpir. perturbationem augent,

Tractat. de Podagra.

intensis, cæterisque, quæ spiritus exhauriunt, coctiones destruunt, & partium tonum laxant, nimiùm indulsere, hunc morbum accersunt, *ib.& pag.* 511. In curatione Venæ sectio, Catharsis, & sudores non indicantur, *p.* 512. Venæ sectio ut pugnat cum indicatione, quam causa antecedens sibi vendicat, præcipuè in iis, qui ætate sunt provectiores, *p.* 513. Quo modo hydropi aditus aperitur, *p.* 514. Quando in juvenibus locum habet, *ibid.* Ut ab Emeticis, & Catharticis æger de vita periclitatur, *ibi.* Ab humoribus intrò versus intestina sollicitatis quæ mala ingruunt, *ibid.* Catharsis nec paroxysmo ad peccantem materiam minuendam, nec in fine ad reliquias amoliendas, nec ad venturi aditum præcavendum omnino prodest, *p.* 515. Unde spirituum σύςασις infirmatur, & disjicitur, *pag.* 516. Quo pacto fiat, ut æger confestim convalescat, sed pœnas imposterum ab ἀταξία pendat dirissimas. *p.* 517. Quibus nominibus sudores officiant, *ibid. & p.* 518. In omnibus morbis, dempta sola Peste, sudores prolicere non tàm Medici est, quàm Naturæ provincia, *p.* 518. Hic affectus ob contra-indicationes curatu perdifficilis est, *p.* 519. Causæ Antecedenti, & Continenti obviam eundum est, *ibid.* Quo sensu causa continens intelligenda est, *ibid.* Præcipua curandi intentio in eo verti debet, ut Coctioni consulatur, *pag.* 520. Quæ propriè digestiva appellantur, *ibid.* Medicamenta quæ hanc intentionem adimplent, *ibid.* Cautio in iis sumendis, *p.* 521. Quo in casu, quantò major est simplicium numerus, tantò potentiùs medicamentum operatur, *ibid.* Forma Electuarii, quo Author uti solet, *pag.* 522. Quo nomine theriacæ Androm. præferendum est. *p.* 523. Inter simplicia cortex

pa-

pagina 551. Nihil intereſt, utrum Moxa, an lino crudo fiat, *pagina* 552. Dolorem aliquatenus mitigat, ſed cauſam Podagræ Antecedentem non attingit, *ibidem*. In doloribus, quorum in partibus internis ſedes eſt, locum non habet, *ibidem*. De ſpecificis quanta hìc, & alibi decantentur, *ibidem*. Venæ ſectio, & Purgatio alternatim celebrata in contuſionibus, continui ſolutione, & quavis organorum læſione quantum valeant, *pagina* 553. Quiſquis alia petit medicamenta, ad Lucianum relegandus eſt, *ibidem*. Therapeja radicalis adhuc in Democriti puteo latet, *pagina* 555. Quam tamen quandoque inventum iri Author nullus dubitat, *ibidem*. Unde eluceſcet, quantum hallucinati ſunt dogmatici in morborum eſſentiis dignoſcendis, *pagina* 556. Et quàm inauſpicatò in febrium cauſis inveſtigandis vel ſolertiſſimi ingenia ſua exercuere, *ibidem*. Cujus rei Cort. Peruv. repertio exemplum eſt ſatis luculentum, *ibidem*.

De Hydrope.

OMnis hominum ætas, ſexus omnis ab Hydrope nonnunquam infeſtatur, *pag.* 557. Fœminæ magis, quàm viri ei obnoxiæ ſunt, *ibid.* Hi ætate ingraveſcente, illæ ubi jam parere deſierint, *ibidem*. Foveæ à digitorum impreſſione in ſurarum parte inferiore primum mali indicium. *ibid.* Quare non perinde certum in fœminis, atque in maribus, *ibid.* In ſenibus verò à multis annis Aſthmate laborantibus, hydropem non certò indicant, *p.* 558. Si generaliter loquamur, ſuræ, & tibiæ intumeſcentes etiam in viris pro ſigno hydropis ſupervenientis habendę ſunt, *ibid.* Pedibus, cruribuſque ad extremum extenſis in abdomen ruentes aquæ, dein & umbilicum exomphalon quandoque conſtituunt, *ibid.* Tria hunc morbum ſtipant ſymptomata, Dyſpnœa, urinę paucitas, & ſitis intenſa, *ibid.* Unde originem trahunt, *ibid.* Pro rata, qua partes, quas obſidet morbus, augentur, alię magis, magiſque gracileſcunt, *p.* 559. Impetu tandem in viſcera nobiliora, & vitalem arcem facto, ęger cataclyſmo quaſi ſubmerſus perit, *ibid.* Cauſa morbi in genere eſt ſanguinis debilitas, *ibid.* Illi debilitando quę operam commodant, *ibid.* Hydrops teſtium in fœminis obiter notatur, *ibidem*. Alię ſunt duę ſpecies in fœminis hydropem mentientes, *pag.* 560. Illa carnium intra abdomen excreſcentię pręternaturali, hęc flatibus ortum debet: qui ingravidationis ſigna pariunt, *ibid.* Neutra harum ad mor-

In quibus casibus Emetica, & Cathartica malum augent, totaque curatio in sanguine, & visceribus corroborandis, firmandisque vertitur, *p.* 576. Huic intentioni aeris mutatio, & exercitium, quale quale demum sit, apprimè respondent, *ib.* In Constitutione infirma, & hystericis, aquæ diureticis educendæ sunt, *ibid.* Efficacissima è salibus lixivialibus fiunt, *ibid.* Medicam. forma, *ibid.* Cineres genistæ in vino Rhen. ac quantum hìc valent, *ibid.* Aquis evacuatis, debilitas sanguinis medicam. calefacientibus, & corroborantibus præcaveri debet, præsertim in ætate provectioribus, *p.* 577. Quæ in Podagra laudantur, hìc locum habere possunt, *ibid.* Vinum, à quo in podagra abstinendum, pro potu ordinario in hydrope usurpetur, *ibid.* Morbi plerique Chronici Indigestioni ortum debent, *p.* 578. In essentiales, & specificas morborum tàm Chronicorum, quàm acutorum differentias penetrare, non datum est, *ibid.* Curationem in utrisque non ad essentialem eorum naturam, sed ad caussam magis generalem dirigere cogimur, *ibid.* Curandique methodum naturæ, vel experientiæ indiciis accommodare, *ibid.* Æger inter curandum, post portas aquis datas, vel vinum, vel Cerevisiam generosiorem potare teneatur, *ibid.* Liquores generosi, modò spir. destillatione eliciti non sint, soli aliquando hydropicos in principio curarunt, *p.* 579. Cerevisia medicata pro pauperibus, pro ditioribus vina, & Electuarium digestivum laudantur, *ibid.* Liquores minùs generosi parcè admodùm bibendi, *ibid.* Sitis ut restinguenda, *ibid.* Chalybs in hydrope incipiente haud infimum sibi vendicat locum; *p.* 580. Allium solum

NOI REFFORMATORI
Dello Studio di Padova.

HAvendo veduto per la Fede di revisione, & approbatione del P. F. Ambrosio Lisotti Inquisitore di Padova, nel libro intitolato: *Thomæ Sydenham Med. Doct. ac Practici Londin. Opera omnia*, non esservi cosa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per attestato del Segretario nostro niente contro Prencipi, e buoni costumi; concedemo licenza, che possi esser stampato, osservando gl'ordini in materia di Stampe, e presentando le solite copie alle Publiche Libraric di Venetia, e di Padova.

Dat. 30. Zugno 1700.

(*Ferigo Marcello Proc. Refform.*
(*Girolamo Venier Kav. Proc. Refform.*

Agostino Gadaldini Segr.

THOMÆ SYDENHAM

MED. DOCT.

OBSERVATIONES MEDICÆ

CIRCA

MORBORUM ACUTORUM

Historiam, & Curationem.

AMICISSIMO VIRO

DOMINO

JOHANNI MAPLETOFT,

M. D.

In Collegio *Greshamensi*

APUD LONDINENSES

PROFESSORI,

Nec non Societatis Regiæ *ibidem* Socio.

DUO omnino sunt (Humanissime Vir) de quibus hìc mihi tecum agendum est: Primum, ut causas exponam, quibus impulsus Tractatum hunc meum in publicum edo; alterum, quamobrem eundem Tuo potissimum nomini dicandum censeo. Primum quod attinet, tricesimus

jam agitur annus, à quo Londinum *petens, ut inde* Oxonium *denuò proficiſcerer (à quo primi belli calamitas me ad annos aliquot diſtinuerat) in virum Doctiſſimum, & maxime ingenuum Dominum* D. Thomam Coxe, *(qui per eos etiam annos, atque ad hunc uſque diem Medicinam magna cum celebritate factitavit) Fratri meo tunc ægrotanti conſulentem, auſpicato incideram; qui quidem Vir pro nota ſua humanitate, ſuavitateque morum me percontatus eſt, cui me demum Arti, interciſa jam repetens ſtudia, ſumptaque toga virili, pararem addicere. Ego verò incertus adhuc animi, & de medica Arte ne vel ſomnians quidem, tanti viri hortatu, atque authoritate permotus, neſcio quo fato meo, me ad eam ſeriò accinxi. Et ſanè ſi quando hæc noſtra conamina vel minimum in publica commoda ceſſerint, illi grato animo accepta referenda erunt, quo Promotore, atque Auſpice, ea ſtudia primùm ſum aggreſſus. Poſt annos aliquot in Palæſtra Academica inſumptos* Londinum *reverſus, ad Praxin Medicam acceſſi, quam cùm intento admodum oculo, omnique adhibita diligentia curioſè obſervarem, mox in eam veni ſententiam, quæ mecum ad hodiernum uſque diem crevit; Hanc ſcilicet Artem haud rectiùs perdiſcendam eſſe, quàm ab ipſius Artis exercitio, atque uſu; veroque admodum eſſe ſimile, quòd qui ad naturalia morborum Phænomena oculos, animumque accuratiſſimè, maximeque diligenter adverterit, in eliciendis Curativis Indicationibus veris, ac genuinis maximè pollere debeat. Huic itaque me Methodo totum tradidi, ſatis ſecurus, quòd Naturam ſi ſequerer Ducem, etiam* Avia terrarum peragrans

loca,

loca, nullius antè Trita solo, *nusquam vel latum unguem à recto tramite discederem. Hoc me filo regens, primò ad pressiorem* Febrium *observationem animum appuli, & post devoratum haud mediocre tædium, & molestissimas mentis agitationes, quibus me ad annos aliquot fatigandum permisi, tandem in methodum incidi, qua istæ possent sanari: quam etiam, amicis flagitantibus, in lucem promendam jamdudum concessi. Cùm verò ab illo tempore* novas Febrium species, *mihi hactenus incognitas, sibi invicem jugiter succedentes animadverterim, statui apud me, quæ ad eas pertinebant singula, vel ab eisdem pendebant, summa qua possem diligentia, in unum congerere; quo tandem aliquando prioris cœpti mei tenuitatem, atque angustias paulò accuratiori, ac magis absoluta horum morborum Historia pensare valerem. Sed dum hæc animo versarem, atque indagarem sedulò, & proinde jam in eo totus essem, ut pro multifariis Naturæ mutationibus, & versatili ingenio Medendi Methodum, ceu Gladium Delphicum, procuderem omnibus parem, statim didici me ideo tantum aperuisse oculos, ut pulvere, haudquaquam verò Olympico, iidem complerentur, atque* his *quidem, proprii cerebri phantasmata,* illis, *nullum me prorsus habere ducem planè viderer. Quamvis optassem Lucubrationes hasce meas non nisi annorum porrò aliquot experientia auctas, & confirmatas typis evulgasse, contumeliis tamen, ac sannis procacissimi cujusque Ardelionis tandem plus satis delassatus, amicis eo usque morem gessi (inter quos cum honore mihi semper nominandus est sagacissimus Vir Dominus Doctor* Gualterus

terus Needham, *tàm Medicæ Artis*, *quàm rei Literariæ decus*, *& laus*) *ut mihi tandem consulerem, ac justam pararem Defensionem; ea nempe facta prodens scriptis publicis, quæ ingenuos, quod spero, omnes mihi Patronos conciliabunt. Cæteros quod attinet, expectabo scilicet, quemadmodum acutè Romanus Philosophus*, ut quicquam Calumniæ sit sacrum, cui nec Rutilius sacer fuit, nec Cato? *Si qui itaque reperiantur, quos præ immanitate quadam, ac asperitate naturæ convitiandi libido adhuc incesserit, rectene, an secus scripserim, haud æstimantes æqua lance, qui vitio statim vertunt, si quis novi aliquid, ab illis non priùs dictum, vel etiam inauditum, in medium proferat, hujusmodi ego homines æquo me animo laturum spero, certè convitiorum serram neutiquam reciprocabo. Illud tantùm opponam, Viro Christiano sane perdignum, quod olim* Titus Tacitus *obtrectanti* Metello *regessit*: Facile est in me dicere, cùm non sim responsurus: Tu didicisti maledicere: Ego, Conscientia Teste, didici maledicta contemnere. Si tu Linguæ tuæ Dominus es, ut, quicquid lubet, effutias; Ego Aurium mearum sum Dominus, ut, quicquid obvenerit, audiant inoffensæ. *Atque hæc sunt, quorum victus pondere Librum hunc luce donandum esse sentiebam.*

Tibi verò (Charissime Vir) eundem dedicatum volui, tùm ob mutuam, qua nos invicem complectimur, Amicitiam, Benevolentiamque; tum etiam, quia nemo te melius judicare valeat, si quo in loco, aut pretio habendæ sint, quas hìc trado Observationes, *cùm per septennium, quod jam ultimò ex-*

currit, plura è præcipuis, atque insignioribus, quæ sequentes exhibent pagellæ, Tute etiam oculis usurpaveris. Uti verò ea tu es morum integritate probitateque notissima, ut religio tibi sit fictis insinuationibus alios in errorem pellicere, (maximè ubi de Corio humano agitur) ita ea etiam polles sapientia, atque eruditione, quæ tibi à me imponi, si id seriò agerem, nullatenus paterentur; multo minus tu tibi imposueris istis experimentis, quibus in tuis etiam ægris nonnullorum, quæ vel hìc descripsi, vel tibi alias affirmavi, veritatem comprobasti. Nosti præterea, quàm huic meæ Methodo suffragantem habeam, qui eam intimiùs per omnia perspexerat, utrique nostrum conjunctissimum Dominum Johannem Lock; *quo quidem viro, sive ingenio, judicioque acri, & subacto, sive etiam antiquis, hoc est, optimis moribus, vix superiorem quenquam inter eos, qui nunc sunt, homines repertum iri confido; paucissimos certè pares. Verum non opus est, ut ulteriùs tuam fidem sollicitem, de qua jamdiu persuasissimus sum. Cæteros quod attinet, jacienda alea est, quæ utcunque ceciderit, sortem haud gravate feram. Cum enim jam senex sim, & summi Numinis favore tantum mihi sit Viatici, quantum restat viæ, de reliquo dabo operam, ut nec ipsi mihi, neque aliis molestus eum assequar felicitatis modum, quem ita eleganter depinxit Vir magnus:*

Felix ille animi, Divisque simillimus ipsis,
Quem non mendaci resplendens Gloria fuco
Sollicitat, non fastosi mala gaudia Luxus:
Sed tacitos sinit ire dies, & paupere cultu
Exigit innocuæ tranquilla silentia vitæ.

Quod restat, exorandus mihi es, ut hoc propensi in te animi, &, quo te prosequor, Honoris pignus æqui bonique consulas; prȩsertim cùm nullo jure Tibi imputari possint quotquot in hoc Opere nȩvi, ac σφάλματα comparuerint, quorum omnium in me solùm cudenda est faba; nec tu plectendus, si quid ego fortè dèliravero. Quamlibet neque ejus, quem exantlavi, laboris omnis mihi fructus perierit, cum vel ex erroribus, & hallucinationibus meis ansam nactus fuero, qua omnibus palam faciam, quanta te colam amicitia, & quòd ex animo sim

Tibi semper addictissimus

THOMAS SYDENHAM.

PRÆ-

PRÆFATIO.

Uemadmodum à natura ita comparata est humani corporis Fabrica, ut nec præ jugi particularum fluxu sibi semper constet, nec præ externarum rerum vi sui juris ubique permaneat, unde multiplex ægritudinum cohors terris ab omni ævo incubuit; sic procul omni dubio à multis jam sæculis ante natum non *Gręcum* modò, sed (qui mille annis hunc antecessit) *Ægyptium Æsculapium*, hominum ingenia investigandæ medelæ necessitas exercuit. Et profectò, ut quis primus ædificiorum, aut vestimentorum usum ad depellendam cœli inclementiam instituit, nemo facilè dixerit; ita & *Artis Medicę* Natales, ut *Nili* fontem indigitare nequimus; cùm ista, perinde ac cæteræ artes, in usu nunquam non extiterit, licèt nunc diligentiùs, nunc frigidiùs exculta, pro vario temporum, ac regionum habitu. Quantum *Ve-*

teres, ac inter primos *Hippocrates*, præstiterunt, abundè notum est; quibus scilicet, ac eorum scripta compilantibus maximam *Therapeuticę* solertiæ partem acceptam ferimus. Quin & succedentibus deinde sæculis emicuit nonnullorum industria, qui aut *Anatomię*, aut *Pharmatię*, aut *Methodo* ἰατρικῇ operam navando, Medicinæ pomœria ampliare pro virili sategerunt: ut taceam nec in hac nostra *Britannia*, ipsoque hoc sæculo defuisse, qui in omni scientiarum genere, quo res Medica adaugeri possit, optimè meruerunt; quorum quidem laudes impari calamo non attingo. Cæterum quantacunque fuerint aliorum conamina, semper existimavi mihi vitalis auræ usum frustra datum fore, nisi & ipse in hoc stadio versatus, symbolum aliquod, utcunque exiguum, in commune *Medicinę* ærarium contribuerem. Quocirca post diuturnam meditationem, ac diligentem, fidamque annorum aliquam multorum observationem tandem aliquando decrevi; Primò sententiam meam in medium proferre, qua demum ratione Medendi scientia ulteriùs promoveri possit; Deinde meorum in hoc negotio conatuum specimen aliquale in lucem dare.

Sentio autem nostræ Artis incrementum in his consistere, ut habeatur (1.) *Historia*, sive *morborum* omnium descriptio quoad fieri potest graphica, & *naturalis*; (2.) *Praxis*, seu Methodus circa eosdem *stabilis*, ac *consummata*.

Sanè

Sanè morbos crassè depingere satis obvium est; atqui Historiam eorum ita conscribere, ut evitetur Censura, quam *Clariss. Verulamius* in nonnullos ejusmodi Promissores vibravit, longè majoris est negotii: *Satis scimus* (inquit Vir Nobiliss.) *haberi Historiam Naturalem, mole amplam, varietate gratam, diligentia sæpius curiosam: Attamen si quis ex ea fabulas, & authorum citationes, & inanes controversias, Philologiam denique, & ornamenta eximat (quæ ad convivales sermones, hominumque doctorum Noctes potiùs, quam ad instituendam Philosophiam sint accommodata) ad nil magni res recidet. Longè profectò abest ab ea Historia, quam animo metimur.* Similiter etiam & morborum curationes pro more facillimè proponuntur; Atqui hoc ita præstare, ut verba in facta transeant, atque eventus promissis respondeant, magis ardui moliminis illi judicabunt, qui vident haberi apud Scriptores Practicos morbos complures, quos nec illi ipsi Scriptores, nec quispiam hactenus Medicorum sanare valuerunt.

Quod autem spectat ad *Historiam morborum*, si quis rem attentiùs perpendat, facilè videbit scribentem ad multo plura animum debere advertere, quàm vulgo existimatur. Quorum pauca hæc impræsentiarum attingere suffecerit.

Primò, expedit, ut morbi omnes ad definitas, ac certas *species* revocentur, eadem prorsus diligentia, ac ἀκρίβεια, qua id factum videmus à *Botanicis* scriptoribus in suis *Phytolo-*

tologiis. Quippè reperiuntur morbi, qui ſub eodem genere, ac nomenclatura redacti, ac quoad nonnulla ſymptomata ſibi invicem conſimiles, tamen & natura inter ſe diſcreti diverſum etiam medicandi modum poſtulant. *Cardui* quidem nomen ad plures herbarum ſpecies extendi nemo neſcit: at verò parum accuratè faciet rei herbariæ ſcriptor, qui generalem hujus plantæ deſcriptionem, qua ſcilicet à cæteris ſtirpibus diſcrepat, proponere contentus, propria interim, & peculiaria cujuſque ſpeciei ſigna, & characteres, quibus ad invicem diſcriminantur, contempſerit. Eodem planè modo nec ſatis eſt ſcriptori communes duntaxat morbi alicujus πολυειδῦς apparentias annotaſſe. Eſto ſanè non omnibus morbis eandem contingere varietatem; tamen complures eſſe, qui, licèt ab authoribus ſub eodem titulo citra ullam ſpeciei diſtinctionem tractentur, diſſimillima ſint indole, in ſequentibus pagellis, uti ſpero, palàm fiet. Imo etiam ubi diſtributio in ſpecies reperitur, id fit plerumque, ut *Hypotheſi* alicui, quæ veris Phænomenis ſubſtruitur, ſuus reſervetur honos; ac proinde ejuſmodi diſcriminatio non tam ad morbi, quàm ad Authoris ingenium, philoſophandique theoriam accommodata eſt. Quantum Medicinæ obfuerit ἀκριβείας hac in parte defectus, oſtendunt multorum morborum exempla; quorum nempe curationes hodie non deſideraremus, ſi ſcriptores, dum Experimen-

menta, & Obſervationes Medicas benevolo ſaltem animo communicarint, unius ſcilicet ſpeciei morbus pro alio ſpeciei diverſæ ſubſtitutus non fefelliſſet. Atque hinc etiam arbitror profectum eſſe, quòd materia Medica in ſylvam tam immenſam, ſed fructu perexiguo, excreverit.

Porrò autem in ſcribenda morborum Hiſtoria ſeponatur tantiſper oportet quæcunque *Hypotheſis Philoſophica*, quæ ſcriptoris judicium præoccupaverit; quo facto tum demum morborum *Phænomena* clara, ac *naturalia*, quantumvis minuta, per ſe accuratiſſimè adnotentur; exquiſitam *Pictorum* induſtriam imitando, qui vel nævos, & leviſſimas maculas in imagine exprimunt. Enimverò dici vix poteſt, quot erroribus anſam præbuerint *Hypotheſes* iſtæ *Phyſiologicæ*, dum ſcriptores, quorum animos falſo colore illæ imbuerint, iſtiuſmodi Phænomena morbis affigant, qualia, niſi in ipſorum cerebro, locum nunquam habuerunt; debebant autem in conſpectum venire, ſi Hypotheſis, quam ipſi pro conceſſa, ac rata habent, conſtaret veritas. Adde, quòd ſi quando ſymptoma aliquod, quod cum dicta Hypotheſi appoſitè quadret, revera morbo competat, cujus typum delineaturi ſunt, tum illud ſupra modum evehunt, ac planè reddunt ἐκ μυὸς ἐλέφαντα, quaſi in hoc ſcilicet totius negotii cardo verteretur: ſin Hypotheſi minùs congruat, aut prorſus ſilentio, aut levi ſaltem pede tranſmittere conſueverunt,

runt,

runt, nisi fortè beneficio subtilitatis alicujus Philosophicæ in ordinem cogi, ac quoquo modo accommodari possit.

Expedit autem tertiò, ut in describendo aliquo morbo peculiaria, & *perpetua Phænomena* seorsim ab *accidentalibus*, & adventitiis (qualia sunt, quæ non tantùm ob ægrotantium temperiem, & ætatem, sed etiam ob rationem medendi diversam variè se habent) enarrentur. Nam sæpè accidit, ut facies morbi variet pro vario medicandi processu; ac nonnulla symptomata non tam morbo, quàm Medico debentur; adeò ut eodem morbo laborantes, sed varia methodo tractatos, varia etiam symptomata exerceant. Unde nisi cautela adhibeatur, necesse est, ut admodum vagum, & incertum sit circa morborum symptomata judicium. Prætereo, quòd *Casus oppidò rari* ad morborum Historiam propriè non pertineant; quemadmodum & in descriptione *Salvię*, v. gr. Erucarum morsus inter signa discriminantia istius plantæ neutiquam recensentur.

Denique, *Anni tempestates*, quæ scilicet cuivis morborum generi potissimum faveant, diligenter observandæ sunt. Non inficior nonnullos esse omnium horarum: alii tamen, nec pauciores, occulto quodam Naturæ instinctu, annorum tempora, non secus quàm quædam aves, aut plantæ, sequuntur. Sępè quidem subiit mirari hoc morborum quorundam ingenium, satis obvium, à paucis tamen

fuisse

fuisse hactenus observatum; cùm quo sydere stirpes, aut pecudes solenniter procreentur, plurimi curiosiùs adnotarint. Sed quæcunque sit hujus oscitationis causa, pro certo statuo, tempestatum, in quibus ægritudines ingruere consueverunt, notitiam multùm Medico prodesse, tam ad speciem morbi dignoscendam, quàm ad ipsum morbum extirpandum, atque horum utrumque minus feliciter evenire, ubi istiusmodi observatio negligitur.

Hæc quidem etsi non sola, saltem insigniora sunt, quæ in scribenda morborum Historia observari convenit. Cujus *Historię* utilitas ad Praxin omnem æstimationem excedit, ac præ qua subtiles Disquisitiones, ac argutiolæ, quibus Neotericorum libri ad nauseam ferè infarciuntur, nullo in numero sunt habendæ. Qua enim aut compendiosiore, aut etiam alia via, vel causæ morbificæ, quibus obviam eundum est, deprehendi, vel indicationes curativæ elici possunt, quàm certa, ac distincta peculiarium symptomatum perceptione? Neque enim ulla est circumstantia tam levis, aut exigua, quæ suos usus ad utrumque non habeat. Nam ut demus aliquid varietatis à temperamento individuorum, & tractandi ratione proficisci, nihilominus adeò æquabilis, ac sibi ubique similis est naturæ ordo in producendis morbis; ut in diversis corporibus eadem plerumque reperiantur ejusdem morbi symptomata; ac illa ipsa, quæ in *Socrate* ægrotante observata fuerint, etiam generaliter ad *Hominem* quemcunque

que eodem morbo laborantem transferri possint; non secus ac universales plantarum Notæ ad omnia cujusque speciei individua ritè se diffundunt. Qui v. g. *Violam* accuratè descripserit quoad colorem, saporem, odorem, ac figuram, cæteraque id genus, omnibus ubique terrarum *Violis*, quæ sub ea specie continentur, Historiam illam in plerisque ferè omnibus convenire facilè animadvertet.

Et quidem existimo, nos ob eam potissimùm causam accuratiori morborum Historia ad hunc usque diem destitui, quia scil. plerique eos pro confusis, inconditisque Naturæ malè se tuentis, & de statu suo dejectæ, effectis tantùm habuere, ac proinde laterem lavare crederetur is, qui justam eorundem enarrationem moliretur.

Sed ut ad rem revertamur; non minus certò etiam à minutissimis morbi circumstantiis Indicationes curativas possit Medicus desumere, quàm ab iisdem sumpsit Diagnostica. Atque adeò non semel mihi in mentem subiit, quòd si morbi cujuslibet Historiam diligenter perspectam haberem, par malo remedium nunquam non scirem adferre, variis ejusdem Phænomenis viam, qua mihi incedendum foret, haud dubiam præmonstrantibus; Quæ quidem Phænomena, si inter se sedulò conferantur, manu quasi ducerent ad Indicationes illas maximè obvias, quæ ex intimo naturæ sensu, non verò Phantasiæ erroribus depromuntur.

Atque his sanè gradibus, &, ut ita dicam, his

his adminiculis ad cœlum aſcendit, ad medicinæ nempe faſtigium, Medicorum ille *Romulus*, nunquam ſatis laudatus *Hippocrates*, qui hanc Arti Medicæ inſuper ſtruendæ ſolidam, ac inconcuſſam ſubſternens baſin, *viz.* νόσων φύσιες ἰητροὶ, i. e. *Naturę morborum medicatrices*, id egit, ut morbi cujuslibet Phænomena aperte traderet: nulla Hypotheſi adſcita, & in partes per vim adacta; ut in ejus libris *de Morbis*, *de Affectionibus*, &c. videre eſt. Regulas etiam quaſdam tradidit ex obſervatione methodi iſtius, qua utitur natura tam in morbo provehendo, quàm in eodem amoliendo, natas; cujuſmodi ſunt *Coacę Pręnotiones*, *Aphoriſmi*, & reliqua id genus. Atque in his ferè ſtetit magna illa Divini ſenis θεωρία, non ab irrito laſcivientis Phantaſiæ conamine deſumpta, ceu vana ægrorum inſomnia, ſed legitimam exhibens Hiſtoriam earum Naturæ operationum, quas in hominum morbis edit. Cùm verò dicta θεωρία nihil eſſet aliud, quàm exquiſita naturæ deſcriptio, par erat omninò, ut in praxi eò tantùm collimaret, ut eidem laboranti, quibus poſſet modis, ſubvenire contenderet; unde etiam non aliam Arti demandat provinciam, quàm ut deficienti naturæ ſuccurrat, effrænem coerceat, & in ordinem redigat; utrumque verò hoc, tum paſſu illo, tum etiam methodo, quibus natura morbum expellere ſatagit, atque amovere. Animadverterat nempè ſagaciſſimus Vir, quòd ſola Natura τὰς νόσους κρίνει, καὶ ἐξαρκέει τὰ πάν-

τυ πᾶσι, Atque hæc omnia peragit Natura pauciſſimis, ſimpliciſſimiſque adjuta remediorum formulis, alicubi etiam prorſus nullis.

Altera ab hac Methodus, qua Ars medendi, ſi quid ego judico, poſſit ulterius provehi, in eo potiſſimum cardine vertitur, ut certa aliqua, & *conſummata* undique, ac *fixa Methodus medendi* in publica commoda tradatur; eam intelligo, quæ ſatis magno Experimentorum numero corroborata, ſuffultaque, huic, vel illi morbo devincendo ſuppar invenitur. Neque enim ſatis eſſe arbitror, ut ſucceſſus particulares, ſive Methodi cujuslibet, ſive etiam Remedii, ſcriptis prodantur, ſi neque hoc, neque illa univerſaliter, atque in omnibus ſcopum attingere deprehendatur, (poſitis ſaltem his, vel illis circumſtantiis.) Contendo verò ego nos æquè certò ſcire debere, hunc, illumve morbum expugnatum iri, ſi huic, aut alteri intentioni ſatisfecerimus, ac certò jam ſcimus, nos hoc, aliove remedii genere huic, aut alteri intentioni ſatisfacere poſſe: quod quidem licèt non ſemper, & ubique, frequentiſſimè tamen, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ votis reſpondet exhibentium: ita *ſennæ foliis* v. gr. alvum ſubducimus, *Papavere* invitamus ſomnum. Non is ſum, qui negem, debere Medicum animum diligenter advertere ad particularia tùm Methodi, tùm Remedii eventa, quibus eſt uſus in morborum curatione, & in uſus ſuos reponere, tam ad ſublevandam memoriam, quàm ut anſas inde arripiat, qui-

bus

bus paulatim peritior evadat Medicus, tandemque post diutina, & repetita sæpiùs experimenta, Methodum sibi figat, firmetque, a qua in hujus, aut illius morbi curatione ne hilum sibi recedendum putet. Observationes autem particulares in lucem dare, non ita magnam, me judice, adfert utilitatem. Nam si id tantùm agit *Observator*, ut nos doceat hunc morbum semel, vel etiam sæpius, huic remedio cessisse, quid mihi, obsecro, profuerit, si infinitæ ferè medicamentorum decantatissimorum copiæ, qua jamdiù obruimur, adhuc aliud mihi hactenus inauditum accrescat? Quòd si, repudiatis cæteris omnibus remediorum formulis, huic me unicè addixero, annon innumeris ferè experimentis probanda mihi venit ejus vis, innumeræ etiam circumstantiæ trutinandæ, tum ægrum, tum ipsam Methodum spectantes, antequam ex observatione solitaria fructum aliquem queam decerpere? Si Observatori nunquam non responderit Medicamentum, quare in particularibus versatur, nisi aut sibi diffidat ipse, aut minutatim potiùs, quàm in solido imposuisse orbi videri præoptet? Quàm verò in proclivi sit densissima hujus generis volumina conscribere, nemo vel mediocriter in praxi versatus ignorat; uti nec e contra quàm sit illud difficile, perfectam, & confirmatam undique Medendi Methodum in quovis morbo condere, ac stabilire. Si vel unus tantùm per singula mundi sæcula hoc modo unicum tractaverit morbum, Medendi Ars

 (que

(quæ Medicorum est provincia) à multis retrò annis ad ἀκμὴν pervenisset, omnibus absoluta numeris, saltem in quantum fert mortalium sors. Quæ verò fundi nostri est calamitas, jamdiu ab antiquissimo, & peritissimo duce *Hippocrate*, & prisca Medendi Methodo, causarum conjunctarum (utpote quæ certò se prodant) cognitioni superstructa, descivimus; unde est, ut quæ hodie exercetur, à Logodędalis conficta, confabulandi magis sit Ars, quàm Medendi. Sed ne hanc ego dicam temerè impegisse videar, fas mihi sit è via parumper deflectere, quo scilicet evincam Causas illas remotiores, in quibus assignandis, & in lucem extrahendis hominum Curiosorum, & περιέργων vanæ speculationes unicè desudant, triumphantque, prorsus esse ἀκαταλήπτους ac inscrutabiles; solas verò proximas, & conjunctas à nobis posse cognosci, atque ab his solis Indicationes curativas esse mutuandas.

Observandum est itaque, quòd si Humores vel diutiùs, quàm par est, in corpore fuerint retenti, (quia sc. Natura eosdem concoquere nequeat, ac deinceps expellere) vel ab hac, aut illa aeris Constitutione labem morbificam contraxerint; vel denique contagio aliquo venenato infecti in ejusdem castra transierint, his inquam modis, & his similibus, dicti Humores in formam substantialem, seu *speciem* exaltantur, quæ his, aliisve Affectibus cum propria Essentia convenientibus se prodit; quæ quidem symptomata, licèt minùs cautis videantur

tur

tur oriri vel à natura partis, quam humor obſedit, vel à natura humoris ipſius, antequam hanc induerat ſpeciem, nihilominus revera Affectus ſunt ab eſſentia dictæ ſpeciei, in hunc gradum recens evectæ, pendentes: Adeo ut quilibet *morbus ſpecificus* Affectio ſit ab hac, vel illa ſpecifica Exaltatione, vel ſpecificatione ſucci cujuſdam in corpore animato ortum ducens. Sub hoc genere poteſt comprehendi maxima pars morborum, qui certum aliquem typum, ac formam agnoſcunt. Et profectò haud minùs ſe Natura methodo aſtringit in his tum producendis, tum maturandis, quàm in *Plantis*, ſive etiam *Animalibus*. Quinimò ut cuilibet ſive Plantæ, ſive Animali proprii quidam, ac peculiares Affectus competunt, ita ſe res habet in qualibet ſucci cujuſcunque Exaltatione, ubi ſemel in *ſpeciem* proruperit. Exemplum hujus rei ſatis luculentum quotidie nobis ingerunt, & ob oculos ponunt variæ iſtæ Excreſcentiarum ſpecies, quas Arbores, Fruticeſque emittunt, vel ob ſucci Nutritii perverſionem, & depravationem, vel alias ob cauſas, in forma ſcilicet *Muſci*, *Viſci*, *Fungorum*, aliorumque id genus: quę omnia *Eſſentiæ* ſunt, ſive *Species*, à parente, ſeu Arbore, ſeu Frutice, diverſæ planè, atque diſtinctæ. Et ſanè qui ſeriò, atque adamuſſim penſitaverit φαινόμενα illa, quæ Febrem v. gr. *Quartanam* comitantur; Quòd viz. ferè ſemper ab Autumno ingreditur; quòd certum ordinem,

ac typum ubique ſervat, revolutiones periodicas quarto quoque die non minus certò repetens, quàm ſuas repetit Horologium, ſive aliud quoddam ejuſmodi αὐτόματον, (niſi ab accedente aliquo extrinſecùs adveniente hic ordo perturbetur) quòd cum rigore, ac notabili frigoris ſenſu aggreditur, quem excipit caloris perceptio non minus ſenſibilis, quæ tandem in ſudore effuſiſſimo terminatur: quòd denique morbus hic, quemcumque demum invaſerit, vix ante *Vernum Æquinoctium* abigi poterit, & fugari: Qui hæc, inquam, omnia penſiculatiùs trutinaverit, haud minus firmis rationibus inducetur, ut credat, morbum hunc *ſpeciem* eſſe, quàm ſunt illæ, ob quas credit Plantam eſſe ſpeciem, quæ parem ſemper ad normam è terra naſcitur, floret, interitque, atque in reliquis afficitur pro ratione Eſſentiæ ſuæ; neque facilè comprehendi poteſt, qui fiat, ut hic *morbus* oriatur à combinatione ſive principiorum, ſive qualitatum evidentium, cùm *planta* ſubſtantia, ac ſpecies diſtincta in rerum natura ubique agnoſcatur. Illud interim non diffitemur, quòd cùm ſpecies ſive Animalium, ſive Plantarum ſingulę (demptis perpaucis) per ſe ſubſiſtant, iſtæ Morborum Species ab iis dependent humoribus, à quibus generantur.

Tametſi verò ex jam dictis conſtare videatur, morborum plerorumque cauſas inſcrutabiles prorſus eſſe, ac ἀνεκδιηγήτους, non tamen

men insolubilis erit illa quæstio, *Quo pacto sanari possint?* cùm de causis remotioribus hoc asseramus: Nemo autem est, qui non videat, curiosos istos speculatores in causis primo primis ferè ac remotissimis indagandis, ac in lucem (ut ut invita Minerva, ac reclamante naturæ sensu) protrahendis operam perdere; immediatas verò, & conjunctas, ceu ante pedes jacentes, contemnere, quæ tamen necessariò debent cognosci, & possunt etiam, sine ficulneis hujusmodi adminiculis: cùm Intellectui se apertè sistant, vel proprii sensus testimonio, vel Anatomicis Observationibus ab aliis jampridem factis, retectæ. Atque ut impossibile planè est, ut Medicus eas morbi causas ediscat, quæ nullum prorsus cum sensibus habent commercium, ita neque est necesse; abunde enim sufficit, ut sciat, unde immediatè oritur malum, talesque ejus effectus, atque symptomata, ut inter hunc, aliumque morbum hujus non dissimilem valeat accuratè distinguere. In *Pleuritide* v. gr. diu, atque incassum se fatigabit aliquis, nec tamen mente assequetur pravam illam Crasin, & malè coherentem sanguinis texturam, quæ prima est hujusce mali origo; qui verò causam, à qua immediatè producitur, rectè cognoverit, & ab aliis morbis quibuscunque ritè valeat distinguere, non minus certò curandi scopum attinget, etiam neglecta otiosa ista, atque inutili remotissimarum causarum

indagine. Sed hæc ὡς ἐν παρόδῳ.

Jam verò si querat aliquis, an ad prædicta in Arte Medica desiderata duo (Veram scilicet, & Genuinam morborum *Historiam*, & certam, confirmatamque medendi *Methodum*) non etiam accedat tertium illud, Remediorum nempe *Specificorum Inventio*? Assentientem me habet, & in vota festinantem. Etsi enim *Methodus* sanandis morbis *Acutis* maximè accommoda mihi videatur, quibus exigendis cùm natura ipsa certum aliquem Evacuationis modum statuerit, quæcunque Methodus eidem fert opem in promovenda dicta evacuatione, ad morbi sanationem necessariò conferet; optandum est tamen, ut beneficio *Specificorum*, si quæ talia inveniri possint, æger rectiori semita ad sanitatem proficeret; & (quod majoris etiam momenti est) extra aleam malorum, quæ sequuntur aberrationes istas, in quas sæpè invita dilabitur Natura in morbi causa expellenda, (ut ut potenter, & doctè ei ab assistente Medico subveniatur) possit collocari.

Verùm quod ad morbos *Chronicos* sanandos attinet, licèt nihil dubitem ulteriores in medendo profectus vel à sola *Methodo* posse sperari, quàm qui in primam statim cogitationem incurrant; attamen plus satis constat deficere illam in curatione *Chronicorum* aliquot, vel maximè spectabilium inter eos, quibus homines urgentur; quod ob hanc precipuè causam usu venit, quia scilicet Natu-

ra

ra in hujuſcemodi morbis non habet Methodum tàm efficacem, qua materiam morbificam foras ejiciat, (perinde atque in *Acutis*) quò nos cum eadem manus jungentes, & ad debitum dirigentes ſcopum, morbum debellare valeamus. In vincendo itaque morbo Chronico is demum jure, meritoque Medici nomen ſibi vendicat, penes quem eſt ejuſmodi medicamentum, quo morbi *Species* poſſit deſtrui: non qui id tantùm agit, ut è primis, ſecundiſque qualitatibus nova aliqua introducatur, & prioris ſubeat vicem; quod fieri quidem poteſt non extincta ſpecie: v. gr. calefieri poteſt, aut refrigerari, qui *Podagra* laborat, vigente adhuc podagra, necdum devicta. Methodo hac, qua diverſæ tantùm qualitates introducuntur, morbi *Specifici* non magis immediatè perdomantur, quàm ignis gladio extinguitur. Quid enim, obſecro, Calor, Frigus, Humidum, Siccumve, aut è ſecundis qualitatibus, quæ ab his pendent, alia aliqua ad morbi curationem faciet, cujus eſſentia in harum nulla conſiſtit? Si quis hic objecerit, ſatis magnum Remediorum Specificorum numerum jamdiu nobis innoteſcere, hunc ipſum, ſi examen paulò diligentiùs inſtituerit, in oppoſitas partes facilè tranſiturum confido, cùm unicus *Cortex Peruvianus* à ſuis militet. Toto enim cœlo diſtant, quæ huic, aliive *Indicationi Curativæ* ſpecificè reſpondent Medicamenta, cui ſi faciamus ſatis, morbus abigitur; & quæ

hunc, aliumve *Morbum* ſpecificè, atque immediatè perſanant, nullo habito reſpectu ad hanc, aut illam Intentionem, ſive Indicationem Curativam, v. gr. *Mercurius*, & *Sarſæ radices* in *Lue Venerea ſpecifica* vulgò audiunt, quæ tamen pro ſpecificis propriis, atque immediatis non debent haberi, niſi argumentis ſatis validis, atque irrefragabilibus poſſit confici, *Mercurium* nulla excitata *Salivatione*, *Sarſæ* verò radices ſine motis *Sudoribus* tàm egregiam operam præſtitiſſe. Ad hanc pariter normam alii etiam morbi aliis Evacuationibus curantur, cùm tamen quæ adhibentur Remedia, non magis propriè competant immediatę curationi iſtorum morborum, qui eis ſanantur Evacuationibus, quibus faciendis ejuſmodi remedia maximè propriè deſignantur, quàm *Scalpellum Phlebotomum Pleuritidi*; quod tamen nemo opinor *Specificum* hujus morbi facilè appellaverit.

Specifica proinde medicamenta, ſi ad hanc mentem noſtram reſtringantur, non cuivis homini contingunt, neque oſcitantibus temerè ſe ingerunt; nullus tamen dubito, quin in exundanti illa plenitudine, quà turget Natura, diffluitque, ita jubente *Optimo Maximo* rerum omnium *Conditore*, in ſingulorum præſervationem proſpectum pariter ſit de curatione malorum magis inſignium, quæ homines vexant; idque pro foribus, & in patrio cujuslibet ſolo. Et ſanè dolendum eſt, *Plantarum* naturam nondum magis exploratò nobis inno-

innotescere; quæ mihi videntur reliquæ omni, qua patet, Materiæ Medicæ palmam præripere, & quæ inveniendorum, de quibus jam diximus, Remediorum uberrimam nobis spem faciunt: Cùm *Animalium* partes cum humano corpore nimiùm convenire videantur, nimiùm dissidere *Mineralia*: unde est, quòd Mineralia Indicationibus potentiùs respondere, quàm vel plantas, vel ex animalibus desumpta, lubens fateor; at non specificè tamen mederi, eo, quo diximus, sensu, ac modo. Me quod spectat, non hic aliud mihi sumo præter laborem, ac tædium hæc, atque hujusmodi diu, multumque jam per aliquot annos animo versandi; necdum mihi tam feliciter cessit, ut cum prudenti fiducia, quæ de iis cogitaverim, in publicum dare ausim.

Quantumlibet verò mihi præ cæteris arrideant *Plantæ*, non tamen is sum, qui eximia illa Medicamenta ex alia tribu desumpta, quæ vel hoc, vel alio aliquo sæculo hominum industria, atque labore Intentionibus aptè respondentia reperta fuere, contemnam. Inter quę primum sibi locum vendicant, quę nomine *Guttarum Doctoris Goddard* insigniuntur, & à Viro *Doctissimo*, & *solertissimo* tàm Methodi, quàm Remediorum indagatore, *Domino Doctore Goodall* præparantur; quorum vim, ac efficaciam in attingendo, ad quem vulgò diriguntur, scopo, cæteris quibusque *Spiritibus Volatilibus* jure præfero.

Coronidis loco, cum in hac introductione fue-

fuerim pollicitus, me daturum ſpecimen eorum, quæ in hujus Artis augmentum utcunque conatus ſum; fidem liberare jam tentabo in tradendis Hiſtoria, Curationeque *Acutorum Morborum*. Qua in re licèt ſatis advertam, me ſupinis, atque ignorantibus fructum omnem eorum, quos per meliores vitę annos corpore, animoque exantlavi laborum, expoſiturum, malum tamen peſſimi hujus ſęculi genium ſatis habeo perſpectum, ut non aliam ex hac ſemente, quàm convitiorum, atque contumeliarum meſſem expectem, Meque famę meę longè melius conſuluiſſe, ſi inanem aliquam, atque inutilem ſpeculationem commentatus fueram. Hoc verò mihi perinde eſt: Mercedem aliunde præſtolor. Si quis hìc objiciat alios æquè in hac arte verſatos non idem mecum de his rebus ſentire; meum non eſt quid ſentiant alii, diſquirere, ſed meis obſervationibus adſtruere fidem, quod ut faciam, Lectoris patientiam deſidero tantùm, non favorem. Res ipſa etenim brevi loquetur, an fideliter, & ſincero animo hìc egerim, an econtra ad inſtar ſceleratiſſimi hominis, morumque profligatiſſimorum, homicidam me pręſtiterim vel in terra defoſſus. Illam tantùm mihi veniam peto, quòd minùs accuratè, quàm propoſueram, morborum Hiſtoriam, ac Curationem deſcripſero; cùm non tàm metam figam, quàm animos iis addam, qui feliciore ingenio præditi ad hoc opus poſthac ſe accingent, quod jam ego imperfectè molior.

Unum

Unum adhuc restat, de quo monendus est Lector, mihi in animo non esse, sequentes paginas infinito particularium observationum numero distendere, quibus Methodo ibidem traditæ fidem astruam: Frustra enim, & cum tędio Lectoris repeterentur ista singulatim, quę in summas contraxi. Satis autem habui ad calcem Observationis cujuslibet Generalis (saltem quę ad annos nuperos spectat) Particularem hìc illic adnectere, qua Methodi pręcedentis medulla contineretur. Hoc interim spondeo, nullam à me Methodum Generalem fuisse evulgatam, quę experientia reiterata non est stabilita, atque confirmata. Sed & spe frustrabitur, qui ingentem Remediorum, seu Formularum sylvam hìc expectaverit, cùm Medici judicio permittatur, ut pro re nata iis utatur; mihi sufficit innuisse, quibus Indicationibus satisfaciendum est, quo etiam ordine & tempore; Etenim in eo præcipuè stat Medicina Practica, ut genuinas Indicationes expiscari valeamus, non ut remedia excogitemus, quibus illis satisfieri possit; quod qui minùs observabant, *Empiricos* armis instruxere, quibus Medicorum opera imitari queant.

Quòd si quis objecerit, me in aliquibus non tantum medicamentorum pompæ renunciasse, sed ea insuper remedia proposuisse, quæ ad materiam medicam vix possint referri, adeò sunt simplicia, atque inartificiosa; vulgaribus tantùm opinor, ac plebejis animis hac

in

in re displicebo. Norunt enim Sapientes, Bona ea esse omnia, quæ sunt utilia, atque *Hippocratem*, dùm Follium usum in *Ileo* sanando proponit, & in *Cancro* nihil prorsus agendum præcipit, atque ejusmodi alia, quæ in singulis ferè pagellis scripta leguntur, non minùs benè de re medica meruisse, quàm si pomposius remediorum formulis omnia implevisset.

In animo erat & *Chronicorum* morborum *Historiam* tradere, eorum saltem quos frequentissimè tractaveram, sed cùm operosius id sit, cùmque harum, quas jam edo, Lucubrationum fortunam experiri primùm libuerit, impresentiarum supersedendum mihi esse duxi.

AUTHORI
IN
TRACTATUM EJUS
DE
FEBRIBUS.

FEbriles æstus, victumque ardoribus orbem
Flevit, non tantis par Medicina malis.

Nam post mille artes, Medicæ tentamina curæ,
Ardet adhuc Febris, nec velit arte regi.

Præda sumus flammis; solùm speramus ab igne,
Ut restet paucus, quem capit urna, cinis.

Dum quærit Medicus Febris causamque modumque,
Flammarum & tenebras, & sine luce faces;

Quas tractat, patitur flammas, & Febre calescens
Corruit ipse suis victima rapta focis.

Qui tardos potuit morbos, artusque trementes
Sistere, Febrili se videt igne rapi.

Sic

Sic faber exesos fulsit tibicine muros,
Dum trahit antiquas lenta ruina domos.

Sed si flamma vorax miseras incenderit ædes,
Unica flagrantes tunc sepelire salus.

Fit fuga, tectonicas nemo tunc invocat artes,
Cum perit artificis non minus usta domus.

Se tandem Sydenham *Febrisque Scholæque furori*
Opponens, Morbi quærit, & Artis opem.

Non temere incusat tectæ putredinis ignes;
Nec fictus, Febres qui fovet, humor erit.

Non bilem ille movet, nulla hic pituita: Salutis
Quæ spes, si fallax ardeat intus aqua?

Nec doctas magno rixas ostentat hiatu,
Queis ipsis major Febribus ardor inest.

Innocuas placide corpus jubet urere flammas,
Et justo rapidos temperat igne focos.

Quid Febrim extinguat, varius quid postulat usus,
Solari ægrotos qua potes arte, docet.

Hactenus ipsa suum timuit Natura calorem,
Dum sæpe incerto, quo calet, igne perit:

Dum reparat tacitos male provida sanguinis ignes,
Prælusit busto, fit calor iste rogus.

Jam secura suas foveant præcordia flammas,
Quem natura negat, dat Medicina modum.

Nec solum faciles compescit sanguinis æstus,
Dum dubia est inter spemque metumque salus;

Sed

Sed fatale malum domuit, quodque astra malignum
Credimus, iratam vel genuisse Stygem.

Extorsit Lachesi *cultros, Pestique venenum*
Abstulit, & tantos non sinit esse metus.

Quis tandem arte nova domitam mitescere Pestem
Credat, & antiquas ponere posse minas?

Post tot mille neces, cumulataque funera busto,
Victa jacet parvo vulnere dira Lues.

Ætheriæ quanquam spargant contagia flammæ,
Quicquid inest istis ignibus, ignis erit.

Delapsæ cœlo flammæ licèt acrius urant,
Has gelida extingui non nisi morte putas?

Tu meliora paras victrix Medicina; tuusque
Pestis, quæ superat cuncta, triumphus erit.

Vive liber, victis Febrilibus ignibus; unus
Te simul, & mundum qui manet, ignis erit.

J. Lock A. M. Ex Æde
Christi Oxon.

THO-

OBSERVATIONUM MEDICARUM

CIRCA

MORBORUM ACUTORUM

Historiam, & Curationem

SECTIO PRIMA.

CAPUT I.

De Morbis Acutis in Genere.

Ictat ratio, si quid ego hìc judico, Morbum, quantumlibet ejus Causę humano corpori adversentur, nihil esse aliud, quàm Naturæ conamen, materiæ morbificæ exterminationem in ęgri salutem omni ope molientis. Cùm enim hominum genus, ita volente supremo rerum omnium arbitro, ac moderatore Deo, variis impressionibus, forinsecus advenientibus, exci-

cipiendis aptum natum sit, fieri non potest, quin idem variis etiam malis fuerit obnoxium: quæ quidem partim ab istis aeris particulis nascuntur, quæ, cùm corporis humoribus malè convenientes in idẽ se insinuaverint, nudo sanguini permistæ, corpus omne morbifico afflant contagio; partim à variis fermentationum generibus, vel etiã putrefactionibus humorum, qui in corpore ultra justum tempus ideò sunt cõmorati, quia scilicet iisdẽ digerẽdis primùm, dein excernendis, vel ob nimiam eorundem molem, vel qualitatem incongruam, suppar idem non fuit. Hisce rerũ circunstantiis ita intimè essentiæ humanę intertextis, complicatisque, ut nemo quisquam se ab aliis in solidum queat liberare, Natura de ejusmodi methodo, ac symptomatum concatenatione sibi prospexit, quibus materiam peccantem, atque alienam, quę totius Fabricę conpagem aliter solveret, è suis finibus possit excludere. Quamlibet autem frequentiùs longè, quàm fieri cernimus, illum, ad quem remediis hisce ingratis collimat, sanitatis scopum attingeret, nisi ab ignaris à recto, quẽ tenet, cursu detorqueretur: verũtamen cũ sibi relicta, vel nimioperesatagendo, vel etiã sibi deficiendo hominẽ letho dat, ferreæ illi, atq; insolubili mortalitatis legi obsequitur, cui debemus nos, nostraq; Rectè enim *Boetius*, atq; ex rerũ sensu:

Constat æterna, positumque lege est,
Constet ut genitum nihil.

Sed ut instantia una, alterave jam dictorum veritatem asseramus, ipsa *Pestis* quid, obsecro, aliud est, quàm Symptomatum complicatio, quibus utitur natura ad inspiratas unà cum aere particulas μιασμώδεις, per emunctoria, Apostematum specie, vel aliarum eruptionum opera, excutiendas? Quid *Arthritis*,

thritis, nisi Naturæ providentia ad depurandum senum sanguinem, atq; expurgandũ corporis profundum, ut cum *Hippocrate* loquamur? Potest & idem affirmari de plerisq; aliis morbis perfectè formatis.

Jam verò nunc hoc munere celeriùs fungitur natura, nũc verò tardiùs, pro varia methodo, qua causam morbificã deturbare nititur. Nam cùm *Febris* opem deposcit, qua adjutrice particulas inquinatas à sanguine divellat, divulsasq; progressu adhuc ulteriori per Sudores, Diarrhœam, Eruptiones, aut aliam istiusmodi evacuationem expellat; cumq; in sanguinis massa corpore pertenui, ac fluido res omnis peragatur, idq; motu partium violentiore, necesse omnino est, non solùm, ut subitò, vel in salutẽ ægri, vel in mortem determinetur (prout sc. Natura vel materiam morbificam Criticè norit solvere, vel ab eadem oppressa fatiscat) sed etiam, ut pejora, vehementioraque symptomata se ubique comites adjungant. Atque hujusmodi planè sunt morbi isti, quos *Acutos* appellamus, qui velociter sc. atque cum impetu, & periculo ad statũ moventur. Quamvis, si minùs accuratè, haud tàmen minùs verè loquamur, isti etiam morbi pro Acutis sint habendi, qui, licèt respectu Paroxysmorum, si omnes simul sumantur, tardiùs moveant, respectu tamen Paroxysmi cujuslibet particularis citò, atque etiam Criticè ad finem perveniunt, quales sunt Febres Intermittentes omnes.

Ubi verò continens morbi materia ejus est indolis, ut febrẽ in partes suas pertrahere non valeat ad dictæ materiæ separationem universalem; aut cum hujusmodi materia parti alicui affigitur, quę eidem explodendæ prorsus est impar, sive ob propriam conformationem (uti se res habet in materia Mor-

bifica *Paralyticorum* nervis impacta, in materia item suppurata in cavitate Thoracis *Empyricorum*) vel ob defectum caloris naturalis,& spirituum, (ut cùm Pituita in pulmones decidit vel Senio, vel Tussi diuturniore labefactatos) vel deniq;ob continuum materiæ novæ affluxum, qua sanguis vitiatus, & ad ejusdem eliminationem unicè dispositus, partem obruit, gravatque. In his, inquam, casibus, vel tardè admodum ad coctionem pervenit materia, vel non omnino; adeoque morbi ab hujusmodi materia inconcoctili provenientes, *Chronici* & nuncupantur,& sunt: A duobus his itaque principiis sibi invicem contrariis, de quibus modò egimus, morbi alii *Acuti*, alii verò *Chronici* exurgunt.

Acutos quod spectat, quos impræsentiarum tractare mihi est animus, eorum alii à secreta, atque inexplicabili Aeris alteratione, hominum corpora inficientis,gignuntur, neque à peculiari sanguinis, & humorum crasi omnino depēdent, nisi quatenus occulta aeris influentia dictis corporibus eandem impresserit. Hi durante arcana illa aeris constitutione nec ultra pergunt lacessere, neque alio ullo tempore invadunt. *Epidemici* hi dicti sunt.

Acutorum alii ab hac, vel illa particulari corporum particularium ἀνωμαλία oriuntur, qui cùm à causa magis generali non producantur, ideò neq; plures simul corripiunt. Hi insuper Acuti, quibuslibet annis, & quolibet anni tempore indifferenter invadunt; exceptis tamen iis, quæ dicemus, ubi de genere hoc peculiariter agetur. Hos ego Acutos *Intercurrētes*, sive *Sporadicos* appello, quia nullo nō tempore contingunt, quo Epidemici grassantur. Ab *Epidemicis* primum exordium mihi sumā, generalem eorundem historiam ante omnia proponens.

CAP.

CAPUT II.

De morbis Epidemicis.

NIhil quicquam, opinor, animum universæ qua patet Medicinę pomœria perlustrantẽ tanta admiratione percellet, quàm discolor illa, & sui penè dissimilis Morborum Epidemicorum facies, non tàm qua varias ejusdẽ anni tempestates, quàm qua discrepãtes diversorum ab invicem annorum *Constitutiones* referunt, ab iisque dependent. Quæ tàm aperta prędictorum morborum diversitas tùm propriis, ac sibi peculiaribus symptomatis, tùm etiam medendi ratione, quam hi ab illis disparem prorsus sibi vendicant, satis illucescit. Ex quibus constat, Morbos hosce, ut ut externa quadantenus specie, & symptomatis aliquot utrisq; pariter supervenientibus convenire paulò incautioribus videantur, re tamen ipsa, si benè adverteris animum, alienę admodum esse indolis, & distare, ut *Æra Lupinis*. Haud equidem satis scio, an diligentius examen (quali ritè instituendo vix unius hominis brevis ætas par esse videatur) nos edoceret, Epidemicorum alios continua quadam serie, ceu facto circulo, alios semper excipere; an verò omnes indiscriminatim, nulloq; servato ordine, pro occulta Aeris diathesi, & inexplicabili tẽporum ratione, mortales incessere. Hoc saltẽ pro comperto habeo ex multiplici accuratissimarum observationum fide, prædictas morborum species, præsertim Febres continuas, ita toto, quod ajunt, cęlo differre, ut qua Methodo currente anno ægrotos liberaveris, eadem ipsa anno jam vertente forsitan è medio tollas: quodque, ubi semel in ge-

nuinā Medendi rationem, quam hęc, vel illa Febris ſpecies ſibi vendicat, auſpicato inciderim, ad eundem ſcopum collimans (favente, ut fit, optimo Numine) metam quaſi ſemper attingam, reſpectu ad temperamētum, ætatem, & reliqua ejuſmodi uſquequaque habito, donec, extincta illa ſpecie, novoque gliſcente malo, anceps rurſum hæreo, qua mihi via inſiſtendum, ut ęgris ſubveniam, ac proinde niſi ingenti adhibita cautela, intētiſque omnibus animi nervis, vix ac ne vix quidē poſſum efficere, ne unus, aut alter eorum, qui ſe primi meæ curæ commiſerint, vita periclitetur, donec, inveſtigato jugiter, tandemque perſpecto morbi genio, ad eundem perdomandū recto pede, & intrepidus denuò procedam.

Quamvis autem diverſas diverſorum annorū habitudines, quoad manifeſtas aeris qualitates, maxima, qua potui diligentia, notaverim, ut vel exinde cauſas tantæ Epidemicorū viciſſitudinis expiſcarer, me tamen ne hilum quidem hactenus promoveri ſentio; quippe qui animadverto annos quoad manifeſtam aeris temperiem ſibi planè conſentiētes, diſpari admodum morborum agmine infeſtari, & vice verſa. Ita enim ſe res habet. Variæ ſunt nempè annorum *Conſtitutiones*, quæ neque calori, neque frigori, non ſicco, humidove ortum ſuum debent, ſed ab occulta potius, & inexplicabili quadā alteratione in ipſis terrę viſceribus pendent, ūde aer ejuſmodi effluviis contaminatur, quę humana corpora huic, aut illi morbo addicunt, determinantq; ſtante ſcilicet præfatæ Conſtitutionis prædominio, quæ exacto demum aliquot annorum curriculo faceſſit, atque alteri locum cedit. Unaquæque harum Conſtitutionū gęneralium propria, ac peculiari ſibi Febris ſpecie funeſtatur, quæ extra illam nuſquam compa-

comparet, cujusmodi Febres idcirco *Stationariæ* nobis audiunt.

Ad hęc sunt & particulares quędam ejusdem anni, ut ita dicam, Crases, in quibus licèt secundum manifestas aeris qualitates, ejusmodi Febres, quæ generaliorem anni Constitutionẽ sequuntur, magis, minusvè Epidemicè grassentur, vel seriùs, ocyùsvè ingruant, præ cæteris tamen ejusmodi Febres, quæ omnibus in universum annis competunt (quas ideò *Intercurrentes* voco) ab hoc, illove manifesto aeris temperamento ortum ducunt; verbi gratia, *Pleuritis*, *Angina*, & reliquæ ejusdem farinæ, quæ à subito calore, intensius, ac diuturnum frigus statim excipiente, plerumque invadunt. Potest itaque fieri, ut sensibiles aeris qualitates ad illas quidem Febres producendas faciant, quæ in qualibet constitutione se exerunt, non verò ad istas alias, quę certæ alicui constitutioni quasi propriæ, ac peculiares existunt: Fatendum tamen est, prædictas aeris qualitates corpora nostra ad hujus, illiusve morbi Epidemici generationem magis, minusve disponere; quod & de quocunque errore circa *sex res non naturales* dictum volo.

Animadvertendum autem est, Epidemicorum alios in hoc, aut illo anno regulariter, & eodem semper modo se habere, iisdem planè phœnomenis, & conformi symptomatum agmine in plerisque ferè omnibus, quos adoriuntur, stipatos, atque eadem prorsus via sibi fugam, & exitum parantes. Ex his itaque tanquam in suo genere perfectissimis, vera, & certa Morborum Epidemicorum Historia ediscenda est, atque tradenda.

Sunt verò alii aliorum annorum Morbi, qui licèt Epidemicorum insigniantur nomine, enormes tamen

men sunt, & perquam *anomali*, utpote qui nulli se Typo patiuntur astringi, & revera mali sunt moris, tum quoad incertam symptomatum varietatem, certissimamque dissimilitudinem, tum quoad methodum, qua se ipsi expediunt, & amoliuntur. Hæc tanta illorum disparitas exinde oritur, quòd scilicet quælibet Constitutio morbos parit, à morbis ejusdem generis, qui alio tempore grassabantur, multùm abludentes, quod nõ tantùm in Febribus locum habet, sed in plerisque aliis Epidemicis.

Neque hìc finitur *Orestes*: restat enim & aliud paulò subtilioris θεωρίας, luxuriantis, si fas est dicere, naturæ lusus; quòd nempe idem morbus in ipsissima anni constitutione varia sæpè, & dissimili se facie ostentat, quod ad tempora attinet Principii, Status, & Declinationis; quod quidem tanti potest esse momenti, ut pro ejus arbitrio Curativæ Indicationes ponendæ, sumendæve fuerint.

Porro observandũ est, Epidemicos quoscunque in duos omnino ordines dispesci; *Vernos* dico, & *Autumnales*: & quamvis fieri potest, ut alia qualibet anni tempestate subnascantur, ad illam tamen sunt relegãdi, Ver, Autumnusve fuerit, quam proximè contingunt: Accidit enim nonnunquam, aeris temperiem cum Epidemicorum aliquo in tantum conspirare, ut, eo fautore, ante tempus sibi debitum miseros invadat, & è contra est, ubi tàm parum illis inter se convenit, ut corpus prædispositum nõ nisi aliquandiu post aggrediatur. Cùm itaque *Ver* dico, vel *Autumnum*, non de ipso statim *Æquinoctio*, sive *Verno*, sive *Autumnali* adamussim loquor.

Epidemicorũ, qui *Verno* tempore grassantur, alii maturè admodum se ingerunt, mense scilicet *Januario*, & exinde pedetentim increbrescentes circa

Æqui-

Æquinoctium Vernale ad Statum perveniunt, à quo sensim imminuti circa *Solstitium Æstivum* evanescunt, nisi quòd paucissimi postea forsitan hunc, illumve petant. In horum numero sunt *Morbilli*; ut & *Febres Tertianæ Vernales*; quę, licèt seriùs aliquanto emergant, *Februario* nempe, tamen appetente *Æstivo Solstitio* pariter se subducunt. At verò alii *Vere* orti, & de die in diem invalescentes non nisi sub *Æquinoctium Autumnale* statũ indipiscuntur, quo pręterlapso paulatim cedentes tandem adventante brumali frigore vertuntur in fugam; hujusmodi sunt *Pestis* ipsa, & *Variolæ*, istis annis, quibus eorum utervis aliorum morborum prędominio fuerit potitus.

Cholera Morbus ex Epidemicorum Autumnaliũ familia, mens. *Augusto* exorsus, intra angustos unius mensis cancellos conclusus percurrit sua tempora. Sunt tamen alii, qui eadẽ tempestate prognati usque ad hyemem excurrunt, v. gr. *Dysenteria*, *Febres Quartanæ*, & *Tertianæ Autumnales*. Hi omnes utut eorum aliquos, quos semel invaserint, lõgiori, vel breviori tempore affligant, plerumque tamen intra duorum mensium spatium, & nomen, & Epidemicorum naturam prorsus amittunt.

Febres autem speciatim quod attinet, observandum est, maximam earum partem, quæ *Continuæ* sunt, nulla hucusque nomina, in quãtum à Constitutionis generalis Influentia pendent, obtinuisse; appellationes autẽ, quibus dignoscuntur, ab insigni aliqua alteratione sãguini impressa, vel evidentiori symptomate mutuari. Hac ratione *Putridæ* dicuntur, *Malignæ*, *Petechiales*, *&c*. Quandoquidem verò singula fermè constitutio præter has, quas parturit Febres, ad alium morbum aliquem magis Epidemi-

cum

cum eodem tempore propagandum proclivis eſt celebrioris nominis, cujuſmodi ſunt *Peſtis*, *Variolæ*, *Dyſenteriæ*, &c. non ſatis video, cur iſtiuſmodi Febres nõ potiùs ſortirentur nomina à Cõſtitutione, quatenus horũ morborum alterutri producendo favet, eodem illo tempore, quo comparebant, quàm à qualibet ſanguinis alteratione, vel ſymptomate particulari, quæ diverſæ ſpeciei febribus pari jure poſſunt competere. *Intermittentes* verò nomina ſibi deſumunt ab intervallo Paroxyſmi interjecto, atq; hoc quidẽ charactere ſatis diſcriminantur, ſi variarum etiam anni tempeſtatũ, quibus cõntingunt, Veris ſc. & Autumni, habeatur ratio. Licèt nonnunquam earum aliquę de Intermittentiũ natura revera participent, nullo charactere admodum viſibili eaſdem prodente. Ut cùm præmaturę *Julio* menſe, v.g. Intermittentes Autumnales ingrediuntur, atq; increbreſcunt, non ſtatim genuinum Typum induunt (quod intermittentibus Vernis quidem ſolenne eſt) ſed continuas Febres ita per omnia imitantur, ut niſi caſtigatiſſimo utraſque examine trutinaveris, ab invicem diſcriminari non poſſint, at retuſo paulatim Cõſtitutionis impetu, & fręnata vi, jam in Typum regularem migrant, atq; exeunte Autumno, larva abjecta, Intermittentes ſe eſſe, quales ab initio reapſe fuerunt, palàm fatentur, ſive Quartanæ illæ fuerint, ſive Tertianæ; quod ſi non diligenter animadverterimus, cum magno ægrorũ noſtrorum malo medicantes hallucinabimur, dum hujuſmodi Febres, quę ex Intermittentium numero ſunt, pro Cõtinuis veris, & genuinis habeantur.

Porrò, quod ſedulò advertendum, cùm plures aliquot horum morborũ eũdem fatigent annum, unus eorum aliquis reliquorũ prædominio potitur,

cæteris

cæteris in ejus quasi ditionem redactis, & parciùs id temporis sævientibus, ita ut illo augescente imminuantur hi, eodemque rursus imminuto, mox recrudescant. Atque ita vicissim mortales lacessunt, prout anni genius, & sensibilis aeris temperies huic, aut illi magis suffragantur. Qui verò morbus circa Æquinoctium autumnale maximopere furit, & cumulatissimam edit stragem, totius anni Constitutioni nomen impertit suum; quisquis enim fuerit morborum, qui ea tempestate præ cęteris invaluerit, principatum omnium, qui isto anno invadunt, obtinuisse facilè deprehendetur, cujus ingenio Epidemici, quotquot sunt, σύγχρονοι se accommodant, in quantum eorum fert natura: v. gr. cùm *Variolæ* eo tempore latissimè depopulātur, Febris toto anno sparsim oberrans ejusdem planè inflammationis est particeps, quæ Variolas parit. Uterque nempe Morbus ad eandem ferè normam adoritur, maximaque inter maximè propria utriusq; Symptomata intercedit cognatio, (excepta Variolarum eruptione, & reliquis, quæ ab illa pendent) ut ex ingenti illa tum ad spontaneos sudores, tum ad salivam excernendã propensione, in qua utrique convenit, abundè constat. Pariter, cùm *Dysenteriæ* dicto tempore præcipuè fuerint grassatæ, Febris, quæ eo anno infestat, earundem indolem non leviter ęmulatur, nisi quòd illę causam morbificam per sedes eliminent, & pauca alia exinde nascantur symptomata, quod tum à consimili utriusq; morbi insultu, tum etiam quòd utroque malo correpti Aphthis, similibusque invicem symptomatibus admodum sint obnoxii, satis evincitur. Et sanè Dysenteria, de qua agitur, ipsissima illa Febris est; hoc tantùm discrimine, quòd introvertatur, & in intestina se exonerãs per eadem

viam

viam sibi faciat. Notandum autem est, Epidemicorum illum principem, qui sub Æquinoctio Autumnali, ceu rupto aggere torrens, omnia straverat, ingruente hyemis frigore intra suum se alveũ condere: cùm ex adverso Epidemici inferioris ordinis, qui sub eo merẽtur, tunc temporis presertim ingravescant, & rerum potiãtur, donec dictus anni princeps eorum vires denuò frangat, & deleat nomen.

Postremò observandum est, quoties Constitutio aliqua varias Epidemicorum species parit, singulas has species genere ab illis differre, quę cùm idem planè nomen sortiantur, alia tamen Constitutione generentur. Quotcunque sint autem Species illæ peculiares, quę in una, eademque Constitutione invadunt, in communi una, atque generali causa singularum productrice omnes conveniunt, hac scilicet, aut alia aeris Diathesi peculiari; & ex consequenti quantocunque ab invicem, quoad Typum, & Formam specificam, intervallo distent, Constitutio tamen omnibus communis subjectam singularum materiam ad ejusmodi conditionem, atque statum effingit, formatque, ut præcipua symptomata, quæ ad particularem evacuationis modum nihil attinent, omnibus paria sint; singulis etiam in hoc conspirantibus, ut eodem pariter omnes tempore & intendant sęvitiam, & remittant. Notandum est insuper, quibus annis variæ illarum species grassantur uno, eodemque tempore, eas omnes modo, quo primùm aggrediuntur, atque invasionis symptomatis consentire.

Hinc itaque cernere est variam admodum, & accuratam naturæ methodum, quam ad morborum generationem adhibet, quam nemo hominũ, arbitror, hactenus pro rei dignitate satis observando

do est assecutus. Atqui ex pauculis hisce omninò conficitur (cùm specificè Popularium morborum differentiæ, nominatim Febrium, arcanæ annorum constitutioni innitantur) incassum desudare illos, quotquot diversarum Febrium rationes à causa morbifica in humano corpore aggesta deducunt; nam liquidò patet, quemlibet, pancraticè licèt valentem, si certa quædam hujus nostræ regionis loca adeat, Febre ibidem grassante, intra dies aliquot laboraturum: vix autem credibile sit, *manifestam* aliquam mutationem ab aere præfati viri humoribus tam brevi impressum iri. Neque minus difficile est, generales regulas Febribus his debellandis accommodare, & certos aliquos limites figere, quos ultra, citraque progredi, aut in iisdem consistere, non liceat. In hac itaque tam spissa rerum caligine nihil mihi prius est, quàm quando novæ Febres grassari incipiant, cunctari paulisper, & ad magna præsertim remedia non nisi suspenso pede, ac tardiùs procedere: diligenter interim illarum ingenium, atque morem observare; quibus itidem præsidiorum generibus ęgri juventur, vel lædantur, ut quamprimum his repudiatis, illis utamur.

Verbo dicam, Epidemicorũ Species omnes juxta Phęnomenωn suorum varietatem in classes redigere, ac characteres cujusque idiopathicos enucleare, necnon propriam medēdi rationem unicuique sigillatim accõmodare, ut res est multi otii, ac summè ardua, ita etiam cùm nullo certo (aut saltem nondum explorato) annorum ordine emergāt, ad justum de iisdem observationum apparatũ congerendũ fortassè unius Medici ętas non suffecerit. At verò hic labor, ut ut sit improbus, priùs est exantlandus, quàm nos aliquid memoratu dignum

in

in extricanda tam multifaria horum morborum ſerie præſtitiſſe jure poſſimus gloriari.

At verò quibus demum modis rationem reddemus diſtinctarum ſpecierum *Epidemicorum*, qui non tantùm, quatenus ſaltem nobis liquet, fortuitò incurſant, ſed etiam qui uno anno, aut certa aliqua annorum ſerie ejuſdem ſunt generis, anno alio ſpecie ab aliis alii diſtinguuntur? Nulla hic mihi unquam methodus ęquè commoda eſt viſa, atque illa, quæ per ſufficientem annorum numerum protenſa, eodem illos ordine deſcriberet, quo ſe invicem excipiebant, & inſequebantur. Quod ut jam pro meo modulo efficiam, Hiſtoriam, & Curationes Epidemicorum, qui ab anno 1661 ad annum uſq; 1676 (per 15 videlicet annorum ſpatium) depopulabantur, ex accuratiſſimarum, quas mihi facere licuit, obſervationum fide orbi erudito tradam; Cùm mihi impoſſibile planè videatur, effectum id dare, vel cauſas eorundem exortus aſſignando à manifeſtis aeris qualitatibus deſumptas, vel multò etiam minus à particulari aliqua dyſcraſia in ſanguine, atque humoribus, niſi in quantum ſecretæ aeris influentię illa deberetur. Quin & magis adhuc, ſi fas eſt dicere, impoſſibile fuerit variorum Epidemicorum ſpecies tradere, qui à ſpecificis aeris alterationibus oriuntur, quantumvis in proclivi illud eſſe videatur, iſtis videlicet, qui Febrium nomina attexere norint notionibus, in ſpeculatione iſtarum alterationum, quę in ſanguine humano, atque ejus humoribus per hanc, illamve principiorum degenerationem fieri poſſunt, malè fundatis. Quo quidem pacto, cùm non naturam ſequamur, optimam ſemper ducem, ſed conjectandi libidini indulgeamus, tot nobis erunt morborum ſpecies, quot commi-

mi-

miniſci placuerit: Eam nobis interim arrogamus licentiam, quam nemo facilè Botanico conceſſerit, à quo in deſcribenda Plantarum Hiſtoria ſenſuum requirimus teſtimonium, ac fidem, non rationis Commentationem, quantumlibet iſta polleat, atque aliis longè antecellat.

Haud equidem tantum mihi ſumo, ut me in his, quæ jam trado, omnem abſolviſſe numerum exiſtimem, fortè ne in recenſenda quidem univerſa Epidemicorum familia; multo minus in me recipio, ut qui morbi elapſis, de quibus nobis ſermo eſt, annis, ordine infrà dicendo ſe mutuò exceperunt, venturis ſæculis eundem perpetuò ſervaverint. Unum hoc molior, ut, quo pacto hæc ſe res habuit nuper, aſtipulante paucorum aliquot annorum obſervatione, enarrem, quod ad has ſcilicet regiones ſpectat, & hanc, in qua degimus, Urbem, ut meum, quale quale ſit, ſymbolum conferã ad opus inchoãdum, quod, ſi quid ego judicando valeo, in maximũ humani generis emolumentum cedet, ubi tandem à Poſteris, quibus integrum Epidemicorum curriculum venientibus annis ſibi invicem ſuccedentiũ intueri dabitur, ad umbilicum perducetur.

CAPUT III.

Conſtitutio Epidemica annorum 1661, 62, 63, 64, *Londini.*

ANno 1661 Febres Autumnales Intermittẽtes, quæ jam ab aliquot retrò annis obtinuerant, de novo vires redintegrabant (*Tertiana* præſertim *mali moris*) ſub initio Julii, & quotidiè increbreſcentes, menſe Auguſto quàm immaniſſimè debaccha-

chabantur, inque multis locis, correptis ferè integris familiis, maximā hominum stragem edebant; dein verò sensim decrescētes superveniente hyemis frigore extinctę sunt, perpaucos Octobris mense aggressæ. Quæ dictæ Tertianæ famulabantur Symptomata, illa ab Intermittentiū Tertianarum aliorum annorum Symptomatis, his præsertim discriminabantur. Ægri Paroxysmus atrocior, lingua magis nigra, siccaque, extra paroxysmum ἀπυρεξία obscurior, virium, & appetitus prostratio major, major item ad paroxysmum ingeminandū proclivitas, omnia summatim Accidentia immaniora, ipseq; morbus quàm pro more Febrium Intermittentium funestior. Si quando ætate provectiores, aut etiam Cachecticos invasisset, quibus pariter vena secta, aut aliæ quævis evacuationes minuissent vires, nūc ad duos, nunc ad tres menses perdurabat. *Quartanæ*, rariores licèt, Febres jam descriptas comitabantur, utrisque verò primum brumæ impetum non sustinentibus (neminem enim, antè intactum, feriebant) subsecuta est *Febris continua*, ab intermittentium Autumnaliū genio in hoc tantū abhorrens, quòd hæ statis solùm temporibus, illa continenter urgebat. Etenim eodem fermè modo ægrotos adoriebantur; qui utrisque pariter vehementer laborabant, vomituriebant, cum partium externarum siccitate, siti, linguæ nigredine, & sudoribus sub morbi finē materia morbifica in utrisque promptissimè exterminabatur. Quinimò vel hinc liquebat, Febrem hanc ad Autumnaliū Intermittentium classem attinere, quod rarò admodum surgente anno compareret. Dicta itaq; Febris Continua Intermittentium quasi compendiū quoddā, & è contra singuli earum Paroxysmi compendium

hu-

hujusce mihi videbantur; atque adeò discrimen in hoc maximè versari, quod *Continuæ* conceptam semel effervescentiam συνεχῶς, eodemque semper tenore perficerent; *intermittentes* autem partitis vicibus, ac diversis temporibus eadem defungerentur. Quanto autem jam tempore prædicta Febris continua invaluerat dicendo non sum, cum mihi hactenus satis fuerat ad generalia Febrium Symptomata attendere, utpote qui nondum, vel juxta varias annorum crases, aut ejusdem anni varia tempora easdem distingui posse animadverteram. Hoc saltem scio, unicam fuisse *Continuæ* Febris speciem usque ad annum 1665. ac *Intermittentes Autumnales*, quæ ad illum usque annum frequentes incursabant, jam deinceps rarissimas occurrisse.

Sed ut ad rem redeamus: *Febris* illa *Tertiana*, quę dicto anno omnia longè, lateque fuerat prædata, eodem elapso intra angustiores limites se cõtinuit: insequentibus verò Autumnis *Quartanæ* Epidemicis reliquis prædominabantur, stante hac aeris Cõstitutione. Quartanis semper post Autumnum vela contrahentibus, *Febris continua* (quæ per hoc omne tempus, parciùs licèt, se immiscuerat) jam inclementiùs debacchabatur ad usque ver, quo tempore *Febres Intermittentes Vernales* succedebant, quibus ad Calendas Maii pariter fatiscentibus, *Variolæ* hinc, & inde sparsim se ostendebant, quæ denuò ad conspectum *Epidemicorum Autumnalium* (Febrem continuam volo, & Quartanas) terga dabant victoribus. Hoc ordine Morbi Epidemici integram hanc aeris Constitutionem pervadebant, & se mutuo insequebantur. De his mihi sermo erit in specie, & nominatim, tum de Febre hac, tum etiam de Intermittentibus, sive Ver, sive Autum-

num attinerent, quibus hęc constitutio præ cęteris infamabatur.

Telam ordiar ab hac *Febre Continua*, quę aliarum, quotquot sunt, omnium pręcipua, & Coryphęa mihi videtur, eo quod Natura in hac prę aliis quibuscunque uniformiter, & ad eandem ferè normam tum Materiam Febricam ad debitam Concoctionem perducat, tum coctam certo, ac pręfinito tempore exigat, eliminetque. Ad hęc, quandoquidem illæ annorum cõstitutiones, quę Intermittentes Autumnales promovent, communibus annis multo sæpius recurrunt, quàm illę, quę ad cęteros Epidemicos faciunt, necessariò sequitur, ut quæ illas comitatur Febris Continua frequẽtiùs accurset.

At præter Symptomata, quæ cęteras Febres stipabant, dicta Febris sequẽtibus insuper urgebatur. Æger plerumque animam tantùm non agebat, vomituriebat, lingua sicca, & nigra, ingens, ac subitanea virium consternatio, & partium externarũ siccitas, Urina ubique, vel crassa, vel tenuis, utraque ex æquo cruditatis indicium. in morbi declinatione Diarrhoea, nisi fortè Medicus principio obstitisset, superjungebat, unde Morbus pervicacior redditus diutiùs affligebat. Sed suopte ingenio, ac propria indole vix ultra diem 14. vel 21. perdurabat, quo primum tempore, oborto sudore, vel potius leni madore, morbus solvebatur. Neque priùs Urinæ Coctionis signa prodebant, quod jam ut plurimũ eveniebat. Quin & alia superveniebant Symptomata, quoties hic morbus minùs peritè tractabatur. At verò tum hæc, tum etiam omnis morbi genius clariùs elucescent ex peculiari Methodo, quam olim huic Febri accommodaveram, quam itaque huc transferam, (saltem quod ad rem nostram apprimè

primè faciat) prout jamdudum typis evulgaveram; Quo quidem tempore nondum mihi innotuerat, aliam aliquam Febris speciem in rerum natura inveniri.

CAPUT IV.

Febris Continuæ Annorum, 1661. 62. 63. 64.

1. PRimò quidem adverto inordinatam illam massæ sanguineę commotionẽ Febris hujus seu causam, seu comitem, à natura concitari, vel ut heterogenea quędam materia in eadem conclusa, ac ipsi inimica secernatur, vel ut sanguis in novam aliquam diathesim immutetur.

Atque in hoc negotio magis arridet latius, & generalius *Commotionis* vocabulum, quàm vel *Fermentationis*, vel *Ebullitionis*; quippe quod inanis λογομαχίας occasionem præscindat, quam fortassis istiusmodi voces (quæ etiamsi explicationem non incommodam admittant, tamen minùs propriæ, ac non nihil duriores nonnullis videntur) haud satis caverent. Quamvis enim Cruoris in Febribus *commotio*, liquorum vegetabilium aliàs *fermentationem*, aliàs etiam *ebullitionem* æmuletur, non desunt nihilominus, qui eandem non uno modo ab utraque plurimum differre arbitrantur. De *Fermentatione* unum, alterumve ab illis sumatur exemplum. Primò, licèt fermentescentia liquida vinosam quandam indolem ita nancisci soleant, ut spiritum ardentem ex iisdem destillatio eliciat, atque in acetum facilè desciscant, quod ipsum insigni acore pollet, & spiritum acidum destillando exhibet; neutram tamen ejusmodi mutationem in sanguine hactenùs observatam fuisse contendunt.

Deinde adverti volunt, quod cùm in liquoribus vinosis *fermentatio*, & *depuratio* eodem tempore peragantur, & quasi paribus passibus procedant, *depuratio* tamen sanguinis in Febribus ejusdem *æstuationem* non comitetur, sed cõsequatur, id, quod in paroxysmo febrili per sudores soluto, vel oculorum testimonio patere existimant.

Quod autem ad *Ebullitionem* attinet, difficilior illis hæc videtur analogia, quęque experientiam habet summopere refragãtem, in multis nimirùm casibus, quoties non adeò effrænis est cruoris orgasmus, ut *Ebullitionis* appellationem mereri possit. Verùm utut sit, (neq; enim hisce controversiis me ullatenus immisceri patiar;) quandoquidem *Fermentationis*, & *Ebullitionis* vocabula apud recentiores Medicos plurimùm invaluerunt, ego quoq; eadẽ subinde usurpare non dubitaverim, dummodo ex jã dictis satis constet, voces istas in hoc Tractatu clariori solummodo dicendorũ explicationi inservire.

Porrò febrilem hanc sanguinis commotionẽ ob materię cujusdam heterogeneę, ipsique naturę adversantis secretionem ab eadem concitari, omne genus febrium, quæ eruptionibus stipantur, testatum facit, utpote in quibus, istius ebullitionis sanguinis beneficio, fit excretio ad cutim excrementi in eodem latitantis, & prava qualitate affecti.

Quinimò neque mea quidem sententia minùs liquet, febrilem sanguinis commotionem sæpè (ne dicam sæpiùs) non aliò collineare, quàm ut ipse sese in novum quendam statum, & diathesin immutet, hominemque etiam, cui sanguis purus, & intaminatus perstat, febri corripi posse; sicuti in corporibus sanis evenire, frequenti observatione compertum est, in quibus nullus apparatus morbificus,

vel

vel quoad plethoram, vel quoad cacochymiam fuerit, nulla insalubris aeris anomalia, quæ febri occasionē subministraret. Nihilominus etiam hujusmodi homines, præcedente insigni aliqua aeris, victus, cæterarumque rerum non naturalium (ut vocant) mutatione, identidem febre corripiuntur; propterea quòd eorum sanguis novum statum, & conditionem adipisci gestit, qualem ejusmodi aer, aut victus postulaverint; minimè verò quòd particularum vitiosarum in sanguine stabulantiū irritatio febrim procreet. Etsi nequaquā dubitem, materiā in sanguinis despumatione post febrilē commotionem, solenniter excretā, vitiosam esse, quamvis sanguis laudabilem anteà diathesin obtinuerat; id quod vix magis mirandum est, quàm quod esculentorum portiones aliquot corruptæ, & fœtidæ evadant, postquàm insignem in corpore alterationem subierint, ac jam à reliquis segregatæ fuerint.

II. Secundò ita mecum reputo, Indicationes veras, ac genuinas, quæ in hoc morbo consurgunt, in eo versari, ut sanguinis commotio intra modū naturę proposito congruentem sistatur; ea nimirum ratione, ut nec hinc plùs æquo gliscat, unde periculosa symptomata insequi solent, nec illinc nimiū torpeat, quo pacto vel materiæ morbificæ protrusio impediretur, vel sanguinis novum statum affectantis labefactarentur conatus: Adeò ut sive materiæ heterogeneæ irritanti, sive cruori res novas molienti febris ortus debeatur; Indicatio utrobiq; eadem existat. Hisce positis fundamentis Therapiæ methodum hoc ritu instituo.

Quoties mihi cum ægris res est, quorum sanguis vel per se imbecillior existit, uti ferè in pueris) vel justa spirituum copia destituitur (ut in decliviore

ętate, atque etiam in juvenibus diuturno aliquo morbo confectis) à venæ sectione manum tempero. Enimverò si Phlebotomiā his imperarem, sanguis etiamnum citra ejusmodi imminutionē plus satis debilis, despumationi suę obeundæ prorsus impar redderetur; unde totius massæ perversio, ac proinde forsan ipsius ægri interitus sequeretur (quemadmodùm si cerevisiæ, aut alius cujusvis musti fermentatio intempestivè sistatur, liquores illi vitium plerumque contrahunt.) Quippe particularum, quas semel exterminare cœperit, quęque, tametsi dum reliquę cruoris massę æquabiliter immiscerētur, purę extiterant, jam verò putredinem deterrimam acquirere, & cęteros humores gravi inquinamento inficere habiles evaserint, consortium natura ferre amplius non potest. Quanquam haud me latet ægros temeraria sanguinis missione mulctatos, convenientium Cardiacorum usu aliquandò servari, sanguinemque ad tenorem defæcationi suę peragendæ idoneum restitui posse, Sed præstiterat plagam non infligi, quàm sanari.

Attamen ubi in contrariæ indolis sanguinem incido, qualis in juvenibus athletico habitu, & temperamento sanguineo præditis reperiri consuevit, primum in curatione locū Phlebotomię attribuo; quæ (pręterquam in casibus inferiùs memorandis) sine salutis periculo hìc omitti nequit. Nam aliàs non solùm præ nimia sanguinis ebullitione, Phrenitidum, Pleuritidum, aliarumq; id genus inflammationum periculum immineret, sed præ copia etiam impeditio omnimoda Circulationis, & totius massę quasi strangulatus consequeretur.

Mensuram quod attinet, mihi solenne est eam duntaxat sanguinis quantitatem detrahere, quantum

tum conjicere liceat, quæ ęgrum ab incommodis, quibus immodicam ejusdem commotionem obnoxiam esse diximus, incolumem pręstet. Æstuationem verò illam deinceps rego, ac moderor, Phlebotomiam vel repetendo, vel omittendo, Cardiacis calidis vel insistendo, vel parcendo, ac denique alvum vel laxando, vel compescendo, prout motum illum vel efferari, vel languescere animadverto.

Post Venæ sectionem (siquidem ipsa juxta casus pręmemoratos necessaria fuerit) sollicitus, sedulusque inquiro, nunquid ęgrum, vel vomitus, vel inanis aliqua vomendi propensio sub Febris initium interturbaverit. Id si cõtigerit, omninò medicamen *Emeticum* pręscribo, nisi vel ætas tenella, vel insignis aliqua debilitas ęgri ab eo temperandum suaserit. Sanè Vomitorium propinare, ubi istiusmodi prægressa est vomendi proclivitas, adeò est necessarium, ut nisi humor ille expellatur, in sentinam complurium malorum difficilium sit abiturus, quæ crucem figent Medico toto durante medicationis tempore, ęgrumque in haud leve periculum conjicient. Ex horum præcipuis, & maximè solitis est *Diarrhœa*; quę ut plurimùm in defervescentia Febris consequitur, quotiescunque Emetica, quando ea suadebat indicatio, omissa fuere. In febris quippè progressu, ubi malignum in ventriculo humorem nonnihil subegerit Natura, & ad intestina amandaverit, illa ab acri humore ex hoc in stomacho fonte perpetim scaturiente usq; adeò corrodũtur, ut non possit non insequi *Diarrhœa*. Observavi nihilo minus in Febribus inflammatoriis, quæ malignæ vulgò habentur, omissionem Vomitorii, tametsi talis vomendi propensio præcesserit, *Diar-*

rhœam, quemadmodum in hac Febre, necessariò non inferre; sed de ista re plura in sequentibus.

Jam autem in eo versatur istiusmodi *Diarrhϛæ* periculum, quod æger satis jam morbo debilitatus enervatur ulteriùs, & prϛterea (id, quod majoris est in ipsius noxam momenti) in febris declinatione, quo tempore contrahere se sanguis, ac viam suam exercere debebat ad despumationis officium peragendum, penitùs prϛpeditur hac emissione.

Jam verò nequid dubites, humorem hunc in ventriculo nidulantem, nisi fortè vomĭtu eliminetur, hanc Tragϛdiã (*Diarrhϛam* dico) quasi ex insidiis aliquãto post daturum, inquisitione instituta nunquam ferè non comperies, siquando Febrim hanc *Diarrhϛa* comitetur, ægrum in morbi principio in vomitum proclivem fuisse, nec tamen Emeticum fuisse propinatũ. Porrò etiam compertum habebis, etiamsi proclivitas illa ad vomendum jampridem præterierit, Diarrhœam tamen, quamprimùm Vomitorium exhibueris, plerumque cessaturam; dummodo Emetico ferendo pares fuerint ϛgri vires. Sϛpiùs autem observavi, Diarrhœa semel oborta, medicamenta adstringentia vel nihil omninò, vel parùm admodum ad eandem sistendam conferre, sive introsumpta, sive exteriùs applicata.

Emeticum, quale passim à me propinatur, hujusmodi ferè est: ♃ *Infus. Croc. Metall.* ℥vi. *Oxymel. Scilit. & Syr. Scabios. comp. aa.* ℥ss. *M. F. Emet.* Quod hauriri jubeo tempore pomeridiano, duabus horis post leve prandium. Verùm quò tutiùs, ac feliciùs vomitio subsecutura succedat, illud etiam in mandatis habetur, ut *Zythogalæ* lib. vi. vel viii. sint in promptu, quippe quòd periculosa sint ista medicamenta, nisi copiosè diluantur: Ideoque quoties

vo-

vomuerit æger, aut alvum exoneraverit, è vestigio sumendus erit haustus: quo facto & inania illa tormina præcaventur, & vomendi conatus auspicato procedunt.

Sæpe miratus sum, dum fortè materiam vomitu rejectam aliquando curiosè contemplabar, eamque neque mole valde spectabilem, nec pravis qualitatibus insignem, qui factum fuerit, ut ægri tantum levaminis exinde senserint; Nempe vomitu peracto, sæva illa symptomata (nausea, *v. c.* anxietas, jactationes, suspiria luctuosa, linguæ nigredo, *&c.*) quæ ipsos excruciarant, & adstantes perterrefecerant, mitigari solent, ac solvi, quodque morbi reliquum est, ἀθύμως tolerari.

Illud hic loci non omittendum erit, si ægri conditio utrumque auxilium postulaverit (Venę sectionem intelligo, & vomitorium) tutum omnino esse, ut Venæ sectio Emetici exhibitionem præcedat; aliàs enim, dum vasa sanguine distenta sunt, periculum imminet, ne ex violentis illis vomendi conatibus vel rumpantur vasa pulmonum, vel Cerebrum lædatur, affuso cum impetu sanguine, atque effuso, adeoque ęger Apoplexia correptus pereat. Cujus rei quamvis historias aliquot commemorare possim, illis tamen hic supersedere visum est, monuisse contentus maxima hac in re cautela utendum esse.

Siquis autem quærat, quo tempore Febris Vomitorium exhiberi velim; dico, In ipso planè Febris initio, siquidem optio daretur, Emeticum propinarem: ita enim fiet, ut ab horrendis illis symptomatibus, ex humorum in ventriculo, locisque vicinis delitescentium illuvie ortum ducentibus, ęgrum præmuniamus; immò verò & fortasse in ipsis quasi incunabulis opprimamus morbum, qui aliàs cum

ægro-

ægroti periculo grandeſcet, ac longęvus evadet; nutritus nimirum dictis illis humoribus, qui vel ſubſtantia ſua in penitiores corporis partes tranſmiſſi cum ſanguinis maſſa commiſcentur, vel ex ipſa mora pejores facti, atq; venenata pravitate inquinati, ex foco ſuo jugiter pertranſeunti ſanguini malignam auram afflabunt. Hujus rei (ne longius abeamus) Cholera morbus exemplum nobis exhibet; fit enim aliquando, ut intempeſtiva opera vomitum in illo morbo cohibere ſatagentes(ſive illud Laudano fiat, ſive adſtringentibus medicamentis)eo cohibito non minus periculoſam malorum catervam invehant. Humores enim acres, corruptique, quorum excluſionem tantiſper permittere oportuerat, ut ſatis evacuarentur, hoc pacto repulſi vires ſuas, ac ſęvitiam in ſanguine exercent, febremque accendunt, quæ ut mali moris, & gravibus ſymptomatis ſtipata eſſe ſolet, ita niſi propinato Emetico, tolli vix poterit, etiam ægro jam nequidem vomituriente.

Quod ſi nobis (ut ſępe fit) ſerò accerſitis non licuerit Emeticum propinando ægrorum ſaluti ſub febris initium conſulere, certè tamen convenire exiſtimaverim, ut quovis morbi tempore illud fiat, modò vires eo uſque morbus non attriverit, ut Emetici vim ferre jam amplius nequeant. Equidem ego die febris duodecimo vomitum imperare non dubitavi, etiam cum æger vomiturire deſiiſſet, neque ſine fructu: Eo namque Diarrhœam ſuſtuli, quæ ſanguinem in peragenda deſpumatione impedivit; quin & ſeriùs idem facere minimè dubitarem, niſi virium attritarum ratio prohiberet.

Veſperi, celebrata jam vomitione, ſemper illud ago, ut tumultum ab Emetico in humoribus excitatum conſopiam, & quietem conciliem; ideoque ſub no-

noctem, vel hora somni Paregoricum quempiam haustum exhibere jubeo. Ex. g. ♃ *Aqua. papav. rhęad.* ℥ii. *aq. Mirab.* ʒii. *syr. de mecon.* & *syr. papav. errat. aa.* ℥ss. *M. F. Haustus.*

At si vel ob copiosam sanguinis jacturam, quam curationis decursu passus est æger, vel ex movendi frequentia, dejectionibusque in Emetici hujus usu factis, vel ex præsenti ejusdem ἀπυρεξία, vel ex debilitate ejus, vel ex Febris jam declinantis vetustate, nullum jam supersit in posterum concitandę nimię Ebullitionis periculum; tum metu procul habito, vice haustus præscripti, Diascordii satis largam dosin vel impermixti, vel aquæ alicui Cardiacę sociati exhibere jubeo. Præclarum sanè Medicamentum, modò ea quantitate exhibueris, quæ remedii potius, quàm tituli mensuram impleat.

Hic autem loci, priusquam de Emeticis dicendi finem faciam, prætereundum non est, omnino tutum non esse (saltem in hac Febre) Vomitoria ex infus. Croc. Metall. parata, puerulis, ullisve infra adolescentiam constitutis vel minima quantitate exhibere. Optarem equidem, ut illius loco alia nobis tutiora, sed satis interim efficacia suppeterent, quæ humorem hunc in febris declinatione ferè semper Diarrhęam minitantem radicitùs extirpare possent, vel saltem ut medicamento aliquo idoneo acrem istam materiam, ejusque vim corrosivam ita mutare liceret, ac retexere, ut commovere Diarrhœam nequiret. Sæpiùs profectò mihi molestum illud accidit, quòd ad infantes, puerosque febre correptos accersitus, indicationem conspexi, quæ quidem medicamenti usum suasit, cujus ope extra periculum collocari potuissent, quod tamen exhibere, veritus infelicem exitum, non sum ausus. Verum in adultis

nul-

nullam inde noxam hactenus observavi, modò cum cautionibus prædictis Emeticum propinetur.

Vomendi exantlato negotio, illud mecum ulteriùs disquirere soleo, utrum evacuationibus pręgressis non obstantibus, sanguis etiamnum adeò exestuet, ut illius effervescentiæ limites adhuc ponendi sint, ac sufflamen addendum; an verò eo usque elanguerit, ut indigeat incitamento; vel denique, an Fermentatio ad gradum idoneum, ac debitum reducta permitti sibi absque ęgri periculo possit. De horum singulis nonnulla mihi dicenda sunt.

1. Itaque si sanguis eo usque exæstuet, ut meritò adhuc suspicari liceat, ægrum vel Phrenitidi, vel alii alicui molesto symptomati, ex nimia sanguinis ebullitione prognato, obnoxium esse, postridie Emetici exhibiti *Enema* præscribo. Ut ♃ *decocti communis pro Clystere* lib.j. *Syr.Violarũ & Sacchari culinaris aa.*℥ij. *M.F.Enema*. Idemque repeti pro re nata jubeo, quo sæpè fit, ut sanguine nonnihil ventilato, refrigeratoque, illius effervescentia satis compescatur. Interdum tamen usu venit, ut Venæ sectionem etiam semel adhuc, atque iterum repetere necesse sit, nempe in temperamentis admodum sanguineis, & ętate florentibus, aut in iis, qui nimio vini usu inflammatoriam quandam diathesin sanguini suo impresserunt. Verùm plerunque tanto, tamque insigni remedio (quale quidem est repetita Venæ sectio) non opus est; ac proinde, si prædictos casus exceperis, effervescentiam illam Enematum adminiculo satis reprimemus. Quare si sanguis nimium ęstuet, atque effervescat, singulis, vel alternis diebus, prout res postulaverit, Clysterem injici jubeo, idque ita fieri ad decimum usq; morbi diem, vel circiter. Veruntamen si magna vis sanguinis missa fuerit, vel

ęger

ęger ſit ętate provecta, tunc temporis Enemata nulla impero, etiamſi ſanguis multum efferbuerit. In his etenim caſibus, ut metuendum non eſt, ne, omiſſis Clyſteribus, ebullitio concepta eo uſq; procedat, ut inſignis alicujus, & infeſti ſymptomatis periculum immineat; ita certiſſimum eſt, eorundem uſu ſanguinis robur, ac vim, atque (ut ita dicam, etſi minus propriè) tonum relaxari, eatenus quidem, ut in ſenibus præcipuè (neque enim illis Enemata tàm proſperè, ac juvenibus cedere ſolent) Naturæ opus interturbetur, atque impediatur. Quod ſi vena ſecta quidem fuerit, ſed non multum ſanguinis emiſſum, tunc, uti dixi, Clyſteres aduſq; decimum, plus minus, diem impero: nonnunquam etiam ad uſque duodecimum; quod in illis pręſertim obtinet, quibus ſanguinem demere non audeo. Sunt enim, qui poſt Intermittentes Autumnales (ſive Tertianæ fuerint illæ, ſive Quartanæ,) febribus continuis, ex purgationis, in præcedentis morbi fine, defectu, corripiuntur; His ſi ſanguinem miſeris, periculum eſt, ne ſedimentum illud, quod prægreſſa fermentatio depoſuerat, in maſſam ſanguineam reſorbeatur, novaſque turbas excitet: Venæ ſectionis itaque loco, rebus ita ſe habentibus, Clyſteribus utor, & quidem ad diem uſque duodecimum, modò æger ſit juvenis, atque fermentatio nimis exaltata.

2. Verùm è contrario, ſive Venæ ſectionem adhibueris, ſive omiſeris, ſi ſanguinis effervеſcentia nimis elangueſcat, adeoque ſtimulo egeat, ne Naturæ juvandæ impar fuerit, tunc equidem Clyſteribus etiam ante diem decimum, multoque magis eo pręterlapſo, prorſus abſtinendum arbitror. Quorſum enim jacentem jam, & nimis elanguidam fermentationem ulteriùs compeſcere, atque reprimere cona-

conaremur? Quòd si verò post tempus illud, in morbi nempe declinatione, Clysteribus utaris, profectò non minus absonum id fuerit, atque ab omni ratione alienum, quam si quis effervescenti Cerevisiæ nimis amplum spiraculum aperuerit: Etenim aperto illo spiraculo præpeditur Natura, quo minus ad morbificæ materię separationem unitis viribus incumbat. Postquam igitur vel mediantibus evacuationibus idoneis, atque opportunis, æger ἔξω βελῶν positus fuerit, quantum ad illa symptomata attinet, quę ex nimia ebullitione nascuntur, vel morbus jam declinaverit, quantò magis adstrictam illi alvum pręstitero, tantò magis eum extra periculi aleam colloco; nempe febrili materia ad sui concoctionem suaviter, ac blandè propendente. Quocirca si pręcedentes evacuationes sanguineę massę quasi laxitatem quandam induxerint, vel inducere minentur, vel ęger ante debitum tempus febre levatus fuerit, vel etiam febris ad ultimam suam periodum pervenerit, non solùm Enemata procul haberi volo, sed & Cardiacorum opem, atque auxilium suggerendum arbitror, atque mox ad alvum adstringendam memet accingo.

Cardiaca verò quod spectat, quoniam usu mihi compertum est, eadem properè nimis exhibita non contemnendam noxam inferre (vena scilicet nondum secta metuendum est, ne materia cruda adhuc existens in Cerebri membranas, *&c.* aut pleuram decumbat) ideò curæ mihi semper est, ne Cardiaca exhibeantur, dummodo vel nihil omnino, vel parū sanguinis emissum, nullaq; alia insignior evacuatio facta fuerit, aut ęger ætatis vigorem nondum exegerit: neque enim video, quorsum sanguis ejus per se satis locuples ulterius in ipsius perniciem ditesceret:

ret: Locuples autem, atque opulentus ſatis eſt, neq; ſuccendiculis eget, quamdiu evacuationes inſignes calorem ejus inſitũ non proſtraverint. Hujuſmodi ęgris domi naſcuntur Cardiaca, & quę foris addun-tur, aut fruſtranea ſunt, aut etiam damnoſa: qua-propter ego vel nulla omnino, vel ſaltem leviſſima permiſerim. Interim vero ſi ęger ex profuſis evacua-tionibus laſſus, & languidus, vel ætate fuerit prove-ctus, ſolenne mihi eſt, Cardiaca vel in ipſo febris initio propinare; Morbi autem die duodecimo, ne-gotio tunc temporis ad ſecretionem vergẽte, medi-camentis calidioribus liberalius indulgendum cen-ſeo; imo paulo maturius idem fieri poteſt, modò nõ metuendum ſit, ne febrilis materia in partes princi-pes præceps agatur; Namque hoc tempore quo ma-gis calefecerim, eò magis concoctionem accelera-vero. Neque revera cogitando aſſequi poſſum, quid ſibi velint Medici, cùm ſua præcepta toties ingemi-nant, de remediis ad promovendam febrilis materię concoctionem adminiſtrandis, id, quod in morbi initio accerſiti ſæpè faciunt; nihilominus tamen eo-dem ipſo tempore medicamenta ejuſmodi imperare non dubitant, quæ febrim ſcilicet attemperare poſ-ſint. Profectò enim eſt Febris ipſa Naturæ inſtru-mentum, quo partes impuras à puris ſecernat: hoc illa modo planè imperceptibili præſtat ab initio, atque etiam in ἀκμῇ morbi, verùm in ejuſdem de-clinatione apertiùs, atque manifeſtius idem opus aggreditur, id, quod ex urina cernere licet. Materiæ febrilis *concoctio* nihil aliud revera ſignificat, quàm peccantis materię à ſana ſeparationem. Hanc igitur ut acceleres, non ſatagendum neſcio quibus attem-perantibus, ſed Febris effervescentia tamdiu permit-tenda eſt, quamdiu ſalus ægrorum paſſa fuerit; cùm

autem

autem finem ſpectat, atque declinationem, ſecretione jam conſpicua, tunc quidem calidioribus medicamentis illam à tergo inſequemur, ad rem eo celerius, ac certiùs perficiendam. Atq; hoc reipſa eſt, febrilis materiæ concoctionem promovere; cùm evacuationes, & refrigerantia moras nectāt, & curationem impediant, ipſamque ſanitatem jam appropinquantem abigant, uti ſæpiùs à me fuit obſervatum.

Si fermentatio ſatis progrediatur, deſpumatio circa diem decimum quartum peragetur; Verùm ſi refrigerantia quælibet ſeriùs adhibueris, atque ita eorum ope effervеſcentia ſufflaminetur, mirum non eſt, ſi febris ad diem viceſimum primum, quin & in effetis corporibus malè tractatis multo longiùs excurrat.

Illud porrò obſervatu dignum eſt, quandoque accidere, ut æger Clyſterum, aliorumve catharticorum uſu, circa declinationem morbi intempeſtivè præſcriptorum, parùm alleviari videatur, imò nonnunquam Apyrexia omnimoda frui, poſt diem autem unum, alterumve sēties, non tàm priſtinam febrim vires ſuas redintegraſſe, quàm novam accendi; rigor nimirum, atque horror ſubitò invadet, quem mox excipiet calor, atque febris, idem ſtadium (niſi forſan in intermittentium claſſem ſe reponat) decurſura, quod in præcedentibus mōſtratum fuit. Cùm ita ſe res habeat, non aliter tractandus eſt æger, quàm ſi anteà febre non detentus fuiſſet, verum quoad res agendas calcata jam veſtigia repetenda; deſpumatio enim, quæ cœptæ jam ebullitioni debetur, non niſi prædicti temporis, ſcilicet 14. dierum ſpatio peragetur, utcunque moleſtum fuerit ægro à prægreſſo morbo ſatis jam debilitato, eouſque ſanitatem expectare.

Car-

Cardiaca, quę adhibeo, passim sunt ejusmodi, quæ statim subindicabo, quorum *moderatioribus* utor in morbi principio, æstuatione maximè fervente; gradatim ad usum calidiorum, juxta morbi progressum, vel ebullitionis gradus pergens; semper memor licere, si quidem multum sanguinis missum, vel ęger senex fuerit, ut Cardiaca fortiora administrentur, quàm cùm vel nulla præcesserit Venæ sectio, vel æger ętate floruerit.

Moderata autem illa, quę dixi, Cardiaca fiunt ex aquis stillatitiis (*verb. gr.*) Borag. Citr. Scord. compos. fragor. Theriacal. cum admixtis Syrup. Melissophyl. Fernel. Caryophyl. & de succo Citr. &c. *fortiora* verò ex pulv. è Chel. Cancr. Comp. Bezoar. Confect. de Hyacinth. Theria. Androm. aliisve ejusdem indolis. Quæ sequuntur in frequenti usu sunt.

℞ *Aq. borag. citri, Scordii compos. & cerasor. nigr. aa.* ℥ij. *aq. cinnamomi hordeati* ℥j. *margarit. præparat.* ʒij. *sacchari crystallini q. s. Misce, sumat cochl.* iiij. *sæpius in die, præcipuè in languoribus.*

℞ *Aq. totius citri, & fragor. aa.* ℥iij. *aq. cord. frig. Saxon.* ℥j. *aq. theriac. styllat. syr. melissophyl. Fernel. Caryophyl. & de succo citri, aa.* ℥ß. *Misce f. Julapium, de quo capiat sæpiùs.*

℞ *Pulv. è chelis cancrorum compos. lap. bezoardici Oriental. & Occidental. contrayervæ, aa.* ℈j. *fol. auri n.* j. *Misce, f. pulvis subtilissimus: Capiat ad quant. gr.* xij. *quoties opus fuerit, ex syr. è succo citri, & cariophyll. aa.* ʒij. *superbibendo cochl. aliquot Julap. præscript.*

℞ *Aq. theriac. stillat.* ℥iiij. *semin. citri* ʒij. *contundantur simul, & f. Emulsio. Colaturæ adde sacchari perlati q. s. ad gratum saporem, sumat cochl.* 2. *ter in die.*

Plures verò formulas recensere, supervacaneum arbitror, quoniam & innumeræ sunt, aut esse saltem possunt, & in morbi decursu juxta varia ejus tempora, ac diversa symptomata variandæ sunt.

3. At si Fermentatio neque nimium æstuet, neque langueat, eam in isto gradu relinquo, nec ullis remediis utor, nisi ægrorum, vel amicorum, quibus stipantur, importunitas à me aliquid extorqueat, quod ipsis citra instituti, & scopi mei fraudem placeat.

Atque hoc loco non prætermittam, me sæpius ad *tenuis conditionis homines*, quorum crumena prolixo apparatui Medico ferendo non erat, accersitum, nil fecisse aliud post Venæ sectionem, & vomitionem peractam (siquidem eas postulasset indicatio) nisi quod ipsis præscriberem, ut toto morbi tempore lecto defixi, nonnisi juscula avenacea, & hordeacea, vel similia haurirent; tenuem cerevisiam (dempto frigore) moderatè biberent ad sitim sedandam; Enema ex lacte Saccharato singulis, vel alternis diebus usq; ad diem decimum, vel undecimum injici curarent; & versus febris finem, cępta jam separatione, si quidem segnior esset, ad eam juvandam fortiorem subinde potum Cardiacorum loco, bibere ipsis permisi: Atque ita sine ulteriore aliquo apparatu, nisi quod leve Catharticum in fine morbi addere soleam, eos salvos, & incolumes dimisi.

Sed, ut ad institutum meum revertar, si prædicta methodus solicitè observata fuerit, usitato circa 15 diem tùm ex laudabilis in Urina separationis signis, tùm etiam ex manifesta omnium symptomatum remissione, percipio tempestivum tunc esse potionem purgantem exhibere, quæ sedimentum è prægressa fermentatione hic illic depositum subducat; quod nisi

nisi tempestivè factum fuerit, periculum est, ne in sanguinis massam remigret, ejusdemque febris recidivam conciliet, vel etiam sua in partibus naturalibus, ad quas amandatum fuit, mora, in mineram tenacium deinceps in corpore malorum feracem abeat. Nimirum separatione jam facta, humores crassi, ac impuri ex arteriis sanguini in venis refluo immissi, regressum ejus facilè impediunt, ex quo varia obstructionum, ac tandem fermentorum genera nascuntur.

Ubi tamen animadvertendum, non adeò planè necessarium esse post febres Vernales, atq; post Autumnales purgationem celebrare; idque propterea, quòd sedimentum à Vernalibus depositum tùm copia, tùm qualitate terrea, malignaque ab autumnali superetur. Quod ipsum etiam in Variolis obtinet, multisq; morbis aliis Verno tempore grassantibus, in quibus purgantium omissio non tàm grave periculum (quod ego quidem observaverim) quàm in casibus priùs memoratis, inferre solet.

Et sanè non multùm is à veritatis scopo aberraverit, qui affirmaret ab hoc capite (purgandi scil. post morbos Autumnales omissione) plurium morborum colluviem, quàm ab ullo alio, quo demum cunque causarum fonte, dependere.

Si valde debilis sit æger, vel alioquin perfecta adeò depuratio facta non fuerit, ut audacter possim purgas exhibere die decimo quinto, rem differo ad decimam septimam; quo tempore sequentem, vel similem pro ratione ægri virium, potionem propino. ♃. *Tarmarind.* ℥ß. *fol. sennæ* ʒij. *rhabarb.* ʒiß. *Coq. s. q. aq. Colaturæ* ℥iij. *dissolve mannæ, & syr. rosac. aa.* ℥j. *Misce, f. poti. cap. mane.*

Purgatione peracta, ægrum, hactenus lecto, ex

præſcripto meo defixum, ſurgere, & paulatim ad priſtinam victus rationem reverti jubeo. Ea quippe, quam ad hoc uſque tempus præſcripſi, eadem propemodum eſt cum illa, quam modò commemorabam; Uti juſcula avenacea, & hordeacea; panatellę ex pane, & vitello ovi, in aqua cum ſaccharo confectæ: juſcula tenuia ex decocto pulli: Cereviſia tenuis lupulata, cui quandoque æſtuante ardore Febrili immiſceri poteſt ſuccus Aurantiorum recens expreſſus, & ſuper ignem ad cruditatis tantummodò ſublationem coctus, & his ſimilia, quamvis juſcula avenacea ſint inſtar omnium. Negare verò cereviſiam tenuem, quæ ſubinde in mediocri quantitate ſumatur, ſeveritas eſt minimè neceſſaria, imò ſæpenumero etiam detrimentoſa.

Accidit interdum (maximè in ſenibus) ægrum, Febri jam curata, & corpore ſatis jam ſuperque purgato, nihilominus valdè debilem eſſe; & quandoque tuſſi, interdum etiam ſcreatu, magnam glutinoſi, viſcoſique phlegmatis copiam expectorare: quod ſymptoma non tantùm ægro terrorem injecit, ſed & ipſi Medico, prę ſertim minùs cauto, impoſuit, eumque in opinionem induxit, quaſi affectus iſte Phthiſi viam ſterneret: licèt obſervaverim ego, rem adeò periculoſam non eſſe. Hoc in caſu ęgrum jubeo Vinum Malaganum, annoſum, vel Falernum, ſive Muſcatum, cum pane toſto ei immiſſo bibere; quod craſin ſanguinis multùm prægreſſa æſtuatione debilitati (proindeque nuper ingeſtorum ſuccis aſſimilandis imparis) corroborans, ſymptoma illud paucorum admodum dierum ſpatio abigit, ut crebra experientia mihi conſtat.

Hac ipſa, quam propoſuimus, ratione, ægrum à multis affectibus, ſymptomatibuſque, quæ maligni-

tati

tati tribui ſolent, tutum præſtabimus; cùm nihil magis ſolitum ſit Medicis in arte ſua minùs exercitatis, quàm quando medicamentis nimis refrigerantibus, vel uſu Enematum intempeſtivo, craſin ſanguinis ita relaxarint, Naturamque in perficienda ſanguinis depuratione adeò debilitarint, ut animi deliquia, aliaque ſymptomata (quę genuina ſunt ejuſmodi impedimentorum arte poſitorum effecta) contingant, *malignitati* culpam tranſcribere: at ſi diuturnitas, in quam abierit morbus, eum ab hoc vitio vindicet, tùm quicquid eos in medela deinceps fatigat, id *Scorbuto* acceptum referunt: quamvis reipſa neque ſymptomata, quæ accidebant, quamdiu vigebat morbus, *malignitatis* erant effecta, neque ea, quæ contigerunt in declinatione ejus, *Scorbuti*, ſed utrumque rei malè geſtæ debetur, quemadmodum crebrò id à me obſervatum eſt.

Non quòd ego, aut quiſquam alius, qui Morborum hiſtoriam vel delibaverit, neſcius eſse poſſit, Febres eſse, quæ non intemperie ſola, aut putrido tantùm calore, ſed etiam maligna qualitate (cujus ſigna evidentiſſima in ægris non poſsunt non apparere) conſtent: vel etiam quòd inficias eam, complicari aliquando cum Febre *Scorbutum*, & complures alios morbos poſse; hoc tantùm dico, has affectiones immeritò ſæpè in litem vocari.

Si fermentatio ſanguinis ritè proceſserit, fiet omninò materię morbificę deſpumatio intra tempus modò dictum. At ſi remedia refrigerantia, vel Enemata ſeriùs exhibita fuerint, multò longiùs excurret Febris, pręcipuè in hominibus grandęvis, malè à medico curatis; ad quos quandoque accerſitus, poſtquam Febri per quadraginta dięs, & ampliùs laboraverant, nihil non expertus fui, quò deſpuma-

tionem ſanguini inducerem : ſed nempe uſque adeò debilitatus erat ſanguis, partim ſenio, partim Enematibus, & medicamentis refrigerantibus, ut neque Cardiacis, neque ullis aliis corroborantibus remediis ſcopum meum aſſequi poſſem ; ſed vel illorum Febris virium ſuarum tenax permanebat, vel alioqui, ſi adeſſe videretur ἀπυρεξία, vires ægrorum admodum proſtratę erant, & tantùm non emortuæ.

Aliorum autem remediorum ſucceſſu fruſtratus, aliò conſilium vertere ſæpè coactus fui, cum ſucceſſu non vulgari; nempe adoleſcentulorum vivum, vegetumq; calorem ægris applicando. Nec eſt, quod quis multùm miretur, hac methodo, licèt inuſitata, ægrum tantoperè corroborari, naturamque debilitatam juvari, ut ſemet à materiæ ſecernendæ, eliminandæque reliquiis exoneret; cùm proclive ſit intelligere, inſignem effluviorum vegetorum copiam à ſano, & athletico corpore in corpus ęgri exhauſtum transfundi. Neque unquam comperi iteratam calentium linteorum applicationem ullatenus id præſtare valuiſſe, quod modò præſcripta methodus pręſtitit; ubi calor applicatus tùm magis eſt humano corpori congener, tùm ſimul blandus, humidus, æqualis, perenniſque. Atque hęc ratio, ſpiritus, & halitus, forſitan Balſamicos, in ęgri corpus immittendi, ex eo, quo ipſe illam adhibui tempore, licèt aliena primum videretur, ab aliis cum ſucceſſu felici fuit adhibita: neque profectò me pudet hujus remedii meminiſſe, tametſi petulci quidam homines, atque arrogantes, omniaque vulgaria ingenti ſupercilio contemnentes, me forſitan hoc ipſo nomine aſpernabuntur. Ego enim proximi mei commodum, ac ſalutem vanis illorum opinionibus longè anteferendam cenſeo.

Me-

Methodus hactenus enarrata, si quis illam prudenter, & cum destinato animi consilio observaverit, ęgros, si non ab omnibus, saltem à plerisque molestis illis symptomatibus immunes pręstabit, quæ hanc Febrem vel comitari, vel eidem supervenire solent, quęque Medicum animi ancipitem, atque sępe in curationis decursu consilii penè expertem reddunt, imò & illius curę commissos non raro è medio auferunt, etiamsi morbi natura mortem non interminari visa sit. Sed quandoquidem vel ęgrorum culpa, Medicum non satis opportunè accersentium, vel ipsius Medici minori sive peritia, sive cautela, ejusmodi accidentia sępissimè oborta cernuntur, non gravabimur peculiarem eorundem curam summatim hìc attingere; verùm ad ea tantum symptomata me restringam, quę, tametsi sępenumero pręverti potuerint, modò via, atque ordine prædicto quis usus fuisset, cùm tamen semel acciderint, diversam quandam, sibique propriam curam postulant.

Atque (ut hinc ordiar) si ęger, vel calidiora medicamenta minùs properè atque intempestivè sumēdo, vel calido nimis temperamento sua natura fretus, in * *Phrenitidem* prolapsus fuerit; vel (quod proximè illuc accedit) si non omninò dormiat, sępè exclamet, aut inconditis vocibus utatur, si vultu, ac loquela ferociat, si medicamenta, potumve communem avidè, & quasi raptim bibat, vel denique urinam habeat suppressam; in hoc, inquam, casu liberaliori manu, quàm suprà indulsi, ad venę sectionem, clysteres, ac medicamenta refrigerantia me accingo, verno tempore pręsertim, (quo etiam alias symptomate hoc non apparente, juvenes, atque ve-

* *Phrenitis*.

vegeto calore prediti, ejusmodi auxilia sine multo discrimine admittunt) atque talibus remediis utens ęgrum eousque sustinere conor, donec in diuturnitatem aliquam affectus excurrat, quo tempore non admodum difficile erit eum & à morbo, & à symptomate una, eademq; opera liberare: id, quod fiet, *Narcoticum* aliquod medicamentum in largiori paulò dosi exhibendo. Quamvis enim febre vigente, quæ ναρκώσεως vi prædita sunt, non omnino prosint, neque destinatum à Medico scopum feriant, tamen opportunè, & in declinatione morbi adhibita, pręclaros effectus edunt: anteà verò prodesse non possunt, partim quia fermentationem vi, atque impetu procurrentem sistere nequeunt, etiam in maxima dosi exhibita, partim verò (quod quidem majoris adhuc momenti est) materiæ peccanti tunc temporis massę sanguineæ æquabiliter admistæ, neque versus separationem adhuc vergenti ab exhibito hujusmodi medicamento manus injicitur, adeoque depuratio illa tantopere expetenda impeditur. Verùm sive hęc ratio sit hujusce phænomeni, sive alia aliqua magis abstrusa, judicent illi, quibus animus, atque otium est talia speculari. Interim ex fideli, atq; idoneo observationum plurimarum complexu rem ipsam certissimam esse pronuncio, *Laudanum*, vel alia quęvis Narcotica in principio, augmento, vel statu hujus febris ad symptoma hoc levandum, vel non prodesse omninò, vel, quod sæpè accidit, etiam obesse; verùm in ejusdem morbi declinatione eadem mediocri dosi adhibita non sine successu usurpari. Semel equidem Narcotico die morbi duodecimo usus sum, nec frustrà; citiùs autem nunquam prosperè exhibitum novi. Quod si autem illius usum ad decimum quartum usque diem distuleris, tantò magis

gis proficuum evadet, ſeparatione nempe perfectiori tum facta. Neque verò hæc mora, tametſi forte aſtantes magnopere perterrefaciet horrendum hoc ſymptoma, mortem ſtatim ſubinfert; cùm ſæpe obſervaverim, hanc rem plerunque inducias ferre poſſe, ac ſolere, donec ad Narcotica deſcendere fuerit opportunum; ſaltem ſi caveatur, ne *Cardiacis*, calidiſque medicamentis adhibitis, intemperies cępta accendatur uberiùs, quo caſu ægri ſubitò pereunt. Narcotica, quibus ego uti ſoleo, ſunt vel *Laudanum Lond.* ad gr. iſs. vel ſequens. *Rec. flor. Paralyſ.* M. i. *Coq. ſ.q. aq. ceraſor. nigr. Colaturæ* ℥iii. *Diſſolve ſyr. de meconio* ℥ſs. *ſucci limonum Cochl.* ſs. *Miſce.* vel *Rec. aqu. ceraſor. nigr.* ℥iſs. *aq. Epidemicæ* ℥ii. *laudani liquidi gutt.* xvi. *Syr. Caryophyll.* ℥i. *miſce.*

Illud unicum hic addere placet, quod ad hanc rem obſervaſſe non inconſultum arbitror; nempe ſi ſymptoma hoc euſque inducias ferat, & Febris adeò in diuturnitatem abeat, ut ęger ante aſſumptum Narcoticum commodè purgari poſſit, medicamentum illud tanto feliciùs effectum ſuum editurum. Quocirca ego imperare ſoleo Pil. coch. ma. ℈ii. in aq. Betonicæ diſſolut. atque hoc 10 vel 12 horis ante Narcotici exhibitionem. Neque metuendum eſt à tumultu illo, quem calidior illa maſſa pil. aliàs excitare ſolet; ſubſequentis enim Narcotici vis penſabit illas turbas, & quietem ſuaviſſimam, blandiſſimamque inducet.

Quod ſi vigiliæ ultra febrem excurrant, ceſſantibus aliis ſymptomatibus, obſervavi, linteum in aqua roſar. immerſum, & frigidè ſyncipiti, ac temporibus applicatum, plus quam Narcotica quęvis prodeſſe.

Sæ-

Sæpe accidit ægrum per totum morbi decursum * *tussi* molesta divexari; nimirum commota vehementer, ac tumultuante sanguinea mole, omnibus jam ad seditionem & partium studia spectantibus, fit, ut humores quidam soluti, diffluentesq; è massa sãguinis per vascula pulmonaria, vel etiam per diapedesin in tracheæ membranam interiorem, teneriorem scilicet, atq; exquisito sensu prędıtam, transferantur: hinc *tussis* oboritur; quæ primò sicca est, quoniã tenuis adhuc materia vim expultricem eludit; mox crassescit, atque expectoratu difficilis evadit, eò quòd sensim febrili calore torreatur, atque assetur: hinc fit, ut suffocationis metu percellatur æger, utpote cui vires desunt ad lentam hanc, viscidamque materiam tussi eliminandam. Ego in hoc effectu raro alio aliquo medicamento utor præter *oleum amygdalarum dulcium* recenter expressum, nisi forsan acciderit, (accidit autem aliquoties) ut ægrotus oleum prorsus aversetur, tunc enim vulgaribus illis pectoralibus, ut licet, opem ferre conamur. Interim oleum illud amygdalarum, si quidem illo per ęgrum uti licuerit, Bechicis aliis anteponendum censeo, ob eam causam præcipuè, quòd cùm necesse sit hæc liberaliùs, & majori quantitate exhibere, modò prodesse velimus, hoc pacto ventriculum jam satis superque debilem, & ad nauseam proclivem oneramus, nonnũquam etiam eadem opera prępedimur, ne reliqua, eodem ipso tempore transigenda, procuremus. Neque verò satis aut intellectu assequor, aut experientia edoctus sum, cur ab hujus olei, quod jam diximus, usu in febribus abhorreamus, eò quòd scilicet inflammabile sit, adeoque metuendum, ne febrim adaugeat. Fac enim, illud

* *Tussis.*

illud sua natura calidum esse, certè tamen calor ille tantus nõ est, ut aliunde non abundè pensetur: præ ceteris enim manifesta vi pectori conducit, aperitque vias, ac lenit, adeoque expectorationem promovet, qua (præsertim si copiosior acciderit) tùm exoneratur sanguis à molesto humore, commodè jam excreto, tùm eadem opera nonnihil refrigeratur; adeoque me non admodum malè habet, siquando viderim symptoma hoc intercurrere, cujus beneficio non parum etiam ægro beneficii accedit. Illud unicum nunc moneo, una, eademque vice tutum non esse, totis cochlearibus hoc oleum exhibere; periculum enim est, ne & ventriculo nauseam, & alvo fluxum inducamus: parcè itaque, sed frequenter interdiu, noctuque propinandum erit, quo non solùm expectoratione facta tussim leniemus, verùm etiam, quod alicujus momenti est, attritas ęgri vires blando nutrimento nonnihil solabimur.

Fit nonnunquam, ut * *hæmorrhagia narium* superveniat; sive quòd medicamenta nimis calida in morbi initio fuerint exhibita, sive quòd ebullitio non satis coercita fuerit, ægro nempe vel in florenti ætate constituto, vel anni tempestate coadjuvante. Hoc si fiat, non admodum juvabunt ea, quæ ad sistendum sanguinis motum vulgò fieri consueverũt, qualia sunt venæ sectiones, ligaturæ, medicamenta adstringentia, atque agglutinantia, vel etiam sanguinis acrimoniam contemperantia, &c. quamvis enim pro Medicorum consilio, ac prudentia, his, atque hujusmodi aliis uti liceat; in eo tamen cardo rei vertitur, ut idoneo aliquo medicamento sanguinis ebullitioni frenum imponatur, quod sistat, figatque illius impetum in precipitia queque ruentem.

Ve-

* *Narium hæmorrhagia.*

Verum quidem eſt, ſi ſymptoma ſeorſim ſpectetur, ea, quæ ſuprà enumeravimus (ac venæ ſectionem potiſſimùm) accommoda ſatis eſſe, nec ego ipſe dubitarem iiſdem uti; ſed nempe ſymptomatis hujus cauſam (ſaltem ſi phlebotomiam exceperis) non ſatis attingunt, quam profectò non majori ratione per prædicta tollere, quam ſi gladio ignem extinguere, ſatageres. Ego itaque in hoc caſu, fruſtra aliis tentatis, tale quidpiam adhibere ſoleo, quale nunc ſubnectam. *Rec. aq. portulacæ, & papaveris erratici aa.* ℥jſs. *ſyr. de meconio* ʒvj. *ſyr. paralyſeos* ℥ſs. *M. f. hauſtus*. Nolim autem hæc ita intelligi, quaſi hæmorrhagiam quamlibet ita ſtatim curari velim, quin potiùs illa ſæpe permittenda eſt, atque ægro plurimum prodeſſe poteſt, partim nimiam ebullitionem reprimendo, partim etiam criticè aliquando morbum ſolvendo. Atque revera parum proderit huic ſymptomati frænum prædictum aptare, priuſquam illud aliquantiſper excurrerit, vel etiam priuſquam vena in brachio ſecta fuerit. Illud diligenter advertendum eſt, hanc ipſam, atque alias omnes immodicas hæmorrhagias peculiare illud obtinere, quòd quamprimum illę quomodocunque ſedatę fuerint, niſi leniens aliqua purgatio celebretur, metus eſt, ne recidivam ęger patiatur; proindeque purgandum erit, quamvis (ſi Febris tempora ſpectentur) ſerius aliquanto id fieri ſoleat, atque debeat, niſi ſymptoma hoc acceſſerit.

Hoc ſymptoma plerumque ſenibus accidit poſt copioſas evacuationes, vel per ſeceſſum ex diarrhœa, vel maximè per vomitiones, atque ſępenumero mortem prę foribus adeſſe denunciat. Ingenuè fateor, me mihimet ipſi de * *Singultus* cauſa diſquirenti

* *Singultus*.

renti ſatisfacere non poſſe; nihilominus obſervavi ſępe illum ex turbis, ac tumultu ab aſperioribus medicamentis in ventriculo, lociſque vicinis excitato, ortum ducere, quibus ſedandis, atque in priſtinam pacem reducendis cùm naturę vires non ſuffecerint, fit, ut ingens periculum immineat: proindeque conſentaneum exiſtimavi curam eò dirigere, ut quod natura per ſe nequibat, artis adminiculo ſuffulta perficeret. *Diaſcordium* igitur larga doſi exhibitum, nempe ad ℥ij. à ſcopo meo non aberravit; cùm *ſemine anethi*, aliiſque, quę tanquam ſpecifica decantantur, uſus nihil profeciſſem.

Si in morbi hujus decurſu * *Diarrhœam* obortam conſpexeris, quę (uti jam alicubi ſuprà notavimus) accidere tùm ſolet, cùm in morbi initio vomitorii propinandi indicatio ſe obtulit, neque tamen illud propinatum fuit; dico in hoc caſu convenire, ut quovis morbi tempore (niſi vires contra indicaverint) *emeticum* exhibeatur, etiamſi jampridem illa ad vomendum propenſio pręterierit. Quoniam autem hac de re ſatis, opinor, in ſuperioribus pagellis à nobis dictum eſt, illud hoc in loco duntaxat annectam, quid facto ſit opus, ſi exhibito licèt emetico, nihilominus *Diarrhęa* ſupervenerit. Quod tamen oppidò rarum eſt, niſi in Febre inflammatoria, ubi vomitorium hoc ſymptoma non ſolùm non impedit, ſed quandoque creat, quod notatu dignum eſt. Itaque cùm ſic ſe res habuerit, prę quibuſvis aſtringentibus hujuſmodi clyſterem profuiſſe comperi. *Rec. Cort. granator.* ℥ſs. *roſ. rubr. p.ij. Coq. in lactis vaccin. ſ. q. Colaturæ* lib. ſs. *diſſolve Diaſcordii* ℥ſs. *M. F. Enema.* Non ſuaſerim, ut majori quantitate Clyſterem injicias. quamvis enim propria vi adſtri-

* *Diarrhęa.*

adstrictionem polliceatur, metuendum tamen est, ne sua mole lacessat intestina, adeoque fluxum alvi, quem consopire animus erat, uberius provocet.

Sed forsitan objiciet his aliquis, magis è re videri, ut, præsertim declinante morbo, diarrhœam, si quidem acciderit, permittas potius, quàm sistas, quandoquidem fluxus ille alvi nonnunquam criticus est, morbũque solvit. Respondeo, me non inficias iturum, fieri aliquando, ut Febris per hanc portam sibi viam faciat, atque effugiat; verùm illud rariùs accidit, quàm ut illius spe quicquam moliamur: quin & ratio illa, qua de medela Febrium universim loquuti, fluxus hujusce sistendi necessitatem ostẽdere conati sumus, etiam hìc omnino locum obtinet. Nunc autem illud addendum est, mea quidem sententia animadversione non indignum, nempe ad genuinam sanguinis depurationem nõ tantùm necessariam esse illam quarundam partium secretionem, quæ per *fæces* fit; sed requiritur etiam, ut secernãtur aliæ, tanquam *flores*, id, quod in aliis etiam liquoribus opulentis, atq; heterogeneis quotidiè cernimus. Itaque si Diarrhœæ nimium indulseris, mediam solummodò depurationem, tantoperè expetitam, procurabis, atque etiam forsan, quod postremo in loco rejiciendum erat, primò excernetur. Fateor equidem separatione illa per flores jam facta (quæ, ut obiter id attingam, sensim, & sine sensu peragi solet, atque plerunq; paulò pleniori διαπνοῇ potiùs, quàm sudore manifesto) Diarrhœam, si fortè acciderit, periculi non multum interminari: Sciendum tamen est, illam tum non aliunde accidere, quàm quòd purgatio subducendis fęcibus dicata, non opportunè exhibita fuerit, quæ quidem fæces mora sua fermẽti alicujus maligni indolem adeptæ, intestina jam ad excre-

excretionem irritant, ſtimulantque; ut omittam dicere, liquidiſſimam illam excrementorum conſiſtentiam (tali enim forma plerunque viſuntur) ſatis indicare, ea pro critica morbi ſolutione habenda non eſſe.

Forſan etiam inter ſymptomata Febribus ſupervenientia recenſeri poteſt* *Iliaca paſſio*, eo quòd vomitus enormes, qui initio Febrium accidere ſolent, huic occaſionem quandoque ſubminiſtrent.

Horrenda hæc affectio eſt, & huc uſque omnium fere judicio funeſta, ex inteſtinorum motu inverſo, ac præpoſtero originem ducens. Nimirum inteſtinorum fibræ, quæ à ſuperioribus verſus inferiora contrahi debent, contrahuntur ad ſuperiora, & quęcunque in inteſtinis continentur, non verſus alvum, ſed ventriculum protruduntur, & impetu facto ad os regurgitant; adeò ut Enemata, quantumcunque acria, Emetica evadant, ubi etiam Cathartica per os aſſumpta per vomitum ſubitò excernuntur. Et, mea quidem ſententia, exquiſitus ille, ac intolerandus dolor huic morbo ſuperveniens, non aliundè oritur, quàm ex præpoſtero inteſtinorum motu modò dicto. Cùm enim ſinus illi, quos multiplices inteſtinorum circumvolutiones conſtituunt, ita à natura formati ſint, ut ad deſcenſum fęcum quàm aptiſſimè conducerent, cùm ii, inquam, motui ſuis fibris contrario cedere cogantur, exoritur inde prędictus dolor; qui quidem uni parti inſtar terebelli infigitur, cùm aut valvula, quæ ad initium coli appoſita excrementorum ad ileon regreſſum impedit, aut alia quævis membrana ad ſinum pertinens, vim hujus præpoſteri impulſus ſola ſuſtinet.

Hujus verò inverſionis, unde dolor ille exoritur, duplicem

* *Ileus*.

duplicem causam assignare licet: Obstructionem nempe, vel irritationem.

Primò igitur quæcunque intestina vehementer obstruunt, ut nihil per inferiora descendere valeat, hunc contrarium in intestinis motum ut producant necesse est, & nemini non notum. In horum censum ab Authoribus referri solent fæces induratæ, flatus crassi magna copia collecti, ac intestina velut in nodum convolventes, constrictio intestinorum in hernia, inflammatio denique, aliique tumores magni, qui cavitatem internam intestini occludunt. Interim verò haud negandum, quòd motus contrarius hisce causis originem debens, potius ingestorum, quàm intestinorum motus habendus, neque hęc totius intestinorum ductus inversio est, sed illorum tantùm, quę supra sedem istius obstructionis sita sunt. Quam ob causam *affectio iliaca* hinc profecta à me *notha* appellatur.

Secundò verò opinor, quòd in affectu iliaco causa inversionis peristaltici intestinorũ motus ut plurimum ita se habet. Nimirum ex tumultuante sanguine in Febre nuper concepta, in ventriculum, & proxima intestina deponuntur humores acres, & maligni, ex quibus ventriculus primò motum suum invertere, ac violento impetu materiam molestam in eo contentam per os rejicere cogitur. Ventriculi tandem motui validiori intestina *tenuja* ipsi continua jam debilitata cedunt, & cum his demum *majora* in consensum trahuntur, vomituriente ventriculo quasi choream ducente. Hunc affectum *verum ileum* voco, & ille hujus loci est. Methodus eum curandi hactenus ferè incognita fuit, quicquid nonnulli jactent de usu *argenti vivi*, & *globulorum*, quę prętterquam quòd parum conducunt, noxam sępè

haud

haud contemnendam inferunt. Ego cum felici successu hac methodo utor.

Quando liquet ex Clysteribus per os rejectis, & aliis signis verum esse ileum, tunc in hæc tria enitor: 1. Ut contrarius iste ventriculi motus, qui similem motum in intestinis efficit, impediatur. 2. Ut intestina acri humore debilitata corroborentur. 3. Ut ventriculus, ac intestina ab istis humoribus liberentur. Quibus indicationibus ut satisfaciam, curationem hoc ritu instituto: Primo *salis absinthii* ℈i. ex cochleari uno *succi limonum* mane, & serò sumendum pręscribo, intermediis vero temporibus *aquæ mentæ stillatitię* sine saccharo, aliove quovis additamento cochlearia aliquot bis quaque hora propino, cujus vel solius repetito usu & vomitus, & dolor ex eo natus subito evanescent. Dum hæc fiunt, *catulum viventem* nudo ventri indesinenter accumbere jubeo. Postquam verò dolor cum vomitu per spatium bidui, triduive omninò cessaverit, tum *pil. coch. maj.* ʒi. *in aqua menthæ* dissolutam exhibeo, quam etiam aquam (quò certius vomitus recursum pręvertam) toto catharseos tempore sępius sumendam injungo. Neque catulus removendus, antequam usum pilularum æger aggrediatur.

Observavi frustra pilulas istas, vel quodvis aliud catharticum, utcunque forte propinari, donec ventriculo corroborato, atque adeò ad motum naturalem reducto, intestina etiam ad proprium motum ęquè reducta fuerint. Aliàs enim cathartica omnia intus assumpta emetica evadent, & plus damni, quàm commodi inferent. Inde est, quòd remediis purgantibus viam facere non aggredior, donec per spatium quoddam medicamentis istis ventriculum respicientibus usus fuerim.

Victum valde tenuem ęgro pręscribo, ita ut nonnisi cochlearia aliquot jusculi ex pullo Gallinaceo parati sorbenda bis, vel ter in die permittam. Interim vero, ut per totam ęgrotationem in lecto decumbat, jubeo, donec perfectæ sanationis signa appareant, ac etiam post sanationem per longum tempus in prædictę aquæ usu persistere, & laneis duplicatis ventrem à frigore benè defendere impero, quo minus recidiva fiat, cui hic affectus prę omnibus aliis est obnoxius.

Pauca hæc universam meam in curando hoc affectu methodum exhauriunt, quam à nemine consulto ob simplicitatem suam, & splendidioris sive verborum, sive pharmacorum apparatus defectum, aspernatum iri confido.

Atque hęc sunt illa symptomata, quę in febre hac occurrere solent. Sunt autem & alia quædam, quibus memorandis nunc supersedebimus, partim quidem, quoniam ea minoris momenti sunt; partim verò, quod peculiarem nullam curationem postulent: febre enim ritè tractata, sponte sua cessant.

De *Febre continua* hujus Constitutionis, ac de symptomatibus ejus hactenus.

CAPUT V.

Febres Intermittentes Annorum 1661. 62. 63. 64.

QUandoquidem, ut jam sumus præfati, quę prędictos annos omnes Constitutio pervasit, producendis omnium generum *Intermittentibus* tam egregiè favit, quas tum de illis feci observationes haud indiligentes, hìc impertiam; Addam insuper & quæ de paucis illis intermittentibus observavi,

quæ

quę ab illo deinceps tempore ſporadicè contigerunt, quò minus orationis filum inſequentium deinceps annorum hiſtoriam complectentis cogar intercidere.

Primo loco, quò naturam illarum, atque genium conjectura ſaltem aſſequamur, advertendum eſt, quod in paroxyſmis Febrium intermittentium hæc tria tempora ſpectanda ſunt. 1. Tempus *Exhorreſcentiæ*. 2. Tempus *Ebullitionis*. 3. Tempus *Deſpumationis*. Et quidem ad *exhorreſcentiam* quod attinet (ut de his rebus ſummatim loquar) ego illam exinde oriundam arbitror, quòd materia Febrilis, quæ nondum turgeſcens à maſſa ſanguinea utcunq; aſſimilata fuerat, jam tandem non ſolùm inutilis, verùm & inimica naturę facta, illam exagitat quodammodo, atque laceſſit: ex quo fit, ut naturali quodam ſenſu irritata, & quaſi fugam molita, *rigorem* in corpore excitet, atque *horrorem*, averſationis ſuę teſtem, & indicem. Eodem planè modo, quo potiones purgantes à delicatulis aſſumptę, aut etiam toxica incautè deglutita, horrores ſtatim inferre ſolent, aliaq; id genus ſymptomata. Natura itaque hoc pacto irritata (ut ad tempus *ebullitionis* jam tranſeamus) quò facilius hunc hoſtem à ſuis cervicibus depellat, *fermentationem* aggreditur, ſolennem nempe machinam, qua in Febribus, & quibuſdam aliis acutis morbis uti conſuevit, cùm ſanguinis molem ab inteſtinis inimicis liberare conetur: hujus enim efferveſcentię beneficio disjunctę peccantis illius materię partes, quæ ſanguini ęquabiliter admixtę fuerant, aggregari quodammodo incipiunt, atque adeò leviori opera ſubigi poſſunt, ut ad deſpumationem opportunę evadant. Equidem, ut hoc fiat, vel ex eo plurimum referre conſtat, quod qui

ex Febribus Intermittentibus moriuntur, siquidem in paroxysmo pereant, in primo illo tempore *exhorrescentiæ* scilicet, fato fungantur: nam si ad tempus effervescentiæ pertigerint, saltem pro illa vice non moriuntur. Atque per hæc duo tempora res ægrorum in angusto versantur; quibus elapsis, tertium tempus, quod *despumationi* dicatum est, insequitur, quo succedente, symptomata omnia primò leviora fiunt, atque tandem planè evanescunt. *Despumationis* autem nomine nihil aliud significatum volo, quàm materiæ Febrilis jam subactæ, & quasi devictæ, expulsionem, seu separationem; atque illud, quod separatur, partim (ut in aliis liquoribus cernere licet) *florum*, partim *fęcum* rationem, & sortem obtinet.

His ita positis, videamus, quomodo fiat, ut redeat Paroxysmus, quandoquidem ęgrorum sors in vado jam constituta videtur. Nimirum Febrilis materia nondum tota emigravit, sed quemadmodum apum Embrya statis temporibus sensim succrescũt, ita latens hęc materia pro typorum ratione denuò caput effert, ac novum negotium naturæ facessit, idem stadium decurrens, quod in præcedentibus modò ostendimus. Nunc autem si quis à me causam quæsiverit, cur fomes ille delitescens effervescentia præcedenti non satis subactus, ac proinde cum reliqua materia peccante non expulsus, proindeque novas tragœdias daturus, non eodem modo in omni Febre intermittenti progrediatur (nam nunc unum, nunc duos, nunc tres dies exigit, priusquam ad maturitatem perveniat, novumque Paroxysmum excitet) de hac re, inquam, si quis mihi negotium exhibeat, ego plane me nescire fateor. Neque verò quisquam alius, quod sciam, in hac causa tàm pręclarè

clarè se gessit, ut arcanum hoc opus naturę satis enarrasse videatur. Ego Philosophi nomen non ambio, & qui titulum illum se mereri existimant, atq; me fortassis hoc nomine culpandum putabunt, quòd in hæc penetralia non irrumpere conatus sim, moneo illos, ut in aliis naturæ operibus, quæ ubique nobis observantur, vires suas experiri velint, antequam aliis dicam scribant. Libenter enim quæsierim, cur *equus* ad ἀκμὴν suam pertingat septem annorum spatio, *homo* 21. cur in *plantarum* regno, hæc mense *Majo*, illa *Junio*, ista alio florere soleat, ut innumera alia nunc sileam. Quod si doctissimos quosque viros non pudeat suam ignorantiam in his rebus palam fateri, non video, cur mihi vitio verti debeat, si in re non minus difficili, atque forsitan prorsus inexplicabili, manus ab αἰτιολογίᾳ abstineam: quippe cum persuasissimus sim, naturam non minus hic loci, quam in aliis quibuscunque, methodo quadam certa, atque ordine progredi: *quartanosa* enim (ut sic dicam) ac *tertianosa* materia non minus naturæ legibus subjacet, iisque regitur, quàm alia corpora qualiacunque.

Cum rigore, atque horrore in universum *Intermittentes* omnes incipiunt, cui mox calor succedit, atque huic deinceps sudor; Per utrumque paroxysmum, tum illum, quo riget ęger, tum quo plus satis incalescit, vomiturit, ut plurimum, vehementer ęgrotat, cum siti, & lingua arida, *&c.* Quæ quidem Symptomata iisdē omnino gradibus recedunt, quibus provehitur sudor, quo uberiùs prorumpente Paroxysmus solvi videtur. Satis rectè valet, qui modò ęgrotabat, donec Paroxysmus periodo sibi consueta denuò recrudescat; in *Quotidiana* scilicet quolibet νυχθημέρῳ, in *Tertiana* alternis diebus, in

Quartana tertio quoque die, calculatione videlicet facta ab unius Paroxyſmi initio ad initium ſubſequentis. Licèt haud raro ingeminentur poſteriores duo, ita ut Tertiana quolibet die invadat, Quartana per duos dies continuos, tertio quidem ab inſultu libero manente; quandoque etiam ter tribus diebus continuis infeſtet, cùm *Triplex Quartana* eſt; morbo ab iſto, quem primùm aſſumpſit, Typo nomen ſortiente.

Quæ ſanè Paroxyſmorum reduplicatio nonnunquam à materiæ Febrilis exceſſu, activitateque nimia producitur, quo in caſu Paroxyſmus *adventitius primarium* antevertit; nonnunquam etiam à virium proſtratione, cùm in Ægro nempe nimium illæ fuerint dejectæ, & Paroxyſmi vigor retuſus, ſive refrigeratione intenſiore, ſive etiam evacuationibus præter modum effuſis: in hoc verò caſu cùm Paroxyſmus adventitius primarium inſequitur, mitius inſuper, neque ita prorſus diu atque alter ægrum affligit. In priore inſtantia, materiæ turgeſcentia, ſive ὀργασμὸς tardiùs revertentem, & ſibi debitam periodum nequaquam præſtolatur, ac proinde aliquanto præmaturius deſpumatione ſua defungitur: in poſteriore autem cùm ſanguis non jam ea vi polleat, quæ materiæ Febrili uno impetu excutiendæ ſufficiat, mox alium de novo Paroxyſmum ſubſtituit, quo ejus reliquias è ſinu ſuo exturbet. Quinimo è duabus hiſce cauſis ſibi invicem adverſantibus fortè etiam pendet, tam Paroxyſmorum Anticipatio in Febre Intermittente ordinaria, atque regulari, quàm eorundem tardior acceſſio; quarum utraque in his Febribus frequenter occurrit, quæ νυχθήμερον omne percurrunt, vel ſolitum Paroxyſmi tempus anticipantes, vel eò ſeriùs accedentes.

Fe-

Febrium autem Intermittentium quædam *Veris* ſunt, quædam *Autumni*: quamvis enim in tempeſtatibus intermediis nonnullæ oboriantur, quoniam tamen illæ & minus frequentes ſunt, & ad prædictas reduci poſſunt (illas nempè, quibus magis appropinquant) idcircò omnes ſub duobus hiſce generibus, *Vernalibus* nempè, atque *Autumnalibus*, complectar. Tempora, ad quæ particulariter ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ referuntur, menſes ſunt *Februarii*, atque *Auguſti*; licèt quandoque maturiùs invadant, tardiùs etiam nonnunquam; prout ſcilicet uberior, parciorve in aere apparatus, vel ad eaſdem producendas facit, vel officit, & ex conſequenti magis etiam, minuſve Epidemice deprędantur. Cujus rei exemplum habemus ſatis obvium in Febribus Intermittentibus Autumnalibus Anni 1661. quo anno memini fœminam quandam ædibus meis vicinam primo Quartanæ ſuæ Paroxyſmo, ipſo ſcilicet *Joannis feſto* correptam fuiſſe. Et complures alii circa idem tempus præmaturum Febribus illis correpti fuere, quę poſtmodum adeo Epidemicę evaſerunt; quod argumento eſt magnum tum fuiſſe in iſta, quę tunc obtinebat, aeris temperie, ad iſtos morbos apparatum, qui deinceps procedente anno ſtipatiores graſſabantur.

Et quidem uſque adeò neceſſaria eſt hęc Febrium diſtinctio, ut niſi eandem in praxi ſedulò contemplemur, neque de earum duratione prognoſtico aliquo rite facto quicquam pronunciare, neque commodo regimine ęgrorum corpora curare poterimus, habita tum tempeſtatum, tum naturę Febrium diverſa ratione. Verum quidem eſt, Febres utriuſque tempeſtatis ingenium non planè diſſimile nanciſci, ſive modum ſpectes primi inſultus, qui cum horrore primùm incipit, mox in calorem erumpit, ac tandem

dem per ſudorem ſolvitur; ſive typorum diſcrimina, quorum reſpectu quædam *Tertianæ* ſunt, tum *Vere*, tum etiam *Autumno*. Interim tamen non dubito, quin Febres iſtę tota ſua natura, ſive eſſentialiter diſtinguantur.

Atque ut de * *Vernalibus* primò dicam, illæ ferè omnes vel *Quotidianæ* ſunt, vel *Tertianæ*, & vel ſeriùs, vel ocyùs ingruunt pro vario tempeſtatis apparatu. Nam per brumale frigus ſpiritus concentrati vires in ſuo receſſu ſibi acquirunt, quos appropinquantis poſtea ſolis calor jam vegetos evocat, qui cum viſcidis humoribus (minùs tamen viſcidi ſunt hi, quàm quos in Autumno pręgreſſi fervores excoxerunt, ac torrefecerunt) commiſſi, quos durante hyeme natura in ſanguinis maſſa congeſſerat, dum avolare nituntur, implexi detinentur, & quaſi irretiti, adeoque vernam hancce ebullitionem concitant. Eodem plane modo, quo vaſa cereviſia repleta, atque in arena, vel cella frigida diutius repoſita, ſi igni admoveantur, tumultum ſtatim concipiunt, & liquor ad volatum pronus eſt. Sanguis hoc modo affectus purgationem ſui molitur, atque ſpirituum volatilium ope negotium hoc ſat cito peragit, niſi forte nimia viſcidorum ſuccorum vi inſtructus fuerit, qui fermentationem cęptam remorentur: & licèt hoc ipſum accidat, effervescentia tamen verna raro continua, ſuique ſimilis manet, verum diſſilire, atque in diverſos Paroxyſmos quaſi findi ſolet. Sanguine enim opulentis hiſce ſpiritibus jam turgido, natura negotium ſuum quaſi pręceps aggreditur, & quarundam partium ſecretionē ad modum perfectę ſolutionis per Paroxyſmos particulares peragit, priuſquam univerſali ſeparatione defungatur: Atque hæc

* *Intermittentes Vernales.*

hæc mihi quidem ratio non inidonea videtur, quod verna tempestate, presertim illa, quę æstatem propiùs attingit, paucę Febres continuæ occurrant, nisi forte constitutio fuerit Epidemica. Fermentationes enim tunc temporis obortæ vel subitò consopiuntur, vel ad intermissionem properant; vel denique partes humorum ad separationem proniores, præmaturè, & cum vi quadam aliò transferuntur; ex quo mox *Anginæ*, *Peripneumoniæ*, *Pleuritides*, aliæque id genus pestes succrescunt, quæ desinente potissimum Vere caput suum exerunt.

Animadverti *Febres Intermittentes Vernales* rarissime fuisse diuturnas, semper verò salutares; ita ut vel maxime senex, vel debilis quispiam, officiosissima, damnosissimaque imperitissimi cujuslibet περιεργία modo probus is fuerit, è medio vix queat tolli. Contigit mihi tamen videre *Tertianas Vernales*, quæ ob Phlebotomiam, & Catharsin indebite celebratas, & regimen insuper cum morbo malè quadrans, moras traxere etiam usq; ad tempus illud, quo Autumnales solent invadere; quæ tempestas cùm hujus morbi genio sit admodum contraria, eundem continenter extinguit; Ægro interim frequenti Paroxysmorum reduplicatione, & duratione longiore ita penè confecto, ut in extremis versari videatur; quæ nihilominus (quatenus mihi hactenus observare licuit) semper est eluctatus. Neque in convalescentibus ab hoc morbo mihi adhuc subiit videre gravissima illa symptomata, quæ, ut infrà dicetur, intermittentes Autumnales diuturniores sequuntur, *Lethalem* intelligo *tonsillarum inflammationem*, *ventrem induratum*, *tumores Hydropicos*, *&c.* Plus semel tamen adverti ęgros à morbi diuturnitate, & Paroxysmorum ingeminatione (accedentibus

tibus ad malorum cumulum evacuationibus repetitis) ad ſummam debilitatem redactos, ubi primum cœperint convaleſcere, in *Maniam* incidiſſe, quæ pari cum illo paſſu receſſit, quo eorundem vires de novo redintegrabantur.

Intermittentes verò *Autumnales* longè aliter ſe habent. Primò enim *Tertiana*, licèt quibus annis Epidemica non eſt, & ſanos invadit, citò nonnunquam ſe proripit, neque pluribus ſtipatur Symptomatis, quàm quæ Verno tempore contingere ſolent Tertianę; ubi tamen Epidemice graſſatur, & ætate provectiores, aut pravo corporis habitu præditos ferit, haud vacat periculo; quin etiam ad menſes duos, vel tres, fortè etiam in ſequuturum uſque Ver tyrannidem exercet. Deinde *Quartanæ* & periculoſiores ſunt, & obſtinatiores longe, quàm ſunt illæ, de quibus ultimo diximus: Ubi enim natu grandiores impetunt, eoſdem paucis adhuc Paroxyſmis multatos quandoque jugulant; quo in caſu æger tempore *exhorreſcentiæ*, ineunteque adeo Paroxyſmo ut plurimum moritur, quod jam dictum. Quod ſi æger in ſenectutis tantùm fuerit confinio, nec dum ejus limen prætergreſſus, licèt non in eodem verſetur diſcrimine, ne inter Paroxyſmos primo laceſſentes luce privetur, haud tamen facile à Febre hac elabetur, niſi vertente anno, appetenteque illo tempore, quo primo corripiebatur. Nonnunquam etiam *hæret lateri lethalis arũdo*, nec niſi à morte, langueſcenti decutitur. Quartana interim Typum ſubinde variat, plurima etiam parit Symptomata, *Scorbutum* v. g. *Ventrem induratum*, *Hydropem*, *&c.* Juniores verò ferendo huic morbo pares ſunt, a quo nonnunquam circa *Solſtitium Brumale* liberantur, frequentius tamen non niſi adveniente *Verno Æquinoctio*, vel

etiam

etiam Autumno insequenti,ubi sc. venæ sectionem, aut Catharsin admiserint. *Sæpe* non sine stupore sum intuitus, infantes tenellos cum hoc morbo per totos menses sex commissos, nec oppressos tamen, sed de eodem, *Herculis* instar pueri, in cunis triumphantes.

Hic notandum, quòd cujuscunque demum ætatis, aut temperamenti fuerit is, qui Quartana corripitur, si quolibet alio vitæ tempore (vel etiam ab hoc remotissimo) eadem semel laboraverit, non diu admodum eum secunda hac vice fatigabit morbus, sed post paucos aliquot Paroxysmos sponte sua solvetur, quod scitu dignum erat.

* *Intermittentium* autem *Vernalium* curationem quod spectat, licèt illas suo semper arbitrio permittendas existimaverim, & nihil prorsus movendum, cùm nemo quisquam, quod sciam, earum unquam opera fatis concesserit; atque ex adverso, qui illas abigere sategerunt, remediis præsertim evacuantibus, id tantùm egerint, ut morbus inde confirmatior pertinacius obsisteret; si tamen importuna ęgri impatientia medici opem obnixe efflagitet, Intermittentes Vernales variis modis, & quidem cum optato exitu aggredi licet, uti mihi non infrequenti observatione abundè constitit.

Nonnunquam *Emeticum* tempestivè propinatum, ut nempe ante Paroxysmum negotio suo defungi possit, felicissimè successit; pręsertim si quantitatem mediocrem *Syr. de Meconio*, vel cujusvis Narcotici post finitam Emetici operationem exhibueris immediatè ante Paroxysmi insultum.

Est ubi sanitatem videas restitutam per *diaphoretica*, quę sudorem in Paroxysmi solutione obortum pro-

* *Intermittentium Vernalium Curatio.*

promoveant, ægro interim optimè ſtragulis cooperto, id, quod tantopere, ac tamdiu faciendum eſt, quamdiu vires ægri patiantur. Atque hoc in Veris Intermittentibus, præcipuè Quotidianis, ſæpe obtinuit: humoribus enim in hac tempeſtate non admodum craſſis exiſtentibus, ſolutio aliàs imperfecta futura, in perfectam adoleſcit, quod quidem in Autumno nunquam accidit.

Quid quod Clyſteris in diebus intermittentibus per triduum, vel quatriduum adhibiti beneficio, Tertianas aliquando curaverim?

Interim ſi ob Phlebotomiam liberiori manu celebratam (quo tempeſtas ipſa parum cautos facilè inclinat,) vel ob ægri debilitatem antecedaneam ſpiritus illi, qui ſubitò ad deſpumationem ſe accingerent, pauperiores facti minus valeant, accidere poteſt, ut hujuſmodi Febres Vernales, auxiliis quibuſcunque fruſtra tentatis, Autumnalium diuturnitatem æmulentur. Sed ſane non ſolent illæ eouſque durare, quippe quæ vel ſponte ſua deſinant, vel leviori remediorum ope facilè in fugam vertantur.

* *Intermittentes* autem *Autumnales* non tam levi opera ſe amoveri patiuntur. De illis igitur nonnulla mihi dicenda ſunt. Si autumnalis Conſtitutio fuerit Epidemica, circa *Junium* adultum ſolent invadere. Sin minus, *Auguſtum* præſtolantur, & *Septembris initium*; in ſubſequentibus verò menſibus rariùs occurrunt.

Cùm earum ingens aliquod agmen ſimul invaſerit, obſervare licebit earum Paroxyſmos plerunque una, eademque diei hora contingere, acceſſionibus nunc prævertentibus, nunc poſtponentibus, ſimili planè modo, atque eodem tenore, niſi quod acci-

de-

* *Intermittentes Autumnales.*

dere queat, ut ordo ille, medicamentis adhibitis, quę retardandi, vel pręcipitandi vi pollent, in quibusdam corporibus immutetur, vel pervertatur.

Observandum est etiam, quòd in principio Febrium Intermittentium (Epidemicarum præcipuè, quæ Autumno contingunt) haud ita in proclivi est Typum sub primis Invasionis diebus ritè distinguere: quandoquidem Febre continua adscita primum adoriuntur, neque facile est aliquandiu, nisi diligenter adverteris animum, quicquam aliud præter aliqualem morbi remissionem deprehendere, quæ tamen paulatim in perfectam desinit Intermissionem, & Typum anni tempestati aptè respondentem.

Typorum ratione vel *Tertianæ* sunt, vel *Quartanæ*. Atque de Quartanis quidem illud meritò affirmari potest, eas genuinam esse Autumni sobolem. Utræque profectò ea affinitate inter se connexę sunt, ut sæpenumero vices permutare, saltem ad tempus, deprehendantur, mox fortassis ad pristinum genium redituræ. Sed Tertianæ Vernales Quartanarum typos nunquam induunt, cùm toto (ut ita dicam) cœlo à se invicem distinguantur. Neque porro observavi unquam hac tempestate Quotidianam contigisse, nisi quis Tertianam duplicem, vel triplicem Quartanam hoc nomine censuerit ἀκυρολόγως appellandam.

Has autem Febres intermittentes eo fere modo suam originem nancisci arbitror, quem nunc summatim attingemus; Nempe anno surgente, atque progresso, sanguis etiam pro rata proportione exaltatur (haud secus ac vegetabilia quævis augmentis, atque declinationibus suis anni cursum referunt) donec ad ἀκμὴν suam, ultimumque vigorem pervenerit; hinc parallelis motibus cum tempestatibus an-

anni pergens, eo declinante relaxari tandem & ipse incipit; ac tum pręcipuè, cùm ab accidentali aliqua causa promotus fuerit, puta sanguinis immodica jactura, frigore admisso, cibis crudis, atque excrementitiis, balneorum usu intempestivo, aliisque non paucis. Jam verò sanguis in hoc decidentię statu constitutus impressioni morbificæ cuicunque obnoxius est, quam in illum faciet quælibet aeris constitutio, quæ hoc tempore dictis Intermittentibus est Epidemica. Atque huc spectat ebullitio mox inducta, qua liquorem sanguineum quandoque valde degenerem corripiente, Febris inde oriunda mali moris esse solet, & malignis, atque horrendis symptomatibus plenissima. Illud utcunque accidit, ut sanguis spiritibus suis magnam partem exutus, & ab æstate præcedenti plurimum adustus, ebullitione sua non nisi tardissimis motibus defungatur, suæque despumationi longissimam periodum postulet.

Jam verò ut manifestum evadat, quàm difficulter hæ Febres (Autumnales puta) curationem admittant, hoc loco perpendendum est, Continuarum hujus tempestatis, atque intermittentium discrimen in eo maximè versari; quòd *Continuæ* conceptam semel effervescentiam συνεχῶς, unoque tenore perficiant, *Intermittentes* autem partitis vicibus, ac diversis temporibus eadem defungantur: Interim in utrisque fermentatio naturæ ductu peragitur spatio horarum 336. aut circiter. neque enim citiùs, aut tardiùs massa sanguinea in humano corpore ordinario repurgatur, si negotium naturæ permiseris; haud secus ac pomatium suam, vinum, atque cerevisia suam, ac peculiarem habet periodum, qua depurentur. Quamvis autem in Febribus intermittentibus sanguis nonnunquam (ut in Quartana contingit) sex men-

mensium spatio despumationem suam moliatur, ac tandem perficiat; non tamen (si ritè calculum ponas) plus temporis in eadem absolvenda impenditur, quàm quod in continuis impendi naturaliter solet; quatuordecim enim νυχθημέρεια, sive dies naturales efficiunt horas 336; tribuendo nempe horas quinque cum dimidia cuilibet Paroxysmo Quartanarum, habebis in Quartana valorem 14. dierum, h. e. horas 336. Jam si quis dixerit quartanam, verbi causa, (eadem enim reliquarum intermittentium ratio subintelligenda est) ultra sex mensium spatium aliquando excurrere, antequam periodum suam absolvat: respondeo, idem etiam non rarò in continuis Febribus hujus constitutionis spectari, quæ sępe ultras dies quatuordecim protrahuntur: in utroq; nimirum casu, si effervescentiam (præsertim circa Febrium finem) ritè, atque ordine decurrere, ac sustineri vegetam curaveris, despumatio intra prædicti temporis spatium, hoc est, quatuordecim dierum, vel 336. horarum peragetur: quod si vero effervescentiam illam, seu fermentationem refrigerantium medicamentorum, aut Clysterum usu tunc temporis (scilicet versus Febrium declinationem) importunè inhibueris, & quasi frænum illi injeceris, mirum non est, si in longum evagentur, ordine quippe naturæ perturbato. Namque hoc modo relaxatur quodammodo sanguinis humani tonus; unde se ad despumationem accingere cum effectu nequit. Imo verò in corporibus debilibus, & effœtis idem aliquando vel sponte accidit, nisi cardiacorum ope naturam in illis languentem adjuveris, quo sanguini despumando par sit.

Verùm illud hìc jam porrò notandum arbitror, ea quę de fermentationis spatio, atque continuatione

suprà

ſuprà tradidimus, de illis ſolummodo Febribus intelligenda eſſe, quę ſtatam quandam naturam, atque habitum nactæ ſunt. Sciendum enim eſt, neque me pręterit, Febres quaſdam eſſe, tum continuas, tum intermittentes, quæ tranſeuntis, & incerti genii ſunt, neq; in ſuis effervеſcentiis ad deſtinatam periodum pertingunt. Hujus generis ſunt, quę à levi aliqua offenſa ex ſex rerum non naturalium, quas appellant, ut cibi, potus, aeris, & his ſimilium, abuſu, nonnunquam ortum ducunt; his enim morbis correpti ſubitò ſæpe convaleſcunt. Idem etiam in adoleſcentulis, ſanguine puro, ac multis ſpiritibus referto prędìtis, aliquando accidit: nimirum Febres illorum ſpirituoſa quadam, ac nimis tenui, volucrique materia nixæ, fermentationes ſuas citiùs perficiunt, ac celeri gradu ſpatia ſua emenſæ evaneſcunt. Ad fermentationem enim illud primò requiritur, ut materia fermenteſcibilis, ſive illa ſanguis ſit, ſive vinum, aut alius aliquis liquor quilibet, ea tenacitate, & viſcoſitate polleat, ut ſpiritus implexos, atque irretitos eatenus detinere valeat, ut in liquoris maſſa moveri, atque agitari poſſint, eodem ferè modo, quo aves viſco captæ, aut muſcę, atque apiculę melle detentę, motitare quidem, & murmura ſua peragere poſſunt, avolare interim non valentes. Neque tamen, (ut obiter illud dicam) eam tenacitatem obtinere debent liquores memorati, ut ſpiritus prorſus obruant, opprimantque, adeò ut non omninò moveantur.

His jactis fundamentis (quę quidem neſcio an aliis, mihi certè ratione non contemnenda niti videntur) mirum non erit, ſi illis non aliam medendi methodum ſuperſtruam, quàm quę in Febribus continuis ad deſpumationis debitum opus ritè perficien-

ficiendum, adhibenda videatur: cùm nimirum illæ à continuis nullo discrimine sejungantur, si ordinem spectes; quo natura earundem materiam expellere solet, scilicet per effervescentiam certa periodo comprehensam. Etsi quod ad earum speciem, atque naturæ proprietatem attinet, illas & à continuis, & à se invicem plurimùm differre non diffitear. Itaque vel methodum, qua se natura liberare ab hoc morbo solet, cautè, soliciteque observando indicium sumere oportet, quo fermentationem obortam acceleremus, atque ita ad sanitatem ægros perducamus; vel in ipsam causam specificam penetrando, danda erit opera, ut remediis efficacibus, ac specificis morbo obviam eatur. Ab horum alterutro indicationes sumendæ sunt. Ego utramque viã ingressus aliquando fui, atque illæsa, (uti opinor) verecundia profiteri possum, non sine summa cura, atque attentione animi indefessa, sed nondum eam felicitatem adeptus sum, ut Autumni Febres intermittentes certa aliqua praxi, atq; medicandi ratione tollere possim, antequam statas illas Fermẽtationes (de quibus suprà locuti sumus) peregerint, utcunque molestum hoc febricitantibus videatur, qui eo usque sanitatẽ suam expectare inviti coguntur. Revera autem siquis inter mortales reperiatur, qui sive methodo aliqua certa, sive remedio specifico adhibito, Febrium harum intermittentium cursum non solùm inhibere, sed etiam omninò abrũpere novit, existimo eum omni jure teneri, ut humano generi rem illam summopere expetendam patefaciat: quod si non fecerit, ego illum nec boni civis, nec prudentis viri nomẽ mereri pronunciare ausim; neque enim civis boni est, illud in rem suam vertere, quod toti generi humano tàm ingens beneficiũ apportet,

G nec

nec viri prudentis, divina benedictione semetipsum privare, quam à summa bonitate liceret expectare, si ad publicum bonum promovendum se accingeret. Honoris autẽ, ac divitiarum longè minor apud probos ratio habetur, quàm virtutis, & sapientiæ.

Quantumlibet autem fuerit difficile, Intermittentes has Autumnales certò fugare, tradam tamen quicquid ad earundem curationem prę reliquis facere mihi visum est.

* Intermittentium Autumnalium curationem non sine ingenti discrimine per Catharsin tentari, (nisi eo, quem mox dicemus, modo instituatur) pręsertim verò per Phlebotomiam, frequenti nimis observatione jam olim didici. Etenim in Tertianis (maximè si ea Constitutio admodum fuerit Epidemica) hac methodo sanandis, nisi Chirurgi gladiolus eodem ictu, quo venam pertundit, ipsam etiam Febrem confodiat, dictæ Febres, etiam in vegetioribus, & Athleticè cætera valentibus, non nisi longo temporis tractu expugnari se patiuntur: In provectioribus autem diutinum Febris cruciatum tandẽ etiam mors excepit, quam præ foribus jam esse haud rarò denunciat lethalis illa Tonsillarum inflammatio, cujus fecimus mentionem. Adde, quòd Venę sectio alia etiam symptomata illa maturiùs accersivit, quę Febres Autumnales Intermittentes in statu declinationis vel comitari diximus, vel à tergo sequi. Quartanis vero in tantum obest Phlebotomia, ut Juvenes, qui à morbo aliàs intra sex menses fuissent liberati, per sex adhuc alios ab eodem detineantur: Ætateque provectiores, qui, nisi sanguinem detraxissent, intra annum poterant sanari, morbum etiã ultra statum illud tempus alere periclitentur, ac

de-

* *Intermittentium Autumnalium Curatio.*

denique ab eodem victi succumbere. Quæ de Venę sectione jam dixi, levi opera ad Catharsin possunt transferri, nisi quòd hęc non usque adeò perniciosa sit, nisi crebrò repetita.

Intermittentes Tertianas Autumnales hoc pacto aggredior. Ægro in lectulo composito, & stragulis undequaque cooperto, sudores provoco sero lactis Cerevisiato, cui Salvię folia incocta fuere, quatuor circiter horis ante Paroxysmi adventum; quibus jã obortis mox præcipio, ut devoret ℈ii. *Pilularum Cochiarum majorum* solutarum in ℥i. sequentis misturæ. ♃ *Aq. vitæ* lib.i. *Theriac. Andromach.* ℥iii. *Croci Angl.* ʒi. *M.* stent simul pro usu. Hæc ubi assumpserit, in sudoribus continuo eliciendis persistat, donec elapsæ fuerint aliquot horæ ab illo tempore, quo Paroxysmus ingruere debuerat, magna cum cautela se muniẽs contra illas sudationis interruptiones, quas illi forte creabunt dejectiones aliquot à medicamento Cathartico profectæ. Sępiùs mihi ex animi voto cessit medicamentum hoc in fugandis Tertianarum Paroxysmis, quàm usu receptum illud ad eundem scopum tendens, Decoctum sc. *Rad. Gentian.* ∴ *Summit. Centaur. &c.* cum pauca *Sennæ*, atque *Agarici* quantitate. Cùm enim duos illos contrarios sudandi, ac dejiciendi motus eodem tempore excitet, eundem cum vulgari isto effectum obtinet, ordinatum scil. Paroxysmi processum confundendo, atque interturbando; idque efficacius, nec tamen tuto minus. Atque hac sanè methodo Intermittentes Autumnales Tertianas benè multas pepuli; necdum præstantiorem aliam experiri his annis mihi licuit.

In *Tertiana duplici*, quæ Typum variavit, ob Ægrum vel evacuationibus, vel alio quovis modo

debilitatum, ſudor pari etiam modo provocandus, & pari tẽporis intervallo à futura Paroxyſmi invaſione, vel medicamento jam laudato (omittantur verò *Pilulę Cochiæ*, cùm nec tutum ſit, nec ad rem faciat, Cathartico jam ab eodem fractas ægri vires amplius dejicere, & Paroxyſmis ejuſdem ope ingeminatis ſuppetias ferre) vel diaphoretico alio aliquo δραςικοτέρῳ, atque efficaci, quod etiam repeti poteſt Paroxyſmo genuino proximè ſubſequente: In sũma ægri debilitate à dicta Paroxyſmi ingeminatione Electuarium, quod jam ſequitur, præſcribo: ♃ *Conſerv. fl. Borag. Bugloſ. an.* ℥i. *Conſerv. Anthoſ.* ℥ſs. *cortic. citri condit. Nucis Moſch. cond. Theriac. Andromachi a.* ʒiii. *Confec. Alkermes* ʒii. *M. F. Opiata*, de qua capiat ad magnitudinem avellanæ mane, & veſperi, ſuperbibendo cochl. 6. ſequentis Julepi ♃ *Aquæ Ulmariæ*, & *Theriacalis ſtillat. an.* ℥iii. *Syr. Caryophyl.* ℥i. *M.* vel hujus loco Aquam aliquam Epidemicam ſimpliciorem ſaccharo dulcoratam exhibeo, interdicto Enematum uſu; ægro Juſcula è pullorum carnibus, Avenacea, &c. concedo.

Quartanarum quod attinet Curationem, nemo eſt, opinor, in hac arte vel mediocriter verſatus, qui neſciat, quàm parum votis reſpondeant methodi iſtæ omnes, quę huic medicorum opprobrio eluendo hactenus deſtinantur, ſi *Corticem Peruvianum* excipiamus, qui tamen inducias ſæpius impetrat morbo, quam eundem debellat, cùm poſtquam ad ſeptimanas duas, vel tres delituerit, magno cum ęgri emolumento, qui ab illo male multatus paululum interim reſpirat, mox de novo recrudeſcens haud ſegnius, quam prius, laceſſit; atque ut plurimum, quotieſcunque demum repetatur illud medicamentum, non niſi longo temporis tractu expugnatur.

Re-

Referam tamen quicquid de methodo ejusdem exhibendi habeo compertum.

Curandũ est ante omnia, ne præmaturè nimis hic Cortex ingeratur, ante sc. quã morbus suo se marte aliquantisper protriverit (nisi collabescentes, & jam fractę ęgri vires eundem temporiùs sumendum esse dictaverint) Neque enim illud solum est metuẽdum, ne à præpropero ejus usu inefficax iste reddatur, & spem ægri fallat, sed etiam, ne de ægri vita agatur, si sanguini omni fermentationis nisu se despumanti eã de repente injiciamus remoram. Proximo loco, neque Catharsi, multò minus Venæ sectione, subducenda est materiæ Febrilis pars aliqua, quo liberiùs cortex suo fungatur munere: cùm enim ab utraque labefactetur quadantenus œconomia corporis, eò promptiùs, certiùsque recrudescent Paroxysmi, evanescente semel pulveris vi. Mihi etiam magis è re fore videtur, ut sanguinem dicto medicamine sensim, longioreque à Paroxysmis intervallo leviter inficiamus, quam ut uno omninò ictu Paroxysmum jam instantem tentemus confodere: hoc enim pacto & plus temporis remedio conceditur, quò suum opus pleniùs absolvat, & evitatur quicquid id est periculi, quod ægro poterit oriri ex subito isto, atque intempestivo nimis sufflamine, quo Paroxysmum jam invalescentem, atque omni se ope exerentem conamur opprimere. Postremò brevibus istis temporis intervallis repetendus est pulvis, ut non protinus evanescat prioris dosis virtus, antequam altera exhibeatur: crebra enim repetitione ista ἀξία tandem recuperabitur, profligato in solidum morbo. His adductus rationibus hanc ego methodum cęteris antepono; *Peruviani corticis* ℥i. *cum Syrup. Rosar. rubr.* ℥ii. misceatur; ęger verò quantitatem

Nucis moschatæ majoris manè, & serò quotidie devoret diebus à genuino Paroxysmo vacuis, donec confectionem omnem absumpserit. Repetatur porrò ad tres alias vices, interjectis semper diebus quatuordecim.

Neque fortè cum minori fructu usurpari poterit cortex hic in Tertianis, qua Vernis, qua Autumnalibus, quàm in Quartanis adhibetur. Sed ut vera loquamur, nec Artem ἀπροσδιονύσως ostentemus; Si harum Febrium alterutra correptus æger vel infans sit, vel ætate floreat, convenit omninò (quantum ego hactenus edoctus sum) nihil medicamentorum quorumvis ope, aut aeris, ac diætæ mutatione moliri: Nihil enim hinc mali natum hucusque intellexi, si modò totam rem naturæ permiserim: Id, quod ego non sine admiratione, præcipuè in infantulis, sæpè observavi; sanguine namque depuratione sua defuncto, Febres illæ sponte sua evanuerunt. Quod si autem è contrario vel strictiori aliquo regimine utaris, vel medicamenta purgantia subinde adhibeas, (adhiberi scilicet solent eo prætextu, ut obstructiones expediantur, atque humores in primis viis stabulantes exturbentur) vel si, quod præcipuum est, in constitutione Epidemica Venæ sectio celebretur, fiet, ut morbus in longissimum tempus procurrat, atque interim ut ægri mille symptomatis, iisque periculosissimis exponantur.

Si verò febricitantes provectioris ætatis sint, ex utroque morbo (Tertianas dico Autumnales, ac Quartanas) non solùm diuturnitatis, verùm etiam ipsius mortis grave periculum imminet. Hic itaque Medicum illud agere oportet, si neque cortice *Peruviano*, nec alia quavis methodo morbum submovere valuerit, ut naturæ saltem suppetias ferat,

eam-

eamque illis adminiculis ſublevet, quibus ad negotium ſuum peragendum opus habuerit. Certè enim in effętis corporibus, niſi fermentatio cardiacorum, & corroborantis diætæ, ut vini *abſinthitis*, ac id genus ſimilium, beneficio ſuſtineatur, illud accidet, ut ægri incertis, atque fruſtraneis Paroxyſmis divexati debilitentur, atque morbus eouſque duret, donec languida priùs natura Paroxyſmo aliquo graviore correpta, ad ebullitionis tempus pertingere non poſſit, adeoque in ipſo exhorreſcentiæ tempore diem ſuum obeant ęgroti. Atque hoc in ſenibus non rarò uſu venit, qui longa Catharticorum ſerie debilitati fuerunt, imò, ut aliquando viſum eſt, in ipſo vel primorum Paroxyſmorum rigore penitus defecerunt, cùm exhibito cardiaco ſatis forti ſaltem ad tempus aliquod ſuſtineri potuiſſent.

Cùm ſanguis tempus illud exegerit, quod ad deſpumationem ſuam perficiendam requiritur, neceſſarium eſt, ut provectioris ætatis ægri eodem ipſo tempore, vel paulò ante inſignem aliquam aeris mutationem ſubeant, ſive (quod potius optandum eſſet) in calidiorem aliquam regionem commigrando, ſive mutando ſaltem locum, in quo primùm hoc morbo correpti ſunt. Mirum ſanè eſt, quantum valeat hæc aeris mutatio ad morbum hunc prorſus abigendum. Interim ut ante hunc temporis articulum aer mutetur, non tantùm non neceſſarium eſt ad ſanitatem ex hoc morbo reſtituendam, ſed & minùs convenit. Etiamſi enim quis in regionem quantumcunque Auſtralem, & calidam migraverit, ſanguis tamen ejus in morbido hoc motu ſemel conſtitutus depurationem ſuam ut peragat neceſſe eſt; quod quidem beneficii fruſtra expectabitur ab inuſitato, novoque aere, priuſquam, procedente, atque

adulto jam ſanguinis motu, ſanitatis recuperandæ capax fuerit. Inſignis ergo illa aeris mutatio tum demum adeunda eſt, cùm primùm ęger à Paroxyſmo liberari poteſt. Exempli cauſa: In Quartana, quæ primùm in Autumno invaſit, non citiùs aer mutandus eſt, quàm circa Februarii initium. Interim ſi æger mutare locum vel nolit, vel commodè nequeat, oportebit, ut hoc ipſius temporis articulo forti aliquo medicamento utatur, cujus eę ſint vires, ut uno quaſi ictu langueſcentem illam depurationem potenter promoveat, &, ſi fieri poterit, perficiat. Ad hanc rem conſulerem ego, ut *Electuarii de Ovo*, vel *Theriacæ Andromachi ſeſqui drachma in aquæ Cęleſtis*, vel *aquæ Vitæ communis unciis duabus diſſoluta exhibeatur*, duabus ſcil. horis ante paroxyſmum. Id, quod à me, cum ſucceſſu non infelici, in morborum hujuſmodi declinatione factum eſt. Licèt agnoſcam calidiora hæc citius exhibita vel morbum duplicare, vel in Febrim continuam permutare, quod à *Galeno* jamdudum obſervatum eſt. Idem in juvenibus hoc morbo detentis fieri poteſt, cautela adhibita. Ut autem in puerili ętate idem fiat, non tantùm non convenit, verùm etiam periculo non vacare dudum obſervavi.

Priuſquam huic argumento clauſulam addamus, illud monendum venit: Ea, quæ de Febrium Autumnalium intermittentium duratione, atque de tempore ad ſanguinis deſpumationem requiſito jam dicta ſunt, ita intelligenda eſſe, ut nos ſolum illud nũc ſpectemus, quod Natura vulgaribus, atque uſitatis tantùm medicamentis ſuffulta præſtare ſoleat. Nequaquam enim eo conſilio de his rebus ita locuti ſumus, ac ſi doctos, ac ſolertes Medicos deſpondere animum velimus, atque vel de melioribus medendi ratio-

rationibus excogitandis, vel nobilioribus remediis inveniendis ſpem totam abjicere, quorum ope hujuſmodi morborum ſanationem accelerent; tantum enim ego profectò ab hoc propoſito abſum, ut non deſperem, vel à me ipſo tale quidpiam ſive methodi, ſive remedii aliquandò repertum iri.

Sublato morbo æger ſedulò purgandus eſt; incredibile enim dictu, quanta morborum vis ex purgationis defectu poſt Febres Autumnales ſubnaſcatur. Miror autem hoc à Medicis minus caveri, minus etiam admoneri. Quandocunque enim horum morborum alterutrum paulò provectioris ætatis hominibus accidiſſe vidi, atque purgationem etiam omiſſam, certo prædicere potui periculoſum aliquem morbum eoſdem poſtea adoriturum, de quo tamen illi nondum ſomniaverant, quaſi perfectè jam ſanati.

Omninò interim cavendũ eſt, ne purgetur æger, niſi morbo penitùs depulſo. Quamvis enim partes Naturales illuvie iſta, quam in illas congeſſit Febris, hoc pacto quadantenùs ſublevari videantur, nova tamen materia de repente ſuccreſcet, Febre ſcil. à Cathartici impetu, atque humorum agitatione jam revocata, eandem ſuppeditante, ac proinde id tantùm à Purgatione lucri fecerimus, ut morbus contumacior evadat. Quotidiana id nos docent eorum exempla, qui in morbi παρακμῇ, ut *Theoriæ* iſti morem gerant, quæ in tollendis obſtructionibus, & evacuando humore melancholico, qui mali fons, & origo vulgò habetur, Curationis ſpem omnem ponit, repetitis purgationibus miſerè plectuntur; quibus ſanè, quicquid id demum eſt humorum, quod à corpore divellitur, atque eliminatur, compertiſſimum eſt nobis Febrẽ altiores exinde radices agere, & pertinaciùs ſtationem ſuam tueri, quàm ſi non

fue-

fuerit proritata. Quapropter religio mihi est Catharticum propinare ante tempus illud, quo non tantùm Paroxysmi perceptibiles, sed etiam alteratio ista, qualis qualis ea fuerit, quæ diebus illis, in quos Paroxysmus incidere debuerat, persentiscitur, omninò evanuerit, atque unus insuper mensis fuerit elapsus, quo quidem effluxo Potionem aliquam ex Lenitivis vulgaribus præscribo, atque eandem semel in septimana ad menses duos, tresve subsequentes repetendam impero; addito etiam singulis vicibus haustu aliquo Paregorico hora somni assumendo, finita jam medicamenti operatione; ut nempe Paroxysmo se de novo ingerendi ansam præscindamus, quam aliter fortè arriperet ex occasione tumultus, atque orgasmi, quos vel mitissima excitant Cathartica.

Purgationibus instituendis idcircò spatia ista ampla interpono, ut sc. æger à recidivæ metu liberetur, quæ quidem à nimis crebra, & confertim repetita sanguinis, atque humorum exagitatione de facili poterat induci. At cùm jam ista res vacet periculo, Apozema sequens frequenter usurpari poterit. ♃. *Rad. Rhabarb. Monachor.* ℥ii. *Rad. Asparag. Brusci, Petrosel. & Polypod. quer. an.* ℥.i. *Cortic. Median. fraxini, & Tamarisci an.* ℥.ss. *fol. Agrimon. Ceterach, & capill. Ven. an. M.*i. *Sennæ mund.* ℥. iss. (*irrorat.* ℥. iii. *vini albi*) *Epithimi* ℥. ss. *agarici troch.* ℨ. ii. *sem. fœnicul.* ℈. iiii. *Coq. in aqua fontana ad lib.* iss. *sub finem adde succi aurantiorum* ℥ iii. *In colatura dissolve Syr. Cichor. cum Rheo, & Magistral. ad melancholiam an.* ℥. iss. *F. Apozema*, de quo capiat lib. ss. singulis matutinis per triduum, & repetatur quoties opus fuerit.

Ut tandem *Symptomata* illa memoremus, quæ

Febres

Febres intermittentes in declinationis ſtatu comitantur, obſervandum eſt, Vernarum pauciſſima eſſe, ſi ad illa comparentur, quæ Autumnalibus accidunt, tum quia non ita diù hærent iſtæ, tum etiam quia in humoribus non uſque adeò terrenis, & minùs etiam malignis fundantur.

Primum hic ſibi locum vendicat, ſubinde occurrens * *Hydrops*; unde primò quidem Crura intumeſcunt, deinde etiam venter; qui exinde naſcitur, quòd ſcil. ſanguis crebris illis fermentationibus, quas peperit morbi diuturnitas, (præcipuè in natu grandioribus) plures Spirituum manipulos prodegit, unde ſumma eorundem inopia jam laborans, ſuccos cum alimentis ingeſtos non amplius valet aſſimilare, quorum cruda adhuc, indigeſtaque moles in crura tandem deponitur, atque his jam diſtentis, neque ulterius quicquam admittentibus, in ventrem etiam, unde verus Hydrops formatur. Rarò autem juvenes obſidet hæc malorum Ilias, niſi Catharticis per Febris decurſum ſæpenumerò iteratis eandem inconſultò nimis accerſiverint.

Verùm Hydrops ex cauſa memorata superveniens aperientium, & catharticorum uſu facilè ſanatur, ſi modò recens fuerit. Neque mihi moleſtum eſt, quoties hunc natum morbum audio, atque intelligo, nempe de rei exitu omnia bona tunc temporis animo concipiens: Nonnullos enim uſu Apozematis jam appropriatorum perſanavi.

Veruntamen obſervavi, fruſtra eſſe, ſi quis Hydropem ex Febre intermittenti natum medicamentis purgantibus tollere conetur, Febre illa adhuc durante: Febris enim hoc pacto radices profundiùs agere deprehendetur, non autem amovebitur Hydrops:

* *Hydrops*.

drops: expectandum itaque, donec Febris exulet, ac tum demum negotium prosperè suscipiendum.

Verùmenimverò si tàm importunè, atq; acriter instet symptoma hoc, ut ejus curatio non eo usque videatur differenda, donec Febris recessus Catharticorum usum permittat, aggredienda omninò illa est Infusionibus *rad. Raphani rusticani, summitat. Absintii, & centuarii min. baccarum Juniperi, Cinerum Genistæ*, &c. in vino factis; quæ non solùm huic symptomati obsistunt, effœtas sanguinis vires de novo instaurando, sed naturæ etiam de morbo jam triumphaturæ tempori subveniunt.

* Infantes autem post Febres Autumnales tum Continuas, tum Intermittentes, Hectici aliquando fiunt. Ventres eorum inflati, tumentes, ac duri evadunt; sæpè etiam tussis, aliaque tabidorum symptomata subnascuntur, quæ *Rachitidem* planè mentiantur. Hos ego sequenti modo tractandos consulo. Paretur potio Cathartica, quam in Febrium continuarum fine assumendam præscripsi. Hujus capiat infantulus Cochl. i. vel ii. plùs minùs pro ætate, mane per 9. dies, uno, atque altero die, si opus fuerit, intermisso. Interim verò purgatio ita moderari debet, ac regi, dosin vel augendo, vel minuẽdo, ut ultra 5. vel 6. sedes singulis diebus non procedat. Post finitã catharsin totus venter inungatur linimento aliquo apertivo per aliquot dies. Sequenti uti soleo. ℞ *Ol. lilior. & tamarisci an.* ℥ ii. *Succi rad. brioniæ, & apii an.* ℥ i. *bulliant ad succorum consumptionem, addendo unguenti de althæa, & butyri insulsi an.* ℥ i. *gummi ammoniaci in aceto soluti* ℥ ss. *ceræ flavæ q. s. f. linimentum*. Sanè quam plurimi infantes, etiam vera Rachitide laborantes, hac methodo à me liberati fuerunt.

Verun-

* *Rachitis*.

Veruntamen (ut ante monuimus) cavendum ſedulò, ne purgationem aggrediamur, niſi Febre jam perfectè fugata; licèt enim hoc pacto humoris in partes naturales amandati portio quædam evacuari non ſine cauſa videri poſſit, nihilominus ab ipſa Febre nova ſubinde pravæ materiæ copia ſuggeretur, quæ non ſolùm purgationem reddet fruſtraneam, verùm & ipſum morbum diuturniorem præſtabit, ob rationes antea memoratas.

Obſervatu non indignum eſt, quòd cùm Febres Autumnales teneram ætatem diu cruciarint, nulla ſpes ſit eaſdem abigendi, donec abdominis regio, circa lineam pręcipue, indurari, atque tumefieri occœperit; iiſdem enim gradibus, quibus hoc ſymptoma ſupervenerit, Febris etiam fugam meditatur. Neque forte ex meliori aliquo prognoſtico morbũ hunc brevi abiturum dixeris, quàm ſi ſedula animadverſione ſuboriri hoc ſymptoma proſpexeris. Idem porrò in crurum tumoribus obtinet, qui in adultis aliquandò ſpectantur.

Ventris tumor, qui Infantibus accidit poſt has Febres, quibus annis aeris conſtitutio Intermittentibus Autumnalibus progignẽdis Epidemice determinatur, tangentis digitum haud aliter ferit, ac ſi materiam aliquam continerent viſcera in Scirrhum induratam; cùm qui aliis annis, ſimili licèt προφάσει, contingit, tactum ita afficit, ceu Tenſio tantum foret Hypochondriorum à ſubjectis flatibus. Hinc niſi annis, quibus intermittentes Autumnales prędominium habent, verę Rachitides rarius occurrunt, quod obſervatu dignum.

Tonſillarum dolor, & inflammatio poſt Febres, ſive Continuas, ſive Intermittentes, cum deglutiendi primum difficultate, & moleſtia, ſupervenientibus

deinceps

deinceps raucedine, oculis cavis, & Hippocratica facie, mortem certo imminentem præmonstrant, intercisa plane omni redintegrãdæ sanitatis spe. Funesto huic symptomati producendo evacuationes justo copiosiores in ægris vi morbi jam ferè attritis, ut & longiorem Febris moram sociam operam ut plurimum commodasse observavi.

* Multa alia sunt accidentia, quæ morbos hosce consequi solent ob purgationem vel non omninò, vel non ritè celebratam, quibus impræsentiarum enumerãdis supersedebimus, cùm curationis eadem fere ratio sit utrobique, nempe sedimenti ab effervescentia præcedanea depositi repurgatio, quippe quod sua mora malis hujusmodi materiam præbuerit. Quanquam licet hìc loci non contemnendum symptomatis genus referre, quod non tantùm purgationibus, & evacuationibus aliis quibuscunque, Venæ sectioni præsertim, cedere dedignatur, verùm & ab illis vires sibi acquirit. Illud autem peculiaris quędam est, ac sui generis *Mania*, Intermittẽtes diuturniores (Quartanas præcipuè) nonnunquam excipiens, quę communem medicandi rationem aspernatur, & post evacuationes fortiores adhibitas in miseram quandam stultitiam degenerans, non nisi cum ipsa ægrorum vita terminatur. Miratusque sæpenumero sum nullam hujus rei mentionem ab Authoribus factam fuisse, cùm non raro accidisse viderim. Cum reliquæ Amentiæ species copiosis evacuationibus, & Venæ sectione, & Catharsi ut plurimum persanentur, hæc neutram potest ferre. Sed cùm jam æger in sanitatis limine est, si *vel* Enema ex lacte saccharato semel injeceris, statim de novo recrudescet malum. Et si reiteratis Purgationibus,

venæ

* *Maniæ species quædam*

venæ ſectioneque contranitamur, ejuſmodi evacuationes morbi quidem ferociam poſſunt domare, ægrum verò certiſſimè non tantùm Fatuum, ſed & incurabilem omninò reddent. Quod quidem nemo mirabitur, qui ſecum reputaverit, alteram Amentiæ ſpeciem à nimis exaltata, & vivida ſanguinis craſi produci, hanc verò ab ejuſdem debilitate, & ut ita dicam, vapiditate à diutina Fermentatione, quam invexit Febris, qua mediante Spiritus functionibus Animalibus obeundis impares planè ſunt.

Huic malo ad hunc modum mederi ſoleo. Ægro ter in die Cardiacum aliquod è Generoſioribus exhibeo doſi paulò liberaliori, e. g. *Theriacam Andromachi. Elect. de ovo. pulverem Comitiſſæ pul. Gualteri Raleig*, vel ſimilem in *Aq. Epidemica, Theriacali*, vel alia. Poſſunt etiam in alia quavis forma exhiberi Cardiaca medicamenta. Æger interim victu quidem moderato, Analeptico tamen, & Potu generoſiore reficiendus eſt; foras ne exeat, in lecto ſe diù, multumque contineat. Alvus ſub hoc regimine juſto erit aſtrictior, unde etiam à calidiorum medicamentorum uſu à Febre quis ſibi metuat, ſed vano prorsùs timore; cùm ſpiritus antecedente morbo penè exhauſti novum deinceps non valeant accendere. Poſt aliquot ſeptimanas paulatim in meliùs proficiet, quo tempore omitti poſſunt Cardiaca ad dies pauculos: Diæta verò Analeptica jugiter inſtituenda, & poſt brevem intermiſſionem repetendus eſt denuò Cardiacorum uſus, atque in eo perſiſtendum, donec integra ſanitate fruatur.

Dicta methodus *Maniam*, etiam quę has Febres minimè excepit, quandoque ſanavit, frigidiori ſcil. atque infirmiori temperamento præditis. Anno nuper elapſo *Sarisburiam* accerſebar, ut cum Medico

eru-

erudito, & ſagaci, mihique conjunctiſſimo, Domino Doctore *Thoma* fœminæ nobili conſulerem, cui imaginatio haud parum fuit læſa. Verùm adhibitis, etiam cùm jam prægnans eſſet, remediis modò dictis, ad ſanam omnino mentem rediit.

Attamen *Mania communis*, quę vegetis hominibus, atque etiam nulla Febre pręgreſſa, accidere ſolet, alius ſane proſapiæ eſt, ac proinde longè diverſa, quoad evacuationes, methodo tractanda, tametſi vel in hac ſpecie, ea, quę cerebrum, atque ſpiritus animales corroborant, haud omitti debent. Curationem autem ejus, etſi non ſit hujus loci, obiter tamen prædictæ ſpeciei ſubnectere non gravabor, ne quis fortè præ ſimilitudine morborum in errorem illabatur.

In Junioribus, ac ſanguineo habitu præditis, mittatur ſanguis ex brachio ad uncias octo, vel novem bis, vel ter, diebus tribus inter ſingulas venę ſectiones interpoſitis: Deinde ſemel extrahatur sãguis ex venis jugularibus. Ultra hunc modum repetitę venę ſectiones ægrum potius in *ſtultitiam* ducunt, quàm curationem abſolvunt. Poſtea aggrediatur uſum *Pil. ex duobus*, quarum drachmã ſenis, vel ſcrupulos duos (pro ratione operationis) capiat ſemel ſingulis ſeptimanis ſtato die, ita ut ſi, ver. gr. die lunæ primo Pilulas aſſumpſerit, præcisè eodem ipſo die, nec frequentius, ſequentibus ſeptimanis eædem repetantur per longum tempus, uſque dum perfectè convaluerit. Hac methodo humores, qui in hoc morbo mentis arcem impetere ſolerent, ſenſim in inferiores ſedes dilabentur, alia quaſi ῥοπῇ eis inducta.

Diebus à purgatione liberis per totum decurſum Electuario ſequenti, vel alio medicamento eadem virtute prędito, utatur.

♃ Conſ.

℞ *Conf. Absinth. Rom. Anthos*, & *Theriac. Androm. aa.* ℥i. *conf. flaved. Aurant. Angelic. condit. nuc. mosch. condit. aa.* ℥ß. *cum s. q. syrup. Caryophyl. f. Electuarium*, capiat ad magnitudinem nucis moschatæ bis in die, superbibendo haustulum vini Canarini, cui fuerint frigide infusi Flores *Paralyseos*.

Febris continua, atque *Intermittentes*, quas suprà descripsimus, soli ferme erant morbi Epidemici, qui durante illa Constitutione, quę per annos 61,62,63, 64. regnabat, emicuere: quot retro annis eum obtinuerant principatum, non habeo dicere, id certo scio, quòd ab anno 64. ad Annum usque 77. rarissimę omnino Londini comparuere.

Dicendum mihi etiam erat de *Variolis*, qualesnam scilicet erant istę, quę tum contingebant, respectu habito ad Constitutionem illam; quandoquidem (ut jam subindicavi) vario admodum se habent modo pro varia Constitutione, qua incessunt: sed cùm non satis attente per id temporis animum ad eas adjecerim, missas jam facio: id tantùm tradam illis peculiare, quod sc. iis annis labentibus, sub initio Maii confertissimæ invadebant, supervenienti verò Epidemicorum Autumnalium cohorti (Febrem volo Continuam, atque Intermittentes) locum dare solebant. In pustularum summitate foveolæ quædam ad instar capitum acicularum minorum plerumque subsidebant; atque in *discreto* genere æger octavo maxime die periclitabatur, quo tempore, abrupto derepente, qui hucusque dimanaverat, sive sudore, sive madore, externa exarescebant, nec revocari poterat sudor Cardiacis quibuscunque; ęger phrenitide, atque anxietate insigni corripiebatur, cum magno dolore

 & ægri-

& ægritudine, urinam frequenter, at in parva quantitate, reddebat, ac intra paucas horas de magna spe decidens ad plures migrabat.

SECTIO SECUNDA.

CAPUT I.

Constitutio Epidemica Annorum 1665. & 1666. *Londini*.

PRægressa Hyeme frigidissima, & sicco gelu in veris usque tempora indesinenter perdurante, cùm ex improviso solveretur, fine sc. *Martii*, ineunteque, ex Anglorum Computo, Anno 1665. *Peripneumoniæ*, *Pleuritides*, *Anginæ*, aliique id genus morbi Inflammatorii magnam derepente stragem edebant: quo ipso tempore caput etiam extulit *Febris* quędam *Continua Epidemica*, à Febrium Continuarum genio, quæ præcedenti Constitutione vigebant, longe diversa; quarum vix ullę ea anni tempestate solebant invadere. Dolor Capitis quàm in priore illa intensior, & vomituritiones adhuc magis immanes ad hanc Febrem accedebant; in plerisque *Diarrhęa*, quam priùs diximus assumpto emetico præcaveri potuisse, jam ab eodem provocabatur, nec tamen cessabat Vomituritio. Externa hìc pariter, ac in Febribus Constitutionis pręcedentis, sicca reperiebantur, attamen, pręmissa maxime Venę sectione, æger in sudorem solvi poterat, quo provocato leviora mox Symptomata; atque hoc nullo non morbi tempore fieri potuit, cùm in Febre

prę-

prægressa nec tuto ante diem 13 vel 14 id tentaveris, nec facilè voti fueris compos. Sanguis sępe Pleuriticorum, & Rheumatismo laborantium sanguinem colore referebat, non verò usque adeo Gelatina illa albescente, qua illorum sanguis prætexitur. Hæc primo erant Phęnomena hujus morbi Διαγνωστικά. Anno verò surgente ipsa *Pestis* irrupit magno symptomatum Pathognomicorum numero stipata, *Carbunculis*, *vitz. Bubonibus*, *&c.* Hęc in dies magis, ac magis invalescens, circiter Æquinoctium Autumnale ἀκμὴν attigit, quo jam instante unius septimanæ decursu octo plus minus hominum millia delevit; tametsi duo ad minimum Civium trientes ob metum contagii se in rus subduxerant; à quo tempore receptui canere cæpit, & urgente Brumali Frigore tantum non evanuit, nisi quod sparsim unum, atq; alterum hinc inde feriret per omnem hyemem, & insequentis veris exordium; quo appetente, & ipsa omnino est deleta; mansit tamen *Febris*, quamvis non ita Epidemica, excurrente integro anno sequente, imò ad Ver usque ortum Anni 1667. De his nonnulla hìc subnectam.

CAPUT II.

Febris Pestilentialis, *& Pestis Annorum* 1665, 66.

IN superioribus obiter admonui è febribus nonnullas in malignarum classe vulgo reponi, cùm indomita symptomatum sævitia, quæ huic opinioni patrocinari videtur, non à venosa morbi indole, sed à therapeja perperã administrata proficiscatur. Nam cùm ad morbi solutionem à natura destinatã

haud satis attenditur, sed alia medendi ratio temerè instituitur, hinc perturbata totius corporis œconomia, ac omnibus susque deque conversis, non modò tristissima rerum facies ultra consuetum morbi morem inducitur, verùm morbus jam à seipso alius, etiam anomalis accidentibus velut alienigenarum satellitio stipatur. Atqui *Febris verè maligna* non est omnium dierum morbus, utpote quæ ab aliis Febrium speciebus ob symptomatum anomaliam ea nomenclatura utcunque insignitis, tota sua idea, ac ingenio dissideat. Revera enim cum ipsissima Peste specie convenit, nec ab ea, nisi ob gradum remissiorem, discriminatur. Quocirca utriusque affectus ortum, ac curationem in eodem capite complectar.

Aeris massæ occultam ejusmodi sive crasin, sive texturam obtingere, quæ diversarum diversis temporibus ægritudinum ansa, atque pararia existat, nemini obscurum est, qui modò animadvertit unum, eundemque morbum certa aliqua tempestate infinitam mortalium vim corripere; ac Epidemicum fieri, aliàs tamen unum, alterumve hominem afflixisse contentum ulteriùs non grassari. De Variolis, ac imprimis de Peste, hujusce capitis argumento, res est sat superque manifesta.

At verò quæ, qualisque sit illa aeris dispositio, à qua morbificus hic apparatus promanat, nos pariter, ac complura alia, circa quæ vecors, ac arrogans Philosophantium turba nugatur, planè ignoramus: quicquid sit, hoc saltem nomine Dei Opt. Max. clementiam, ac bonitatem meritissimo jure veneramur, quod aeris constitutiones λοιμώδεις, id est, Pestem malorum omnium immanissimum, ac humano generi maximè internecinum inferentes, rarius evenire voluerit, quàm quæ cæteris affectibus minùs

minùs exitialibus ſuſcitandis inſerviant. Unde fit, quòd hunc orbem noſtrum *Britannicum* Peſtis vix frequentiùs, quàm poſt annorum circiter triginta, vel quadraginta intervalla (ſummo ſc. perniciei vigore, ac tota furiarum acie) adoriatur. Quę per annos aliquot Peſtem inſigniorem ſubſequentes, ſparſim occurrunt peſtiferorum funera, paulatim imminui, ac evaneſcere ſolita, Peſtilenti aeris diatheſi etiamnum ex parte perſeveranti, nec dum in aliam ſalubriorem penitus immutatę attribuenda ſunt, quippe quæ antegreſſæ meſſis duntaxat ſpicilegia reputari debeant. A quibus etiam nuperæ luis reliquiis fit, ut Febres, quæ anno poſt graviorem Peſtem uno, aut altero paſſim graſſantur, Peſtilentes eſſe ſoleant; & licèt aliquibus veræ Peſtis notis deſtitutæ, tamen ejuſdem naturam, ac indolem quamplurimum referant, nec non conſimilem medendi rationem ſibi vendicent, quemadmodum inferiùs oſtendemus.

Verùm præter iſtam aeris conſtitutionem, ceu cauſam communiorem, accedat oportet & alia procatarctica, nimirum μιάσματος, ſive ſeminii à peſtifero aliquo corpore, vel immediatè, ac propiore conſortio, vel mediatè, ac per fomitem aliunde tranſmiſſi, ſuſceptio. Hoc enim ſi inſtante, qualem diximus, aeris diatheſi fieri contingat, ab exigua primum ſcintilla mox horribile erumpit incendium, ac denſatis undique funeribus, univerſo aeri per iſtum terræ tractum à Peſte, tum laborantium halitibus, tum mortuorum cadaveribus, labes, & contagium inducitur; adeò ut ad triſtiſſimę ęgritudinis propagationem jam non ampliùs vel fomite, vel perſonali conſortio opus ſit, verùm quemcunque hominem, vel ſumma cura à Peſte correptis ſemotum, ipſe aer cũ ſpiritu intro ſubjens per ſe, ac ſuo Marte inficere

 valeat,

valeat, modo ille corpus habeat humoribus ad afflatum excipiendum paratis refertum.

Quanquam autem hic morbus, cùm duntaxat sporadicus existit, nullo tempestatis discrimine paucos aliquot, tradito quasi per manus contagio, affligat, tamen, ubi adest etiam Epidemica aeris constitutio, exoritur circa eam anni partem, quæ inter Ver, ac Æstatem ambigit, utpote quæ ad producendam ægritudinem, cujus essentia in humorum φλογώσει sive inflammatione, ut postea ostendemus, imprimis consistit, maximè idonea, atque accommodata sit. Porrò & sua habet Incrementi, ac Declinationis tempora, non secus ac cęterę rerum naturalium species. Nascitur eo, quo diximus, tempore, crescente anno adolescit, eodemque vergente collabascit, donec tandem aerem in diathesin huic morbo adversantem glacialis bruma transmutet.

Quod si tempestatum anni vicissitudines in hunc affectum nihil imperii exercerent, verùm seminium Pestilentiale, nulla aeris mutatione domabile, de alio in alium perpetua propagationis serie transmitteretur, fieri non posset, quin, ubi in frequentiorem aliquam Urbem semel pedem intulisset, continuata strage funera usque & usque densaret, donec tandē nemo superesset, in quem Pestilentis miasmatis labes impingat. Atqui contrarium sępè evenisse animadversum est numero extinctorum, quos unica mensis *Sextilis* septimana ad aliquot millia extulerat, sub *Novembris* exitum valdè imminuto, ac propemodum nullo. Nec tamen diffiteor fieri posse, quod & nonnulli authores factum prodiderunt, ut Pestis aliis etiam anni tempestatibus caput primùm exerat; hoc autem rariùs accidit, nec ejusmodi lues in populum admodum debacchatur. Interea, aeris dispositionem quan-

quantumvis λοιμώδη, pesti suscitandę per se imparem esse vehementer suspicor, quin Pestilentię morbum alicubi semper superstitem aut per fomitem, aut per pestiferi alicujus appulsum, e locis infectis in alios deferri, ibidemque non nisi accedente simul idonea aeris diathesi popularem fieri. Aliàs enim non assequor, quì fiat, ut in eodem cęli tractu dum unum aliquod oppidum Peste gravissimè affligitur, aliud non longè dissitum, omnem commercii necessitudinem cum loco contagioso cautè inhibendo, prorsus immune se pręstiterit, quemadmodum non ante multos annos Pesti per universam ferè *Italiam* immaniter grassanti *Magni Ducis* cura, atque prudentia aditum in *Hetruriæ* fines penitùs interclusit.

Primus insultus rigorem, ac horrorem, quemadmodum & Febrium intermittentium accessiones, ferè perpetuum habet comitem. Mox vomitus enormes, dolor circa cordis regionem, ac si torculari premerentur, Febris ardens usitata symptomatum συνδρομῇ stipata, indesinenter ęgros divexant, donec aut mors ipsa, aut benigna *Bubonis*, vel *Parotidis* eruptio, quę materiam morbificam foras ablegat, eos ab luctuosissimo discrimine liberet. Rariùs quidem accidit, ut circa ullam Febris pręsensionem ingruat, ac homines de improviso è medio tollat, *maculis purpureis*, pręsentanei interitus nuntiis, etiam dum in foro versantur, erumpentibus. Quę repentina exanimatio (quod animadversione dignum) nisi in Pestis admodum funestę exordio vix contingit, remittente, ac refracta jam lue, aut in annis, in quibus non existit popularis, nunquam observata est. Fit etiam nonnunquam, ut tumores prorumpant, nec Febre, nec graviore aliquo symptomate pręgresso; quanquam suspicor rigorem, & horrorem leviuscu-

 lum,

sum, ac minus perceptibilem semper præcessisse. Quibus autem hoc obtingit, iis integrum est per publicas plateas pro lubitu obambulare, ac communia vitę munia, sanorum more, spreta omni regiminis cura, obire.

Cæterùm quod ad morbi essentiam spectat, eam enucleatè definire in me non suscipio. Nec fortasse hominibus cordatioribus rem minùs importunam ille facere videbitur, qui à me postularit, quid hanc, aut illam ægritudinis speciem constituat, quam ego etiam facerem, si ab illo idem de *Equo* v. c. inter animalia, vel de *Betonica* inter stirpes vicissim sciscitarer. Nimirum certissimis ubique legibus, ac artificio sibi soli intellecto rerum omnium generationes natura parens exequitur, quæque uspiam è causarum gremio in actum, ac quasi in lucem educit, eorum essentias, quidditates, ac differentias constitutivas altissimis tenebris obvelat. Hinc unaquæque morborum non minus, quàm animalium, aut vegetabilium species, affectiones sibi proprias perpetuas, ac pariter univocas ab essentia sua promanantes, sortita est. Neque interim magnopere urgebit ista Quæstio, Quì demum morborum medela administrabitur, dum causę ipsorum nos latent? Quandoquidem non causarum, sed methodi convenientis, atque experientia comprobatę cognitione, affectuum plurimorum curatio absolvitur. Sed ut ad rem redeamus: Quoniam similarium omnium morborum ortus à qualitatum vel primarum, vel secundarum vitio (quod solum in hac rerum caligine nobis licet) deducere solemus, propè est, ut credam Pestem peculiarem ac sui generis Febrim esse, quę à particularum sanguinis spirituosiorum *inflammatione* originem ducit, utpote cujus naturę subtilissimę,

mæ, præ tenuitate ſua, maxime proportionatæ, ac adæquatæ videntur. Quod ſi ſubtilitate qua poteſt maxima pollet(ut in principio, & ſtatu conſtitutionis Epidemicæ videre eſt) ſubito, ac quaſi ex improviſo calorem nativum diſſipat, & ęgrum è medio tollit: Cadaveribus interim hujus morbi ferocia tam ſubito extinctorum maculis purpureis undequaque conſperſis, atque fœdatis; nempe Fibris cruoris præ inteſtini conflictus violentia diſſilientibus, & compage ipſius prorſus diſſoluta. Atque hæc tragœdia præ hujus quaſi flammæ ſubtilitate eximia, etiam ſine aliqua ſanguinis Febrili ebullitione, vel alterius ęgritudinis præſenſione, cietur: Secus quàm ut plurimùm accidit, ubi cauſa morbifica minùs ſubtilis exiſtit, & quaſi obtuſiori telo vitam impetit. Diſcriminis modus pinguiori exemplo ſic adumbretur. Si acus, vel quid aliud cuſpide graciliori præditum pulvinari ſupponatur, ac vi adigatur, illud, æque ac ab obtuſiore inſtrumento ſimiliter adacto, in ſublime non attollitur, ſed perforatur. Verùm ejuſmodi ſubitanea extinctio rariùs occurrit, nec niſi (ut ſuprà innuimus) circa initium Peſtis, vel incrementum. Etenim, ut in aliis Febribus, plerumque rigor, atque horror primùm invadit, quem calor mox excipit, & tantiſper excurrit, donec particulę cruoris inflammatæ provido naturæ ductu ad Emunctoria amandentur, ac ibidem ad inſtar phlegmonum communium in pus vertantur. Jam ſi inflammatio adhuc remiſſior exiſtat, Febres, quas peſtilentes vulgò appellant, producere ſolet; ut in fine peſtilentis conſtitutionis ſæpenumerò accidit, ac forſitan etiam uno, alterove poſt anno, donec iſta Febrium ſpecies prorſus diſpereat.

Certè, me judice, in inflammatione iſta, quam La-

Latini *Ignem Sacrum* appellant, quandam Pestis imaginem non obscuram intueri licet. Est enim morbus hic apud saniores Medicos Febris Continua à sanguinis parte tenuiori corrupta, ac inflammata originem ducẽs, qua ut natura se liberet, eam in corporis aliquam partem externam expellit, in qua tumor, aut potiùs (cùm tumor adeò notabilis sępè non appareat) Macula rubra, lata, dispersa, quam *Rosam* appellant, oritur. Solvitur autem ista Febris, postquàm uno, atque altero die ægrum afflixit, criticè per hunc tumorem, & proinde aliquandò in glandulis sub alis, vel in inguinibus dolor, ut etiam in Peste fieri consuevit. * Et ferè invadit hoc malum, ut Pestilentia, cum horrore, & insequenti calore Febrili, ita ut qui ipsum ante non sunt passi, existiment lue pestifera se corripi, donec tandem in crure, aut alio loco sese affectus prodat. Quibus accedit, quòd & maligni aliquid huic morbo inesse nonnulli Authores suspicantur; ac proinde curationem in sudoriferorum, atq; alexipharmacorum usu constituunt. Hæc quidem flamma, ubi Ebullitionem commoverit, cujus ope particulę sanguinis leviusculè ustulatę, ac quasi syderatę brevi spatio foras ablegãtur, sponte sua, nec ulteriorem noxam molita, extinguitur.

Veruntamen Ignis noster isto *Sacro* longè *divinior* est, ut qui summa, qua pollet, substantię tenuitate intimiores corporis recessus ad instar fulgetri permeare aptus natus sit, spiritibus cruoris derepente profligatis, ipsiusque compage nonnunquam citiùs dissoluta, quàm Natura præcipiti malo oppressa, Ebullitionem Febrilem (solennem nempè machinam, qua quicquid sanguini infestum est, suis è finibus amovere satagit) concitare valeat.

Quod

* *Vid. Sennertum lib. 2. cap. 16. de febr. Sympt. contin.*

Quod si quis mihi hìc litem paret de eo, quod hunc morbum ab Inflammatione oriri existimem, is attendat non modò Febris præsentiam, sed & complura alia huic sententię suffragari, nempè sanguinis detracti calorem, qui Pleuriticorum, ac Rheumatismo laborantium sanguinem planè æmulatur; adustam *Anthracum* faciem, Pyrotici actualis impressioni non absimilem; necnon *Bubones* ipsos, qui inflammationem æquè solenniter excipiunt, ac eandem alii cujuscunque generis tumores consequi solent, uti & inflammationes pleræque omnes in abscessum terminantur. Quin & anni tempestas, qua Epidemica Pestis ut plurimum exoritur, ad hanc rem symbolum suum conferre videtur. Eodẽ enim tempore, nimirum quod inter vernum, æstivumque medium est, *Pleuritides*, *Anginæ*, aliæque inflammati sanguinis affectiones populariter ingruere consueverunt: quemadmodum etiam nunquam frequẽtiores mihi visæ sunt, quàm per aliquot septimanas, quæ nuperæ *Pestis Londinensis* exortum antecessérunt. Nec verò nullius est momenti, illum ipsum annum tot millium strage funestum, alioquin mitissimum, ac saluberrimum extitisse; omnesque, qui à Peste immunes perstiterunt, numquam meliori valetudine usos fuisse; quin & eos, qui ab eadem convaluissent, cachexiæ, aliisq; affectibus à residua priorum morborum labe provenire solitis, non magis obnoxios deinceps vixisse. Quibus accedit, quòd & quantæcunque latitudinis *Apostemata*, *& carbunculi*, postquàm inflammatæ particulæ una cum sanie decessissent, Chirurgicis auxiliis, iisque non admodum conquisitis, facilè sanata fuerint.

Verum perquirat hic fortasse aliquis, si Pestis in inflammatione quadam cõsistat, quî fiat, ut medicamen-

menta calidioris census, qualia sunt *Alexipharmaca* propè omnia, tam ad hujusce affectus Therapejam, quam Prophylaxin tanto cum fructu usurpentur. Cui respondeo, illa duntaxat per accidens auxilium præstare, nempe Diaphoreseos, quam suscitant, beneficio, quo particulæ sanguinis inflammatę difflantur, atque exterminātur. Quod si fortè exhibita sudores commovere non valeant (ut persæpè accidit) mox sanguinis incendium ab addititio calore magis efferatum eorum noxam palàm proclamat. Prophylaxin ut verbo attingam, non sum nescius etiam ad illam *Antidotalium* calidorum usum passim deprædicari, at quo emolumento, adhuc probandum restat. Imò vinum liberius ingurgitatum, aliaque fortiora præservativa statis horis dietim assumpta, complures, qui aliàs salvi, intactique verisimiliter permansissent, in hunc affectum conjecerunt.

Quod ad harum Febrium *Therapejam* attinet, erunt fortassè, qui me temeritatis, atque arrogantię eo nomine insimulabunt, quòd ab Urbe, dum nupera Pestis grassaretur, maximam partem compluriū milliarium intervallo semotus, adeoque observationum copia minus instructus, de hac re tamen disserere sustineam. Verùm cùm Medicis illis longè peritioribus, quibus per totum calamitosæ luis decursum inter media pericula, & mille mortis imagines commorandi animus, ac fiducia non defuisset, tamen ea, quę crebriori usu de hujusce morbi ingenio annotassent, in lucem edendi voluntas hactenus defuerit, mitiorem, uti spero, de consilio meo sententiam laturi sunt omnes boni, quòd meam de truculentissimo affectu sententiam, paucis quidem, sed propriis observationibus superstructam, in medium expromam.

Ac

Ac primus quidem locus *Indicationibus curativis* debetur, quæ eò in universum dirigendæ sunt, aut ut naturę ductum in exterminando morbo accuratè sequentes, eidem subsidiariam porrigamus manum; aut ut methodo, qua natura in intestino hoc hoste debellando uti solet, minimè fidentes, diversam, ac tutiorem ex nostro penu, atque artificio vice illius substituamus. Nisi fortè hic aliquis regerat rem etiam satis feliciter per pestifuga alexiteria geri posse, quorum ingentem apud Practicos copiam reperire est. Verumenimverò annon auxilium, quod pręstant hujusmodi medicamenta, potiùs manifestæ ipsorum facultati, qua sudores affatim proliciendo simul materiæ morbificæ exitum aperiant, quàm occultæ cuidam indoli, qua à Natura ad Pestilentis malignitatis labem delendam donata fuerint, referri debeat, magnam, atq; ancipitem habet disceptationem. Nec de hisce tantummodo, sed & de aliorum morborum Alexiteriis dubitare fas est, utrum evacuationem aliquam sollicitando potius, quàm virtute quadã specifica ægrotantibus non succurrant. Qui enim, v. g. in *lue Venerea*, vel *Mercurium*, vel *salsaparillam*, veneni in isto morbo reperti alexipharmaca abjiciat, adducenda sunt ei curationum exempla, in quibus ille sine sputo, aut secessu, hæc verò sine sudoris suscitatione sanitatem aliquando restituerit; quod ego quidem credo ei admodum difficile futurum. Mihi autem verisimile est, peculiare Pestis remedium, propriumque ipsius perniciei alexiterium adhuc in naturæ sinu abditum delitescere, nec eandem nisi ratione quadam mechanica tolli posse.

Quocirca ut intentionem illam priorem paulò pleniùs expendamus, quæ eò spectat, ut Naturę in materię morbificę exterminatione suo more, & modo

do auxilium suppeditetur, advertendum venit, quòd in vera Peste Natura, dum neq; sponte sua aberrat, neq; vi aliqua transversim agitur, per *abscessum* aliquem in Emunctoriis erumpentem, unde materiæ exitus patescit, negotium suum exequitur. Atque in Febre, quam Pestilentem nuncupamus, mediante diaphoresi per universam corporis superficiem idem efficitur. Unde colligere est, pro diversa, quam natura in utroque morbo præmonstrat, via, ac ordine, etiam diversam medendi rationem institui debere. Nimirum siquis materiam veræ Pestis ope sudoris amoliri satagat, is diversa à natura via insistit, utpote quę id per apostemata molitur. Contra verò qui aliàs, quàm per sudores Febris Pestilentis materiam eliminare tentat, is cursum instituit cum naturæ ductu, ac ῥοπῇ nequaquam convenientem. Cęterum in Peste vera, quonam idoneo, ac certo remediorũ genere naturalis morbificę materiæ ejectio, id est, apostematum eruptio promoveri possit, nondum constat, nisi quis fortè victum corroborantem atque Cardiaca ad illud conferre posse existimet; quæ tamen multum dubitarem, ne ęgrum, jamjam plùs æquo calescentem, in majorem æstum conjiciant. Certè sudores in hoc casu frustra esse compertissimum habeo; quamquam haud inficior post magnos sudores ad trium quatuorve horarum spatium productos, ac deinde abruptos, tumorem se in conspectum dare, quem ego à sudore proficisci minimè arbitror, utpote quo vigente nullum appareat eruptionis indicium, finito quidem veluti per accidens consequatur, nimirum cùm jam aliquam sarcinæ partem, quæ naturam plùs satis gravabat, sudores abstulerint, ac corpus à Cardiacis ad Diaphoresin suscitandam propinatis vehementiùs incalescat. Verùm

rùm, quàm fallax, & infida sit hęc peccantis materię per apostemata à sudoribus foras evocatæ exterminatio, testor funestos eorum exitus, qui hoc modo tractati fuerunt, è quibus vix tertius quisq; (ut modestissimè dicam) medicationis, ac morbi periculum evasit. E contra verò multi, quibus laudabili ritu tumores eruperunt, etiam dum negotiis suis intenti versarentur, nec illius, sive naturalis, sive vitalis, sive denique animalis facultatis læsione percepta, sanitatem brevi recuperarunt; nisi qui malo suo fato in medicastrum aliquem incidentes, ejusque monitu, quantũvis corpore pariter, ac animo optimè valentes, ad sudandum in cubilibus compositi, ab eo ipso tempore deterius se habere incœperint, ac demum ingravescente ægritudine, inauspicati consilii noxã suo interitu comprobarunt. Verùm lubricam, atq; aleæ plenam in se esse hujusce morbi per tumores indicationem, ex eo manifestum est, quòd interdum *Bubo*, qui primum laudabiliter, ac cum symptomatum remissione protuberavit, postea ex improviso dispareat, ejusque loco *Maculæ purpureæ*, certissimi mortis indices, succedant; cujus retrocessionis causa magnis illis sudoribus ad eruptionem promovendã destinatis, jure tribuenda videtur, ut qui bonam materiæ partem, quę tumoris molem infercire, ac sustentare debuerat, aliovorsum per ambitum corporis distrahendo, ac dissipando leves in auras difflaverint. Ut ut sit, hoc saltem planissimè constat, cæteris affectibus, à Dei Opt. Max. benignitate, certam amoliendæ causæ morbificæ rationem, huic autem, enormium delictorum flagello, non nisi lubricam admodum, & versatilem adjunctam esse. Atque hinc fortasse non minùs commodè, quàm à *Malignitate*, ut loqui amant, eximię perniciei causa,

at-

atque origo peti possit. Nam & in *Arthritide*, aliisque morbis, qui exiguam habent malignitatis suspicionem, materiæ morbificæ recursus non minori certitudine fatum accersit. Ex quibus omnibus manifestò consequitur, Medicum, qui in aliorum morborum medicatione naturæ ductum, ac propensionem pressim, ac passibus æquis sequi tenetur, hìc ejusdem auspiciis renunciare debere. Cujus effati veritatem quia paucissimi hactenus perspexerunt, hinc numerus eorum, quos tumulo Pestis intulit, haud paulo auctior evasit.

Quare cùm minime securum sit in exterminando hoc morbo naturæ vestigiis insistere, proximo loco dispiciendum venit, qua demum arte secundę, quam diximus, Intentioni, satisfiat, nempe aliam, atque à Naturali diversam, hujusce morbi solutionem aggrediendi. Hoc autem dupliciter omnino fieri posse existimo; scilicet vel per sanguinis missionem, vel per sudores. Priorem quod attinet, non sum nescius sacram apud plerosque audire in hoc morbo venæ sectionem. Verùm vulgi pręjudicia parùm moratus, rationum in hac quęstione momenta, qua par est ęquitate, atque candore, paulisper expendam. Ac primum quidem Medicorum, qui grassante nupera lue in Urbe perstiterunt, fidem appello, Numquis eorum, Phlebotomiam larga manu, ac repetitis vicibus, nec non tumore nullo adhuc protuberante celebratam, Peste laborantibus funestam esse animadvertit? Parcam quidem, vel tumore jam conspicuo, sanguinis detractionem semper damnosam esse, neutiquam mirandum est; Siquidem cùm mediocris tantùm quantitas cruoris adimitur, hinc Naturę, quę tumori protrudendo totas intendit vires, rei administratio è manibus eripitur, nec

in-

interea alia satis efficax materiam morbificam evacuandi ratio substituitur. Apparente autem jam tumore, celebrata venę sectio, cùm à peripheria ad centrum trahat, motui naturę, quę fit à centro ad circumferentiam, inducit motum planè adversantem. Nihilominus vix quicquam frequentius factitatum videas, quàm Phlebotomię, perverso hoc ritu administratę, noxam, à contrariæ sententiæ patronis universim, ac in genere adversus sanguinis in hoc morbo detractionē validissimi argumēti loco torqueri; uti in *Diemerbroeckio*, aliisque Observationum scriptoribus passim videre est. Quod ad me attinet, equidem eorum ratiocinationi asentiri non posum, donec intellexero, quid Quęstioni superiùs propositę respōdeant. Sanè venę sectionem in Peste convenire, complures, iique gravissimi Scriptores jampridem senserunt, quorum pręcipui sunt *Ludovicus Mercatus*, *Joannes Costæus*, *Nicolaus Massa*, *Ludovicus Septalius*, *Trincavellius*, *Forestus*, *Mercurialis*, *Altomarus*, *Paschalius*, *Andernachus*, *Pereda*, *Zacutus Lusitanus*, *Fonseca*, aliique. Verùm qui totum curationis negotium in copiosa, qualem nos postulamus, sanguinis detractione collocaverit, unus, quod sciam, repertus est *Leonardus Botallus*, medicus superioris sęculi celeberrimus, quem, ne solus in hac palęstra versari videar, Lector accipiet suis ipsius verbis de hac re diserentem. * *Ego* (inquit) *ut uno verbo dicam, nullam Pestem esse puto, cui hæc non possit esse salutaris supra omnia remedia; modò opportunè, & quantitate convenienti usurpata sit; ratus eam aliquando inutilem inventam fuisse, propterea quod aut tardius, aut parcius, quam opus esset, aut quod utroque modo circa eam usurpandam*

* *Cap. 7. de curatione per venæ sectionem.*

peccatum sit. Et paulò post hęc subjungit: *At in tanta timiditate, & parca detractione qui fieri potest, ut quis recte possit judicare, quantum ea in Pestilenti morbo prodesse valeat, aut obesse? Non enim morbus, pro cujus curatione requirebatur detractio librarum quatuor sanguinis, in quo una tantùm detrahitur; si hominem interficiat, ideo interficit, quia sanguis est missus, sed quia non justo modo missus est, nec fortè etiam opportune. Verum nebulones nequissimi, & ignavissimi in id semper culpam convertere satagunt, non quod nocuit, sed quod per fas, & nefas à cunctis vituperari exoptant. Aut si id nequitia non faciant, ignorantia tamen pravæ dispositionis efficiunt; utraque certe perniciosa, sed illa magis*. Quę omnia experientia confirmaturus, paulò inferius sic pergit: *His observatis nemo rationis capax jure in his morbis vituperare missionem sanguinis potest, sed mirificè, & tanquam divinum auxilium commendare, extollere, & confidenter usurpare: quod ipse profectò ab annis quindecim facio. Ideo in morbis Pestilentibus, in obsidione Rupellarum, & Montibus Hannoniæ abhinc quadriennium, & Parisiis toto hoc biennio, & Cameraci anno proximè acto, in omnibus meis ægrotis (qui innumeri fuerunt) nullum præsentius, ac salutarius reperi ipsa larga, & tempestiva sanguinis missione*.

Deinde ad curationum exempla descendit, quæ brevitati studens huc transferre supersedeo. Libet tamen rei in hac nostra *Britannia* ante aliquot annos gestæ historiam oppido raram, ac à proposito nostro non alienam, hìc loci apponere.

Cùm inter cæteras belli civilis calamitates, quæ hanc patriam nostram miserrimè afflixerunt, pestis etiam multis in locis grassaretur, ac fortè in Castrū *Dunstar*, quod in provincia *Sommertonensi* situm est, aliun-

aliunde invecta, aliquot præsidiariis cum macularum efflorescētia derepente exanimatis, complures etiam alios corripuisset; Chirurgus quidam, qui à longa in regionibus exteris peregrinatione redux tunc temporis stipendia inter alios faciebat, à præsidii Præfecto enixè rogat, ut sibi liceret commilitonibus suis truculento morbo correptis pro virili succurrere: quo annuente, singulis ægris, statim à primo morbi insultu, atque nullo adhuc tumore conspicuo, sanguinem ingenti copia detraxit, donec pedibus deficere inciperent: nam stantibus, ac sub dio vena pertusa est, nec aderant vascula, quæ cruoris in terram effluentis mensuram definirent. Hoc facto eos in tuguriola sua ad decumbendum dimisit. Et quanquam à Phlebotomia nullum omnino remedium adhibuit, tamen ex complurimis iis, quos hoc modo tractasset, mirum dictu, ne unus quidem desideratus est. Vir nobilissimus juxta ac morum probitate, atq; fide spectabilis *D. Franciscus VVindham*, militum Tribunus, ac prædicti castri tunc temporis Præfectus, mihi hæc retulit, & etiamnum in vivis est, pro ea, qua est humanitate, rei gestæ veritatem cuilibet dubitanti confirmaturus.

Quid mihimet ipsi circa hanc rem singulare, ac memoratu dignum aliquando observare contigit, Lector inferiùs accipiet, ubi pauca ea, quæ desæviente nupera Peste *Londinensi* à me usu, atque experientia annotata fuerunt, inferiùs ostendam.

Hujusce autem praxeos utilitatem etsi non mēte tantum, ac judicio assequor, verum etiam reipsa, atq; editis experimentis dudum exploravi, tamen Pestilentis fermenti per diaphoresin dissipatio, præ ejusdem per Venæ sectionem evacuatione mihi multis nominibus arridet; utpote quæ nec ægrorum vires

ęquè prosternat, nec medicum infamię periculo objiciat. Atqui & hæc difficultatibus suis non vacat; primò enim, multis, ac pręsertim calidioris temperamenti juvenibus, sudores ægriùs proliciuntur; cujusmodi ægrotos, quò hydroticis fortioribus, ac cumulatiori tegumentorum pondere diaphoresin conciere satagas, eò in manifestius Phrenitidis periculum adduces; aut, quod tristioris adhuc ominis est, vana spe aliquantisper lactatus, tandem pro sudoribus *Exanthemata Pestilentialia* elicies. Cùm enim pręcipua hujusce mali labes in spirituosiori massæ sanguineæ parte resideat, unde crassiorum particularum exagitatio nonnihil languidior, quàm in aliis inflammationibus plerumq; existat, tenuior illa portio novi caloris accessione in majorem rabiẽ acta, impetu demum facto omnes cruoris fibras ultra texturæ modum distensas prorsus frangit, ac comminuit. A qua fibrarum sanguinearum dissolutione macularum Pestilentialium causam petendam esse censeo, quippe non secus ac *vibices* à plaga fortiore in partem aliquam corporis musculosam inflicta, primò intensiùs rubicundæ in cute efflorescunt, ac brevi post tempore livorem quendam, aut nigredinem induunt.

Deinde verò in corporibus, quæ satis promptè in sudorem solvuntur, si diaphoresis justo præmaturiùs (nempe tota materia morbosa nondum penitus dissipata) abrumpatur, bubonum, qui laudabiliter quidem sub finem sudoris prodire incœperãt, postea deterior evadit conditio. Nam subducta, quæ eos in molem attollere deberet, materiæ parte, aut de facili intrò remeant, aut saltem ad legitimos abscessus nunquam perducuntur, (quemadmodum etiam in Variolis accidere solet, quoties æger per primos

dies

dies impensiùs sudavit) Recepto autem denuò intra muros hoste ferali, in sanguine commotio excitatur, cujus opera eo, quo superiùs innuimus, modo sæpè ecthymata imminentis lethi indicia foras propelluntur.

Verùm quibusnam modis his, aliisque difficultatibus obviam iri possit, ut luculentiùs patescat, quid in hoc morbo à me pro modulo meo factum, observatumque fuerit, initio à nuperæ luis primordiis ducto, summa fide edisserere lubet.

Nobilem fœminã ineunte *Majo* anno 1665. ętatis circiter 21 annorum, ac temperamento sanguineo præditam invisi. Pręter Febrem ardentem, quæ paulo ante invaserat, vomitiones importunæ, aliaque symptomata febrilia ægram excruciabant. Curationem à Venę sectione auspicatus, postero die ad pręcavendam Diarrhœam, (quæ, ut in hujusce Tractatus initio monuimus, ob omissam, quod postulabat in principio morbi vomendi propensio, Emetici exhibitionem, defervescente Febre supervenire consuevit) Vomitorium imperavi, quod satis commodè ventriculi saburram elicuit. Postero mane, cùm ægram iterum adirem, ei alvum profluere intelligo, quę res ab aliquot annorum usu insolentior visa, mihi non levem sollicitudinem injecit. Exinde autem Febrem non vulgaris generis esse judicavi, (quemadmodum etiam eventus docuit) proindeque aliam ab ea, quæ superiùs tradita est, quęque cõstanti successus serie hactenus à me usurpata fuisset, medendi rationem sibi vindicare. Quocirca adscito in negotii societatem medico alio seniore, venæ sectio, quam ægrotantis ætas, temperamentũ, ac inordinata sanguinis ebullitio flagitare videbantur, ex cõmuni nostro consilio iterùm celebrata

est; etiam cardiaca moderatè refrigerantia propinata, ac denique clysmata alternis diebus injecta sunt. Sub finem ægritudinis, quoniam symptomata valdè anomala, ac inconsueta (malignitatis egregię indicia vulgò habita) ingruebant, ex Alexipharmacorum classe fortiora aliquot præscripsimus. Quibus tamen omnibus nequicquam proficientibus; ægra circa diem decimum quartum è vivis excessit. Insolitum hujusce Febris ingenium per aliquot post dies animum meum variè exagitabat; ac tandem in memoriam revocans, summum ardorem etiam post reiteratam venæ sectionem in prędicta ægra perseverasse; ruborem genarum adfuisse; cruoris aliquot guttulas paulò ante mortem è naribus fluxisse; nec non sanguinem ipsius in acetabulis refrigeratum, ei, qui à Pleuriticis detrahitur, non absimilem fuisse; quin & tussim aliquam, & obscuros quosdam in partibus vitalibus dolores emicuisse; porrò & eam anni tempestatem incubuisse, quæ finem veris, ac initium æstatis complectitur, quæque Febribus continuis producendis minus esset idonea, (illæ enim hoc tempore sua sponte quasi dissiliunt, & in intermittentium classem se reponunt, vel in Pleuritides, atq; id genus alias inflammationes præcipites ruunt) denique Pleuritides eo ipso tempore admodum populares fuisse: His inquam omnibus ritè perpensis, in eam deveni sententiam, ut Febrim hanc, etsi pathognomicis Pleuritidis, aut etiam Peripneumoniæ signis destitutam, tamen symptomatis rationem habuisse judicarem, inflammationis cujusdam respectu circa partes spiritales delitescentis, etiamsi nullus aderat lateris dolor, nulla insignis spirãdi difficultas. Ut rem contraham, eò tandem deveni, ut eadem omninò mihi methodo procedendum fuisse in præ-

di-

dicto casu arbitrarer, qua in Pleuritide sępius cum successu singulari usus fueram. Quæ sententia deinceps feliciter, atque ex voto cessit. Vocatus enim non multò post ad hominem consimili prorsus modo ægrotantem, reiteratis venę sectionibus, quales ad Pleuritidem suprà laudantur, curationem commisi, & absolvi. Circa mensis modò memorati exitum, atque initium *Junii*, complures operam meam implorantes ab eadem Febre (quæ jam valdè populariter grassabatur) prædictæ praxeos beneficio convaluerunt. Ab hoc tempore immaniter debacchari cœpit calamitosa illa Pestis, quæ eò tandem truculentiæ devenit, ut septem dierum spatio totidem animarum millia in hac una urbe extinxerit.

Febri autem illi, de qua modò loquebar, an pestis appellatio attribui mereatur, nõ ausim definitò pronuntiare. Hoc tamen exploratè cognitũ habeo, omnibus, quos illo, & aliquanto post tempore ipsissima Pestis cum universo symptomatum sibi peculiarium apparatu in mea vicinia afflixit, eandem tàm in primo morbi insultu, quàm in decursu, accidentium συνδρομὴν adfuisse. Cæterùm cùm proximo pariete ardente propiùs ędibus meis immineret periculum, ego tandem amicorum suasu numerosissimis fugientium turbis me adjunxi, familia etiam mea ad aliquot ab Urbe lapides subducta. Eò tamen vicinis meis maturiùs redii, ac dum calamitosę illius luis in tantum perseveraret sęvitia, fieri non potuit, quin meliorum medicorum penuria ad Pestiferorum auxilium advocarer. Nec multo post complures Febricitantes invisi, quorum Febrem, illius, quę ante decessum meum tàm prosperis ęgrorum rebus à me tractata fuisset, morem, atque genium ęmulari non sine magna admiratione deprehendi.

Ideoque propria experientia fretus ceu duce, quibuscunque pręceptis umbratilibus anteponendo, Phlebotomiam similiter administrare non dubitavi.

Hunc autem ritum imminuēdi liberalius sanguinem (cui etiam Ptisanæ, ac dięt æ id genus refrigerãtis usus accessit) in multis ęgris miro profectu continuavi, donec tandem in nonnullorum tractatione solito successu destitutus prę adstantium protervia, qui præjudiciis inanibus occupati debitam sanguinis quantitatem auferri non patiebantur (magno ægrotantium malo, quibus saltem dum in hoc cardine curandi scopus versaretur, sanguis aut sufficienti quantitate, aut non omninò detrahendus fuerat) insignem obicem conatibus meis oppositum sensi, ac proinde alium à venę sectione huic morbo occurrendi modum reperiri, magnopere ex usu futurum judicavi. Nocumenti, quod aliquando insons dedi, nō ex eo, quòd sanguinem ademerim, sed quòd ex voto eundem adimere impeditus fuerim, exemplum hìc adducam. Vocatus ad juvenem quendam, temperamento sanguineo, ac habitu athletico pręditum, quem Febris vehemētior cum doloribus capitis vertiginosis, vomitu enormi, aliisque id genus symptomatibus à biduo corripuerat, cùm nullum adesse tumoris signum interrogatus responderet, statim liberali manu sanguinem emitti imperavi, cujus refrigerati superficies puriformem Pleuriticorum sanguinem referebat; præscripta etiam ptisana cum juscculis, ac Julapiis refrigerantibus. A meridie pro secunda vice parem sanguinis jacturam subiit, qua etiam sequente aurora similiter mulctatus est. Sub hujus autem diei exitū ægrum meum invisens, eum quidem multò melius se habere, & nihilominus amicos ejus adversus ulteriorem venę sectionem animis vehe-

he-

hementer obstinasse deprehendo; quam tamen ego denuò celebrandam esse enixè contendi, superesse alteram duntaxat venæ sectionẽ dictitans, quę ęgrum in sicco collocaret, sin contra niti pergerent, satius fuisse, ut nullo omninò sanguine detracto, curatio per sudores instituta fuisset; uno verbo, ægrum certò certius interiturum. Præsagium eventus confirmavit; nam dum hęc altercatio rei agendæ occasionẽ corripuisset, maculæ purpureæ postridie eruperunt; nimirum materiæ peccantis reliquiis, quas radicitùs evacuari oportuit, cùm jam omnem abscessus spem Phlebotomia toties repetita abstulisset, mora sua universam cruoris massam pervertentibus, ejusdemque compagem subtilitate eximia disrumpentibus, Æger autem post aliquot horas fatis concessit. Cùm ergo frequentior hujusmodi obstaculorum occursus mihi molestiam facesseret, magna cogitandi sollicitudine mecum agitavi, ecquis demum reperiri possit medendi modus, qui morbum non minus efficaciter abigeret, nec hominum offensionem æquè incurreret. Re diu, multumque apud animum meum deliberata, tandem in hanc methodum incidi, quam nunquam non proficuam, ac omnibus numeris absolutam deinceps expertus sum.

* Primò, siquidem tumor nondum protuberaret, sanguinem pro ægrotantis viribus, ac temperamẽto, moderatè detraxi, quo facto, Diaphoresis, cujus aliàs sollicitatio in nonnullis corporibus non modò summam habebat difficultatem, verùm etiam majoris incendii, proindeque ecthymatum purpureorum periculum minitabatur, facilis erat, atque expedita. Atque hanc sanguinis jacturam, quæ utut exigua aliàs gravissimum incommodum attulisset, diapho-

* *Curatio.*

phoreseos immediatè insequentis beneficium abunde compensavit. Post Venæ sectionem (quam in lecto celebrandam curavi, cùm jam omnia ad sudores proliciendos in promptu essent) ne vel minima interposita mora stragulis ægrum obrui, ac laciniam laneam syncipiti alligari jussi; quæ quidem capitis obtectio ad sudorem ciendum plus proficit, quàm quis facilè crediderit. Deinde, si vomitus non adessent, hæc, & similia hydrotica exhibui. ♃ *Theriac. Androm.* ℥*s. Elect. de ovo* ℈i. *pulv. è chel. cancr. comp. gr.* xii. *cochinell. gr.* viii. *croci gr.* iiii. *cum s. q. succi. kermes. f. bolus, quem sumat 6. quaque hora, superbibendo cochl.* vi. *seq. Julapii.*

♃ *Aq. Card. benedicti, & scord. comp. an.* ℥iii. *aq. theriac. still.* ℥ii. *syr. caryophyl.* ℥i. *misc. f. Jul.*

Quod si vomitio interpellaret, ut in Peste, ac Febribus pestilentialibus sæpissimè accidit, medicamentum sudoriferum tantisper propinare distuli, donec solo tegumentorum pondere (nisi quod linteaminis pars subinde ad colligendos halitus vultui superinduceretur) sudor promanare inciperet. Nam (quod quidem observatu summè dignum est) cùm materiæ morbificæ radii versus ambitum corporis sese exporrigant, illico alvi profluvium, & vomitiones, ab eisdem introrsum reflexis, ac in ventriculum, & intestina decumbentibus provenientes, ultro sedantur: Adeo ut quantacunque stomachi subversio præcesserit, assumpta deinceps medicamenta probè retineantur, ac ad sudores ex voto proliciendos conducant.

Memini, cùm me aliquando Pharmacopola quidam ad fratrem suum ex Febre pestilentiali graviter ægrotantem vocasset, atque ego de medicamento ad sudorem suscitandum exhibendo sermonem injice-

rem,

rem, retulit ſe jam jam varia, eaque fortiora ſudorifera incaſſum propinaſſe, ſiquidem æger omnia vomitu rejecerat. Cui ego, adduceret, inquam, ex omnibus iis, quæ antea exhibuiſſet, vel ingratiſſimũ, ac ſummè faſtidioſum, me facilè effecturum, ne illud deinceps evomeretur. Promiſſi fidem eventus liberavit; quippè ęger, ubi à ſola ſtragulorum mole paululum maduiſſet, largiorem *Theriacæ Venetæ* bolum deglutivit, ac retinuit, cujus beneficio in copoſiorem ſudorem conjectus incolumitatem recuperavit.

Sed ut ad inſtitutum redeam, inceptam jam diaphoreſin hauſtibus *Zythogalæ ſalvia alteratæ*, vel *cereviſiæ, cui macis aliquantulum incoxerit*, ſubinde repetitis, ad naturalis diei ſpatium continuari præcepi, abſterſione interim omni religioſè interdicta; imò nec infra quatuor, ac viginti horas à ſudoribus finitis induſium utcunque madidum, ac immũdum mutari permitto; Id, quod ſumma cautela obſervari velim. Quod ſi ſudatio anguſtiori temporis limite circumſcribatur, recrudeſcit illicò ſymptomatum ſævitia, atque ægroti ſalus, quam prolixior diaphoreſis extra aleam conſtituiſſet, in acie novaculæ relinquitur.

Et profecto *Diemerbroeckium*, alioſque nequeo ſatis mirari, quoties adverto eos tam levi prætextu ad diaphoreſin interpolandam adduci, ut ſcilicet ægrotantium viribus conſulatur. Primò enim ægrũ ſudore diffluentem viribus melius, quàm antea, conſtare, nemini in hujus morbi medicatione vel tantillum verſato non poteſt eſſe animadverſum. Quid me in hac re uſus, atque experientia docuit, palàm eloqui, ac etiam propugnare non verebor. Multi me authore in 24 horarum diaphoreſin conjecti, tantũ

abeſt,

abest, ut se exinde debiliores factos quererentur, quin potius quantum supervacanei humoris sudãdo decessisset, tantundem novi roboris sibi accrevisse profiterentur. Circa horas autem aliquot posteriores sępe non sine stupore observavi erumpere sudorem quendam, priore illo, quem vis medicaminum expresserat, magis naturalem, genuinum, copiosum, quique multo plus levaminis afferret, plane ac si verè criticus foret, ac totius morbi eradicativus. Porrò in summo sudoris vigore jusculis, ac sorbilibus confortativis ęgrum reficere, quid secum trahat incommodi, non video, ideoque ad nihilum recidit illa objectio de virium ad longos sudores perferẽdos impotentia. Si qua igitur defectio sub finem imminere videatur, jusculi ex pullo tantillum, vitellum ovi, vel his similia sorberi permitto; quę cum cardiacis, & haustibus ad sudorem continuandum ex more destinatis, virium labefactationi abundè succurrunt. Cęterum in re adeò manifesta non opus est, ut plura argumenta adducam: Etenim, quod hujus praxeos utilitatem palàm proclamat, videre est, quòd quamdiu ęger sudore diffluit, benè se habere existimet, neque minus ex astantium judicio res tota in vado constituta videatur; Atqui quamprimum corpus arescere incipit, ac sudor abrumpitur, omnia in pejus ruant, morbo quasi postliminio redeunte.

Per horas à finito sudore viginti quatuor, moneo, ut frigus cautè vitetur, indusium sponte sua in corpore arescere permittatur, potulenta omnia calidiusculè hauriãtur, & Zythogalę salvia alteratę usus etiamnum continuetur. In sequenti luce commune Catharticum exhibeo, *ex infusione sc. thamarind. fol. sennæ, rhabarb. cum manna, & syr. rosar. sol.*

At-

Atque hac medendi ratione, anno à Peſte proximo, complurimis Febre peſtilentiali correptis ſanitatem reſtitui, adeo ut ne unus quidem ex eo morbo mihi deſideratus ſit, poſtquam eandem exercere incœperam.

Verum ubi tumor jam enatus fuerit, venam aperire, etiam in corpore ad ſudandum quantumvis inhabili, hactenus non ſuſtinui, veritus, ne materia morbifica in depleta vaſa confertim remeante, ſubitaneus ęgri interitus deſtinatam diaphoreſin anteverteret. Nihilominus fortaſſe ſatis tutò adminiſtrari poterit Phlebotomia, modò confeſtim ab ea peracta, ac nulla mora interjecta eliciantur ſudores, qui ad ſpatium ſuperius requiſitum producti, omnem tumoris molem paulatim abſumere, ac diſſipare valeant; idque longè minore ſalutis periculo, quàm ſi legitima apoſtematis maturatio, quæ in pręcipiti affectu admodum incerta, ac fallax exiſtit, ſeriùs expectaretur.

Denique, ut ad calcem tandem perveniam, ſicubi circa Theoriam me hallucinatum fuiſſe Lector deprehendat, errori veniam peto; verum quod ad Praxim attinet, profiteor me omnia ex vero tradidiſſe, nihilque uſpiam propoſuiſſe, niſi quod probè exploratum habeam. Sane cùm ſupremus vitæ meæ inſtabit dies, confido mihi adfuturum alacrem in præcordiis teſtem, me non ſolum ægrorum omnium, cujuſcunque demum ſortis, qui ſeſe curæ meę concrediderant, ſumma fide, ac diligentia ſalutem procuraſſe (quorum interim nemo à me aliàs tractatus eſt, quàm ego memet tractari cuperem, ſi mihi ex iiſdem morbis ægrotare contingeret) verùm etiam pro ingenii modulo omnes animi nervos in hoc intendiſſe, ut ſi quo modo fieri poſſit, morborum me-

medela post cineres meos majori cum certitudine administraretur; ratus quantulamcunque in hoc scientiæ genere accessionem, etsi nihil magnificentius, quam *odonthalgiæ*, aut *clavorum pedibus* innascentium curationem edoceat, longè maximi faciendam esse, præ inani subtilium speculationum pompa, ac levicularum rerum notitia, quæ fortasse Medico ad abigendos morbos non magis ex usu futura est, quàm *Architecto* ad construendas ædes *Musicæ* artis peritia.

Unicam hanc annotatiunculam, ne quis fortè sinistra interpretatione mentem meam detorqueat, aut eam saltem non satis assequatur, postremo loco subjungam. In præcedenti nempe Diatriba, *Naturæ* nomine sæpius utor, illique varios effectus attribuo, perinde quasi rem aliquam singularem, & seorsim subsistentem, sed per totam hanc mundi machinam ubique diffusam sub hoc titulo mihi repræsentarem, quæ ratione aliqua, & consilio freta corpora quævis regeret, ac moderaretur, quale quidpiam de *Mundi Anima* nonnulli Philosophorum cogitasse videntur. Verum ad me quod attinet, uti nec rerum, ita nec verborum novitatem affecto; adeoque antiquam quidem vocem, sed sensu (ni fallor) & sobrio, & à sanis omnibus non intellecto solùm, verum etiam usitato, in hisce pagellis usurpavi. Ego enim, quoties *Naturam* nomino, toties *causarum naturalium complexum* quendam significari volo; quæ quidem causæ, brutæ licèt, atque omni consilio destitutæ, non tamen sine summo consilio reguntur, dum suas quæque operationes edunt, suosque effectus exequuntur. Nimirum supremum illud Numen, cujus vi producta sunt omnia, & à cujus nutu dependent, infinita sua sapientia sic disponit omnia, ut ad opera desti-

destinata se certo quodam ordine, atque methodo accingant, neque frustra quicquam molita, neque nisi quod optimum est, ac toti rerum Fabricę, suisque privatis naturis maximè accommodum, exequentia, perinde atque *automata* non pro suo, sed artificis consilio moventur.

SECTIO TERTIA.

CAPUT I.

Constitutio Epidemica Annorum 1667. 1668. *partim etiam Anni* 1669. *Londini*.

ANno 1667. appetente Æquinoctio Verno, *Variolæ*, quæ durante illa, quæ proximè est prægressa, constitutione Pestilentiali, vel prorsus delituerant, vel rarissimè comparuerant, caput cęperunt attollere, jamque in dies latiùs grassantes, sub Autumno Επιδημικώτατοι factæ sunt; à quo tempore paulatim imminuta vi, superveniente brumali frigore parciùs lacessebant; at proximo Vere adolescente, postliminio invaluit hic morbus, viguitque, donec ab insequentis hyemis gelu, uti prius, retuso impetu coerceretur. Post hæc tertio demum cum Vere surgente increbuit, at jam languidior, & succiso quasi poplite, minus late dominabatur, quam duabus, quæ pręcesserant, ęstatibus: Mense verò Augusto 1669 penitus intercidit, Dysenteriæ Epidemicæ locum cedens. Labente primo illo biennio, quo hęc constitutio regnabat, Variolæ plures in urbe aggrediebantur, quàm unquam aliàs, quantum ego me-

memini, seu prorsum spectes, seu retro: Quo non obstante, cùm genuinæ per id temporis fuerint, neque mali moris, paucos jugulabant, si ingentem laborantium numerum reputemus.

Quo primum tempore Variolæ incessebant, & novum quoddam Febris genus exortum est, à Variolis, quales se tum gerebant, non multum abhorrens, si pustularum eruptionem demas, & quæ ab illa pendent, de qua in sequentibus speciatim agemus. *Febris* hæc, licèt multo pauciores invaderet, quàm Variolę, easdem tamen duratione æquabat. Hyeme verò cùm jam illę minuerentur, invaluit, atque, illis Vere novo invalescentibus, recessit, prędominium Epidemicorum hujus constitutionis hoc pacto illis relinquens; nihilominus per hęc tempora non planè desiit unquam, donec tandem cum Variolis mense Augusto 1669. omninò disparuit.

Binos hosce morbos Epidemicos & tertius comitabatur, ultima pręsertim ęstate, quam dicta Constitutio defamabat, *Diarrhęa* scilicet, aeris Constitutione jam tum ad subsequentem *Dysenteriam* vergente: Utut verò hęc se res habuerit, id saltem constabat, morbum hunc Febrem, quę tunc regnabat, ita proximè attingere, ut nihil aliud esse videretur, quàm ipsa Febris introversa, & visceribus incumbens.

De tribus hisce morbis, qui soli in hac *Constitutione* Epidemicorum nomen sibi jure vendicabant, sigillatim jam agam, à *Variolis* initium faciens, quas idcirco paulò fusiùs tractabo, quoniam quę per hos annos regnabant, mihi genuinę prę cęteris, & *regulares* maximè videbantur, utpote eadem prorsus exhibentes φαινόμενα, & parili symptomatum agmine omnes, quotquot adoriebantur, ubique impeten-

tentes, & à quibus proinde, tanquam in suo genere perfectissimis, tum vera morbi Historia, tum etiam medendi methodus est desumenda. Notandum enim est, non tantùm Febrim quandam propriam, & peculiarem cuilibet peculiari constitutioni competere, sed peculiare etiam Variolarum genus, quæ hanc quidem speciem referunt durante hac annorum serie, aliam verò annis sequentibus, quantumlibet inter se convenire videantur, quoad certa φαινόμενα omnibus communia. Ita ludit natura in morborum Epidemicorum generatione. Sed ut ad rem redeam; Variolarum hujus generis Historiam ante omnia perscribam; quas ideò *Regulares* mihi licebit indigitare, ut ab *Anomalis* subsequentium annorum valeam dispescere: Tum etiam methodum adjiciam, quæ mihi in earundem θεραπείᾳ ex animo, votoque maxime cessit.

CAPUT II.

Variolæ Regulares An. 1667. 68. *& partim* 69.

VAriolæ, quibus annis Epidemicè grassantur, si *Regulares* etiam sint, atque mitiores, circa *Æquinoctium Vernum* (uti hæ, de quibus sermo nobis est) ingrediuntur; quibus verò annis non tantùm grassantur Epidemicè, sed & *irregulares*, atq; periculosioris sunt generis, maturiùs nonnunquã mense puta *Januario*, invadunt. Integras familias contagio suo afflantes, nemini parcunt, cujuscunque demum ætatis is fuerit, nisi priùs hoc morbo laboraverit; Neq; tamen eximuntur illi, quos adulterinum Variolarum genus aliquod, ad hunc morbum nihil attinentium, priùs obsederit. Duplex est harum

species, (ut & Variolarum, quæ quibuslibet annis infestant) vel sunt enim *Distinctæ*, vel *Confluentes*; quæ licèt essentialiter, ut ajunt, non differant, per illustriora tamen quædam symptomata, quæ *hanc* comitantur speciem, *illam* verò non item, haud difficulter ab invicem discriminantur.

1. *Interstinctæ*, vel Discretæ cum rigore, atq; horrore invadunt, quos mox excipiunt calor intensus admodum, Capitis, & dorsi vehemens dolor, vomituritio, ingens in sudores propensio (quod de Adultis dictum volo, neq; enim in infantibus hujusmodi διάθεσιν mihi unquam observare contigit, vel ante pustularum eruptionem, vel etiam post) doloris sensus in partibus, quæ scrobiculo cordis subjacent, si manu premantur, stupor etiam, & somnolentia, in infantibus præsertim, nonnunquam & Paroxysmi Epileptici: Qui si infantes Dentitione jam persunctos corripuerint, suspicor ego ubique Variolas in procinctu stare, quę intra pauculas horas se exerente Prognostico utplurimum fidem conciliant, & authoritatem; ita ut si fortè infans insultum Epilepticum sub vesperam, quod fieri solet, patiatur, Variolæ sequente aurora in conspectum se dederint; & (quod sæpè sæpiùs observavi) quæ Variolę infãtes statim ab hujusmodi paroxysmis aggrediuntur, pustulas emittunt magnitudinis conspicuę, mites etiam sunt, atque boni moris, & rarissimè confluunt. Atq; hæc ferè sunt illa symptomata, quibus hic morbus sub initio stipatur, quæque eruptionem pustularum utplurimum antecedunt. Quamvis interim hic loci consentaneum fuerit subindicasse, in sanguine laxiori, atque ἀμετυβλήτω nonnunquam accidere, ut separationis periodus sensim, atque gradatim sine insigni aliqua ęgritudine transi-

transfigatur, priusquam expulsio materię pustularum eruptione se prodat.

Variolæ discretæ quarto, ut plurimum, die,(si primum etiam incluseris)ab invasione erumpunt, nonnunquam seriùs aliquanto, ante illum verò rarissimè; quo quidem tempore, vel minuitur admodum symptomata, quod plerumque fit, vel etiam penitùs evanescunt; ac proinde iis affectus satis pulchrè sibi videtur valere, nisi quòd adulti in sudores propensi vix ab illis possint cohiberi, utut leviter tegantur; quę quidem Διαφόρησις non nisi pustulis jam maturationem attingentibus ęgrum deserit, idque sua demum sponte. Eruptionem quod spectat, hoc se ferè habet modo: Primò pustulę subrubrę, tenuissimarum acicularum puncta ęquantes magnitudine, sparsim se produnt, faciem inprimis occupantes, vel etiam collum, & pectus, dein corpus universum. Per id temporis & fauces dolor infestat, qui una cum pustulis surgentibus augetur, quę in dies grandescentes, & in majus fastigium elevatę, cutem, carnesq; vicinas rubore afficiunt, atque inflammatione.

Circiter enim *octavum* à primo insultu diem (quam in hoc morbo Epocham ubique servo) intervalla, quę priùs subalbebant, pro pustularum, quibus obsidentur, numero, rubere jam incipiunt, atque in molem attolli, non sine partium dictarum dolore tensivo, & lancinante, qui in horas auctus inflammationi, & tumori prędictis viam sternit; ita ut progrediente morbo palpebrę usque adeò impleantur, extendanturque, ut ęger luce quandoque privetur; qui quidem palpebrarum tumor vesicam inflatam, ac resplendescentem per easdem extensam non malè refert. Est etiam ubi temporiùs oculis capiuntur ęgri, si nempe major pustularum vis à prima

eruptione se in illos effuderit. Proximæ à facie intumescunt manus, digitiq; pro pustularum numero distenduntur. Usque ad hunc diem pustulæ, quę faciem obsederant, lęves ad tactum fuere, atque rubræ, jam verò asperiores evadunt (quod quidem primum est incipientis maturationis indicium) & subalbidæ; paulatim insuper succum quendam luteum, colorē à flavo non abludentem, evomunt. Faciei interim, & manuum inflammatio ad summum evecta apicem, colorem exhibet in pustularum interstitiis satis floridū, & Rosarum Damascenarum ęmulum. Et sanè quo mitiores sunt Variolę, & genuinæ magis, eò etiam magis tum ipsę pustulæ, tum & cutis in earundem interstitiis dictum calorem ad vivum exprimunt, qualem jam descripsi. Uti vero quæ faciem occuparunt pustulæ, asperiores quotidiè, ac magis flavæ pro maturationis ratione; ita è contra, quæ manus, & reliquum corpus, minùs asperæ, albæque magis conspiciuntur in dies.

Die *undecimo*, faciei tumor, atque inflammatio satis apertè recedunt, & pustulæ tàm faciei, quàm reliqui corporis jam maturitatem, & justam magnitudinem adeptæ, (quæ his annis ad pisum grandiusculum ascendebat) exarescunt, deciduntque; atque, in hac variolarum specie, die *decimo quarto*, vel *decimo quinto* utplurimum funditùs pereunt. Veruntamen manuum pustulæ, cæterarum partium pustulis pertinaciores plerumque, recentes adhuc, albæque, diei unius, aut alterius mora illas vincunt. Faciei, & reliqui corporis pustulæ desquamatione, at verò manuum quæ sunt, diruptione abitum sibi parant. Pustulis faciei succedunt squamulæ furfuraceæ, quas aliquando excipiunt foveæ cutis. Etenim ubi primùm decidunt pustulę, nulla adhuc in

cute

cute cernitur inæqualitas; at verò hujusmodi squamulis exurgentibus, recedentibusque vicissim, tandem excavantur foveæ istæ, quę sæpenumero in convalescentibus ab hoc morbo diu visuntur, quamvis raró admodum *Variole interstinctæ* ulla sui linquant vestigia; atque illę fermè solæ, quę sex postremis anni mensibus invasere, cùm quæ hos pręverterint, nullas cuti notas imprimant, nisi fortè confluxerint, ut postea dicetur. Decurrente morbo omni, ęger, vel constipatam prorsus habet alvum, vel saltem rarissimè dejicit. Atque hęc de Variolis *Discretis* dicta sunto.

2. Symptomata cum Discretis communia habet & illa Variolarum species, quas *Confluentes* appellavimus, nisi quòd hìc atrociora sint omnia: Febris scilicet, anxietas, atque ęgritudo, vomituritio, *&c.* immaniùs affligunt, quibus signis Medico sagaci, etiam ante eruptionem, *Confluentes* se produnt. Nihilominus non ita promptè hìc in sudores dissolvitur ęger, ac in alio genere jam suprà descripto, ubi magna, ut fit, in eosdem propensio utplurimum prænunciat variolas, quæ mox erumpent, minimè confluxuras: Diarrhœa insuper nonnunquam eruptionem pręcedit, & ad diem unum, alterumve post illam protrahitur; quod quidem in *Discreto* Variolarum genere nondum mihi contigit observare.

Tertio utplurimum die erumpit species hæc, *ante* illum aliquando, vix unquam *post* illum; cùm *Discretæ* vel ipso die *quarto* inclusivè à primo insultu morbi, vel postea, ante illum raró admodum se monstrent. Quantoque magis quartum illum diem præverterint Variolæ, tanto etiam confluent magis. Quamvis autem, ut generaliter loquamur, *Confluentes* diem quartum vix præstolentur unquam, fit

tamen, licèt oppido raro, ut ob atrocius aliquod ſymptoma, ad quartum, vel quintum uſque diem differatur eruptio: Verbi gratia, acutiſſimus dolor nunc in regione lumborum, Paroxyſmi Nephritici ęmulus, nunc in latere, qualis Pleuriticos vexat, nunc in artubus, ut in Rheumatiſmo, nunc denique in ventriculo cum ingenti ęgritudine, & vomitu enormi ante eruptionem ęgrum fatigat, angitq; Hiſce in caſibus, licèt infrequentes ſint, Variolas ſolito ſeriùs erumpere animadverti, utpote ab immani ſymptomatum dictorum violentia conſtrictas, atque impeditas: Quę quidem ſymptomata ſolitis vehementiora, cùm agmen ducant, mihi ſatis apertè indicant ſecuturas Variolas, & è *Confluentium* genere eſſe, & periculo minimè vacare.

At verò (quod jam proximè dicendum) licèt in *Diſcretis*, mox ab eruptione (ut dictum eſt) quę morbi inſultum comitabantur ſymptomata, nullum jam amplius faceſſant negotium, in *Confluentibus* longè aliter ſe res habet; cùm tàm Febris, quàm alia ſymptomata etiam ad multos dies à puſtularum eruptione ęgrum diſcrucient.

Variolę dictę nunc Eryſipelatis ritu, nunc Morbillorum, erumpunt, à quibus non niſi à Medico in his morbis verſatiſſimo diſtinguuntur, ſaltē quoad faciem externam: Nam qui ad diſpar in utroque morbo eruptionis tempus, aliaſque circumſtantias, quas utriuſque hiſtoria longè ab invicem diſcrepantes exhibet, ſedulò animum advertit, haud difficulter hunc ab illo diſcriminaverit. Creſcente morbo, non in molem aliquam ſpectabilem, uti *Diſcretæ*, attolluntur, quæ faciem præſertim occupavere; at ſibi invicem implicitæ primò ſe habent inſtar veſiculæ rubræ vultum omnem contegentis, quem

ma-

maturiùs etiam in tumorem elevant, quàm solent *Discretę*: dein ad instar pelliculæ albæ vultui agglutinatæ solitam cutis superficiem non multùm superantes. Præterlapso die *octavo*, pellicula alba quotidiè paulatim magis exasperatur judice digito, & ad colorem fuscum, non verò flavum, ut in *Discretis*, accedit; intenduntur in dies tum asperitas, tum etiam cutis color, donec tandem pellicula dicta latioribus laminis desquamatur, quod in quibusdam faciei partibus, si morbus truculentior fuerit, non nisi post vicesimum diem solet contingere. Quantò atrociores fuerint Variolæ, tantò magis pustulæ maturescentes ad colorem subfuscum vergunt; tantò etiam lentiùs, si suo utantur genio, abscedunt; ut è contra quantò minùs confluxerint, tantò magis & flavescunt, & se ocyùs proripiunt. Pellicula hæc, seu scabies omnia pervadens, ubi primùm deciderit, nulla quidem scabricie vultum afficit, at verò mox illam excipiunt squamulæ furfuraceæ indolis perquã corrosivę, quę non modò patentiores excavant foveas, quàm solent Variolę distinctę, sed etiam faciem cicatricibus fœdè deturpant. In *Confluentium* genere, si admodum sęvierit morbus, humerorum etiam, & dorsi cuticula nonnunquam deperditur, nudatis partibus subjectis, expositisque.

Animadvertendum est autem, Morbum hunc magnum ęstimari, non pro Variolarum frequentia, quę reliquum corpus, sed pro earum numero tantùm, quę faciem obsedere, quę si his tanquam injecta arena ubique contegatur, utut paucę, atq; Discretæ sint eæ, quæ in reliquo corpore cernuntur, haud minùs periclitatur æger, quàm si membra omnia denso agmine pervaserint: Atque ex adverso quantumlibet spissè truncum, & artus occupaverint, si in facie

rariores comparuerint, magis in vado res eſt. Quod de numero diximus, & de Variolarum more poteſt affirmari, malusne ſcilicet is fuerit, an ſecùs, vultus apertè indicat.

In *Confluentium* genere ubique obſervavi Puſtulas manuum, atque pedum majores fuiſſe, quàm reliqui corporis, & quò altiùs ab artuum extremitate truncum verſus aſcenditur, eò ſenſim minores, & contractiores ſemper extitiſſe. Atque hęc de *Puſtulis* cenſui dicenda,

Sunt verò & alia ſymptomata duo, quę Variolis *Confluentibus* accidunt, haud minoris momenti, quàm vel Puſtulę ipſę, vel tumor, vel aliud quodlibet è prędictis, *Salivatio* nempe in adultis, atque in infantibus *Diarrhęa*. Horum prius ita perpetuum ſe comitem adjungit, ut unicum tantùm viderim Variolis *Confluentibus* laborantem, nulla ſuperveniente Salivatione: Poſterius autem, nempe Diarrhœa, Infantes hac ſpecie laborantes non ita certò diſcruciat. Utrum providens natura has evacuationes idcirco ſubſtituerit, quòd in puſillo hoc, ac humili genere materia morbifica ita penitùs nequeat exterminari, ac in puſtulis iſtis majoribus, ac magis faſtigiatis generis *Diſcreti*, nullus definio, cùm Hiſtoriam tantùm ſcribam, non ſolvam Problemata. Hoc certò ſcio, quod non ſolùm Variolas *Confluentes* plerumque comitantur, ſed etiam quòd, quę per illas fit evacuatio, tàm eſt neceſſaria, quàm ſunt vel Puſtulæ, vel faciei, & manuum intumeſcentia.

Dicta *Salivatio* nonnunquam ſub primum eruptionis tempus ſe prodit, nonnunquam non niſi poſtridie, biduove pręterlapſo. Materia primò tenuis excernitur, ac facile ad tempus aliquod rejicitur, ęgro interim multa lintea eadem nocte conſpurcante.

cante.

cante. Neque sanè multum cedit Ptyalismus hic alteri illi, qui ope *Mercurii* excitatur, nisi quòd non ita malè oleat. Die autem ferè *undecimo* saliva viscidior jam facta ægerrimè excreatur; siticulosus est ęger, tussit subinde inter bibendum, & potus per nares revertitur, atque ab hoc die cessat ut plurimum Salivatio; licèt aliquando, (rarius tamen id accidit) ubi per diem unum, alterumve omnino cessaverit, tandem postliminio recrudescat. Dicto autem die, undecimo scilicet, tumor faciei unà cum Salivatione imminui incipit, ac tunc primum ejus loco manus intumescere solent, aut debent.

Diarrhęa non ita maturè infantes solet invadere, atque adultos *Ptyalismus*; quocunque vero tempore ingruerit, nisi ante sistatur, singula morbi stadia decurrit.

In utraque Variolarum specie Febris à primo statim insultu ad eruptionem usque præcipuè dominatur; qua peracta inducias ferè dat usque ad pustularum maturationem & tempus, in quo pus conficitur, quo demum elapso, prorsus desinit.

Observavi semper in morbo vehementiori, ęgrum sub vesperam quasi Paroxysmo laborasse, & funestiora symptomata vespertinis præsertim horis se ostendere, atque exacerbari.

En justam Variolarum hujus generis Historiam, vera, ac genuina hujusce morbi Phænomena, prout scilicet naturaliter se habet, complectentem: De *Accidentibus Anomalis*, quæ eidem, ubi minus rectè tractetur, superveniunt, jam proximè disseremus.

Animadvertendum est itaque, ista, quæ die *octavo* in genere *Distincto* occurrũt Symptomata Anomala, & quæ *undecimo* die in *Confluente*, (facto semper à primo morbi insultu computandi initio) maximum

mum ad ægri sive vitam, sive interitum pondus habere, magisque adamussim expendi debere, cùm liquidò constet, maximam eorum partem, qui utrolibet morbi(sc. *jam descripti*) genere intereunt, præfatis singulatim diebus defungi. Primò enim qui *Discretis* Variolis laborat ęger, cùm satis promptè sudoribus diffluat, (quod hìc in adultis fieri solere jam diximus,) ac sibi omnia bona promittat, si morbi, ut sperat, virus per cutis poros hoc pacto amandaverit; diligenter ideo huic methodo insistit, tum remediis Cardiacis intro assumptis, tum regimine calidiore, ut par est, adhibito; (atque hæc eò facit lubentiùs, quòd tum ab hac Methodo in principio sibi meliùs videatur habere, tum etiam ad malè fundatam Astantium opinionem propiùs accedat,) Tandem verò eliminatis per διαφόρησιν particulis istis, quę ad pustularem elevationem, atque intumescentiam faciei debuerant facere, die *octavo*, quæ turgescere, & per interstitia pustulis interjecta inflammari debuerat facies, flaccida è contra reperitur, & albescunt interstitia, licèt interim rubescant pustulæ, atque eleventur, etiam post ægri mortem. Qui ad hunc usque diem nullo negotio manaverat sudor, jam subito, suaque sponte evanescit, neq; remediis ullis Cardiacis, vel etiam calidissimis, revocari potest. Æger interim Phrenitide corripitur, anxietate, jactatione, ægritudine vehementibus; urinam parcè reddit, ac frequenter; ac tandem paucissimarum horarum spatio amicorum spem fallit, & ad plures migrat. Veruntamen hìc est notandum, quòd, si paucæ compareant Variolæ, hyems si fuerit, æger ætate provectior, aut venæ sectio fuerit celebrata, regimen illud calidius, in quod jam animadvertimus, non ita certo faciei turgescentiam

im-

impedit, & proinde mortem accersit, atque ubi confertæ Variolæ, Ver, æstasve fuerit, æger ætate florens, neque sanguis detractus.

At vero in *Confluentibus* maxime periclitantur ægri, & plerique etiam moriuntur die *undecimo*; nam cum hoc fere tempore *Salivatio*, quæ ægrum hactenus in tuto posuit, soleat desinere sponte sua, nisi faciei intumescentia adhuc aliquantulum persistens, ac manuum, insigniter jam incipiens ejus vicem subeat, necesse est ut pereat æger: Id enim est perpendendum, quod in hoc Variolarum genere, ubi pustulæ tam sunt exiguæ, non Salivatio tantùm, sed faciei insuper, & manuum intumescentia ad materiam morbificam rite eliminandam omnino requiruntur; quarum utralibet, si vel non adsit, vel ante justum tempus recedat, ægro protinus moriendum est. Jam verò nimio sæpiùs evenit in hoc morbo calidiori, ut sanguinis crasi à regimine præfervido disjecta, fractaque, atque eo usque accensa, ut particularum inflammatarum exterminationi sensim faciendæ non ampliùs competat, (ut quæ sudoribus importunè extortis debentur mala, jam taceamus,) hinc vel non omnino intumuerint facies manusque, vel tumor ille una cum salivatione evanuerit; quamvis enim faciei tumor ipso hoc die aliquantisper debeat remitti, non debet tamen nisi post diem unum, alterumve omnino recedere, manuum interim tumore persistente, vigenteque; quo quidem vix aliud est minus fallax Convalescentiæ προγνωστικὸν, uti neque contrario certum magis imminentis periculi indicium.

Sed utut id sit, materia Ptyalismi, quæ ad hunc usque diem cruda fuit, tenuis, & facilè excreabilis, viscida jam facta, & tenax, ægro suffocationem inten-

tentat; Potus, quem aſſumit, in pulmones ferè dilabitur, unde cum Tuſſi violenta per nares rejicitur, voce eſt rauca, ſomnolentia, & ſtupore corripitur ingentibus, oppreſſus undique vi morbi, atque in hujuſmodi agone ut plurimum extinguitur, eo, quem jam diximus, die.

Sunt & alia adhuc ſymptomata, quæ in quolibet morbi ſtatu occurrunt, tàm *Diſcreto* Variolarum generi, quàm *Confluenti* pariter communia.

Phrenitis, v. g. à nimia ſanguinis ebullitione nonnunquam ægrum corripit, & caloris tam parum eſt patiens, ut magnis viribus, ac furibundo niſu injectas prehendentium, & lecto incarcerantium manus eludere conetur.

Aliquando eadem cauſa effectum longè diverſum, ſeu contrarium, ut videtur, producit, Affectum ſc. *Comatoſum*; ita ut æger nunquam fermè evigilet, niſi continuo pulſu excitatus.

Eſt etiam ubi in hoc morbo, perinde atque in Peſte, laxata inflammationis vi, ſanguinis compage, *maculæ purpureæ* ſe oſtentant Puſtulis interſperſæ, mortis ferè ſemper Prænunciæ. Frequentius hoc evenit, ubi aeris Conſtitutio morbo iſti Epidemicè graſſanti prę cęteris favet. Aliquando in puſtularum ſummitate maculæ nigræ exiguæ, acicularum capita vix æquantes, in medio verò ſubſidentes, ſe produnt variis in locis; quæ cùm nimio fervori ortum debeant ſuum, tandem beneficio regiminis magis temperati fuſcum colorem acquirũt, poſteaque pedetentim ſubflavum illum, qui variolis genuinis, ad ſuum morem obtinentibus, naturaliter competit, quod ſatis liquido cernitur in illa, quę circa morbum hunc verſatur, praxi, in quo omnia Symptomata eò ſunt mitiora, quò magis puſtulæ

ma-

maturitatem adeptæ ad dictum colorem accedunt, atque è contra.

Adolescentum porrò, & ætatis flore vigentium, (præcipuè si vino, aut alio quovis liquore spirituoso se nimium impleverint) usque adeo in hoc morbo nonnunquam sanguis accenditur, furitque, ut per Arterias, & vesicam viam sibi faciat, & qua data porta ruat; quo quidem *mictu sanguineo* vix aliud symptoma pejoris notæ, atque ominis invenire licet, per omnem hujus morbi tragœdiam.

Ab eadem insuper causa nonnunquam, licèt rariùs, sanguis è pulmonibus ejicitur. Utraque verò Hęmorrhagia hęc sub morbi initio plerumque contingit; pustulis nondum erumpentibus, vel si in quibusdam locis se ostendant, in plerisque tamen aliis adhuc sub cute densæ latent, atq; ejus sunt generis, quæ in maximè *Confluentes* adolescerent, nisi jam dictum symptoma ægri morte morbum finierit.

Aliquando etiam *Urinæ suppressio* totalis ad malorum cumulum accedit, in juvenibus præsertim, idq; in statu, vel etiam declinatione *Discreti* generis.

Sunt & alia symptomata, quæ a προφάσει aliqua jam dictis contraria interdum oriuntur, si nempe ęger à frigore nimis intenso fuerit lęsus, vel si pręter jus, fasque vena fuerit pertusa ad ingentem sanguinis amissionem, aut alvus nimia Catharsi subducta, unde pustulę nonnunquam fastigiis cedunt, & derepente considunt, superveniente insuper *Diarrhęa*, à qua ęgro (adultus si fuerit, ut suprà innuimus) ingens est discrimen, & anceps morbi exitus, materia sc. Variolosa introversa, ita ut natura eidem per cutis poros debitè exterminando impar prorsus inveniatur. Huc accedit, quòd faciei, manuumque tumor ab his retunditur, qui non minus

in bonis ægri rebus est censendus, quam ipsa Pustularum eruptio, nisi eæ fuerint *perpaucæ*.

Quę vero à suscepto frigore pendent symptomata, raro admodum occurrunt, si cum illis conferantur, quæ à contrario, calidiori nempe regimine, nascuntur; Cùm enim morbus hicce inter calidissimos jure optimo habeatur, longe minus ab hac parte peccatur, quàm ab altera.

Qualis verò sit hujus morbi essentia, ob naturalem, & communem mihi cum reliquis hominibus Intellectus defectum, nescire planè me fateor; veruntamen prędicta symptomata pensiculatim trutinata mihi videntur subindicare, *Inflammationem* eum esse (à cęteris tamen Inflammationibus specie diversam) tum sanguinis, tum reliquorum humorum, in qua amolienda, per dies priores duos, tresve id agit natura, ut particulas inflammatas digerat, coquatq; quas postea in corporis habitum ablegatas maturat adhuc, & sub Abscessulorum forma suis demum finibus expellit. Quapropter, ut fundamento alicui medendi methodus superstruatur, notandum est, duo esse hujus morbi tempora, quorum primum *separationis* est, secundum *expulsionis*. Atq; primum quidem illud tempus plerumque cum Febrili ebullitione transigitur, quod tribus, vel quatuor primis diebus peragi solet, quorum decursu natura id satagit, ut partes ejusmodi inflammatas seligat, congregetque, quę sanguinem lacessunt, atque etiam ut illas in carnosas corporis partes relegatas ibidem deponat, quo facto pristina quiete fruitur, sedato jam tumultu, qui, dum hoc ageretur, in sanguine ciebatur. *Separatione* sic ope ebullitionis in sanguine peracta, *Expulsio* jam locum obtinet, quæ per reliquum morbi tempus, mediantibus parvis illis

absces-

abscessibus, in carne perficitur. Sicut enim à natura abscessuum sua specie non abludunt, ita parem cum aliis, cruditatis, maturationis, atque exarescentię statum percurrere solent; quę omnia si ritè, atque laudabili modo absolvant, & exequantur, in tuto res est, cùm exinde curationis summa dependeat; sin minus, omnia pessum ruitura sunt. Et quidem postremum hoc negotium, priori illo *separationis* opere, tanto plus temporis sibi vendicat, quod prius illud in tenui, fluidoque corpore transigatur, atque in ipso (ut sic dicam) naturę foco; posterius autem denso, spissoque theatro, atque à vitę fonte paulo remotiori, partes suas exequi cogatur.

His ita pręmissis, Indicationes exurgunt: 1. Ut æqualis ille tenor ebullitionis in sanguine conservetur, qui neque nimis properè separationem nimia sua vi perficiat, neque tamen torpido nimis motu eandem remoretur, vel non satis idoneam pręstet. 2. Ut abscessuli, pustulæve summa cura sustineantur, quo debita tempora percurrentes, tandem contentam in se materiam omnino avehant, ipsæque etiam evanescant.

Ut itaque paucis de *primo* agamus; solicitè imprimis cavendum est, hoc tempore pręsertim, ne nimium assurgat ebullitio, sive id fiat ex congestis stragulis, sive ex aere loci, in quo decumbit ęger, igne nimium excalfacto, sive ex calidorum medicamentorum, & cardiacorum usu; præcipuè vero ab his cavere oportet, si æger in ætatis flore constitutus fuerit, vel sanguinem habeat generosiori potu nimis exaltatum, vel anni tempestas aut Verna sit, aut saltem ultra ęstatis initium non processerit. Hinc enim fiet, ut separatio, quę sensim, lentisque gradibus peragi debebat, ut ad universalem quandam despuma-

tio-

tionem opportuniùs pergat, præcipiti cursu feratur; atque ita vel non satis idoneus partium numerus congregetur, vel (quod fortè contingat) nonnullę partes ad secretionem damnentur, quas alias Natura illam subire noluisset, nisi quod ultra debitos limites excurrere coacta, noxam hanc sibi creet: secretis enim illis, quę ad separationem minus opportunę sunt, aliorum illuc propendentium motus eorum commixtione impeditur, adeoque redduntur expulsioni minus accommodæ. Mihi quidem rationi consentaneum videtur, ut quo diutius natura *separationem* molitur, ac perficit, dummodo ebullitio nō omnino torpeat, eo certiùs, atq; universaliùs eadem *separatio* absolvatur · Atque ex illa sic absoluta, curationis insequentis successus potissimum ut dependeat, necesse est, uti ex methodo contraria contrarius plane rei exitus: ex calido enim isto regimine nihil boni nascitur; sicut ex pręcoci fructu nihil frugi, cùm frequenter usu veniat, ut vel in Phrenitidem æger prono lapsu ruat; vel (quod pejoris notę est) sudores ingentes oboriantur, ex quibus partes non secerni aptæ, neque *puris* naturæ respondentes (quod ipsum tamen pus genuina soboles est hujusce excretionis) eliminentur, vel ex cardiacis illis administratis, calidaque custodia, Variolæ nimis protrusæ in unum confluant, fœdo certè spectaculo, tristemque eventum interminanti.

Atque hæc, & hujusmodi symptomata ex his erroribus progigni solent, cùm ex altera illa methodo nihil unquam mali observaverim. Natura enim sibi permissa negotium suum suo tempore exequitur, materiamq; debito ordine, ac via tum secernit, tum etiam expellit, ut (in Junioribus pręsertim, vegetisque temperamentis) nostra ope, nostris artificiis,

atque

atque auxiliis non indigeat, suis viribus optimè instructa, suis opibus locuples, suo denique ingenio satis edocta. Neque sanè vel ipse vidi, vel fando accepi, quenquam ex eo periisse, quòd Variolæ primò non eruperint, etsi nimis multi perierint, quorum Variolæ primùm laudabiliter, & cum summa spe erumpentes, postea recedentibus pustulis præmaturè detumuerunt.

Quemadmodum autē inconsultum est, atque periculosum, calidioris regiminis, vel Cardiacorum ope cœptam ebullitionem nimis evehere; ita è contrario non minùs vacat periculo, mediantibus venæ sectione, clysteribus, emeticis, catharticis, aut id genus aliis eandem minuere, cùm hoc pacto partium separabilium commoda secretio plurimùm impediatur. Licèt enim vulgare illud, atque tralatitium argumentum, quo adversus Phlebotomiam, aliasque evacuationes utuntur (nempe quòd non liceat à circumferentia ad centrum movere humores, cùm natura in hoc morbo contrariū affectare videatur) nullarum planè virium sit; eo quòd ex earundem usu contrarius omninò effectus, subitanea scilicet variolarum eruptio, sæpissimè consequi deprehendatur; aliæ nihilominus rationes in promptu sunt, quæ vehementer suadent, ut, si quidem ullo modo vitari possit, ab hac praxi manus abstineamus. Namque (ut earum præcipuas paucis attingamus) per hasce evacuationes, non tantùm ebullitio nimis imminuitur, cujus interim ope partes despumandę accuratè secerni debuerant, verum etiam illud ipsum subducitur, quod cœptæ secretioni quasi pabulum continenter suppeditaret; unde sępenumero contingit, ut variolæ primùm laudabili impetu erumpentes (eoque fortasse melius, quòd evacuationes jam

L di-

dictæ præcesserant) paulò post ex improviso quasi repercussæ detumescant, idque ob eam potissimum causam, quòd materia desit, quæ quasi à tergo præeuntem insequeretur, atque agmen clauderet. His verò non obstantibus, si vel minimum suspicari liceat variolas mox erumpentes è Confluentium genere futuras esse, utile prorsus erit, ut non solùm sanguis quàm primùm mittatur, sed & Emeticum propinetur, ob rationes alio in loco fusè dicendas.

Tandem ut ad secundam illam Indicationem pedem promoveamus ad tempus *expulsionis* accommodatam; quo tempore materia separata parvorum abscessuum, sive pustularum ope, amandatur, atque expellitur; nempe illud hìc agendum est, ut pustulæ debito modo sustineantur, quo ritè, atque ordine destinatam periodum assequantur.

Sicut itaque suprà satis, ut opinor, ostensum est, imprimis periculosum esse, si æger præsenti Febre, at pustulis vix dum apparentibus, in ipso *secretionis* tempore nimium calefiat; ita etiam non minori periculo plena res est, si idem quovis morbi tempore fiat, atque illo præsertim, quod ad expulsionis initium vergit, crudis adhuc existentibus pustulis: Quamvis enim sanguis, peracta jam *separatione*, atque relegata ad carnosas partes materia, ab intestino tumultu magnam partem immunis sit, interim tamen tener adhuc, recensque, ac vix novo statu, & quasi textura indutus, ἀπαθὴς est, facileque vi caloris immodici undecunque appellentis afficitur, atque adeo levissimo momento irritatus flammam concipit, & in novam ebullitionem proclivis est; quæ quidem nova ebullitio, non uti prior illa, *separationem* jam molitur (illam quippe peractam supponimus) verum illius loco non tantum sympto-

mata

mata superius memorata excitat, sed & cœptam per pustulas *expulsionem* interturbat, & contentam materiam exagitando noxam parit. Vel itaque partes jam secretæ, atque in corporis ἕξιν depositæ, vehementi illo, rapidoque sanguinis ebullientis cursu abreptæ in ejusdem massam resorbentur; vel partes carnosæ ultra gradum suppurationi debitum excalfactæ, minus commodè illam exequuntur; vel denique fortassis oborta hac nova ægritudine, sanguinis œconomia, ipsarumque carnium tonus pervertitur, usque adeo ut materiam illam expulsam vincere, eamque solenni more abscessuum coquere nequeat.

Interim non usque adeo nos illuc intentos esse oportet, quo ebullitionem nimiam in sanguine prævertamus, ut ægrum frigoris injuriis exponendo pustularum eruptio impediatur. Gradus ille caloris ad harum expulsionem promovendam accommodatissimus, naturalis sit oportet, atque ejusmodi, qui carnosarum partium temperiei conveniat, quique hunc excedit, aut ab eodem deficit, utrinque periculosus est.

Ex dictis itaque satis manifestum videtur, in quam incerto, lubricoque sit loco, tum morbus ille, de quo loquimur, tum praxis medica, quæ eidem accommodanda est. Atque etiam exinde pronunciare ausim, illius famam, qui in medicando hoc morbo frequenter sese exerceret, in angusto versari; quandoquidem non vulgus solummodo mortis causam satagenti nimis Medico transcribere paratum sit, verum etiam ejusdem artis professores calumniandi ansam inde cupidè arripiant, atque coram iniquis judicibus causam dicentes, severissimam sententiam facilè eliciant;

eo ſcilicet conſilio, ut ipſi pluris æſtimentur, & ſuper aliorum ruinis viam ſibi ſternant ad famam: id, quod viris literatis indignum prorſus eſt, imo & viſioribus Artificibus, modò probitatem colant. Hinc porro cernere eſt, quod minus mirum ſit, ſi Nutricibus, per ſe nimium plerumque officioſis, & ſatagentibus, res malè ſæpenumero ſuccedat; Nempe res ardua eſt, & quæ mulierculárum ingenium, atque judicium ſuperat, gradum caloris huc requiſiti definire, præſertim cùm anni tempeſtas, ægrorum ætas, & vitæ ratio, aliaque huc ſpectantia ſimul penſanda veniant, id, quod prudentem profectò, atque ſagacem Medicum omnino poſtulat.

Si contigerit, ut vel Phlebotomia minus opportunè celebrata, vel admiſſo frigore puſtulę recidenrint, vel facies, ac manus detumuerint, Cardiacis utendum eſt: Sed cavendum tamen, ne in his exhibendis nimii ſimus: Quamvis enim ſanguinem ademeris, fieri tamen poteſt, ut virium inde jacturam metuens, adeoque Cardiacis aut fortioribus, aut ſæpe repetitis utens, novam ebullitionem ex improviſo ſuſcites. Nimirum ſanguis adhuc tenuior eſt, & vim calidioris ſtimuli facilè ſentit; unde fit, ut ſæpe repetitæ ebullitiones in eodem excitentur, quibus ægrorum mors majori jure tribuenda eſt, quàm prægreſſæ venę ſectioni. Atque hæc generatim de iis, quę primariis Intentionibus ſatisfacere poſſint, dicta ſunto.

* Jam ut calcata veſtigia repetam, ac ad Praxin propiùs accedam: Quam primùm manifeſta hujus morbi indicia ſe produnt, ęgro aura liberiore, vino, ac carnium eſu interdico, cereviſiam verò tenuiorē pane

* *Curatio.*

pane tosto leviter tepefactam pro potu ordinario, ac subinde pro arbitrio hauriendam concedo; pro victu etiam juscula avenacea, hordeacea, poma cocta, aliaque, quæ neque frigoris, neque caloris vim aliquam egregiam obtinent, aut ventriculo concocturo molestiam exhibent, injungo. Nec vulgarem illam, rusticamque diætam admodum improbo, nempe ut lacte cum pomo cocto, & contuso vescatur, modò cautum sit, ut eo per vices utatur, & modicè, dempto etiam lactis frigore. A regimine calidiore protinus inhibeo, ut & ab usu medicamentorum Cardiacorum quorumcunque, quibus variolas in cutem ante diem *quartum*, qui eruptioni proprius est, ac naturalis, temerè propellere nonnulli satagunt; Cùm pro certo habeam, eò magis universalem fore materię variolosę separationem, quò tardiùs istę prorumpunt: proinde & securiores possumus esse, ne se denuò intro condant, & rectiùs maturescant: cum, si ante tempus extrudantur, pręcipitatur materia cruda adhuc, atque inconcocta, quæ ad instar fructuum pręcociorum inani spe lactat. Adde, quòd ab hac nimium festinata diligentia periculum est in calidioribus pręsertim temperamentis, ac vegetioribus, quorum principia Activa plus satis Cardiacorum supplent vicem, ne natura nimis incitata, coactaque, universam pene corporis substantiam in variolas effundat; ita ut jam *confluant* illæ, quæ, nisi plus ęquo properasses, in *distinctarum* ordine lætiori omine substitissent. Porrò non ideò statim foras propellendæ sunt Variolæ, ubi primum aliqua morbi hujus suspicio oritur, quia sc. æger ante eruptionem vehementer ut plurimum laborat, angiturque; cùm ne vel una quidem instantia possit ostendi, quempiam ideo interiisse, utut graviter ęgrotaverit,

 quod

quod non mox prodirent Variolæ, vel naturam iisdem ſerius ocyus extrudendis defuiſſe, niſi ſicubi regimine calidiore, & remediis Cardiacis, præmature ingeſtis, fuerit impedita. Etenim non ſemel obſervavi in junioribus, & temperamento ſanguineo prçditis, regimen calidius, & Cardiaca eo animo exhibita, ut Variolas ante juſtum tempus exturbent, ita parum eruptionem acceleraſſe, ut eidem è contra obicem ponerent: Sanguine enim his modis excalefacto, & in motum violentiorem, quàm qui materiæ Varioloſæ ſeparationi ritè peragendæ par eſſet, concitato, certa tantùm quædam morbi indicia ſe prodidere, latentibus intra cutim puſtulis, neque ſe ultra efferẽntibus, quibuſcunque demum Cardiacis ſolicitarentur, donec tandem ſanguine ad moderatam, debitamque temperiem redacto, conceſſa ſcil. Cereviſia tenuiori, demptoque partim ſtragulorum, quibus torrebatur, onere, puſtulis exiturientibus commodam viam ſtravi, atque ægrum in tuto, favente Numine, collocavi. Neque magis, ſi quid ego judicando valeo, ab illis ſtat Ratio, qui ægrum ita pertinaciter ante diem *quartum* lecto addicunt, modò cubiculi ambitu ſe contineat, quàm ab his, qui adeo præmaturè, atque intempeſtivè Cardiaca ingerunt. Etenim *Sanguinis mictus*, *maculæ purpureæ*, & reliqua ſymptomata lethalia, (de quibus ſuprà) eo tantùm nomine, præſertim ætate florentibus, ſuperveniunt, quòd nempe lectulo præproperè nimis affigantur. *Quarto* verò die lectulo ægrum adjudico, ac tum temporis, ſi eruptio parum pro votis ſuccedat, rectè exhiberi poteſt Cardiacum aliquod blandius, unica ſaltem vice, quo exigantur puſtulæ. Inter iſta, quæ huc faciunt medicamenta, *Paregorica* dicta, qualia ſunt *Laudanum Liquidum*, *Diaſcordium*,

dium, *&c.* si in pauca quantitate Aquis Cardiacis appropriatis admisceantur, cæteris prælucent: Hæc enim cùm sanguini æstuanti frenum injiciant, Natura materiam morbificam opportunius, atque liberius ejicit, atque amolitur. Neque etiam consulerem, Cardiacum ante hunc diem propinare vel urgente *Diarrhęa*, atque illud, ut videtur, indicante. Licèt enim, quod antea innuimus, nonnunquam Variolarum *Confluentium* eruptionem pręcedat *Diarrhęa*, (quæ oritur ab halitibus inflammatoriis, vel humoribus à massa sanguinis per primos dies exagitati, atque æstuantis, in intestina exoneratis) non tamen hic magis deerit natura dictis materiæ variolosæ halitibus in corporis habitum propellendis, (quo facto, sua jam sponte sistetur Diarrhęa) quam solet in halitibus istis controvertendis, eliminandisque, qui in ventriculum inversi sub initio morbi vomitum provocant.

Animadvertendum verò est, quod si ad adolescentem vegetiorem accersor, & qui insuper liberaliore, sive vini, sive liquoris cujuscunque spirituosi compotatione morbo ansam dedit, non satis habeo ad frænandam sanguinis ebullitionem, ut tam Lectulo, quam Cardiacis abstineat, nisi ad hæc sanguis è brachio mittatur: Quodsi non concedatur, obtinente vulgi præjudicio, missionem mihi saltem esse petendam existimo. Superinducta enim Inflammatione ista, quam sanguini impressit liquorum spirituosorum fervor, intenso illi calori, quem hic morbus naturaliter comitem habet, ita furit sanguis, ut non raro in vesicam vasorum ductu irruat; vel maculas pariat purpureas, aliaque ejusmodi symptomata, quæ per omnem morbi decursum crucem figunt Medico, atq; ęgrum è medio tollunt. Atque

hæc de illis, quæ ante pustularum eruptionem sunt peragenda.

Ubi primum eruperint Pustulę, jam proximò diligenter mecum perpendo, an *Discreti* fuerint generis, an verò *Confluentium*; cùm longo hæc intervallo ab invicem distent, quantumlibet conveniant quoad symptomata quędam utrisque communia. Si itaque ex pustularum magnitudine, & paucitate, tardioreque eruptione, tum etiam Ægritudinis, aliorumque symptomatum gravissimorum, quę in *Confluentibus* etiam post eruptionem fatigant, evanescentia, de genere *Discreto* mihi constet; Ægrum Cerevisia tenujori, jusculis avenaceis, hordeaceis, &c. reficiendum curo, modo, quem suprà descripsimus. Atque si tempore Æstivo, eoque calidissimo Variolę non ita multę obtingant, quorsum attineat ęgrum in lecto jugiter stratum, obrutumque detinere, ego quidem non video. Quin potius singulis diebus per aliquot horas de toro surgat, ea lege, ut tàm loco, quàm vestitu, frigoris pariter, ac caloris nimii incommoda præcaveantur. Quid quod ęgroto à cubili quandoque abstinente, morbus minori cum molestia, ac etiam breviori spatio tempora sua peragat, quàm si eidem continenter affigatur? quod non modò ęgritudinis tędium adauget, verùm etiam Febrilem ęstuationem fovet, & prodeuntibus vesiculis dolorificam inflammationem conciliat. Quòd si aut frigidior anni tempestas, aut copiosior Exanthematum eruptio perpetuò decũbendi necessitatem ægrotanti imponat, prospicio, ut non intensiore caloris gradu, vel adjectis pluribus stragulis in lecto decumbat, quàm quibus in prospera valetudine uti solebat, accenso interim non nisi hyeme incũbente, manè, & serò foco mediocri. Neque etiam

exigo,

exigo, ut in eodem loco semper jaceat, nempe ne sudores erumpant, quos ego tum rationibus suprà allatis, tum ipsa experientia fretus, fidenter affirmo non absque ingenti periculo promoveri posse.

Determinante morbo, cùm halituum à materia jam in pus conversa prodeuntium eruptio liberior à pustulis tandem crustosis, ac duriusculis impediatur, abs re non erit *Vini Canarini semicocti cochl. 5, vel 6*, vel aliud medicamentum Cardiacum temperatum exhibere, ne scilicet halitus illi putridi in sanguinis massam postliminio revertantur. Et sanè jam nunc, neque prius, Cardiacis locus est. Eodem pariter tempore Diẹta paulò calidior, & Cardiaca magis potest concedi; juscula v. g. ex pane, & cerevisia saccharata, è farina avenacea cum cerevisia, & saccharo, &c. Neque aliis omnino erit opus, in genere scil. *Discreto*, ac leniori, si æger hac Methodo, ac Diẹta, utrisque moderatis, se tractari patiatur; nisi forte inquietudo, vigiliæ, aut symptomata Phrenitidem minitantia, Paregorici usum subinde suadeant.

Hẹc sanè, reclamante licèt immani isto, ac malè fundato hominum præjudicio, quod ex adverso militat, vera est, ac genuina Methodus huic Variolarũ generi medendi, & obtinebit demum, me vita functo. Et licèt non negem, multos regimine admodum opposito tractatos nihilominus convalescere, fatendum est tamen (& sanè dolendum etiam, si nobiscum reputemus, quàm omni prorsus periculo vacat ex sua natura hoc *Discretum* genus) plurimos etiam interire: quin & alii complures fatis pariter concederent, nisi vel à frigidiore tempestate, in quam incidit morbus, vel à Phlebotomia (aliter supervacanea, atque inutili) nuper celebrata servaren-

rentur. Quo nomine, si vel obstinatio amicorum, vel ægri diffidentia prædicto regimini intercesserit, tutius mihi videbatur sanguinem detrahere; quod quidem, licèt in hac specie per se officiat (quatenus sc. & separationem perturbat, confunditque, & pabulum insuper tum pustulis, tũ tumoribus elevãdis destinatum subducit) aliquantisper tamen secuturum regimen calidius pensat, ac proinde hanc, quam non nisi coacti usurpamus, Methodum, non usque adeò periculosam, atque ancipitem reddit.

Ex dictis (ut obiter attingam) facile erit vulgare illud Problema solvere; qui fiat scil. ut perpauci adeò è plebe hoc morbo pereant, si ad eos comparentur, qui inter divites eodem trucidantur; quod quidem vix ad aliam causam potest referri, quàm quòd ob rem domi angustiorem, & agreste vivendi genus vix illis fiat copia sibi nocendi regimine magis accurato, ac delicatiori. Quinimo & plures inter vulgus jugulavit hic morbus, ex quo *Mithridatii*, *Diascordii*, *Decocti* C. C. *&c.* usum didicere, quàm in sęculis *indoctioribus* quidem, at magis *sapientibus*; cùm in singulis fermè ędibus reperiatur stolida aliqua, ac sciola muliercula, quę in hominum perniciem, quam non didicit, Artem exerceat. Atque hæc de Variolarum; quas *Interstinctas* appellavimus, curatione.

At si *confluant* Variolæ, periculosę plena res aleæ est; arbitror enim ego genus hoc non minus ab altero illo discrepare, quàm ab hoc ipsa pestis, licèt apud hominum vulgus, quibus nomina, & verba pro rebus sunt, utriuslibet Curatio ex ęquo prędicetur. In hac morbi specie, cùm intensioris sanguinis inflammationis proles sit, major pariter adhibenda est cura, ne calefiat æger, ut in prioris Curatione jam

di-

dictum est. Quamvis autem species hæc ex sua natura majorem sibi vendicet refrigerationem, quàm altera ista, ad promovendam tamen faciei, ac manuum intumescentiam, (sine qua de ęgro actum est) & pustularum elevationem, atq; augmentum, tum etiam, quia æger ob exulcerationes dolorificas lecto abstinere nequeat, expedit, ut in eodem contineat & se, & manus etiam suas, modò stragulis modicè contectus sit, & concessa fuerit venia ab hac in illam lecti partem corpus pro arbitrio suo transferendi, ut in genere *Discreto* innuimus. Præsertim verò morbo exeunte, cùm jam appetat *Febris Maturatio*, non tantùm hac libertate privandus est æger, sed monẽdus etiam, ut ea utatur, quin & versandus persæpè nocte atq; interdiu, ut ingens calor contemperetur, & evitentur sudores, quibus amandatur lenis iste humor, quo diluendæ sunt Variolæ, ut mitescant.

Quandoquidem verò, ut diximus, *Ptyalismus* hanc speciem jugiter comitatur, qui cùm è præcipuis sit Naturæ evacuationibus, atque hìc in ejus locum, quę per pustulas fieri debuit, substituatur, (quæ quidem per pustulas evacuatio in hac specie humili, ac depressiore non ęquè atque in altera procedit) summoperè annitendum est, ut dicta Salivatio in vigore perstet, & conservetur, nec ante diẽ suum sistatur, vel remediorum calidorum usu, vel à cerevisia tenui, aut simili alio liquore liberaliter hauriendo ęgrum arcendo. Jam cùm Ptyalismi mos sic naturaliter se habentis, ut cum prima eruptione incipiat, & die *undecimo* minuatur, neque tamen nisi post diem adhuc unum, aut alterum omninò desinat, si ante diem illum penitus cesset, in lubrico sunt ęgri res. Nam cùm faciei tumor (per quem nonnihil materiæ morbificæ evacuatur) nun-

quam

quam non eo ipſo die diſpareat, ſi Salivatio eodem pariter tempore ſe ſubducat, æger materia Varioloſa jam putreſcente, ceu veneno, inficitur; cùmque nulla amplius detur porta, per quam evacuari poſſit, in buſti limine conſtituitur; niſi fortè (quod fit nonnumquam) manuum intumeſcentia, quæ ut ſeriùs quàm illa faciei ſe oſtendit, ita tardiùs recedit, ejus ſit molis, ac momenti, ut ab Orci faucibus illum eripiat. *Salivatio*, quæ tanti hìc eſt, tamque neceſſaria, admodum promovetur, ſi ægro affatim propinetur Cereviſia tenuis, vel liquor aliùs quilibet, qui nec illum calefaciat, nec ad ſudores provocet.

Præter hæc verò, ut conſopiatur vehemens illa ſanguinis ebullitio, qua hęc Variolarum ſpecies alteram illā longè ſuperat, & ſuſtentetur *Ptyaliſmus*, (neceſſaria nempe hujuſce morbi evacuatio) conveniunt medicamenta *Narcotica* prę aliis quibuſcunque: quæ, licèt ob vim, qua donantur, incraſſantem, educendæ Salivæ videantur officere, jamdiu tamen ego me iſto liberavi præjudicio, atque eadem in hoc morbo adhibui, aſtipulante ubique rerum eventu, modò æger pubertatem exceſſerit. Sanguis enim Infantium, Puerorumque (qui per integrum morbi ſtadium plerumq; ſatis benè dormiunt) cùm mitiùs ferveat, minus hujuſmodi eget ſufflamine; atque inſuper horum uſu *Diarrhęa*, quam in hoc morbi genere infantibus evacuationē natura inſtituit, cum ægri damno ſiſtitur. Adultis verò *Paregorica* Medicamenta, ſi frequenter uſurpentur, hęc adferunt commoda: Primò, ſomnum moderatè cōciliando, efferam minus ſanguinis ebullitionem, ac proinde Phreneſim cohibent, prę caventque. Dein, ab eorum uſu Faciei, & Manuum intumeſcentia, quam inſignem in hoc morbo natura habet evacuatio-

tionem, rectiùs procedit. Quinetiam, quod non parum facit ad ægri securitatem, cùm nõ rarò justo citius detumescat facies cum malis ægri rebus, tumor Narcoticorum ope ad debitum usque naturæ terminum suffulcitur, & protrahitur; mitigato enim sanguinis fervore, radii inflammati opportunè ad manus, faciem, atque omnem corporis superficiem pro morbi ingenio feruntur. *Ptyalismus* denique hisce propagatur, qui licèt vi medicamenti ita fortiter incrassantis ad horas aliquot sistatur in quibusdam, mox tamen aucto novis hisce suppetiis robore, insurgit denuò natura, & cœptum opus feliciter peragit. Quin etiam animadverti, *Salivationem*, quę circa diem *undecimum*, aliquando etiam citiùs, cum ingenti ægri periculo minui solet, exhibitis plus semel *Paregoricis*, de novo fuisse redintegratam, nec ante diem *decimum quartum*, alicubi etiam & post illum, desiisse. Propino ego utplurimum, vel *Laudani liquidi* guttas 14. aut circiter, vel *Syr. de Meconio* ℥i. in *Aq. flor. Paralys.* vel simili stillatitia solutam: Quæ si Adultis post plenam eruptionem ad morbi usque finem singulis noctibus propinentur, non modò incommodi nihil, sed & magnum inde emolumentum capient, quod frequenti experientia didici. Expedit verò, ut censeo, paulò temporiùs, quàm aliter fieri solet, *Paregoricum* exhibere; facile enim observatu est in Variolis pessimi moris, *caloris*, ut ita dicam, *Paroxysmum* vesperi plerumque ægrum inquietudine, anxietate, aliisque symptomatis lacessere, quę, si *Paregoricum* hora sexta, septimave vespertina sumatur, aliquatenus prçcaveri possint.

Proximo loco, cùm in Variolis *Confluentibus* haud minus certò *Infantes Diarrhęa* comitetur, quàm

quàm *Adultos Ptyalismus*, natura, ut suprà ostendimus, alterutram harum evacuationem materię morbificæ eliminandę ubique constituente, ut nec hìc *Ptyalismo*, ita neque istic *Diarrhęæ* fręnum injicio, cùm utrumque ex ęquo sit absurdum: Malè locata interim imprudentium aliquot mulierocularum opera in sistenda hujusmodi Diarrhœa, multa infantium millia letho dedit, dum falsò secum reputant, Diarrhœam par in *hac* Variolarum specie, atque in *Distincta* discrimen apportare; nesciæ scilicet, *illic* tantùm officere Diarrhœam, ubi per pustulas fit evacuatio, *hìc* verò naturę opus illam esse, morbo effugium quærentis. Missa itaque Diarrhœa, καὶ τῇ φύσει ex præcepto Divini senis συμπράττων, quo cœpi pede pergo; in cunis, ut nunc jaceant infantes, ut nunc istinc auferantur, consulo; & si fuerint ablactati, eandem, quam superiùs Adultis, Diætam istis concedo.

Ultimis morbi diebus, cùm facies ob pustulas crustosas, duras, aridasque fermè riget, eandem *oleo Amygdal. dulc.* inungo persæpè, tùm ad mitigandum dolorem à rigiditate ortum, tùm ut effluvia calidiora liberiùs exhalent.

Facies ne cicatricibus deturpetur, nihil quicquam molior; cùm *Olea, Linimenta, &c.* id tantùm agunt, quò tardiùs evanescant albi isti furfures, quibus se invicem pellentibus, excipientibusque, postquam æger jam lecto surrexit, ac mediocriter valet, paulatim succedunt fœdę illę cicatrices. Sed ab his non valdè metuendum est ægro, ubi ob regimen moderatius pustulæ minus exacerbatæ nullam qualitatem Causticam contraxere.

* Jam verò, licèt Methodus hæc (si cautè scil. ac

* *Curatio Symptomatum.*

ac prudenter circumstantiis particularibus accommodetur) prędicta illa à natura abhorrentia, atque periculosa symptomata pręoccupet, & securum, atque perbenignum morbum reddat; à quacunque tamē causa exorta sint hęc, me nondum accersito, necesse habeo in aliquibus, quæ hìc subnectam, alia via insistere, eadem ut submoveam, atque debellem.

Imprimis igitur, si in *Discreto* genere ob regimen justo calidius, & continuos sudores, ægri facies die *octavo* non intumescat, (pustulis interim satis densè se exerentibus) sed flaccida sit, & palleant pustularum interstitia, in casu posito, ultra quod ad temperatum magis regimen, & compescendum sanguinis ὀργασμὸν velis remisque contendo, *Paregoricum* aliquod medicamentum è vestigio hauriendum præcipio; quod quidem somnum blandè conciliando (nisi plus nimio cerebrum incaluerit) & mitigando proinde effrænem sanguinis ferociam, sanguinem una cum calore ad faciem, prout morbi ratio postulat, tempestivè determinat. Quod si eo usque processit malum hac προφάσει ortum, ut sudor, qui huc usque copiosè manavit, sponte sua defecerit, ęger Phrenitide corripiatur, de vehementi queratur ęgritudine, urinam paucam, at frequenter reddat; jam non aliis auxiliis (cùm in propinquo mors sit) ęgro subveniri posse autumo, quàm vel Narcotica affatim exhibendo, vel sanguinem liberaliter extrahendo, corpusque aurę exponendo. Et profectò haud ita temerarium, atque ἄτοπον videbitur, quod jam proposui, si ad illos animum advertamus, qui ob copiosas narium Hæmorrhagias subitò ingruentes, ferreas imminētis lethi manus salvi evasere. Illud insuper est perpendendum, quòd in extremo hoc agone non idcirco instat mors, quòd pu-

pustulæ intrò recedant, (extant enim hæ, eminentque cum insigni rubore, etiam animam agēte ægro) sed quòd facies non turgescat: ad promovendam verò hanc faciei intumescentiam, quicquid id demum est, quod ad sanguinem contemperandum facit (Venæ sectionem autem, & modicam refrigerationem eam vim obtinere nemo, opinor, negaverit) necessariò æquè, ac Paregoricorum usus, atque ob easdem planè rationes, debet conferre.

Non hæc ita velim intelligi, ac si in qualibet *Phrenitide* Variolis superveniente, (cùm nullum hìc symptoma frequentiùs occurrat) Venę sectionem statim suaderem, sed in illa tantùm, quæ ideo accidit, quia facies non turgescit, in *distincto* sc. genere, & pustulis copia satis magna comparentibus; vel ubi ob regimen admodum calidum, & Cardiacorum usum, sanguis adeò efferus est, atque ultra omnem modum evectus, ut inducias ferre nequeat, donec medicamentis *Paregoricis*, & reliquis eodem facientibus, ad debitam temperiem reduci possit. Cùm enim ita se res habent, Medicus ad conscientiam suam potius, quàm ad incertam famam se componens, vel sanguinem, ut antè dictum, detrahere debet, vel ut æger aere liberiori refocilletur, præcipere: Quod ut satis efficeretur, sæpè mihi visum est in tali agone phrenetico, ut æger lecto aliquantisper exsurgeret; quo facto plures à morte liberavi. Pręter ista verò, quæ oculis ipsis usurpavi, innumera sunt illorum exempla, qui his modis quasi Orci faucibus erepti sunt. *Phreneticorum* enim nõnulli Nutricum curam fallentes (miris sc. artibus utuntur homines ita affecti) atque è lecto dilapsi aeris frigori semetipsos etiam noctu exposuerunt: Alii frigidam vel furtim, vel raptim nacti, vel etiam

pre-

precibus à nutrice emendicatam hauserunt, adeoque felici errore salutem jam planè desperatam consequuti sunt.

Unicam hìc loci historiam adscribere non gravabor, quam ab eo ipso accepi, cujus res agebatur. Is nempe *Bristolium* profectus, juvenis adhuc, inque ipso ætatis flore, circa mediam ęstatem Variolis correptus est, iisque paulo post Phrenitis accessit: Nutrix in urbem ingressa, interim ęgrum suum aliorum curæ commisit, mox nempe reditura. Verùm dum paulo diutiùs moratur, ægrotus (ut astantibus visum est) interea moritur. Astantes, & anni tempestatis, & habitus ægri, crassi scil. atque corpulenti, rationem habentes, ne oleret cadaver, è lecto sublatum, ac nudum mensæ imponunt, linteo superstrato. Nutrix tandem rediens, accepto nuncio, cameram intrat tristissimo spectaculo interfutura; mox amoto linteo, vultuque conspecto, subobscura quędam vitę indicia conspicari sibi visa est, ac proindè statim projectum corpus in lectum reposuit; adeoque sub manu consilium capiens, ac nescio quid satagens, ęgrum suum in vitam revocavit, atque diebus aliquot interpositis sanum conspexit.

Sed ut ad propositum revertar; Proximo loco, si in Variolis *Confluentibus* Saliva eousq; excocta sit, & viscida ob calorem præcedentem, ut tantùm non suffocetur æger, (quod *undecimo*, ut suprà diximus, die non insolens est) *Gargarisma* necessariò in usum trahatur, &, ut sæpè die, nocteque syringa in fauces sedulò injiciatur, seriò imperandum. Componatur verò illud è Cerevisia tenui, vel aqua Hordei, cum melle Rosarum. Vel sequens usurpari poterit: ♃: *Cort. Ulmi* ℥vi: *Rad. glycyrrhiz.* ℥ss. *Passular. enucleat. n.* xx. *ros. rubr. p.* ii. *coq. s. q. aq. ad* lib. iss. *co-*

M *latura*

latura dissolv. Oxymel. simp. & mel. rosar. aa. ℥ii. *M. s.f. Gargarisma*. Quòd si æger ritè fuerit tractatus, *Ptyalismus*, etiam cùm jam cœperit imminui, ita pulchrè suo fungetur munere, ut hoc remedio opus non fuerit. Et profectò ubi eò res rediit, ut æger singulis momentis à suffocatione periclitetur, stupore obrutus, & spiritu ferè undequaque prçcluso, non satis tutò huic remedio fiditur: Ægro ita ad incitas redacto *Emeticum* peropportunè, ac feliciter nonnunquam exhibui ex *Infusione Croci Metallorum*, sed dosi paulò majori, sc. *ad* ℥iss; quando ob eximiam, qua laborat çger, stupiditatem, minor dosis haudquaquam operabitur, atque interim eos exagitando humores, quos nequeat educere, çgrum in magnum vitæ discrimen conjiciet. Sed neque huic remedio satis fidere possumus, atqui (quod verè dolendum) aliud adhuc certius desideratur ad truculentissimum hoc symptoma debellandum, quod solum, ac suo marte eos ferè omnes jugulat, quoquot in hac Variolarum specie *die undecimo* intereunt.

Cætera, quç in hoc morbo accidunt symptomata, ut *præcaventur* ope regiminis moderati, ita ab eodem pleraque etiam *tolluntur*: e. gr. ut *Phrenesis* antedicta, à nimia cerebri excalefactione prognata, sanguine quovis modo paululum ventilando curatur, eadem Methodo & *Comati* (quod alteri contrarium prorsus videtur symptoma, & ab obstructione corticis cerebri fit, dum halitus calidiores à sanguine regiminis, ac medicamentorum calidorum usu attenuato, magna copia, ac vi illic impelluntur) facilè occurritur.

Eadem hac sanguinis contemperatione & *Maculas Purpureas* vidi sublatas: Sed neque hac, neque alia Methodo quacunque, vel *mictum sanguinis*, vel violen-

violentam ejuſdem è pulmonibus eruptionem adhuc ſufflaminare potui; utraque verò Hæmorrhagia hæc, quatenus mihi hactenus obſervare licuit, indubiè mortem prænunciat.

In *Urinæ ſuppreſſione*, quæ juniores, ac vegetos nonnunquam inceſſit (à confuſione ſc. magna, & ſpirituum ἀταξία, ejuſdem excretioni ſubſervientium, ob ſanguinem,& humores nimio fervore agitatos) omnes *Diureticorum* tribus in auxilium acceſivi, ſed nihil æquè feliciter hìc mihi ceſſit, atque è lecto eximere ægrum, qui poſtquam adſtantium manibus ſuffultus cubiculum bis, terve circumambulaverit, mox urinam ſatis copioſè reddet, haud parvo cum levamine. Teſtes hic poſſim compellare Medicos quoſdam è familiaribus meis, qui in hoc caſu ex meo conſilio idem fieri præceperunt, neque eos fefellit eventus.

At verò, quæ à materiæ Varioloſæ repercuſſione ob frigus extremum, vel evacuationes indebitè factas, proveniunt ſymptomata, uſu Cardiacorum, & conformi regimine ſunt tollenda, qui tamen non ultra ſpatium, quo iſta perſtant, continuandus. Horum præcipua ſunt Puſtularum depreſſio, ſeu procidentia, & *Diarrhœa* in Variolis *Diſcretis*. Neque enim in *Confluentibus*, vel Puſtularum depreſſio mali quidquam ominatur, cùm ea ſit morbi natura; neque *Diarrhœa* infãtium iiſdem laborantium, cùm ſalutem iſta adferat, non periculum. In utroque hoc caſu potio Cardiaca ex *Aquis ſtillatitiis* appropriatis, cum *Diaſcordio*, *Laudano liquido*, *&c.* jure optimo concedetur, idque non tantum ad dicta ſymptomata ſubmovenda, ſed quolibet morbi tempore, ſi æger de cordis dolore, atque ægritudine conqueratur. Sed ut verum loquamur, ſymptomata

hujus generis oppidò rara sunt, si cum illis conferantur, quæ extremorum alteri, exitiabili magis, licèt minus culpato, debentur. Et quidem opinor, rumorem illum, qui de crebra pustularum retrocessione invaluit, ex eo natum esse, quòd qui earundem depressionem in genere *Confluentium* observaverint, illam pro materiæ Variolosæ ob susceptum frigus recessu habuerint, cùm nihil sit hic prçter morbi morem: Atque in genere *Distincto* idem suspicantur, quia sc. pustularum eruptionem, atq; augmentum ante diem expectant, cùm non satis attenderint ad tempus illud, quo natura fructum hunc ad maturitatem solet perducere.

Ægro jam convalescẽte, pustulisque deciduis, ubi per dies aliquot carnes idem degustaverit, circa diẽ nempe *primum*, & *vicesimum*, sanguinem è brachio extrahendum censeo, si morbus fuit vehementior, cùm inflammatio, quam sanguini impresserunt Variolæ, sive adultus fuerit æger, sive infans, non minus Venæ sectionem indicet, quàm colluvies, quæ eidem accrevit, Catharsin: quod satis liquet, *tum* à sanguinis colore, qui post atrociorem morbum educitur, Pleuriticorum sanguini omnino similis, *tum* etiam à magnis istis inflammationibus, quæ post morbum hunc in oculos decumbunt, aliisque diris sanguinis excalefacti, & à morbo depravati effectibus; unde etiam, qui anteà pancraticè valebant, posteà cum humoribus calidis, acribusq; in pulmones, aut aliam aliquam partem depluentibus, per reliquam vitam omnem confligunt. At si pauciores extiterint pustulę, Phlebotomia non opus erit. Post venę sectionem Catharticum exhibeo ad tres, vel quatuor vices.

Ad hæc, ęgro à *Confluentibus* Variolis jam diu liberato, & è lecto quotidiè surgenti nonnunquam acci-

accidit *Crurum tumor* ferus, ac molestus; qui tamen vel sponte facessit post Venæ sectionem, & Catharsin, vel usu Herbarum Emollientium, ac Discutientium, (quales sunt *Malvæ*, *fol. Verbasci*, *Sambuci*, *Lauri*, cum *flor. Chamomillæ*, *& Meliloti*) in lacte coctarum, facilè fugatur. Atque hæc de Historia Variolarum, quæ hosce annos grassatæ sunt, quas, ut ab aliis speciebus, quæ insecutæ sunt, dirimam, *Legitimas* appellare libuit.

CAPUT III.

Febris Continua Annorum 1667, 68. *& partim* 1669.

JAm ut de *Febre* illa dicam, quæ durante *Variolosa* hac *Constitutione* dominabatur, & cum Variolis ingressa, stetit cum iisdem, ceciditque: Ita se hìc res habuit; Doluit æger in regione, quæ cordis scrobiculo subjicitur, nec sustinuit, ut manu illa premeretur; quod quidem symptoma non memini me observasse in alio morbo præter hanc Febrem, & hanc speciem Variolarum. Capitis dolor, & calor totius corporis, ut etiam Petechiæ, satis manifesto indicio se prodebant. Sitis interim non urgebat. Lingua sanorum similis non raró comparuit, nisi quòd quandoque albida, sicca rarissimè, nunquam verò nigra. Æger in spontaneos, eosq; effusissimos sudores ab initio morbi solvebatur, sed cum nullo levamine; quinimo ubi calidioribus medicamentis, & regimine provocabantur isti, periculum erat, ne mox Phrenitide corriperetur. Petechiarum insuper numerus augebatur, atq; alia symptomata adhuc efferebantur omnia. Urinę separatio, quę satis

videbatur laudabilis, *vel* ab initio, ſpem faciebat ſalutis; neq; tamen ęger magis exinde in melius proficiebat, quàm poſt διαφόρησιν, de qua priùs diximus. Si minus rectè tractaretur hic morbus, diutiſſimè protrahebatur plerumque, neque Criſi aliqua facta, nec ſpontè more aliarum Febrium deſinens, ſed vehementibus ſymptomatis miſerum excrucians ad ſeptimanas ſex, vel octo, niſi mors intercederet. *Ptyaliſmus* quandoque ſatis copioſus ſub finem accedebat, ſi nempè nulla inſignior pręceſſerat evacuatio, atque ęgro Julapia refrigerantia imperata fuerant, quo quidem, ſi neque evacuationibus, neque uſu Medicamentorum calidorum fuerit interceptus, morbus ultra ſpem omnem fugam ſibi quęrebat.

Ut verò Febris hęc ab iſta aeris Conſtitutione Epidemica pendebat, quę eodem tempore Variolas producebat, ita profectò dicta Febris, ſi non eadem plane eſſet, ejuſdem ferè cum illis naturę, atque indolis per omnia videbatur, demptis ſolummodo ſymptomatis iſtis, quę eruptionis vel conſequentię, vel effecta erant neceſſaria: Nam eodem modo uterque morbus aggrediebatur, dolor idem in partibus, quę cordis ſcrobiculo ſubjacent, ſi manus admoveretur, linguę item color, urinę conſiſtentia, &c. Sudores ſpontanei copioſi ab initio oborti ubique reſpondebant. Propenſio itidem, quam habebat hic morbus, quoties in flammam vehementiorem aſſurgeret, ſe per *Ptyaliſmum* exonerandi, eadem prorſus erat, atque in Variolis hiſce, quoties ſcilicet *confluebant*. Cùm inſuper hęc Febris eo pręcipuè tempore ſæviret, quo latiùs, quàm unquam aliàs, quantum ego obſervavi, hìc locorum graſſabantur Variolæ, nemini dubium eſſe poteſt, quin ejuſdem omninò ſint proſapiæ. Id certò ſcio, Phænomena practica

omnia,

omnia, quæ Curationem respiciebant, eadem planè fuisse in utroque morbo, exceptis istis, quę Variolarum eruptio, ejusque effecta in isto morbo indicabant, quæ, cùm nulla essent in hac Febre, indicari proinde non potuere; quod quidem mihi abundè constabat ex accuratissimis illis observationibus, quas feci, dum utroq; morbo laborantes tractarem: Quapropter danda mihi est venia (non quòd nova rerum nomina affectem, quæ perinde mihi sunt invisa, atque illi cui maximè, sed ut hanc Febrim à cæteris distinguam) ut istam à similitudine, quam cum hac Variolarum specie habet, *Febrem Variolosam* insigniam.

Utut verò Febris dicta Variolas referebat, nemo tamen sanus eadem illam methodo debere curari facilè sibi persuaserit, cùm in his mediantibus Abscessulis particulæ inflammatæ in habitum corporis amandentur, eliminenturque; in hac Febre autem nonnisi per Salivationem ejiciantur: Qui enim in morbi principio manabant *Sudores* profusi, *Symptomatici* erant, non *Critici*; cùm natura non aliam hic evacuationem videretur designasse, quàm *Salivationem*, quam tamen ipsa eadem natura pervertit ut plurimum, vel *Diarrhęa*, quæ sępissimè à radiis inflammatoriis per arterias mesentericas in intestina delatis, atq; eadem ad excretionem solicitantibus, exoritur (quod etiam in *Pleuritide* usu venit, aliisque Febribus Inflammatoriis, ob sanguinis, particularumque fervidarum orgasmum, ut eventilentur, satagentium) vel immensis etiam *sudoribus*, qui morbum hunc pariter cum Variolis ex naturę præscripto ubique comitabantur: quibus cùm symptomatici essent ipsi, *Salivatio*, quæ Critica aliàs erat futura, aliò derivabatur; ita ut nisi evacuationem

aliam ſuggereret Ars, ad ſeptimanas aliquot perſeveraret morbus, nec aliarum Febrium more Concoctionem ſubiret.

Sed ut paulò ulteriùs progrediamur, quo & Febris hujus naturam rectiùs capiamus, & ea pariter ſubſternamus, quibus *Indicationes Curativæ*, tanquam immobili fundamento, ſuperſtrui poſſint; omnino animadvertendum eſt, quòd in *Febre* illa, quæ in *Conſtitutione Intermittentibus Epidemica* vigebat, materia, quæ à ſanguine erat ſejungenda, tantæ erat craſſitudinis, ut ſeparari nequiret ſine prævia Digeſtione, qua ad debitam evacuationem diſponeretur, (determinato ſcil. ad hoc tempore) idque vel διαπνοῆ paulò pleniori, vel Dejectionibus Criticis; ita ut id tantum negotii Medico daretur, ſic ſe ad morbi genium accommodare, ne ex una parte in ſymptomata periculoſa aſſurgeret, atq; ebulliret, neq; ex altera ita parum efferveſceret, ut materię inimicę exterminandę impar prorſus eſſet, cùm Febris Naturæ inſtrumentum fuerit ad hujus ſecretionis opus dedita opera fabricatum. Quin & in *Peſte* materia aliqua reperiebatur à ſanguine ſegreganda; ſed cùm ſubtiliſſimarum fuerit partium, & maximè inflammabilium, (ita ut quandoque ubi ſummè exacuerentur, ſanguinem, fulguris inſtar, pervaderent, nec ebullitionem quidem in eodem ciere valerent) ictu oculi per eum trajiciebat, nec niſi in glandula, aut parte aliqua externa ſiſtebatur; ubi irretita carnes circumjacentes primò in inflammationem, poſtea in Apoſtema, pertraxit. Eſt autem *Apoſtema* Naturę machina, quę iſta, quę carnibus infeſta ſunt, amolitur, ſicut *Febris* ejuſdem eſt machina, ad diſflanda ea, quę ſanguinem malè habent. Quo in caſu Medicorum eſt, evacuationem

mate-

materiæ Pestilentialis, quam per hos abscessus natura molitur, prout decet, regere; nisi fortè quis magis consultum esse putaverit, aliam aliquam evacuationem substituere, quæ magis penes illum fuerit, ejusque arbitrio certius obtemperaverit, quàm illa Naturæ. Eodem etiam modo procedit Natura in expellenda *Variolarum* materia, licèt ea species sit inflammationis pinguioris, ac magis crassæ, quæ per pustulas ubique sparsas ejicitur, *Carbunculorum* loco, ac *Bubonum*, &c. Atque in hoc etiam casu Indicationes Curativæ eò sunt dirigendæ, ut naturalis per pustulas evacuatio ritè administretur. Jam verò cùm in hoc *Febris inflammatoriæ* genere, de quo nunc agimus, non inveniatur crassior illa materia, nonnisi prævia Digestione egerenda, sicut in Febre superiùs descripta, incassum Ebullitioni obsecundamus ad obtinendam hujuscemodi Digestionẽ; quinimò è contra, haud leve est periculum, ne huic viæ insistentes stimulos addamus morbo, cujus *esse* in inflammatione plus satis violenta consistit: atque porrò, cùm natura nullam huic Febri evacuationem per modum eruptionis constituerit, quod in Febre Pestilentiali & Variolis fieri cernimus (utut rebus aliis posteriori huic morbo respondeat) necessariò in hoc stabit rei summa, ut sedetur *inflammatio* evacuationibus, & medicamentis contemperantibus. Hunc mihi proponens scopum, hujusce Febris Curationem aggressus sum, quę methodo hac haud difficulter expugnata fuit.

* Ad ægrum accersitus, mox sanguinem è brachio educendum curavi, modò nimia debilitas, pręsertim verò provectior ętas, non contra indicaręt; & Venę sectionem insuper alternis diebus ad duas adhuc

* *Curatio.*

adhuc vices repetendam jussi, nisi redeuntis sanitatis signa aliter suaderent. Diebus interjectis *Enema* è lacte, & saccharo, vel simile injiciendum præcepi; præscripsi & Julapium sequens, vel aliud ejusmodi, frequenter per omnem morbi decursum assumendum; ♃ *Aq. Portul. Lactuc. fl. Paralys. an.* ℥iiii. *Syr. de Limon.* ℥iss. *Syr. Violacei* ℥i. *Cap.* ℥iii. quater, vel quinquies in die, & ad libitum; serum lactis, Aquam hordei, & similia ejus farinæ pro Potu ordinario concessi; pro victu juscula etiam Hordeacea, Avenacea, Panatellam, Poma cocta, *&c.* jusculis verò è carne pullorum, vel alia quacumque interdixi.

Præ reliquis omnibus edixi, ne se in lecto assiduè contineret, sed illo abstineret bonam diei partem, idque quotidiè; quando observaverim in hac Febre, (uti etiam in *Pleuritide*, *Reumatismo*, aliisque omnibus morbis Inflammatoriis, in quibus abigendis Venæ sectio, & Refrigeratio primas obtinent) medicamenta summè Refrigerantia, & repetitam sæpissimè Phlebotomiam ne hilum prodesse, dum interim æger lecto indesinenter affixus ejus calore torreatur, æstate præsertim. Quocirca nec sudores, quibus subinde diffluebat æger, ab hac methodo refrigerandi, tum Medicamentis exhibitis, tum jugem lecti usum vetando, me deterrebant: Etsi enim, sumpta à plerumque juvantibus *Indicatione*, magnum sibi quis inde emolumentum haud injuria polliceretur, refragabatur tamen ubique experientia, qua magistra didici, ægrum non modò nihil exinde commodi capere, sed è contra vehementiùs incalescere; ita ut non raro *Phrenesis*, *Petechiæ*, cæteraque pessimi ominis symptomata mox hujuscemodi sudores exciperent, quæ non tam à morbi *malignitate*, quàm *sinistro regimine* oriri videbantur.

Si è

Si è contra dicatur, jam laudatam Febrium curandarum Methodum Authorum Theoriæ omnimodè adversari, qui omnes uno ore pronunciant, Febrim per διαφόρησιν rectissimè, ac maximè naturaliter expediri; hęc habeo, quę pro me militant, pręter certissimę, ac constantis Experientiæ testimoniũ mihi in hujus particularis Febris curatione nunquam non suffragantis. Suppono ante omnia viros doctos, qui sudorum provocationem ad tollendam Febrem efflagitant, eos velle sudores, qui à prævia Digestione humoris alicujus in sanguine stabulantis excernuntur, in quo humore elaborando, præparandoq; ut per διαφόρησιν eliminentur, natura certo aliquo, ac determinato tempore fuerit occupata. Verum enimverò longè aliter hìc se res habet; æger enim à primo statim morbi impetu in sudores uberrimos solvitur, qui soli morbi hujus pars magna sunt, & si Phænomenis omninò omnibus sit habenda fides, morbus hicce à nudo potiùs calore, & sanguinis æstu, quàm ab humore aliquo delitescente, & post debitam Concoctionem è sanguine per sudores expellendo, pendere videtur. Quod si demus, hujusmodi humorem Digestione maturandum in hac Febre pariter, atque in multis aliis reperiri, quorsum attinet, Naturæ (cujus enormiora molimina in ordinem redigere opis est nostræ) plus nimio satagenti morem gerere, hujusmodi sudores vel Cardiacis provehendo, vel regimine calidiore, cum non minùs sudores respiciat, quàm Dejectiones, tritum illud Axioma, *Cocta, non cruda, sunt medicanda*.

Stante hac Constitutione, accersebar ad virum doctissimum D. D. *Morrice* (qui tum temporis *Londini*, jam *Petvvorthiæ* Medicinam cum laude fa-

facit) hac Febre cum effusissimis sudoribus, & frequentibus Petechiis laborantem; Consentientibus aliis aliquot medicis, utrique nostrum familiaribus, Vena secta fuit, surrexit è lecto, absterso primùm sudore, Medicamentis, & Diæta Refrigerantibus usus est, præsentissimo cum levamine, multis malis, atque periculosis symptomatis mox difflatis, &, cùm eidem methodo insisteret, intra paucos dies sanitati restitutus est.

Sed ad rem: Neque etiam *Diarrhęa*, quæ Febrim hanc sæpissimè comitabatur, me à dicta Methodo vel latum unguem dimovit; quinimò expertus sum (cùm sc. ab halitibus inflammatoriis è sanguinis massa per Arterias Mesentericas in intestina excretis, atque eadem vellicantibus, illa nasceretur) nihil huic profluvio sistendo æquè conducere, atq; Venæ sectionem, & sanguinis contemperationem, *aqua Hordei*, *sero lactis*, atque aliis suprà nominatis procurandam.

Hæc sanè Methodus optimè mihi cessit in hujus morbi curatione, ad quam quidem apta nata præ cęteris mihi videtur. Non quòd ego nunquam via longè contraria incedentibus spectator interfuerim, adhibitis sc. Cardiacis, & calido regimine, ęgro nihilominùs à morbo sæpè liberato, ita tamen, ut mihi semper videretur is nõ mediocre discrimen adiisse, nulla id suadente necessitate. Etenim *Petechiæ*, quę aliter perpaucæ erant, his modis numerosissimæ scatebant; sitis, quæ ut plurimum vix molestabat, jam intensius urgebat; Lingua, quæ aliàs humida solebat esse, neque à sanorum lingua, nisi quòd, ut diximus, subalberet aliquantisper, multùm abhorrens, sicca in hoc regimine, arefactaque, quin & nigra sæpè comparebat. Postremò illi ipsi sudores,

quos

quos Cardiacorum uſu extorquere ſatagebant, tandem eorundem ope penitus intercidere: Exacta enim per corporis habitum nimis larga ſeri copia, ſanguis humori iſtiuſmodi ulteriùs ſuppeditando par non erat, cùmque iſta, qua dilui debuerat, humiditate in ſolidum jam ſpoliaretur, exareſcebat protinus ęger; atque in externis partibus conſtringebatur, omninò pręter naturę morem, quem in hac Febre obſervare ſolet, donec tandem ſanguis humiditate ab abſumptis mutuata denuò repletus, partim Medicamentorum, partim etiam Febris vi, ſerum hoc recens ingeſtum, ac cum illo Febrem, à finibus ſuis pelleret. Quę quidem Criſis erat coacta nimis, & nimis periculoſa, & (quod adhuc pejus) rariùs etiam contingebat.

Jam verò, ut ſuprà monuimus, Febris hujus ſolutio, ut etiam Variolarum, (quę ſoror ejus germana meritò audiunt,) per *Salivationem* non raro fiebat; quę quidem nunquam non ſalutaris fuit, ita ut eadem liberaliùs prodente tàm maculas revera purpureas, quàm Febrim ipſam evaneſcere oculis viderim meis. Oborta itaq; *Salivatione*, nulla omninò Evacuatio convenit, nec quę vena pertuſa, nec injecto quæ ſit Enemate; cùm ab utraq; periculum ſit, ne humor aliò divertatur. At ſerum lactis, atque alia refrigerandi vi pollentia neceſſariam in *Salivatione* elicienda operam navabant, ut è contra Cardiaca, & quæcunque alia calefaciebant, materiam inſpiſſando ejuſdem eductioni officiebant.

Superſtite adhuc Febre hac, necdùm extincta penitùs, anno maximè 1668. * *Diarrhęa*, ſine manifeſto aliquo Febris indicio, Epidemicè graſſabatur: Jam enim *Conſtitutio* ad *Dyſentericam* illam accedebat, quæ inſequenti anno invaluit, ut jam proximè

* *Diarrhęa*.

mè dicemus. Hanc nihilominus eandem ego censui Febrem esse cum *Variolosa* adhuc regnante, forma tantùm diversa, atq; alio se symptomate efferentem. Cùm enim mihi constaret, rigorem, atq; horrorem hanc etiam *Diarrheam* præcedere solere, atque illam insuper ut plurimum ex eadem προφάσει invadere, ex qua solebat ista, quæ tùm depopulabatur, Febris, verisimile mihi est visum, Febrem hanc ortum suum debere radiis inflammatoriis in intestina inversis, atque eadem ad expulsionem hanc solicitantibus; cùm interim sanguinis massa, ope hujus diverticuli à malis, quos aliter radii isti attulissent, effectibus integra maneat, atque illęsa, nullo Febris visibiliter signo exteriùs se prodẽte. Ad hęc ęger partes cordis scrobiculo accumbentes manu premi non tulit (quod quidem symptoma, & *Variolis*, & *Febri* hujus *Constitutionis* accidisse jam pridem ostendimus) Idem etiam dolor, atque eadem carnium teneritudo sępenumero externè in Epigastrium protendebatur; nonnunquam etiam inflammatio, quæ in Apostemate, atque ægri morte demum terminabatur. Quæ omnia luce clarius indicabant, *Diarrheam* hanc ejusdem omninò naturæ fuisse, atq; essentiæ cum illa, quæ tum dominabatur, Febri. Sententiam hanc meam magis adhuc ratam faciebat felix eventus, quem Venæ sectio, & Medicamentorum, Dietę atque Regiminis refrigerantium usus, quę in *Febris Variolosæ* curatione usurpasse nos sępè diximus, in sananda etiam hac *Diarrhea* perpetim habuere, utpote quæ huic Methodo prompte cessit: Cùm verò alia longè diversa tractaretur, sive exhibitis *Rhabarbaro*, aliisque *Catharticis lenitivis* (ad deturbandos sc. mordaces istos succos, qui intestina ad hujusmodi Excretiones putabantur irritasse) sive etiam

etiam Astringentibus; ex levi, sua natura, morbo in exitialem sæpissimè evasit; ut, qui eo anno concinnabantur *Diem obeuntium Indices*, plus satis testantur. Atque hæc dicta sunto de *Morbis Epidemicis*, qui ab hac *Constitutione* pendebant.

SECTIO QUARTA.

CAPUT I.

Constitutio Epidemica partis Anni 1669. *atque integrorum* 1670. 1671. 1672. *Londini*.

INeunte *Augusto* * An. 1669. *Cholera Morbus*, immania *Ventris tormina sine Dejectionibus*, uti etiam *Dysenteria*, quæ per decennium jam parciùs comparuerat, grassari cœperunt; *Cholera morbus*, quem nunquam antehac ita fuisse Epidemicum animadverterã, hoc non obstante, eo etiam anno, uti semper, intra *Augusti* cancellos stetit, vix in priores *Septembris* Hebdomadas evagatus. Ventris autem *Tormina absque dejectionibus* ad *Autumni* exitum usque perseverabant, & *Dysenterias* comitabantur, quibus etiam latiùs spargebantur *illa*; Superveniente verò hyeme tormina ista sine dejectionibus penitùs disparebant, nec deinceps infestabant per sequentes Annos, quibus vigebat hæc *Constitutio*, qua nihilominus Dysenteriæ ἐπιδημικωτάτως sæviebant. Cujus rei hanc ego causam fuisse arbitror, quòd scilicet *Constitutio* ista nondum ita perfectè in *Dysentericam* transierat, ut symptomata illa omnia, quę Dysente-

ricos

* 1669.

ricos affligunt, in singulis valeret producere. Etenim insequente Autumno cùm jam redirent tormina, nullo non symptomate Pathognomonico stipatus incessit morbus. Inter *Tormina* hæc dejectionibus cassa, & *Dysenterias* jam memoratas, quæ ubique populabantur, exoriebatur & novum *Febris* genus, utique morbo comes, quæ non eos tantùm invadebat, qui priorum alterutro laborabant, sed etiam illos, qui ab utroque adhuc immunes perstabant; nisi quòd nonnunquam (at rariùs id quidem) ventris tormina admodum levia accederent, nunc soluta alvo, nunc verò astricta; quæ cùm illam Febrem quadantenus referret, quæ morbis præfatis non infrequenter adhærebat, *Febris Dysentericæ* nomine ab aliis distinguenda est; maximè cùm, ut mox docebimus, à *Dysenteriæ* genio, atque indole in eo tantùm recederet, quòd *Dejectionibus* istis caruerit, quæ in *Dysenteria* indesinenter molestabant, cæterisque iis effectibus, quæ huic evacuationi necessariò debebantur. Appetente jam Brumali frigore *Dysenteria* ad tempus se subduxit; *Febris* autem *Dysenterica* magis grassabatur; *Variolæ* etiam, at mitiores, & fractis admodum viribus, quibusdam in locis impetebant.

* Anno verò subsequente vix dum ingresso, ipso nempè *Januario*, successere *Morbilli*, qui in dies auctiores facti, nullam ferè familiam, nullos saltem infantes intactos sinebant, atque ad *Vernum* usque *Æquinoctium* sensim invalescentes, ab illo tempore iisdem fermè, quibus insurrexerant gradibus, paulatim referebant pedem, & *Julio* mense evanuere, non ampliùs visi per eos annos omnes, quibus dominabatur *Constitutio* hęc; nisi quòd proximo anno ea ipsa

* 1670.

ipsa tempestate, qua in præcedente eruperant, rari hac illac dissiparentur.

Morbilli isti *Variolarum* generi, mihi hactenus non cognito, viam sternebant, quas ut à cæteris distinguam, ob Phęnomena irregularia, inusitataque à me observata (quę postea in earundem Historia tradentur) à pręcedentis *Constitutionis* Variolis longè distantia, *Variolas Anomalas Constitutionis Dysentericæ* compellare lubet. *Variolæ* hæ, licèt morbillis longè infrequentiores, non paucos tamen aggrediebantur, donec inchoante mense *Julio Febres Dysentericæ* prævalerent, Epidemicè incursantes; approximante verò Autumno, *Augusto* scilicet, *Dysenteriæ* postliminio revertebantur, atque omnia pervastabant, etiam inclementiùs, quàm prægresso anno desævientes. Hyberno tamen frigori terga dederunt, ut prius. Verum enim verò his fugatis, *Dysenterica Febris*, & *Variolæ* hyemem omnem funestabant.

At circa initium *Februarii* * Anni insequentis, substitutis *Tertianis Intermittentibus*, uterque morbus rarior prodibat. Dictæ *Intermittentes*, licèt non admodum Epidemicæ, frequentiores tamen erant, quam quovis alio tempore observasse me memini, à quo scil. expiravit *Constitutio* ista, quam sibi adeo faventem illas habuisse supra notavimus. Atque hæ pro more *Intermittentium Vernarum*, Solstitio æstivo vix præterlapso, omnino evanuere. Incipiente mense *Julio*, *Dysentericæ Febres*, quam præcedentibus annis obtinuerant stationē, de novo repetebant; Autumno verò aliquantum provectiore, *Dysenteria* jam tertiò regressa est, sed contractior, quàm anno ultimo elapso, quo ad ἀκμὴν pervenisse videbatur; superveniente autem Hyemi tertiùm etiam cessit,

N *Febre*

* 1671.

Febre Dysenterica, & Variolis reliquam eam tempestatem iterum contristantibus.

* Cùm verò, ut jam monuimus, sub ingressu utriusque anni præcedentis morbus aliquis valdè Epidemicus invalesceret, *Morbilli* scilic. exoriente Anno 1670, *Intermittentes* autem *Tertianæ* Anno 1671 inchoato, quorum prædominio ita intercidebantur *Variolarum* copiæ, ut fines suos, prædictis annis ineuntibus, longè, lateque propagare nequirent: Hac inquam de causa remoto jam obice, (nempe initio Anni 1672) cùm solæ dominarentur Variolæ, *Epidemicè* admodum ex consequenti grassabantur, donec subintrãte rursus *Julio*, *Febres Dysentericæ* denuò invaderent, quæ redeuntibus jam quartò *Augusto Dysenteriis* mox facessebant: *Dysenteriæ* verò non pauciores tantum, quam prioribus annis fuerant, sed mitiora insuper apportabant symptomata. Porrò *Variolis* hinc, indeque simul sparsis, haud facile erat dictu, quis morbus propelleret. Existimo quidem ego, *Constitutionem* aeris ad *Dysenterias* progignendas minus facientem, Variolis eam subministrasse facultatem, qua pari passu procedere valerent, secus, atque iis annis, quibus *Dysenteriæ Augusto* mense confertim magis trucidabant. *Hyems*, ut solebat, *Dysenterias* ablegavit, sed neque *Febrem*, nec *Variolas*: Variolæ hìc etiam pro more suo, exulantibus *Dysenteriis*, rerum denuo potiebantur, & per omnem reliquam brumam regnabant. Quinimò subsequente *Vere*, ut etiam *Æstatis* initio, huc, atque illuc deferebantur, longè tamen mitiores, quam pro hoc genere.

Verum enimvero quando assero, *Epidemicorum* alterum ab altero, ut clavum à clavo, pelli, non sta-

* 1672.

ſtatim dico, eum, qui pellitur, ac cedit, morbum in ſolidum evaneſcere, at verò rarius invadere. Durante enim hac *Conſtitutione* uterque morbus reperiebatur, etiam illa tempeſtate, quacum minus ei conveniebat; ex. gr. *Dyſenteriæ*, etſi morbus *Autumno* maximè proprius, unum fortaſſe, aut alium, licèt raro admodum, *Vere* inceſſebat.

Satis itaque evicimus, quod per integram hanc *Conſtitutionem*, ſubintrante *Julio* (qui menſis certiſſima eſt *Febrium Autumnalium Epocha*, uti *Vernarum Februarius*) *Febres Dyſentericæ* graſſabantur, Autumno vero ſe jam propius admovente, *Dyſenteriæ* (morbus, ſi accuratius loqui velimus, verè Autumnalis) iiſdem ſuccedebant, quas ab hyeme diſflatas excipiebant *Febris Dyſenterica*, & *Variolæ*; quæ quidem Variolæ non eam tantum Hyemem, ſed & ſubſequens etiam Ver, necnon Æſtatem illi conjunctam peragrabant, donec reverſo *Julio*, à *Febribus Dyſentericis* Epidemicè prædantibus ejicerentur: Atque hæ rerum erant vices, dum vigeret prædicta *Conſtitutio*.

Obſervare inſuper eſt, quòd ſicuti Epidemicorum quilibet in ſubjecto particulari ſuas habet periodos, *Augmenti* ſc. *ſtatus*, & *Declinationis*; ita etiam *Conſtitutio Generalis* quæcunque, quæ huic, alterive morbo Epidemicè producendo favet, pro ratione temporis, quo dominatur, ſuas etiam periodos habet, quatenus ſc. in dies magis, ac magis Epidemicè graſſatur, donec ἀκμὴν attigerit ſuam, atque exinde iiſdem fere gradibus decreſcat, donec tãdem penitus exoluerit, alteri *Conſtitutioni* locum cedens. Symptomatum enim quod attinet vehementiam, atrociora ſunt omnia, ubi primum ſe oſtendit; quę quidem paulatim miteſcunt, & in Conſtitutionis

Catastrophe tam sunt benigna, atque ἀφόρητα, quàm patitur morbi natura, in quo fundantur; quod satis demonstrant *Dysenteriæ*, & *Variolæ* hujus *Constitutionis*, ut mox fusius declarabimus. Hujus *Constitutionis* morbos particulariter tractandos aggredior, eo, quem ipsi servarunt, ordine.

CAPUT II.

Cholera Morbus An. 1669.

MOrbus hic, qui, ut antea diximus, Anno 1669. se latius diffuderat, quam alio quovis anno, quantum ego observaveram, eam anni partem, quę Æstatem fugientem, atque Autumnum imminentem complectitur, unicè, ac eadem prorsus fide, qua Veris primordia Hirundines, aut insequentis tempestatis fervorem Cuculus, amare consuevit: Qui ab ingluvie, ac crapula nullo temporis discrimine passim excitatur affectus, ratione symptomatum non absimilis, nec eandem curationis methodum respuens, tamen alterius est subsellii. Malum ipsum facile cognoscitur: adsunt enim vomitus enormes, ac pravorum humorum cum maxima difficultate, & angustia per alvum dejectio, Ventris, ac intestinorum dolor vehemens, inflatio, & distentio; Cardialgia, sitis, Pulsus celer, ac frequens, cum æstu, & anxietate, non raro etiam parvus, & inæqualis; insuper & nausea molestissima, sudor interdum diaphoreticus, crurum, & brachiorum contractura, animi deliquium, partium extremarum frigiditas, cum aliis consimilis notæ symptomatis, quæ astantes magnopere perterrefaciant, atque etiam angusto viginti quatuor horarum spatio ægrum interimant.

Est

Est etiam & *Cholera sicca* à spiritu flatuoso supra, & infra erumpente, idque sine vomitu, vel secessu; cujus unicum dumtaxat exemplum me vidisse memini, ineunte hujus anni Autumno, quo tempore prior illa species mihi creberrimè, & facto quasi agmine sese obtulit.

* Sedula mentis applicatione, & multiplici etiam experientia edoctus, quòd si hinc acres istos humores, fomitem morbi Catharticis expellere conarer, idem agerem, atque is, qui ignem oleo extinguere satagit, cùm Cathartici vel lenissimi operatio omnia magis perturbaret, & novos insuper excitaret tumultus: & si ex adverso medicamentis Narcoticis, aliisque astringentibus in ipso statim limine primum humoris impetum compescerem, dum naturali evacuationi obsisterem, & invitum humorem detinerem, æger, inimico visceribus incluso, bello intestino indubiè conficeretur: Has, inquam, ob causas, media mihi via insistendum esse duxi, ut partim scilicet humorem evacuarem, partim etiam diluerem: morbum itaque hac arte mihi à multis retro annis comperta, ac comprobata, toties quoties in ordinem coegi.

Pullus tenerior in tribus circiter aquę fontanæ congiis elixatur, adeo ut carnis saporem vix perceptibilem liquor referat; hujus decocti (vel defectu ejus, liquoris possetici) capaciores aliquot cyathos æger tepidè exhaurire jubetur; eodemque tempore bona ejusdem quantitas pluribus *Enematis* successivè injiciendis inservit, donec quà per superiora, quà per inferiora, tandem omne jusculum absumptum, ac denuò rejectum fuerit. Hisce haustibus pariter, ac Clysteribus, Syruporum *Lactucæ*, *Viola-*

* *Curatio.*

rum, portulacæ Nymphææ, eorumve alicujus, Uncia ſubinde admiſceri poterit; quanquam & citra ejuſmodi additamenta juſculum ipſum per ſe rem ſatis commodè exequatur. Ita Ventriculo inſigni liquoris quantitate ſæpiùs onerato, atque, ut ſic dicam, ſubverſo, ac reiterata Enematum injectione, humores acres vel foras eliminantur, vel retuſa acrimonia ad debitam temperiem revocantur. Exantlato hoc eluvionis penſo, quod tres, vel quatuor horas ſibi vendicat, medicamentum aliquod *Paregoricum* curationi coronidem imponit. Mihi hoc crebro in uſu eſt, ♃ *Aq. Paralyſ.* ℥i. *Mirab.* ʒii. *Laudani liquidi gutt.* xvi. cujus loco Narcoticum quodvis officinale ſuccenturiari poterit. Atque hęc, quam propoſui diluendi humores, via multo tutius, ac expeditius, quam quæ vel per evacuantia, vel per aſtringentia vulgo inſtituitur, periculoſiſſimo affectui occurrit, quippe cum ab *illis* tumultus concitatior, & ferocior evadat, ac omnia ſuſque deque vertantur; hæc contrà hoſtem in mediis viſceribus detineant, ac ex advena reddant plane inquilinum; ut taceam, protracto in longitudinem morbo præter periculum ex ejuſmodi mora, qua in maſſam ſanguinis tandem humores vitioſi irrepunt, atque mali moris febrim facilè accendunt, etiam ægris graviſſimi mali tædium procreari.

At verò diligenter eſt animadvertendum, quòd ſi non acceſſerit Medicus, niſi poſtquam ęger vomitu, ac dejectionibus ad horas quàm multas continuatis, puta 10, vel 12 fuerit exhauſtus, & jam frigeſcant extrema membrorum; hoc, inquam, caſu, omiſſis aliis quibuſcunque auxiliis recto curſu ad ſacram hujus morbi anchoram, *Laudanum* intelligo, confugiendum eſt; quod non tantùm exhiben-

bendum est urgentibus symptomatis, sed etiam cessantibus Vomitu, ac Diarrhœa, mane, & serò quotidie repetendum, donec pristinas vires æger, ac sanitatem tandem receperit.

Hic morbus, quantumlibet Epidemicus, rarissimè tamen (quod supra dictum est) *Augusti*, quo primum cœpit mense, terminos excessit, ex quo mihi subest contemplari elegantissimum illud, subtilissimumque artificium, quo utitur natura in Epidemicorum natalibus, atque ortu: Licèt enim eædem prorsus maneant causæ, unde plures sub finem *Septembris* æquè ac mense præcedente, hoc morbo possunt corripi, nimia scil. Fructuum Horariorum ingestio; eundem tamen non sequi videmus effectum: Quisquis autem *Choleræ morbi legitimi*, quocum solo nobis impræsentiarum res est, Phenomena studiosè collegerit, fatebitur morbum istum, qui quovis alio anni tempore invadit, quamvis ex eadem occasione prognatum, atque eorundem symptomatum nonnullis stipatum, ab hoc nostro toto cœlo distare, haud aliter ac si in aere peculiaris mensis hujus lateat reconditum, ac peculiare quiddam, quod specificam hujusmodi alterationem soli huic morbo adaptam, vel cruori, vel ventriculi fermento valeat imprimere.

CAPUT III.

Dysenteria partis Anni 1669, *atque integrorum* 1670, 71, 72.

VEntris *tormina sine dejectionibus* initio *Augusti* 1669, ut supra innuimus, invadere cœperunt; & excurrente eo Autumno, *Dysenterias*, quæ cum iisdem

iisdem ingrediebantur, æquabant numero, ne dicam, exuperabant. Febris nunc iis accessit, nunc aberat. Dysenteriarum per id tempus grassantium torminibus dicta Ventris tormina omnino respondebant; atrocissima nempe hæc erant, & per intervalla cruciabant, nullæ verò sequebantur Dejectiones vel *Stercorosæ*, vel *Mucosæ*. Pari passu cum *Dysenteriis* per *Autumnum* hunc omnem procedebant, sed, ut jam docuimus, non cum iisdem per Annos sequentes hujus *Constitutionis* Epidemicè amplius invadebant. Cùm verò tormina hæc sine dejectionibus neque natura sua, neque illa, qua promptissimè sopiebantur, methodo, à *Dysenteriis* multum dissideant, ad has me confero.

Animadverti, morbum hunc uti nunc, ita ferè semper, *Autumni* initio invadere solere, & appropinquanti hyemi pro tempore cedere; cùm verò annorum series eidem Epidemicè producendo nimium faveat, unum, alterumve, etiam quovis alio tempore potest ferire; quin & circa *Veris* ingressum, fortè etiam maturius, (si nempe aura calidior intemperantiori gelu derepente soluto mox supervenerit) plures aliquot incessere. Unde, perpauci licèt fuerint, qui hoc corripiantur morbo, cùm tamen id tempore ita alieno contingat, satis scio illam *Constitutionem* haud mediocriter huic morbo suffragari. Atque ita se res habuit per eos annos, quibus *Dysenteriæ* ita latè depopulabantur; quandoque enim circa finem Hyemis, aut Veris initium, uti dictum, hic morbus hunc, illumve vexabat.

Nunc cum rigore, horroreque aggreditur hic morbus, quos sequitur totius corporis calor (ut in Febribus solenne est) atque hunc brevi post ventris tormina; ista verò dejectiones: Sæpè verò nulla

ante-

antecedit Febris præſenſio, agmen autem ducunt tormina, dejectiones ſubſequuntur: Semper tamen adeſt ingens cruciatus, & inteſtinorum depreſſio cum dolore, quoties exoneratur alvus, cum crebris itidem dejectionibus, & moleſtiſſimo viſcerum omnium quaſi deſcenſu. Dejectiones *mucoſæ* ſunt omnes, non *ſtercoroſæ*, niſi quod nonnunquam ſtercoroſa interponitur, idque ſine dolore inſigni. Mucoſis hiſce dejectionibus intertexuntur ſanguinis quędam lineamenta; quandoq; tamen ne minimum quidem ſanguinis per omnem morbi decurſum iiſdē admiſcetur; quo non obſtante (modò frequentes ſint Dejectiones, cum ventris torminibus, & colluvie mucoſa) morbus haud minus rectè *Dyſenteria* vocabitur, quàm ſi unà maneret ſanguis. Intereà temporis ęger, ſi vel ætate floreat, vel Cardiacorum ope incaleſcat, febricitat, lingua ſubalbida quadam mucilagine dēsè obſita, &, ſi vehementius fuerit excalefactus, nigra etiam, atque ſicca: Proſternuntur admodum vires, diſſipantur ſpiritus, nullum non adeſt Febris malè moratæ indicium. Non dolores tantùm ſummos, atque ægritudinem adfert hoc malum, ſed, niſi peritè tractetur, ingens etiam in vitę diſcrimen ægrum perducit; cùm enim jam imminutæ caloris vitalis, & ſpirituum copiæ à crebris hiſce dejectionibus ante exhauriātur, quam peccans materia poſſit è ſanguine exturbari, manuum, ac pedum frigore ſuperveniente, à morte periclitabitur, etiam intra morborum acutorum periodos oppetēda; quod ſi intentatas *Parcarum* manus hac vice eluſerit, plura tamen diverſi generis ſymptomata miſerum expectant: v. gr. nonnunquam progreſſo morbo, loco filamentorum ſanguineorum, quæ eodem incipiente dejectionibus permiſta conſpici ſolebant,

ſanguis

sanguis sincerus, ne muco quidem intermixto, largiori quantitate singulis conatibus egeritur, quod, cùm corrosionis majorum aliquot vasorum, quæ intestina perreptant, argumentum sit, ægro interitum minatur. Nonnunquam etiam intestina à magno illo incendio, quod excitavit materię calidæ, atque acris ad partes læsas affluxus copiosior, *Gangrena* insanabili afficiuntur. *Aphthæ* insuper exeunte morbo oris interna, fauces que sæpenumerò obsident, imprimis ubi corpus diu fuerit excalefactum, & materię peccantis evacuatio medicamẽtis astringentibus impedita, non exacto priùs per Cathartica morbi fomite. Atque hæ quidem mortem imminentem ut plurimum denuntiant. Quòd si prędicta symptomata superaverit ęger, & morbus in longum trahatur, tandem intestina ordine quęque suo deorsum versus affici videntur, donec in *rectum intestinum* malum omne detrudatur, & in *Tenesmũ* desinat; quo facto, longè secus atque in Dysenteriis Dejectiones *stercorosæ* vehementissimum intestinis dolorem inferunt, alvi scil. fęcibus teneriora adhuc intestina inter descendendum radentibus; cùm Dejectiones *Mucosæ* eo tãtùm tempore inferiori intestino, *Recto* nempe, molestias creent, quo materia in eo solo conficitur, atque inde excernitur. Hic autem morbus licèt *adultis*, maximè *grandævis*, haud raro exitialis, *Infantibus* nihilominùs perbenignus reperitur, qui ad menses aliquot ab eodem quandoque afficiuntur sine quovis incommodo, modò res naturæ permittatur.

Quantam cum hac, quam descripsimus, affinitatem habeat *Endemia* ista *Hibernorum Dysenteria*, non satis scio, cùm nondum ea mihi innotuerit; quin & in his, quas incolimus, regionibus quomodo se ha-

habeat *Dysenteria*, quam jam depinximus, si ad illas referatur, quæ aliis annis infestabant, mihi pariter incompertum est, cùm fieri quidem possit, ut variȩ enascantur *Dysenteriarum* species, ut sunt *Variolarũ*, & Epidemicorum aliorum, diversis *Constitutionibus* propriæ, & quæ proinde medendi methodum in aliquibus diversam sibi suo jure vendicent. Neque est, cur hos Naturæ lusus hac in re tantoperè demiremur, cùm in confesso apud omnes sit, quòd quò profundiùs in quęcũque Naturæ opera penetramus, eò luculentiùs nobis affulgeat ingens illa varietas, & divinum pene artificium operationum ejus, quæ captum nostrum longissimè superant: Adeò ut quisquis ille fuerit, qui in se receperit hæc omnia mente assequi, & multifarias Naturæ operationes κατὰ πόδας indagare, partim magnis ausis excidat, neque voti per omnia compos reddatur: Convitia interim, (si quid judicando valet) pro repertorum vel utilissimorum quam fecit semente, certò certius sibi metenda proponet, idque eam tantùm ob causam, quòd primus invenit.

Porrò observandum est, quòd *Epidemici* omnes, ubi primùm è Naturȩ sinu emergunt, exiliuntque, quantum ex eorum Phęnomenis licet conjicere, principio magis spirituoso, ac subtili videntur inhęrescere, quàm ubi jam magis adoleverint, quoque magis ad occasum vergunt, eò magis in dies crassi, atque humorales fiunt: Etenim quales quales demum fuerint inimicȩ istȩ particulȩ, quas aeri intimè permixtas *Constitutionem Epidemicam* formare opinabimur, omninò par est, ut easdem majori agendi potentia per ea tẽpora pollere existimemus, quibus primùm eruperint, quam postquam earum vires fuerint refractȩ. Ita primis mensibus, quibus gras-

graſſabatur *Peſtis*, nullo ferè non die ejus contagio afflati, dum in triviis verſarentur, inopinanter extincti ſunt, nihil prorſus mali præſentientes, cùm, ubi morbus magis adoleverat, neminem, niſi Febre, atque aliis ſymptomatis præcedentibus, unquam proſtraverit: Ex quo abundè conficitur, morbum hũc in ipſis incunabulis magis efferatum, atque acutum fuiſſe, quàm poſt principia, licèt pauciores prima acie jugulaverit, aucto jam ſc. quem habebat, in humana corpora influxu. In *Dyſenteriis* pariter, de quibus jam agimus, omnia univerſim ſymptomata atrociora ſub primo morbi ingreſſu comparebant, & licèt, ſi ad ęgrorum numerum reſpexeris, latiùs in dies malum ſerperet, donec tandem ad ſtatum perveniſſet, in quo ex conſequenti plures interibant, quàm ineunte morbo; ſymptomata tamē ſub initio ſæviebant magis, quàm in *ſtatu*, ac multò adhuc magis, quàm in *Declinatione*, & cæteris paribus plures pro ęgrorum numero Ἔλαβε πορφύρεος θάνατος, καὶ μοῖρα κραταιή. Adde, quòd quò diutiùs perſeverabat morbus, eò magis Humoralis etiam videbatur, v.g. primo, quo invaſit, Autumno, quamplurimi nullis omnino Dejectionibus moleſtabantur; Torminum verò quod ſpectat atrocitatem, Febris intenſionem, ſubitam virium proſtrationem, aliaque ſymptomata, inſequentium annorum Dyſenterias longo intervallo poſt ſe reliquit. Quinimò Dyſenteriæ cum Dejectionibus, quę primæ inceſſebant, principio magis ſpirituoſo, ac ſubtili videbantur inhærere, quàm quę illas ſequebantur. Etenim in primis Dyſenteriis & conatus, & ad deſidendum irritatio majores erant, tum etiam frequentiores; ipſæ verò Dejectiones, ſtercoroſę præſertim, & minores, & magis inſolentes: Quibus autem

gra-

gradibus morbus in genere se promovit, iisdem etiam imminuebantur Tormina; Dejectiones verò magis stercorosę erant, donec tandem fatiscente *Epidemica* hac *Constitutione*, Tormina vix perciperentur, Dejectionesque *stercorosæ* magis essent, quàm *mucosæ*.

* Ut ad Curativas Indicationes tandem procedamus; cùm varia, quę huic morbo accidunt symptomata, diligenter, ac maturè mecum pensitassem, *Febrem* eum esse (sui sc. generis) in intestina introversam deprehendi, cujus ope humores calidi, atque acres in massa sanguinea contenti, atque eandē exagitantes, per Arterias Mesaraicas in dictas partes deponuntur; unde à vehementiori sanguinis, atque humorum eò contendentium impetu, patefactis vasorum orificiis, sanguis per sedem effunditur. Intereà temporis importuno intestinorum nisu, quę omnem adhibent operam, ut humores acres continuò infestantes expellant, mucus iste, quo naturaliter obducuntur, singulis sedibus, nunc parciùs, nunc copiosiùs, unà egeritur. Proinde ultrò se *Indicationes* offerre videbantur, neque mihi aliud quippiam incumbere existimavi, quàm ut primùm acres istos humores secta vena immediatè revellerem, quo facto insuper reliquam massam contemperarem, tum etiam dictos humores per Cathartica subducerem.

Hac itaque Methodo sum usus; Quo primùm accersebar die, venam cubiti tundendam suasi, eadem nocte & *Paregoricum* propinavi, & sequenti aurora Potionem hanc Catharticam Lenitivam, mihi familiarem, ♃ *Tamarind.* ℥ss. *fol Sennæ* ʒii. *Rhei* ʒiss. *Coq. s. q. Aquæ*, *Colaturæ* ℥iii. *dissolve Mann. & Syr. Rof. solut. an.* ℥i. *m. f.* Potio sumenda

* *Curatio*.

da summo mane. Hanc ego Potionem Electuario cuilibet cum Rhei pauca quantitate parato soleo præponere; licèt enim *Rhabarbarum* Choleræ, atque acrioribus quibusque humoribus evacuandis sit dicatum, attamen nisi *Mannæ* aliquid, aut *Syrupi Rosacei*, vel aliud ejusmodi, ea quantitate admisceatur, ut ad pleniorem Catharsin assurgat, in Dysenteriis *curandis* non admodum conducit. Quandoquidem verò satis est obvium Medicamẽta Cathartica etiam lenissima, & tantùm Ἐκκοπρωτικὰ, ventris tormina intendere, spirituum etiam dejectionem, atque ἀταξίαν universalem ægro inferre, adventitio nempe illo tumultu, quo sanguinem, ac humores cõmovent inter operandum; eapropter solenne mihi est *Paregoricum* temporiùs aliquanto subjicere, quã post Cathartica consuevimus, hora sc. pomeridiana quacunque, modò Catharticum suo defunctum munere videatur; quo sc. quem concitavi motum, denuò sufflaminare valeam. Deinceps ad duas adhuc vices dictum Catharticum pręscribo, alternis scil. diebus hauriendum; Paregoricum etiam post singulas Purgationes, quo suprà monuimus tempore. Hoc insuper diebus à Purgatione vacuis tàm mane, quàm serò exhibendum curo, quo sc. symptomatum ferociam debellem, atque inducias impetrem, dum cum humore peccante exterminando mihi res est. *Anodyno* autem utebar maximè *Laudano liquido*, guttis nempe 16, vel 18 in Aqua qualibet Cardiaca, pro dosi una.

Post Venæ sectionẽ, & Catharsin semel celebratam per totum morbi decursum Cardiacum quodvis è temperatioribus, ut *aq. epidem. aq. scord. comp.* & his similibus, subinde degustandum concessi. *Ex. gr.* ℞ *aq. cerasor. nigr.* & *fragor. an.* ℥iii. *aq. epide.*

scor-

scordii comp. & cinnamomi hordeat. an. ℨi. *margarit. præparat.* ʒiss. *Sacchari Crystallini q. s. adde aq. rosarum Damasc.* ʒss. (ad gustum sc. gratiorem) *mis. f. Jul. de quo cap. coch.* iiii. *vel* v. *in languoribus*, *vel ad libitum*. Hæc autem imprimis in senioribus, ac Phlegmaticis usurpavi, quo nempe spiritus magna Dejectionum vi, quod in hoc morbo usuvenit, prostratos erigerem quadantenus, & resarcirem: Potus erat Lac coctum cum Aquæ triplo; aut *Decoctum album* (quod appellant) *ex C. C. C. & mica panis albiss. an.* ʒii. *coctis in aq. font.* lib. iii. *ad* lib. ii. *& postea s. q. sacchari albiss. edulcoratum*: aliquando etiam lac Cerevisiatum; vel, ubi dejectio virium id postulaverit, *Aq. font.* lib. ii. *cum Vini Canarini* lib. ss. *simul coctæ* pro potu ordinario frigidè assumebantur. Panatella item nonnunquam vescebatur, nonnunquam jusculo è carnibus ovinis macilentioribus. Grandæviores lectulo magis addixi; Aquam item Cardiacam illis familiarem liberaliùs indulsi, quàm infantibus, aut junioribus par erat. Laudata Methodus omnibus, qui mihi hactenus innotuere, in hoc morbo vincendo facilè palmam pręripuit, qui perraro ultra tertiam Purgationem duravit.

Quod si morbus præfractior his non cederet, dictum *Paregoricum* ęgro exhibui singulis diebus mane, & hora somni, donec omnino convalesceret; imò quo certiùs adhuc hic affectus debellari potuerat, Laudanum pręedictum octava quaque hora, *i. e.* ter spatio diei naturalis, propinare non dubitavi, idque in majore dosi, quàm suprà recensui, nempe ad gutt. xxv. si prior dosis fluxui cohibēdo haud par fuerat. Insuper *Enema ex lactis vacc. libra dimidia, & Theriac. Andromac. sesquiuncia* sing. diebus injiciēdum curavi, quod quidem in quibuscunque alvi de-

je-

jectionibus mirè confert. Nec vel minimum quidem incommodi à tam frequenti Medicamenti Narcotici repetitione mihi adhuc videre contigit (quantamlibet noxam inde sequuturam comminiscantur inexperti,) licèt plures noverim, qui in morbo contumaciori idem ad septimanas aliquot continuas quotidie usurpaverint. Hìc autem admonendum, quòd cùm alvi fluxus ad *Diarrhœam* tantùm assurgat, satis erit, ut (Phlebotomia, ac Catharsi fortiori omissa) *Rhabarbarum* solum singulis matutinis exhibeatur, nempe ejusdem *pulv.* ʒss. (plus minus pro ægri virium ratione) *in Bolum s. q. Diascordii concinnata, addendo ol. Chym. cinnamomi gutt.* ii; noctibus autem insequentibus *Paregoricum ex aq. Cinnamomi hordeat.* ℥i. *& laudan. liquid. gutt.* xiiii. Diætam interim observando, qualem in curatione Dysenteriæ suprà descripsi, atque etiam singulis diebus, si opus fuerit, clysterem injiciendo ibidem laudatum. Sed hoc obiter.

Ut unica instantia (neque enim pluribus Convalescentium exemplis, nulla cogente necessitate, Lectori tædium creabo) Methodum jam à me propositam commendatam faciam; Vir pietate, atque Eruditione insignis *Th. Belke* S. T. P. & *Comiti Sancti Albani* à Sacris Domesticis, durante hac Constitutione *Dysenteria* Acutissima laborans, me in subsidium accito, ipsissima hac methodo restitutus est.

Infantes hoc morbo correpti eodem planè modo erant tractandi; sanguinis tamen extrahendi quantitate, tum etiam Medicamentorum, tàm Cathartici, quàm Anodyni viribus pro annorum ratione imminutis; ita ut v. gr. Narcotici guttę duæ infanti unius anni suffecerint.

Laudanum Liquidum, quod in quotidiano, ut di-

dictum, usu mihi erat, hanc ad normam simpliciorem præparavi. ℞. *Vini hispanici* lib. i. *Opii* ℥ii. *Croci* ℥i. *pulv. Cinnamomi*, *&* *Caryophyllorum an.* ℥i. *infundantur simul in B. M. per duos, vel tres dies, donec liquor debitam consistentiam acquirat; Colatura servetur pro usu*. Hanc nostram præparationem *Laudano* Officinarum *solido* anteferendam virtutibus quidem non censeo, sed ob formam saltem commodiorem, & majorem Dosis certitudinem, eidem antepono; cum sc. Vino, Aquæ Distillatæ, aut liquori alii cuicunque instillari possit. Et profectò non hìc mihi tempero, quin gratulabundus animadvertam, Deum Omnipotentem πάντων δωτῆρα ἐάων non aliud remedium, quod vel pluribus malis debellandis par sit, vel eadem efficaciùs extirpet, humano generi, in miseriarum solamen concessisse, quàm sunt *Opiata*, Medicamenta sc. ab aliqua *Papaverum* specie desumpta. Et quamlibet sunt nonnulli, qui credulis persuadere velint, omnem ferè Narcoticorum, *Opii* præsertim ipsius, virtutem ab artificiosa, ac debita, quam soli adhibent, præparatione pendere; qui tamen experientia judice certaverit, & tàm simplicem succum à natura oblatum, quàm ejus præparata cum diligenti observatione in usum frequenter revocaverit, nullum ferè discrimen intercedere comperiet, & mirandos illos effectus, quos edit, nativæ ipsius plantæ bonitati, atque excellentiæ, non verò artificis polydædali solertiæ deberi certò sciet. Quinimo ita necessarium est in hominis periti manu organum, jam laudatum Medicamentum, ut sine illo manca sit, ac claudicet Medicina; qui verò eodem instructus fuerit, majora præstabit, quàm quis ab uno Remedio facilè speraverit: Rudis enim sit oportet, & parum compertam habeat hujus

medicamenti vim, qui idem sopori conciliando, demulcendis doloribus, & Diarrhoeę sistendę applicare tantùm novit, cùm ad alia plurima, gladii instar *Delphici*, accommodari possit, & pręstantissimum sit Remedium Cardiacum, unicum penè dixerim, quod in rerum natura hactenus est repertum.

Hac Methodo erant tractandę *Dysenteriæ* in genere. Observandum est autem, quòd cùm primo, quæ ingrediebantur, anno, indolis magis subtilis, uti dictum, ac spirituosæ essent, quàm quę sequentibus annis infestabant, idcircò non ita promptè Catharticis parebant Medicamentis, atque illis, quę tàm sanguinem diluebant, contemperabantq; quàm acres istos humores, qui ex eodem in fistulam intestinalem excernebantur. Quamobrem primo autumno, quo *Tormina sicca*, & *Dysenteriæ* invadebant, Methodum sequentem constanter ad utrumq; morbum abigendum adhibui, eventu ubique astipulante; donec appetente frigore eandem etiam anno eodem minus efficacem esse sentirem, atque annis sequentibus, cùm jam magis à subtilitate recederet morbus, prorsus inutilem.

Ita verò processi: si æger ætate florens febricitaret, cubiti venam tundendam præcepi, atque elapsa hora una, aut altera, eundem ingesto affatim liquore diluendum, ut in *Cholera morbo* factitaram; non verò, ut illic, jusculo è carnibus pullorum, aut Lacte Cerevisiato, at Lactis ipsius sero, quod eadem, qua illic, copia frigidè propinandum, tepidè verò inferiùs injiciendum curavi, nec Saccharo adjecto; nec alia re quacunque. Tormina, & Dejectiones sanguine permistas, rejecto jam quarto Enemate, semper evanescere animadvertebam: Hoc labore exantlato, & transmisso sero lactis omni (quod duarum, triumve hora-

horarum ſpatio fiet, ſi diligenter operam navaverit æger) lectulo protinùs eum commiſi, ubi brevi ſponte ſua in madorem ſolvebatur (à ſero lactis ſanguini immixto) quem ad horas 24 continuari, minimè provocari jubebam; nihil interim concedens præter Lac crudum paulò tepefactum, quo etiam utebatur ſolo ad dies tres, vel quatuor, poſtquam è lecto ſurrexerat. Si vel ob lectuli, vel lactis uſum nimis præmaturè intermiſſum, recidivam pateretur æger, eadem veſtigia denuò repetenda erant. Hæc Methodus, ſi certa, atque expedita fuerit, non ideò à viro quolibet prudente repudiabitur, quòd faſtoſo Remediorum apparatu non ſe venditet.

Hujuſmodi *Febrem* ſymptomatis, qualia ſuprà deſcripſimus, ſtipatam iis in locis, & temporibus reperiri, quibus *Dyſenteria* Epidemicè regnat, & Methodum hanc, quam delineavimus, eidem omnino deberi, teſtimonio viri probi, atque eruditi Doctoris *Butler* ampliùs confirmabitur, qui Nobiliſſimum D. D. *Henricum Hovvard* à S. Maj. Regia *Britannica* ad *Moroccenſem* in *Africa* Legatum comitabatur; quibus in regionibus, ut mihi ipſe retulit, obſervavit *Dyſenteriam* per ea tempora, uti ſemper, Epidemicè graſſari, & *Febrem*, quæ cum illa jungebatur, omnino illi ſimilem, quam depinximus; quibus ille medebatur tàm in urbe *Tigintana*, quàm aliis in locis, ſive *Noſtrates* eſſent ægri, ſive *Mauri*, dicta Methodo, felici ſemper exitu. Quam quidem neuter alteri debemus, ſed pari fortuna in eandem diſſitiſſimi incidimus. Profitebatur autem, optimè iſtic ſibi ceſſiſſe in illius morbi Curatione Methodum illam, qua liquoris diluvio ſubmerguntur *Dyſenteriæ*. Atque exiſtimo ego, omnino par eſſe, ut in calidiori iſto Climate longè rarius

successu careat hęc Methodus, quàm in nostra *Britannia*.

Primo illo Autumno, quo vigebat hæc *Constitutio*, *Daniel Coxe* M. D. vir ingenio, & eruditione ornatissimus, *Dysenteria* acutissima laborans, me quem consulit, suadente, ope Methodi jam laudatæ, Citò, Tutò, & Jucundè sanatus est; post tertium sc. quartumve Enema, dum lecto assiderem, & Tormina, & Dejectiones sanguineę evanuere; nec qualibet re alia, præter lecti ad dictum spatium patientiam, & Lacteam Diætam, ad sanitatem redintegrandam opus habuit. Eodem planè modo & idem postea alios quam plurimos hoc malo affectos restituit exeunte eo Autumno. Anno autem proximo, illum etiam idem molientem spe fefellit.

Jam olim diximus, quòd sępenumero hic morbus, si diutiùs excurrat, intestina seriatim omnia deorsum versus afficiat, donec tandem omni ejus vis in *Rectum* decumbat cum assidua desidendi cupiditate, qua nihil præter Mucosum quiddam, & subcruentum excernitur. Hoc si fiat, frustra erit, me judice, qui medicari sataget, vel quavis Methodo prędicta, vel Clysteribus Abstergentibus, Glutinantibus, atque Astringentibus, quæ pro variis ulceris, quod supponitur, temporibus injici solent; vel etiam Fotu, Insessu, Suffumigiis, ac Suppositoriis dictos scopos respicientibus. Liquet enim, hoc ab ulcere *Recti* non procedere, sed ex illo potiùs, quòd *Intestina* quibus gradibus vires resumpserint, iisdem etiam materiæ morbificę reliquias in *Rectum* deturbaverint; quod quidem indesinenter proritatum singulis sedibus mucosam illam materiam, qua ex naturę providentia intestina duplicantur, elidit. Corroboranda est itaque pars affecta,

quo

quo possit, aliorum intestinorum exemplo, jam fatiscentes mali reliquias funditùs eliminare. Hoc autem ea sola prestabunt, quæ corpori in genere vires adjicere apta nata sunt. *Topicum* enim, qualecunque id demum fuerit, parti dolenti applicatum, cùm Alienum quid sit, contactu molesto debilitatem magis adferet, quàm robur subministrabit. Tolerandum itaque est ægro, donec Dieta Analeptica, & liquore aliquo Cardiaco, qui palato arridet maximè, pro libitu ingesto, revocari possint vires; quibus redeuntibus, pari passu, suaque sponte proripiet se hoc *Tenesmi* symptoma.

Accidit etiam nonnunquam, licèt rarò admodum, ut *Dysenteria* sub initio non ritè curata particulare subjectum ad annos aliquot discruciet, integra sanguinis massa Crasin quasi Dysentericam jam indepta, unde acres, calidique humores intestinis continuò suppeditantur, egro interim singula vite munia mediocriter benè obeunte. Hujus speciem se mihi obtulit non ita pridem in muliere quadam meis edibus vicina, que per tres annos hujus *Constitutionis* postremos hoc malo continenter exercebatur. Cùm remedia quàm plurima esset experta, antequam ad me accederet, Vene sectionem tantùm, missis ceteris presidiis quibusque, celebrandam censui, quam ut sepiùs repeterem, longioribus tamen intervallis, tum sanguinis color, Pleuriticorum sanguinis emulus, tum insigne illud, quod post singulas vices magis, ac magis actum sentiebat levamen, mihi addebant animos; cujus ope tandem pristinam sanitatem consequuta est.

Antequam finiam, hoc est notandum, quòd tametsi in his annis, quibus Dysenterie adeò Epidemicè grassaretur, evacuationes priùs memorate prorsus

necessariæ erant, antequam ad usum Laudani deventum fuisset; attamen in *Constitutione* quavis huic morbo minùs faventi, istæ tutò omitti possint, ac curatio compendiosiori via, solo nempe usu Laudani, absolvi, eo, quem descripsimus, modo. Atque hęc de *Dysenteriis* dicta sunto.

CAPUT IV.

Febris Continua partis Anni 1669, *atque integrorum* 1670, 71, 72.

EO ipso tempore, quo sæviebat *Dysenteria*, & *Febris* quædam illi simillima, quæ Dysentericis accidere sæpè solebat, unà exorta est; quæ quidem non eos tantùm, quos jam sauciaverit Dysenteria, sed ab illa prorsus immunes (nisi quòd subinde, at rarò, tormina haud quidem atrocia, nunc *cum* Dejectionibus, nunc *sine* illis, paterentur ægri) pariter incessit; Easdem enim ubique προφάσεις, seu causas manifestas, & apparentes habuit, quas *Dysenteria*, eadem etiam per omnia symptomata, quæ Dysentericorum Febrem comitabantur. Ita ut, si evacuationes per alvum Dysenteria laborantium excipias, & quæ ab istis necessariò pendebant symptomata, dicta Febris ejusdem prorsus naturæ cum ipsis Dysentericis videretur; & deinceps, per hujus *Constitutionis* decursum omnem, parem cum illis subiit symptomatum quorumlibet alterationem, eisdem scilicet differentiis, quoad Augmentum, Statum, & Declinationem, affecta, quibus afficiebantur in genere *Dysenteriæ*. Hæc itaque *Febris Dysenterica* mihi audiebat.

Memorata *Febris* nonnunquam, uti dictum, cum alvi

alvi Torminibus, sed mitioribus, ingrediebatur (prioribus annis maximè, quibus invasit,) vel ista ad eam post accedebant, sępius verò nulla erant. Sudores, qui in Febre *Constitutionis* pręgressę copiosissimi erant, ut suprà notavimus, in hac rari, ac parci, sed Capitis dolor in hac, quàm in illa specie immanior; Linguæ ægrorum, licet humidæ, atque albæ, ut in altera specie, crassa insuper pellicula oblinebantur. Rarius hęc per *Ptyalismum* sibi fugam quærebat, quod in alia non erat infrequens. Ad *Aphthas*, cùm jam discessum meditaretur, erat propensior, quàm vel prior ista, vel alia quęvis Febris species, quam mihi hactenus contigit viderę; huic etenim perquam familiare fuit (uti & Febri etiam illi, quę Dysenteriis supervenit) cùm jam ferè desineret, materiam fœdam, atque acrem è sanguine in os, atque gulam deponere, unde nascebatur dictum symptoma, in iis pręsertim, quos contumacior morbus diutius maceraverat, & regimen justo calidius amplius infirmarat.

Eodem etiam morbo generabantur *Aphthæ* istę, quæ *Dysenteriis* pervicacioribus cum Febre conjunctis nullo non die accidebant; præsertim si pręter regimen calidius evacuationes etiam per alvum medicamentis astringentibus priùs fuerint coercitæ, quàm morbi fomes è venis Phlebotomia, & Catharsi exigeretur.

Hæc erant certissima hujusce Febris κειτήεια; reliqua symptomata variabant quotannis, & pro manifestis aeris qualitatibus certis quibusdam temporibus, & pro Dysenteriæ in genere progressu, tum etiam vario ejusdem statu. Sed ut hęc clarius intelligantur, cùm hoc præsertim artificio in *Epidemicorum* productione triumphet natura, rem paulò

altiùs repetam. Notandum est itaque, quod, licèt aeris *qualitates manifestæ* non eam vim cuilibet *Constitutioni* imprimant, ut causę sint Epidemicorum, qui ad illam propriè referuntur, Productivę, (cum à recondita, atque inexplicabili ejusdem conditione fluant isti) pro tempore tamen in eos habent potestatem, & proinde intromittuntur *Epidemici*, aut etiam excluduntur, prout illis favent qualitates manifestę, vel adversantur; *Universalis* autem *Constitutio* eadem prorsus manet, sive eam promoverint istę, sive quadantenus retardarint. Unde etiam est, quòd, cùm varii *Epidemici* in eandem incidant *Constitutionem*, hic, aut ille morbus particularis ea potissimùm tempestate se exerat, ad quam sensibiles aeris qualitates eundem destinaverint, atque alteri demum *Epidemico* locum cedat, quem sc. diversę subsequentis temporis qualitates advocaverint. Ex quo fit, ut Febris *Stationaria*, quęcunque demum illa sit, quæ ad *Epidemicum* eo anno regnantem attinet, *Julio* mense potissimùm sęviat; cujus initio plures hominum catervas simul aggreditur; *Autumno* verò appropinquante, magno illi Epidemico, à quo annus insignitur, rursus invalescenti decedit, & parciùs infestat, ut quilibet semper annus satis docet. Excalefacta enim à pręgressa ęstate hominum corpora Febres, *Constitutioni Generali* proprię quę sunt, promptissimè eo tempore invadunt; appetente verò *Autumno*, quo qui prędominatur *Epidemicus*, fasces resumit, istis omninò recedendum est.

Sicuti verò nominatę *Febres* sensibili aeris Qualitati acceptum referre debent, quòd jam hoc mense exoriantur; ita etiam symptomata varia, à sua natura, quatenus ab ejusmodi *Constitutione* Generali

pen-

pendent, prorsùs aliena, à manifestarum qualitatum, quę in illum incidunt *mensem*, peculio sumunt mutuo. Hinc est, quòd quibus annis dictę Febres hoc mense turmatim ingrediuntur, variis symptomatis novis stipantur, pręter illa, quę eis sunt propria, quatenus ab ejusmodi *Constitutione* Generali procreantur, eędem tamen ipsæ maneant, licèt apud vulgus ob φαινομένων diversitatem *Novæ* quotannis *Febres* audiant. Ad paucas verò tantùm septimanas perseverant symptomata hæc magis peculiaria, quibus elapsis propria solummodò symptomata, quę eis accidunt, quatenus Febres sunt *Stationariæ* talis *Constitutionis*, reperiuntur per reliquum annum.

Hoc tùm in aliis liquebat Febribus, tùm magis peculiariter in *Dysentericis* mensis *Julii* 71. & 72. in quarum *priore* vehemens ægritudo, & Bilis ęruginosa, cum magna in Diarrhœam propensitate sub morbi finem, continuò observabantur: In *posteriore*,, doloris sensus in partibus corporis musculosis, Artubus maximè, ad Rheumaticorum ferè dolores accedens: Faucium insuper inflammatio, mitior tamen, quàm in Angina laborantibus. Utraque tamen hæc in eadem *Febre specifica* coibant; & eadem planè medendi ratione utraque profligabantur, differebant autem respectu tantùm qualitatum sensibilium, quibus donabantur tempora illa, in quæ incidebant. Improvisa verò, subitaneaque harum Febrium circa dicti mensi, initium eruptio, & nova ad tempus aliquod peculiarium symptomatum facies (licèt neque specie distarent, neque methodo medendi, quam postulabant, à Febre illa, quæ integrum percurrebat annum) Hæc, inquam, plus satis evincunt, quàm sit difficile certam Febris

spe-

ſpeciem omni tempore è Phænomenis elicere; licèt eam ſatis rectè poſſit dignoſcere, qui ad alios morbos eodem anno ingruentes diligenter attenderit,& propria inſuper Febris ſymptomata, quæ ad hunc, vel illum *Evacuationis* modum ſpectant, ritè obſervaverit. Nec parùm facit ad inveſtigandam Febris ſpeciem conſideratio ſive Methodi, ſive Medicamenti, à quibus eadem minimo cum negotio expugnatur.

Quod ad reliquas ſymptomatum, Febres *Stationarias* comitantium, differentias ſpectat, *variæ* Conſtitutionis *tempora* eæ tantùm reſpiciunt, atque eo nomine vel ſunt intenſiora, vel remiſſiora, illa prout intenduntur, vel etiam remittuntur ſymptomata aliorum Epidemicorum, ad quos ipſa pertinent.

Sed,ut ad rem revertamur, *Febris* hæc, quæ cum *Dyſenteriis*, ut ſuprà dictum, eſt ingreſsa, parem cum iis paſſum tenuit, niſi, quòd ſe paululùm ſubduceret, dum alii horum annorum Epidemici prævalerent; perſiſtebat tamen illa, nunc plures, nunc pauciores petens, durante hac *Conſtitutione*.

* Pro hujuſce *Febris Curatione*, cùm obſervaſſem, uti priùs dictum, Phænomena *Febris Dyſentericorum* quamplurium eadem planè eſſe cum illis, quę hujus anni *Febres ſolitarias* comitabantur,conſentaneum mihi videbatur ſanatos iri ægros meos,ſi evacuationem illam quadantenùs imitarer, qua natura materiam illam corroſivam, atque acrem, quæ & ipſius Dyſenteriæ, & ſupervenientis Febris cauſa *Continens* eſt, ſolet ablegare. Ac proinde eadem ipſa Methodo, tùm quoad Venæ ſectionem, tùm repetitas Purgationes,Febrem hanc aggreſſus ſum,quam

* *Curatio*

in Dysenteriæ curatione suprà fusiùs deduximus; Nisi, quòd *Paregorica* Purgationibus interjecta non tantùm nō hic juvare, sed & obesse deprehenderim, (secùs atque in *Dysenteria*) cùm ab his detineretur materia illa, quæ Catharsi eliminari debuerat. Pulticula Avenacea, Hordeacea, Panatella, & similibus sub primis morbi diebus victitabat æger; potus erat Cerevisia tenuis parum tepefacta: Post celebratam verò semel, iterumve Catharsim nulla suadebat necessitas pullorum carnibus, aut similibus Eupeptis ægro interdicere; cùm hæc per Purgationem Medicatio ea indulgeat, quæ non poterant concedi, si alii viç insisteretur. Tertia utplurimum Purgatio, interposito semper die, morbum absolvit; neque tamen perpetuum id fuit, sed aliç insuper nonnūquam instituendæ erant. Si Febre jam pulsa, fractiores adhuc essent, ac magis effœtæ ægri vires, atque is tardiùs convalesceret (quod *Hystericis* frequentissimè accidebat,) *Laudano* in parva dosi exhibito easdem restaurare, & spiritus transfugas, ac dissipatos in desertas stationes revocare conabar; raro autem remedium illud repetebam, neque unquam præscripsi, nisi biduo, triduove à postrema Catharsi. Nihil verò æquè ad renovandas vires, refocillandosque spiritus faciebat, atque auræ liberior usus, mox ut Febris recesserit.

Ansam autem ad praxin hanc instituendam hinc primùm arripui, quòd nempè, nascente fermè *Constitutione* hac, dum irrequieto, solicitoque animo novæ hujus Febris naturam volutarem, ad juvenculam mihi vicinam advocabar, Febricitantem quidem illam, atque acerbissimo syncipitis dolore ferè enectam, aliisque symptomatis, quibus *Febrem Dysentericam* onerari jam diximus: Hæc cùm à me in-

interrogaretur, & de modo, quo Febris primùm invadebat, & de ejusdem duratione, fassa est se à *Dysenteria*, quæ tum ubique ferè grassabatur, à quatuordecim retrò diebus fuisse liberatam; cui sive sua sponte discedenti, sive medicamenti ope depulsæ protinùs successit dicta Febris cum dolore capitis; Quibus ego me rectissimè occurrere posse conjectabam, si *Dysenteriæ* loco aliam evacuationem substituerem, ejus simillimam, qua præclusa Febris oborta est; ac proinde methodo suprà laudata eandem restitui; Atque huic quidem se promptissimè debebant hujus *Constitutionis* Febres. Semper enim rebar, non sufficere ad comprobandã in *Acutis* Medẽdi rationem, ut feliciter ea cederet, (cùm ab imperitissimarũ muliercularum temeritate sanentur nonnulli) sed requiri adhuc, ut morbus nullo negotio victus quasi suopte genio cedat, atque abitum affectet, quantum ejus fert natura. Sed hæc obiter.

Ineunte *Junio* 1672. Vir Nobilissimus, ac Prudentissimus Dominus Comes *Salisburiensis* hac Febre laborans cum torminibus, alvo tamen non soluta, accersiri me jussit; & Methodo proposita sanitati redditus est. Neque alia mihi ulla fuit opus, dum hæc staret Febris.

In Adolescentibus, aliquando & in paulo provectioribus, Febris hæc caput nonnunquam petebat, unde delirabant, non quidem ut in aliis Febribus Phreneticorum more, sed quasi stupore, ad *Carum* proximè accedente, perculsi. Hoc illis præ cæteris accidebat, qui sub morbi principio in sudoribus quoquo modo extorquendis operam inauspicatò collocarant. Non id mihi contingebat Felicitatis, ut his sublevandis par tunc temporis essem, licet nullum non moverem lapidem, nullumque non

è re-

è remediis hactenùs notis in ſuppetias advocarem. Atque hæc de Febre hujus *Conſtitutionis* poſſint ſufficere.

CAPUT V.

Morbilli Anni 1670.

SUb initio *Januarii* 1670. (ita ut ſolent præmaturè) *Morbilli* ſunt ingreſſi, atque in dies magis invaleſcebant, donec inſtante *Verno Æquinoctio* ἀκμὴν adepti, exinde iiſdem gradibus imminuti tandem *Julio* ſequenti penitùs extinguerentur. Horum jam ego Hiſtoriam (cùm omnium, quos hactenùs vidi, in ſuo genere perfectiſſimi illi mihi videantur) certam, atque exquiſitam, quatenus mihi tum obſervare licuit, literis conſignabo.

Ortum habet hic morbus, atque Occaſum temporibus ſuprà notatis. *Infantes* plerumque aggreditur, omneſque adeò ex illis, iiſdem mœniis concluſos. A rigore, atque horrore, caloriſque, & frigoris, quæ ſe mutuo *primo* die expellunt, inęqualitate tragœdiam orditur; tandem affulgente *ſecundo* die in Febrem conſummatam deſinit, vehementi ęgritudine, ſiti, inappetentia, lingua alba, (non verò ſicca) tuſſicula, capitis, atque oculorum gravedine, & ſomnolentia perpetua ſtipatam. Plerumque etiam è naribus, atque oculis ſtillat humor; atque hujuſmodi lacrymarum in oculos effuſio certiſſimum eſt ſignum morbillorum ingruentium. Cui & hoc addendum haud minùs certum; quòd etſi in facie, exanthematum ſpecie, hic affectus ut plurimùm ſe prodit, in pectore tamen non tam exanthemata, quàm maculæ latæ, & rubræ ſuperficiem cutis non ſupe-

ſuperantes, conſpiciuntur, ſternutat æger tanquam à ſuſcepto frigore, intumeſcunt palpebræ (paulò ſc. ante eruptionem) vomit, ſæpiùs tamen laborat *Diarrhęa*, cum Dejectionibus coloris ſubviridis, Dentientibus autem maximè id convenit. Infantes etiam per hunc morbum ſolito ſunt moroſiores. Ingraveſcunt ut plurimùm ſymptomata ad *quartum* uſque diem, quo tempore plerumque (licèt ad diem *quintum* aliquandò differantur) circa frontem, & reliquam faciem maculæ parvæ rubræ, pulicum morſibus perſimiles, prodire incipiunt, quæ tàm numero, quàm magnitudine auctę, racematim coaleſcunt, & faciem maculis rubris majuſculis variæ figuræ interſtinguunt. Quæ quidem maculæ rubræ è parvulis quibuſdam papulis rubris haud longè ab invicem diſſitis, ſupra cutis ſuperficiem paululum elevatis, conflantur, quarum protuberantia, digito leviter admoto, tactu poteſt deprehendi, licèt oculorum longiùs remotorum aciem ferè effugiat. A facie, quam primo ſolam occupant, ſenſim ad pectus, ventremque, crura deinde, ac tibias ſe diffundunt hæ maculę, licèt truncum, atque artus rubore inficiant tantùm, nulla eminentia ſenſibili cutis æquabilitatem tranſgreſſę. Eruptione *Morbillorum* non perinde deliniuntur ſymptomata, atque *Variolarum*; Vomitum tamen poſt eruptionem nunquam obſervavi. Tuſſicula nihilominùs, Febriſque intenduntur, cum ſpirandi difficultate, oculorum debilitate, defluxioneque in eoſdem decumbente, ſomnolentia perpetua, atque inappetentia, uti priùs adhuc perſeverantibus. Die *ſexto*, aut circiter, frons, & facies aſpereſcunt, emorientibus puſtulis, ruptaq; cuticula, & per id temporis maculę per reliquum corpus & latiſſimæ ſunt, & maximè rubeſcunt.

Octavo,

Octavo circiter die maculæ in facie evanescunt, & vix in reliquo corpore cernuntur; *nono* verò nullæ sunt prorsùs, facie, atque artubus, quandoque & toto corpore quasi farina conspersis, particulis scilicet disruptæ cuticulæ paulum elevatis, & vix cohęrentibus, quæ morbo jam abituriente in frusta distrahitur, & postea à toto corpore squamularum forma decidit. Evanescunt itaque *Morbilli* die fere *octavo*, quo tempore vulgus (à spatio, quo perdurare solent Variolæ, deceptum) eosdem introverti affirmat, licèt revera illi cursum à natura destinatum absolverint, & symptomata, quę iisdem recedentibus superveniunt, ex eo nata autumat, quòd justo citiùs se intro *Morbilli* receperint. Observare enim est, Febrem, atque spirandi difficultatem tunc temporis augeri, importuniùs urgere Tussiculam, ita, ut nec interdiu, nec etiam noctu ferè somnus possit obrepere. Infantes præsertim sub regimine calidiori, aut qui calidioribus usi sunt medicamentis ad promovendam Morbillorum eruptionem, huic malo sunt obnoxii, quod Morbillis jam facessentibus se ostendit, unde in *Peripneumoniam* conjiciuntur, quæ plures jugulat, quàm aut Variolæ ipsæ, aut symptoma quodcunque ad eum spectans morbum; licèt omni prorsùs periculo vacent *Morbilli*, si modò peritè tractetur. His etiam non raro accidit *Diarrhęa*, quæ vel morbum statim excipit, vel etiam ad plures septimanas excurrit post morbi, omniumq; ejus symptomatum fugam; haud sine magno ægri discrimine, in quo abhinc orta spirituum profusione continua versatur. Aliquandò etiam post regimen intensè calidum Exanthemata livescũt primo, mox nigrescunt; id verò *Adultis* tantùm contingit, de quibus conclamatum est, ubi primùm nigredo ista con-

conſpicitur, niſi Phlebotomia, & temperatioris regiminis refrigerio iis actutum ſubveniatur.

* *Morbillis* ut natura, ita & medendi, quam ſibi poſcit hic morbus, ratione, cum *Variolis* ſatis convenit: Medicamenta, & regimen calidiora periculi pleniſſima ſunt, utut frequẽter in uſum revocentur ab ignaris ęgrorum Curatricibus, eo animo, ut morbus à corde procul ſubmoveatur. Feliciter præ aliis mihi ceſſit methodus illa, qua æger ad dies binos solùm, ternoſve ab eruptione lecto adſtringebatur, quo ſanguis leniter pro morbi genio particulas inflammatas facile ſeparabiles, a quibus offendebatur, per cutis ſpiracula difflaret, nec lodicibus, nec igne, præter modum, quem ſanus tenebat, adjectis: A carnibus quibuſcunque arcebam, juſcula avenacea, hordeacea, & ſimilia, nonnumquam & pomum coctum concedebam; Potus vel erat Cereviſia tenuis, vel Lac, cum Aquæ triplo coctum. Tuſſim, quæ huic morbo ferè aſſidua eſt, decocto aliquo Pectorali ſubinde hauſto delinitam volui; uti etiam eclegmate aliquo eundem ſcopum attingente. At præ reliquis *Diacodium* omni nocte ab ipſo morbi inſultu per totum ejus decurſum exhibendum curavi. Ex gr. ♃. *Decoct. pectoral. lib. iſs. ſyr. violac. & capill. Veneris an.* ℥iſs. *miſ. f. Apozema. Cap.* ℥iii. *vel* iiii. *ter, vel quater in die.* ♃. *ol. amygdal. dulc.* ℥ii. *ſyr. violac. & capill. Ven. an.* ℥i. *ſacchari cand. albi q. ſ. miſ. f. eclegma, de quo ſæpius lambat, præcipuè quando tuſſis urget.* ♃. *aq. ceraſor. nigr.* ℥iii. *ſyr. de meconio* ℥i. *miſ. f. hauſtus ſumendus ſing. noctibus.* Si verò infans fuerat ęger, minuenda erat tàm Pectoralium, quàm Narcotici doſis, pro ratione ſc. ætatis.

Rariſſimè perit, qui hoc utitur regimine; nec, pre-

* *Curatio.*

præter neceſſaria, atque inevitabilia morbi ſymptomata, novis inſuper malis atteritur: Tuſſis præ reliquis fatigat; à qua tamen nihil eſt periculi, niſi morbo jam prætergreſſo, cumque adhuc per ſeptimanam unam, aut alteram perſiſtat, auræ liberioris uſu, ac remediis Pectori dicatis, haud difficulter fugatur; quinimo ſponte ſua, & paulatim decreſcit, & tandem fatiſcit.

Si autem æger à Cardiacorum, vel Regiminis juſto calidiorum uſu, poſt eorum diſceſſum (quod valde eſt familiare) Febre vehementi, atq; *Dyſpnæa*, aliiſque accidentibus, qualia *Peripneumonicos* ſolent affligere, in vitæ diſcrimen adducatur, feliciſſimo ſemper eventu *vel* tenerrimorum infantum venas in brachio ſecui, educta ea ſanguinis quantitate, quam ætas, vireſque indicarent. Quandoque etiam urgente morbo, Phlebotomiam iterare haud ſum veritus. Profecto haud paucos Infantes hoc ſtatim ſymptomate enecandos, benedicente ſummo Numine, miſſo ſanguine eripui. Infantibus autem accidit illud poſt *Morbillorum* receſſum, quibus ita eſt exitiale, ut inter præcipuos *Parcarum* miniſtros jure habeatur, plures jugulans, quam vel ipſæ Variolæ; nec dum mihi viſus eſt, qui certa alia methodo eidem potuit occurrere. Quin & *Diarrhœa*, quam *Morbillos* excipere diximus, Venæ ſectione pariter ſanatur; cum enim halitibus inflammati ſanguinis in inteſtina ruentibus ortum ſuum debeat (quod etiam in *Pleuritide*, *Peripneumonia*, aliiſque, qui ab *inflammatione* creantur, morbis uſuvenit) à quibus illa ad excretionem ſtimulantur, ſola Venæ ſectio levamen adferet, à qua tum revelluntur acres iſti humores, tum etiam ſanguis ad debitam redigitur temperiem.

Neque eſt, cur quis miretur me in teneris infantibus venæ ſectionem inſtituendam ſuadere, cùm ſanguis, quantum ego hactenus potuerim obſervare, haud minus tuto ex eorum venis, quam ex adultorum extrahatur. Et profecto ita eſt illa neceſſaria, ut nec ſymptomati memorato, nec aliis quibuſdam, quæ infantibus accidere ſolent, omiſſa Phlebotomia, certò mederi valeamus. Ex. gr. quo pacto Puerorum *Dentientium Convulſionibus*, quæ *nono*, *decimoque* menſe ſuperveniunt (cum gingivarum intumeſcentia, doloreque, à quibus comprimuntur nervi, atque irritantur, unde etiam Paroxyſmi iſti naſcuntur) ſine Venæ ſectione opem feremus? Quæ ſola in dicto Affectu *ſpecificis* quibuſcunque, *vel* decantatiſſimis, quæ hactenus innotuere, longe eſt anteferenda: quorum nonnulla adventitio calore nocent etiam, & dum occulta aliqua proprietate morbo adverſari creduntur, manifeſto calore eidem militant, atque ægrum ad plures deducunt. Prætereo impræſentiarum ingens illud ſolatium, quod adfert Venę ſectio Infantum *Pertuſſi* (quam Noſtrates vocant *Hooping Coug*) in qua Remedia quęlibet Pectori dicata poſt ſe linquit intervallo.

Quod de horum ſymptomatum *Morbillis* decedentibus ſupervenientium curatione jam diximus, nonnunquam etiam eiſdem florentibus poteſt competere, ſi nimirum artificiali, ſi fas eſt dicere, atque adſcititio calori ea debeantur. Hoc anno 1670. famulam Dominæ *Annę Barington* hoc morbo laborantem, una cum *Febre*, *Diſpnęa*, *Maculiſque purpureis* corpus omne deturpantibus, aliiſque ſymptomatis quamplurimis periculoſiſſimis, Medicus inviſebam; cùm regimini, & medicamentis, quæ ſatis multa uſurpaverat, calidioribus iſta omnia tribuerem,

rem, ſanguinem è brachio extrahendum curavi; & Ptiſanam Pectoralem, atque Refrigerantem ſæpe aſſumendam præſcripſi, quorum ope, & regiminis ſimul temperatioris, & maculæ, atque alia omnia ſymptomata pedetentim evaneſcebant.

Hicce Morbus, menſe *Januario*, ut dictum eſt, natus, ad *Æquinoctium* uſque *Vernum* creſcebat in dies; à quo tempore imminuta paulatim vi, ſequenti *Julio* planè deſiit; nec eſt reverſus per omnes annos, quibus hæc *Conſtitutio* dominabatur, niſi quòd inſequenti Vere, nonnullibi, licèt rarius, ſe oſtenderet. De *Morbillis* hęc dicta ſunto.

CAPUT VI.

Variolæ Anomalæ Annorum 1670, 71, 72.

M*Orbilli* prędicti, (quod jam ſupra innuimus) *Variolarum* ſpeciem, ab illa, quam propagaverat *Conſtitutio* præcedens, diverſam introducebant, eodem fere cum illis tempore ingredientem, initio ſcil. *Januarii* 1669. quæ licèt non uſque adeo Epidemica, atque ipſi Morbilli, eoſdem tamen comitabatur per omne illud tempus, quo dominabantur, atque iis etiam fatiſcentibus, per reſiduos hujus Conſtitutionis annos perſeverabat. *Dyſenteriis* nihilominus primas concedebat, ſub auſpiciis *Autumni* iiſdem faventis, atque amiciſſimi, graſſantibus; *Hyeme* verò, *Dyſenteriis* aliena tempeſtate preſſis, denuo recrudeſcebat hæc, de qua agimus, ſpecies. Atque hunc ſervabant ordinem per ſingulos hujus *Conſtitutionis* annos, niſi quod poſtremo, quo illa vigebat, *Autumno*, Anno ſc. 72. (langueſcente jam iſta *Conſtitutione*, & Dyſenterias jam exoleſcen-

tes segnius promovente) *Variolæ* præter solitū hoc quoque tempore grassabantur, atque ita pares *Dysenteriis* concurrebant, ut haud facile esset dictu, quis morbus plures occuparet; licèt, quantum ego conjectando valui, prævalere *Dysenteria* adhuc videretur. Quin & hę etiam *Variolæ*, ad exemplum Epidemicorum aliorum quorumlibet, primo statim insultu atrociores erant, atque in dies increbrescebant, donec ad statum pervenissent, quem semel transgressæ, tum quoad symptomatum vehementiam, tum ægrorum numerum, sensim imminuebantur.

Sed ut particularia earum Phænomena referamus; haud parum præter opinionem mihi primum comparebat hoc *Variolarum* genus, cùm animadverterem istud quam plurimis phęnomenis insigniorbus ab eo differre, quod produxerat *Constitutio* pręcedens, & in quibus observandis me operam satis sedulam olim collocasse rebar. Hęc tantum *earum* Phænomena ab alterius generis Phænomenis dissidentia impræsentiarum tractabo, prætermissis iis, quę cum Variolis ita prolixè suprà descriptis habebant communia.

Discretum Variolarum genus *his* tantum à genere *Discreto communi* alterius *Constitutionis* disterminabatur: Primò, quod cum in iis, quoties erat *interstinctæ*, Eruptio diem *quartum* prævertere non soleret, hìc in *tertium* plerunque incidebat; quod *Confluentibus* solenne quidem est. Deinde non ad eam magnitudinem, procedente morbo, hìc assurgebant pustulæ, atque in alio genere; magis autem exasperabantur in minori mole, & sub diebus ultimis, ubi jam maturuerant, *nigræ* frequentius visebantur. Illud etiam addam, quod nonnunquam, licèt rarius, ægrum etiam paucissimis notatum pustulis,

ſtulis, *Ptyaliſmus*, haud ſecus, atque in *Confluentibus*, exerceret. Ex quibus conficitur, *Diſtinctas* hujus *Conſtitutionis* Variolas ad *Confluentium* naturam propius accedere, atque *Inflammationis* magis intenſæ eſſe participes, quam quæ in *Diſtincto* genere uſuvenire ſolet.

Confluentes vero ab aliis, quas per alios annos ego obſervaveram, *Confluentibus*, in multis, quæ jam recenſebo, diſcrepabant. Nunc *ſecundo*, nunc *tertio* die ſe primùm monſtrabant, ſpecie tumoris ſubrubri, atque uniformis, vultum omnem contegentis, *Eryſipelate* quidem denſioris, nullo fere viſibili puſtularum diſcrimine; reliquum corpus congeries quędam (ceu panni latiores) ex infinitis propemodum puſtulis rubris efferatis in unam conflatæ variegabant, inter quas ſparſę, in femoribus pręcipuè, veſiculę quędam ſatis conſpicuæ, ambuſtorum ad inſtar, ſero limpidiore diſtentæ eminebant, quod quidem diſrupta ſubinde pellicula copioſè effluebat, ſubjecta carne nigredine, & Sphacelo quaſi affecta. Rarius autem occurrebat hoc tam dirum ſymptoma, idque primo tantum menſe, quo hæc ſpecies regnabat: Quo tẽpore inter alios ita male multatos, ineunte *Januario* 1669. 70. accerſiri me curavit vir probus, nomine *Collins*, Zythepſa in Parochia S. *Ægidii*, cujus filius adhuc infans veſiculas habuit in femoribus juglandem nucem exęquantes, ſero limpidiore repletas; quibus diſruptis ſubſtrata caro quaſi mortificata omnino comparebat, atque non ita diu poſt æger fatis conceſſit; quæ & eorum omnium ſors fuit, quos hoc tam funeſto ſymptomate correptos vidi unquam. Die *undecimo* circiter, pellicula alba reſplendens tumori ſubrubro, variis faciei partibus, & paulatim vultui omni obducta eſt. Pel-

licula hęc alba brevi post materiam quandam crustosam splendescentem eructabat, colore quidem neque flavo, neque fusco, (qui duo in aliis Variolarum speciebus reperiuntur) sed rubro saturato, concretum sanguinem imitante, qui maturescente pustula ad nigrorem in dies magis accedebat, donec tandem facies integra nigredine, fuliginis omnino æmula, tingeretur: Cùmque in alia Variolarum *Confluentium* specie dies *undecimus* in maximum vitæ discrimen ægros adduceret, & plerisque emorientium supremus esset, in hac specie æger, nisi regimine immoderatè calido oppressus mortis refrigerium maturiùs præoccupasset, *decimum quartum* ut plurimum diem, aliquando etiam *decimum septimum* expectabat, quo demum elapso, salva res erat. Notandum est tamen, quod qui lethalibus istis vesiculis, ac mortificatione, quę nonnullis primo mense, quo hæc species invadebat, accidisse memoravimus, Libitinæ destinabantur, intra paucos dies ab eruptione interibant.

Et Febris, & symptomata alia omnia, quæ vel præcedebant, vel comitabantur hoc Variolarum genus, graviora erant, quam in præcedente, & Inflammationis adhuc majoris manifesta dabant indicia. Ægri ad Salivationem erant procliviores: Pustulæ & efferatiores, & mole longe minores; ita ut non facilè, ubi primum apparebant, ab *Erysipelate* quis eas discreverit, vel etiam à *Morbillis*, nisi quòd hi ex die Eruptionis, & aliis signis in historia morbillorum supra recensitis, certò innotescant. Pustulis decidentibus furfures diutius hęrebant, fędioraque stigmata inurebant cuti.

Operæ pretium est & illud adjungere, quòd durante hac anni *Constitutione*, qua tam Epidemicè sævie-

ſæviebant Dyſenteriæ, *Variolæ* regimine juſto calidiore provocatæ per Dyſenteriam nonnunquam viam ſibi facerent, quod ne ſemel accidiſſe hactenus quidem animadverteram.

Obſervare autem convenit, *Variolas* haſce non ita diris ſymptomatis per omnia ſua tempora fuiſse ſtipata; poſtquam enim binos exegerant annos, tertio, ſcil. 1672. miteſcere cœperunt, & exuto nigro colore, paulatim ad flavum illum, & *favorum* ſimilem, accedebant, qui *Variolis Legitimis* matureſcentibus eſt proprius, ita ut poſtremo hujus *Conſtitutionis* anno benignę plane eſsent, & boni moris, habita generis ratione. Quo non obſtante, ſatis liquebat illas ad aliam prorſus Claſsem relegandas eſse, ex puſtularum nimirum exiguitate tam eximia, ad ſalivationem diſpoſitione, atque aliis.

* Quamlibet ob cauſarum Differentię cujuslibet ſpecificæ, qua immergimur, ignorantiam, impoſſibile fuerit *rationem* harum Variolarum *formalem* comprehendere, quatenus ab illis, quas alia promit *Conſtitutio*, contradiſtinguuntur; mihi tamen liquido conſtabat ex ſingulis Phęnomenis *inflammationem* in his, quam in illis longè immaniorem fuiſse, ac proinde omnem medendi rationem in eo ſtare, ut pluribus adhuc repagulis ſiſteretur effrænata ſanguinis ebullitio. Id autem maximè efficiebatur (poſt *Hypnotica* dicto modo exhibita) regimine temperato, indulgendo ſcil. ęgro uſum liberaliorem liquoris alicujus, qui non eum excalefaceret, ſed potius fervidiſſimum illum ęſtum (quo hic morbus, puſtulis maximè ad maturitatem jam pervenientibus, miſeros præ cęteris quibuſque morbis fatigat, atque exurit) illicò commitigaret. *Decoctum Album* dictum

* *Curatio.*

ctum, ex *pane ſc.* & *C. C. C.* exigua quantitate in multa aqua factum, & Saccharo dulcoratum hìc juvabat; at Hydrogale è tribus Aquæ partibus, & Lactis una ſimul coctis, & ęgri palato, & votis magis, ut plurimum, refrigerando reſpondit; nec eo tantum profecit ingeſti liquoris copia, quo inſignem calorem, cum *Maturationis* Febre præcipuè vigentem, reſtingueret, ſed quatenus Ptyaliſmum etiam promoveret, atque eundem diutiùs protraheret, quàm poterat fieri, ſi ęger nimio æſtuaret calore. Præter hæc omnia, ſępenumero ita bene ceſſiſſe liquores hoſce affatim hauſtos obſervavi, ut eorum uſu *Variolæ*, quæ cum peſſimis *Confluentiæ* ſignis exibant, progrediente morbo *Diſtinctæ* ſint factæ; puſtulę, quæ matureſcentes rubram primò, mox nigram materiam aliter evomuiſſent, flaviſſimæ comparerent; pro efferatis inſuper, atque minutulis, *benignæ*, atque optimi moris haberentur.

Neque etiam *Fluxus Menſium*, qui fœminis hoc morbo laborantibus haud infrequens accidit, liberalem horum liquorum uſum quicquam prohibet; imo vero & ſuadet, ſi nempe tempore non ſoluto iſti fluant. Etenim non jam alia de cauſa periclitantur fœminæ, niſi quòd ſanguis ab immodico morbi calore plus juſto attenuatus, qua data porta ruat, naturę ductus ſequens; præſertim ubi noxia Curatricum temeritas, regimine calidiori, & *Decocto C. C. cum floribus Calendulæ, &c.* adhibitis, oleum igni affuderit. Quicquid autem ſanguinem potenter diluit, contemperatque, licèt non immediatè, in quantum tamen ejuſdem fluxum cohibet, tũ puſtulis, tum faciei, manuumque tumori in ſtatu conſervandis neceſſariò conferet; cùm ex adverſo Remedia calidiora, licèt ad hunc ſcopum rectiùs videantur

col-

collimare, cùm tamen jugem hunc ſanguinis fluxum promoveant, longiſſimè aberrent. Quinimo nec dubium mihi eſt quamplurimas mulieres hoc errore periiſſe, dum ſc. Aſſiſtentes, ne puſtulæ ob ſanguinis fluxum conciderent, veriti, malo huic Cardiacis medicamentis, & regimine adhuc calidiori adhibitis occurrere niterentur, quo facto miſellas certiùs peſſundederunt; quantumlibet *adſtringentia* varia Cardiacis admiſcentes, Hæmorrhagiã ſiſtere, atque puſtularum unà, tumoriſque debitam elevationem tueri ſategerint.

Haud ita pridem *Dominam* tam virtutibus, quam ſtirpe prænobilem, *Variolis nigris*, & mali moris laborantem, tractavi. Quamvis autem ab initio iis omnibus illi interdixeram, à quibus ſanguis exagitari poterat, cùm tamen temperamento eſſet admodum ſanguineo, viridi juventa, vegetaque, fervida etiam anni tempeſtas accederet, derepente, tertio ſcilicet die ab eruptione, ita largo *Menſium profluvio*, tempore illis non debito, correpta eſt, ut aſtantes mulieres eam jam abortiviſſe ſuſpicarentur. Licèt hoc ſymptoma ad dies multos importunè urgeret, non tamen idcirco exiſtimavi Lactis, & Aquę uſum à me præſcriptorum intermitti debere: quid quod magis jam neceſſarium illum eſſe, & liberaliùs adhuc indulgendum cenſuerim; quod etiam per omnem morbi decurſum factitavimus, præſertim cùm appeteret *Febris Maturatio*. Quo quidem tempore Medicus Doctiſſimus, Candidiſſimuſque, Dominus *Do. Millington*, ejuſdem mecum olim *Collegii Socius*, jam amiciſſimus, ad ſociam operam invitabatur; qui cùm omnia ſatis benè reſpondere, pro hujus morbi genio animadverteret, mihi lubens aſſenſit, ut pergeret ægra dictos liquores affatim hau-

haurire, quos ipsa sibi gratissimos, & tàm ad salivam facere, quàm ad refrigerium, & refectionem sæpè affirmabat. Cùm vero jam indurari facies cęperit, & crustra obduci, ab halitibus putridis à materia purulenta, quę in hoc pessimo *Variolarum* genere malè olebat, intromittendis ęgrę nostræ metuentes, vini Canarini semicocti cochlearia paucula, semel in die assumenda, vel quoties in ventriculo ægritudinem aliquam persentisceret, concessimus. Pauculis hisce, nisi quod haustulum etiam *Paregoricum* hora somni quotidie imperavimus, convaluit; neque delirio, neque alio quovis symptomate, pręter dictam Hęmorrhagiam, grave aliquod periculum minitante. Facies, manusque satis intumescebant; pustulę, quãtum tulit morbi species, satis magnę erant; Salivatio copiosa, & facilis ad metas usque; postremò, quantumlibet pustulę, quę faciem obsidebant, cùm maturescerent, nigredinem affectare viderentur, in plerisque tamen ejus partibus flavescebant.

Quibuscunque verò caloris, atque inflammationis gradibus *Variolarum* species, huic *Constitutioni* peculiaris, alias aliarum *Constitutionum* species superaverit, cùm tamen *Discretæ* essent Pustulę, vel saltem *paucæ*, docuit experientia, non opus esse tanta prędictorum liquorum quantitate ingerenda; satis autem fuit, ut ęger pro sitis modo, atque imperio cerevisiam tenuem potaret, jusculis Avenaceis, Panatella, & pomo cocto subinde vesceretur, & si ex Ephebis excesserat, *Paregoricum ex Syrupo de meconio*, cùm vel ægrotaret, vel ob nimias vigilias delirare inciperet, assumeret. Neque aliud quicquam tentabam (nisi quòd ęgros lecto addicerem) ubi pustulę *rarę* comparebant. Atque hac sola Methodo Charissimus mihi filius, *UVilliam Sydenham*,

di-

distincto hujuscemodi Variolarum genere laborans mense *Decembri* 1670, favente Numine, restitutus est.

De Variolis hujus *Constitutionis* nihil superaddam, cùm jam aliam speciem fusiùs tractaverim, à quibus hę in eo tantùm discrepant, quòd naturę sc. calidioris fuerint, & magis *inflammatorię*; unde sequitur, diligentiorem adhuc operam fuisse navandam, ut restingueretur intensior iste calor, qui tam iis naturalis erat, & ęgro ita certum minitabatur incendium.

CAPUT VII.

Colicę Biliosę An. 1670, 71, 72.

PEr omnes hujus *Constitutionis* annos, cùm sanguis ad humores cholericos, fervidosque in viscera deponendos propensior esset, *Colica Biliosa* pręter solitum plures invasit; qui morbus licèt *Chronicis* annumerari debeat, ac proinde extra oleas mihi sit, cùm tamen ab eadem sanguinis indispositione penderet hoc tempore, à qua & *Epidemici* plerique, qui tum grassabantur, vel eo nomine hic mihi veniet tractandus, pręcipuè verò quia animadverti, morbum huncce eadem planè pręcessisse symptomata Febrilia, quæ *Dysenteriam* per illa tempora regnantem præcedere solebant; atque eundem etiam aliquando (quod suprà notavi) *Dysenteriam*, quæ post diuturnos cruciatus ægro tandem valedixisse videretur, fuisse insecutum. Ubi verò *Dysenteriam* diutinam non excipiebat, plerumque à Febre ordiebatur, quæ per horas aliquot tantùm affligens, in hunc morbum solebat desinere. Juvenes ut plurimum

tem-

temperamento calido, ac bilioso præditos, ęstate prę-
sertim adoritur. Intestinorum dolor atrocissimus est,
& prę cæteris omnibus, quibuscum mortalium ca-
lamitosissimi committuntur, maximè intolerabilis.
Intestina nonnunquam quasi injecta fascia constrin-
git, nunc in punctum contractus quasi terebello per-
forat: subinde remittitur dolor, mox recrudescit Pa-
roxysmus, quem æger pręsentiens, vultu miserabili,
atque ejulatu ceu pręsentem exhorret, & aversatur.
Sub initio hujus morbi non ita certò ad unum ali-
quod punctum determinatur dolor atque in ejusdem
progressu, neque tam crebra est vomituritio, neque
alvus ita pertinaciter *Catharticorum* vim eludit; quo
autem magis augetur dolor, eò obstinatiùs in puncto
figitur, vomituritio succedit frequentior, & major
alvi adstrictio; donec tandem ab ineluctabili horum
symptomatum vi *totalis Peristaltici intestinorum mo-
tus inversio* (nisi maturiùs quis tulerit suppetias)
atque *Iliaca Passio* procurantur; in quo morbo *Ca-
thartica* Medicamēta omnia in *Emetica* statim trās-
eunt: Enemata etiam injecta, unà cum alvi fęci-
bus, per omnem intestinorum ductum sursum lata,
vomitu ejiciuntur. Quę hoc modo excernitur ma-
teria, sincera si fuerit, atque ἀμιγὴς, viridis aliquan-
do, aliquando etiam flava, aut insoliti cujusdam
coloris spectatur.

Cùm singula hujus Affectus Phęnomena eum ab
acri aliquo sive humore, sive halitu, è massa sangui-
nea in intestina excusso, nasci apertè doceāt, Indica-
tio Curativa primaria mihi hæc est, ut sc. evacuetur
dictus humor, tam *Antecedens* in venis, quàm *Conti-
nens* in visceribus conclusus; altera verò ab hac, ut
Anodynorum usu & compescatur humorum eò tē-
dentium impetus, & mitigetur immitissimus dolor.

* San-

* Sanguinem itaque è brachii venis paulo liberalius educi (si nempe id fuerit hactenus intentatum) & post horas 3, vel 4 Anodynum exhiberi curo. Postero die Catharticum aliquod Lenitivum præscribo, interposito die uno repetendum, ad tertiam etiam nonnunquam vicem, prout humoris reliquiæ plures mihi videntur, aut pauciores. Observandum est autem, quod si malum hoc sive Fructibus Horariis nimis avidè ingestis, sive alii cibo cuicunque δυσπέπτῳ originem suam debeat, unde scil. succi pravi, corruptique primùm in sanguinem transmittebantur, atque ex eodem postliminio in viscera; rebus, inquam, sic stantibus, ventriculus ante omnia eluendus est, Lacte Cerevisiato affatim hausto, & per vomitum rejecto, quo exantlato, Anodynum propinandum est; sequenti autem die primùm vena secanda, & in cęteris eo, quem jam docuimus, ordine procedendum.

At vero cum & doloris vehementia, & vomituritio, ob quam intestina ad inversionem quasi feruntur, Catharticorum operationi obsistant, intendendæ sunt eorundem vires, neque Leo subere excipiendus: frustra enim mitius Catharticum exhibueris, nisi fortè æger alvo sit facile solubili, quod diligenter inquirendum est: Cùm enim hujusmodi medicamen viam sibi facere per intestinorum canales non valeat, æger ab eo læditur magis, dum scilicet ab ejusdem inefficaci agitatione & vomitus, & dolor augentur. Potio Cathartica Lenitiva ex infusione *Tamarin. fol. Senn. & Rhei*, in qua dissolvi possunt *Manna, & Syr. Rosac.* Catharticis aliis anteferenda, cùm humores minus exagitet, & commoveat: Cùm tamen sive ob ægri aversationem medicamenti for-

* *Curatio.*

formę liquidioris, sive vomituritionem, in ventriculo retineri vix queat, Pilulæ necessariò in subsidiũ vocandæ; inter quas *Cochiæ* mihi prę cæteris semper placuere, utpote certissimo pede quam cœperunt viam insistentes, tum in hoc casu, tum in aliis plerisque. Ubi verò tanta est sive Ventriculi debilitas, sive etiam Vomiturio, ut nec Pilulę possint detineri, ibi remedium primò *Anodynum* impero, & paucis horis elapsis *Catharticum*, eo temporis spatio interjecto, ut *Catharticum* à *Narcotico* tanto distet intervallo, ut ab eo non vincatur, & pereat, eas autem in ventriculo moras trahat, quæ ad virtutem Purgativam eidem communicandam sufficiant, ut suam demum exerat operationem, cessante altero. Licèt *Catharticum*, modò id possit fieri, diu post *Anodynum* rectissimè propinetur, cùm etiam ad horas duodecim ab hoc assumpto alvus isti ægriùs respondeat, atque non nisi operosiùs solvatur.

Cùm autem hic, uti in aliis plerisque morbis, in quibus indicantur *Narcotica*, *Catharticum* semper dolorem intendat (saltem finita jam operatione, qua quidem vigente mitiùs nonnunquam cum ęgro agitur) idcirco solenne mihi est *Anodynum* ingerere, ubi primùm expiravit *Cathartici* ἐνέργεια. Quale quidem mane etiam, & serò quotidie hauriendum impero, spatio sc. omni inter Purgationes medio, quo certiùs dolorem consopiam, donec Catharsis debitè fuerit celebrata.

Peracta *Catharsi*, humorum ὀργασμὸν compescere (quod jam solum restat agendum) *Anodyno* mane, & vesperi jugiter exhibito, contendo; quod etiam sępius aliquando est repetendum: nec unquam mihi contigit, dolores vehementiores sedare posse, nisi Dosi largiori, & reiterata; quæ enim alteri malo de-

debellando par esset, ab hoc vincitur, violentia doloris remedii vires frangente. Tutissimè autẽ repetuntur *Narcotica* urgente hujusmodi dolore, non item ubi ille desierit. Quamobrem doloris indicium secutus, *Narcoticum* repeto, donec vel cessaverit ille, vel admodum fuerit mitigatus; eo nihilominus interjecto temporis spatio, ut compertum mihi sit, quid à dosi præcedente sperari debeat, antequam alteram superaddam. Plerumque verò, nisi ubi sũmè viget dolor, *Paregoricum* mane, & serò exhibitum sufficiet. *Anodynum* mihi familiare *Laudanum* istud *Liquidum* est suprà descriptum, cujus *guttę* xvi. in Aqua Cardiaca stillatitia solvuntur, vel augetur dosis pro doloris magnitudine.

Simplicissima hęc methodus, qua primùm Humor peccans Venæ sectione, & Purgatione evacuatur, deinde *Narcoticorum* ope conciliatur quies, semper mihi felicissimè cessit præ aliis, quę mihi hactenus innotuere omnibus. Cùm *Enemata* Carminantia, eo fine injecta, ut humores acres exterminent, crabrones irritent tantùm, & concitato humorum tumultu diuturniorem reddant morbũ. Hic autem imprimis animadverti volo, quòd licèt tàm Phlebotomiam, quàm Catharsin huic sedandi Methodo necessariò esse pręmittendam affirmavero, nonnunquam tamen, re ita postulante, ea utraque dimissa, à *Paregoricis* ordiẽda tela est: Exempli gratia, ubi ob prægressam ægritudinem aliquam Evacuationes copiosiores non ita diu ante *Colicæ* advẽtum institutæ fuerint (non raro enim ob viscerum debilitatem, maximè si accedat major caloris gradus à vino, vel spirituoso liquore alio immodicè hausto, qui nuper ab alio convaluere morbo, in hunc pręcipitantur) hoc, inquam, in casu non modò non ne-

ces-

cessarium, sed & noxium esse censeo, alia insuper adjiciendo Cathartica novos excitare tumultus; atque omnia denuò perturbare. Illud jam taceo, quod in hoc Affectu ęger ut plurimum, priùs quàm consulatur Medicus, repetito *Enematum* usu intestina satis proluit; ita ut partim hac de causa, partim ob diuturniorem morbi moram *Narcotica* ferè sola in usum videantur revocanda.

Mense *Augusto* 1671, Nobilissimus Dominus Baro *Annesly Colica Biliosa* laborans cum cruciatu intolerabili, & frequenti vomituritione, jam ab aliquot diebus ad Castellum de *Belvoir* accersiri me jussit: nullum non Enematum genus, atque alia insuper remedia à Medicis Doctissimis, Expertissimisque eo locorum degentibus præscripta jam tentaverat. Ego nullis usus ambagibus, repetitum Narcoticorum usum ad normam jam traditam suasi, quorum ope propediem convaluit, & mecum ad urbem sanus rediit.

Quandoquidem autem dolor hic præ cæteris quibusque ex sua natura reciduus sit, omnis ei revertendi ansa *Anodyno* bis quotidiè ad aliquot dies exhibito pręscindenda est. Quòd si, quoties intermittitur Narcoticum, dolor subinde recrudescat, (ut nonnunquam fit) nihil à me hactenus excogitari potuit, quod ad persanandum ægrum ita certò faceret atque *Equitatio*, vel in curru vectio, quo longiora itinera confici debuere; Anodyno interim mane, & serò indesinenter propinato. Hujusmodi enim exercitiis materia morbum committens in corporis habitum deducitur, & sanguis perpetua agitatione comminutus de novo quasi depuratur; ipsaque demum intestina caloris nativi excitatione haud parum corroborantur, ac refocillantur. Nec pudet fateri,

teri, me dicto exercitio in partes adscito morbum hunc, cui alio quovis modo devincendo par non fui, plus semel penitus expulisse. Neque verò illud tentandum est, nisi post evacuationes debitas sufficienter celebratas, neque ab eo nisi post dies aliquam multos desistendum.

Pauper quidam mihi vicinus, qui & adhuc est superstes, *Colica Biliosa* vehementissima per hos annos laboravit; quam *Catharticis*, *Clysteribus*, *Globulisque plumbeis* devoratis expugnare diu, sed frustra erat conatus: Hic *Ego* ad frequentem Narcoticorum usum confugi; neque pœnitenda opera; quamdiu enim ista repeterentur, satis rectè habuit; sed cùm his palliaretur tantum malum, non extirparetur, (revertebatur enim ut primùm erat exhausta Narcoticorum vis,) ego hominis misertus, & gravi morbo, & re angusta afflictissimi, Equum ex meis commodabam, quo iter dicto jam modo peragendum aggrederetur; eoque ad dies pauculos continuato, viscera eas vires recepere, ut morbi reliquiis excutiendis paria jam essent, & sine Anodynorum presidio omnino convalesceret.

Et ut quod res est loquar, non in hoc tantùm casu, sed in morbis aliis *Chronicis* quàm pluribus hoc exercitii genus nunquam non cum uberrimo fructu usurpatum memini, modò quis in illo improbiùs perseveraret. Si enim nobiscum reputemus ventrem inferiorem; in quo disponuntur organa secretoria, hoc maximè exercitio vibrari, eaque succussationibus aliquot mille uno in die exagitari solere, facile credemus, eadem succum quemlibet recrementitium ibi impactum ope dicti exercitii posse excutere; & (quod majoris adhuc est momenti) validiori ista caloris nativi excitatione ita corrobo-

Q rari,

rari, ut munere, quod iis mandavit natura, in sanguine depurando rectè defungantur.

Diætam, si junior fuerit ęger, & calidioris temperamenti, refrigerantem, atque incrassantem impero, puta Hordei cremorem, Panatellam, *&c.* & tertio quoque die, si latret adhuc stomachus, pullum teneriorem, merulamve piscem coctum; Potum non alium concedo, quàm cerevisiam tenuem, mitemq; vel lac cum Aqua coctum, neque ulteriùs quidquam indulgeo, nisi Equitatio ad redintegrandam sanitatem necessaria pleniorem victum, & generosiorem postulet liquorem, quibus rependantur spirituum exercitio exhauriendorum damna.

Quinimò observatione constat, quòd ubi hic morbus minùs peritè tractatus diutissimè fatigaverit, ita ut viscera elanguescerent, atque æger extrema jam macie, atque debilitate tantùm non esset confectus; in hoc, inquam, casu liberalior sive *Aquæ Epidemicæ*, sive *Mirabilis*, sive alius demum cujuscunque, qua sanus maximè delectabatur, usus, hoc tempore eundem ultra spem omnem juverit; hujus enim ope paucissimæ istę caloris nativi, spirituumque reliquiæ excitabantur, & fermentum pręternaturale visceribus adhærens, & novis paroxysmis fomitem subinde ministrans, à liquoribus magis spirituosis extinguebatur.

Porrò ut in morbi curatione, ita etiam & eodem jam depulso, Diæta illa tenuis, de qua diximus, adhuc aliquandiu est observanda. Cùm enim morbus hic recidivam præ aliis omnibus affectet; atque insuper sedem sibi delegerit pręcipua Coctionis instrumenta (*viscera* intelligo jam ab eodem infirmata) vel levissimus hujus generis error malum haud leve confestim apportabit. Quocirca tam in hoc, quàm in

cę-

ceteris omnibus viscerum Affectibus cibi δυσπεπτοι, cane pejus, & angue sunt vitandi; & qui conceduntur εὔπεπτοι, ea tantùm quantitate sumendi, quæ ad vitam sustinendam possit sufficere.

* Feminarum nonnullas vexat *Affectus Hysterici* species quædam, *Colicam Biliosam* ita ad unguem referens, tàm doloris acerbitate, quàm situ, tum etiam humoribus coloris flavi, viridisque vomitu rejectis, ut mihi obiter tractanda veniat, ne à quopiam pro jam dicto morbo hæc habeatur.

Quæ habitu corporis laxo, crudoq; sunt mulieres, cum hoc malo præ ceteris conflictantur, quæque alio aliquo Affectu Hysterico jam pridem laboravere, aut (quod sæpenumero fieri solet) quæ à partu difficili, ac laborioso ob natum infantem grandiusculum, qui vires, & naturam maternas nimis exhausit, vix evasere. Regionem ventriculi, nonnunquam & paulo inferiorem, dolor haud mitior, quàm in Passione Colica, Iliacave primùm obsidet, quem vomitiones sequntur enormes, nunc viridis materiæ, nunc verò flavæ. His accedit (quod sæpe observavi) major animi dejectio, desperatioque, quàm in morbo alio quocunque. Post diem unum, alterumve facessit dolor, qui post paucas septimanas revertitur, nihilo leniùs sæviens, quàm antequam solveretur Paroxysmus, *Icterum* quandoque satis spectabilem, comitem sibi adsciscit, intra dies pauculos sponte evanescentem. Cessantibus jam symptomatis omnibus, ubi ægra sibi satis valere videatur, levissima animi commotio, sive ab ira, sive à dolore ea fuerit excitata (quibus hoc in casu promptissimè afficiuntur fœminæ) dolorem ferè revocat; quod etiam & de Ambulatione, & de alio exercitio quolibet præmaturè

* *Colica Hysterica.*

nimis suscepto dicendum est; cùm ab hujusmodi causis eleventur vapores in habitu corporis laxo, atque imbecilliori. *Vapores* cum vulgo dico, cùm sive istiusmodi sint, sive *Convulsiones* particularum partium, utrovis pariter modo solventur φαινόμενα. Hi vapores, sive Convulsiones hæ, ubi hanc, illamve corporis regionem invaserint, pariunt symptomata, ei, quam invasere, parti accommoda; ac proinde licèt unum, atque eundem ubique morbum faciant, plerósque, tamen, quibus miseri cruciantur, affabrè simulant; quod vel ex hoc liquet Affectu, qui cùm partes *Colo* adjacentes insederit, *Colicam Biliosam* adamussim imitatur. Neque minùs id patet in multis aliis corporis partibus eodem morbo tactis; e. g. nonnunquam *Renum* alterum vehemētissimo dolore afficit, unde vomitus immanis; atque etiam per uretheris ductum persępe delatus, *calculum* simulat, & cùm ab Enematis, aliisque medicamentis Lithontripticis, & calculo exturbando dicatis exasperatur, uno, eodemque tenore diutissimè affligit, subinde etiam (pręter morem suum, cùm per se omni vacet periculo) ægrum ad plures deducit. Vidi insuper & symptomata ab eodem prognata, quæ *vesicæ calculum* omnino referebant: Non ita diu est, à quo noctu excitabar, ut Comitissæ mihi vicinæ, dolore in vesicæ regione admodum violento, & urinæ suppressione derepente correptæ, consulerem: Cùm ego illam Affectibus Hystericis variis obnoxiam certò scirem, atque ex eo augurarer, non isto eam, quem putabat, laborare morbo, Enemata, quæ parabat ancilla, injici non patiebar, ne ab iis cresceret morbus, at horum loco, atque Emollientium, v. gr. *Syr. de Althæa, &c.* quæ adferebat Pharmacopola, *Narcoticum* exhibui, quod symptoma illud subitò com-

compescuit. Neque sanè *vel* una aliqua pars corporis ab hujus mali insultibus penitus eximitur, sive interna ea fuerit, sive externa, ut sunt Fauces, Coxæ, Crura, in quibus omnibus dolorem excitat intolerabilem, atque, ubi discesserit, teneritudinem quandam, quę tangi recuset, relinquit, perinde ac si carnes multo verbere fuerint emollitę.

Quemadmodum autem quędam ad *Colicę Hystericæ* historiam pertinentia obiter tradidi, ne sc. illa pro *Biliosa* falsò haberetur; ita & quędam etiam alia ἐν παρόδῳ attingam, ad *symptomatis* doloris, qui eam comitatur, curationem facientia: *Curatio* enim *radicalis*, quæ *morbum* sublata causa tollit, alterius omnino est & speculationis, & loci.

Venæ sectio, & repetitæ purgationes, quæ in *Colica Biliosa* incipiente apertissimè indicantur, hìc locum non habent, nisi in casu infrà dicendo. Docet enim experientia, & exasperari dolorem, & invalescere symptomata alia omnia, à tumultu, quem ista cient, adjuta; atque adeò plus semel animadverti, *Enematum*, vel lenissimorum, repetitionem, continuam symptomatum seriem invexisse. Experientiæ ratio etiam astipulabitur, quę morbum hunc à spirituum potius ἀταξίᾳ, atque inordinato motu, quàm humorum vitio aliquo produci dictabit, si expendamus nempe circumstantias illas, quibus ut plurimum originem suam debet: Hujusmodi sunt magnæ, atque indebitæ sanguinis profusiones, motus animi, uti etiam & corporis violentiores, & alia id genus. Quæ omnia remedia illa suadent proscribenda, à quibus major spirituum perturbatio possit excitari, atque eorum loco *Anodyna* esse usurpanda, licèt *viridis*, ac pravus materiæ vomitu rejectæ color contrarium indicare videatur: Subtilior

enim est, atque minutior colorum speculatio, quàm ut evacuationibus, quas ipso facto nocentes deprehendimus, authoritatem conciliare valeat. Nullusque dubito, morbum hunc (qui licet acerbissimum dolorem, nullum tamen vitæ discrimen apportat) ob errores hoc nomine commissos, lethalem sępenumerò evadere. Adde, quòd si quis *Emeticum* vel fortissimum hodie propinaverit, ut sc. eam, quam putat, morbi mineram exhauriat, ægra postero die materiam æquè viridem, aut pravi alterius coloris, atque erat prior illa, evomet.

Observandum est tamen, eam quandoque sanguinis, atque humorum copiam reperiri, quæ *Narcotici* operationi eò usque obsistat, ut, quamlibet sæpissimè repetatur, orgasmum tamen cohibere nequeat, nisi secta priùs ægræ vena, aut alvo subducta; quod in fęminis temperamenti magis sanguinei, atque viraginibus mihi subiit notare. Si ita se res habeat, vel Phlebotomia, vel Catharsi, fortè etiam utraque, *Anodyno* via aperienda est. Celebrata enim harum utravis, *Narcoticum*, quod priùs summa licèt dosi exhibitum nihil quicquam profecit, jam etiam in mediocri dosi, effectum obtinebit, cui destinabatur. Raro autem hoc contingit, neque tum reiteranda sunt hæc remedia. Quibus præmissis, ubi opus iis fuerit, in *Anodynis* ea methodo, quam in *Colica Biliosa* proposuimus, exhibendis progrediendum est, quę crebriùs, parciùsve sunt ingerenda pro doloris recedentis ratione. Quę quidem Methodus præsens, atque instans vehementissimi doloris *symptoma* tantùm respicit; cùm non hic loci illam, qua morbi *causæ* occurritur, tractandam in me receperim.

Cùm verò hic morbus tam in Hypochondriacis, quàm Hystericis (nam utrobique, ut alio loco dicetur,

cetur, par est ratio) sæpissimè in *Ictero* desinere soleat, atq; iisdem passibus, quibus hic ingreditur, iste se proripiat; observādum occurrit, quòd in hac Icteri specie curanda Cathartica omnia vel omnino omittēda, vel si adhibēda fuerint, *Rhabarbaro* solùm, vel leni quovis Medicamento utendum. Etenim metuendum, ne à Catharsi novi tumultus cieantur, ac proinde Symptomata omnia postliminio recurrant. In hoc itaque casu nihil omnino agendum, cùm Icterus huic occasioni originem debens sensim sponte sua facessat, ac tandem brevi temporis spatio penitus evanescat: Sin autem Icterus longas moras nectat, atque non nisi ęgre discedere videatur, ad Remedia confugiendum. Hoc uti soleo, ♃. *Rad. Rub. Tinctor. & Curcumæ an.* ℥i. *Chelidon. maj. cum toto, & summitat. Centaur. min. an. M.* 1. *coq. in æqualibus partibus vini Rhenani, & aquę font. ad* lib. ii. *Colatura dissolve syrup. de quinque Radicibus* ℥ii. *M. s. f. Apozema, capiat* lib. ß. calidè mane, & serò usq; dum convaluerit. At ubi Icterus per se invadit, Colica neutiquam prægressa, omnino oportet, ut pręter alterantia jam dicta, etiam *Chologoga*, *i. e.* quæ per alvum bilem subducunt, ægro exhibeantur, nempe semel, vel bis antequam aggrediatur usum pręscripti Apozematis, & postea semel singulis septimanis durante ejusdem usu. Ut ♃. *Electuar. è succo rosar.* ℥ii. *Rhabarb. subtiliss. pulv.* ʒß. *Cremor. tartari* ℈i. *cum seq. syr. Cichor. cum Rheos. Bolus. Sumat summo mane, superbibendo vini Rhenani haustulum.* At si vel his diu continuatis morbus adhuc obstiterit, ad *Aquas ferreas*, quales sunt istę *Tunbrigenses*, adeundum, quę ex ipso fonte bibendę sunt singulis matutinis, dum convaluerit. Atque hęc de morbis hujus *Constitutionis*.

SECTIO QUINTA.

CAPUT I.

Constitutio Epidemica partis Anni 1673. *atque integrorum* 1674. 1675.

CIrca initium mensis * *Julii* 1673. alia quędam *Febris* species est ingressa, *Constitutione* verò, nec dum ita ad eam unicè disposita, ut penitus excluderentur *Constitutionis præcedentis* morbi, non admodum fuit Epidemica. Nondum enim desierat ista *Variolarum* species, quę Anno 1670. primum cœpit invadere, licèt jam & rariùs occurreret, & mitiora essent symptomata; ita ut bini hi morbi pari ferè passu procederent, neuter verò multùm grassaretur: *Priori* Constitutione nondum ita prorsus evanescente, ut nullos proferet morbos veteris prosapiæ, (*Dysenteriæ* enim perpaucæ adhuc reperiebantur,) neque *Nova* ita adhuc confirmata, ut eos produceret, qui alios exterminarent omnes.

Et per Autumnum hunc, & Hyemem omnem *Variolæ* pari cum hac *Febre* incedebant passu, neutro tamen morbo admodum grassante, atque interim tantùm non extinguebantur *Dysenteriæ*. *Novembri* autem tum currente, post acerrimum Gelu ad dies aliquot perdurans, succedente insperatò tempestate calidiori, quàm ego me per istud anni tempus unquam observasse memini, pauculæ Dysenterię, & paulò ante, & circiter Festum *Nativitatis*

* 1673.

tatis Domini hic illic ſpargebantur : Hęc autem extremum morientis Lucernę conatum referebant, mox enim morbus hicce (iſta ſaltem ejus ſpecies) omnino intercidit.

* Pręmaturè admodum ſequente Anno, menſe ſc. *Januario*, invadebant *Morbilli*, haud minùs Epidemici, atque erant iſti, qui eodem fermè tempore Anni 1670. fuerant ingreſſi. Etenim in nullam non ferè familiam ſe inſinuabant, infantes præ cæteris omnes adorti. Non autem perinde Regulares erant, neque Typum ita adamuſſim ſervabant, atq; iſti, qui prædicto anno infeſtabant. De hac autem illorum ab invicem diſcrepantia plura dicam, ubi de illis agam particulariùs. Hi magis in dies magiſq; graſſabantur ad *Æquinoctium* uſq; *Vernale*, à quo tempore iiſdem gradibus decreſcebant, donec paulò poſt elapſum *Solſtitium Æſtivum* tandem evaneſcerent.

Sicut autem *Morbilli Epidemici*, qui invadebant initio anni 1670, *Variolas nigras* ibidem deſcriptas introducebant, hi pariter haud minùs Epidemici, qui initio hujus anni comparebant, *Variolarum* ſpeciem introduxere iſti perſimilem. Cùm enim (quod priùs eſt notatum) *Variolæ* præcedentis *Conſtitutionis* poſt priores annos duos puſtulas emitterent minùs, ac minùs nigricantes, majores inſuper ſenſim, & majores, donec ſub finem anni 1673, pro ſpeciei ratione, mites eſſent, & benignæ, jam recepta priſtina feritate, & peſſimis ſymptomatis ſtipatæ revertebantur. Invaluit hæc Variolarũ ſpecies Autumno proximo, longiùs etiam in Hyemem excurrens, quæ cùm ſolitis calidior multò eſſet, morbo favebat; appetente verò tempeſtate frigidiore imminuta eſt, Febri jam graſſanti mox locum credens.

* 1674.

* *Febris* hæc, quæ per annum perſeverarat omnem, initio *Julii* 75. longè, latèq; depopulata eſt; ſed *Autumno* jam appropinquante in viſcera cœpit converti, nunc *Dyſenteriæ* ſymptomatis, nunc *Diarrhęæ* ſe prodens, licèt quandoque neque hanc haberet comitem, neque illam, ſed caput magis tentabat, ſtupidiores reddens ægros. *Variolæ* interea, quæ jam pauculos hinc inde affecerant, ſub *Æquinoctium Autumnale* penitùs diſparebant, vix unum, alterumve jugulantes. Jam enim *Febris* alios vincens Epidemicos anni prędominio potiebatur. Obſervandum eſt nihilominus, quòd cùm proclivior eſſet Febris hęc materiam morbificam in viſcera deponere, quæ Dyſenteriam quandoque, ſępius autem Diarrhęam excitabat, ex hac occaſione Ventris Tormina eam edidiſſe ſtragem vulgò putabantur, quæ Febri huic revera fuerat imputanda, licèt nemo, qui ægrotos hoc Autumno tractaverit, neſciùs ſit quantum invaluerit hæc Febris; ut nec etiam *Dyſenteriam* dictam, & *Diarrhęam* pro *ſymptomatis* magis, quàm *morbis* Eſſentialibus, ac *Primariis* haberi debuiſſe.

Hunc Febris iſta curſum tenuit per omnem Autumnum, nunc caput petens, nunc viſcera, ubique ſæviens ſub perſona ſymptomatum iis partibus accidentium, ad finem uſque *Octobris*: Quo tempore quę eo uſque tepida, atque ad inſtar ęſtatis placida fuerat tempeſtas, derepente in frigidam, humidamque eſt mutata; unde etiam *Catarrhi*, & *Tuſſis* increbuere magis, quàm alio ullo, quod memini, tempore. Quod autem maximi erat momenti, Tuſſibus hiſce ſupervenire ſolebat *Febris* hujus Conſtitutionis *Stationaria*, quæ anſa hinc arrepta, & magis graſſaba-

* 1673.

ſabatur, & quędam etiam ſymptomata variabat. Cùm enim paulò ante inſultus, ut jam dictum, in pręfatas partes plerumq; fieret, nunc in pulmones, & Pleuram prę cęteris detorquebatur, unde ſymptomata naſcebantur *Peripneumonica*, & *Pleuritica*: licèt eadem omnino Febris eſſet, quę *Julio* 1673. ingreſſa ſine quavis ſymptomatum alteratione progrediebatur, donec *Catarrhi* iſti accederent.

Hi *Catarrhi*, & *Tuſſes* uſque ad exitum *Novembris* perſeverabant, quo elapſo derepente minuebãtur. Febris autem eadem planè manſit, atque erat, antequam Catarrhi ſe oſtenderent; licèt nec ita prorſus Epidemica, neque iiſdem ſymptomatis ſtipata, cùm horum utrumque per Accidens à Catarrhis penderet. Quinetiam recedentibus Catarrhis *Variolæ* hinc inde ſpargi cœperunt, ejuſdem planè generis cum *Variolis* anni pręcedentis; ſed cùm jam ſecundum fermè annum explevissent, non ita atrocia erant ſymptomata, ac ubi primùm invaderent. Quamdiu adhuc ſtabit hęc *Conſtitutio*, dicere non habeo; id certo ſcio illam perquam *Anomalam*, atque irregularem hactenus fuiſſe, atq; morbos omnes per eam natos ejuſdem omninò indolis.

De hujus *Conſtitutionis* Epidemicis, eo, quo ſe invicem ordine excipiebant, jam agam.

CAPUT II.

Febris Continua Annorum 1673, 74, 75.

HÆc perinde atque alii Epidemici, mox ab ingreſſu ſocia habebat ſymptomata, quæ indicia haud obſcura dabant majorẽ, & ſpirituoſam magis tunc eſſe inflammationem, quàm ubi morbus magis ado-

adoleverat. Etenim primo, quo invadebat, anno, uti & *Vere* insequente, symptomata Pleuritida Febri superveniebant, & sanguis è venis extractus (saltem pro prima, & secunda vice) *Pleuriticorum* referebat sanguinem; at morbo jam provectiori cessabant ea signa Inflammationis intensioris.

Præter symptomata Febribus *universis* communia, *hanc* Febrem ista sequebantur: Ut plurimum afficiebatur ęger dolore Capitis, & Dorsi satis atroci, stupore item, & dolore Articulorum, Artuumque tensivo, & imò & totius corporis, at mitiori aliquãto quàm Rheumatismo laborantes. Primis diebus calor, & frigus sibi invicem succedebant, quandoque etiam ineunte morbo æger in sudatiunculas erat propensior. Lingua, ubi Febris suo genio erat permissa, nec sicca, nec à colore naturali multum recedens, nisi quòd magis alberet, neque sitis multùm urgebat: Quòd si excalefieret ęger ultra ordinariam Febris sortem, lingua aridissima erat cum flavedine subfusca, sitis etiam intendebatur; Urinaque, quæ aliter colorem ferè naturalem servare solebat, intensè rubebat.

Febris his tantùm gravata symptomatis, si peritè tractaretur, die *decimo quarto* ægro valedicebat; pertinacissima, *primo post vicesimum*.

Inter hujusce Febris symptomata eminebat affectus quidam *Comati* haud dissimilis, quo correptus æger obstupebat, delirabatque, imò ad septimanas aliquot dormitabat nonnunquam, nec nisi valido clamore expergiscebatur, à quo ęgrè excitatus oculos aperiebat tantùm, & post ingestum sive medicamentum, sive potum, cui assueverat, mox in stuporem dilabebatur, ita quandoque profundum, ut in Aphonia desineret absolutissima.

Qui

Qui sic fuerat affectus æger, ubi ad se rediit, die *vicesimo octavo*, vel *trigesimo* cœpit convalescere; cujus primum signum erat, quòd cibi, aut potus genus aliquod insuetum, aut absurdum deperiret. Convalescentis caput ad dies aliquot debile, atque infirmum, nunc versus hanc partem, nunc illam nutabat; aliaque aderant signa, quæ caput plurima fuisse passum ostenderent. At quo passu vires restituebantur, eo ipse discessit dictum symptoma.

Quandoque non tàm dormitabat æger, quàm tranquillè delirabat, incongrua tamen subinde effutiens, ceu iratus, ac mente motus; at non eò excandescentiæ, & furoris ascendebat, quò solent ii, qui à Variolis, atq; aliis Febribus Phrenetici fiunt; à quibus hic in eo etiam discriminabatur, quòd per intervalla abruptè dormiebat, stertebat etiam profundiùs. Adhæc non ita erat acutum hoc symptoma atque illud, sed erat diuturnius. *Pueris* etiam hoc plerumque accidebat, aut iis, qui nondum adoleverunt, illud *Adultis* maximè. In utrisque verò, si ingererentur Calidiora remedia, & solicitarentur sudores, malum in caput facilè transferebatur, & dictis symptomatis ansam præbebat.

Ubi verò symptoma hoc nec sponte sua accessit, nec medicamentorum vi coactum; morbum intra diem *decimum quartum* terminabatur ut plurimum, nonnunquam etiam intra tertium, quartumve, quod factum vidi.

Autumno 1675, ut suprà innuimus, Febris hęc per Dysenteriam sibi fugam quærere, nonnunquam & per Diarrhœam affectabat: Harum posterior præcipuè sæpe excurrebat, stupore adhuc manente. Utraque verò quantum diligēti observatione assequi poteram, nihil erat aliud, quàm Febris symptoma.

*Cu-

* Curationem hujus Febris quod attinet; ſub primum introitum, nempe *Julio* 1673, tum ex variis Phænomenis ab iſtis longè diverſis, quæ præcedentem comitabantur, tum ex eo, quòd Catharticis minus pareret, quibus feliciſſimè Febres omnes Conſtitutionis prægreſſę deviceram, ſtatim didici, Febrem hanc eſſe alterius planè familiæ, & diutiùs, quàm ſolebam aliàs, in ejus ſpecie inveſtiganda hærebam, & ex conſequenti anxius dubitabam, quem mihi Curationis ſcopum proponerem. Quo enim tempore primùm erupit hæc Febris, nullum habuit alium Epidemicum ſibi σύγχρονον, cujus perſpecto genio de hujus natura veriſimile aliquid conjectare poſſem, cùm Variolæ, uti dixi, quæ illam comitabantur, nigrarum iſtarum, quæ anno 1670. invaſerant, reliquias omnino referrent, jamque & mitiſſimę eſſent, & tantum non exolerent. Nihil mihi itaque aliud jam reſtabat, niſi ut in hunc morbum nudum, & ab aliis ſepoſitum accuratiſſimo examine inquirerem, atque oculo ad *Juvantia, & Lædentia* quàm diligenter maximè potui ſemper intento, viã pro virili, Exploratoris inſtar, prætentarem. Atrox capitis dolor, propenſioq; quam habebat hic morbus ad dolores lateribus infigendos, tum etiam ſanguis Pleuriticorum ſimilis, me ſtatim edocebant, Inflammationem haud mediocrem huic Febri ſubeſſe, nec tamen eam poſſe ferre largiorem iſtã evacuationem, quæ Pleuritidi convenit: Sanguis enim poſt primam, aut ſecundam ſaltem vicem detractus Glutinis colorem, quo tegebatur ſuperficies, protinus amiſit, nec repetita adhuc venæ ſectione levabatur æger, niſi fortè morbus in Pleuritidem veram tranſiret, quod nonnunquam accidebat poſt regimẽ juſto

* *Curatio.*

justo calidius, præsertim primo *Vere*, quo invadebat, sc. Anno 1664. quo tempore à solis accessu occasionem nactus (cùm etiam nondùm adolesceret morbus, & principio magis spirituoso inniteretur, quàm posteà) ad genus Peripneumonicum videbatur accedere. Cùm verò & experientia, & exemplo à repetita Phlebotomia deterrerer, licèt luce clarius esset, Febrem hanc, præcipuè sub primum ingressum, haud parum inflammatoriam fuisse, nihil jam restabat, quo ejus calor restingui posset, præter *Enemata* sæpiùs repetenda, & medicamenta Refrigerantia. At præter hos Affectus Inflammationem apertè prodẽtes, illud *stuporis* Phænomenon, Febri huic, quàm alii cuilibet familiarius, omnino indicabat, continuò repetenda esse Enemata, quibus materia Febrilis, quæ ita promptè caput petebat, ab eo diverteretur; quin & Venæ sectioni repetitæ, quam ægrè tulit propria hujus morbi natura, substituebantur illa, atque ejus pensabant defectum, sanguinis fervorem placidè, ac sensim contemperantia, & causam eliminantia morbificam. Porrò judicabam Emplastra *Epispastica* satis ampla cervici posteriori applicita in hac Febre potiùs ex usu fore quàm in aliis, quibus materia Febrilis haud ex æquo caput tentabat. Etenim à cruciatu, & fervore vehementibus, quos dicta Epispastica parti, cui imponuntur, solent imprimere, materia, quæ secus in caput ascenderet, in locum affectum corrivatur. His, & regimini ad eundem refrigerandi sanguinis scopum facienti, tandem morbus quasi naturaliter, sponteque sua cedebat, quantumlibet sæviret, si methodo ab hac diversa eum quis aggrederetur; quod mihi ab experimentis plus satis frequentibus abundè liquebat.

Hunc itaq; cursum institui: Sanguinem è brachii

venis

venis mittendum, ea quantitate, quæ ęgri viribus, ętati, aliisque circumstantiis convenire mihi visa est, ante omnia curabam, atque eodem ferè tempore Emplastrum Epispasticum benè largum Nuchæ applicandum. Die proximo Clysterem Lenitivum ita tempori injiciendum pręcepi, ut ante noctem sedari posset tumultus, qui ab eo inter operandum excitaretur, hora scilicet secunda, tertiave post meridiē. Repetebatur Enema illud singulis diebus, donec imminueretur morbi vis. Quo quidem tempore ab eo cessandum esse duxi, imò & maturiùs, si nempe Febris diem quartum & decimum excessisset, jamque inveterasceret; quo in casu licèt ab Enematis præcedentibus debellata non fuerit, eadem tamen post elapsos hos dies supervacanea esse comperi: Morbi enim acie per Ebullitionem prægressam jam retusa, atque ægro ἔξω βέλους constituto, & à symptomatis violentioribus, quæ ab eo pendebant, securo, nihil prius erat, quàm ut morbum suo uti Genio, & quasi sensim deflagrare, ac suis viribus ruere sineremus. Quod mihi semper cessit meliùs, quàm evacuationem qualemcumq; violentiorem hoc tempore moliri. Ægro interim carnibus interdixi, cerevisiam verò tenuem ad arbitrium concessi.

Restat & aliud, quod, quia multiplici experientia astipulante ęgris optimè solebat vertere, in describendo hujusce morbi regimine mihi minimè prętereundum fuit, nempe ut æger quotidiè lecto abstineret, saltem ad horas aliquot; vel, si id vetaret major ejus debilitas, vestes saltem indueret, & supra lectum cubaret, capite paulò elatiori: Etenim cùm magnum illum impetum, quo Febris in caput ferebatur, & inflamatoriam simul sanguinis Diathesin contemplarer, subiit mihi in mentem ægrum à

cor-

corporis positura nonnihil emolumẽtu capere posse, si nempè ea talis fuerit, ut à circumambiente nullatenus augesceret calor (quod omninò fieri necesse est , si in lecto se jugiter contineat) neque sanguinis in capitis arcem tendentis impetus promoveretur , cùm illinc cerebri fervor intendatur, proindeque spiritus animales calefiant , atque exagitentur , à quibus & vehementior cordis vibratio , & Febris augmentum .

Quamtumlibet autem ægris cõducat in Febribus omnibus , quæ inflammationis intensioris sunt participes, ut non semper lecto incarcerentur ; animadvertendum est tamen , eosdem, si diutiùs, quàm par erat, pro una vice à lecto absuerint, declinante præsertim morbo, in dolores vagos , qui in *Reumatismo* desinere possint, nonnunquã de facili incidere; nonnunquam etiam superficiem corporis *Ictero* deturpari ; quæ si cui contingant , lecto addicendus est , quo apertis cutis spiraculis commodè difflari possint istiusmodi particulæ , quæ malorum alterutri fomitem præbent ; hoc verò ad diem unum , aut alterum tantùm , sudore non provocato : Hujusmodi autem Accidentia oppidò rara sunt, nec nisi in Febris declinatione comparent unquam; quo tempore, cùm jam morbus mitior est , longè tutius ęgro permittes , ut in lecto assiduè decumbat , quam vel initio, vel in statu ; quinimò per hoc tempus id magis confert ad materiam Febrilem digerendam , quę , si æger maturiùs lecto affigatur, efferatur magis, atque incenditur .

Hìc si quis objecerit , dictam Methodum, licèt ad sanguinis impetum à capite amoliendum, reficiendumque ægrum satis commodam , minus tamen expedire, eò quòd evacuationi per sudores, qua

materia Febrilis jam concocta eliminanda omninò erat, officiat: Respondeo, nihil agere contra sententientem, nisi priùs argumentis confecerit, hujusmodi evacuationem omni Febri deberi, quod haud ita in proclivi, atque facile est. Docet enim Experientia, non autem Ratio, quęnam Febrium species per Diaphoresin, & quæ per Catharsin sit exterminanda, &c. Quinimò est cur arbitremur, dari quasdam Febrium species, quas Natura methodo sibi peculiari, sine visibili aliqua Evacuatione, ablegat, reducendo scil. in sanguinis massam, eique assimilando materiam illam morbificam, quæ cum eodem minùs quadrabat. Qua ego nixus ratione, sæpènumero tàm in hac Febrium specie, quàm aliis, modò Intermittentes non essent, mox à primo insultu, totoque sanguine nondum inquinato, easdem in ordinem redegi, imperato tantum Cerevisiæ tenuissimæ, quoties, ac quantum desiderarent, potu, esuque tam jusculorum, quàm aliorum, cujuscunque generis sint, ægris interdicto; Permissis interim & exercitii consueti usu, & aura liberiore, nullaque prorsus evacuatione vel semel instituta. Sanè omnimoda solùm hujusmodi per biduum, triduumve abstinentia liberos meos, ac amicitia mihi conjunctissimos curavi: Verùm hoc remedio non nisi in junioribus, ac temperamento sanguineo præditis est utendum.

Quòd si demus, Naturam non alia methodo, quàm per Diaphoresin morbum vincere posse, an non eos volumus sudores, qui morbo jam fatiscente prorumpunt, & à pręvia Digestione fluunt, non verò istos, qui primis morbi diebus protrusi, ab interrupta furentis naturæ œconomia nascuntur? Hujusmodi, opinor, sudores non erunt promovendi, at compescendus potiùs tumultus ille, cui ortum suum

de-

debent. Istiusmodi autem sudores multas Febrium species, licèt non omnes, solent comitari. Neque enim sum nescius, quasdam Febrium species ejus esse indolis, ut in τῇ ἀκμῇ sudorem hunc Criticum sibi postulent: Tales sunt particulares Intermittentium Paroxysmi; magna item, & frequentissima Naturę Febris ab illa pendens Cōstitutione, quę ad Intermittentes Epidemicè producendas unicè facit. In his enim, si cui methodo insistatur, quę non eo tēdit, ut materia morbifica digeratur primùm, dein per sudores eliminetur, augebitur morbus: Quocirca nullę hìc evacuationes locum habere debent; nisi quatenus morbi impetum primis diebus, quibus aggreditur, sufflaminare valent, ne inter medentium operas ęger fato succumbat. Quin & Febris Pestilentialis causa, cùm tenuissima sit, & perquam subtilis, vel primis morbi diebus, sudoribus difflari potest, suffragante ubique experientia.

Istis autem in Febribus, in quibus ordinario symptomatum ductu, & si suo genio uti permittantur, nusquam videmus naturam materiam morbificam jam præparatam tempore præfinito evacuare solere; nescio, an non plùs satis temerarius is fuerit, qui sudore provocando vim morbo inferre cogitet, atque ægrum ea sola methodo restituere, cùm, ut docet divinus senex, τῆς φύσεως ἀντιπρηττούσης κενεὰ πάντα: Atque illud quidem usuvenire autumno in Febre hac particulari, de qua hìc agimus, quam, multiplici experientia edoctus, satis scio sine sudoribus fugari posse; ęgrum etiam, dum eosdem importuniùs solicitamus, sępenumerò nulla cogente necessitate in manifestum vitę discrimen conjici, à materia morbifica in caput sursum lata: Attamen neque in hac Febre, neque in alia qualibet, vel ex eis, quæ sudore

Critico ſolvi non ſolent, ſi fortè hujuſcemodi ſudor morbo jam imminuto ſpontè ſupervenerit, quem ex ſymptomatum omnium remiſſione debitę concoctionis ſobolem eſſe arbitremur, medicorum prudentiſſimus quiſque eum contemnet; ubi verò non ita ſponte exit, qui certò ſcire poſſumus, an non hominem è medio tollamus, dum humores regimine, & cardiacis calidioribus ad ejuſmodi ſudores diſponere nitimur? Si quis fortè in Theſaurum inciderit, niſi deſipiat, humo tollet; ſtultus autem ſit oportet, qui hac fretus fortuna omnem adhibet operam, ut alium ejuſmodi cum vitæ periculo adipiſcatur. Quo verò cunque modo hęc ſe res habeat, mihi abundè conſtat, ſolam Febrem calorem eum ſecum adferre, qui materię Febrili ad Coctionem pręparandę poſſit ſufficere, neque eo intenſiorem à regimine fervido forinſecùs accerſendum.

Præfatam Methodum per Venæ ſectionem, atque Enemata in hujuſce Febris curatione, quàm feliciſſimè ſuccedere comperiebam; eam verò, quoties à Diaphoreticis laceſſeretur, nō ſolùm Anomala, malique moris ſymptomata, ſed etiam dubium ſemper exitum habuiſſe; Inter ſymptomata eminebat tacitum illud delirium, quod non tàm inſana loquacitate ſe prodebat, quàm *ſtupore*, Coma æmulante, quod, uti diximus, huic Febri frequens ſolebat accidere. Hoc ſymptoma (licet nonnunquam ſpontè ſua ortum illud viderim) à nimia tamen Curatricum diligentia in provocãdis ſudoribus malè poſita, ut plurimum invitabatur: Hoc enim pacto materia morbifica, quæ in hac Febris ſpecie ſudoribus morem gerere recuſabat, vehementer exagitata in caput tandem elevabatur cum ingenti ægrorum diſcrimine.

Jam-

Jampridem animadverti in Curatione Febris Cō-ſtitutionis alterius, quod per ultimos annos hujuſ-modi *Stupor* Pueros maximè, atque eos, qui ex ephebis vix exceſſerant, ſubinde invadebat, ſed nec ita profundus, nec perinde Epidemicus, atque erat is, qui hanc Febrem comitabatur. Neque tamen illum licet huic inferiorem, multò minus hunc, ubi primùm ingrederetur morbus, edomare potui; licèt nullum non lapidem moverem, repetitis Venæ ſectionibus, non in brachiis tantùm, ſed cervice etiam, & pedibus, Emplaſtris Veſicatoriis, Cucurbitulis, Enematis, Diaphoreticis omnis generis, &c. in partes adſcitis. Tandem ſtatui, poſt ſanguinem è brachio eductum, Epiſpaſticum Cervici applicatum, atque Enemata duo, vel tria è Lacte, & Saccharo injecta primis morbi diebus, nihil quicquam ampliùs moliri, niſi quod ægrum & à carnibus, & à liquoribus ſpirituoſis quibuſcumque arcerem: Ad naturæ methodum interim attendebam, cujus ego veſtigiis inhærens ſymptoma hoc ſuperare tandem diſcerem. Morbus interim, cui invigilabam, tùtò, licet tardè recedens, tandem evanuit. Huic itaque methodo inſiſtendum mihi eſſe duxi in Febribus, quas deinceps tractavi, univerſis; quod quidem, ſi & ſymptomatis magnitudinem, & eventum ubique votis reſpondentem ſpectamus, haud parvi momenti mihi videtur.

Et ſanè mihi nonnunquam ſubiit cogitare, nos in morbis depellendis haud ſatis lentè feſtinare, tardiùs verò nobis eſſe procedendum, & plus Naturæ ſæpenumero committendum, quàm mos hodie obtinuit. Errat enim, ſed neque errore erudito, qui Naturam Artis adminiculo ubique indigere exiſtimat. Namque id ſi fieret, parcius humano Generi ea proſpe-

ſpexiſſet, quàm poſtulat ſpeciei Conſervatio: cùm ne minima ſit proportio inter morborum ingruentium frequentiam, & facultates, quibus pollent homines ad eoſdem fugandos, *vel* iis ſæculis, quibus Medendi Ars maximè caput extulit, & à quampluribus exculta eſt. Aliis in morbis quid hoc profecerit, neſcio. Illud ſatis ſcio ex diligenti obſervatione mihi aſtipulante, quòd in Febre, de qua jam agimus, dictum ſymptoma poſt uſurpatas evacuationes generales, Venæ ſectionem dico, & Enemata, ſolo tempore feliciter ſolebat vinci.

Anteà diximus, Convaleſcentiæ prænuncia Signa ut plurimum ad diem uſque *Triceſimum* differri ſolere (in *ſtupore* ſcilicet paulò confirmatiori) ægro nonnunquam etiam *Aphonia* correpto: quibus elapſis, incongruum aliquod, atque abſurdum ſive cibi, ſive potus genus importunè flagitabat, Ventriculi fermēto à morbo diuturniore impensè vitiato. Hoc in caſu quandoquidem jam exhauſtæ corporis vires refectione omnino indigerent, lubens ea etiam conceſſi, quæ minùs ęgro convenire viderentur, modò palato magis arriderent.

Menſe Septembri 1674. filiū novennem Librarii cujuſdam ædibus meis vicini, nomine *Not*, hac Febre una cum ſymptomate jam ſępe memorato laborantem tractabam. Extracto è brachio ſanguine, & Clyſteribus per primos aliquot morbi dies continuos injectis, importuniſſimæ Matri obſtabam, quæ rem ocyùs expedire acriter urgebat, quàm ego cum ſalute filii ſtare poſſe arbitrabar. Datis itaque induciis, nulloque medicamento alio propinato præter Julapium aliquod è vulgaribus, quod pacandæ quidem matri potius deſtinabatur, quam filio reſtituendo; trigeſimum circiter diem melius habere cœpit;

edu-

edulia varia etiam absurda misere discupiens, quorum pars aliqua concedebatur, licèt nullo alio nomine concedi debuisset; atque ita tandem prorsus convaluit.

Quamvis autem *Stupor* hic ad *Comatis* accedens naturam huic Febri aliis symptomatis frequentius superveniebat, quandoque tamen, at rarius, *Phrenesis* absque stupore nonnullos invadebat, in qua æger insomnes dies, noctesque agebat, nulla ratione poterat regi, aliaque patiebatur symptomata iis similia, quæ vel ab aliis Febribus, vel à Variolis in Phrenesin actos infestabant. Inducias non tulit symptoma hoc, ut solebat affectus Comatosus jam memoratus, donec fieret digestio, ægrum vero intra paucos tollebat, nisi inflammatio cohiberetur. Atque hic mihi suppetias præ cæteris tulit *Vitrioli spiritus*, quem post Venæ sectionem, atque Enematis unius, alteriusve injectionem cerevisiæ tenui instillatum pro potu ordinario concessi: Qui intra dies paucos & somnum conciliabat, & sanitatem, superatis symptomatis, ægro reddebat: quod quidem nulla alia methodo efficere valebam. Atque hoc reiterata sæpe Experientia mihi abundè constabat.

Febri huic, Autumno 1675. & *Dejectiones Dysentericæ* superveniebant, quandoque & *Diarrhæa*. Istas ego statim perspexi *Symptomaticas* fuisse huic Febri, non verò, ut in Constitutione præcedenti, *originales*, & primò ortas. Quo non obstante, cum morbi causa in sanguinis massa clauderetur, Venæ sectionem ea indicabat, quæ quidem, propinato etiam post Narcotico ad duas vices, symptomati huic debellando par erat.

Septembri 1675. Domina *Conysby* juxta Equilia Regia habitans me accersivit; laboraverat ea hac

Febre, ventris torminibus derepente jam correpta, quę deinceps excipiebant Dejectiones sanguineę, ac mucosæ: Licèt protritę jam ab aliquot diebus ob morbum diutinum vires essent, maximè verò à Dejectionum frequentia, quę, nocte pręgressa, multum fatigaverant, sanguinem tamen è brachio statim educendum curavi, & paulò post Narcoticum exhibendum, quibus peractis, ea ipsa nocte Dejectiones stercorosæ conspiciebantur. Manè, & vesperi sequentibus Narcoticum repetebam prædictum, imperato etiam Medicamento Cardiaco moderatiori, quo spiritus refocillarentur: atque ab his statim convaluit.

Diarrhœam quod attinet, quæ eodem ferè anni tempore huic Febri haud rarò accidebat, minus adhuc ista facessebat negotii, cumque ea neque ęgro prodesset, neque etiam officeret, quantum mihi observare licuit (sive adesset stupor, sive etiam abesset) nullam ab illa indicationem Curativam elicere valebam, modò intra eos staret limites, ut ęger ab ea de vita non periclitaretur: quo in casu Narcoticum sine dubio indicabatur, atque in eo solo probandus Anodynorum usus per omnem morbi hujus decursum: ingens enim illa propensio, qua hac Febre laborantes in stuporem ferebantur, ab his intendebatur, ac proinde nisi urgente necessitate in usum nunquam erant revocanda.

Notandum est haud rarò accidere tam ab hac Febre, quam Febribus aliis convalescentibus, iis maximè, quos illę diutius maceraverant, nec nisi post longas, magnasque evacuationes tãdem dimiserant, (præsertim si invalidiori essent corporis habitu) ut noctu in lecto cubantes incalescerent primùm, mox sudore diffluerent, à quibus vehementer infirma-

ma-

mabantur, & vires tardius recipiebant, nonnulli etiam præcipitabantur in tabem. Cùm ſymptoma hoc non aliunde naſci exiſtimarem, quam à ſanguine ob morbum contumaciorem eouſque depauperato, debilitatoque, ut ſuccos, quos recenter advectos nequiret aſſimilare, per ſudores ejicere moliretur, ita affectis author ſemper fui, ut ſingulis auroris, noctibuſque cochlearia quinque, vel ſex Vini Malacenſis annoſioris haurirent, cujus uſu ægri vires creſcebant jugiter, & evaneſcebant ſudores. Atque hæc de Febre hujus Conſtitutionis continua, quam ob inſignem ſtuporem eam ferè ſemper comitantem, lubet *Comatoſam* appellare.

CAPUT III.

Morbilli Ann. 1674.

ORiente anno, menſe ſc. *Januario* $167\frac{3}{4}$ ingreſſa eſt *Morbillorum* ſpecies quędam ab ea diverſa, quę eodẽ menſe Anno $16\frac{69}{70}$ invaſerat; neque tamen minus Epidemicè ſæviebant hi, atque iſti, ſed non perinde erant regulares, neque ita cõſtanter Typum obſervabant: Nunc enim citius, nunc ſerius erumpebant; cùm in alia ſpecie eruptio in diem ab invaſione *quartum* ſemper incideret. Ad hæc humeros, & cæteras trunci partes primùm occupabant; cùm iſti alteri faciem primùm peterent, & in reliquum corpus paulatim ſpargerentur. Nec hac in ſpecie obſervare licuit, niſi rariſſimè, eas cuticulæ deſquamationes ad inſtar farinæ inſperſæ, quoties recederent Morbilli, quæ in alia ſpecie haud minus certò conſpiciebantur, quam poſt Febris Scarlatinæ deceſſum conſpici ſolent. Plures inſuper è medio tolle-

tollebant, quoties imperitè tractarentur, quam priores illi. *Febris* enim, & *Dyspnœa*, quę Morbillis abiturientibus solebant accidere, vehementiores erant, & *Peripneumoniam* hìc propiùs referebant, quam in altero genere. Quantumlibet autem fuerint *Anomali*, atque irregulares hi *Morbilli* quoad jam memorata symptomata, in præcipuis tamen satis iis competebat Historia, quam de Morbillis tradidi, cum morbos An. 1670. Epidemicos describerem, quæ idcirco impræsentiarum repetenda non erit. Hi, uti etiam priores isti, ad Vernum usque Æquinoctium invalescebant, à quo tempore decrescentes, appetente Solstitio Æstivo, aut non diu post, evanuere.

* Curatio, cùm nulla ferme in re ab illa differat, quam in Morbillorum historia jam fusè tradidi, exinde petenda est. Unicam tantum hìc, pro meo more, instantiam adferam Methodi, qua illas aggrediebar.

Februario 1674. Domina virtutibus ornatissima, atque in exemplum nata, Comitissa *Satisburiensis* me accersivit: Infantium unus tantùm tum temporis ægrotabat, mox reliqui (5 autem, vel 6 erant) quos omnes eadem methodo tractavi. Lectulo eos addixi ad dies binos, ternosve ante eruptionem, ut sanguis, pro suo genio, particulas facile separabiles morbum committentes per cutis poros eliminaret. Neque autem vel stragulis, vel igni, quibus sani assueverant, quidquam adjici patiebar, ab esu carnium arcebam, juscula avenacea, hordeacea, ac subinde pomum coctum concedens, cerevisiam tenuem insuper, vel lac cum aquæ triplo coctum pro potu: Urgenteque pro more Tussi, Ptisanam Pectoralem sæpe assumendam præscripsi. His peractis omninò con-

* *Curatio.*

convaluere, brevi illo spatio, quod hic morbus solet percurrere; neque vel per ejus decursum, vel eodem fatiscente, symptomate quovis morbo huic non familiari tentabantur.

Duobus primis mensibus, quibus hæc morbillorum species se prodebat, intercurrebat & *Febris* quædam *Morbillosa* hìc illic sparsa, in qua ἐκθύματα nonnulla per truncum corporis, colli præsertim posteriora, atque humeros erumpebant, Ecthymata Morbillorum imitantia; à quibus in illo saltem disterminabantur, quòd non universum corpus pariter occuparent, quas diximus, partibus contenta: Febris etiam (licèt ejusdem plane generis) immanior erat, & ad dies 14, nonnunquam etiam plures, protrahebatur. Nec Venę sectionem tulit hęc Febris, nec Enemata, ab utrisque irritata; at Methodo, quæ Morbillis superius dicata est, lubens concessit. Atque hæc de Morbillis fuerunt dicenda.

CAPUT IV.

Variolæ Anomalæ Annorum 1674, 75.

QUemadmodum Morbilli Epidemici initio anni 1670 incursantes *Variolas nigras* ibidem delineatas introduxere, ita etiam hi, qui haud minus Epidemicè grassabantur initio Anni 1674, Variolarum speciem introducebant tam earum similem, ut eædem istæ revixisse omnino viderentur, non aliæ subnasci: cùm enim (uti jam diximus) in priore illa variolarum specie post elapsos priores annos duos, pustulæ minus in dies nigræ comparerent, & grandiores etiam pedetentim conspicerentur, donec exeunte anno 1663, morbus jam mitis, habita

habita generis ratione, ac benignus esset, jam pristina ferocia, & infausto malorum symptomatum agmine stipatus denuò revertebatur. Etenim pustulæ fuliginem nigredine ęquabant, ubi nempe confluxerint, & æger non prius extingueretur, quam ad maturitatem istæ pervenerint; immaturæ enim fuscæ tantùm erant colore. Pustulæ quinetiam perpusillæ erant, si numerosę, (paucę enim ubi fuerant tantum, haud erant minores, quam in aliis Variolarum generibus, nigræ verò rarissimè) Verbo dicam, istas, quas anno 1670. descripsimus, satis referebant; licèt non in omnibus cum iis quadrarent, distarent autem pauculis quibusdam, quę quidem majorem sub his, quam illis aliis putredinem latere, naturęque eas esse magis crassæ, & incoctilis ostendebant. Maturę enim pejus olebant, ita ut eisdem graviter laborantes, præ fœtore vix quirem accedere. Tardiùs etiam periodum absolvebant, hærebantque diutius, quam ulla species alia, quam mihi adhuc videre contigit.

Notatu interim est perdignum, quod quanto mitior est morbi species, tanto citius pustulæ ad maturitatem, atque morbus ad finem perducitur. Ita in specie ista regulari Variolarum Confluentium, quæ anno 1667 ingressa est, Dies *Undecimus* maximum adferebat vitę discrimen, quo semel elapso, non amplius ut plurimum ęgro metuendum erat. In proximè sequenti specie anomala Confluentium, quæ initio anni 1670 cœperunt invadere, ęger die *Decimoquarto*, vel ad extremum *Decimoseptimo* maximè periclitabatur, quos si æger superaverit, salvus omnino erat, nec quenquam post hunc diem ab hoc morbo interemptum hactenus observavi. At verò in hac specie Confluentium, ęger etiam post diem *Vicesimum* contrucidabatur; nonnunquam etsi conva-

vale-

valeſceret, quæ paucorum ſors erat, non tantùm tibiæ intumeſcebant (quod quidem in Variolis Confluentibus quibuſque familiare eſt) ſed brachia inſuper, humeri, crura, parteſque aliæ; qui quidem tumores ab intolerabili dolore *Rheumaticorum* per omnia æmulo, tragœdiam ordiebantur; poſtea haud raro ſuppurabantur, & in ſinus ingentes, & partium muſculoſarum apoſtemata deſinebant, ægro in vitæ periculo etiam ad multos dies à diſceſſu Variolarum adhuc verſante: Adeò ut mihi luculenter conſtaret de gradibus, quibus hic ſe Epidemicus promoveret per tres haſce Conſtitutiones, quarum poſterior priorem ſemper exuperavit, tum quoad majorem putredinem, tum quoad morbi materiam minus coctilem.

Videntur autē mihi hę, quas jam tracto *Variolæ*, nova quędam Variolarum ſpecies, è priore jam inveteraſcente ſuborta. Quamvis pro aeris diatheſi eum producente Epidemicum, Variolæ nigræ, quæ initio anni 1670 primùm ſe oſtendebant, ad παρακμὴν ſuam uſq; progrederentur, tamen ad inſtar recidivæ alicujus morbi à materia priſtina denuo fermenteſcente, aer rurſus ad Variolarum productionem faciens, ex veteri penu eaſdem deprompſit; qui quidem morbus redintegratus, ſumptiſque de novo viribus, reviviſcere planè, & quaſi rejuveneſcere videbatur. Tanto autem magis anomalæ hæ erant, tantoque magis intenſam redolebant putrefactionem, quanto materia, è qua generabantur, iſta craſſior erat, atque fęculentior, ad quam præcedentes primum ortum referebant. Quod ut magis eluceſcat, exiſtimandum omnino eſt, nullam ejuſmodi diatheſin in ipſo aere ſupponi debere, quæ hunc hoc in loco Epidemicum propaget, alium verò longe diver-

versum in alio non ita multum distante; hoc enim si fieret (fit autem subinde) quilibet ventorum motus Constitutionem difflare valeret; vero autem similius mihi videtur, hunc, vel illum particularem aeris tractum effluviis repleri à minerali aliqua fermentatione, quæ aerem, per quem feruntur, particulis nunc huic animalium generi, nunc alteri exitialibus, contaminantia, morbos variis terræ Affectibus appropriatos eò usque propagant, donec expiraverit subterranea illa halituum minera, quæ pariter in novam denuo fermentationem agi possit, ex reliquiis nempe materiæ exolescentis, ut in casu jam memorato. Mihi vero, qui non ultra, quam res ipsa loquitur, sapere audeo, perinde est, an hæc, an alia aliqua Hypothesis Phænomena rectius solvat. Id saltem pro comperto habeo, quas jam tractavi Variolas, præcedentis Constitutionis Variolis fuisse simillimas, nisi quòd & crassiorem naturam, & putredinem longè intensiorem redolere viderentur. Quibus etiam de causis duabus, ubi admodum *confluerent*, plures orco dabant, quam species alia quælibet, quam mihi hactenus videre contigit; &, si quid meo judicio tribuendum sit, Pestem ipsam, pro numero sc. ægrorum, pernicie æquabant; licèt, ubi *Discretæ* invaderent, haud certius intentarent periculum, quam alia quævis species, & tam pustularum magnitudine, quam colore, aliisque circunstantiis boni se moris esse faterentur.

* Curationem quod attinet; jam à multis annis miratus sum Indicationes planè contrarias, quas hic mihi morbus subinnuere videbatur. *Hinc* enim luce clarius fuit, à calidiori regimine symptomata, quæ à nimia inflammatione pendent, statim produci,

Fe-

* *Curatio.*

Febrim scil. Phrenesin, maculas purpureas, & similia, quibus hic morbus præ ceteris quibusque est obnoxius; *inde* verò regimen justo frigidius faciei, manuumque intumescentię, quę hic apprimè est necessaria, officere, & pustulas flaccidiores reddere. Postquam hæc diu, multumque apud me satis anxiè revolveram, intellexi tandem, utrique huic incommodo eodem simul tempore posse occurri. Usum enim Aquę cum Lacte coctæ, Cerevisię tenuis, aut liquoris alterius similis liberaliorem concedendo, penes me erat internum sanguinis ὀργασμὸν fręnare; Atque ex adverso ęgrum in lectulo jugiter detinendo, ne brachio quidem exerto, blando ejus calore pustularũ elevationem, & faciei, manuumque intumescentiam valebam promovere. Neque hęc secum methodus pugnare videtur; sanguis enim, eruptione jam finita, particulas inflammatas in corporis habitum eructasse putandus est, neque jam stimulis ad ulteriorem materię secretionem indigere: Ita ut, cùm jam in habitu corporis, maturandisque Abscessulis rei cardo versetur, id tantùm sit agendum *sanguinis* nomine, ut sc. sanguis ab halitibus calidis, à carne pustulis obsessa retro agendis, sartus tectus conservetur, *Pustularum* verò, ut blando partium externarum calore ad maturitatẽ illæ perducantur. Jam verò, utut feliciter mihi cesserit hæc Methodus, uti prius docui, in Variolis aliis *Confluentibus*, in istis tamen hujusce Constitutionis illa me fefellit; ita ut eorum plerique, qui vehementius laborabant, interirent, sive methodo jam à me laudata, sive regimine, & Cardiacis calidioribus uterentur. Omnino itaque intellexi, desiderari adhuc aliquid pręter ista, quæ vel ad compescendam sanguinis ebullitionem, vel ad pustularum elevationem, manuumque, atque faciei

faciei intumeſcentiam facerent, deſiderari ſcil. aliquid, quod putrefactioni magis intenſę, quam in his Variolis præ cæteris quibuſque obſervaram, vincendæ par eſſet. In mentem mihi tandem venit *Vitrioli ſpiritus*, quem exiſtimabam utrique intentioni, tum putredinis oppugnandę, tum perdomandæ caloris ferocię, ſatisfacere poſſe. Quamobrem ęgro ſibi relicto, donec & dolor, & vomituritio, quę eruptionem præcedere ſolent, jam deſinerent, & Variolę conferto agmine prodirent omnes, tandem die *quinto, ſextove* dictum *ſpiritum*, cereviſiæ tenui ad levem aciditatem inſtillatum, pro potu ordinario conceſſi ad libitum ſumendum; liberalius verò, cum appareret Febris maturationis; quem potum, donec perfectè convaleſceret, imperavi uſurpandum quotidie.

Hic ſpiritus, ceu morbo revera ſpecificus, ſymptomata omnia ad miraculum ferè compeſcebat: Facies & maturius, & longè altius intumeſcebat: Variolarum interſtitia ad calorem magis rubrum, & Roſæ Damaſcenę ęmulum magis accedebant: Puſtulæ quoque minutiſſimę glandeſcebant, ſaltem quantũ ea ſpecies pateretur: Puſtulę etiam, quę aliter nigræ cõparuiſſent, hìc materiam quandam flavam, & colore favum referentem eructabant. Facies deinceps, pro nigra, colore flavo ſaturato ubiq; tincta conſpiciebatur; celerius matureſcebant, atque tempore alia omnia diei unius, aut alterius ſpatio, citius percurrebant. Hęc autem accidebant omnia, ſi liquorem nempe laudatum liberalius haurirent: Quapropter, quoties ęgrum copiam ſubjugãdis ſymptomatis debitam reſpuere animadverterem, ſpiritum iſtum, vel Syrupo aliquo in cochleari permiſtum, vel Aquæ Deſtillatę cum Syrupo junctæ additum, ſubinde ingeſſi, quo penſaretur ſc. liquoris parcior uſus.

Varia

Varia hujus Medicamenti commoda recensui, incommodi ne minimum quidem ex eo natum hactenus potui deprehendere: Licèt enim Salivatio die undecimo, decimove ferè ab eo sistatur, cujus vicem per id temporis Dejectiones aliquot subire solent; tamen ab his minus ægro erit periculi, quàm ab ista fuit; Quandoquidem, quod plus semel diximus, qui Variolis *Confluentibus* laborant, eo pręcipuè urgentur discrimine, quod saliva his diebus viscidior reddita fauces præcludat, cui quidem symptomati hoc in casu Diarrhœa succurrit, quæ vel sponte sua desinet, vel saltem, ubi nullum amplius à variolis periculum est, Lacte, & Aqua mistis, & Narcotico assumptis facilè compescetur.

Ægro interim in lecto jacenti, inclusis quoque brachiis, stragula præter solita adjici non patiebar; concessi etiam, ut ab hac in illam lecti partem se pro arbitrio transferret, ad sudores arcendos, in quos proclivissimus erat, hoc non obstante remedio. Jusculis interim avenaceis, atque hordeaceis victitabat, nonnunquam & pomo cocto. Ultimis diebus, si vel langueret æger, vel ægrotaret stomaco, Vini Canarini cochlearia tria, quatuorve indulsi. Haustū verò Paregoricum jam à quinto, sextove die singulis vesperis temporiùs propinandum Adulto (Infantibus enim eo non erat opus) præscripsi; *Laudani Liquidi* ſc. *guttas* 14. *in Aq. fl. Paralys.*

Die decimo quarto ægrum è lecto surgere permisi; vicesimo primo sanguinem è brachio educendum curavi, Catharticum deinde ad duas, vel tres vices exhibui; quibus peractis ægri facies coloratior, ac magis vivida conspiciebatur, quàm solebat eorum, quos hic morbus ita malè mulctaverat: Adde, quòd Methodus laudata vix patitur faciem cica-

tricibus deturpari, quę ab humoribus calidis, efferatiſque proveniunt cuticulam rodentibus.

Die *Julii* 26. 1675. Vir Nobilis, mihique Amicus Dominus *Elliot* Regi à cubiculo, Domeſticum è ſuis meę curę commiſit, fera hac Variolarum *Confluentium Nigrarum* ſpecie propediem laboraturum: Habebat is annos octodecim circiter, temperamento erat admodum ſanguineo, & in hunc morbum à nimia Compotatione recens inciderat: Confluebant puſtulę denſiore agmine, quàm alias vidi unquam, ita ut nulla ferè inter eas intercapedo linqueretur, qua diſtingui poſſent. Remedii hujus δραστικωτάτου confiſus viribus, venam nullus ſecui, licèt tempus, quo accerſebar, id mihi liberum faceret, atque etiam ſecare debuiſſem, cùm à nimia Vini ingurgitatione invitaretur morbus. Poſt Eruptionem finitam, die viz. quinto, vel ſexto, *Spiritum Vitrioli* in lagenas aliquot cereviſia tenui repletas juſſi inſtillari, atque hunc Potum ordinarium conceſſi pro arbitrio ſumẽdum. Die octavo ea ſanguinis quantitas è naribus fluxit, ut Noſocoma hoc ſymptomate territa, me ocyùs accerſendum putaret; Adveniens ego, cùm ab immodico ſanguinis calore, & impetu inuſitato illud oriri animadverterem, Cereviſiam tenuem dicto ſpiritu impręgnatam uberiùs adhuc hauriendam imperavi, quo facto Hęmorrhagia dicto citius eſt coercita, Salivatione ſatis copioſa, faciei, & manuum intumeſcentia, puſtularumque augmento ritè procedentibus, morbus ſe ſatis feliciter expedivit; niſi quòd ultimis diebus Dejectiones aliquot mucoſę, ſanguineęque interpellarent, quę fortè nullum faceſſiſſent negotium, ſi venam, eo, quo diximus, nomine, mox accerſitus aperuiſſem. Nihilominus nullo alio pręſidio Dyſenteriam adoriebar, quàm

Nar-

Narcotico illo, quod aliàs etiam, si hoc symptoma non ursisset, singulis noctibus fuisset assumendum, quo vis ejus retusa erat, donec evanescerent pustulę; posteaque extracta è brachio sanguinis quantitate satis larga, Lacteque, atque Aqua Affatim haustis, subito convaluit.

Eodem ferè tempore quidam è meis vicinis Dominus *Clench* duos mihi liberos sanandos tradidit; quatuor annos habebat alter, alter adhuc lactebat, nec dum sextum mensem attigerat. Pustulę utrisque perpusillę erant, *Confluxiles* admodum, & ad Erysipelatis modum prodibant, generisque nigri dicti. *Vitrioli spiritum* utrisque in potu omni instillandum curavi, quem, non obstante ętate, Junioris pręsertim, tenellula, ne hilum aversabantur; quin & nullo symptomate graviori affecti convaluere illico. Amicissimus mihi vir, Dominus Doctor *Mapletoft*, utrosque mecum invisens, ętate majorem jam convalescentem reperit, minorem verò in cunis adhuc laborantem.

Animadvertendum est autem, quòd, sicuti Variolę hujus Constitutionis, quę non confluebant, satis erant benignę, ita neque remedio jam pręscripto opus habebant; satis verò erat ista eas Methodo tractare, quam generi *Distincto* jam suprà deberi docuimus.

Habes jam, Lector, quę de *Variolis* mihi erant dicenda omnia; quę licèt non nemo fortasse parvi penderit pro sęculi genio, scio tamen ego haud parvo mihi labore, cura, atque industria, per multos annos continuos ea stetisse; neque jam à me fuisse evulganda, nisi vicisset charitas in proximum, & studium aliis benefaciendi, vel pretio existimationis propriæ, quam satis intelligo à subjecti novitate

gravandam fore. Neque tamen video, cur aliquem male habeat nova Methodus ei morbo medendi, cujus nec apud *Hippocratem* vestigium ullum, nec apud *Galenum* invenitur (nisi quis fortè locus difficillima ratiocinatione torqueatur) cum quæ à Modernis adaptantur Curationes, à magnis illis rei Medicæ luminibus non institutæ, æquo jure ab his negliguntur, atque ab illis magni fiunt.

Quin & pari ratione nemini mirum debet videri, si quid immutavero in ea Methodo, qua expugnandæ sunt istæ Febres, quæ ab iis pendent Constitutionibus, quę Variolis Epidemicæ sunt. Etenim si in prioribus illis mundi sæculis Variolæ nusquam gentium comparuerint, sequitur neque istiusmodi Febres uspiam locorum extitisse unquam. Vero autem simillimum est, ne quid dicam audacius, Variolas nondum tunc temporis in rerum natura fuisse repertas: si enim per antiquiora tempora perinde atque nunc dierum hic morbus invaluisset, sagacissimum *Hippocratem*, opinor, is nunquam latuisset; qui cùm morborum Historias & clariùs intellexerit, & descripserit accuratiùs, quàm Post natorum quispiã, & hujus etiam descriptionem genuinam, atque simplicem pro suo more nobis reliquisset. Quocirca opinari mihi fas sit, morbos certas habere periodos pro occultis illis atque adhuc incompertis Alterationibus, quæ ipsius terræ accidunt visceribus; pro varia sc. ejusdem ętate, ac duratione: quodque, sicuti alii morbi jam olim extitere, qui vel jam ceciderunt penitus, vel ętate saltem penè confecti exolevere, & rarissimè comparent (cujusmodi sunt *Lepra*, atque alii fortasse nonnulli) ita qui nunc regnant morbi, aliquando demùm intercident, novis cedentes speciebus, de quibus nos ne minimum

qui-

quidem hariolari valemus. Hæc se ita res habere potest, quicquid de ea videatur nobis βραχυβίοις, qui heri tantum nati sumus, cras forte interituri, neque quas de morbis Authores, vel antiquissimi, congesserunt rationes, ævi multò productioris, si cum Antiquissima mundi Epocha eæ conferantur.

CAPUT V.

Tusses Epidemicæ Anni 1675. *cum Pleuritide & Peripneumonia supervenientibus.*

CUm tempestas placida, ac tepens, imò verò æstatis simillima, præter solitum ad postremos usque *Octobris* dies perseveraret, Anno 1675, eam verò mox exciperet alia multum diversa, frigida scilicet, atque humida subitò ingruens, *Tusses* ubique numerosiores grassabantur, quam alio quovis quod memini, tempore, nemini ferè parcentes, cujuscunque is fuerit sive ętatis, sive temperamenti, integras verò simul familias pervadentes. Neque numero tantùm erant spectabiles (cùm quælibet hyems haud paucas nobis generet) sed etiam ob anceps illud periculum, in quod eos, quos affecerant, per accidens conjiciebant. Cùm enim *Constitutio*, & jam, & per Autumnum omnem modo elapsum, in producenda Febre Epidemica suprà descripta omnes nervos intenderet, cumque jam nullus existeret morbus alius Epidemicus, cujus contranisu hujus vires alquantisper possint refringi, Tusses istæ Febri sternebant viam, atque in eam quàm libentissimè commigrabant. Interea, quemadmodum Tussis Constitutioni opitulabatur in Febre producenda, ita etiam Febris occasionem ex Tussi natam

arripiens, jam Pleuram, ac Pulmones haud aliter invadebat, ac caput invaserat vel septimana illa, quę harum Tussium exortum fuerat pręgressa; Quæ tàm improvisa symptomatum mutatio nonnullis, qui minus diligenter adverterant animum, ansam prębuit, Febrem hanc pro *Pleuritide Essentiali*, aut *Essentiali Peripneumonia* habendi, licèt eadem omninò illa maneret, atque fuerat per integram hanc Constitutionem. Nunc enim, uti priùs semper, cum dolore Capitis, Dorsi, atque Artuum quoslibet aggrediebatur; quæ symptomata omni ubique hujusce Constitutionis Febri conveniebant. Materia tantùm Febrilis, cum stimulante Tussi in Pleuram, ac Pulmones uberiùs deponeretur, symptomata dictas partes attinentia excitabat; attamen Febris, quantum mihi licuit observare, eadem prorsus cum illa fuit, quæ ad eum usque diem fuerat depopulata, quo hæ Tusses primùm comparebant; quin & remedia, quibus promptissimè parebat, idem planè demonstrabant. Et quantumlibet lateris dolor punctorius, spirandi difficultas, color detracti sanguinis, & reliqua signa Pleuritidi familiaria, *Essentialem Pleuresin* subesse innuerent, non aliam tamen medendi methodum postulavit hic morbus, quàm quæ Febri hujus *Constitutionis* quadrabat: ab illa verò, quę *Veræ* Pleuritidi conveniebat, abhorrebat admodum; ut ex infrà dicendis liquebit. Addo, quòd cùm Pleuritis, quoties est morbus primarius, eo plerumque anni tempore soleat invadere, quod inter Ver, atque Æstatem ambigens, utriusque quasi fibula est; hic morbus alieno prorsus sydere natus, pro symptomate tantùm Febris, quæ isti anno propria fuit, ducendus est, atque accidentalis Tussis sobole.

* Ut

*Ut ad eam methodum ritè procedam, quam hujus Anni Tussibus, tùm etiam istis, quę aliis annis contingunt (modò ab iisdem causis nascantur) deberi monuit experientia; animadvertendum est, effluvia ista, quæ à sanguinis massa per insensibilem transpirationem ablegari solent, à frigore cutis spiracula subitò contrahente intrò verti, & in Pulmones deponi, quos irritando, Tussim mox excitant. Cùmque hoc pacto detineantur calidæ istę, & recrementitię sanguinis exhalationes, quo minùs per cutis poros exeant, Febris in sanguinis massa facilè accenditur, ubi scilicet vel tanta est halituum copia, ut pulmones iis eliminandis haud sufficiant, vel calore adventitio sive Remediorum, sive Regiminis justo calidiorum quasi adjecto oleo ignis augetur, & qui in Febrim jam plus satis erat proclivis, in eandē præceps agitur. Verumenimverò, qualiscunq; fuerit Febris *Stationaria*, quæ illum annum funestat, atque per id temporis dominatur, Nova hæc Febris statim in ejus nomen, ac familiam adoptatur, ejusdem ubique genio obsequens, licèt symptomata quædam adhuc retineat, à Tussi, quam habuit parentem, pendentia; Ac proinde satis constat in Tussi qualibet ex hac προφάσει nata, non tantùm ipsi morbo, sed & Febri, quæ Tussi huic paratissima accedit, occurrendum esse.

Hac innixus basi, iis, qui meā implorabant opem, hoc modo succurrere conabar. Si Tussis nondum Febrim, atque alia symptomata, quæ ut plurimum se adjungere solere diximus, accersiverat, satis esse arbitrabar, ægrum à carnibus, & liquoribus spirituosis quibuscunque arcere: hortabar itē, ut exercitiis uteretur moderatis, & frueretur aura liberiore,

* *Curatio*

Ptisanam Pectoralem refrigerantem subinde hauriens. Sufficiebāt nimirum paucula hæc & ad Tussim perdomandam, & Febrim, aliaque symptomata, quę illam comitari solebant, prævenienda. Sicut enim abstinentia à carnibus, & liquoribus spirituosis, tùm etiam refrigerantium usu ita contemperabatur sanguis, ut impressioni Febrili ineptior esset; ita etiam exercitii ope fervida illa sanguinis effluvia, quę, quoties corporis Pori à repētino frigore occluderentur, intro acta Tussim excitabant, via sibi naturali, ac genuina exhalabant opportuniùs, & cum bonis ægri rebus difflabantur.

Tussim quod spectabat sedandam; haud vacabat Periculo Narcoticis, atque Anodynis illam aggredi; nec minus periclitabatur, si quis liquoribus spirituosis, calidisque medicamentis idem moliretur, cum utroque modo inviscata, atque indurata Tussis materia, halitus isti qui à sanguine placidè, ac sensim discedentes tussiendo in auras evanescerēt, jam exitu negato, in cruoris massa præclusi Febrim ibidem ciebant. Atque hoc sępenumero non paucis è vulgo incōsultioribus pessimè cessit, qui cum spiritu vini ustulato, aliisquę calidis liquoribus Tussi obicem ponere niterentur, Affectus Pleuriticos, & Peripneumonicos invitabant, atque insana hac sapientia morbum sua natura levissimum & facilè sanabilem, in periculosum, ac sępè lethalem transformabant: Nec minus haullucinabantur (licèt magis cum ratione insanire viderentur) qui provocatis sudoribus morbi causam exterminare volebant: Quamvis enim non diffiteamur, sudores spontè prorumpentes haud raro præ cęteris quibuscunque pręsidiis causam morbificam expellere, liquet tamen, nos dum in iis extorquendis sumus, sanguinem incendere,

dere, & quem ſervare volumus ægrum, letho dare poſſe.

Quandoque verò, non tantùm ubi minùs ritè tractaretur morbus, quo ſcil. ſuprà deſcripſimus modo, ſed etiam nonnunquam ſua ſponte (maximè in delicatioribus, ac tenellulis) nunc ſtatim ab initio, nunc poſt diem unum, aut alterum, Tuſſi ſuperveniebat caloris, ac frigoris viciſſitudo quędam, capitis, dorſi, atque artuum dolor, ad ſudores nonnunquam propenſio, noctu maximè (quę omnia pariter Symptomata Febrim hujus *Conſtitutionis* plerumque ſequebantur) quibus ſæpè adjungebatur lateris dolor, nonnunquam etiam Pulmonum quaſi conſtrictio, coarctatioque, unde difficulter ſpirabat æger, inhibebatur Tuſſis, excitabatur Febris vehementer.

Febri, & peſſimis ejus ſymptomatis rectiſſime, (quantum accuratè facta obſervatione mihi conſtitit) occurrebatur venæ ſectione in brachio, & Epiſpaſtico Nuchę applicato; Clyſtere item quotidiè injiciendo. Ægrum interim monebam, ut ſingulis diebus ad horas aliquot lecto abſiſteret, abſtineret à carnibus, nunc Cereviſiam tenuem, nunc Lac Aquę permiſtum, nunc Ptiſanam aliquam Refrigerantē, ac Lenientem ſorberet. Elapſo jam biduo, triduove, ſi nondum minueretur dolor lateris, ſed adhuc vehementer urgeret, ſanguinem ſecundò detraxi, & ut in uſu Enematum perſiſteret adhuc, ſuaſi. Enemata autem quod attinet, diligenter advertēdum eſt (tàm in hac, quàm in aliis Febribus) ea, jam fractis morbi viribus, & retuſa acie, non diu, & continuò repetenda eſſe, maximè in Fœminis Paſſioni Hyſtericæ obnoxiis, aut Viris Hypochondriacis; cùm taliū ſanguis, atque humores ἀμετάβλητοι ſint, ac nullo ferè

ferè negotio exagitentur, atq; æstuent, unde perturbatur corporis œconomia, & symptomata Febrilia etiam ultra solidam periodum ægros discruciant.

Sed ut ad rem revertamur, dum hoc pacto spatium morbo concederemus, quo sanguis calidas illas particulas, quæ in Pleuram, ac Pulmones impegerant, sensim excuteret, symptomata universa placidè solebant evanescere; cùm qui morbum ferociùs, atque hostili manu aggrediebantur, ingenti remediorum molimine bellũ inferentes, vel suos Ægros amitterent, vel saltem Phlebotomia sępiùs repetita, quàm vel postulabat morbi genius, vel etiam tutò ferebat, eorundem vitam redimere cogerentur. Cùm enim in vera Pleuritide Venæ sectio repetita omnẽ numerum absolvat, solaq; ad Curationem sufficiat (modò non obstiterint medicamenta, & regimen calidiora, quæ contrà militant) ex adverso in hoc symptomate satis erat semel, vel ut plurimum bis venam secasse, modò ęgro concederetur, ut è lecto exsurgeret, & potu refrigeranti uteretur. Nulla autem cogebat necessitas, si bene observaverim, sanguinem sæpius educere, nisi ubi à calore foris accedente admodum intenderetur dictum symptoma: neque etiam in hoc casu periculo id omnino vacabat.

Hanc jam nactus ansam, paucula de eo dicam, quod omnium ore tritissimum est, *Pleuresin* scilicet quandoque ita *Malignam* reperiri, ut per eos annos Phlebotomiam ferre nesciat, saltem toties repetitã, quoties hic morbus communiter deposcit. Censeo quidem *Pleuresin* Veram, atque *Essentialem*, quæ, ut posthac dicetur, omnibus annorum omnium Constitutionibus indifferenter infestat, omnibus indifferenter annis Venæsectionem pariter repetitam indicare: aliquandò tamen accidere, ut Febris ejus anni

pro-

propriè Epidemica, à repentina aliqua manifestarũ aeris qualitatum alteratione, materiam morbificam in Pleuram, aut Pulmones libenter deponat, ipsaq; Febris nihilominùs eadem prorsus maneat. In hoc casu, etsi Venæ sectio possit concedi, ut huic symptomati, si multum sęviat, occurratur; generaliter tamen si loquamur, non multò plus sanguinis symptomatis ratione educẽdum est, quàm Febris nomine debuerat educi, à qua pendet istud symptoma: Namque si hæc ejus sit indolis, ut à repetita Venæ sectione non abhorreat, potest ea repeti in Pleuritide, quæ ejusdem symptoma est; at verò si Febris repetitam Venæ sectionem respuat, neq; juvabit ista, imò & nocebit in Pleuritide, quę cum Febre stabit, cadetve. Hoc autem modo se res habuit, me saltem judice, in *Pleuritide symptomatica*, quæ Febrem comitabatur hoc in loco grassantẽ, quo tempore subingrediebantur *Tusses*, hac nimirum hyeme 1675. Atque hoc quidem mihi ideò reticendum non erat, quod existimem dubio illum tramite errare, atque incerto duci filo, qui in Febrium Curatione non cõtinenter ob oculos habet anni *Constitutionem*, quatenus huic, aut alteri morbo Epidemicè producendo favet, cęterisque morbis omnibus unà concurrentibus in ejus similitudinem, ac formam detorquendis.

Novembri anni pręfati, Dominum *Thomam VVindham*, Domini *Francisci VVindham* Equitis filium natu maximum, hac Febre laborantem tractabam. Querebatur is de lateris dolore, aliisque symptomatis, de quibus cæteri hoc morbo affecti. Venam haud plus semel tundendam curavi, Epispasticum Nuchæ apponi, Enemata quotidie injici; nunc Ptisanas, atq; Emulsiones refrigerantes, nunc Lac Aquæ immistum, nunc Cerevisiam tenuem

pro-

propinavi; suasi, ut lecto absisteret quotidiè ad horas pauculas, qua methodo intra paucos dies restitutus est, & celebrata Catharsi omnino convaluit.

Notandum autem est, quòd tametsi symptomata hæc, quæ tussi supervenire solerent, ea propè essent, quæ hanc hyemem funestabant; attamen tussis ipsa sine illis sola invadens, ea tempestate magis dominabatur. Hujus autem medela neque venæ-sectionem, neque Clysteres sibi vendicabat, modò febris à regimine, vel medicamentis calidioribus non excitaretur. Cùm satis erat ad eam compescendam ægro liberioris aeris foras usum concedere, & carnis esum, ut & vinum, ac id genus liquores spirituosos, qui Febri ansam præbeant, omnino interdicere. Porrò *Tabellas* sequentes sępiusculè devorandas imperavi; quæ quidem ad tusses à frigore susceptas coercendas omnibus aliis, quę mihi adhuc innotescunt, longè præcellunt. ♃. *Sacchar. Cand.* lib. iiss. *Coq. s. q. aq. communis usque dum adhærescat extremis digitorum; tùm adde pulv. Liquirit. Enul. Campan. sem. anisi, & sem. Angelic. an.* ℥ss. *pulv. Irid. & flor. Sulphur. an.* ℥ii. *ol. chym. sem. anisi* ℈i. *f. s. a. tabellæ, quas secum continuò portet, ac earum unam frequenter assumat.*

At priusquam his, quæ de morbis Epidemicis disserui, ultimam imponam manum, Objectioni, quam contra eorum nonnulla adferendam prędideo, occurrendum mihi est; quòd nempe non satis cum *malignitate* ista pugnare videantur, quę pluribus horum morborum adhęret. Non is sum, qui receptam à Viris doctissimis, sive hujus seculi, sive antiquioribus, de malignitate opinionem convellere aut possim, aut etiam velim, cùm ista indiciis plus satis se prodat manifestis, in Epidemicis plerisque.

Li-

Liceat mihi tantùm, quę de ejus natura ſentio, in medium proferre, quo hæc noſtra Praxis minùs à ratione abhorrere videatur. Ipſe enim cùm eruditiſſimo *Scaligero*,

Non mihi, ſed Rationi, aut quæ Ratio eſſe videtur
Milito; ſecurus quid mordicus hic tenet, aut hic.

Cenſeo itaque ego *malignitatem* eam omnem, quę Epidemicis competit (qualiſcunque tandem fuerit ſpecifica ejus natura) particulis calidiſſimis, ac ſpirituoſiſſimis, humorum in humano corpore contentorum naturæ plus, minuſve adverſantibus, conſiſtere, ac terminari; quia ſolæ iſtiuſmodi particulæ humores ita ſubitò alterare valent, atque in morbis malignis fieri videmus. Cenſeo item calidas illas, & ſpirituoſas particulas aſſimilando maximè agere; Cùm ex naturæ lege quodlibet Principium Activũ ſui ſimile procreare ſatagat, & quæ ei cunque obſiſtunt, ad propriã indolem inflectere, atq; accommodare: Ita ignis ignem generat, & maligno infectus morbo ſocium inficit, ſpirituum ſc. emiſſione, qui humores mox inficiendos ſibi aſſimilant, & in naturam ſuam perducunt, trahuntve.

His præmiſſis, omnino ſequitur nihil eſſe prius quàm ut dictæ particulæ ſudore eliminentur; hoc enim modo morbus cõfeſtim funditus extirparetur: At hic reclamat experientia, docetque hoc in omni *malignitatis* ſpecie fieri non poſſe. Quamvis enim in ipſâ *Peſte* particulæ peſtilentiales, tùm quòd admodum fuerint ſubtiles, tùm etiam quòd ſanguinis partibus maximè ſpirituoſis inſideant, diſſipabiles ſint, atque excitato ſudore non interrumpendo ejici queant; in aliis tamen Febribus, ubi particulæ aſſimilantes non in eam ſubtilitatem ſunt evectæ, atque etiam

etiam humoribus magis crassis incorporantur, minera illa maligna non tantùm sudoribus difflari nõ potest, sed sæpenumero etiam augetur, quibus isti sollicitantur, Diaphoreticis. Quantò enim magis usu calefaciẽtium actuantur particulæ hæ calidæ, ac spirituosæ, tantò magis intenditur ea, quam habent, assimilandi facultas, quantoque etiam magis excalefiunt humores isti, in quos agunt, tantò libentiùs in assimilantium castra migrant, earundem impressionibus cedentes: Cùm ex adverso ratio dictare videatur, medicamenta illa, quæ contrariæ sunt naturæ, non tantùm particularum calidarum, atque acrium vim inhibere, sed etiam humores condensare, obfirmareque, quo spirituum morbificorum fortiùs sustineant impetum, vel etiam frangant. Atque appellanda hìc mihi venit Experientia, qua magistra edoctus sum, & Purpureas Febrium maculas, & Variolarum pustulas nigras, eò promptiùs sumpsisse incrementum, quò magis calefieret æger, easdem verò pro ratione moderatioris regiminis, quod iis omnino debetur, decrescere solere, ac minui.

Jam si quis me roget, qui fiat, ut cùm *malignitas* in ejusmodi particulis calidis, ac spirituosis cõsistat, haud raro ita parca Febris signa conspiciãtur, etiam in morbis summè malignis; responderem percontanti: Primò in præcipua illa, & maximè insigni malignitatis instantia, ipsa *Peste*, abunde constat particulas νοσηρὰς ita supra modum subtiles esse, atq; aculeatas (præsertim ubi primùm incipit grassari) ut auræ ad instar sanguinem pervadant, ac syderatis quasi ejus spiritibus, ne in Ebullitionem quidem illum attollant, unde æger sine Febre perit.

At verò in minori isto malignitatis gradu, qui in aliis Epidemicis reperitur, symptomata Febrilia ita

pa-

parum conſpicua redduntur, nonnunquam à confuſione in ſanguine, atque humoribus excitata à partiſ culis inimicis eorum in gremio concluſis; unde natura quaſi oppreſſa non potis eſt ſymptomata illa magis regularia exercere, quę morbo competunt, at anomala ſunt φαινόμενα fere omnia ob οἰκονομίαν penitus everſam, dirutamque, quo in caſu deprimitur ſæpè Febris, quæ, obtinente genuino naturæ ductu, omnino vigeret. Quandoque etiam pauciora ſe oſtendunt Febris indicia, quàm pro morbi genio, ob metaſtaſin minerę malignæ, vel in Genus Nervoſum factam, vel in alias partes corporis, vel etiam humores extra ſanguinis pomœria, dum turgeret adhuc materia morbum committens.

Quicquid verò id fuerit, ne hariolari quidem poſſum, quęnam alia Medendi Methodus *malignitati* qualicunque adhibenda ſit, præter eam, quæ Epidemico, cui inhæret, debetur: Ita ut ſive Epidemicus de eorum numero ſit, qui primò Concoctionem materiæ Febrilis, mox ejuſdem ritè diſpoſitæ eliminationem per ſudores ſibi vendicant; vel eorum, qui per eruptionem aliquam fugam ſibi quærunt; vel etiam eorum, qui ab artis præſidio viam ſibi aperiendam præſtolantur; in ſingulis his, inquam, generibus, *Malignitas* morbi comes, cum ipſo morbo ſtabit, cadetque, pari uſa fortuna, & pari etiam paſſu recedens; atque ex conſequenti, quęcunque evacuatio Febri in genere competit, eadem & malignitati debetur: quantumlibet evacuationes iſtæ ſibi invicem fuerint contrarię. *Malignitati* itaque iſti, quæ *Febres Autumnales Intermittentes* comitatur, uti & *Febrem Continuam*, quæ ejuſdem eſt indolis, medebitur Diaphoreſis, quæ concoctionem ſubſequitur, ceu ejus effectum. *Variolarum*

larum malignitati ſubveniet tempeſtiva Abſceſſulorum maturatio, atque ita de reliquis: in quibus omnibus, peculiaris *malignitatis* ſpecies iſtis præſertim modis, ac methodo illa optimè ſuperatur, quibus libentiſſimè cedunt peculiares iſti morbi, ad quos illa ſpectat, ſive hac methodo procedendum fuerit, ſive altera. Hoc mihi dictat ratio, niſi pro Junone nubes, atque huic etiam Experientia jugiter ſuffragatur.

CAPUT VI.

Anacephalæoſis.

ATque ita demùm animadvertimus, ſpatium illud annorum, quo finiuntur prægreſſæ obſervationes, genera *Conſtitutionum* omnino *Quinque* peperiſſe; Quinque nimirum peculiares aeris Diatheſes, totidem *Epidemicorum* ſpecies peculiares, Febrium nominatim, producentes: Febrium autem harum prima, quæ iis annis infeſtabat, quibus *Intermittentes Autumnales* maximè graſſabantur, unica mihi videtur (quantum obſervatione diligenti, fidaque hactenus aſſequi potuero) in qua Natura ita omnia ſymptomata moderabatur, ut materiam Febrilem debita Coctione præparatam certo ſuo tempore ad exitum diſponeret, vel per juſtam διαφόρησιν, vel διαπνοὴν paulo liberaliorem (quæ idcirco *Febris Depuratoria* mihi audit) Et profectò facilè adducor, ut credam, pręcipuam hanc eſſe, atque *Primariam* Naturę *Febrem*, tùm ob regularem illam methodum, qua utitur in promovenda materia morbifica, eademque, pręfinito tempore, digerenda; tùm etiam, quia hęc Febribus aliis quibusli-

libet frequentior occurrit, cùm credibile sit *Febres Intermittentes* Epidemicè sępius grassari, quàm alios morbos quoscunque, si illis nempe habenda sit fides, qui de earum frequentia in sęculis jam elapsis tot, & tanta scripserunt; quicquid demum in causa fuerit, quòd ita raræ cõparuerint, à quo *Pestis* hanc urbem est depopulata: enimverò *Febris* hęc *Pestilentialis Inflammatoriis* iis omnibus, quæ post invasere, se ducem præbebat, ac πρόδρομον. *Febri* autem isti *Primariæ*, de qua suprà, adaptantur, ni fallor, illustria illa, atque necessaria Axiomata, quę tradiderunt *Hippocrates*, aliique medici antiqui; quorum ope ita est regenda, ut pręparetur materia Febrilis ad Crisin per sudores ritè faciendam: Neque enim satis video, qui possint accommodari dicti Aphorismi subsequentibus istis Febrium speciebus, quę diversam longè habent indolem; & raro ejusmodi Methodo aliqua solvi solent, qua nos adjuti, si ad eam accedamus scilicet, eamque perficiamus, morbos hosce subjugare possumus. Utut verò hæc se res habeat, notatu dignum esse autumo, quòd cùm Febris hæc, quę ab illa *Constitutione* pendebat, qua Intermittentes cęteris prędominabantur (si vel diutius persisteret, vel ęger nimis evacuationibus fuerit exhaustus) subinde in Intermittentium castra de facili transiret; istę Febres, quę sequentes funestabant annos, etiamsi diutissimè cruciarent, rarissimè tamen Intermittentes fierent; indicio satis manifesto eam *Febrem Continuam*, atque *Intermittentes* istas, vel natura quadantenus convenire, vel non multùm ab invicem abhorrere.

Jam si quis à me percontetur, quo demum pacto *Febris Continuæ* speciem ex notis in Febrium descriptionibus à me traditis queat expiscari, cùm plerum-

rumque singulę iis implicentur symptomatis, quę omnibus in genere competunt Febribus (cujusmodi sunt calor, sitis, inquietudo, *&c.*) Huic ego responderem, difficile id quidem esse, at non planè impossibile, modò quis seriò, atque ad amussim exegerit circunstantias eas omnes, quas in Historia precedenti indigitavimus; maximè si in urbe aliqua, aut loco alio hominibus referto, examen instituat. Ponamus enim Medicum ad Febre Continua laborantem accersiri, id primò habet adminiculi ad judicium ritè formandum, quòd vel ex observatione propria, vel aliis indicantibus facilè resciscat, quinam alii morbi præter hanc Febrē, & cujus demum generis, eo locorum Epidemicè grassantur; quo cognito, non ampliùs dubitabit cujus generis esse debeat Febris ista, quę huic alteri Epidemico regnanti famulatur. Quamvis enim fieri possit, ut Febris iis tantùm se prodat symptomatis, quæ omnibus omnino Febribus sunt communia (presertim si in ἀταξίαν, & confusionem agatur è Methodo, quę ab ejus curatione prorsus aliena est) alii tamen Epidemici characteres naturæ, atque indoli suæ proprios, ac peculiares apertissimè agnoscent. Verbi gratia, qui *Variolas* inspexerit, facilè conjectabit (modò ejus morbi Historiam probè calleat) vel à die, quo primùm erumpunt Pustulę, vel ab earum magnitudine, atque colore, *&c.* ad quodnam Variolarum genus species illa particularis fuerit referenda: atq; ubi semel cognoverit, quęnam sit illa Variolarum species, que eo anno, atque per loca ista increbrescit, satis illi constabit de specie Febris cujusvis per id temporis, atque eo locorum grassantis. Et sanè si morborum Historias ad unguem perdidicissem (quam ego mihi laudem minimè sumo) sicuti Epide-

demico quovis conſpecto non dubitarem de Febris tùm regnantis genere pronunciare, licèt ne unam viderim quidem, ita *Febris* quęlibet conſpecta, quiſnam ei jungeretur Morbus Epidemicus, me ſatis doceret, an *Variolæ* ſcilicet, vel *Morbilli*, vel *Dyſenteria*, *&c.* Cùm tàm peculiare aliquot horum genus, quàm Febris peculiaris, particularem quamlibet Conſtitutionem jugiter comitetur.

Secundò autem, præter indicia illa, quę Epidemicorum una invadentium conſideratio nobis ſuggeret, & ipſa cujuslibet Febris ſymptomata ad ejuſdem ſpeciem dignoſcendam, haud obſcuram lucem fœnerantur. Quamlibet enim, ut ſuprà innuimus, Febres in univerſum omnes quędam habent ſymptomata omnibus communia, ſunt tamen & certę aliquæ Diſtinctionis notæ, quas ſingulis ſpeciebus ſigillatim impreſſit Natura; quę cùm ſubtiliores ſint, ac magis reconditæ non niſi à cautiſſimis, & minutiſſima quæque penſiculatim trutinantibus erui ſolent, aut inveſtigari. Inter hæc ſigna diſtinguētia ſemper exiſtimavi ego, ęgri ſive ſudationem, ſive ſiccitatem in hoc, vel illo morbi tempore, Febris ſpeciem pręcipuè præ cæteris demonſtrare, modò illa à ſtatu naturali, ac ſuo, methodo minùs congrua non fuerit dejecta. Atque hoc ipſum liquidò mihi conſtabat in Febribus omnibus Epidemicis, quotquot obſervationes hæ noſtræ hactenus complectuntur. Exempli gratia, iis in Febribus, quæ vigebant exoleſcente *Intermittentium Autumnalium* prędominio, ægri externa areſcebant, nec vel minima ſudoris præſignatio ante materiæ Febrilis concoctionem, quæ die decimo quarto plerumque perficiebatur, in conſpectum ſe dabat. Neque etiam cieri hìc poterat ſudor ſine ingenti ęgrorum diſcrimine, qui in Phre-

nesin, aliaque symptomata periculosissima mox à coacto sudore præcipitabantur. In *Febri Pestilentiali*, quæ hanc quidem subsecuta est (*Inflammatoriarum* autem omnium, quæ ab illo tempore invasere, chorum duxit) nulli sudores sponte sua prorumpebant, at à sudorificis excitari poterant, vel primis morbi diebus, atque iis semel obortis æger nullo non symptomate levabatur. Febre proximè succedente, quæ *Variolas* iis annis comitabatur, quibus illæ *Regulares* erant, æger sua sponte effusissimis sudoribus totus dimanavit, vel à morbi initio; at qui istis indulgebat æger, intendebat illico symptomata omnia, haud mitigabat. In binis Febribus, quæ duabus *Variolarum Anomalarum* speciebus, atque *Dysenteriis* se comites adjungebant, & sudores Anomali etiam fuere; at plerunque solis primis diebus exeuntes, licèt qui primam febrem comitabatur sudor, quàm qui posteriorem, aliquantisper esset copiosior, sed in neutra emolumento fuit ægro, cùm non à prævia Concoctione, sed à confuso particularum noxiarum motu is eliceretur.

Arduum vero id mihi imprimis videtur, novę Febris speciem, vertente primùm anni *Constitutione*, indagare, cùm necdum specimen ejus aliquod quis oculis usurpaverit, nec dum resciverit, qualesnam demum sint futuri morbi Epidemici, quos ut plurimùm Febris prævertit. Molestum esset singula enumerare, quę iis annis, de quibus egi, occurrebant, quò liqueret ansas haud obscuras à natura nobis suggeri, quibus adjuti hoc præstare valeamus; ac proinde Cognitio hæc à perdiligenti, atque accuratissima circunstantiarum omnium observatione necessariò pendebit. Quantumlibet autem difficile id fuerit, imo si & impossibile plane supponamus, no-

væ

væ Febris, ubi primum ingreditur, speciem certò distinguere; tamen ad Curationem quod attinet, Indicatio à *Juvantibus*, & *Lædentibus* sumenda, nobis saltem relinquitur; cujus ope viam paulatim prætentantes ægrum in tuto possimus collocare, modò ne plus satis properemus; qua quidem *festinatione* nihil ego quicquam exitialius esse autumo, nec re ulla alia Febricitantium plures vita spoliari. Neque pudet fateri, me non semel in curandis Febribus, ubi nondum constaret, quid mihi agendum esset, nihil prorsus agendo, & mihi, & ægro consuluisse optimè; dum enim morbo invigilarem, quo eum opportunius confodere valerem, Febris vel sponte sua sensim evanuit, vel in eum se typum redegit, ut jam mihi innotesceret, quibus armis esset debellanda. Sed, quod dolendum omnino est, ægrorum quamplurimi, haud satis gnari, quod perinde sit Medici periti quandoque nihil agere, atque alio tempore efficacissima adhibere remedia, probitatis, atque fidei fructum hunc capere nolunt, sed vel negligentię, vel ignorantiæ id imputant; cùm Empiricorum insulsissimus quilibet medicamenta medicamentis adjicere æquè novit, ac solet magis, quàm Medicorum prudentissimus.

Hæc sunt ferè, quæ hactenus observavi, saltem quæ ad normam aliquam reduci potuerint, de *Morborum Epidemicorum* speciebus, atque ordine illo, quo invasere ab anno 1661 ad finem usque anni 1675. Quo quidem tempore *Variolæ*, & *Febres Continuæ* earum comites, quæ fermè à biennio dominatæ sunt, mitiores jam factæ videntur exolescere. Qui post sequentur morbi, solus novit, qui novit omnia.

SECTIO SEXTA.

CAPUT I.

Febres Intercurrentes.

OBservationes annorum, quos jam descripsi, satis arguunt Febrium alias *Stationarias* meritò audire; ejusmodi Febres intelligo, quæ, cùm à particulari quadam, ac nondum satis cognita hujus, aut alterius anni *Constitutione* pendeant, singulæ suo ordine invalescunt, grassantur admodum, & quasi cæteris dominantur per continuam illam annorum seriem. An dentur etiam aliæ species præter jam dictas: An etiam exacto quodam annorum curriculo, aliæ alias certo, ac constanti ordine excipiant, an secus se res habeat, nondum mihi licuit deprehendere. Sunt verò & aliæ *Febres Continuæ*, quæ licèt jam parciùs, jam inclementiùs sæviant, & depopulentur, tamen cum Stationariarum quibuslibet, ut etiam & secum invicem eodem anno indifferenter commiscentur, quas idcirco *Intercurrentes* appellandas censeo. Quid tam de illarum ingenio, quam de Methodo Medendi eisdem adhibenda, hactenus observando didici, in sequentibus tradam. Sunt verò, *Febris Scarlatina*. *Pleuritis*. *Peripneumonia Notha*. *Rheumatismus*. *Febris Erysipelatosa*. *Angina*. Et fortè alię quædam.

Jam vero cum universos hosce morbos vel adhuc comitetur Febris, vel saltem fuerit comitata, donec exonerata in partes, sive has, sive illas, pro morbi ratione, materia Febrili, sibi exitum invenerit;

rit; nullus dubito Febrem ipſam pro morbo primario habendam; reliquoſque affectus, à quibus ut plurimum morbi iſti nomen mutuantur, ſymptomata eſſe, quę vel peculiarem κρίσεως modum, vel partem, in qua ruit vis morbi, pręcipuè ſpectant. Verùm modò de re conveniat, nullam de nominibus movebo litem; mihi integrum fuerit morbum hoc, vel illo nomine deſignare, pro arbitrio meo.

Animadvertendum eſt, quòd ſicuti *Febres Stationariæ*, de quibus ſupra egimus, magis, minuſve Epidemicè infeſtant, quod jam diximus, prout annorum Conſtitutio in ſecreta, atque inexplicabili aeris temperie fundata, eiſdem favet; ita etiam *Intercurrentes* hę nonnunquam, licèt non ita frequenter, atque iſtæ, Epidemicè graſſantur. Quamvis enim plerunque oriantur ab hac, vel illa particulari corporum particularium ἀνωμαλίᾳ, qua ſanguis, atque humores quoquo modo vitiantur, aliquando tamen originem debent ſuam mediatè quidem cauſę alicui generali in aere, manifeſtis qualitatibus hominum corpora ita diſponente, ut exinde tales, taleſve ſanguinis, atque humorum dyſcraſię generentur, quę *Intercurrentium* ejuſmodi *Epidemicarum* cauſæ fuerint immediatę: Uti cùm Gelu acrius diu perſeveraverit, ſe in Veris uſque pomęria longius extendens, derepente autem calidior tempeſtas ſuccedat, *Pleuritides*, *Anginæ*, ſimileſque morbi alii ſolent invadere, qualiſcunque demum fuerit *Conſtitutio* annorum *Generalis*. Et quoniam hi nonnunquam Epidemicè graſſantur perinde, atque alii iſti, idcirco ut hos ab illis Febribus diſpeſcam, quę ad certam annorum ſeriem determinantur, omnibus indifferenter annis communes *Intercurrentes* appellare libet.

Quanto autem à se invicem intervallo dissideant duo hæc Febrium Genera, quantum ad causas ab aere subministratas, quoad alias tamen causas externas, ac Procatasticas spectat, sæpenumero conveniunt. Ut enim jam mittamus Contagium, quod quidem nonnunquam Febrium Stationariarum aliquibus ansam exporrigit, & crapulam taceamus, qua matre proseminantur tùm istę Febres, tùm hę etiam de quibus jam ago; causa evidens externa Febrium quamplurimarum inde petenda est, quòd quis scilicet vel pręmaturiùs vestes abjecerit, vel ab exercitio incalescens se frigori incautiùs exposuerit, unde Poris subito occlusis, retentisque iis halitibus, quibus aliàs per cutis spiracula patebat exitus, hęc, vel illa Febris species in sanguine succenditur, prout vel Generalis Constitutio, quę tùm temporis obtinet, vel particulares humorum dyscrasię in hanc, vel illam Febris speciem potentiùs determinaverint. Et sanè existimo plures modo jam designato, quàm *Peste*, *Gladio*, atque *Fame* simul omnibus perire: Etenim si quis ęgrum Medicus de prima morbi occasione paulò minutiùs interrogaverit (modò ex Acutorum istorum numero sit, quos suprà tractavimus) audiet quasi semper, vel eum vestem aliquam temerè deposuisse, cui pridem assueverat, vel corpus motu excalefactum subitò frigori permisisse, atque ex alterutra harum προφάσει incidisse in morbum. Quam ob causam familiares meos semper moneo, ut nullo alio anni tempore quicquam vestium, quibus assuevere, sibi detrahant, nisi mense uno ante *Solstitium Æstivum*: Nec minori cum studio eosdem hortor, ut ab exercitio calescentes frigus sedulò evitent.

At verò diligenter hìc loci notandum est, quòd licèt

licèt morbi isti, qui sub Intercurrentium titulo jam mihi tractandi veniunt, plerique, si non omnes, *Essentiales* fuerint morbi, |sępenumero tamen Affectus quidam, tum eos quoad Phęnomena referentes, tum eodem etiam insigniti nomine, istis Febribus superveniunt, quas *Stationarias* appello, & sunt nuda earum *symptomata*: Quo in casu non jam illa Methodus adhibenda est, quę iis debetur, quoties morbi sunt Essentiales, at ista potius quam sibi postulat Febris, cujus nunc sunt symptomata, ad quorum quidem curationem ea leviter tantùm inflectenda est: In genere autem ad Anni Febrim seriò attendendum est, investigandumque, quo illa pacto facillimè expugnari possit, Venæ sectione, an sudoribus, vel alia methodo qualibet. Hoc si susque, deque habeatur, cum ingenti ægrorum discrimine persæpe errabimus. Si quis objecerit hos ipsos Affectus, quos ego Essentiales voco, & de quibus jam ago, revera symptomata tantum esse; respondeo, symptomata ea fortè esse respectu Febris, ad quam proprie spectant, at symptomata sunt saltem Febrium, quæ illa semper, ac necessario producunt. V. g. in *Pleuritide* Essentiali Febris ejus est indolis, ut semper materiam morbificam in Pleuram deponat; in *Angina* Essentiali ejus indolis est, ut eandem ad fauces semper amandet, atque ita se res habet in cæteris: Cùm ubi Affectuum memoratorum utervis Febri superveniat, quæ ad hanc, illamve annorum Constitutionem spectat, atque ab ea pendet, idem per accidens tantum, neutiquam verò necessariò producitur. Quo nomine haud parum à se invicem disterminantur.

Jam autem, ut Affectus *Essentiales* mihi dictos ab iis, qui *Symptomatici* tantùm sunt, ritè distinguamus,

mus, multum confert nobiscum perpendisse, quòd qualia sint symptomata, quæ invasionem Febris hujus, alteriusve *Stationariæ* comitantur, talia omnino erunt symptomata, quę insultum sive *Pleuritidis*, sive *Anginæ* sequuntur, quoties ejusmodi Febris accidentia sunt tantùm. Quod quidem cernere erat in *Pleuritide symptomatica* prædicta, quę Febri per hyemem grassanti anno 1675 superveniebat. Quotquot enim hac laborabant Pleuritide, ubi primùm corripiebantur, Capitis, Dorsi, & Artuum patiebantur dolorem, quæ certissima erant, & maximè vulgaria Febrium earum omnium symptomata, quæ & antequam ingrederentur Pleuritides, invadebant, atque illis expirantibus adhuc durabant: Cùm quoties uterlibet horum Intercurrentium morbus *Essentialis* est, omnibus indifferēter annis pari modo aggrediatur, nihil prorsus habens commune cum Febre Stationaria per id tempus regnante. Ad hęc symptomata omnia, quæ post emergunt, magis perspicua sunt, cùm non obscurentur, ac confundantur ab aliorum φαινομένων, quæ naturæ sunt diversę, & ad aliam spectant Febrem, admixtione. Præter hæc, Anni tempus, quo essentiales Intercurrentes plerique, non tamen omnes, solent infestare, haud raró subinnuit, ad quam classem hujusmodi Affectus referendi sint. At vero ad morborum tum horum, tum aliorum etiam omnium Diagnosin is demum instructissimus accedet, qui observatione assidua, ac diligenti ita intimè eorum Phęnomena rimando perscrutatus fuerit, ut ubi eos inspexerit, genus statim norit distinguere; licèt Differentiarum characteristicarum aliæ ita sint fortasse subtiles, & delicatæ, ut easdem alteri verbis nequeat exprimere.

Quandoquidem autem varię hę Febrium species (quan-

(quantum quidem assequi possum ex Phænomenis, quæ tum morbos ipsos, tum medendi rationes attinent, sedulo pensitatis) peculiari, ac cuilibet morbo propriè sanguinis inflammationi ortum debent suum; in eodem refrigerando, contemperandoque omnis mihi ferè Curationis vertitur cardo: Methodo interim pro morbi genio variata, & cui, experientia jugiter suffragante, ea species libentissimè concedit, materiæ morbificæ eliminandę ubique satago. Et profectò in Febrium quarumlibet curatione omne punctum tulerit, qua porta excludenda veniat materia Febrilis, qui certò norit; Venę sectione v. gr. Sudoribus, Catharsi, aut si qua est alia magis apposita.

CAPUT II.

Febris Scarlatina.

S*Carlatina Febris*, licèt nullo non tempore possit incidere, ut plurimum tamen exeunte Æstivo se prodit, quo quidem integras Familias, Infantes vero prę cęteris infestat. Rigent, horrentque sub initio, ut in aliis Febribus, qui hac afficiuntur, neque vehementer admodum ęgrotant: postea cutis universa maculis parvis rubris interstinguitur, crebrioribus certè, & multò latioribus, magisque rubentibus, at non perinde uniformibus, ac sunt illę, quæ *Morbillos* constituunt. Ad duos, tresve dies persistunt hæ maculæ, quibus demum evanescentibus, decedenteque subjecta cuticula, restant furfuraceæ quædam squamulæ ad instar farinę corpori inspersæ, quæ ad secundam, aut tertiam vicem se promunt, conduntque vicissim.

Cùm

* Cum hic morbus nihil aliud mihi videatur, quam mediocris ſanguinis effervefcentia à prçgreſſç Æſtatis calore,aut alio aliquo modo excitata, nihil quicquam molior, quo minus ſanguis ſibi deſpumando vacet, & materię peccanti, quç ſatis promptè adjungitur, per cutis poros ablegandæ. Quamobrem tum hinc & à Venæ ſectione, & ab Enematum uſu mihi temperans (quibus remediorum formis facta revulſione particulas ſanguini infeſtas cũ eodem intimius permiſceri, & motum Naturę magis congruum ſufflaminari autumo) tum ex altera parte ab exhibendis Cardiacis, quorum æſtu impetuoſius fortè exagitabitur ſanguis, quàm pro pacata, & leni illa ſeparatione, in qua jam totus eſt; (quid quod & vehementior Febris hoc fomite poſſit accendi?) ſatis habeo, ut æger à carnibus in ſolidum abſtineat, & à liquoribus ſpirituoſis quibuſcunque, tum ut neque uſquam foras prodeat,neque ſe perpetim lecto affigat.Cute jam penitus deſquammata, & ceſſantibus ſymptomatis, è re fore exiſtimo, ut purgetur ęger leni aliquo medicamento, ætati, atque viribus accommodo. Simplici hac, & naturali plane methodo, hoc morbi *nomen* (vix enim altius aſſurgit) ſine moleſtia, aut periculo quovis facillimè abigitur: Cum econtra ſi plus negotii ægris faceſſamus, vel lectulis continenter incarcerando,vel Cardiacis, aliiſque remediis ſupervacaneis nimis doctè, & (ut vulgo videtur) ſecundum artem ſupra modum ingeſtis,morbus ſtatim intenditur, & æger non raro nulla alia de cauſa, quam nimia Medici diligentia ad plures migrat.

Veruntamen hoc animadvertendum volo. Si *Convulſiones Epilepticæ*, vel etiam *Coma*, huic morbo ſub

* *Curatio.*

ſub initium eruptionis ſupervenerint (quod quandoque accidit in pueris, ac junioribus hoc morbo laborantibus) omnino oportet, ut *Epiſpaſticum* amplum, ac forte poſteriori cervici applicetur, atque porro, ut *Paregoricum* è Syrupo de Meconio ſtatim exhibeatur, repetendum ſingulis noctibus uſque dum convaluerint, imperando interim, ut æger bibat pro potu ordinario lac cum triplo aquæ coctum, & à carnis eſu abſtineat.

CAPUT III.

Pleuritis.

HIc morbus, quo nec alius frequentior, nullo non tempore infeſtat, potiſſimum vero anno inter Ver,& Æſtatem ambigente. Nam per id temporis ſanguis à nova ſolis vicinia excalefactus in efferveſcentias, & inordinatos motus effrȩnatius ruit. Temperamento ſanguineo prȩditos præ reliquis aggreditur, ſæpe etiam ruſticos, & *duro jam fractos membra labore*. A rigore plerunque, atque horrore orditur, quos excipiunt calor, ſitis, inquietudo, & cætera Febrium ſymptomata plus ſatis nota. Elapſis pauculis horis (licèt aliquando multo ſerius ingruat ſymptoma hoc) æger vehementi dolore, eoque punctorio, in laterum alterutro circa coſtas corripitur, qui nunc verſus Omoplatas, nunc Spinam, nunc ex adverſo verſus anteriora pectoris ſe propagat. Tuſſi etiam crebra affligitur, quæ magnum adfert cruciatum, à partium inflammatarum contentione ortum, unde ſpiritū ſubinde reprimit, ut prima tuſſiendi molimina coerceat. Quæ ſingulis vicibus *Anacatharſi* rejicitur materia, ſub initio mor-

morbi pauca,& tenuis conſpicitur,& ſæpè ſanguinis particulis intermiſta; ſed procedente morbo copioſior eſt, & magis concocta ſanguine etiamnum permixto. Febris interea pari paſſu incedit, quin & vires ſumit à ſymptomatis illis,quæ ab ipſa naſcuntur. Atque dicta Febris cum funeſto comitatu omni (*Tuſſi* ſcilicet, *ſputo ſanguinis*, *dolore*, &c.) pro ratione liberioris materiæ morbificæ expectorationis, ſenſim minuitur. At verò materia hunc morbum committens, non ſemper, eodem procedente, concoctionem expectorationi debitam attingit: fit enim non raròò, ut materia paucula adhuc,& tenuis, ſicut in principio morbi, tuſſiendo educatur, & conſequenter Febris cum reliquis ſymptomatis ne hilum remittat, donec ægrum jugulaverit. Æger interea nunc alvo eſt nimis adſtricta, nunc ſoluta nimis, dejectionibus crebris, & liquidiſſimis. Eſt ubi morbo admodum invaleſcente, & Venę ſectione non celebrata,æger ne tuſſire quidem valeat, ſed immani dyſpnœa laborans, tantùm non ſuffocetur inflammationis vi; quæ tanta aliquando reperitur, ut pectus ne ad ſpatium quidem reſpirationi debitum ſine exquiſitiſſimo dolore queat expandi. Eſt etiam ubi poſt ingentem inflammationem, & omiſſam Phlebotomiam, quę naſcente morbo fuerat imperanda, mox ad Apoſtema res redit, *pure* in thoracis cavitatem ſubinde depleto; quo in caſu, quamvis Primaria Febris vel omnino ceſſat, vel minùs ſaltem urget, attamen in vado non eſt æger, ſed *Empyemate*, atque *Febre Hectica* ſuccedentibus, miſer *Tabe* extinguitur.

Jam verò licèt *Pleuritis* propriæ illi, atque ſpecificæ ſanguinis inflammationi, quæ eam, quandò affectus primarius exiſtit, producere ſolet, origi-

nem

nem ſuam debeat; per accidens tamen aliis Febribus quandoque ſupervenit, cujuſcunque demum generis eæ ſint, ex præcipitatione ſcilicet materiæ Febrilis in pleuram, vel muſculos intercoſtales. Atque illud quidem in ipſo ferè Febris initio accidit, cruda adhuc exiſtente materia Febrili, nondumque per idoneam ebullitionem ſubacta, adeoque nec ad ſeparationem debitam per loca magis conferentia preparata. Hoc autem incommodi ſæpiſſimè ex intempeſtivo, ac præpoſtero calidorum medicamentorum uſu infertur, qualia à nobilibus quibuſdam fœminis exhiberi ſolent; quarum interim benevolentia, charitaſque multò melius in paſcendis pauperibus, quàm in iiſdem medicandis collocaretur. Atque illæ quidem eo conſilio (ſi tamen ullo utantur) id faciunt, ut in primo ſtatim Febris inſultu provocetur ſudor; parum cogitantes, quàm inconſultò, atque infeliciter idem tentent. Natura enim hoc pacto turbata, humores adhuc crudos exiſtentes expellere, qua data porta, cogitur; atque adeò nunc in cerebri Meninges impetu fertur materia Febrilis, indeque *Phrenitis* naſcitur; nunc ad membranam coſtas ſuccingentem idem malum appellit, ex quo *Pleuritis* oboriri ſolet; præſertim ubi ægrorum ætas, ac temperamentum, annique tempeſtas inter Ver, atque Æſtatem ambigens, ſua etiam ſymbola ad hanc rem contulerint: Certè enim tempeſtate illa Febres in Pleuritidem tranſire proclives ſunt.

Pleuritidem autem ejuſmodi quam diximus præcipitationi ortum ſuum debere, evacuati per Venæ ſectionem cruoris color ſubindicare videtur. Nimirum ſanguis (ſaltem ille, qui poſt primam vicem extrahitur) ubi refrixerit, ſevi liquati præ ſe fert ſpeciem ad craſſitiem ſatis conſpicuam, ac ſuperficiem

ciem habet veri *puris* æmulam, & tamen ab eo longè diversam, utpote quæ fibris, instar reliqui sanguinis, arctè contexitur, nec ad modum puris defluit, quin à reliquo divulsa discolor illa pars, formam cuticulæ tenacis, & fibris refertæ exhibet; & fortassè nihil aliud est quàm Fibræ sanguineæ, quæ rubicundo, ac naturali suo integumento per præcipitationem exutæ, ambientis aeris frigore in membranam hujusmodi subalbidam concrevere. At verò (ut id obiter attingam) animadvertendum est, quòd si sanguis è secta vena non recto flumine versus Horizontem prosiliat, sed per cutim repens perpendiculariter dimanet, utut celeri se proripiat gradu, sæpe tamen ad dictum colorem non accedit, cujus ego me causam nescire fateor: Neque æger ab istiusmodi sanguinis missione perinde levatur, ac si modo primùm descripto fluat: Quinimo cùm hoc ipso modo extrahitur, sive orificium angustius, sive quid aliud obstiterit, quo minùs pleniori exeat gurgite, neque hic sanguis Pleuriticorum sanguinem colore æmulatur, neque æger par exinde commodum capit. Observavi etiam, quòd si sanguis recens extractus, quocunque demum modo fluxerit, immisso digito agitetur, superficie rubenti, ac florida, ut in aliis morbis quibuslibet, spectabitur.

Utut verò sanguis se habet, Morbus hic tametsi infamis, & plerisque aliis suapte natura periculosior, tamen si peritè tractetur, facilè vincitur; & quidem non minùs certò, & constanter, quàm alii Medicorum conatus ad homines ab orci faucibus liberandos, morbosque averruncandos, perduci ad exitum felicem solent.

Variis hujusce morbi Phænomenis diligenter perpensis, nihil aliud illum esse arbitror, quàm Febrem

brem à propria, & peculiari ſanguinis inflammatione ortam, qua natura materiam peccantem in Pleuram deponit, nonnunquam & in Pulmones, unde *Peripneumonia* ſuboritur; quam à priore, gradu tantùm, & pro majore ejuſdem cauſæ intentione, extentuque latiori differre autumo.

* Hunc itaque in dicto morbo pellendo mihi ſcopum propono, ut ſcilicet ſanguinis inflammationem reprimam, & particulas ejuſdem accenſas, quæ in membranam coſtas ſuccingentem vim fecerunt, & incendio collabefactarunt omnia, per evacuationes debitas revellam.

Quamobrem in Venæ ſectione ſpem ponens maximam, ut primùm accerſor, ſanguinem è brachio lateris affecti ad *uncias decem* aut circiter mittendum curo. Potionem deinde ſequentem ſtatim a Venæ ſectione primùm celebrata ſumendam præſcribo.

♃. *Aq. Papav. Rhœad.* ℥iiii. *Sal. Prunell.* ʒi. *Syr. Violar.* ℥i. M. F. Hauſtus. Eodem tempore ſequentem Emulſionem præſcribo.

♃. *Amygd. dulc.* N. vii. *Sem. Melon. & Pepon. an.* ℥ſs. *Sem. Papav. alb.* ʒii. *contundantur ſimul in mortario marmoreo, ſenſim affundendo Aq. Hord.* lib. iſſ. *Aq. Roſor.* ʒii. *Sacchar. cand.* ℥ſs. *M. F. Emulſio. Cap.* ℥iiii. *quarta quaque hora.* Pectoralia etiam impero frequenter uſurpanda, e. gr.

♃. *decoct. Pectoral.* lib. ii. *Syr. Violar. & Capillor. Ven. an.* ℥iſs. *M. F. Apozema; Cap.* lib. ſs. *ter in die.*

♃. *Olei Amygdal. dulc.* ℥ii. *Syr. Violar. & Capill. Ven. an.* ℥i. *Sacch. cand.* ʒſs. *M. F. ſ. a. Eclegma, de quo lambat ſæpius in die. Oleum* etiam *Amygd. dulc.* per ſe, vel *Oleum Sem. Lini* recenter extractum magno ſæpe cum fructu aſſumuntur.

* *Curatio.*

Diætam quod spectat, carnibus omnino interdico, atque insuper earundem decocto quamlibet limpidissimo. Consulo, ut jusculis vescatur Hordeaceis, Avenaceis, & Panatella, & pro Potu utatur Ptisana ex decocto Hordei cum rad. Acetosæ, Liquirit. &c. ac nonnunquam Cerevisia lupulata tenui.

Porrò, sequens Unguentum præscribo. ℞. *Ol. Amygd. dulc.* ℥ii. *Ung. Pomati*, & *Dialthęæ an.* ℥i. *M. F.* Linimentum, quo inungatur latus affectum manè, & serò, superimponendo folium brassicæ. Jubeo item, ut in dictorum remediorum usu persistat per omnem morbi decursum.

Eodem ipso die, quo primùm accersor, si dolor vehementer urget, sanguinis eandem quantitatem rursus detrahi præcipio, vel nihilominus die sequenti, ut etiam tertio die; atque hoc modo ad quartam usque vicem, continuis quatuor diebus (nisi prius ęger convaluerit) Venę sectionem repeto, ubi scilicet dolor, atque alia symptomata admodum sęviunt: At verò, si vel morbus remissior, & minoris periculi, patiatur, ut lentiori pede progrediar, vel etiam dejectæ ęgri vires non facilè ferant Venę sectionem post tàm brevia intervalla repetitam; Phlebotomiam jam bis celebratam non deinceps repeto, nisi interjecto die uno, aut altero inter singulas vices. Qua quidem in re normam mihi statuo Cõtra indicantia; hinc nempe morbi violentiam, inde verò imminutas, fractasque ęgri vires ad invicem trutinatas. Et quanquam in curandis morbis integrum mihi esse volo, ut plus, minusve sãguinis pro rei ratione demendum pręcipiam, raró tamen observavi *Pleuresin* confirmatam in Adultis minori, quàm 40. circiter *unciarum* sanguinis impensa sanatam: licet in Pueris semel tantùm, aut bis secuisse venam, ut plurimum suf-

ſuffecerit. Neque, quę nonnunquam ſupervenit, *Diarrhœa*, repetendis jam dictis Venę ſectionibus obicem ponit, quę quidem ipſa hac Methodo brevi ſiſtetur, etiam non adhibitis medicamentis reſtringentibus.

Enemata vel in ſolidum omitto, vel maxima, qua fieri poteſt, inter repetitas Venę ſectiones intercapedine curo injicienda, eaque non niſi ſimpliciſſima illa è Saccharo in lacte ſoluto.

Durante morbo id ago, ne æger nimis exęſtuet, ac proinde liberum illi facio, ut lecto quotidiè eximatur, idque ad horas aliquot, prout vires ſuaſerint; quod quidem tanti eſt in hoc morbi genere, ut ſi æger lecto jugiter affigatur, neq; hæc tàm larga ſanguinis evacuatio, neque remedia alia utcunque refrigerantia ad dicta ſymptomata perdomanda vel minimum aliquandò proficiant.

Mox ab ultima Venæ ſectione, niſi fortè prius id contingat, ſymptomata omnia miteſcent, & æger (qui per aliquot adhuc dies, & à liquoribus ſpirituoſis quibuſcunque, & à craſſioribus cibis arcęndus eſt) priſtinas vires non ita diu poſt reſumet: quo quidem tempore non abs re erit, ut alvus tenuiori aliquo Cathartico ſollicitetur.

Jam verò ſi quem moveat, quòd huic viæ inſiſtentes *Expectorationem* vix quidem attingamus, nedum, quibus illa rationibus per varia morbi tempora ſit promovenda, operoſius diſſeramus; ſciat ille hæc non per incuriam nobis excidiſſe, ſed dedita opera, diuque ſatis cogitata, neglecta tandem fuiſſe, & pręterita: Cùm ſemper exiſtimaverim in ſummo diſcrimine verſari illos, qui morbum hunc expectorationi eliminandum committerent. Nam ut tædium hujus methodi, qua Natura materiæ

morbificæ ejiciendæ ſatagit, omittamus, nimiùm periculoſæ inſuper res eſt âleæ, cùm non raro eveniat, parte aliqua materiæ jam concocta, fortè etiam per ἀνακάθαρσιν rejecta, reliquam adhuc crudam manere, idque ſucceſſivè, præſtantiſſimis quibuſque remediis maturantibus, expectorantibuſque incaſſum uſurpatis, cùm expectoratio nunc quidem ſatis auſpicatò procedat, nunc penitus ſupprimatur; ægro interim uſquequaque periclitante, atque pro meo in expectorationem imperio (quod ſanè nullum prorsùs eſt) ſive vivis, ſive etiam mortuis adjudicando: Cùm è diverſo, mediante Venæſectione, morbifica materia penes meum ſit arbitrium, & orificium à Phlebotomo inciſum tracheę vices ſubire cogatur. Quinimò conſtanter aſſero, huncce morbum, qui, ſi juxta pręcepta à nobis damnata tractetur, inter patentiſſimas orci januas meritò recenſetur, æquè certo, ac tutò Methodo jam à me præſcripta (ut de breviſſimo, quo jam profligatur tempore, nihil jam dicam) ac alium quemlibet morbum debellari. Nec dum mihi innotuit vel minimum damni à tàm larga ſanguinis (ut imperitis videri poteſt) detractione cuiquam fuiſſe illatum.

Sæpè quidem aggreſſus ſum in tractando hoc affectu, θεραπείας rationem aliquam ſtabilire, quæ citra ingentem hanc ſanguinis jacturam ſubſiſteret: nempè vel humorem reſolvendo, vel expectorationis promotione illum evacuando: Sed nondum ea ſors mihi contigit, ut huic ipſi, ſuprà memoratæ praxi, partem aliquam reperire potuerim, cujus beneficio (non obſtante triſti illa apud Hippocratem de *Pleuritide ſicca*, prognoſi) ægrum etiam non moratus expectorationem ab inſultu morbi vindico; per ipſum ſectæ venæ orificium, & Pleuritidi fugam parans, & ſanitati reditum. Quan-

Quandoquidem verò hujus morbi curatio in repetita venæ ſectione ferè tota ſtat, quæ tamen ab imperitis Chirurgis, & neſcio quibus Medicaſtris in locis ab oppidis populoſioribus longè diſſitis celebrata, miſeros à *Punctura Tendinum* in artus amittendi, atque adeò in vitæ magnum diſcrimen ſæpiſſimè conjicit; non è re fore duxi, rationem huic malo ſuccurrendi, ſi fortè fortuna impingatur, hic ſubnectere. Qui verò punctura hujuſmodi plectuntur, dolorem non ſtatim ſentiunt, ſed duodecim horis poſt Phlebotomiam ſe eodem affici conqueruntur, non tam in orificio nuper facto, quàm in partibus ad axillam tendentibus, ubi tandem dolor ſe figit, & tunc maximè percipitur, cùm brachium extenditur; attamen læſa pars tumore admodum inſigni non afficitur, eodem avellanę magnitudinem vix ſuperanti, ſed ex orificio humor aqueus, vel ichor quidam jugiter deſtillat, quod quidem præcipuum puncturæ tendinis diagnoſticum eſt habendum. Ita curatur, ut & propriis oculis ipſius obſervavi.

℞. Rad. lilior. albor. ℥iiii. *Coq. ad teneritudinem in lactis vaccini* lib. ii. *Deinde ℞. farin. lini, & avenac. an.* ℥iii. *Coquantur farinæ ad Cataplaſmatis conſiſtentiam in ſeq. lactis a radicibus prædictis colati, & radicibus contuſis miſceantur f. Cataplaſma, parti affectæ calidæ applicandum mane, & veſperi.*

CAPUT VI.

Perineumonia Notha.

HYeme ingruente, at ſæpiùs ſub ejuſdem exitum, Vereque adhuc naſcente, quotannis emergit Febris *Symptomatis Peripneumonicis* haud

paucis conſpicua. Paulò habitiores, ac craſſos ea præ cæteris aggreditur; virilem ętatem vel aſſequutos, vel etiam (quod ſæpius accidit) prętergreſſos, liquoribus ſpirituoſis (vini maximè ſpiritui) plus ęquo addictos. Cùm enim in hujuſmodi hominibus ſanguis humoribus pituitoſis, brumę tempore congeſtis, fuerit oneratus, atque idem ab ineunte Vere in novum motum cieatur; Tuſſis hanc nacta occaſionem, mox ſubingreditur, qua miniſtra dicti humores pituitoſi in pulmones irruunt: quo tempore ſi fortè æger nullo vivens conſilio, liquores ejuſmodi ſpirituoſos adhuc liberaliùs hauriat, craſſeſcente jam ferè, quę tuſſim excitabat, materia, & ab ea præcluduntur Pulmonum aditus, & Febris omnem ſanguinis maſſam depaſcitur. Primo Febris inſultu nunc incaleſcit æger, nunc friget: Vertiginoſus eſt, de capitis dolore queritur lancinante, quoties Tuſſis importuniùs fatigat. Potulenta omnia vomitu rejicit, nunc ſine Tuſſi, nunc illa vexatus. Urina turbida cernitur, & rubens intensè. Sanguis detractus Pleuriticorum ſanguinem refert, Anhelus ſæpenumerò ſpiritum crebro, ac celeriter ducit. Si moneatur, ut Tuſſim provocet, haud aliter dolet caput, ac ſi in partes mox diſſiliret (qua loquendi formula ægri ut plurimum utuntur) Dolet & Thorax omnis, vel ſaltem pulmonum coarctatio adſtantium auribus percipitur, quoties tuſſit æger, pulmone non ſe ſatis dilatante, præcluſis adeò ab intumeſcentia, ut videtur, meatibus Vitalibus, unde intercepta circulatione, ſanguineque quaſi præfocato, nulla ferè, præſertim in habitioribus, Febris indicia ſunt; licèt hoc accidere etiam poſſit ob materię Pituitoſę copiam, qua horum ſanguis gravatus in plenam ebullitionem nequit aſſurgere.

* In curanda hac Febre id mihi negotii dari sentio, ut sanguinem istum, qui ad Pulmonum & suffocationem, & incendium facit, Phlebotomia revellam; ipsos pulmones remediis Pectoralibus deobstruam, atque eventilem; & dietæ refrigerantis ope totius corporis calorem compescam. Cùm verò *hinc* materiæ Pituitosæ saburra in venis contenta Pulmonum inflammationi fomitẽ quotidie subministrans, Venæ sectionem sæpè repetitam videretur indicare; *illinc* verò observatio, quam facere potui diligentissima, me doceret Phlebotomiam sæpè repetitam Febricitantium iis, qui crassiore essent corporis habitu (præsertim ætatis florem prætergressis) pessimè cessisse, atque adeò ab ejusmodi repetitionẽ haud minùs absterreret; *Catharsin* ego crebriorem Venæ sectioni succenturiabam, quæ ei satis rectè substituitur in illis, qui à largiori, & iterata sæpiùs Phlebotomia abhorrent.

Ad hunc itaque modum processi; sanguinem è brachio in lecto jacentis extrahendum præcepi, nec passus sum, ut ex eo surgeret ad duas, tresve horas; cùm omnis sanguinis eductio, quæ universam corporis compagem labefactat quadantenus, concutitque, hoc pacto faciliùs toleretur; ita ut mitiùs cum ægro agatur, cùm in lecto cubanti unciæ decem fuerint detractæ, quam si sex, septemve tantùm amiserit, postquam è cubili surrexerit. Die sequenti Potionem sequentem manè sumendam propino.

℞. *Cassiæ extract.* ℥i. *Glycyrrhizæ* ʒii. *Ficus pingues N.* iii. *fol. Senn.* ʒiis. *Agarici trochiscat.* ʒi. *Coq. s. q. aq. Colat.* ℥iiii. *dissolve Mannæ* ℥i. *Syr. Ros. solut.* ʒs. *Ms. f. potio.*

Postridie sanguinem secunda vice mittere soleo,

atque interjecto die uno Potionem Catharticam modo præscriptam iterum exhibeo, diebus alternis jugiter repetendam, donec omnino convaluerit æger. Diebus à purgatione vacuis, *Decocto Pectorali*, *Oleo Amygdal. dulc.* ac id genus aliis ut utatur, consulo.

A Carnibus, & earum jusculo, maximè verò à liquoribus spirituosis quibuscunque, ægrum interim inhibeo; quorum loco Ptisanam ex hordeo, & liquiritia (Cerevisiam item tenuem, si eam efflagitet) pro potu ordinario concedo.

Atque ista quidem methodo vincenda est *Peripneumonia* hæc *Notha*, orta ab exundanti colluvie Pituitosa in sanguine aggesta ob Hyemis analogiã, & in pulmones explosa, in qua non tantùm iterata Venæ sectio, sed & Catharsis etiam indicabatur, secus atque in *Vera Peripneumonia*: quam ego ejusdem plane indolis cum *Pleuritide* esse arbitror, atque ab illa in eo tantùm differre, quod *Peripneumonia* Pulmones universalius afficiat. Quin & utriq; morbo pari omnino methodo medemur, Venæ sectione sc. prę cęteris, & medicamentis Refrigerantibus.

Notha hæc *Peripneumonia*, licèt ad *Asthma siccum* aliquantulùm accedat, tùm quoad spirandi difficultatem, tùm etiam alia quædam symptomata, ab illo tamen satis dignoscitur, cùm in ista manifesta Febris, atque inflammationis signa se prodant, quæ in hoc nusquam comparent; quàmlibet in hac specie minora sint longè, ac obscuriora illis, quibus insignitur *Vera Peripneumonia*.

Diligenter autem animadvertendum, quòd ubi Vini spiritui, aut aliis id genus liquoribus, cum hoc morbo conflictantes se olim addixerint, minimè tutum erit eos statim, ac derepente ab iis depellere;

sed

sed sensim id agendum, quo minus *Hydropi* tàm repentina mutatio, ac abrupta viam sternat. Quod etiam in morbis quibuscunque ab hac προφάσει oriundis observari debet. Cùm vero de *Spiritu Vini* mentio fuerit facta, hic obiter dicam. Optandum sane esset, quod aut idem omnino exulet, aut saltem spiritibus reficiendis, non verò iisdem extinguendis usurpetur; nisi quis internum ejus usum prorsus abdicandum maluerit, proindeque à Chirurgis solùm ad *Ulcera digerenda* fotubus immiscendum, aut *Ambustis* extus admovendum: quo postremo casu omnibus remediis, quotquot adhuc inventa fuere, hic liquor facile palmam præripit, cum cutem subjacentem ab omni putrefactione tueatur, ac vendicet, atque eo nomine curationem quàm citò absolvat, *digestionem*, quæ non nisi admodum tardè sua tempora percurrit, etiam non moratus: nempe si lintea spiritu vini imbuta partibus ab aqua ferventi, pulvere pyrio, vel simili lęsis quam primum hoc infligitur malum, applicentur, eademque spiritu dicto madefacta subinde repetantur, donec dolor ab igne penitus evanuerit, postea solùm bis in die.

CAPUT V.

Rheumatismus.

NUllo non tempore incessit hic morbus, maximè *Autumno*, & prę cæteris annis florentes, & οἷς γόνυ χλωρόν. Hac ut plurimum occasione nascitur; æger sc. sive exercitio aliquo vehementiori, sive alio modo excalefactus, mox repentinum frigus admisit. A rigore, atque horrore orditur tragœdiam, quos statim excipiunt calor, inquietudo, sitis, & reliqua illa

illa infelix ſymptomatum caterva, quibus ſtipantur Febres. Elapſo die uno, alterove (eſt & ubi citiùs) æger atroci dolore, nunc in hoc, nunc in illo artu infeſtatur, in carpis, humeris, genubus præſertim, qui locum ſubinde mutans, viciſſim illos occupat, rubore quodã, & tumore in parte, quam poſtremum affecit, adhuc reſiduis. Primis aliquot diebus, Febris, & ſymptomata jam memorata quandoque coincidunt; Febris autem ſenſim evaneſcit, manente dolore, quin & nonnunquam immaniùs ſæviente, materia ſc. febrili in artus translata; quod ſatis arguit Febris ipſa ſæpiùs recrudeſcens ob materiam morbificam ab intempeſtivo Externorũ uſu repercuſſam. Morbus hic quoties à Febre ſejungitur, *Arthritis* ſępe audit: quamvis eſſentialiter ab illa diſtinguatur, prout cuivis facilè conſtabit, cui uterque morbus intimiùs fuerit perſpectus: unde forſan petenda eſt ratio, cur tàm ſicco illum pede trãſiverint ſcriptores Medici: Niſi forte arbitremur, hanc morbi ſpeciem ad reliquam malorũ Iliada de novo acceſſiſſe. Utut ſe res habeat, jam plus ſatis graſſatur hic morbus; & licèt rariſſimè hominem è medio tollat, Febre ſemel depulſa, tamen & vehementia doloris, & diuturnitas eum prorſus contemni non ſinunt. Etenim ſi minus peritè tractetur, non ad menſes tantùm, ſed ad annos etiam aliquot, imò per omnem adeò vitam miſerum haud infrequenter diſcruciat; quamvis in hoc caſu, non eodem ſemper vigore, ſed Paroxyſmis quibuſdam periodicè repetitis, ad inſtar Arthritidis, ſubinde laceſſit: imò verò poteſt fieri, ut ubi diu, multumque vexaverint dicti dolores, tandem ſponte deſiſtant, atque interim æger omni membrorum motu ad mortem uſque privetur, digitorum articulis quaſi inverſis, & protuberantiis, ut in Arthri-

thri-

thritide, nodoſis in interna magis, quàm externa digitorum parte ſe prodentibus: ſtomacho nihilominus valeat, & cætera ſanus vitam toleret.

Eſt & alia hujus morbi ſpecies, licet non hujus eſſe proſapiæ vulgò credatur, quæ *Lumbago Rheumatica* aptiſſimè dicetur: immanis dolor ſc. idemque fixus circa lumborum regionem, ipſumque aliquando ad os ſacrum ſe demittens, *Paroxyſmum Nephriticum* mentitur; niſi quòd æger non vomituriat: nam præter dolorem atrociſſimum, & vix ferendum circa ipſos renes, aliquandò & ureteres per omnem eorum ductum ad veſicam uſque, eodem licet mitiori, tentatur. Qui & mihi olim impoſuit, tanquam à materia aliqua ſabuloſa in iis partibus hærente penderet; cùm revera materię *Rheumatiſmi* peccanti, & inflammatę ortum ſuum debeat, quę quidem partes illas jam ſolas urit, intacto reliquo corpore. Immanis hic dolor, niſi abigatur eodem modo, quo prior ſpecies, pariter etiam perdurat, pari ſęvitia excrucians; adeo ut miſer nequeat procumbere, ſed vel è lecto exiliat, vel ſuper eodem erectus ſedeat, corpore interim perpetua agitatione nunc verſus anteriora, nunc poſteriora inclinato, reductoque.

* Cùm utraque hæc morbi ſpecies ab inflammatione videatur oriri, quod tùm jam dicta arguunt Phęnomena, tùm pręſertim ſanguinis Venę ſectione educti color, utpote qui Pleuriticorum ſanguini tàm eſt ſimilis, quàm ovum ovo, neque quiſquam reperiatur, qui hos inflammatione laborare vel quidem dubitaverit; his, inquam, ita ſe habentibus, cenſeo ego, Curationem non aliunde, quàm à Phlebotomia debere ſumi, ſanguine interim contempe-

rato;

* *Curatio.*

rato, ejuſque nimio fervore repreſſo, tùm medicamentis refrigerantibus, atque incraſſantibus, tùm etiam convenienté regimine.

Ac proinde ut primùm accerſor, ſtatim ſanguinis ℥ x è brachio lateris affecti mitti jubeo, & Julapium refrigerans, incraſſanſque ad hanc ferè normam preſcribo. ♃. *Aq. Nymph. Portulac. & Lactuc. an.* ℥iiii. *Syr. è limonibus* ℥iſs. *Syr. Viol.* ℥i. *M. f. Julap. de quo bibat ad lubitum*: vel etiam Emulſionem in curatione morbi lateralis jam deſcriptam. Ad dolorem ſedandum, *Cataplaſma è mica Panis ſiliginei, & lacte croco tincto*, vel *fol. braſſicę* parti affectæ applicandum, & ſæpè renovãdum curo. *Diætam* quod ſpectat, carnibus prorſus interdico, quin & eorum juſculo, quantumlibet tenui, limpidoque; quibus ſubſtituo juſcula Hordeacea, Avenacea, Panatellam, & ejuſmodi. Cereviſiam tenuem, mitemque pro potu tantùm concedo, vel etiam (quæ magis ad rem facit) Ptiſanam ex hordeo, rad. Liquirit. Acetoſæ, &c. in aqua fontana incoctis. Volo interim, ut per aliquot horas ſingulis diebus lecto ſe abſtineat, cùm calor, qui à jugi decubitu naſcitur, morbum promoveat, intendatque.

Die ſequenti ſanguinis tantundem detrahi pręcipio; atque intercalato die uno, alterove, pro ægri viribus, tertiò; dein interjecto trium, quatuorve dierum intervallo (prout ægri vires, ætas, conſtitutio, aliæque circumſtantię ſuadent, monentque) quartò, atque ultimò ut plurimum, Venæ-ſectionem repeto, raró enim uſuvenit, ut ultra quartam vicem venam incidamus, niſi vel regimen juſto calidius præceſſerit, vel medicamina calidiora ægro præter neceſſitatem fuerint ingeſta. Quin & Anodyna, ſive Paregorica dicta Remedia effuſiorē ſanguinis

nis missionem postulant: Quamobrem, utut seviat dolor, per omnem hujus morbi decursum, religiosè mihi ab his temperandum existimo, modò mihi animo sit curationem à sanguinis missione solùm petere, cum illorum usu figatur morbus, neque tàm facilè Venæ sectioni cedat; quæ ideò ob hęc ipsa medicamenta officiosè nimis exhibita, sępius quàm erat opus, celebranda est. Quid quod & in morbi statu, neque eam, quam titulo pollicentur, ἀναλγησίαν valeant præstare?

Interim dum prædicta remedia, diætaque sedulò usurpantur, *Enema* è Lacte saccharato subinde injici curo, diebus scilicet à Phlebotomia vacuis. Porrò ut hæc omnia ad dies minimùm octo ab ultima Venæ sectione diligenter observentur, seriò hortor, moneoque; quibus elapsis, *Potionem Catharticam* è Lenitivis præscribo manè hauriendã, & insequenti vesperi dosin paulò liberaliorem *Syr. de Meconio in Aqua fl. Paralys.* quo sc. sanguinis orgasmus, unde & recidivæ periculum aliter intentari poterit, penitus reprimatur. Quibus ritè peractis, ut in pristinum vitæ genus (quoad victum, exercitia, atque aerem) pedetentim se recipiat, lubens patior; ita tamen, ut neque vinum, neque liquorem spirituosum quemlibet, neque etiam cibos, sive sale, sive aromatis conditos, sive etiam δύσπεπτα quęcunque, nisi diù posteà degustare liceat.

Post venam, quoties suprà innuimus, pertusam, ægri dolores admodum imminuentur, neque tamen adhuc prorsus evanescent, at verò resarcita, quam fecerat sanguinis detractio, virium jactura (supervenientे maximè proximo illo anni tempore, quod magis faciet ad redintegrandum corporis robur, quàm id, quo primum decubuit æger) symptomata ad

ad unum omnia cessabunt, atque æger pancraticè imposterum valebit.

Jam verò, tametsi prædicta Methodo, aut alia huic simili, tempestivè, atque sub ipso morbi ingressu adhibita, eum, quem jam dixi, finem ut plurimum sortiatur; non raro tamen accidit, ut ubi æger per errorem contrario planè modo fuerit tractatus, doloribus vagis, nunc quidem mitioribus, nunc verò atrocioribus, per omnem vitam miserè discrucietur: qui quidem minus cautis nullo negotio imponunt, & pro *Scorbuti* symptomatis vulgò habentur. Hic enim obiter, sed & liberè tamen dicam, quod licèt nullus dubitem, quin *Scorbutus* in his Plagis Borealibus reverà inveniatur, tamen eum morbum non tàm frequentem, quàm fert vulgi opinio, occurrere persuasum mihi habeo; multos autem ex iis Affectibus (ne pluribus dicam) quorum nomine *Scorbutum* incusamus, vel morborum *Fientium*, nondum verò *Factorum*, quique nullum adhuc certum induerunt Typum, effecta esse; vel etiam infelices *reliquias* morbi alicujus nondum penitus devicti; à quibus sanguis, cæterique humores contaminantur: Verbi gratia, quibus in corporibus materia aliqua *Arthritidi* producendæ apta recens generatur, nondum tamen in artus depluit, varia se ostendent symptomata, quæ *Scorbuti* suspicionem facient, donec *Arthritis* jam formata, atque actu se exercens, nullum amplius dubitandi locum relinquat. Neque ignoramus, non pauciora symptomata *Scorbutum* mentientia, *Podagricos* jam à Paroxysmo liberatos infestare; dum scilicet vel intempestivus evacuantium usus, vel ægri effœta ætas, vel alia aliqua causa naturam interpellaverit, quò minus materiam omnem Arthriticam in artus exonerare

va-

valuerit; quæ adhuc retentam, cùm τὸ ἀνεπιτήδειον exiſtat, totam ſanguinis maſſam inquinat, & confertiſſimo peſſimorum ſymptomatum agmine hominem laceſſit: Quod quidem non de *Arthritide* tantùm, ſed & de H*ydrope* adhuc incipiente dictum volo, de quo morbo licèt vulgò jactetur, *Ubi deſinit Scorbutus, ibi incipit Hydrops*, hęc tamen regula sępe sępius non aliter eſt accipienda, quàm quòd, ubi primùm ſe *Hydrops* manifeſtis prodit indiciis, pręconcepta de *Scorbuto* opinio ſtatim collabaſcit. Poteſt & idem hoc affirmari de quamplurimis aliis morbis Chronicis, vel adhuc in corpore humano naſcentibus, quique proinde nondum certum aliquem ſibi cuderunt Typum; vel etiam de illis, qui, licet partim fugati ſint, nondum tamen penitus debellati, exterminatique videntur. Et ſanè niſi hoc concedamus, *Scorbuti* nomen, uti hodiè fit, in immenſum creſcet, & omnem ferè morborum numerum abſolvet: Cùm, ſi id ſedulò agamus, ut abdita cujuſque morbi penetralia perſcrutemur, eumque poſt irregularium ſymptomatum vela latentē eruamus, ſua ſe mox ſpecie ſit proditurus, & ad illam, ad quam attinet familiam haud difficulter relegandus. Quin & Methodus, qua hujuſcemodi morbi ſunt abigendi, non adulterinis illis ſymptomatis, ſed ipſi morbo, qualiſnam is demum fuerit, ceu perfectè formato, jamq; actu exiſtenti accommodanda.

Sed hìc notandum, non adeò conſultum eſſe, quandò *Rheumatiſmus* aliquot annorum Diuturnitate altas radices egit, ſanguinem tàm brevibus, ac ſub ejuſdem primordiis fiebat, intervallis mittere; quin pręſtare, ſeptimanarum aliquot intercapedine repetitas illas Venæ ſectiones diſterminare; quę tandem vel penitus materiam morbificam averruncabunt,

bunt, vel ſaltem eò conducent, ut Fontanella in crurum alterutro excitata, & Spiritu quovis Volatili in vino Canarino manè, & ſerò exhibito, reliquiæ ejus extirpentur.

Jam verò quantumcunque diſcriminis inter verum Rheumatiſmum, ut ſuprà innui, & Scorbutum intercedat, aliam tamen ſpeciem eſſe Rheumatiſmi, quæ ad Scorbutum quàm proximè accedit, omnino confitendum eſt, utpote quę inſigniora hujus morbi ſymptomata æmulatur, & pariter eadem fermè remedia ſibi vendicat, ideoque mihi *Rheumatiſmus Scorbuticus* audit. Dolor nunc hanc, nunc illam partem obſidet, ſed eadem in tumorem, ac in alia ſpecie rarò attollit, neque febrim ſibi comitem adjungit. Inſuper non adeò fixus manet, ſed indolem magis vagam, ac incertam refert, cum anomalis, inconditiſque ſymptomatis ſtipatus. Nunc hunc, vel illum artum diſcruciat, mox internas ſolùm partes afficit, proindeque ægritudinem parit, quę redeunte externarum partium dolore iterum ſe proripit; ita ægrum alternatim divexans, ac in diuturnitatem longam ſe protrahens, ad inſtar morborum, qui vel maximè Chronici habentur. Fœminas præ reliquis adoritur, ut & viros qui imbecilliori natura ſunt; adeoque ad effectuum hyſtericorum claſſem referri debere planè ſuſpicarer, niſi quòd iterata experiētia comprobaſſem, eum remediis hyſtericis minimè ceſſiſſe. Illi etiam, qui longum, & repetitum *Corticis Peruviani* uſum experti ſunt, huic malo ſunt obnoxii; quod quidem (ut obiter attingam) unicum eſt incommodum, quod ex hoc remedio illatum novi unquam. Sed utut id ſit, hic affectus ſive ex hac occaſione, ſive ex alia quacunque cauſa originem ducit, quàm facillimè debellatur, vinciturque uſu ſequen-

quentium, quę, niſi privato commodo publicum pretuliſſem, prorſus mihi reticenda eſſent. Etenim his ſolis quam multos, eo quo deſcripſimus, modo laborantes ſanavi, quibus Venę ſectiones, quantumlibet repetitę, Cathartica, Dięta lactea, Pulveres teſtacei, &c. ne hilum profecerunt. Atque hęc ſunt.

℞ *Conſerv. Cochlear. hortenſ. rec.* ℥ii. *lujul.* ℥i. *pulv. Ari Comp.* ʒvi. *cum ſ. q. ſyr. Aurant. f. Electuar. Capiat.* ʒii. *ter in die per menſem integrum, ſuperbibendo aquæ ferventis* ℥iii.

℞ *Cochlear. hortenſ. M.* viii. *Beccabung. Naſturt. aquat. Salviæ, Menthæ, an. M.* iv. *Cort. Aurant. n.* vi. *Nuc. Moſchat. contuſ.* ℥ſs. *Infundantur in Cereviſiæ Brunſvicenſis* lib. xii. *ac diſtillentur organis communibus, & eliciantur tantummodo Aquæ* lib. vi. *pro uſu*. Atque præciſa doſis *pulv. Ari comp.* obſervetur, aut ſaltem eadem non minuatur.

CAPUT VI.

Febris Eryſipelatoſa.

NUllam non corporis partem, idque nullo non tempore inceſſit hic morbus, at præ reliquis faciem, exeunte præſertim Æſtate; quo tempore ſæpe dum ſub dio verſatur, corripitur æger. Facies ſiquidem ex improviſo in tumorem attollitur, qui ſubito exorſus cum dolore, ruboreque ſummis, denſo minimarum puſtularum ordine diſtinguitur, quę aucta magis inflammatione in veſciculas ſubinde faceſſunt: hinc per frontem, ipſumque caput latius ſerpit, oculis interim tumoris magnitudine plane obrutis (ruſticis *Syderatio* audit) neque multum

profectò abludit, nisi quòd adsunt pustulæ, ab iis symptomatis, quæ inflicta ab apum, vesparumque aculeis comitantur vulnera. Hoc se habet modo *Erysipelatis* notissima species, ac vulgaris.

At verò quamcunque corporis partem hoc vitium obsederit, ut etiam quocunque anni tempore rigor, atque horror, nisi præcesserint (quod nonnunquam pridie, aut nudius tertius solet contingere) huic se inflammationi utplurimum adjungunt, sitis insuper, inquietudo, ac reliqua Febrium indicia, procedente morbo, uti primum Febris dolorem, tumorem, atque alia peperit symptomata (quæ in dies ingravescentia nonnunquam in *Gangræna* terminãtur) ita hæc invicem haud mediocrem ad Febris augmentum conferunt operam, donec remediis idoneis utraque restinguantur.

Est & alia hujusce morbi species, licèt rariùs occurrens: Hæc quolibet anni tempore invadit, idque hac ut plurimum προφάσει, quod scilicet æger vinorum subtilium magis, magisque attenuantium potationi paulò liberalius indulserit, aut liquoris similis spirituosi. Febriculam, quæ agmen ducit, mox excipit pustularum per universum ferè corpus eruptio, quæ urticarum puncturas referunt, & nonnunquam in vesiculas attolluntur, mox recedentes tuberculorum more sub cute se condunt cum pruritu mordacissimo, & vix tolerando, at quoties levissimam scalpturam subeunt, rursum apparent.

*Hic ego materiam peccantem sanguini permixtam ritè evacuandam, ejusdemque sanguinis ebullitionem remediis illam contemperantibus sufflaminandam censeo; eam denique quę jam partibus impacta est, materiam evocandam, discutiendamque.

Hæc

* *Curatio.*

Hęc ut fiant, ubi primùm accedo, satis largam sanguinis quantitatem è brachio extrahi præcipio, qui quidem Pleuriticorum sanguinem ferè semper ęmulatur. Die sequente blandam illam Potionem Catharticam mihi in Praxi familiarem exhibeo, & hora somni (si paulò frequentiùs dejecerit ęger) haustum aliquem Paregoricum: e. gr. *Syr. de Meconio in Aq. fl. Paralys.* vel alium ejusmodi. Peracta Catharsi, partem affectam sequenti decocto foveri jubeo. ♃ *Rad. Alth. & Lil. an.* ℥ii. *fol. Malv. Sambuc. Verbasc. an. M.* ii. *flor. Melilot. summit. Hyper. & Centaur. min. an. M.* i. *Sem. Lini, & Fęnugr. an.* ℥ss. *Coq. in s. q. aq. ad* lib. iii. Coletur liquor, & tempore usus adde singulis libris Decocti, *Spir. Vin.* ℥ii. Stupæ è panno laneo levis texturæ hoc decocto immersę, ac expressę, calidè admoveantur parti bis in die, quæ post fotum quotidie illinatur seq. mixtura. ♃ *Spir. Vin.* lib. ss. *Theriac. Androm.* ℥ii. *pulv. Piperis longi, Caryophil. an.* ℨii. *M.* Charta emporetica hac mixtura madefacta parti circumvolvatur.

Æger insuper, ut jusculis tantū hordeaceis, atq; avenaceis, cùm pomis assatis vescatur, volo; tum etiam cerevisia utatur tenuissima, & per horas aliquot singulis diebus à lecto sibi temperet. Hac methodo tum Febris, tum alia symptomata citissimè utplurimùm fugantur. Sin aliter, rursus venam seco; quod & tertium nonnunquam fieri debet, interposito semper die uno, si prava nempe adsit sanguinis diathesis, & Febris intensior. Diebus à Venæ sectione liberis *Enema* è Lacte cum Syr. Violaceo, & julap. refrigerantia ex Aq. Nymph. &c. in *Rheumatismi* curatione jam dicta, qualibet hora diei usurpanda præscribo. Ut plurimum verò unica

Venæ ſectio, & ſubſequens Catharſis, ſi tempori adhibeantur, rem expediunt.

Quæ urticarum puncturas, cum pruritu, refert, ſpecies pari modo eſt amolienda, niſi quod hæc remediis ab extra applicandis minus egeat.

Hìc obiter dicam, quod licet non ſolum hiç affectus, de quo jam loquimur, ſed & plerique eorum, qui cutim impetunt, & eruptionem aliqualem comitem ſibi adjungunt (modò Chronici ii ſint) facilè huic methodo cedant, ac proinde ſanguinis miſſione, & Catharſi iteratis brevi ſe proripiant, eorum tamen aliqui via plane diverſa tractandi ſunt, nec evacuationes modò dictæ quantumlibet repetitæ, nec *pulveres teſtacei* ſanguini edulcorando deſtinati quicquam proficiunt; cùm recrementa quędam pravam diatheſin adepta intimiùs cuti impingantur, non niſi remediis, quæ ſanguini robur, ac vim conciliant, proindeque cutis ſpiraculis deobſtruendis apta nata ſunt, ullatenus amovenda, debellandaque. Cum ſucceſſu itaque non vulgari ſequentem methodum aggreſſus ſum in *Pruritu ferino*, atque inveteratis id genus cutis eruptionibus. Ut

℞ *Theriac. Androm.* ʒſs. *Electuar. de ovo* ℈i. *rad. ſerpentar. Virgin. ſubtiliſs. pulverat. gr.* xv. *lapid. Bezoard. Oriental. gr.* v. *cum ſ. q. ſyr. è Conditura Citri f. Bolus, ſumendus mane, & hora ſomni per dies* 21. *ſuperbibendo cochl.* vi. *ſeq. Julapii.*

℞ *Aq. Card. Bened.* ℥vi. *Aq. epidem. & Theriacal. ſtillat. an.* ℥ii. *ſyr. Caryophyl.* ℥i. *mſ. f. Julapium.*

Singulis matutinis poſt aſſumptum medicamentum ſudet horæ unius, vel alterius ſpatio, vel potius pluribus ſtragulis, quam ſoleret, coopertus in lectulo levi madori indulgeat per dictum tempus. His finitis, ſi puſtulæ adhuc non evanuerint, ſequenti linimen-

mento partes affectæ inungantur. ♃ *Unguent. ex oxylapatho* ℨii. *unguenti pomati* ℨi. *flor. ſulphuris* ʒiii. *ol. Rhodii* ℈ s. *f. liniment.* Veruntamen medicamenta pręſcripta haud uſurpentur, niſi Venæ ſectione, atque catharſi ritè præmiſſis, quæ tametſi ſolum adhibitæ curationem non abſolvunt, ęgrum tamen contra febrim præmuniant, ob uſum medicaminum calidorum aliàs occurſuram.

Eſt & alia *Eruptionis* ſpecies, etſi minus frequens, ad cujus medelam nullæ prorſus evacuationes conferunt. Hæc tametſi in aliis quandoque partibus, ut plurimum tamen in pectore apparet, ac loco aliquo determinato ſe figit, vix cutim ſupereminens, atque latiorem maculam præ ſe ferens, niſi quod aliquando porriginoſa, ac quaſi furfuracea, cum ſquamulis colore ad flavum vergente tinctis, cernitur. Hac ſive *macula*, ſive *impetigine* vigente, æger bene ſe habet, eadem vero evaneſcente, ut ſæpe fit, leviculam ægritudinem patitur, atque urina ejus turbidior, & rubicundior, ſed ad flavedinem accedens, redditur. In hujus etiam affectus curatione eadem via, atque iiſdem poſt evacuationes univerſales, plane remediis inſiſtendum, ac in Pruritu ferino modo dicto; ac proinde, quod non omittendum, vini, ut & carnium ἐυπέπ]ων uſus omnino concedendus, cùm refrigerantia omnia magis officiant, quam proſint. Atque ita hęc poſtrema Eruptionis ſpecies curatur, quę tamen aliquando non niſi *Aquis Ferreis* diu epotis cedet.

CAPUT VII.

Angina.

QUolibet anni tempore aggreditur, maximè tamen illo, quod Ver, atque Æstatem interjacet, juvenes prę cęteris, & temperamento sanguineo prędites; Rufos etiam, quod non semel observavi, prę reliquis omnibus. Rigent, horrentque mox à primo morbi insultu, sequitur Febris, & paulo post dolor, & Faucium inflammatio; cui nisi maturè succurratur, ęger statim nec deglutire valet amplius, nec spiritum per nares ducere, sed cum sensu quodam strangulationis præcluduntur Fauces ab inflammatione, & tumore Uvulæ, tonsillarum, laryngis, ita ut tantum non suffocetur. Ingens ab hoc morbo periculum, utpote qui paucis nonnunquam horis homines jugulat; quoties scilicet magna vis materiæ Febrilis in prædictas partes conjicitur, neque satis tempestivè convenientium remediorum usu ingruenti occurritur procellę.

* Opem laturus, sanguinem cùm primis è brachio copiosè detraho, mox ex ranula utraque; dein, ut partes inflammatæ *melle Rosaceo spiritu sulphuris* ad summum acorem permixto, tangantur, author sum: mox *Gargarisma* sequens præscribo, non vulgari modo usurpandum, sed ita, ut in ore sine ulla agitatione contineatur, donec incalescat, dein expuatur, & repetatur subinde. ℞ *Aq. Plantag. Ros. rubr. & Sperm. Ranar. an.* ℥iiii. *Album. ovorum in aquam agitando redact. N.* iii. *Sacch. cand. alb.* ℥iii. F. Gargarisma. Jubeo etiam, ut de Emulsione in cura

* *Curatio.*

ra *Morbi lateralis* prescripta, vel simili, in dies sumat.

Sequenti mane, nisi Febris, & dolor inter degluttiendum perceptus aliquantulum remiserint, venam in brachio rursum ferio, Catharsi in diem posterum rejecta. At si utraque hæc minuatur, *Catharticum* Lenitivum statim exhibeo; quod quidem post sanguinis missionem præ omnibus aliis perutile, ac apprimè necessarium esse, multiplici experientia comperi. Si forte, quod quidem oppidò rarum est, Febris, aliaque symptomata, etiam post Catharsin, bellum minentur, iterata ut prius Venæ sectione, perdomanda sunt, ut & *Epispastico* amplo, ac forti, posteriori cervici applicando. Per integrum hujusce morbi decursum, Enema refrigerans, emolliensque omni mane, dempto illo, quo Catharsi vacat, injiciendum, atque ęgrum hoc pacto reficiendum quotidie præcipio. Carnes, cujuscunque demum generis, ut & juscula ex iis parata, sacra sunto; jusculis vero hordeaceis, avenaceis, pomis coctis, ac id genus aliis vescitor; ptisana ex hordeo, vel cerevisia tenuissima utitor. Lectulo interim per horas aliquot quotidie absistat; cum hujus tepor tum Febri, tum reliquis symptomatis, quę hac methodo expugnare satago, vires addat. Animadvertendum est autem, quod istiusmodi *Angina*, quæ Febris mihi *Stationariæ* dictæ symptoma tantùm est, illa ipsa methodo curari amat, quam Febris ea sibi vendicat, ac proinde vel per διαφόρησιν, & cutis spiracula exterminanda est, vel per aliam qualemcunque medendi methodum, quę Febri Primariæ, cui inhęret, debetur, quod sedula observatione dignum.

Sunt & aliæ Febres *Intercurrentibus* jure merito annumerandæ, quæ, quoniam alio aliquo modo

X 4 imme-

immediatè abitum ſibi parant, & in hoc, vel illo ſymptomate deſinunt, vulgò Febres non habentur; licèt tales ab origine verè fuerint, atque Affectus ille, à quo morbus nomen mutuatur, Febris tantùm ſit *ſymptoma*, quæ in illo demum terminatur. Impręſentiarum duas tantùm, *Hæmorrhagiam* ſcilicet *Narium*, ac *Hæmoptoen*, leviter perſtringam.

* *Hæmorrhagia Narium* quavis anni tempeſtate infeſtat, præcipuè ſanguine præfervido, temperamento verò debiliore prędìtos; idque magis ætate ingraveſcente, quàm adoleſcente. Primo utplurimum appulſu Febris prę ſe fert indicia, qua derepente ſibi per nares, qua data porta, faciente viam, dolor, & calor ſinciput adhuc torquent. Sanguis ad horas aliquot profluit, dein aliquandiu ſiſtitur, mox denuò erumpit, atque hęc viciſſim: donec tandem vel remediorum uſu, vel ſponte ſua ob imminutam copiam, deperditamque cohibitus, omnino ceſſat; ita tamen, ut ægro ſingulis annis à recidiva metuendum ſit, ſi vel à liquoribus ſpirituoſis, vel alia occaſione qualibet ęſtuare contingat.

Eum hìc mihi ſcopum propono, ut ſanguinis fervor nimius, atque Ebullitio, unde oritur dicta præter naturæ modum extravaſatio, frænis omnibus compeſcatur, ejuſque impetus aliò vertatur. Ea propter frequenter brachii venas tundo, & ſanguinem liberaliter extraho, *Pleuriticorum* ſanguini colore ſemper reſpondentem. Victus rationem refrigerantem, atque incraſſantem injungo: Ut Aq. fontan. partes tres, Lactis unam ſimul coctas, & frigidè hauriendas; poma cocta, juſcula hordeacea, & ſimilia à carnibus abhorrentia: Julapia inſuper refrigerantia, atque incraſſantia, unà cum Emulſionibus, in

* *Hæmorrhagia Narium*.

in morbis Inflammatoriis suprà descriptis. Lectulo item ut absistat per aliquod spatium quotidiè, moneo, tùm ut nullo non die injiciatur Enema leniens, refrigeransque, nec vel semel quidem omittatur: Haustu quin etiam hora somni Paregorico è Diacodio, ceu catena, constrictus sanguinis furor coerceatur. At verò, quando hujusmodi Hæmorrhagias non raro comitetur lympha acrior, quę sanguini permista ejus motum adjuvat, venarum orificia reserando, præter revulsionem, & refrigerationem, solenne mihi est Catharticum blandius, vel in ipsius morbi ἀκμῇ propinare, cujus operatione finita, Anodynum exhibeo præter solitum viribus auctum; & ubi symptomata penitus evanuerint, aliud demum Catharticum.

Quoad externas applicationes. Lintea quadruplicata immersa aquę frigidæ, in qua *Sal prunellę* dissolvatur, & postea leviter expressa admoveantur Nuchæ, ac utrique Cervici sępius in die. Item post universas evacuationes peractas liquor sequens applicetur. ♃ *Vitriol. Hungar. & Alumin. an:* ℥. i. *Phlegmatis Vitriol. lib. ss. Coq. tamdiu, donec omnia fuerint dissoluta. Liquorem frigefactum filtra, & à Crystallis subinde natis separa. Liquori residuo adde Ol. Vitriol. duodecimam partem. Turunda ex linteo raso liquore hoc probè humectata, nari, ex qua sanguis stillat, indatur, per dies duos isthìc relinquenda.* Quo etiam liquore linteamina imbuta, & applicata sanguinem sistunt, ex quacunque demum parte externa idem defluat.

* *Hæmoptoe* etiam, quæ in Æstatis, ac Veris confinio homines calidioris temperamenti, at minùs robusti adoritur, & quorum pulmones minùs rectè va-

* *Hæmoptoe.*

valent, prę ſenibus item juniores, ejuſdem ferè indolis cum Hęmorrhagia jam mihi tractata eſt, cùm & hæc quoque febris ſit, quæ tàm nomen, quàm eſſentiam exuit ſuam illa, qua ſoluta eſt Criſi; hoc ferè tantùm diſcrimine, quòd in morbo *priori* ſanguis nimiùm agitatus in narium venulas, in *hoc* verò in pulmones impetum facit; utque in illo, durante fluxu dolor, & calor ſinciput jugiter lancinant; ita in hoc pectus uterque obſidet cum debilitate quadam. Quin & hoc vitium eandem ferè, quam Hæmorrhagia, methodum medendi ſibi vendicat, niſi quòd Catharſin minùs ferat, aqua, præſertim repetita; æger facilè in tabem conjicitur. At Phlebotomia crebrò celebrata, Enema quotidiè injectum, Diacodium hora ſomni propinatum, Dięta inſuper, & medicamenta, tàm incraſſantia, quàm refrigerantia opus pro voto abſolvent.

Atque hæc ſunt, quæ hactenus obſervavi de numeroſa iſta morborum Tribu in varias familias diſpertita, qui *Febrium* ſub nomine cenſentur, atque de iis ſymptomatis, quæ ab illa pendent; in quibus id ſeriò egi, ut nullas Putationes meas, nulla imaginaria Cerebri commenta orbi venderem; animo verò ſincero, candidoque, nulliq; adeò Hypotheſi adſtricto, eorum Hiſtoriam, & naturalia Phęnomena aliis traderem; Curationes etiam pari fide, & cautela pari ſubnecterem. Quod ſi vehemens deſiderium Methodum certiorem minuſque lubricam in utiliſſimo tuendæ mortalium vitæ negotio expiſcandi, conſtabiliendique, me in ſemitas nullo antea pede calcatas pertraxerit; nemo eruditorum, uti ſpero, mihi imputabit, quòd vel ſpretis aliorum judiciis meo nimiùm fidam, vel rebus ſtudeam novis; cùm & non ſpernendus rerum eventus mihi hęc inveſtiganti ingen-

gentes hucusque animos addiderit, & posterorum experimenta sine dubio meam fidem sint liberatura. Et profectò haud oscitanter impugnandum est hoc morborum tàm pestiferum agmen, quod nullo non die cum genere humano bellũ gerit internecinum, atque ἄσπονδον; & cujus telis duo ad minimum hominum trientes, si eos demas, qui violenta morte perimuntur, confossi quotannis occumbunt. Indesinentes horum morborum impetus, & quotidianæ, quas etiam de viris robustissimis, & ætate maximè florentibus reportabant, Victorię (non obstantibus suppetiis iis omnibus, quas nobis hactenus attulere speciosæ istæ Methodi in speculativorum libris satis fidenter descriptę) animo meo hæc primùm agitanti minùs satisfaciebant; cùm reapse cernerem, ludicra ista Cerebrosorum commenta ita parùm ad redintegrandam ægrorum sanitatem conferre, ut qui ad Asyla hæc confugerant, quicquid pollicitarentur Thrasones Dogmatici, haud meliori in loco essent, quàm qui neglecta Arte se totos naturæ permiserant. Si quid ego hic egero, quo vel periculi, vel etiam difficultatis, quę in his morbis persanandis plerumque occurrunt, pars aliqua levetur (quod salva verecundia, me mihi polliceri posse saltem spero) scopum quadantenus assequutus sum, & dulcissimum improbi laboris in bono Proximi quærendo rectè collocati fructum fero. Hæc præcipua ferè sunt, quę jam habeo comperta (vel saltem ad methodum aliquam novi reducere) circa *Febres*, *& Symptomata*, quæ ab eisdem pendent, ad hunc usque 30. Decembris diem, An. 1675. quo hæc conscribo.

EPI-

Epistolæ Responsoriæ Duæ

A THOMA SYDENHAM M. D.

PRIMA

DE MORBIS EPIDEMICIS
ab Anno 1675. ad Annum 1680.

AD ROBERTUM BRADY M. D.

SECUNDA

DE LUIS VENEREÆ
Historia, & Curatione

AD HENRICUM PAMAN M. D.

CLARISSIMO VIRO

THOMÆ SYDENHAM M. D.

N*Emo uspiam Medicorum, Vir eruditissime, adhuc vim aeris, & influentiam in humana corpora attentè perpendit, nec in vita nostra perennanda, quas agit partes, eorum quispiam consideravit satis, viresque, quas exerit in fermentando, & circumducendo sanguinem, aut in motibus animalibus quibuscunque peragendis, cujus sit energiæ, & efficaciæ, horum non aliquis notavit; neque ejusdem temperiem naturalem, alterationes multiplices, & mutationes, quas* Constitutiones *haud perperam in-*

di-

digitas , ne leviter quidem vel Medici , vel Hiſtoriæ Naturalis Scriptores attigerunt , multo minus perſcrutari ſategerunt . Fieri ſanè nequit , cum in omnes corporis partes , etiam reconditiſſimas , aer ſeſe inſinuet , quin quas ſubit alterationes , & mutationes à rebus , quibus impregnatur , eaſdem ſanguini , & ſuccis communicet , & imprimat ; unde ut plurimum ab hac , vel illa prava aeris conſtitutione oritur hujus , vel illius indolis prava ſanguinis Diathesis . Optimo itaque conſilio Obſervationes Medicas circa morborum acutorum Hiſtoriam , & Curationem juxta varias annorum , & eorundem partium conſtitutiones inſtituiſti , cum in iiſdem , aeris actiones in ſanguinem , ſuccos , & ſpiritus præſertim (ſi ipſe non ſit ſpirituum materia) conſpiciantur . Et nullus dubito , quin Febrium indoles ab annorum temperie , in quibus graſſabantur , obſervata utiliſſimam , ſi non unicam , methodum conſtituit ad praxin ſtabiliendam . Perge itaque , & ſi quæ adhuc reſtant Obſervationes Febrium annorum nuperrime elapſorum , fac , ut palam fiant : qua in re quam maxime humani generis ſaluti proſpicies.

In Sect. I. Cap. V. *Libri tui , paucis egiſti de uſu* Corticis Indici , *& ejuſdem exhibendi methodo. Equidem ſcio quoſdam haud infimi ſubſellii Medicos , qui in magna quantitate , & doſi ſæpius repetita eum exhibent ; alios item , qui ex eodem extracta , infuſiones , & ex infuſionibus julapia , & emulſiones conficiunt ; quibus modis ſe non tantum Intermittentes , ſed & continuas quaſdam certo curare affirmant : Magnum procul omni dubio in curandis Intermittentibus eſt remedium . Ego quidem per viginti plus minus annos dictum Corticem varia forma , & multiplici præparatione maximo cum ſucceſſu exhiben-*

bendum curavi. Si vero peculiare quippiam de usu hujusce Corticis nosti, vel quid melius progrediente experientia fueris edoctus, id, ne graveris precor, in lucem proferre.

In curatione Rheumatismi *frequentem Phlebotomiam, & larga manu celebratam tanquam necessariam proposuisti. Quærerem Ego, an non rejecta tam severa, & crudeli methodo, alia non humani sanguinis adeo prodiga, nec minus certa inveniri possit. Dum hæc agis, Dignissime Vir, malevolorum jurgia, & invidorum stigmata, atque calumnias sat superque persenties; neque nunc minus quam olim nomini tuo, aut famæ parcent, licèt ingenuis fere omnibus displiceant, & candidioribus, apud quos solenne est istiusmodi detractores despicere. Isti vero, si Febrium historiam longo usu comprobatam, vel earundem essentias, causas, & differentias, vel veram tandem Medendi Methodum expiscari volunt, Te Ducem, & viam præmonstrantem sequi necesse habent; cùm vix, aut ne vix quidem, alia vel earum naturam investigandi, vel curandi ratio possit assignari. Macte itaque esto, & sperne sciolorum dicteria; sincerorum hominum ingenia excita; tu methodum monstrasti, & si tua non placet, qui carpunt, dent politiorem, & magis firmam. Vale, Vir Integerrime, qui hisce peragendis totam Medicorum turbam meritò devincies, inter reliquos verò,*

Tibi jure, meritoque
amicissimum,

Cantabrige 30. Decem. 1679.

R. BRADY.

Amplis-

Ampliſſimo, Doctiſſimoque Viro

ROBERTO BRADY M. D.

Collegii Cajo-Gonevillenſis Cuſtodi, necnon Regio in Medicina apud Cantabrigenſes Profeſſori longè celeberrimo.

ME certè, Vir Humaniſſime, ſi quid in morborum curatione profecero, ad omne id cuivis efflagitanti impertiendum præ cæteris, qui nunc ſunt homines, facillimum eſſe omnino par eſt: ſi enim ea tantùm mihi innoteſcant, quæ & reliquis mortalibus (quod mihi plus ſatis conſtat) nullo pacto mihi obfuerit levidenſia iſta, & è triviis deſumpta evulgare; ſin autem aſſecutus ſim aliquid, quod è re Medica ſit, & ad certiorem morborum Therapeian faciat, non tam mihi laudi dabitur, quam aliis daretur quibuslibet, ea in lucem expromere; Qui & à Podagra jam ab annis plus minus triginta, & calculo diu male multatus, facile mecum reputo, quam ſerio gauderem, ſi quod meis malis levamen aliorum indicio poſſit afferri: Cùm autem pauciſſimis ingens illud privilegium à Deo Opt. Max. concedatur, ut publico commodo hac in re inſervire queant, iiſque tantùm, quibus *è meliore luto*, quàm mihi, *finxit præcordia Titan*, votis agendum eſt, quod reapſe effectum dare non ſatis eſt virium: Semper enim exiſtimavi, neque id ſine ratione, majoris eſſe felicitatis certam vel leviſſimi alicujus morbi debellandi methodum ægris mortalibus prodidiſſe,

quàm

quàm vel *Tantali*, quod ajunt, vel *Crœsi* thesauros accumulasse. Feliciorem hoc illum dixi; dicam & meliorem, sapientioremque: quod enim uberius & sapientiæ,& bonitatis suæ specimen quis potest edere, quàm, cum se è communi generis humani natura decisum animadvertat,ea quæ molitur omnia ad publicam magis omnium utilitatem, quàm ad suam ipsius, qui tam exilis totius particula, & contempta res est, jugiter referre? *Ut enim* (loquor cum maximo illo dicendi, sentiendique magistro *Cicerone* meo, sui sæculi, ne dicam universæ hominum naturæ Genio) *leges omnium salutem singulorum saluti anteponunt, sic Vir bonus, & sapiens, & legibus parens, & civilis officii non ignarus utilitati hominum, plusquam unius alicujus, aut suæ consulit. Cicero de fin. bon. & mal.* Quinimò satis liquet, quòd cùm facinorosi sit hominem jugulare, boni viri erit eundẽ vel conservare, vel alios iis instruere præsidiis, quibus adjuti eum ab interitu vindicent,etiam authore vita jam functo. Et vox illa planè inhumana, & scelerata audit eorum, qui negant se recusare, quò minùs ipsis mortuis terrarum omnium deflagratio consequatur.

His autem impræsentiarum missis factis, fatendum est,debere me ea, quæ de his morbis, de quibus percontari libuit, animo volutavi, utut exilia, tibi planè aperire, Tibi,inquam Eximio Viro, & *Sparta* quam ornas dignissimo; cujus ego & eruditioni, & probitati, animique candori ea tribuo encomia, quæ reliqua Togatorum Gens, inter quos nites. Prætereo etiam, quantum tibi debeo gratiarum, quòd te tàm malè habeant immerita illa, quibus à nonnullis proscindor convitia;de quibus hoc habeo dicendum, quòd si vita innocua hominis, qui neminem neque

fa-

facto, neque dicto læserat, me ab illis sartum tectum reddere valuisset, nunquam in me detonuerant. Cùm autem nullo id meo crimine evenerit, neque, ut spero, eveniet unquam, stat sententia non me ideò plectere, quòd alii deliquerint, id tantùm ratus ad me attinere, ut viri probi scilicet officio defungar, & boni Medici, quantum patitur tenuitas nostra.

Morem itaque geram in tradendis observationibus, quæ mihi in morbis, de quibus sciscitabaris, occurrebant. Primùm autem agam de *Febribus Intermittentibus* nunc apud nostros Epidemicis. Quo nomine non abs re fore arbitror annos istos ordine, sed breviter percurrere, qui illum excipiebant, quo claudebatur *Historia Acutorum Morborum* (qualis qualis illa demum fuerit) qui per præterlapsos annos 15 grassabantur, & quædam obiter perstringere in eorundem curatione à me pridem notata. Quo facto melius innotescet, quo tempore, & quibus gradibus, quæ jam obtinet Febrium *constitutio*, nobis obrepserit.

* Annus 1676. eosdem peperit morbos, quos genuerat Constitutio postremo loco commemorata in dictis Observationibus, *viz.* Annor. 1673, (in cujus Autumno ea se primùm exeruit) 1674, & 1675. At verò exolescente fermè hac crasi, mitiores erant, quàm pro suo genio, qui subpullulabant morbi, & minus insuper Epidemici; non obstante peculiari ejus anni indole, quantum ad manifestas aeris qualitates, quibus ab annis præcedentibus perquam abludebat, cùm & æstatis fervor, & frigus hyemis omnes fermè annos, quorum memoriam habemus, longo intervallo superaverint. Et cùm tàm ingens tempestatum discrepantia similes tamen morbos

* *Annus* 1676.

produceret, satis hinc liquet, non tàm manifestam, quàm occultam aeris temperiem Epidemicis morbis favere. At verò fatendum est, morbos eosdem quoad symptomata quædam aliquandò à manifesta aeris diathesi pendere, quod & *Morbilli*, & *Cholera Morbus* hoc anno invadentes testatum faciunt, de quibus breviter agam.

Morbilli enim nascenti anno coorti, licet non admodum Epidemici, id tamen eximii habebant, quòd solito longiùs procurrerent: nam cùm pro more suo mense primùm Januario comparentes, ad Æquinoctium usque vernum ingravescerent, dein paulatim imminuti cum Solstitio ęstivo ferè expirarent, hoc anno ad Æquinoctium fermè Autumnale pertingebant, ab æstatis calore, nisi fallor, aucti viribus, quò diutiùs obsisterent. Neque tamen Methodum Medendi ab usitata illa diversam postulabant.

Exeunte æstate *Cholera Morbus* epidemicè jam sæviebat, & insueto tempestatis calore evectus, atrociora Convulsionum symptomata, eaque diuturniora secum trahebat, quàm mihi priùs unquam videre contigerat. Neque enim solùm abdomen, uti aliàs in hoc malo, sed universi jam corporis musculi, brachiorum, crurumque præ reliquis, spasmis tentabantur dirissimis, ita ut æger è lecto subinde exiliret, si fortè extenso quaquaversum corpore eorum vim posset eludere.

Quamlibet autem hic morbus non aliam à jam recepta medendi rationem sibi vendicabat, *Anodyna* tamen fortiora, eaque sępiùs ingerenda, quàm aliàs solebam, omninò indicabantur. Ex. gr. Ad quendam vocatus per id temporis truculentissimo illo, quod modo descripsi, symptomate tantùm non enectum (me autem comitabatur *Carolus Goodall* M. D. cu-

D. cujus animi Candor, Probitas illibata, ſummus in me amor, labor improbus in morbis dignoſcendis, curandiſque unà cum nomine mihi ſemper occurrunt) & enormi vomitione, ſpaſmorumque violentia animum agentem, cum ſudore frigido, & pulſu vix micante, guttas 25. *Laudani liquidi*, à me jam olim publicati, in cochl. 1. *Aq. Cinnamomi fortis* exhibendas curavi, veritus ſc. ne vehiculum paulò copioſius medicamento rejiciendo (quod in vomendi tàm impenſo conamine perſępe fit) anſam daret: dein lecto aſſidens quaſi ad ſemihoram, & expertus Remedii vires nec Vomituritioni compeſcendę, nec ſedandis Convulſionibus adhuc pares eſſe, toties illud ipſum repetere, & doſin in tantum augere cogebar (interpoſito tamen ſpatio, ut quid à jam ingeſto mihi foret ſperandum, priùs ediſcerem, quàm novas adferrem ſuppetias) donec tandem pervicaciſſima illa ſymptomata ſub jugum victoris mitterentur, quod tamen vel minimo corporis motu excitata denuò excutere fatagebant. Seriò itaque imperavi, ut & corporis quieti modis omnibus indulgeret ad paucos dies, & Medicamentum jam dictum, ſed in minori doſi, ſubinde aſſumeret, etiam poſtquam convaluerit, ad εὐεξίαν ſc. confirmandam; quod nobis ex animo ceſſit.

Neq; eſt, cur me quiſpiam juſto audaciorem pronunciet, eo ſc. nomine, quòd tantam Laudani Liquidi vim ęgro infundere non dubitaverim; cùm judice experientia certò conſtabit, quòd in quibus affectibus ex *Opio* parata indicantur (ſunt autem tres, *vehemens dolor, vomitus, vel dejectio enormior, & inſigniores ſpirituum animalium* ἀταξίαι) in iis & Remedii Doſis, & repetendi vices cum ſymptomatis magnitudine omnino ſunt conferendę. Quę enim

doſis remiſſiori ſymptomati coercendo par eſt, ea ab alio fortiore ſuperabitur; & quæ aliàs ægrum in manifeſtum vitæ diſcrimen conjiciet, eundem impræſentiarum ab orci faucibus liberabit.

* Atque hi ſunt morbi iſti, qui hoc anno populabantur, iidem ſc. ut jam innui, cum morbis trium annorum præcedentium. Quales autem fuerint, qui annum ſequentem *viz.* 1677. funeſtaverint, non habeo dicere. Cùm enim moleſtiſſimo ſanguinis mictu, à motu vel leviſſimo, ſub anni initio malè multarer, neque ita diù poſteà Podagra etiam, quæ non jam tàm artus, quàm viſcera ſęviſſimo dolore excruciabat, accedentibus inſuper virium, & appetitus proſtratione, crurum tumore, aliiſque ſymptomatis non minus periculoſis (quem ſi tùm fuerim extinctus, mors certè non tàm à bonis, quàm à malis abſtraxiſſet, haud equidem repugnantem) me domi meæ ad menſes tres continere, deinde redintegrandæ ſanitatis cauſa per idem ferè ſpatium ruſticari cogebar: *Autumno* reverſus ad meos, Febres Intermittentes hinc inde ſparſas eſſe (quarum tamen pars maxima ægros non in urbe primùm invaſerat) ab amicis didici; cùm autem mihi per valetudinem non liceret ęgros inviſere, de hoc anno nihil melius ſilentio poſſum adferre.

* Proximi anni (*viz.* 1678.) *Conſtitutio* prorſus immutata *Febribus Intermittentibus* (quæ jam ab anno 1664. ad tredecim ſc. annos, urbe ferè exulaverant, niſi quòd nonnullos ſporadicè occuparent, vel ex agris fortè comitarentur) uſque adeò favebat, ut Epidemicæ rurſus audirent; neque eum tamen gradum hodiè tuētur, quin & fines latiùs proferent, donec hæc, à qua pendent, aeris διάθεσις ſuam ἀκμὴν at-

* *Annus* 1677. * *Annus* 1678.

attigerit. Quantumlibet autem dictæ intermittentes pauciores aliquot etiam tempore Verno fuerint adortę, eo usque tamen exeunte Æstate, & Autumno subeunte præ cæteris sæviebant, ut nulli amplius morbo Epidemici nomen relinquerent. Hyeme verò paululùm fatiscentes *Variolis* locum cedebant, atque aliis insuper Epidemicis, qui per omnia dominabantur, donec Intermittentibus apta tempestas in orbem rediret.

*S*ed ut jam edisseram, quæ de harum Febrium & natura, & causis sedula observatione assecutus sum: inprimis notandum est, quòd licèt olim *Quartanæ* frequentiùs occurrerent, nunc dierum aut *Tertianæ* erant, aut *Quotidianæ* (nisi quis postremas has *Duplices Tertianas* malit appellare) & pariter quòd licèt Tertianæ, Quotidianæque aliquandò cum rigore, atque horrore invadentes, subsequente primùm calore, mox etiam sudore, tandem in omnimoda ἀπυρεξίᾳ desinerent, atque post statam periodum ægros de novo lacesserent; ne hunc quidem jam morem servabãt ultra tertium, quartumve Paroxysmum, maximè si æger lecto addiceretur, & assumptis Cardiacis calidioribus oleum camino, quod ajũt, addiderit. Postea verò Febris hæc eo usque etiam præter indolem suam incrudescebat, ut *Intermissionis* loco *Remissionem* tantùm ægro concederet; & magis in dies ad *Continuarum* speciem accedens, tacto Cerebro tandem haud paucos extingueret.

Curationem quod spectat, jam à multis annis mihi innotuit, quàm sit periculosum eam in Tertianis, & Quotidianis (quæ cùm recentes sint, nullumque typum indutæ, in continuitatis vicinia adhuc hærent) per sudorifica moliri: quamvis enim notissimum sit simul cum sudore prorumpente inquie-

 tudi-

tudinem, atque alia symptomata statim evanescere, & ἀπυρεξίαν succedere, & ex consequenti huic paululùm esse indulgendum, saltem non esse obsistendum Paroxysmo fatiscente, tamen est compertissimum, quòd si justo copiosiùs eliciatur sudor, quę intermittebat, Febris jam sit Continua, ægerque tanquam incerto aleæ casu in vitæ discrimine versatur, hic servatur, perit ille. Ratio est hęc, nisi mea me fallit conjectura, quòd sc. istiusmodi profusus sudor, cùm materiæ febrilis, paroxysmi calore eo usque evectæ, ut jam per despumationem ejici possit, modum exuperet, exterminata ea parte, quæ unico paroxysmo respondet, de reliquo sanguini incendendo impenditur. Hujus itaque methodi inefficaciam, & aliarum evacuationem, Venæ sectionis v. gr. & Catharseos incommoda (quarum utræq; relaxando tonum sanguinis morbum protrahunt) dũ mecum perpenderem, *Peruvianus Cortex* certissimam mihi spem fecit; de quo verè affirmare possim, non obstante tàm vulgi, quàm perpaucorum è doctis præjudicio, me nihil mali ægris accidisse ab ejus usu vidisse unquam, vel cum ratione suspicari potuisse, nisi quòd illi, qui longum, & repetitum corticis Peruviani usum experti sunt (ut in *capite de Rheumatismo* præmonstraverim) in speciem quandam *Rheumatismi Scorbutici* nonnũquam incidunt. Hoc autem malum perquam raròex hac occasione nascitur, & quandò accidit, facillimè Remediis ibidem descriptis cedit.

Et profectò si tàm effectorum durationem, quàm Corticis hujus innocentiam exploratam haberem, principem illi locum inter omnia, quotquot sunt, remedia deferre nullus dubitarem; cùm non tantùm in hoc morbo insignium esse virium deprehendatur;

sed

ſed & in Uteri, & Ventriculi etiam affectibus: Tantum abeſt, ut de ejus inſalubritate meritò quis conqueratur.

His autem potiſſimùm de cauſis, niſi fallor, dictus Cortex malè audit. Primò, quia plurima illa, horrendaque ſymptomata, quę Febres Intermittentes jam diutiùs ęgrum cruciantes comitantur, etiam ubi ne minimum quidem Corticis deguſtaverit, Cortici, vel ſemel aſſumpto, imputantur. Secundò, quia cùm occulta vi, & non per ſenſibilem aliquam evacuationem morbum averruncet, ſtatuunt plerique materiam morbum committentem, quę propelli debuerat, tanquam hoſtem intra męnia vi Corticis aſtringente incluſam latere, novos daturam tumultus, atque ægrum non penitùs evaſiſſe, cùm adhuc catenam trahat. Aſt hi non ſatis attendunt, Sudores paroxyſmum finientes id omne, quod in lucido ſanitatis intervallo accumulabatur, prorsùs eliminaſſe, manere tãtum morbi ſeminium tempore maturandum, quodque Cortex fugientem paroxyſmum à tergo urgens, & intercepto, qui debuerat ſubminiſtrari, morbi commeatu, ſive fomite, non poteſt in ſanguine retinere, quod jam in illo nonniſi tanquam in embryo reperitur; ac proinde neque ſtrangulationum, neque obſtructionum, quæ vulgò objiciuntur, reus eſt peragendus.

Quo autem pacto deprehendemus Corticem vi ſua aſtrictoria Febres fugare? Qui id probare velit, neceſſe erit, ut priùs alia aſtringẽtia pari virtute prędita in medium afferat; mihi certè vel eorum fortiſſima adhibenti in experimentum nondum è voto ceſſit. Quid quod illos etiam ſanat, qui ab ejus uſu tanquam à Cathartico aſſumpto (quod nonnullis accidit) frequenter alvum deponunt? Id verò de-

mum est rectè sapere, suo se quemque pede, ac modulo metiri. At si quis fucum sibi faciens, aliis se præditum esse facultatibus existimaverit, quàm quę inserviunt percipiendæ vel *Naturali Theologiæ* (ut Deo sc. rerum omnium Architecto, & Moderatori debita veneratio cum profundissima animi prostratione jure merito exhibeatur,) vel *Philosophiæ Morali* (ut virtutem exerceat, & mores tàm ad privatum, quàm publicum Societatis Humanæ bonum accommodet) vel denique *Arti Medicæ*, *Mathematicæ*, *& Mechanicæ* (quibus vita communis adjuvatur) Hic primùm Hypothesin aliquam è schola *Naturalis Philosophiæ* depromat, qua vel unicam differentiam specificam rerum in natura possit enodare; ex. gr. rationem reddat, quare *Gramen* omne viridi ubicunq; colore, nusquam alio cernitur infectum, *&c.* Hoc si effecerit, in ejus castra haud invitus transeam; sin aliter, non verebor dicere, quòd Medici cura omnis, atque industria in expiscanda Morborum Historia, iisque remediis adhibendis, quæ experientia Indice, ac Magistra eosdem valent depellere, debent collocari; observata tamen ista medendi Methodo, quam recta ratio (non speculationum commentis, sed trito, & naturali Cogitandi modo innixa) ei dictaverit. Dicam itaque paucis, quod usu didici de Methodo, qua Cortex nobis usurpandus venit.

Cortex Peruvianus, cujus *Pulvis Patrum* vulgò nomine insignitur, annis abhinc quinque, & viginti (si benè memini) apud Londinenses nostros in exterminandis Febribus Intermittentibus, maximè Quartanis, primùm cępit inclarescere. Idque optimo sanè jure, cùm hujuscemodi morbi rarissimè ab ullo alio sive Remedio, sive Methodo Medēdi antea

ex-

expugnarentur, unde etiam opprobria Medicorum & erant, & audiebant. At verò non ita multo tempore elapso, duabus de causis, non quidem levibus, damnatus in desuetudinẽ prorsus abiit. Primò, quia paucis horis ante adventum Paroxysmi, pro recepto id temporis more exhibitus ægrum nonnunquam è medio tolleret; quod & civi cuidam Londinensi, eidemque Senatori Urbano, *Undervvood* nomine, & Capitaneo nomine *Potter* in vico vulgo dicto *Black Fryars* Pharmacopolę memini accidisse. Funestior hic pulveris exitus, quamvis oppido rarus, Medicos tamẽ paulò cordatiores ab ejus usu meritò retraxit. Secundò, quia æger ope pulveris à Paroxysmo aliàs invasuro liberatus, quod plerumque eveniebat, tamen intra dies 14. recidivam ut plurimũ pateretur, in morbo scilicet recenti, necdum temporis cursu, suoque Marte commitigato. Maxima pars hominum his permota rationibus spem de hoc pulvere jam pridem conceptam protinus abjiciebat: Neque enim tanti æstimabant Paroxysmum ad paucos dies protelare, ut se eo nomine in vitę discrimen à pulvere intentatum induci paterentur. Ego verò jam ab aliquot retro annis haud vulgarem hujus Corticis vim seriò perpendens, animoque revolvens, non alio magis, quàm hoc Herculeo medicamento Febres intermittentes debellatas iri confidebam, si qua par erat cura, accederet & diligentia. Diu itaque, multumque apud me agebam, ut & *Periculo* à pulveris usu impendenti, & *Recidivæ* intra paucos dies subsecuturæ (quæ duo erant amolienda incommoda) possem occurrere, atque ęgrum hujus ope ad perfectæ sanitatis gradum promovere.

Primò *Periculum*, quod minitabatur, non tàm ex ipso Cortice natum arbitrabar, quàm ex eo quòd mi-

minus opportuuè ægro ingereretur: cùm enim vis ingens materię febrilis diebus à Paroxyſmo vacuis in corpore fuerit aggeſta, pulvis prędictus, ſi immediatè ante Paroxyſmum deglutiatur, facit, quo minùs materia morbifica ipſa naturę methodo, Paroxyſmi ſcilicet impetu, poſſit eliminari, quę proinde pręter fas incluſa ęgrum in vitę diſcrimen ſolet conjicere. Hoc ego me malum propulſare poſſe exiſtimabam, materiæq; pariter febrili de novo generandę obicem ponere, ſi ubi primùm Paroxyſmorum unus affligere deſierit, confeſtim pulverem exhiberem, quo inſecuturus ſufflaminaretur, & diebus intermiſſionis ſtatis ſubinde vicibus eundem repeterem, uſq; dum novus invaderet Paroxyſmus, atque ita paulatim, tutoque proinde ſanguinis maſſam ſalutifera Corticis virtute penitus inficerem.

Secundò cùm *Recidiva* (quę intra dies 14. plerumque accidebat) ex eo mihi videbatur naſci, quòd ſanguis nō ſatis exaturaretur virtute febrifugi, quod utut efficax, una tamen vice morbo penitus exterminando par non fuit, idcirco autumabam nihil ad eam pręcavendam æquè poſſe conducere, atque methodum repetendi pulveris, etiam devicto ad pręſens morbo, juſtis ſemper intervallis, antequam ſcilicet vires præcedentis doſis prorſus elangueſcerent.

His itaque rationum momentis innixa mens eam, qua jam utor, mihi methodum dictabat. Ad ægrum *Quartana* Febre laborantem accerſitus (*die Lunæ* v. gr.) ſi Paroxyſmus eodem die ſit invaſurus, nihil prorſus moveo, ſed id tantùm ago, ut ſpem faciam eum à proximè venturo liberatum iri. Ac proinde binis diebus Intermiſſionis (ſc. *Martis & Mercurii*) Corticem exhibeo hunc in modum. ♃. *Cortic. Peruv. ſubtiliſſ. pulverat.* ℥i. *cum ſ. q. ſyr. Caryophyl.*

vel

vel de Rosis siccis, f. Electuar. dividendum in 12.*partes, quarum unam capiat quarta quaque hora, incipiendo immediatè post paroxysmum, superbibendoque haustū vini cujuslibet*, Vel si *Pilulæ* magis arrideant, ♃. *Cortic. Peruv. subtiliss. pulver.* ℥i. *cum s.q.syr. Caryophyl. f. Pil. mediocris magnitudinis, quarum capiat* vi. *quarta quaque hora*. Sed minori cum molestia, eodem tamen fructu, hujus *Pulveris uncia una* admisceri poterit *libris duabus Vini Clareti*, atq; ejus *cochl.* viii. *vel* ix. exhiberi iisdem, quæ dicta sunt, temporis intervallis. *Die Jovis*, quo metuitur Paroxysmus, nihil impero, cùm ut plurimum nullus accedat, reliquiis materię febrilis per solitos sudores, qui pręcedentem paroxysmum absolvunt, despumatis, ejectisque è sanguine, atque intercisa novæ minerę, vel fomitis accumulatione repetito pulveris usu, diebus Paroxysmos disterminantibus adhibiti.

Verum enimverò ne morbus denuò recrudescat (quod è prædictis incommodis erat alterum) *die octavo* præcisè, à quo postremam dosin æger assumpsit, eandem præfati pulveris quantitatem (*Unciam sc. in partes* 12. *divisam*) eadem, qua priùs, methodo, certo certius exhibeo. Quamvis autem repetita hoc modo semel Medicatio persæpè morbum conficit, non tamen prorsus in tuto collocatur ęger, nisi Medico tertio, quartove eandem methodum eodem temporis intervallo iteranti parere non gravetur; maximè ubi sanguis à prægressa aliqua evacuatione fuerit debilitatus, aut se æger incautiùs auræ frigidiori feriendum exposuerit.

Verùm etsi hoc remedium nulla purgandi vi polleat, tamen ob peculiarem quorundam corporum temperiem, atque idiosyncrasiam persæpe accidit, ut ab ejus usu tanquam à Cathartico fortiori assumpto

æger

æger violenter expurgetur: In hoc casu omninò oportet, ut *Laudanum* cum eo exhibeatur, quo minus hanc operationem, tàm suæ naturæ, quàm morbo planè contrariam, ciere valeat, neque pulvis justo citiùs per alvum expulsus disperdatur, antequam suo fungeretur munere. In hoc itaque casu *Laudani* ejusdem *gut*. x. Vino instillari jubeo, & post alternam pulveris dosin assumi, modò Diarrhœa perstiterit.

Dicta Methodus usu mihi venit in cęteris Intermittentibus sive *Tertianis*, sive *Quotidianis*; utrasque enim statim à finito Paroxysmo aggredior, & repetito per jam commemorata Paroxysmorum interstitia medicamine (quantum scilicet earum fert indoles) urgeo, atque à tergo premo; hoc tamen discrimine, quòd cum Quartana rarissimè nisi *Uncia una* in dose dispertita, reliquę *sex Drachmis* possint ita expugnari, ut inducias saltem concedant.

At verò Tertianæ, Quotidianæque, etsi post unum alterumve Paroxysmum omnino videantur intermittere, tamen non ita raro (quod & à me ante est notatum) postea ad Continuarum ferè speciem vergunt, & ad *Remissionem* tantùm, etiam diebus, quę *Intermissionem* pollicebantur, accedunt; præsertim ubi æger lecto defixus regimine justo calidiore, aut medicamentis Febri per sudores ejiciendæ dicatis fuerit multatus. Hoc in casu à remissione quantumlibet exigua (id enim mihi unum superest) ansam arripiens, pulverem quàm proximè à Paroxysmo (quantum conjectura valeo) ingerendum propino, nempe quarta quaque hora, ut modò dixi, nequidem ipsum morans Paroxysmum, cùm aliter in spatio interjecto plus satis brevi alexeteria Corticis vis sanguini impertiri nequeat.

Cùm

Cùm autem Febres quę jam apud nos grassantur, etsi post secundū, tertiumve paroxysmum reponere se in classem Continuarum nitantur, tamen ad Intermittentes debeant referri; nulla mihi est religio *Corticem* vel in maximè *Continuis* hujus speciei sumendum proponere, qui dicto more iteratus ad apyrexiam certò ęgrum perducet, modò assiduus Lectuli calor, & intempestivus Cardiacorum usus continuitatem Febri non conciliaverint; quo in casu Peruvianum corticem nihil quicquam profecisse plus semel observavi. Neque mihi unquam contigit, ut viderem Vinum, in quo propinatur Cortex (quod jure quis possit suspicari) febricitanti obfuisse; è contrà verò calor, sitis, cæteraque Febris Symptomata, ut plurimum post assumptam hujus remedii quantitatem sufficientem, mox evanescent, vino haud obstanti. Hic autem observandum, quòd quo magis Febris sive sponte sua, sive regimine calidiori ad Continuitatem accedat, eo major Corticis quantitas exhibenda; itaut nonnunquam viderim morbum hunc non nisi sesqui-uncię, vel unciis ejusdem duabus cessisse.

Cùm verò sint aliqui, qui Corticem hunc nec in Pulveris forma, nec Electuarii, nec tandem Pilularum ferre queant, his ejusdem infusum in frigido factum propino; ℥ii. *sc. Corticis grosse pulverati in Vini Rhenani* lib. ii. aliquandiu macero. Liquor hic per manicam Hippocratis sæpiusculè trajectus, colore limpidus adeo non officit, ut vel delicatulorum palato arrideat; ac dictę Infusionis Uncię quatuor ad dies aliquot factę, virtutem Drachmæ unius Corticis in pulvere exhibiti videntur continere. Quæ cùm nec ingrata sit, nec ventriculum premat, duplo frequentiùs usurpari poterit, quàm reliquæ ejusdem

dem remedii formulæ, nempe donec Paroxysmi terga dederint.

Quandoque accidit, ut in hoc morbo malè formato, necdum in typum regularem evecto, æger ob vomituritionem ferè continuam Corticem deglutitum, quacunque demum forma exhibeatur, retinere nequeat: In hoc casu vomitio priùs est compescenda, quàm Cortex propinetur. Ad quem scopum collimans jubeo, ut sexties, vel octies spatio duarum horarum *succi limonum recens expressi coch. i. cum salis Absint.* ℈i. *assumat*: Deindè *Laudan. liquid. gutt.* xvi. *cum aq. Cinamom. fort. Coch.* i. Ac brevi post, si vomitus cessaverit, usum Pulv. Peruv. aggrediatur.

Pro Infantibus, quorum ætas tenella vix feret, ut alia forma hoc remedium assumatur (saltem ea quantitate, qua devincatur morbus) sequens Julapium prescribere soleo. ℞. *aq. Cerasor. nigr. & Vini Rhenani an.* ℥ii. *Cort. Peruv. sublimissimè pul.* ʒiii. *syr. Caryophil.* ʒi. *ms. f. Julap. Cap. Cocleare unum, alterumve pro ratione ætatis, quarta quaque hora, donec paroxysmi non ampliùs discrucient; instillando alternis dosibus, si Diarrhea adfuerit, Laudani liquidi gutt.* i. *vel* ii.

Observandum est insuper, quòd cùm breviora Paroxysmorum interstitia in Tertianis, & Quotidianis Intermittentibus non satis temporis concedant ad sanguinem febrifuga Corticis virtute planè exaturandum, fieri non potest, ut æger proximum à prima medicatione Paroxysmum, uti in Quartana solet evenire, certò effugere valeat, sed in his medicamentum sępè non nisi post biduum promissam curationem absolvet.

Animadvertendum autem, quòd si ęger, non obstan-

stante abundanti cautela superiùs tradita, nihilominùs recidivam patiatur (quę in Quartana ipsa rariùs accidit, quàm in Tertianis, vel Quotidianis) tamen prudentis Medici erit non nimium pertinaciter insistere methodo Corticis per dicta intervalla exhibendi, sed pro suo judicio aliis modis curationem aggredi; cui prę cęteris *Decoctum amarum*, quod appellant, magnopere conducere vulgò creditur.

Diætam quod spectat, cęterumque regimen, nec à cibo, nec à potu arcendus est ęger, qualis qualis is demum fuerit, qui ad stomachum facit; Fructibus tamen horariis, & liquoribus frigidis (utpote & infirmandæ sanguinis massę, & Febri postliminio reducendę admodum conferentibus) semper exceptis. Vescatur itaque carnibus eupeptis, & euchymis, & vino modicè utatur pro potu ordinario; qua re sola ægros nonnumquam restitui, etiam eos, quorum corpora ob frequentem febris recursum contra Corticem quasi communita, salutiferam ejus vim perpetim eludebant.

Neque verò se temerè aurę frigidiori committere debet æger, donec sanguis pristinum vigorem de novo obtinuerit.

Hìc autem advertendum, quòd cùm de Febribus Intermittentibus olim agens ægrum sublato morbo sedulò purgatum iri admonuerim, hoc intelligi velim de iis solùm febribus, quę vel sponte sua, vel alio sive medicamento, sive methodo præter Corticem Peruvianum erant debellatæ. Etenim Curatio, cùm huic Remedio, de quo jam loquor, innitatur, purgatione nec eget, nec eandem planè fert. Ita potenter dictus Cortex sine ope Catharticorum nō solùm *Paroxysmis*, sed & *Dyscrasiæ*, quam corpori iidem inflixerunt, subvenit. Vitandæ itaque ante omnia

Eva-

Evacuationes qualescunque, cùm vel blandissima Catharsis, quinimò Enema è lacte Saccharato in morbi discrimen certissimè, fortè in morbum ipsum denuò ægrum conjiciet.

Hìc autem commemorare libet, quod sub primos hujus Constitutionis annos symptoma quoddam insigne Febribus Intermittentibus quandoque supervenerit. Nempe earum Paroxysmi non cum rigore, & horrore, quas postea Febris excipit, invadebant, sed æger iisdem planè symptomatis tentabatur, ac si *Apoplexia* vera laborasset, quæ tamen nihil aliud esset, utcunque hunc affectum æmularetur, quàm ipsa Febris caput impetens; ut ex aliis signis, ita ex colore urinæ satis liquebat: quæ in Intermittentibus ut plurimùm rubore saturato extat, qualis cernitur in urina eorum, qui Ictero laborant, etsi non adeò intensè rubet, & pariter sedimentum deponit pulverem laterum ferè referens. Hoc autem in casu quantumlibet evacuationes omnes, cujuscunq; demum generis sint, indicari videntur, ad revellendos scilicet ex cerebro humores, ut in Apoplexia primaria fieri solet; eædem tamen omnino omittendæ sunt, utpote quæ originariæ hujus symptomatis causæ, Febri nempe Intermittenti prorsus adversentur, ac proinde mortem accersant: quod & ipse novi. At è contrà expectandum, donec paroxysmus sponte sua evanuerit, quo tempore Cortex, modò citiùs idem ingeri non poterit, quàm primum est exhibendus, & in Intervallis ab hujusmodi accessionibus liberis idem sedulò repetendus, usque dum perfectè convaluerit æger.

Nonnunquam accidit, etsi perquam raro, ut Senes, qui diu hoc morbo antea laborarunt, ac interea Venæ sectionibus, & Catharticis imperitè fuerint

mul-

mulctati, in *Diabeten* incidant, etiam Febre jam perfecte fugata. Etenim cum sanguis eorum abhinc debilitatus assimilandis succis ei illatis prorsus impar reddatur, iidem per vias urinarias crudi adhuc, & inconcocti exitum sibi quærunt, proindeque præ ingenti urinæ copia, quoties eam reddunt, excreta, sensim vires labefactantur, & quasi substantia corporis per hanc cloacam exinanitur. In hoc affectu, uti & in omni *Diabete*, ex quacunque προφάσει originem ducat, Curativę Indicationes ad sanguinem invigorandum, corroborandumque, ac pariter ad fluxum urinę pręternaturalem restringendum, omnino dirigendę sunt. Ut ℞ *Theriac. Androm.* ℥iss. *Conserv. flaved. Aurant.* ℥i. *Diascordii* ℥ss. *Zinzib. condit. & Nuc. moschat. condit. an.* ℥iii. *pulv. è chelis Cancr. compos.* ℨiss *cort. exterioris Granator. rad. Angelic. Hispan. Coral. rubr. præpar. & trochisc: de terra Lemnia an.* ℨi. *boli Arm.* ℈ii. *Gum. Arab.* ℨss. *cum s. q. Syr. de ros. siccis f. Electuar. de quo sumat ad magnitudinem nuc. mosch. maj. manè, hora quinta pomerid. & nocte per mensem integrum, superbibendo sequen. infusionis cochl. vi.* ℞ *rad. Enul. Campan. Imperator. Angelic. & Gentian. an.* ℨss. *fol. Absinth. Rom. Marrub. alb. Centaur. min. & Calaminth. an. M.* i. *Baccar. Junip.* ℥i. *Incidantur minutim, & infundantur Vini Canarini* lib.v. *stent simul in infusione frigida. Coletur tantummodo tempore usus.* Vescatur cibis εὐπέπτοις, *viz.* Carne vitulina, vervecina, *&c.* Abstineat ab esu olerum, & fructuum qualiumcunque, & singulis pastubus bibat vinum Hispanicum.

Eadem fere methodo, atque iisdem remediis contumax iste, & diuturnus affectus, *Fluor* sc. *muliebris*, sanatur, ac *Diabetes* modò dictus: nam utrobique

bique Indicationes curativæ eędem sunt, quantumcunque inter se hi duo morbi dissidere videantur. At in *fluoris muliebris* curatione Venę sectio semel celebrata, ac postea Catharsis ex *Pil. Coch. maj.* ℈ii. tribus vicibus repetita *Corroborantium* usui præmitti debent, deinde verò per totum processum omnino omittendæ; cùm quælibet evacuatio evertit quicquid corroborans substruxerit. Sed hæc obiter.

Hæc habui de Peruviani Corticis usu summatim dicenda: Neque enim Remediorum pompæ libuit indulgere: Cum sanè, qui aliquid Cortici adjiciunt præter vehiculum eidem in ventriculum transmittendo necessarium, aut ex ignorantia peccant, ut mihi videtur, aut dolo malo, à quo Vir probus ex animo abhorrebit; qui, cum pars sit ejusdem communis naturæ, ut ὁμοφύλοις fraudem faciat, nullo unquam privato suo commodo poterit adduci. Quod superest, si ętati placuisset ad ea animum advertere, quæ annis abhinc quatuor in Historia Acutorum Morborum tradideram (quę & ante illud tempus mihi innotuisse omnino est credibile) quo pacto scil. Cortex in interjectis Paroxysmorum spatiis debuerit ministrari, tum postea repeti ægro jam convalescente; viverent fortassis haud pauci eorum, quos jam terra tegit, utut homines vilipendant tenues sanè illos conatus nostros communi omnium bono dicatos, & monita spreverint ibidem dictata verbis insequentibus, quibus ea breviter continentur, quæ hìc fusius explicare visum est, *viz.*

Curandum est ante omnia, ne præmaturè nimis hic Cortex ingeratur, ante sc. quàm morbus suo se Marte aliquantisper protriverit (nisi collabescentes & jam fractæ ægri vires eundem temporius sumendum esse dictaverint) neque enim illud solum est metuendum, ne à præ-

à præpropero ejus usu inefficax iste reddatur, & spem ægri fallat, sed etiam ne de ægri vita agatur, si sanguinei omni fermentationis nisu se despumanti derepente injiciamus remoram. Proximo loco neque Catharsi, multo minus Venæsectione subducenda est materiæ Febrilis pars aliqua, quo liberius cortex suo fungatur munere: cum enim ab utraque labefactetur quadantenus œconomia corporis, eo promptius, certiusque recrudescent Paroxysmi, evanescente semel pulveris vi. Mihi etiam magis è re fore videtur, ut sanguinem dicto medicamine sensim, longioreque à Paroxysmis intervallo leviter inficiamus, quam ut uno omnino ictu Paroxysmum jam instantem tentemus confodere; hoc enim pacto & plus temporis remedio conceditur, quo suum opus plenius absolvat, & evitatur quicquid id est periculi, quod ægro poterit oriri ex subito isto, atque intempestivo nimis sufflamine, quo Paroxysmum jam invalescentem, atque omni se ope exerentem conamur opprimere. Postremò brevibus istis temporis intervallis repetendus est Pulvis, ut non protinus evanescat prioris dosis virtus, antequam altera exhibeatur: crebra enim repetitione ista ἀξία tandem recuperabitur, profligato in solidum morbo. His adductus rationibus hanc ego methodum cæteris antepono. Peruviani corticis ℥i. cum Syrup. Rosar. rub. ℥ii. misceatur; æger vero quantitatem Nucis moschatæ majoris mane, & sero quotidie devoret diebus à genuino Paroxysmo vacuis, donec confectionem omnem absumpserit. Repetatur porro ad tres alias vices, interjectis semper diebus quatuordecim. Morb. Acut. Histor. Sect. I. Cap. V.

Quantumlibet autem Cortex suprà laudatus in Febribus hisce medendis omnibus aliis, quotquot adhuc inventa fuerunt, palmam facilè preripiat,

attamen in *Tertianis Vernalibus*, si modò æger sanguineo temperamento præditus esset, atque etiam ætate floreret, Remedia sequentia curationem absolvisse observavi. Ex.gr. Mittatur sanguis è brachio die à paroxysmo libero, & post aliquot horas eodem die exhibeatur *Emeticum ex infusione Croci Metallorum*; ita tempus præfigendo, ut Vomitorium opus suum absolvat ante invasionem paroxysmi insequentis, quo elapso, immediatè aggrediatur usum sequentium. ♃ *Extracti Gentian. Absinth. & Centaur. min. an.* ʒii. *Misceantur, ac dividantur in* ix. *doses, quarum unam capiat quarta quoque hora, superbibendo decocti amari sine purgantibus, & vini albi an.* ℥iii. Est & altera methodus curandi has Tertianas, in pauperibus scil. quorum facultas prolixo apparatui Medico ferendo non sit. Ut ♃ *Serpentar. Virginian. subtiliss. pulv.* ℈i. *vin. alb.* ℥iii. *Mis. sumat duabus horis ante paroxysmum, & stragulis bene coopertus sudet per tres, vel quatuor horas: Idem faciendo per duas alias vices paroxysmo ingruente.*

* Sequenti anno (nempe 1679.) sub initio Julii eædem Febres de novo vires redintegrabant, & quotidie increbrescentes mense Augusto quam immanissime debacchabantur, ac magnam stragem edebant. Cum autem de his jam fusius egi, nil amplius adjiciam, nisi quod *Novo Epidemico* à manifesta aeris crasi pendenti sub mense Novembris prorsus locum cedebant.

Etenim unà cum *Novembri* subingrediebantur *Tusses* cæteris, quos mihi contigit observare, annis ἐπιδημικώτεραι, cum in singulis fere familiis universi laborarent. Harum aliæ opem medicam non magnopere desiderabant, alię verò pulmones ita vehemen-

* *Annus* 1679.

menter agitabant, ut æger ventriculi contenta per os ejicere subinde cogeretur, vertigine insuper correptus, à nisu violentiori, & laborioso. Primis ferè diebus Tussis, siccam æmulans, nullam materiam spectabilem exantlavit; mox ętate auctior nonnihil; atque ut verbo expediam, tum in eo, quod parcius expectorarent ægri, tum etiam conatu vehementiori, & paroxysmorum duratione ad *Tussim puerorum Convulsivam* mihi propius accedere videbatur, nisi quod mitius aliquantum sæviret. In hoc saltem Convulsivam superabat, quòd & Febre, & solitis ejus symptomatis stipata ægrum invaderet, quæ in Tussi puerorum nondum me vidisse memini.

Solenne sit licèt Tusses sub Hyemis adventum affligere, mirabantur tamen omnes, eas hoc anno ita præter solitum increbrescere: quod quidem hac pręcipuè de causa arbitror contigisse. Quum mensis *Octobris* crebrioribus, quam solebat, & ferme continuis permaduisset imbribus, & sanguis hominum tempestati consentiens particulas crudas, atque aquosas affatim imbibisset, transpiratione per cutis spiracula à primo frigoris insultu prohibita, Natura colluviem hanc serosam vel per ramos Venæ Arteriosæ, vel, quod alii volunt, Asperæ Arteriæ glandulas eliminare sategit, & tussis ope explodere.

Curatio ritè ut institueretur, quoties sc. Medico fuit opus, tam per Venæ sectionem, quam Catharsin evacuandum esse nullus dubitavi: Neque enim alia aliqua methodo ęque commode ejiciuntur redundantes seri particulę, ac per Phlebotomiam, & Cathartica, quæ tam insigniter vasa emulgent. Remedia *Pectoralia* quod attinet (præter quam quod eorum usu gratificamur ægris) non intelligo, quo pacto amoliendæ Tussis causæ queant cõnferre, cum

omnis eorum actio, vel in incrassanda materia, quoties justo tenujor vim expultricis facultatis eludit, vel in eadem attenuanda, quoties ob visciditatem ægrius expuitur, poni videatur. Id certo scio, inutiliter in his tantum temporis impendi; nonnunquam etiam sanguinis massam eò usque debilitari à retentis particulis seri naturę inimicis, pulmonesque insuper Tussi irritatos ita conquassari motu violento, ac fere continuo, ut non raro via sternatur ad *Tabem*; à cujus insidiis celeritate Curationis ęger vindicari debuerat. Neque multo tutius adhibentur Sudorifica, à quorum usu æger nonnunquam in Febrem incidit, nonnunquam etiam particulę sanguinis facilè inflammabiles ita Pleuræ impinguntur, ut accendatur *Pleuresis*, quod per decursum dictę Tussis Epidemicæ ingenti vi hominum cum suo magno periculo contigit.

Sanguinis itaque è brachio eduxi quantitatem moderatam; *Epispasticum* satis amplum, ac forte posteriori cervici applicandum curavi, quo materiæ peccantis pars aliqua aliò derivari possit. Posthæc *Catharticum* è Lenioribus, Infusionem scil. *Sennæ*, *Rhei*, cum *Manna*, & *Syr. Ros. Sol.* quotidie exhibui, donec vel prorsus convalesceret ęger, vel admodum imminuerentur Symptomata. Vel, si Potio minus ægro arrideret, *Pil. Coch. Major.* ℈ii. quotidie devorandos imperavi, hora scil. quinta matutina superdormiendo.

Hac etiam Methodo, Phlebotomia scilicet, & repetita Catharsi, eaque sola expugnatur *Tussis Puerorum Convulsiva*; malum aliàs pertinacissimum, & pene insuperabile. Alii quid valeant hìc pręstare, plane nescio, me in variis, atque omnis fere generis remediis operam non semel perdidisse satis scio. Sed

lenio-

leniora tantum Cathartica hìc conveniunt, atque cochleatim sunt ingerenda pro ratione ętatis. Quę quidem κατ' ἐπικράσιν evacuatio eo nomine, ut arbitror, dictę Tussi medetur, quod scilicet, licèt non multum humoris serosi in Pulmonibus inveniatur, fervidiores tamen, & spirituosi Halitus è massa sanguinis in pulmones statis temporibus transmissi atrociores illos tussiendi Paroxysmos in tenellis excitent; horum autem in pulmones impetus haud alia methodo æquè sisti posse videtur, & præcaveri, atque hac, qua motus priori contrarius (per viscera scilicet) morbi causæ conciliatur.

Verum in Morbis *Epidemicis*, cujuscunque demum generis sint (si modo recens adhuc ægrum corripuerint) summopere cavendum, ne alvus ei ducatur, nisi misso prius sanguine. Qui enim Morbi à Constitutione aeris Epidemica pendent, aut jam Febres sunt, aut in earum classem levissima de causa transeunt; cum ex tumultu in sanguine, & humoribus à Catharsi vel lenissima excitato, & subsequente calore facile accendatur Febris, quam alias Natura propulsasset consuetis materiæ morbificę evacuationibus; *Gravedine* ex. gr. aut *Tussi* in hoc, de quo jam agimus, Epidemico, aut *Diarrhœa*, quoties Febris cum illa faciens epidemicè grassatur. Idem potest dici de quacunque alia aeris Constitutione, qua corpus ad certum aliquod Febris genus determinatur; quæ quidem non semper actu invadit, sed benignioris naturæ ductu morbi fomes è sanguine, mediante evacuatione aliqua ejus genio accommodata, exturbatur. Hoc constanter assero, quantumlibet mos jam obtineat exhibendi Cathartica ante celebratam Venæ sectionem, vel quod adhuc est periculosius, ea penitus omissa. Licèt enim objicia-

tur fæculentias in primis viis stabulantes toties in vacuas venas propelli, quoties detrahitur sanguis, alvo non priùs subducta, certissimum tamen est, evacuationem, quam isti præmitti volunt, nullo modo resarcire posse injuriam sanguini illatam à tumultuante Cathartico Phlebotomiæ præmisso. Atque negari non potest, Catharticum mox à dempto sanguine assumptum longè mitiùs vim suam exerere, neque perinde sanguinem vel calefacere, vel exagitare, atque idem solet, si Phlebotomiam præcedat. Neq; paucos, ex Infantibus maximè, vel ob ignoratam hanc rem, vel neglectam periisse existimo.

Atque hoc mihi suffragāte experientia multiplici compertissimum est. *Experientia*, inquam, optima duce & magistra: ad cujus leges, & normam nisi exerceatur Medicina, eā prorsùs exulare satiùs esset. Luditur enim, quod ajunt, de corio humano plus satis, cùm hinc Empirici, neque morborum historiam, nec Methodum medendi callentes, & Receptis tantùm freti; isthinc Sciolorum vanissimi spem omnem in affectato Artis ambitu, & speculationibus utrinque pari ferè momento disceptatis ponentes, quasi junctis viribus majorem edunt stragem, quàm ederent morbi eorum destituti auxilio. Ea demum Praxis, eaque sola ęgris mortalibus opem feret, quę Indicationes curativas ex ipsis morborum Phænomenis elicit, dein firmat experientia: Quibus gradibus magnus *Hippocrates* ad cœlum ascendit. Et si dicta Methodo Ars Medica à quoquam traderetur, licèt morbi unius, aut alterius Curatio cuilibet è vulgo possit innotescere, integra tamen Ars, quaqua patet, homines prudentes, & peritos etiam magis exquireret, quàm in statu hodierno, neque vel minimum Artis honori exinde decederet: Cùm enim

sub-

ſubtilitas longè accuratior in Naturæ operationibus (in quarum obſervatione vera Praxis Medica fundatur) quàm in Arte aliqua, Hypotheſibus etiam luculentiſſimis ſuffulta, inveniatur, medendi Ars, quam præcipit Natura, rude vulgi ingenium lõgiori intervallo ſuperabit, quàm iſta, quę à Philoſophia docetur. Fidem hìc mihi facient *Febres*, quæ duas è tribus in Medicina facienda partes occupant, & quemvis mihi arbitrum conſtituo, vel mediocriter cogitationibus indulgere ſolitum, vera dicã necne. Quis enim vel ex inſulſiſſimis Empiricis eſt, qui ſe huic morbo curando imparem fatebitur, ſi id tantùm agendum eſt, ut duabus iſtis Indicationibus Curativis, quæ vulgò obtinent, fiat ſatis? Nempe ut Sudoriferorum ope exterminetur materia morbum committens, & ſymptomatis eatur obviam, quæ ejuſmodi evacuationibus ſuperveniunt. Certiſſimus enim eſt, *Theriaca Andromachi, Pulv. è chelis Cancr. comp. Aq. Epidem. &c.* intrò aſſumptis, unà cum regimine calidiori ſudores poſſe propelli; quem ſibi ſcopum unicè propoſuit in hujus morbi curatione, maximè ſi fortè *Malignitatis* nomen auribus uſurpaverit. Et ad mitigãda quod attinet ſymptomata, *Diacodium* in promptu eſt, quo ſomnus invitetur, quoties urgeant vigiliæ, *Enema*, quoties alvus non reſpondeat, & ſic de cæteris. At nec ipſus valet comprehendere ſuo Marte, nec è Medicorum præſcriptis ediſcere, quę demum illa ſit Febris ſpecies, quam debellare ſatagit; ſi modò credamus (credent ſaltem fortè Poſteri) varias dari Febrium ſpecies, quarum ſingulæ ſuam ſibi methodum medendi à reliquis diverſam ferè poſtulant; Unam inſuper, eandemque Febrem, cujuſcunque ſit generis, uno modo ubi primùm aggreditur, atque alio paulu-

lulum diverso per singulos gradus quousque grassabitur, tractandam esse. Quo pacto Indicationes Curativas ab hoc, vel illo Phęnomeno minus insigni mutuabitur naturalem morbi Historiam ignorans (quæ sola veram medendi rationem indigitare poterit) cùm nequeat dijudicare, an hoc, vel aliud Phęnomenon à Curandi, quam adhibet, Methodo, an ab ipso nascatur morbo? Dies deficeret enumerantem varia, & subtiliora illa, minutioraque, quæ in hoc, atque in aliis morbis curandis observanda occurrunt: quæ cùm tot sint, & tanti momenti ad liberandos à morte homines, semper licebit Posteris, & seris Nepotibus aliquid adjicere iis Observationibus, quibus traditur varietas penè infinita operationum naturę in Morborum productione, & Curativę Indicationes ex eo fonte depromendę enumerantur. Non itaque vilescet Ars, si quid hujusmodi lucem aspiciat, quin potius illustrabitur, & difficilior reddita nonnisi sapientes, & subacti judicii viros in filiorum numerum cooptari sinet. Sed hęc obiter.

Tusses modo dictę, si imperitè tractarentur, *Febrem* accendere solebant ei haud absimilem, quæ Hyeme Anni 1675. adeo epidemicè grassabatur, & cujus historiam tradidi *Sect. quinta Cap. quinto* libri nostri de *Morbis Acutis*. Sed cùm Febris hæc soboles tantùm esset, ac effectus Tussis Epidemicę eadem ipsa methodo Febrem, felici semper cum successu, aggressus sum, quam in Tussis curatione supra descripsi; nempe *Venæ sectione*, *Epispastico* cervici apposito, & *Cathartico* deinde tribus auroris exhibito. Quamlibet enim in Tussi sine Febre nullum præfiniebatur tempus, quamdiu æger purgandus esset (utpote quæ continuari deberet, ut supra notavi,

donec

donec vel prorsus convalesceret, vel admodum imminuerentur symptomata) in Febre tamen, quæ à Tussi pendebat, purgatio per tres dies instituta ei prorsus debellandæ par erat, quod in Constitutione, de qua jam agimus, sæpiusculè observavi.

Hìc autem notandum occurrit, licèt hanc Febrem, quandò se primùm exerebat, comitarentur defluxiones in Pulmones molestissimæ, post mensem tamen unum, vel alterum, cùm colluvies ista seri sensim è sanguine eliminaretur, Febris ejusdem planè indolis hinc inde sine Tussi aliqua infestabat (non penitus deleta, sed manente adhuc in sanguine malæ Crasis impressione) ac proinde haud diversam Curationem ab ea, quam Tussis comitabatur, sibi vendicabat.

Verùm eodem, quem dixi, modo, hæc Febris se extendebat usque ad initium Anni 1680. quo hęc conscripsi; quo tempore etiam cum anno surgente *Febres Intermittentes* modò dictæ apparere incipiebant. * Exinde verò ad initium usque Anni 1685, quo *secundam* hanc nostram *Editionem* jam conficio, eędem adhuc perdurarunt. Etenim tametsi in hac urbe non adeò Epidemicè nunc temporis invadunt, ac in quatuor primis Annis, & mitiores etiam sunt; in aliis tamen locis, nunc his, nunc illis, non minus grassantur, ac sęviunt. Atque etiamnum generalis Constitutio Intermittentibus producendis adeò favet, ut ad hunc usque diem affirmare possim, me ne unicam quidem Febrim per hos dies verè *Continuam* vidisse unquam, nisi fortè re malè gesta in earum classem fuerit evecta; vel una esset *Intercurrentium* mihi dictarum, quòd scilicet omni ferè anno invaderent. Ita pertinaciter hęc Constitutio

* *Anni* 1680, 81, 82, 83, 84.

tio hujuſmodi Intermittentibus cõducit;cujus certè acies prius eſt retundenda, quàm *Continuæ depuratoriæ* mihi dictæ, epidemicè graſſari fuerit integrum. Etenim in Intermittentium ſpecie natura plus ſatis feſtinare videtur, & agendi vehementia juſto citiùs tempora materię morbificę ſubigendę, mox etiam deſpumandę, debita percurrere: Quod in Depuratoria ſecus accidit: in qua non niſi poſt dies 13. vel 14. apparent ſigna materię febrilis tandem concoctę, per ſudores ſubinde, vel potius per διαπνοὴν paulò pleniorem, eliminandę. His ritè perpenſis nullus dubito, quin Febres iſtæ *Depuratoriæ*, quæ annis 61, 62, 63, 64. regnabant, quaſi fęces fuerint *Intermittentium* quarundam, quæ ante id tempus per ſeriem Annorum certam ſæviſſent. (quanto autem tempore hæ invaluiſſent, haud equidem ſcio) Cùm enim Conſtitutio, quę ad Intermittẽtes faciebat, ſęvitiem ſuam deponens jam fermè exoleviſſet, Febres, quas poſtea parturiebat, magis humorales erant, ac terreę, unde non niſi lentè, ac pedetentim ſanguinẽ depurare ſategerint, quę in primis Conſtitutionis Annis ſubtilioribus principiis innixæ, atque adeò Intermittentium typo indutæ, celeri paſſu ſuis temporibus defungi ſolerent. Quòd ſi res ita ſe habeat, veriſimile mihi videtur, hanc Febrem (*Depuratoriam* volo) poſtliminio reverſuram, quàm primum præſens Conſtitutio aliquantulum remiſerit, eandemque ſerie quadam Annorum permanſuram, antequã *Peſtis* eam exceperit. Per annos autem omnes, quotquot demum ii fuerint, quibus Febris hæc graſſabitur, *Intermittentes* etiam ſubinde ſe exerent, ac forte nonnunquam pro brevi tempore Epidemicæ evadent; quando ſcilicet manifeſta aliqua aeris temperies ad id ſymbolum ſuũ conferet. An huic Febri

Cortex

Cortex Peruvianus ęquè medebitur, ac nunc dierum Febribus intermittentibus ſolet, non habeo certò dicere. At in *peſte*, atque *Epidemicis Continuis*, quæ eandem ordine excipient, debellandis, non alios effectus ex ejus uſu expectare licet, quàm eos, quos hodie in *Pleuritide*, *Peripneumonia*, *Angina*, ac id genus *Febribus inflammatoriis* videmus, quibus non tantùm non prodeſt, ſed & planè obeſt. Sed ut ut id fuerit, eo quem diximus modo, in poſterum Epidemicorum alii alios excipient, ſi quidem natura eundem ordinem, ac per 24 annos ultimò pręterlapſos, obſervaverit.

Atque hæc ferè ſunt omnia, Vir plurimum Honorande, quæ de morbis Epidemicis Annorum nuperrimè elapſorum obſervavi. In *Rheumatiſmi* verò curatione (nam & de illo etiam morbo quærebas) ſæpenumero mihi ſubiit tecum dolere, quòd non niſi ingenti ſanguinis vi repetitis venæ ſectionibus educta, ea poſſit perfici; unde non tantùm ægri vires pro tempore franguntur, ſed ſi paulò fuerit natura debilior, aliis etiam morbis ad annos aliquot obnoxior ferè redditur; cùm poſt illos elapſos materia Rheumatiſmum priùs committẽs jam in pulmones depluat, ægro ſcilicet frigore perculſo, vel alia aliqua προφάσει leviori diatheſis latens in ſanguine jam foras in actum protrudatur. His de cauſis experiri ſtatui, an nulla alia methodus daretur à reiterata toties Phlebotomia diverſa, qua hic morbus poſſit debellari. Seriò itaque perpendens, quòd affectus iſte (uti jampridem in *Acutorum Hiſtoria* ſubinnui) ab inflammatione videatur oriri, quod tùm cætera arguunt Phænomena, tùm pręſertim ſanguinis è pertuſa vena color, utpote qui *Pleuriticorum* ſanguini per omnia ſimilis eſt; tandem vero ſimile eſſe judi-

judicabam morbum hunc Diæta simplici, admodum refrigerante, & mediocriter nutriente, ægro imperata, æquè feliciter, atque repetitis Venę sectionibus profligari posse; etiam evitatis, quæ alteri methodo adjungebantur, incommodis: neque me fefellit *Diæta è sero lactis* Phlebotomię loco substituta.

Prægressa æstate Pharmacopola mihi in vicinia nomine *Malthus* (Vir probus, & ingenio non vulgari) me accersebat. Rheumatismo autem miserè cruciabatur his symptomatis stipato. Coxendice primò ad biduum claudicabat, exinde Pulmones dolore tentabantur gravativo cum dyspnœa, quæ post aliud fermè biduum evanescebat; dein caput vehementer cœpit dolere, mox etiam coxendix dextri lateris, quę omnium primo laborabat; posteaque pro morbi indole, omnes ferè tàm brachiorum, quàm crurum articuli per vices molestabantur. Cùm debiliori esset, & sicco corporis habitu, veritus ne minus firmas jamdiu vires, & labescentes dempto copiosius sanguine prorsus exsolverem (maximè cùm ęstas eo usque adoleverit, ut jam metus esset, ne superveniens hyems redintegrandis viribus frequenti venæ sectione attritis intercederet) imperavi, ut solo *lactis sero* ad dies quatuor vesceretur æger, quibus elapsis pręter serum lactis pro victu ordinario panem similagineum concessi loco prãdii, semel nempe in die, donec penitus convalesceret. Tenui hac diæta contentus ad dies octodecim perseverabat, nisi quòd postremis eorum alium insuper panem pro cęna indulgerem. *Serum* autem *è Lactis Libris octo* domi paratum quotidiè insumebat, quo satis benè nutriebatur. Post hos dies, cùm non amplius urgerent symptomata, & jam sub dio versaretur, carnes etiam permisi, Pullorum scilicet elixorum,

rum, ceteraque ἔυπεπλα. Tertio autem quoque die solo lactis sero victitabat, donec tandem pancraticè valeret; incommodis, quę supra memoravi, hac methodo elusis, quibus decimo abhinc anno pessimè excipiebatur, Venæ sectione ex meo præscripto in curationis subsidium tunc adhibita, ac sępè repetita.

Si quis hanc Methodum tanquam rudiorem, & Artis laude carentem contempserit, sciat is velim, primò leviora tantùm ingenia res quaslibet vilipendere, quòd simplices fuerint, & apertę, dein me, vel imminutæ existimationis pretio, publico hominum bono inservire paratissimum. Quibus edico, quòd, nisi obstarent præjudicia vulgi, nullus dubitaret methodum jam dictam aliis etiam morbis, quorum impræsentiarum nomen reticere libet, accommodare. Quod sanè magis ægris prodesset, quàm solennior illa remediorum pompa, quæ in jam moribundis, tanquam bestiis, ut mox immolentur, coronatis, malè collocatur.

Quod verò etiam ista, quæ pro vilissimis habentur, & nullius sunt pretii, accedente ea, quæ in Medico quæritur solertia, & ἀγχινοία, hominibus ab orci faucibus liberandis queant inservire, exemplo docebo: quod licèt ad morbum, de quo jam agimus, nihil pertineat, non tamen prorsus est ἀπροσδιόνυσον, nec ab eo, quem mihi proposui, scopo alienum. Duobus abhinc mensibus quidam in vicinia me rogabat, ut servum inviserem, qui haud modicam *Mercurii Sublimati Corrosivi* quantitatem deglutiverat, sive, ut postea audivi, ex amore μελαγχολῶν. Hora ferè elapsa erat, à qua venenum hauserat, cùm ad eum accederem, jamque os, & labia valde intumescebant, vehementer ęgrotabat, ardente ventriculi dolore, caloreque tantùm non confectus.

Ego

Ego tres *Aquæ tepidæ Congios* repetitis haustibus summa qua potui celeritate, & diligentia ebibendos imperavi; atq;ut toties nova ingereretur copia, quoties ventriculus jam ingestam per vomitum ejecerat: volui etiam, ut eluerentur intestina aqua tepida sine ullo additamento copiosè per sedem injecta, ubi primum ventris tormina admonerent venenum jam per inferiora exitum quærere. Paruit miser, jam vitæ avidus, & plures etiam aquæ libras, quam præscripserim, absorpsit. Amici, qui ægro, utpote in casu insolito, assiderent, ab eo didicerunt, quas primum evomuit aquas gustu perquam acres fuisse, sale scilicet venenato plenius exaturatas, singulis autem vicibus rejectas aliquam semper acredinis partem amittere; donec tandem nihil prorsus saperent. Quæ mox urgebant tormina, sola aqua injecta ad modum Enematis leniebantur. Hoc tam nullo rerum apparatu, benedicente Numine, intra paucas horas convaluit æger, nisi quod labia non statim detumescerent; ore etiam à veneni particulis, quæ aquam, quam evomuerat, penitus infecerant, adhuc exulcerato. Quæ symptomata, *Diæta è lacte* solo ad quatriduum adhibita, mox evanuere. Aquam *Oleo* (quod hìc unà cum opere ignari perdere solent) atque aliis omnibus liquoribus ideo prætuli, quod cum ea magis esuriret, exinde magis idonea mihi videretur devorandis salinis hujus veneni particulis, quam alius quilibet liquor, qui vel crassior esset, vel particulis alieni corporis jamdiu prægnantior.

Sed ut ad *Rheumatismum* revertar; Utut è sero lactis Diæta conveniat Juvenibus, atque iis, qui temperate, & cum consilio vixerunt, tamen inconsultum fuerit virilem ætatem prætergressos, vel vino, ac aliis liquoribus spirituosis jam à longo tempore

pore

pore plus æquo addictos hac methodo tractare; utpote quæ in hujusmodi hominibus ventriculum labefactet, & pariter præ inusitato frigore sanguini inducto viam sternat ad Hydropem. In hoc igitur casu omnino par est, ut eo ferè modo, quem Libri nostri *de Morb. Acut. Sect. VI. Cap. V.* tradidi, curetur æger: Tametsi ex quo eum scripsi, experientia didicerim satius esse post secũdam, vel ad plurimum post tertiam Venæ sectionem *Cathartica* sæpè sæpiùs exhibere, atq; repetere, donec symptomata omnia penitus cessaverint, quàm Phlebotomiæ rem totam committere. Etenim ob Catharsin suppetias ad averruncandum morbum Phlebotomiæ ferentem, citra ingentem istam sanguinis jacturã subsistere fas erit: atque porrò locus relinquetur *Paregoricis*, à quibus aliàs, utut sæviret dolor, ægro temperandum esset, cùm illorum usu figatur morbus, neque tàm facilè Venę sectioni cedat. Purgativa verò ista è *Lenitivis* solùm constent, ut *Thamarindis*, *Senna*, *Rheo*, *Manna*, & *Syr. Rof. Sol.* cum alia, quæ ex *Scammonio*, *Zalapio*, &c. parantur, tumultum cieant, & dolorem exasperent. At singulis vespertinis post peractam Catharsin *Syr. de meconio* ℥i. aliquantulum temporiùs, quàm id fieri solet, propinetur.

Hic autem commemorare libet, me per constitutionem instantem observasse affectum quendam modò *Rheumatismum* æmulantem, modò etiam à *Nephritico dolore*, quoad sævissimum lumborum cruciatum non multùm abludentem, qui cum Febres Intermittentes excipere soleret, translationi materiæ febrilis in musculosas corporis partes originem suam debebat. Hoc symptoma haud diversam medendi methodum postulabat ab illa, quam morbus ipse, cui adhæreret, Febris nempe Intermit-

tens, sibi vendicabat; cùm à frequenti Phlebotomia, & quibuscunque aliis evacuationibus exasperetur illud, atque æger in vitæ discrimen conjiceretur. Quod ut nemini imponat, id attingere volui.

Atque hæc sunt, *Spectatissime Vir*, quæ in his Affectibus, de quibus sciscitari libuit, sedula observatione habeo comperta: quæ si aut tibi placuerint, aut profuerint aliis, mihi cedent ex animi sententia; me saltem pro tenuitate mea debitum tuæ Claritati observantiæ specimen exhibere conatum mihi seriò gratulabor.

Tibi semper Addictissimus,

THO. SYDENHAM.

Doctissimo, Amicissimoque Viro

THOMÆ SYDENHAM, M. D.

Magnum rei medicæ exortum est & lumen, & commodum, Vir Clarissime, ex consummata tua de Morbis Acutis historia, eaque sedula observatione, & fida experientia stabilita, non lucri, aut famæ aucupio scripta, sed sincera fide, & mente honesta; Cùm tibi amplum satis theatrum sit officium fecisse, & præsenti seculo quovis modo profuisse. Ipse hactenus celavi penitus, quod volui, at fortasse quid jam parem tibi è longinquo subolet. Qui laudat, quod facis, urget, ut facias, quod adhuc laudetur. De morbis Acutis scribere summa difficultas est, utpote quos tàm rapida volvit rota, ut nisi opportuno sistatur sufflamine, in præceps ruat vita, nullis in posterum auxiliis,

liis, nullis suppetiis redimenda. Tu singula eorum momenta notas, & quid quovis temporis articulo fieri necesse sit. Opus quidem perfectum, & absolutum, cui nihil addi poterat, nisi majus promiseras, De Morbis scilicet Chronicis. Hi inducias ferent, & tutiores examinandi, & judicandi moras.

Sæpe nobis incidit sermo de propudio illo Morbi Venerei, cujus ignominiosam originem Gentes Europæ à se invicem sedulò satagunt propellere, &, ut ejus magis adhuc occultentur vestigia, ad ipsos Indos remotissimos amandant. Scortatorum audit flagellum, furiosæ, & indomitæ libidini aptissimè respondens pęna, eo fortasse sine tardius remota, ut tanti constet pœnitere. Et humanitatis, & peccati simul sensu tactus videbatur, qui palam optavit impurissimam hanc luem semel tantùm curari posse. Cùm jam autem ad Agyrtas, Tonsores, & infimos quosq; sciolos ejus sæpè devoluta sit curatio, illi aut fraude, aut imperitia magno eam sumptu, majori etiam molestia tamdiu differunt, & protollunt, ut vitæ planè tędeat inter carnificum tormenta, & longissimas Medicinæ moras protractæ, & ferè levius sit ægrotasse, quàm sanari. Jus igitur promissi, amicè tamen, exigo; præmittas oro, in arrhabonem reliquorum, si quid habes hanc in re confectum. Humaniter, & sincerè explices qua methodo, quibus auxiliis hoc morbo captus se redimat, quàm queat minimo. Satis est, ut æger sub Deo, non etiam pejus sub Medico vapulet. Hoc gratum pluribus fiet, & ad me aliqualis saltem pars gloriæ redibit, utpote cujus precibus desideratissimum hoc opus in lucem dederis.

Tibi omni officio addictissimus,

Ex Ædib. Lambeth.
Febr. 12. 1679. 80.

H. PAMAN.

Ornatissimo, Eruditissimoque Viro

HENRICO PAMAN M.D.

Divi Johannis Cantabrigiensis Socio, Academiæ Oratori Publico, & in Collegio Greshamensi apud Londinenses in Medicina Professori.

QUanquam eum, quem de *Acutis Morbis*, Vir Spectatissime, nuper edidi Tractatum, quę est tua tam humanitas, quàm animi in me propensio, ceu opus undique consummatū deprædicare digneris; usque adeò tamen tenuitatis tùm meæ, tùm istius opellę mihi sum conscius, ut me nihil aliud egisse existimem, quàm viam pręmonstrasse, qua qui ingenio magis valent, dictorum Morborum & Historiam, & curationem queant investigare.

Fungor vice Cotis, acutum
Reddere quę ferrum valet, exors ipsa secandi.

Et profectò ita multiplex, incerta, & delicata, ut ita dicam, est natura, atque ita ludit in his morbis producendis, ut unius non sit hominis, utut vivacis, varia eorum φαινόμενα, & curationes iisdem accommodatas graphicè depingere. Unum hominem dixi? quid quod vel decem quidem homines per tot sęcula sibi invicem succenturiati, atque iidem tùm maxima ingenii vi, tùm indefessa industria pręditi, tùm etiā in Praxi, quę numerosas observationes suppeditaret, versatissimi perpulchrè hìc operam suam collocare possunt? Tantum abest, ut ad Artem Medicam vel pervenerim ipse, vel me putem pervenisse.

Mecum

Mecum habito, & novi quàm ſit mihi curta ſupellex.

Morbos iſtos *Chronicos* quod attinet, quorum Hiſtorię perſcribendę ſpem tibi feceram, ita penitus animo meo inſedit ejus rei ſtudium, ut non tàm alia de cauſa, ſi bene me novi, vitam mihi prorogari exoptem, quàm ut iſtiuſmodi aliquo conamine communi hominum utilitati inſerviam: At verò ſinguli me dies docent, quàm ſit arduum cęptum id, & quàm periculoſæ plenum aleæ (mihi præ cæteris, qui iſto ingenii acumine, atque ſolertia, quibus hìc eſt opus, non ſatis valeo) cùm apud Scriptores rei Medicæ (Divinum *Hippocratem* ſi demas, atque alios pauciſſimos numero) vix ulla deprehendi queant veſtigia, quibus adjutus per rerum avia ſpinis, & ſentibus impedita iter faciam; cùm quæ promittunt ſubſidia Authores, & lumina oſtentant, magis Ignes Fatui ſint, quàm veræ faces, & in ſalebras potiùs, ac præcipitia ſequentem agant, quàm mentem fideliter & rectà dirigant in genuina naturæ Methodo indaganda, atque invenienda: utpote quorum ſcripta ferè omnia *Hypotheſibus* innituntur, quas peperit laſcivientis ingenii, & Phantaſiæ luxuria; ipſaque adeò Morborum Phænomena (in quibus eorundem Hiſtoria vertitur) prout ab iis deſcribuntur, ex eadem Hypotheſeωn officina prodeunt; quin & ipſa Praxis qua Morbos aggrediuntur (quod humani generis Peſtis eſt certiſſima, & pernicies) ad hujuſmodi Poſtulata componitur, non ad rei veritatem. Uſque adeò graſſantur, & regnant ferè in ſingulis paginis Cerebroſorum hominum commenta, jacent interim naturæ judicia. Quibus non obſtantibus, ſi vitam Deus, atque otium conceſſerit, experiar fortaſſis aliquando, quid valeant humeri. Impræſentiarum, ut

animum agnoscas in tui obsequia paratissimum, en tibi offero, ceu ejus quod molior operis specimen, dissertationem hanc, brevem illam quidem de *Lue Venerea*, & quam solam adhuc prælo adornavi.

Primùm autem id attingere volo, me haud paucos convenisse, qui sive præ studio honesto quidem eo, incontinentiores à peccato coercendi metu insecuturæ pœnæ, sive ut Castimoniæ laudem sibi arrogarent, non dubitabant asserere *Luis Venereæ* Curationem docendam non esse. His ego non assentior, utpote qui existimem nullum ferè locum Charitati, atque operæ mutuæ relictum iri, nisi ea, quę sibi sua ipsorum culpa improvidi accersunt mala, humaniorum officiis farciantur. Omnipotentis Dei est sontes castigare, nostrum verò miseris pro virili succurrere, atque ægris opem ferre; non autem curiosa causarum indagatione illos acriùs urgere, aut censorio vexare fastu. Tradam itaque, quę in hoc morbo observavi, atque expertus sum: non quo hominum animos deteriores efficiam, sed ut corpora (quod mihi negotii datum est) reddam saniora.

* *Lues Venerea* ex *India* primùm *Occidentali* An. Dom. 1493. *Europam* appulit; cùm ante id tempus, ne quidem nomine tenus, quantum scire licet, nostro orbi innotuerit. Unde etiam Morbus vulgò censetur iis tractibus *Americę Endemius*, in quos nos primi Colonias deduximus. Mihi verò potiùs è regione aliqua *Nigritarum Guineæ* conterminorum originem traxisse videtur; cùm à plurimis nostratium, iisque fide dignis, qui *Insulas Caribes* dictas incolunt, didicerim, mancipia recens à *Guinea* allata, etiam antequam in terram descenderint, tùm alia ibidem degentia hoc morbo tentari, nulla copula

pula

* *Luis venereę Historia.*

pula impura pręgressa; ita ut non rarò universam aliquam eorum familiam, viros scilicet, mulieres, liberosque malè mulctet. Neque ista Lues, quę afflictissimos hosce sæpe sępius invadit, vel hilum à *Venerea* nobis dicta, quantum ego quidem intelligo, quoad symptomata, *Dolores* scilicet, *Ulcera*, *&c.* habita nempè diversorum Climatum ratione, videtur discrepare, licèt nomine prorsus abludat, cùm *The Yavvs* ab illis dicatur. At nec medendi methodus, qua utuntur illi, à nostra abhorret: utrobique enim *Salivatio* ex *Hydrargyro* utramque facit paginam, non obstante eo, quod hic apud nos dicitur de eximia *Gudiaci*, & *Sarsaparillę* vi, quam in natali solo exerant, quæ ex longo ad nos itinere tantùm non exhausta putatur. Probabile itaque mihi videtur, *Hispanos*, qui in Europam primi hunc morbum traduxere, eodem infectos fuisse ex contagio *Nigrorum* emptorum in *Africa*, quorum genti alicui (multi enim sunt populi *Guineæ* confines, apud quos invaluit mos ille barbarus homines Europęis mercibus permutandi) *Endemius* esse potest. Ut ut sit, contagiosa ista Lues paulatim serpens, has orbis terrarum partes eo usque inquinavit, ut si ea celeritate grassaretur adhuc, qua primùm invasit, intra secula aliquot actum esset de genere humano, vel saltem Nosocomiis de cætero addictum, prorsus impar esset iis rebus gerendis, quibus continetur hominum societas: nisi quòd, Vegetabilium instar, in alienum à patrio solum quasi transplantata, Europæo nostro non perinde lętatur, sed languet in dies, & mitioribus Phęnomenis fatiscit. Novus apud nos hospes cùm esset, si quem arripuerat, mox omnem sanguinis massam contaminabat, & diris capitis, atque artuum doloribus, tùm etiam ulceribus variis in par-

tibus se prodebat. At verò Centum retrò annis *Gonorrhœę Virulentę* specie se primùm ostendebat, ostenditque adhuc, hac sibi porta exitum quærens; nullo alio manifesto symptomate, nisi quòd in perpaucis ulcusculum in pudendo (vulgò *à Shanker*) primum morbi est indicium; cujus virus cùm per Gonorrheam non ejiciatur, sanguinis massam dicto citiùs pervadit, inficitque.

Propagatur autẽ Venerea hæc Lues vel per *generationem*, undè misellus Infans ab inquinato parentum altero mala ducit stamina vitæ; vel per *contactum mollioris alicujus partis*, quo virulentia, atque inflammatio corpori insinuantur ex occasionibus hoc in loco dicendis. Primò in lactatione v.gr. vel *Infans* Nutricem per rariores mammillarum poros, vel *Nutrix* Infantem per os tenerum inficere potest. Secundò Infantes, si nudi cum inquinatis in eodem lecto dormiant. Licèt enim Adulti, quorum caro jam firmior ętate obduruit, vix nisi intercedente impuro coitu, quamvis simul dormiant, possint infici, Infantium tamen laxior caro, & texturæ rarioris venenum facilè excipit, quod non semel observavi Infantibus à genitoribus, quibuscum dormiebant, infectis contigisse. Tertiò autem, partis mollioris contactus maximè in Coitu impuro fit, ac proinde eo prę cęteris modo serpit Lues; cùm scilicet penis Spiritibus Generationi dicatis turgidus, à Venereo sive ulcere, sive etiam pustula in uteri vagina stabulante noxam de facili haurit, quorum alterutro intus latente Mulier nihilominus sana videri potest; veneno nempe vel istarum partium illuvie ita detento, ut segniùs invadat sanguinem, vel per menstruas purgationes diluto sæpiùs, & quadantenus exterminato. Contagio hæc carnosam virgæ substantiam,

quan-

quantum ego judico, primum adoritur, quam quidem corrumpens, eidemque primò inflammationem, mox ulcerosam διάθεσιν sensim inducens, efficit, ut sanies, qualem in *Gonorrhęa* cernimus, in urethram lentè extillet: quod ut credam, hac ratione promoveor, ipse scilicet vidi virulentam hujusmodi materiam per substantiã glandis porosam exudare, non per urethram ejectam, nulloq; ulcere vel glandem occupante, vel pręputium. Tandem verò altiùs penetrans, glandulas *Prostatas* efferato ulcere solet depascere; quod haud rarò cernitur in eorum cadaveribus, quos hic morbus è medio sustulit.

Gradibus mox dicendis procedit hic morbus. Æger (ocyùs, aut seriùs, prout mulier quacum consuevit, magis, minusve fuerit inquinata, pro ratione etiam temperaturę μίασμαπ excipiendo magis minusve idoneę) primùm dolore genitalium insolito cruciatur cum quadam rotatione quasi testiculorum; posteà, si recutitus non sit, macula primò Morbillum jam erumpẽtem magnitudine, & colore ęmulans glandis partem aliquam invadit. Statim ab hujus maculæ exortu, liquor quidam lentè extillat, seminis instar, qui quotidie à seminis tàm colore, quàm consistentia recedens, flavescit tandem aliquantò dilutiùs ovi vitello; & in Lue virulentiore, intensioreque non modò virescit, sed & aqueo humori permiscetur sanguine affatim tincto. Pustula jam dicta *ulcus* tandem fit, primò haud absimile *Apthis* Infantium ora obsidentibus, quod in dies latiùs, & profundiùs depascatur, supervenientibus orificii callo, & duritie. Animadvertendum est autem, quòd memorata pustula rarò Gonorrhęam comitem habet in iis, qui aut jam pridem Gonorrhœa laborarunt, aut recutiti sunt; utpote quorum Glans

tùm

tum ab aere, cui exposita est, tum à frequenti linteorum attritu indurescens, noxam non ita facilè suscipit. Hujusmodi Verpi igitur glandis ulcere ferè non tentantur, sola *Gonorrhęa* dicto modo nascitur. Hanc alia mox symptomata excipiunt, ut primò magnus doloris sensus in pene, quoties erigitur, perinde ac si valida manu transversus fortiter constringeretur, qui noctu præcipuè urget, quoties in lecto æger cœpit incalescere: quam quidem constrictionem penis dolorificam morbi hujus in hoc statu existentis signum παθογνωμονικώτατον existimo. Incurvatur etiam veretrum à fręno jam contractiore, quod cùm in erectione extenditur pro natura sua, acutissimum dolorem adfert. Accedit etiam *ardor urinæ*, qui plerumque inter mingendum vix percipitur, at verò æger jam à mictu cessans per omnem urethræ ductum acriter admodum uritur, maximè qua in glandem desinit. Nonnunquam etiam erosa atq; excoriata urethra jugi puris acrioris fluxu, natura in carne nova vice jam deperditæ justo occupatior laxam quandam, & spongiosam substituit, quę mole quotidie aucta, & sensim indurata *Caruncularum* ęxcrescentiis ita meatum urinarium infercit, ut tandem lotio non detur exitus; quæ quidem carunculæ nihilominus ex ulceribus sibi adnatis ichorem quendam evomunt, & tum Medico crucem figunt inter curandum, tum ęgro magis ipsa morte timendum malum. Quinimò sæpe accidit, ut sanies, quæ per Gonorrhœam depellēda erat, vel à motu violentiori, vel Astringentium usu in Scrotum deposita, atrocissimum dolorem, & Scroti inflammationem accersat, nunc alterutro, nunc utroque ejus latere in molem ingentem elato; Gonorrhœa interim progreditur tardiùs, at verò urinę ardor non mitiùs urget.

Atque

Atque hæc sunt communiora morbi hujus symptomata, manente hoc ejus statu.

At verò quoties sive Morbi diuturnitate, & in dictis partibus mora, contagio sursum fertur, & sensim sanguini labem imprimit, aut materia virulenta indebito Adstringentiũ usu in corpore retenta humores putrescunt, *vera Lues* exoritur, in qua Tumores, sive *Bubones* sæpe in inguine comparentes primum ejus gradum constituunt. *Dolores* tum caput, tum artus in articulorum interstitiis, humeros scilicet, brachia, & talos crudeliter laniant, nullo ordine invadentes, & per intervalla, licèt noctu ægrum lectuli calore perfusum rarissimè destituant, nec nisi sub auroram libenter evanescant, Crustulæ etiam & *porrigines* varias corporis partes deturpant. Flavescunt hæ fermè ad instar favi, quo signo à cęteris omnibus queant internosci. Quandoque superficie latiore varia occupant corporis spatia ad eum modum, quo *Lepra* in Medicorum scriptis depingitur. Quanto autem magis scabies hęc diffunditur, tanto minùs æger discruciatur. Universa symptomata pedetentim incrudescunt, dolor præ reliquis, qui tandem eò usque exacerbatur, ut se nequeat miser diutius in lecto continere, sed protinus exiliens, huc illuc in cubiculo cursitet irrequietus fermè, donec illucescat. Adde quòd præ doloris vehementia Cranium, atque ossa tibiarum, brachiorumq; hinc inde attolluntur in perdura tubera, *Exostoses* dicta, excrescentiæ osseæ in equorum tibiis (vulgò *a Spavin*) haud absimilia: quæ quidem ossa tuberculis obsessa jugi dolore, ac inflammatione tandem cariosa redduntur, & putrescunt. *Ulcera* etiam *Phagedænica* varias corporis partes depopulantur, quæ fauces utplurimum primò aggredientia, sensim per palatum

in

in nasi cartilaginem propagantur, quam mox absumunt, ita ut is jam fulcro destitutus planè concidat. Crescentibus in dies ulceribus, & dolore aucto, æger partim indesinenti carnificina enectus, partim ulceribus confectus, & putredine, vitam trahit cruciatu, fœtore, carie, opprobrio molestissimam, & quavis morte longo intervallo miseriorem, donec tandem, pereuntibus per vices membris, lacerum cadaver, & jam superis grave, humo condatur.

Intrinsecam hujus morbi naturam, Essentialem quam vocant, nisi quatenus ea ex istis, quæ jam depinximus, symptomatis elucescat, non mihi magis perspectam esse arbitror, quàm est Essentia sive Plantæ cujuslibet, sive Animalis: Quicquid verò de ea sit, certò mihi constat, humorem hunc committentem inflammationis haud mediocris participem esse, unde hæc tot malorum ilias: constat etiam dictum humorem evacuandum esse, idque iis mediis, quorum efficaciæ Experientia, medicorum Magistra, suffragatur: Cùm nondum inveniatur immediatum aliquod *Specificum*, cujus ope sine evacuatione prægressa Lues debellari queat. Neque enim vel *Mercurius*, vel *Ligna Exsiccantia* dicta, Specificorum titulo sunt donanda, nisi exemplis in medium allatis probare quis possit, vel Mercurium absque Salivatione, vel Lignorum Decoctum nullo subsequente sudore Luis Venereæ curationem quãdoque absolvisse. Utque experientia didici, sudorifica vulgaria haud minùs profecisse in hoc morbo, quàm lignorum decoctum, ita nullus dubito, quin si reperiri possit aliud quid, sive in Regno Vegetabili, sive Animali, quod in excitanda salivatione pares cum Mercurio vires haberet, pariter etiam ad sanãdam Luem valeret. Quandoquidem autem hic morbus

bus adhuc intra Gonorrhœæ limites subsistens, longè ab eadem distat, cùm jam omnem sanguinis massam contaminaverit, & Venereæ Luis nomen præcisè mereatur: ita etiam Evacuatio, qua Gonorrhœæ materia ejicitur, alia prorsus est, atque illa, qua Lues jam formata eliminanda est.

* *Gonorrhœam* itaque quod attinet, de qua primò agemus, in remediis *Catharticis*, quantum huc usque usu comperimus, Curationis omnis cardo vertitur, quorum auxilio vel educitur humor peccans, vel procuratur diversio succorum corporis naturalium, qui aliter hosti in pabulum cederent. Quamvis autem tùm ratio, tùm experientia mihi dictant hũc morbum quolibet demum Cathartico sępe, diuque exhibito sanatum iri, ea tamen cæteris δραστικώτερα mihi videntur, quæ bilem, maximè verò quæ ichorem serosum fortiter è sanguine expurgant, & subducunt. Ac proinde sola *Jalapii radice* pauperibus aliquoties subveni, quorum tenuitati, & rebus domi angustis consulendum erat. Cùm verò & morbus conspicuam secum trahat inflammationem, & medicamenta purgantia, quibus expugnandus is est, calida etiam sint, *Diæta refrigerans* omnino est imperanda à carceribus, quod dicitur, ad metas.

Sic itaque soleo præscribere. ℞. *mass. Pilul. cochiar. maj.* ℥iii. *Extract. Rudii* ℨj. *resin. Jalap. & diagryd. an.* ℨß. *cum s. q. Opobalsami f. Pil. è singulis Drachm.* vi. Quatuor ex his singulis auroris deglutiendæ sunt hora quarta, vel quinta (ita ut æger superdormiat) ad dies 12. vel 14. vel etiam plures, donec sc. urinæ ardor, & materiæ seminiformis color flavus admodum imminuantur; quæ cum pro voto successerint, satis esse autumo, si æger interjecto semper die

* *Gonorrhœæ virulentæ Curatio.*

die uno, easdem repetat ad septimanas adhuc duas; quo tempore elapso, sufficit, ut bis in septimana sumantur Pilulæ, donec humor ex urethra stillare solitus prorsus evanescat, quod ut plurimum non nisi post multos dies contingit. Quamvis enim vulgò affirmetur, quòd ejusmodi ichor, qui ardore urinæ, & flavo materię extillantis colore disparentibus, manè præsertim, in summitate colis digitis compressi ad guttulam unam alteramve cernitur, à debilitate tantùm, & à laxitate partium ob diutinam virosi fomitis in eis moram oriatur; miseri tamen experiuntur magno suo malo reliquias has esse contagii non penitus deleti; quod licèt quadantenus subactum ex levissima quaque occasione (à potu scilicet nimio, aut exercitio quolibet vehementiori, aut simili alia) novas excitat tragœdias, Gonorrhœa postliminiò recrudescente, si nempe æger catharseos molestiam defugerit, nondum extirpato radicitùs morbo.

Si post hujusmodi purgationem Gonorrhœa nondùm cedat, ex usu erit loco pilularum, maximè in iis, qui difficilius purgantur, potentius aliquod medicamentum subinde intercalare, cujusmodi est Potio sequens, quæ semel tantùm hausta magis aliquãdo fecit ad sistendam Gonorrhœam, quàm leniora Cathartica sæpenumero ingesta. ℞. *Tamarind.* ℥ſs. *fol. sen.* ʒii. *Rhei* ʒiſs. *Coq. s. q. aq. Colaturæ* ℥iii. *dissolv. Mannæ, & syr. Rosar. solut. an.* ℥i. *syr. de spina Cervin. & Electuar. è succo Rosar. an.* ʒii. *M. s. f. potio*. Vel curatione tardiùs procedente detur *Turbith minerale ad gr.* viii. tantùm bis vel ter, idque interposito debito temporis spatio, ne fortè oboriatur Ptyalismus; quod quidem remedium in eradicanda Gonorrhœa pervicaciori facilè primas fert. Vel bis in septimana pil. sequentes exhiberi poterũt,

℞. *pil.*

℞. *pil. ex duobus* ℨſs. *Mercur. dulc.* ℈i. *cum ſ. q. Opobalſami f. pil.*iiii. *ſumendæ ſummo mane.*

Eſt autem ubi æger à Catharſi dicto modo repetita uſque adeò abhorret, ut ne conſpectum quidem, vel odorem ſolum remediorũ ferre queat. Eſt etiam ubi corpus ex ἰδιοσυγκρασίᾳ quadam ita pertinaciter purgantibus refragatur, ut debita peccantis humoris quantitas nequeat educi; atque ita dum impenſiùs in hoc laboratur nullo cum fructu, Lues tandem obrepit, quæ eos ſæpiſſimè ægros adoritur, quorum corpora catharticis fortiùs obſiſtunt: cùm ita ſe res habeat, *Enematis* agendum eſt, quibus injectis utrique indicationi, humoris ſcilicet tum expurgandi, tum ab affecta parte derivandi ſatis fieri poteſt. Quin etiam hæc Methodus expeditior eſt nonnunquam prę memorata iſta, at non æquè tuta, me judice, cùm prior illa licèt diuturnitate moleſtior, minùs tamẽ habeat periculi, nequa contagioſi fomitis particula in viſceribus hæreat, novos datura tumultus. Hoc verò incommodum facillimè evitatur, ſi Cathartica per os aſſumpta diebus ab uſu Clyſterum liberis, mutuam iis operam commodent.

Hac itaque via incedo: *Pilulas* jam prædictas, aut alias ejuſmodi duabus, tribuſve auroris continuis exhibendas curo: poſteà *Enema* ſequens manè, & hora quinta pomeridiana quotidiè injiciendum, donec penitùs ceſſaverint ſymptomata; niſi quodſemel, aut bis in hebdomade Catharticum impero, miſſo die iſto Clyſtere. ℞. *Electuar. è ſucco Roſar.* ℨvi. *Terebint. Venet. vitello ovi ſolut.* ℨſs. *diſſolvantur in aq. Hordei* lib.i. *Colaturæ adde El. Diacathol.* ℥ii. *m. f. Enema:* Singulis etiam noctibus *Opobalſami* vel *Balſami è Mecha gut.* xxv. ſacchari fruſtulo exceptas concedo, ſub lecti ingreſſu; quod quidem medica-

dicamentum, cum *Terebinthinæ* quoddam genus sit liquidum, ac purum, iisdem, quibus illa, facultatibus pollet, & ulcerosæ genitalium diathesi apprimè succurrit; hujus itaque defectu *Terebinthina Cypria* ad quantitatem avellanę dictis temporibus devoranda substitui possit.

Procedente Curatione, quacunque ea demum methodo tentetur, ęgro cibis omnibus sale conditis, vel alias dyspeptis (quales sunt carnes Bovinę, Porcinę, Pisces, Caseus, Radices, Olera) & fructibus horariis quibuscunque interdico; quibus substituo carnem Vervecinam, Vitulinam, Pullorum, Cuniculorum, & cętera εὔπεπτα. Volo etiam, ut vel his parcissimè utatur, tantùm ut ęgri vires non labascant. *Potus*, vino in genere abdicato, ut & liquore omni sive spirituoso, sive acescente, *Hydrogala* esto, ex tribus aquę coctę partibus, & lactis una, nisi quòd in prandio, & cœna Cerevisia tenuis in parva quantitate possit indulgeri. Ad contemperandam insuper inflammationem, & mitigandum ardorem urinę, refrigerantem aliquam *Emulsionem* ad sequentis normam compono, in Purgationum interstitio frequenter potandam. ℞. *Sem. Melon. & Pepon. an.* ℥ß. *sem. Papav. albi* ʒii. *Amygdal. dulc. excorticat. n.* viii. *contund. simul in mortario marmoreo, sensim affundendo aq. Hord.* lib.iß. *Colaturæ adde sacchari Crystallini q.s.m.f.s.a. Emulsio.*

In temperamento admodum sanguineo, & affectu pertinaciore, post mensem catharsi datum, aut circiter, ut plurimùm *sanguinis Uncias octo, vel novem* è brachio dextro detrahẽdas suadeo; ut maturiùs celebretur venę sectio author non sum, ne hac προφάσει contagium penitiùs inseratur. *Injectiones* in urethrã non magni facio utpote quæ sive acrimonia sua mor-

mordaci, sive stipticitate non rarò magis officere soleant, quàm prodesse: veruntamen sub morbi exitu *Aqua Rosacea* in pauca quantitate potest injici.

Hac methodo, quę mihi semper pro voto cessit in Gonorrhœa sananda, meliorem nondum comperi; maximè in iis, qui facilè purgantur. In iis enim, qui purgantur ęgriùs, curatio, licèt nunquam fallax, tamen non nisi post longum temporis spatium perficitur: In his itaque sanguis iterum mittendus, & acuęnda sunt Cathartica, tùm etiam repetenda sępiùs, atque in eorum usu diutiùs est perseverandum, aut Clysteres modo jam signato usurpandi. Etenim *Catharsis* hìc ad instar omnium est. Atque in hoc affectu, si in alio quopiam, verè asseritur, quòd qui mundificat bene, bene sanat: modò ab *Aquis Mineralibus* sibi temperet, quas certò mihi constat morbi reliquias è corpore eliminandas vi astringente, & plus satis sanativa arctiùs constringere,& quasi clavo figere trabali; unde quòd sæpius observavi, *Scroti tumores* enascebantur, quoties in morbi principio, vel statu, pejoraque adhuc symptomata,ut *Carunculæ*, si quando sub ejus exitu potarentur. Quod quidem ego fidenter assero, quantumlibet ex more hodiè recepto Aquæ Minerales in dicto casu haud rarò præscribantur.

Neque sum nescius,quantum se venditent Practicorum nonnulli in hujus symptomatis curatione, qua breviore temporis spatio, qua remediis magni nominis, & tituli absolvenda, interim observatione plus satis frequenti certò deprehendi, materiam, quę eliminanda fuit, astringentium vi in corpore detentam maximum ęgris dedisse malum, ex quo persępe sanguinis massam de novo subiens ipsam demum Luem parit. Nec majore cum fructu, licèt

 peri-

periculo minore, decoctum *Lignorum exsiccantium* usurpatum comperi; quo scilicet, sub pretextu *Specificorum* tum universum ęgri corpus, tum præ cæteris affecta pars jampridem nimis incalescentia ulterius adhuc inflammabantur; nonnunquam etiam *Gonorrhęa*, quæ paulo ante evanuerat, quod me observasse memini, denuo in conspectum prodiit.

Animadvertendum est autem, quòd si ægri glans præputio undequaque contegatur, atque ejusdem ora præ inflammatione usque adeo tumida, dura, ac calosa reddantur, ut nullo modo queat reduci; laterem lavat quisquis Gonorrheam remediis purgantibus, fortissimis licèt, & quotidie ad nauseam repetitis aggreditur, nisi eodem tempore id agatur, ut pars ita affecta ad statum sibi naturalem redeat, sublatis & duritie, & tumore, unde Gonorrhęæ novus utique fomes subministratur. Quod quidem ego admolior *Fotu* sequente. ℞ *Rad. Althææ, & lilior. an.* ℥iss. *fol. Malv. Verbasc. Sambuc. Hyoscyam. flor. Chamæmel. & Melilot. an. M.* i. *sem. Lini, & Fœnugræci an.* ℥ss. *Coq. s. q. aq. font. ut f. Fotus, parti affectæ admovendus per horæ unius spatium bis, vel ter in die.* Peracta fomentatione, partem affectam *Oleo è semine Lini* recenter extracto perungendam curo, deinde *Emplastrum è Mucilaginibus* alutæ agninæ inductum labiis præputii tumidis circumponendum. Quod si *Ulcus* vel in ipsius præputii labiis, vel in subjecta glande hærens sua callositate facit, ut illud non nisi ægre possit retrahi, præter fotum jam dictum, sequens etiam *Linimentum* præscribo. ℞ *Unguent. Basilici* ℥vi. *Unguent. è Nicotiana* ℥ii. *Præcipitat. ac. acq. Ros. lot. & optimè lævigat.* ʒss. *m. f. Linimentum, quo lintei rasura imbuatur, & ulcusculo admoveatur semper post Fotus præscripti usum.*

Ubi

Ubi vero ſive quod juſto maturius Gonorrhœa ſiſtatur, ſive ab exercitio vehementiori, aut alia quacunque de cauſa, Scrotum jam morbi ſedes ab eadem in tumorem inſigniorem attollitur, prædictum *Fotum* bis in die parti affectæ admoveo, modò non imminuantur & dolor, & tumor *Cataplaſmate* vulgò noto *ex Oxycrato, & farina Fabarum*. Hæc dum foras peraguntur, non deſino remediis & Catharticis, & Refrigerantibus, quæ modò præſcripſimus, introſumptis, tum etiam Diæta ſupradicta hoſtem urgere; neque mihi religio eſt quovis hujuſce mali tempore ſanguinis ℥ ix. vel x. è brachio iſto detrahere, quod teſticulo tumefacto reſpondet, ſi tumoris magnitudo, & vehementia doloris id mihi ſuadeant. Atque hæc hactenus de *Gonorrhœa*.

* Cum vero eouſque invaluerit morbus, ut jam *Venerea Lues*, vel *Lues confirmata* præciſe dici mereatur, alia omnino porta quærenda eſt, & duriori huic nodo cuneus itidem durior eſt adhibendus: quandoquidem nullum adhuc experimentum, quod ſciam, adferri poſſit extirpati hujuſce morbi, niſi per *Salivationem ab Hydrargyro* excitatam: quicquid tam doctorum nonnulli, quam indoctorum de aliis ſanandi modis ſatis temere, & audacter effutiverint. Cum itaque *Salivatio* omnem hìc numerum abſolvat, id tantum mihi incumbit, ut quæ in ea excitanda, tum etiam regenda, & ratio (qualis qualis ea demum fuerit) & obſervatio rationi ſuffragata mihi dictaverit, ediſſeram.

In principio autem, ne conjectura quidem aſſequi poſum, quid ſibi velint crebra iſta monita, quibus de corpore remediis *Catharticis*, & *Digerentibus*, Balneo puta, & cæteris id genus, rite præparando, ita

* *Luis confirmatæ Curatio.*

seriò cavetur ; Ut de Venæ sectione jam taceam, cui nonnulli hic loci primas deferunt. Quum enim, si veritati sit litandum, eò res redigatur, ut *Veneno* Salivatio procuranda sit (neque enim adhuc innotescit salubre aliquod medicamentum, quo possit excitari, neque æger sine ejus ope in tuto collocari potest) quæritur, utrum corpori constantibus adhuc viribus vegeto, & valenti, ac proinde frangendis inimicis conatibus haud impari; an eidem missione sanguinis, & tenui diæta jam debilitato rectius committatur Venenum. Haud dubiè satius esse duxerit æquus rerum æstimator nihil agere, quam ita importune satagendo nocere. Quid quod experientia testatur, nullis evacuationibus, aut alio modo infirmatos salivationis impetum multo melius sustinere, quam eos, quorum quasi ante prælium incisi sunt nervi?

Misso itaque damnoso omni hujusmodi præludio, statim atque accersor, *Unguentum* pręscribo ex *Axungiæ Porcinæ* ℥ii. *&* *Mercurii crudi* ℥i. Neque oleum aliquod è calidioribus, neque aliud quid admisceo: cum deterius fiat Unguentum, si quod adjecta ista fręnum injiciant, & nihilo efficacius, si nihil prorsus agant; Et fortasse additamenta ejusmodi sub nomine *Correctivorum* idem hìc pręstant (si quid tamen pręstant) quod *Catharticis* adjuncta judice experientia, solent pręstare; tormina nempe excitant, & catharsin reddunt laboriosiorem, à lucta scil. inter Antidotum, & Catharticum, cujus vis omnis purgans in eo posita est, quòd naturę hominis inimicetur. Verùm ut *tertia parte* dicti *Unguenti* brachia, crura, & tibias ad tres noctes continuas (primam, qua accersor, includendo) manibus suis æger perungat, injungo; ita tamen, ut neque axillas,

neque

neque inguina attingat uspiam, & abdomen panno laneo tenuiore circumposito, & posterius consuto, à linimenti contactu diligenter muniat. Post tertiam inunctionem, gingivæ ut plurimum intumescunt, & *Ptyalismus* suboritur. Si verò intra tres dies post ultimam inunctionem idem haud procedat, tum gr. viii. *Turbith. Mineral. in Conser. Ros. rubr.* exhibeantur ęgro, qui post singulas vomitiones, aut sedes sumat haustum liquoris possetici calidè. Cum expuere inceperit, id jam medico negotii tantum est, ut gradum salivationis scrupulosè expendat, ne invocatis temerè suppetiis, salivationem eousque evehat, ut æger de vita periclitetur. Ubi jam Ptyalismus statum debitum fuerit adeptus (in quo expuuntur ut plurimùm libre quatuor spatio Nycthemeri) vel symptomata, etiamsi parcius expuat æger, evanuerint (quod plerunque contingit post quartam diem à statu salivationis) & indusium, & tori lintea aliis, quæ, à quo ultimo lavabantur, usurpata aliquandiu fuere, sunt permutanda: cum priora ista unguento infecta salivationem, & magis quam erat opus, intendere, & longius protrahere, quam ęgro expediat, apta nata sint. Quod si fortè prius elanguescat salivatio, quam symptomata penitus disparuerint, extimulanda subinde est *Mercurio dulci ad* ℈i. pro dosi exhibito.

Nonnunquam accidit, præsertim in corporibus ἀμεταβλήτοις, quod post unam, vel alteram inunctionem (nempe simul ac Hydrargyro sanguis affici inceperit) natura illico per intestina hunc hostem expellere satagat, unde non solum dejectiones mucosæ, & tormina ventris, ut in iis, qui dysenteria laborant, eveniunt, verum etiam curatio morbi impeditur, utpote qui salivationi tantummodo cedere

soleat. In hoc casu à Mercurio, sive extra applicito, sive intra assumpto, prorsus absistendum, donec hæc symptomata penitus evanuerint; atq; porrò dictus alvi fluxus (qui plerumque accidit, antequam salivatio benè assurgat) sistendus est usu *Laudani liquidi*, ita dosim augendo, atque repetendo, prout urgeat symptoma; aut *Diascordii sesquidrachma*, aliquoties, prout opus fuerit, devorata. Diarrhœa tandem cohibita, salivatio debito modo procedere solet, quæ antea vix appareret.

Convalescente de ceteris ægro, nisi quod os adhuc exulceretur (qui genuinus est ptyalismi fructus) salivatio, quæ jam in dies imminuitur, nec purgatione, nec alio modo quocunque sistenda est: fieri enim potest, ut etiam post consopitum dolorem, atq; exsiccata ulcera aliquid de morbi fomite adhuc in corpore delitescat, bella denuò moturum, nisi sibi permittatur sputatio illa moderata, quæ, postquam redintegrata sanitate homo se auræ liberiori aliquãdiu exposuerit, desitura est. Periculosum itaque esse arbitror ptyalismi jam abiturientis, & mox evanituri reliquias vel *Catharsi* deducere, vel *Lignorum decocto* exsiccare velle; à qua Praxi, quæ vulgò obtinet specie vel Mercurii è corpore eliminandi, vel corrigendæ ejus malignitatis, nascuntur sine dubio frequentes istæ *Recidivæ*, quæ miseris accidunt, sanitatem tandem aliquandò post tantum impensarum, tot exantlatos labores, tantum tædii devoratum anhelantibus, ad quam etiam certò pervenissent, si salivatio non nisi suo tempore determinaretur. Longè itaque consultius esset, Ptyalismum promovere *Mercurio dulci* semel in hebdomade exhibito, etiam postquam omninò convaluerit, & jam sub dio versetur (quod & ego per menses

ses aliquot fieri aliquando jussi) quam eundem præmaturius inhibere.

Quantumlibet autem à catharsi in salivationis declinatione ob jam dictas causas abhorream, fieri tamen potest, ut in ejusdem statu ea nec prætermitti possit, nec debeat, quoties scilicet re male gesta, eousque fuerit evecta salivatio, ut jam ægri vitæ metuatur: quo in casu non tutum modò est, sed & necessarium etiam Cathartico ingesto Ptyalismum ad eum gradum deprimere, ut cum ægri ἀφορίᾳ procedat, qui deinde suo juri relinquendus.

Si quis jam quærat, an nuda Salivatione contenti esse debeamus, nec Catharticis, nec aliis remediis solennibus in usum, post eam peractam, revocatis? Respondeo, præter jam dicta, quibus & ratio astipulatur, & experientia, me velle doceri, quam ob causam magis sit necessarium purgare post Salivationem, quàm Salivationem excitare post Catharsin, cum remedia purgantia (*Scammoniata* maximè, & id genus acria) malignitatis quidpiam in corpore relinquant, quod naturæ tamen committimus, cujus vi tandem subjugatur istud, quicquid est veneni, eo scilicet, qui purgatus fuit, ad regimen consuetum, exercitium, & liberiorem aeris usum se recipiente. Atque id porro libenter scire velim, qua demum arte freti Mercurii reliquias per Catharsin expellere conamur, cum genuinam illam, ac prope unicam methodum (per salivationem scilicet) qua natura id efficere solet, ac debet, non solum negligamus, sed etiam impendamus? Hujusmodi autem hallucinationes minimis istis rationis scintillulis imputandæ sunt, quibus nos miseri mortales tantùm præditi, ad veritatem in profundo demersam non penetrantes, quamlibet ejus umbram, & speciem amplectimur,

mur, pro Junone, quod ajunt, captantes nubem; mox colloquia miscentes, prejudicia malè fundata ita penitus nobis invicem infigimus, ut tandem phantasmata nostra, & delirantium insomnia pro principiis Apodicticis haberi velimus; cujus specimen, ni fallor, pre manibus nobis est.

Quamvis autem in plerisque Curatio modo jam dicto absolvatur, *viz. Inunctione* per tres noctes continuas, & exhibito *Turbith. Minerali*, Ptyalismo haud ritè procedente, *Mercurio* itē *dulci* ad vices aliquot, eodem justo citiùs fatiscente; seriò tamen animadvertendum est, in quibusdam reperiri idiosyncrasiam, sive temperamentum quoddã peculiare tàm salivationis respectu, quàm purgationis (atque eadem plerumque in iisdem, ut qui ęgrè purgantur, ęgrè etiam ad Ptyalismum perducuntur) ita ut in nonnullis Methodus laudata vix gingivarũ exulcerationem queat efficere, multò minùs salivationem eam procurare, quę malo eradicando par sit. In hujusmodi ægris Medico summopere cavendum est, ne animo nimiùm obstinato salivationem importuniùs urgeat, recalcitrante natura, atque ab isto evacuationis genere prorsus abhorrente; quod qui minùs intellexere, ægros haud paucos letho dederunt: Etenim in corporibus ita factis, quotiescunque medicamenta, sive externa illa fuerint, sive interna, pertinaciter ingeminaveris, loco salivationis perfectæ nil præter ventris tormina, & dejectiones dysentericas obtinebis, natura per hanc portam Hydrargyri virus amoliente; vel dolores ventriculi, & ęgritudines, sudores frigidos, horrendaque alia symptomata accerses, ita ut ęger tantùm non agat animam, fortè etiam mox eam evomat. In his licèt Medico concedi possit, ut postquam ad dies quatuor,

vel

vel quinque à postrema inunctione salivationē frustra prestolatus fuerit, inunctionem jam sepè dictam, & *Turbith. Minerale* denuò repetat (interjectis inter singulas inunctionum vices diebus aliquot) religiosè tamen cavere debet, ne cum tanto conamine salivationem incassum sollicitaverit, eam per vim invite nature extorquere pergat. Hic itaque modus, quantum ego judicio valeo, Medico tenendus est, ut ubi primùm vel egritudo ventriculi, vel ventris tormina succedant, statim sibi temperet à remediis adhibendis, donec ea penitùs evanuerint symptomata; pluribus enim, & fortioribus remediis ad cogendum, φύσεως ἀντιπρατλούσης, salivationem accumulatis, *Dysenteria* certò certiùs tormina ventris, & ventriculi egritudinem Mors excipiet; Cùm ex adverso si lentè festinet, & moras trahat, *Mercurii dulcis* ℈i. semel, aut bis in septimana exhibendo, vel per se, vel cum ʒi. *Diascordii*, si eger in Diarrhœam propensior sit, tandem aliquandò cum bonis egri rebus optata potietur arena. Quantumvis enim Ptyalismus ad plenum nunquam assurget: eger tamen copiosiùs, quàm pro more solito expuet, & fœtor juste salivationis comes neque imminutiorem hanc destituet: unde evincitur, sanguinem, & humores eā sive putrefactionem, sive alterationem, quecunque ea demum sit, attigisse, que vel parit salivationem, vel cum ea nascitur. Atque hac Methodo universa hujus morbi symptomata tandem expugnabis, concesso utique debito temporis spatio.

Observandum est autem, quòd licèt salivatio remedia alia, qualiacunque ea fuerint, in extirpanda *Lue confirmata* longè exuperet, *Gonorrheam* tamen cum Lue concurrētem neutiquam valet sanare, nec sistetur illa, hac jam penitus devicta: unde rectè col-

colligitur nullam vim specificam Mercurio inesse, qua Venerea Lues immediatè debellari possit; quamlibet *Specificum mediatum* fortè dici mereatur, in quantum mediante ptyalismo morbum expellat; pari fermè κατάχρήσει (quod aliàs subinnui) atque scalpellum Chirurgicum Laterali morbo Specificum queat appellari. Sed ut ad rem redeam; Quoties *Lues*, & *Gonorrhœa* una stabulantur, vel ante Salivationem, vel ea jam peracta, Gonorrhœæ curatio tentanda est; quod & tutiùs fit, me judice, & faciliùs etiam post finitam salivationem, cùm Luem habens comitem Gonorrhœa ægriùs dometur; quæ verò à prægressa salivatione quadantenus subacta fuit, minori negotio expugnari soleat. At verò Catharticis religiosè abstinendum est, quousque vel minimæ salivationis reliquiæ supersint; Quamobrem *Turbith Minerali* semel, aut bis in hebdomade exhibito securiùs rem committemus, quàm aliis Purgantibus quibuslibet, cujus vi promovebitur aliquantulum ptyalismus, dum interim materia Gonorrhœam committens paulatim excernatur.

Porrò observandum est, si tumor ossi alicui, *Exostosis* vulgo dictus, insideat, qui etiam tamdiu permanserit, ut os jam carie afficiatur; incassum prorsus erit sive salivatione, sive alia aliqua methodo curationem aggredi, nisi etiam huic malo obviam eatur; ac proinde os ope *Caustici* denudandum, & quamprimùm idem, quod ajunt, *exfoliandum*, usu scilicet remediorum, quæ intentionem hanc implere solent.

In *Ore exulcerato*, quod Salivationem passis ita familiare, si vel æger dolori ferendo par non sit, vel eo usque illud excorietur, ut sanguine diffluat, idem nocte, dieque vel *aqua Rosarum Damascenarum*, vel *lacte aquæ permisto*, vel *hordei radic. Althææ*, &

se-

semin. Cydoniorum decocto sępissimè proluẽdum est. Unicum hoc symptoma memorabile, quod scio, salivationi accidit, saltem quoties ea, more debito, administratur; & sanè, si *dolor*, & *oris exulceratio* arte aliqua protelari potuerit, haud multò esset molestior morbi hujus curatio, quàm est aliorum aliquot longè minus famigeratorum.

Diætam quod spectat, & reliquum ægri regimen, eadem prorsùs in *Salivatione*, saltem donec ad finem jam ferè vergat, ac in *Catharsi* imperanda censeo: Cùmque ei, qui medicamentum aliquod purgans assumpsit, id tantum incumbat, ut se in cubiculo à vi frigoris defendat, & cibis εὐπέπτοις moderatè vescatur, nondum mihi constat, quo nomine vel lecto semper addicatur, qui Ptyalismum subit, vel à victu modico arceatur, qui scilicet naturæ cum veneno conflictanti vires, animumque addat; unde etiam natura tanto oneri succumbente, haud pauci, spiritibus, atque omni vitę robore, diaphoresi, purgationibus, & jejuniis supervacuis (præter vulnus ab *Hydrargyro* inflictum) tandem penitus exhaustis, miserè confecti sunt: Persæpę etiam morbo jam pulso, ęger ea spirituum copia, qua erat opus ad redintegrandam sanitatem destitutus, præ imbecillitate cõcidit; aut si forte *Libithinam* valeat effugere, tot, tantisque cruciatibus vitam redimit, ut tanti non sit vivere. De quibus Poeta è Neotericis haud inelegãter:

Graviora morbis patimur remedia;
Nec vita tanti est, vivere ut possis, mori.

Hìc autem in promptu est istam objectionem diluere, qui fit, ut nonnulli hoc morbo (scilicet in statu ejus modo dicto) malè multati in *Galliam* commigrare cogantur, ut ab eo liberentur; Cujus rei hanc esse rationem, quantum judicare possum, existi-

stimo; Hujusmodi ęgris, œconomia illorum corporum eversa, ac viribus prostratis, apud nos aer crassus, ac humidus resarciendis minus idoneus est, cum iste *Galliæ*, utpote qui salubrior, ac magis serenus, spiritus corporis, & vires deperditas instaurare aptus sit: Non quod Practici ibidem degentes, utut docti quidem, methodum, qua hic morbus devinci possit, melius calleant, quam nos hìc in *Anglia*. Sed ut ad Diætam revertar.

Existimo itaque (& experientia mecum facit) quod prẹter jusculum Avenaceum, Panatellam, Lac cerevisiatum, & Cerevisiam tenuem tepefactam, *&c.* juscula insuper è carne Vitulina, Pullorum, atque alia ejusmodi in mediocri quantitate ęgro & possent concedi, & debeant; atque ut ubi primum eousque subsederit gingivarum tumor, ut dentes conserere valeat, Cuniculorum, Pullorum, Agnorum carnes, atque ejusmodi teneriores, at parca manu, sint indulgendæ; ut vel in lecto se contineat, vel ad ignem sedeat, prout hoc, vel illud magis allubescat animo: Cum enim *Ptyalismo* expugnetur hic morbus, non *Diaphoresi*, hariolando non sum, quorsum æger, nulla urgente necessitate, nimio calore mactetur.

Dicta Methodus uti expeditior est, cum neque tot dies corpori ante salivationem præparando inutiliter insumendos, nec frequentes istas purgationes, aut decocta solennia post salivationem ægris imponat; ita certissimus sum eandem longe faciliorem esse, minus itidem periculosam, & minus recidivæ obnoxiam: quod experimento suo discet quisquis in altera praxi versatus, ad hanc se demum conferet. Mihi saltem ex animi sententia successit in quamplurimis ægris; quorum nonnulli saliva-

tionis

tionis tædium, & laborem plus semel irrito conatu exantlaverant, recidivam semper denuò passi, ex occasionibus, & propter causas, quas suprà memoravimus.

Non est autem, Vir Candidissime, cur tuam fidem verborum ambagibus anxiè sollicitem, qui jamdudum de probitate mea persuasissimus exiguæ æstimationi etiam nostræ favere dignaris. Plura itaque de hoc morbo non addo, cùm mihi neutiquam placeat, nec placebit unquam, longis verborum ambagibus, & sermonibus ἀπροσδιονύσοις nucleum involvere, quo rei caput, seu *Nili* fons, ægriùs innotescat. Quantulicunque autem sit hoc opusculum sive pretii, sive molis, id ut boni consulas, rogo; cùm illud eo præcipue fine elaboraverim, ut & in bonum publicum cederet, & quo in te essem animo, palàm testarer: quantumlibet autem magni te faciam, major tamen adhuc tibi honos debetur & à me, & ab iis, quibus summa illa tua eruditio, morum suavitas, animique candor, cæteræque virtutes laude dignissimæ ita clarè elucescunt. Haud equidem tibi assentor, quoties profiteor me tuam amicitiam, ex quo me primùm ea condecorabas, inter illa, quę mihi comparavi, preciosissima, luculentissimaque semper habuisse. Inter alia enim in brevi vitę curriculo à me observata eximium est istud (quod etiam filio meo commendatissimum esse volo) hominum sc. probitate, cęterisque virtutibus præcellentium consuetudinem semper mihi commodo vertisse, atque emolumento; atque ex adverso pravorum amicitiam (nisi ea potiùs combinatio, sive etiam conjuratio dicenda sit, quæ in virtute non fundatur) quamvis nec dictu, nec vultu quidem me læserint unquam, tamen

ne-

nescio quo pacto, tandem aliquando aut mihi, aut rebus meis mali, aut damni quippiam affricasse. Vale, Vir Humanissime, & amare perge.

Tui semper Observantissimum
THOM. SYDENHAM.

DISSERTATIO EPISTOLARIS AD GUILIELMUM COLE M. D.

De Observationibus nuperis circa curationem Variolarum Confluentium; necnon de Affectione Hysterica.

HUMANISSIMO VIRO THOMÆ SYDENHAM M. D.

Miraberis fortasse, Clarissime Vir, quisnam importunus interpellator graviora tua interturbet negotia: sed veniam, confido, dabis, postquam intellexeris, ea potissimum de causa hanc tibi molestiam creari, ut grati animi sensa exprimat venerabundus Tui cultor. Quippe tantos ex elaboratissimis tuis, circa morbos acutos, commentariis, agnosco me accepisse fructus, ut ad grates authori

ri persolvendas me prorsus obligatum teneam. Tam accurate singulas annorum, aerisque, quas tractandas suscepisti, Constitutiones, cępto antehac inaudito, observasti; tam genuinas, facileque obvias pro singulis, qui in illis occurrebant, affectibus sanandis, indicationes excogitasti; tantoque ingenii nitore totum opus exornasti, ut merito tantam sagacitatem, tam indefesso labori junctam, suspiciamus: unde & Ægrotos, & Medicos tibi æternùm devincis.

Quanquam vero cuncta, quæ pertractas, accurate adeo absolvisti, ut pronum sit de singulis in laudes tuas erumpere; præ cæteris tamen haud mihi temperare possum, quin impense tibi gratuler methodum tuam circa Variolarum curationem: cujus ope, quin feralis ille hactenus affectus terrificam suam exuat larvam, interque facillime curabiles (nisi malignitas, vel quiddam valde insolitum accesserit) se sistat, nullus ambigerem, si per nutriculas (turbam raro non inimicissimam hominum saluti) liceret, quæ calido suo regimine, & medicamentis omnia usque adeo pessumdant, totque ubivis in sepulchrum ante tempus præcipitant, ut merito Tu, Doctissime Vir, humani generis vindex audire merearis, qui ægrotis miserè, cumque extremo vitæ discrimine palantibus te ducem fidissimum præbes, ut in salutis viam, si ductum tuum sequi volent, redeant. Ut de me loquar, quanquam meis fidere ratiociniis aliquatenus reformidarim, diu tamen credidi, Variolarum eruptionem, sicut non ipsum esse morbum, sed febris crisim, sic par reliquis crisibus desiderare regimen, in quibus omnium Medicorum effatis sancitur, totum negotium naturæ committendum, si cuncta recte procedant;

dant; id, quod plerumque in isto affectu cernitur, nisi plus justo prius exagitatus fuerit sanguis. Postquam verò, perlecto aureo tuo libro, senseram tandem panicos esse, qui me, aliosque tam diu detinuerunt, timores, aususque fueram juxta tui præcepta (reclamantibus licèt quandoque non solum vulgo, sed etiam Medicis) ægros regere, tantum inde emolumenti iis, ubi in obtemperantes incidi, obvenisse comperi, ut quicquid alii senserint, me felicissimum reputem, cujus in manus tantus devenit thesaurus. Porro & ubi ad Variolis confluentibus laborantes (quod tamen haud admodum sæpe contigit) accitus fuerim, non dubitavi, quanquam animam jam agere viderentur, ad paregorica, tua fretus authoritate, confugere, idque successu haud penitendo, imo verò stupendo. Tam multum equidem hac in parte præstitisse mihi videris, ut nil superesse, quod vel aliorum, vel etiam Tui industriam exerceat, facile crederem, nisi nuperrime à doctissimo Viro, amicoque meo integerrimo, D. Kendrickio (qui humanitatem tuam plurimùm celebrat) audivissem, te innuisse novas quasdam (quas & ad praxin rite exercendam perutiles fore non possum non augurari, utpote à te factas) circa idem subjectum tibi occurrisse Observationes, quas nisi publico impertias, & in Tui famam, & in humanum genus injurius eris. Proinde, si quid apud te ignoti valeant preces, haud graveris, obsecro, Celeberrime Vir, eas in lucem emittere.

Sed nec hìc subsistam: Nempe ab eodem accepi, rariora quædam tibi observata fuisse cirta Affectus, Hystericos dictos; qui sanè sicut doctissimorum Medicorum ab omni memoria exercuerunt, imo lassarunt ingenia, sic (proh nimis sæpe!) & medicandi tradi-

traditas methodos eludunt; documentaque dant, quàm parum tutum sit, in Philosophicis, nostræ rationi nimium fidere, nisi iis in rebus, quarum certitudinem à sensuum testimonio petere valemus. Plurimum, Dignissime Vir, ulterius & à præsenti sæculo, & à posteris, haud dubiè mereberis, si & quæ circa hanc materiam meditatus es, propalare dignatus fueris. Hoc saltem à te mihi impetrare liceat, ut æqui bonique consulas; quod non mei solum, sed publici etiam causa, ignotus tibi licèt, petere non erubuerim; utque me inter innumeros eos habeas, qui tibi se quam maxime devotos profitentur,

Devotissimum

Vigorniæ.
Novemb. 17. 1681.

GUILIELMUM COLE.

Spectatissimo, Doctissimoque Viro

GUILIELMO COLE M. D.

SI usque adeo Philautiæ indulgerem, Ornatissime Vir, ut eas, quæ ad me nihil attinent, laudes mihi arriperem, ægre admodum me ab aliquali animi elatione continere valeam, laudatus tantopere à laudato viro, qui eruditissimis suis lucubrationibus orbi literario, mihi vero nec de facie, quod sciam, innotescit. At vero, quod me tanto, licèt immerentem, honore dignatus fueris, id demum humanitati tuæ acceptum refero; cum maximos quosque, & præstantissimos viros ita natura comparaverit, ut non tantum leviter errantibus, ut fit, æquiores sint,

ſed etiam in mediocrium ſtudiis deprædicandis, data vel qualibet anſa, ingenuo ſuo candori morem lubentes gerant. Cujus quòd & in ipſo me, & meis iſtis conatibus, ut ut tenuibus, publico tamen commodo deſtinatis, præclarum edideris ſpecimen, gratus agnoſco.

Ea quod ſpectat, quæ à me præſtolaris, ſive jam editis de *Variolis* obſervationibus addenda, ſive etiam de *Passione Hysterica* de novo tradenda, ita habe. Horum primum idcirco aggreſſus ſum, ut quæ olim deficere viderentur, ex iis, quæ experientia jam annoſior mihi ſuggeſſerat, poſſim ſarcire. Alterum verò ideo in me recipiendum duxi, tùm quoniam *Affectus Hystericos* omnium, poſt Febres, morborum frequentiſſimos occurrere, tùm quia emolumenti aliquid è levidenſibus meis obſervationibus capi poſſe exiſtimarem. Neque tamen diffiteor aliam quandam, præter hanc publicam juvandi ſpem, mihi cauſam ſubfuiſſe, ut otium ſcilicet benè locarem, & tædium brumalium noctium honeſtiùs fallerem; cùm jam ingraveſcente ætate non amplius Congerrones foras quæram. At quicquid id fuerit, quod me primùm inſtigaverit, me non ita, atque ſperaveram, incœptis, ac votis meis parem eſſe ſentio, cùm continua illa cogitationum ſeries, qua mens obſtinatius defigenda eſt, mihi jam à multis annis ποδαγρῶντι nunquam non officiat, maximè verò, jam appetente Senecta. Cùm itaque tàm opportunæ appulerint humaniſſimæ tuæ literæ, brevi Reſponſionis limite expediam eorum ſummam, quę priùs fuſius deducenda meditabar.

Sumpto itaque à *Variolis* exordio, illud prælibandum cenſeo, quòd ſcilicet ea Febrium Intermittentium ſpecies, quæ primùm Anno 1677, uti alibi di-

ximus, caput extulit, atque etiamnum regnat, Anno videlicet, quo hæc conscribo, 1681; hæ Febres, inquam, pro more Epidemicorum omnium, iis maximè tempestatibus grassabantur, quæ cum earum indole magis faciebant, per annos istos omnes, quibus vigebant; aliena autem tempestate appetente, iis protinus Epidemicis cedebant, quibus illa magis favebat. Exempli gratia, ingruente hyeme, nunquam non *Tussi*, & *Febribus Peripneumonicis* ab illa pendentibus locum dabant, ut & *Variolis*. Redeũte autem Vere dicta Febris postliminio reversa est. Ita Anno 1680, postquam Febris hæc per Autumnum omnia fuerat depopulata, *Variolæ* brumali tempore eam excipiebant, ubique locorum grassantes. Anno autem vertente, 1681 sc. Febres intermittentes denuò recrudescebãt, haud usquequaque Epidemicæ, fractis jam & succisis earum viribus: unde etiam Variolæ, hìc illic sparsæ, unà cum illis subpullulabant. Æstate verò jam ingressa Variolæ increbrescere quotidie, tandemque ἐπιδημικώταται factæ stragem haud vulgarem edebant.

Hocanno, sc. 1681. luce meridiana, quod ajunt, clarius mihi constabat, quod jam olim ratio suadere videbatur, ægrum scil. lectulo noctes, atque dies continuos non priùs addicendum esse, quàm Variolarum examẽ omne in conspectum se dederit; Etenim tùm Veris, tùm etiam Æstatis temperie sicciore diutiùs, quàm post eorum, qui nunc sunt homines, memoriam invalescente (adeò ut omnis fermè ubique locorum herba exaruerit) sanguinem ferè omnis illa humiditas, quam aer aliàs solebat suppeditare, destituebat; ex quo Variolas jam grassantes major, quàm pro morbi indole inflammatio accendebat, cæteraq; exinde nata symptomata præ-

ter modum sęviebant. Atque hanc ob causam, si quid ego judico, *Maculæ Purpureæ* plenam Exanthematum eruptionem haud raró præveniebant, & quę eas extrudebat vehementior inflammatio, debitam sanguinis crasin interturbans, atque disperdens, etiam ante justam materiæ morbificæ expulsionem, præmaturam mortem accersebat. Id veró maxime fatorum sævitiam promovebat, quod jam exanthemata ob supra dictam causam ita facillime confluerent, vel ipsa aeris intemperie id mali sponte sua procurante, quod aliàs fere solent Scioli, & Medicastri, regimine, & Cardiacis calidioribus in ipso morbi limine inauspicato imperatis, atque admotis. Etenim (quod diligenter animadvertendum est) post omniũ vel exquisitissimas observationes, rei cardo in hoc vertitur, ut in Variolosis salutis spes omnis in *Exanthematum paucitate* reponatur; discrimen in eorundem *multitudine*: & prout plura sunt hæc, vel pauciora, aut moritur, aut vivit ęger. Interea fatendum est, & *sanguinis mictum*, & *maculas purpureas*, quæ ita certe mortem pręnunciant, quandoque accidere, vix ullo adhuc comparente Variolarum indicio, vel etiam paucissimis pustulis erumpentibus, hæc vero ut Variolas denso agmine confluentes ut plurimum comitantur, ita aliquando tam præpropere invadunt, ut ægrum ante plenam eruptionem è medio tollant, sicut jam præmonuimus.

In proclivi est autem, ut mihi videtur, rationem reddere, quare ęger plus, minusve periclitetur pro majore, minoreve exanthematũ numero; cum enim quęlibet Pustula *Phlegmone* primò sit, licèt sub exigua mole, mox in *Apostema* evadat, fieri non potest, quin *Febris secundaria* à *Pure* jam in fieri pendens, magis, minusve exacerbetur, pro puris excoquendi

quan-

quantitate jam in morbi ſtatu;quod in mitiſſimo cõfluentium genere, die à primo morbi inſultu *undecimo*, in mediocri *decimoquarto*, in crudiſſima verò, & ægrius domabili ſpecie, *decimoſeptimo* fieri conſuevit. Quemadmodum enim (quod eſt notandum) *Confluentium Variolarum* genus, *Diſtinctum* quod dicitur, ratione periculi imminentis, in tantum ſuperat, quantum ab ipſa *Peſte* ſuperatur, ita etiam ſupra dictæ tres Confluẽtium ſpecies aliæ aliis præſentius diſcrimen adferunt. Quod inſuper tam in ætate, quam in ſexu locum habet, cum nemini non ſit notiſſimum, Adoleſcentem in ipſo juventutis flore multo magis periclitari ab hoc morbo, quam vel fœminam, vel impubem. Sed hæc obiter.

Neque ſane mirabitur tam ingens diſcrimen à majori puſtularum numero pendere, qui ſecum reputaverit, quod ſi cujuslibet ſive humeros, ſive brachia, ſive aliam quamlibet partem *Phlegmone* (vulgò *a Boyle*) forte invaſerit, idem tempore maturationis, qua jam Pus fit, febricitavit; cum ſcil. ſanguis à purulentis particulis, per venas ex lege circulationis in ejus maſſam reſorptis, incitatus, Febriculæ fomitem ſubminiſtret. Quanto magis Medicus ubi primis morbi diebus ægrum inviſens, faciem ad inſtar pulveris è limatura acicularum undique reſperſam contemplabitur, mortem prædicet uno aliquo è diebus jam memoratis involutarum; idque prę indomita vi Febris ſuccedaneę, quam pro ratione quantitatis puris ex innumeris iſtis apoſtematis in ſanguinem rejecti, deſævire neceſſe eſt. Quæ quidem hominis funeſta ruina aliquot diebus antequã ingruat, facile prævideri poteſt, utut belle ſe habere æger & ſibi videatur, & aſtantibus etiam in hujus morbi Hiſtoria minus exercitatis.

Quocirca si non aliunde periclitetur æger (purpureis maculis, & sanguinis mictu jam sepositis) quàm ex pustularum frequentia, seriò mihi perpendendum est, quibus potissimum de causis ita densæ protruduntur, & si tuto fieri potest, iisdem omni ope coercendis incumbendum. Quod quidem rei caput est, & in quo præcipue ægro suppetias ferre queam; cum periculosæ plenum sit aleæ, quicquid moliamur, jam constituto in hac specie morbo; nec si tandem mortem ęger evaserit, id tam meæ debetur solertię, quam vel insigni narium Hæmorrhagiæ, vel fortuitæ alicui, quę morbo accidebat, mutationi. Profusissima autem illa crebrarum pustularum eruptio, si quid ego conjicere possum, à pręcipiti nimis materiæ Variolosæ assimilatione ortum ducit; quę quidem pręcipitatio maxime videtur contingere, vel quod ęgri natura medicamenti ad instar *Cardiaci*, calore, & spiritu plus satis turgeat, vel quod ipse æger, sive pręmature se lectulo includendo, sive adhibitis Cardiacis calidioribus, aut liquore quovis spirituoso, fermentum plus debito exaltaverit; quibus omnibus modis disponitur sanguis ad excipiendas, & intimius admittendas morbi impressiones, ipsaque natura, seu furiis agitata, prę exuberanti materiæ Variolosę copia, & plenitudine, omnem fere succorum, & carnium molem in exanthemata evomere satagit.

Nulla vero magis προφάσει promovetur immodica materiæ Variolosæ assimilatio, quam si æger intempestive se lecto addicat, *viz.* antę diem sextum à prima invasione, vel quartum inclusive ab eruptione, quo tempore jam omnis pustularum cohors in conspectu est, nec sunt plures expectandę.

Et licèt moderatus lecti calor etiam post elapsos

dies

dies istos Phrenesi, vigiliis, aliisque symptomatis accersendis nonnihil conferat, ea tamen ejusmodi sunt, quæ à medicamentis cum judicio propinatis vinci possint: cùm ingens illud vitæ periculum, quod die undecimo instat, ab innumeris istis pustulis prognatum, omnem medicam opem respuat, & aspernetur.

Hìc itaque seriò monendum est, ęgrum nullo pacto se lectulo interdiu debere committere, si sibi cavere velit à nimio pustularum confluxu, nisi sexto die jam advesperascente, unde se plurimum usque refocillari sentiet: à quo tempore vix se continebit à jugi in lecto decubitu, si insignior fuerit pustularum συνδρομὴ, tùm ob acriorem jam pustularum molestiam, tùm quòd ab ipso sessionis habitu in animi deliquium sit propensior; quod cùm sæpenumero animadverterim, in mentem mihi venit, ex communi hujus morbi lege naturam ipsam quasi digito mihi monstrasse, quo primùm morbi tempore ęger lectulo continuò adjudicandus est.

Sed ut non solum dicti problematis veritatem adstruam, quod tanti est momenti ad minuendum à Variolis impendens periculum, verùm etiam, ut in iisdem à carceribus, ut ita dicam, ad metam pertractandis, rationem nostram quasi manu ducam, non abs re fuerit, opinor, quoddam quasi Schema totius morbi animo depingere, & diligenter expendere, quæ sit ejus natura, ac qualis methodus; quo demum ex certo sensu hominum fidissimis observationibus utentium, non ex opinione incerto Phantasiæ fundo innixa, rem clare dijudicare valeamus.

Imprimis itaq; ejus essentia (quantum nos rerum essentias conjectura assequi valemus) in peculiari quadam sanguinis *inflammatione* comprehendi videtur,

tur, in qua Natura primis aliquot diebus id negotii habet, ut particulas inflammatas præparet, subigatque, quo facilius in corporis ambitum eliminentur; quo tempore, mota seditione, perturbato jam sanguinis statu, Febris ut accedat omninò necesse est: quinimo incensæ, ac jam furentes particulæ, per omnem circulantis sanguinis ditionem tumultuantes, ventriculi ægritudines, dolores capitis lancinantes, & quęcunque alia Symptomata præcedunt expulsionem, necessariò excitant, prout has, vel illas partes motu agitatæ appellant. At cum jam victrix Natura rebelles particulas in corporis habitum propulsaverit, ut priùs in sanguine, ita deinceps in carnea mole, id quod superest Tragœdiæ, peragitur. Et sicuti Natura non alia quidē methodo, quàm accensa Febre materiam in sanguine peccantem novit amoliri, ita etiam non nisi facto Apostemate massam carneam à re qualibet extranea liberat: ut si forte sentis, aut quippiam ejusmodi carni inhæserit, partes circumjacentes mox Apostemate obsidentur, nisi id, quicquid est molesti, protinus extrahatur. Hę itaque particulæ in carnibus demum stabulantes, primùm *Phlegmonas* haud ita spectabiles excitāt, in quibus latitant; quæ quidem augescentes in horas, atque efferatiores, & inflammatiores redditæ, tādem in *pus*, & vomicas desinunt; quo quidem tempore fieri non potest, quin aliquid ex illa Apostematum colluvie, in massam sanguinis, per venas circulari motu reducti, resorbeatur; quòd si sanies ista nimia copia sanguini ingeratur, non tantùm febrem accersit, cui ęgri vires planè sunt impares, sed etiam omnem ejus massam putredine, ceu veneno quodam, inquinat. Sed neque hoc mali caput est: quinetiam ab intensiore Febris calore, postremis hisce diebus

à ni-

à nimia puris vi excitato, *Ptyalismus*, qui variolis confluentibus comes indivisus esse debet, præpropere sistitur, unde ægro spiritus continuò intercluditur. Quod si dicta materia purulenta parcius sanguini infundatur, insurgens Naturę robur secundarias hujus Febris impetum nullo negotio reprimit,& abscessulis in dies magis, magisque exarescentibus, æger brevi convalescit.

Si vera sit hæc, & justa hujus morbi Historia, cæcus sit oportet, qui non videat, omnem ejusdem in utramque partem eventum, à Curationis fundamento rectè, aut secus primis in diebus jacto, pendere. Nam si calidorum, & præcipue jugi lectuli usu, calentes hæ, ac spirituosæ particulæ acuantur, necesse est, ut assimilandi facultas (qua jamdiu plus satis pollent) adhuc intendatur, & augescat.

Adde, quod sanguis,& reliqui humores his modis excalefacti,fortiori particularum impressioni promptius cedunt, unde plures, quam res postulabat, emergunt pustulæ, & æger nulla necessitate cogente in vitę discrimen conjicitur. Quãdo oppositum huic regimen, & modicè frigidiusculum, atque aeris usus liberior, non tantum fervidarum, ac ferocientium particularum vim retundit,sed etiam condensat,obfirmatque humores, quo se validius spiritibus morbificis opponant, atque eorundem sustineant impetum, unde non major materię Variolosæ copia conflatur, quam pro genuina morbi indole.

Sed nec unico hoc incommodo, quod scil. nimia materiæ morbificæ quantitas assimiletur, & superexaltetur fermentum morbi, multatur is, qui justo citius ad lectum damnatur: at ex eodem fonte sæpissime profluunt tum mictus sanguineus, tum etiam maculæ purpureæ, æstivo maxime tempore, atque

in

in juventa adhuc florentibus. Utraque hæc symptomata, nisi fallor ego, ortum ducunt ab æstu, & furore, in quem agitur sanguis à ferventibus, & spirituosis particulis, à quibus exagitatus, atq; insigniter attenuatus vasorum claustra diffringit, nunc in mictu sanguineo, quoties in renes irruit, nunc purpureis in maculis, quoties per arteriarum extremitates in musculos, & cutem terminatas, percolatur, unde totidem quasi *sphaceli* oboriuntur in iis partibus, in quibus extravasatus sanguis coagulatur. Atque, ut præcaveri facile poterant duo hęc symptomata primis morbi diebus, quibus plerunque emicant, regimine, & dięta in frigidum urgentibus, ita ubi jam actu comparuerint, pariter operam ludet, qui iisdem mederi conabitur, ægrum lecto includendo, & Cardiaca exhibendo, ac luderet anicula, quę nimiam aquę in olla ebullitionem, igni fomitem subministrando, sufflaminare satagat.

Sed ut verum fateamur, utut offendantur Dogmatici, & hujus rei ignari, ac proinde iniqui judices, non solum male tutum fuerit, ægrum primis diebus lectulo jugiter affigi, verum enimvero est, ubi æger libero aeri omnino est exponendus, si æstas scilicet fuerit, atque ęger ętatis florem nondum pręteregressus, aut liquoribus spirituosis assuetus, præsertim si morbus nimiæ compotationi originem debeat: His, inquam, in casibus, præcipitem nimis pustularum eruptionem haud equidem arbitror satis coerceri posse, tum à lectulo abstinendo, tum etiam à Cardiacis; at sanguis etiam sine horum subsidio spirituum præfervidorum, & morbo congenerum largo penu auctus, magno cum impetu, ut explodatur, quasi necesse habet; atque insuper tanta humorum congeries in exanthemata facesset, ut

præ

prę nimia puris copia in sanguinem regurgitantis sub fine morbi, ęger quasi obrutus fato omnino succumbat.

Quamvis haud raro fermentum immodice exaltatum tantam colluviei Variolosę vim conficiat, ut æger, incipiente adhuc morbo, è medio tollatur; cum scilicet materia morbum committens, tum prę nimia sui copia, tum prę motu inordinato, ac confuso in sanguinis massa excitato, se nequit extricare, & foras educere, cujus loco mictus sanguineus, & purpureæ maculæ tragœdiæ catastrophe fiunt. Quod etiam & in Morbillis, & in Febre, Scarlatina dicta, sæpiuscule occurrit, ubi scilicet intempestiva opera in iisdem ad eruptionem vehementius sollicitandis infeliciter collocatur.

Neque sanguinis missio, quantum mihi videtur, licet maturè celebrata, ita efficaciter præproperam materiæ Variolosæ assimilationem cohibere valet, ac sanguinis contemperatio ab aere intromisso, maxime si statim ab emisso sanguine æger lectulo committatur, & cardiacis calidioribus mactetur: his etenim modis, sanguis propensior redditur excipiendis adventitii caloris impressionibus, quàm ante venæ sectionem fuerat. Et sancte asero, insignissimum fere omnium, quos mihi unquam videre contigit, è confluentium genere morbum, & qui ęgram undecimo die jugulaverit, juvenculæ supervenisse, ubi primum à Rheumatismo usitata illa methodo copiosæ, & iteratæ Venæ sectionis fuerat liberata. Atque hinc mihi primum innotuit, Phlebotomiam non perinde, atque ego prius arbitrabar, Variolis intra justos limites coercendis conducere: Tametsi sæpenumero observaverim, reiteratam catharsin, sanguine nondum inquinato, subsequentes

tes Variolas laudabiles, & diſtinctas, ut plurimum, reddidiſſe.

Neque verò me fallit permulta eſſe, quę contra ſententiam hanc noſtram, qua ægrum interdiu lecto eximimus, poſſint objici; eaque haud exigui tùm apud hominum vulgus momenti, tùm etiam apud minus hac in palæſtra exercitatos, quos Judices appellare ſolet vulgus medicorum, ut eorum authoritate malè fundata theoremata ſtatuminent, utpote quę magis, & quaſi ad amuſſim horum captui quadrent, quàm quæ ab ingeniis penetrantioribus maturè ſunt excogitata; unde ſequitur, ut cùm pars hominum longè maxima exteriori tantùm rerum cortici contemplando apta nata ſit, pauciſſimi autem veritati in profundo latitanti inde extrahendæ pares ſint, Scioli iſti τῶν πολλῶν ſuffragio adjuti primas facile ferant, hi autem perſpicaciores calumniantium maledicentia excipiantur, Πολλοὶ γὰρ ναρθηκοφόροι, ϖαῦροι δέ τε Βάκχοι. Qui tamen æquo id animo ferunt, veritate freti, & ſaniorum, paucorum licèt, conſenſu. Primò itaque objicietur, quòd lecto abeſſe primis morbi diebus puſtularum eruptioni officiet, & ex conſequenti ægritudinem, aliaque ſymptomata ab impedita eruptione pendentia in longum ducet. Hoc verum eſſe minimè nego, cùm experientia ferè quotidiana ei ſuffragetur. Quęrendum eſt autem, ubi gravius periculum, vel in ſufflaminanda pauliſper materia Varioloſa, atque ea de cauſa ægritudinem à non eruptione pendentem aliquantiſper protrahendo; vel ex altera parte nimis urgendo morbi fermentum, & tàm inſignem materię Varioloſæ quantitatem aſſimilando, ut ęger ad orci fauces ſiſtatur à Febre ſecunda, die morbi undecimo. Si rem rectè expendamus, liquebit, opinor,

pau-

paucissimos ideò fato defunctos, quod exanthemata seriùs ocyùs non efflorescerent, nisi fortè ex iis aliquot, quorum sanguis prae nimia excalefactione, motu inordinato, quasi œstro quodam, percitus, materiæ morbificæ leniter excernendæ otium non concedebat; quod à meis partibus militat, non pugnat mecum. Neque enim extimescendum est, quin, si nihil prorsus agamus, materia Variolosa (utut primis hisce diebus hinc illinc transvolans, quamcunque occupaverit partem, fatiget, unde vehementiora illa symptomata, vomitiones enormes, dolores variis in partibus, &c. enascuntur) tandem tamen à victrice natura debellabitur, & in corporis habitum extrudetur, presertim cum egri alvus hucusque utplurimum adstricta, pustularum eruptionem, seram licet, certam tamen fore spondeat. Ast è contrario quot, quantique letho patent aditus, quoties pustulæ intempestivè, & nimio opere exiguntur? Longum foret omnes percurrere: præcipuos jam indigitavimus. Sunt autem hi, 1. Nimiùm auctus exanthematum numerus, cui ex equo respondet Febris ultimis diebus succedentis majus, minusve discrimen. 2. Mictus sanguineus, & maculæ purpureę, quorum utrumque ab extravasato sanguine oritur, qui plus justo attenuatus, & quasi prę ęstu ferociens, disruptis vasorum repagulis, qua data porta ruit. 3. Ut suprà dictum est, debitæ eruptionis suppressio totalis, à nimis sedulo in præcipitanda eruptione conamine, quo non magis scopus medico propositus attingitur, quàm si quis id agens, ut densa hominum turba spatiosis ædibus inclusa, seriatim, & servato ordine inde exiret, machina chartacea pyrio pulvere referta, ac in medio displosa usque adeò omnes percelleret, ut singulis ad portam

omni

omni ope contendentibus, proindeque constipato agmine in ejus faucibus hærente, exitus universis, quasi cuneo facto, præcluderetur.

Jam si quis roget, quorsum debita materiæ Variolosæ separatio non perinde primis hisce diebus promoveri possit, si æger moderato lectuli calore foveatur, ac si ab eodem arceatur; sciscitabor ego ex adverso, an non testetur experientia quemlibet lecto inclusum tempore brumali, stragulis modice contectum, foco non accenso, magis percalescere, quam si idem probe vestitus in eodem cubiculo extra lectum versetur. Quod si de differentia notabili satis constet, tunc erit quærendum, quænam ex his methodis magis apta sit ad reprimendam exuberantem fermenti Variolosi agitationem; ad quam metam, si quid nostra mediocritas judicando valet, à Medico, incipiente morbo, precipue collimandum est, & prout ab eadem plus, minusve is aberraverit, ita cum malis, bonisve egri rebus medicinam fecerit.

Incautioribus id verò præsertim hac in re imposuit, quod sc. animadverterint ægrum suapte sponte in sudores proclivem, qui cum jugiter manarēt, quoties lecto contineretur eger, estus febriles haud parum minuebant, secus ac in iis, qui non sudabant. Primum autem perpendamus, quam ob causam Febri coercende ita impensam navemus operam, quum sit illa solennis nature machina, qua tum in preparanda, tum in eliminanda materia quavis inimica in sanguine latenti, precipue utitur. Quis autem non videt, quod dum ita sedulo sudorem provocemus ad mitigandum Febrem, eadem opera, ceu fructum precocem, humorem crudum, & inconcoctum extrudentes, atque iis ipsis sudoribus immaniori postmodum Febri ansam prebeamus; cum hoc

modo serum sanguinis (quo tum ipse sanguis, tum etiam recens natæ fervidæ istæ, & Variolosę particulæ diluuntur) foras propellitur ; his interim particulis vires sumentibus, & ferociam, eo quod jam liberæ sint à colluvie serosa, quam sudores exhauserant. Verbo dicam: Febris, aliorumque symptomatum alleviatio à provocato sudore, & pustulis exinde præmature exactis, quamplurimis male cessit, qui eam ob causam vitam cum morte die undecimo commutarunt.

Observandum est autem, me ægro primis morbi diebus lecto interdicere ex hypothesi tantum Variolarum è Confluentium genere subsecutarum: Namque distinctum genus quod attinet, modò certò pręvideri possit, ut nulla ægro imperat necessitas se in lecto jugiter continere, ita illum ab eodem nullus abigo; cum exanthematum paucitas, sive hanc, sive illam viam incedentem in tuto collocet.

Nihilominus non usque adeo mihi asentor, ut ea, quę jam tradidi, ex authoritate judicii mei (quod scio, quam sit exiguum) credenda autumem. Et profecto ita parum firmas, & nullius fere ponderis hominum quorumcunque opiniones semper duxi, ut proprias etiam ubique pro suspectis habuerim, quoties cum aliorum sententiis pugnant: quod & hic etiam mihi usuveniret, nisi Phęnomena practica quasi uno ore rationis judicio suffragarentur. Seclusis enim practicis observationibus, id, quod vel mihi, vel alii cuilibet pro ratione habetur, nihil fortassis erit aliud, quàm rationis umbra, aut phantasma, hoc est, mera opinio. Et quoties inter homines fuerim, certior inde redeo, quam sit periculosum, vel acutissimo ingenio præditis, cerebrum in qualibet sive Arte, sive Scientia indagãda agitari perpeti, & quasi

& quasi concalescieri, nisi factum ipsum veri, ac falsi judicem, ac sequestrum constituant; quodque istiusmodi magni Opinatores, ut cum Cicerone loquar, in controversiis purè speculativis, gradibus, vel spatiis infinitis, quantum cuiquam possit innotescere, à veritatis scopo aberrent; Cùm qui ad illa tantum applicuerit animum, quæ Praxis certo determinare queat, si quid forte fuerit hallucinatus, nullo negotio ab errore liberabitur, ad hanc ceu ad Lydium lapidem probatis, quas animo conceperat, rerum Ideis. Nam in hoc nostro negotio, an non mihi licet observare, à quo maxime regimine adhibito, mitius, aut lęvius Variolarum genus producatur, atque adeo conformem rei evidentię sententiam animo procudere? Quod si alii idem factitaverint, satis habeo. Iniquissimum est autem, cum ne semel quidem per omnem vitam fuerint experti, quantum ęgro prosit, noceatve jam sæpe memorata è lecto interdiu immunitas, me tanquam falsarium conviciis proscindere. Quod si jam olim vera, licet inopinabilia, sentientes calumniandi libido obtinuisset, nemo quicquam tentasset, quo invento homines juvari possint. Et sane quorsum ego has mihi facesserem molestias, nisi repetita sæpe, & fere quotidiana experientia, hanc methodum vulgari ista longe tutiorem esse, inclamaret? Non sum usq; adeo delirus, atq; inops mentis, ut famam mihi quęram ab exagitata, atque explosa eorum opinione, qui, si plausum venarer, omni obsequio mihi ambiendi erant; neque malitię tam deploratę cuiquam videri possim, ut hominibus, etiam sęculis aliquàm multis post mea fata nascituris, ex mea, si quę erit illa, authoritate insidias struam, & vel mortuus, quod horreo referens, perinde ac vivus, illos occidam. Utut sit, hac

ego

ego methodo meos ipsius liberos, sanguine, & propinquitate conjunctissimos quosque, & quoquot se mihi liberè permiserunt, omnino curavi. Si quid deliquerim, in eo à me erratum est, quòd obstinatæ contra sentientium pertinaciæ, ne durus, ac præfractus haberer, aliquoties cessi; atque hac de re eorum fidem appello, quibus maximè familiaribus usus sum: Sed hoc ad infelicitatis meę cumulum accessit, quòd aliquoties, etiam ubi astantes, ea, quæ suaseram, omnia per integrũ morbi cursum fuerant aspernati, ægri tamen fatum (etiamsi à calore, quem promovebant amici, & curatrices, me ad ravim usque reclamante, extincti) mihi crimini dabatur. Qua de causa, accedente insuperabili τῶν πολλῶν præjudicio, benè mecum agi putarem, si nunquam deinceps ad Variolis laborantes accerserer.

Haud equidem inficias eo, Variolas, quocunque demum modo tractentur, nonnunquam tamen insigniter confluxuras, unde etiam nunquam vacant periculo, quicquid suppetiarum afferatur; id autem assero (quod mihi satis esse debet) diuturna, atque iterata sæpè sæpiùs experiẽtia innixus, eum in longè minori discrimine versari, qui à primo morbi insultu lecto interdiu, & carnibus omnino abstinuit, nec nisi potum tenuiorem sibi indulsit, quàm qui statim lecto adjudicatus, medicamenta etiam Cardiaca assumpsit. Hæc enim methodus, quod suprà etiam innuimus, ut plurimum densam nimis exanthematum segetem cohibebit, & ex consequenti etiam immodicam Febris secundariæ effervescentiam, quæ non solùm suo Marte perimit, sed etiam salivam (de qua in hujus Morbi Historia fusè egimus) præproperè incrassando, ægro perniciem ultimis morbi diebus minitatur. Quid quod hoc pacto

tùm sanguinis mictus, tùm maculæ purpureæ præcaveri possint? quę duo symptomata primis morbi diebus invadunt, idque persępe nullo adhuc manifesto eruptionis indicio: quod etiam in Morbillis, Scarlatina Febre, atque Acutis aliis ab intensiore inflammationis gradu ortis, fieri assolet. Mitto jam jucundissimum istud refrigerium, quo se ęger perfūdi animadvertit ab aeris appulsu liberiore, quoties à lecto calente dimittitur; quod etiam singuli, quibus id per me licuit (maximas agentes gratias, quasi vita, & spiritu receptis, hac aura postliminio vescerentur) pleno ore agnoverunt.

Unde mihi subiit cogitare, quanto sępiùs fucum nobis facit illa, quam talem esse opinamur, ratio, quàm sensus iste certissimo nobis cognitus; quodque in morborum curatione plus dandum est ęgrorum appetitionibus, & desideriis impensioribus (modò perquam enormia non fuerint, & quę vitam ipso facto extinguant) quàm magis dubiis, ac fallacibus Medicę Artis regulis. Exempli gratia. Febre ardente laborans, tenuioris potus refrigerium liberaliori manu concessum iri vehementer efflagitat; Artis jam Theoremata Hypothesi alicui innixa, quę sibi alium scopum proponit, quocum pugnat liquoris frigentis indulgentia, appetitui adversantur, & hujus loco medicamentum Cardiacum imperant. Idem æger alimenti omne genus, dempto potu tenui, maximopere fastidit; hìc Ars, maximè illa, quam profitentur Curatrices, & Amici adstantes, omninò comedendum esse acriter contendit. Alter post diuturnum ab eadem causa languorem, absurdi aliquid, & quod fortè nocere posse videatur, obnixè petit; Ars iterum molesta se opponit, & mortem intentat morem non gerenti; nisi fortè ipsus Artifex sa-

ſanum illum prudentiſſimi Hippocratis Aphoriſmum probè concoxerit, *Cibus*, & *Potus paulo deterior, ſuavior tamen, melioribus quidem, ſed inſuavioribus* (hoc eſt minus gratis) *eſt anteponendus*. In his omnibus naturæ, ut videtur, aberrationibus, quilibet in Praxi medica vel mediocriter verſatus, modò animum diligenter adverterit, facilè cõcedet, ægros haud paucos, ubi primùm, ſpreto Medici dictamine, Genio ſuo obſecundaverint, ſe meliùs habuiſſe. Neque hoc ſanè mirabitur, qui ſecum reputaverit, ſapiẽtiſſimum rerum omnium Conditorem, Statoremq; univerſa tàm exquiſito ordine abſolviſſe, ut ſicuti omnia naturæ mala ad concinnandam totius operis harmoniam egregiè conſpirent, ita eorum ſingula divino quodam artificio, propriæ eſſentiæ quaſi intertexto, donantur, quo ſubjectum eadem mala à ſe amoliatur; quod in morborum quàm plurium Acutorum exitu naturali ſatis cernitur, (*Acutos* dico, qui ut plurimum Deum habent Authorem, ſicut *Chronici* ipſos nos) uti etiam in propenſionibus iſtis, quę tales comitantur morbos, & ad ęgrum ab illa pernicie liberandum viam ſtruunt, quam Ars adfert, quoties in fatuos cadit. Atque in hoc ſanè bene cum hominibus agitur; quorum genus univerſum aliter ſe perquam male habuiſſet, tùm cùm Ars medica intra breves *Hellados* cancellos tota ſtaret; quę quidem eam ferè ad terrarum orbem proportionem habet, quam habet ignobilis aliqua Villa ad noſtram hanc *Britanniam*. Et quid vel impræſentiarum de tot tãtarum regionum incolis fiet, cùm omnis *Aſia*, *Africa* omnis, atque omnis etiam *America* (demptis aliquot nuperis Coloniis haud ita populoſis) atque inſuper magna *Europæ* pars, Arte medica prorſus deſtituantur? Attamen ut ele-

ganter Comicus, viros rationis, ac virtutum usu præstantes, ab eorum grege, qui formam humanam vita ad instar brutorum ἀλόγων acta conspurcant, distinguens, Ὡς χαρίεν, inquit, ἐς' ἄνθρωπος, ἂν ἄνθρωπος ᾖ; ita etiam Ars medica, si revera Ars fuerit, & non solùm nomine tenus, maximum est donorum omnium, quæ hanc vitam respiciunt, tantoque cæteris omnibus præferendum, quanto ipsa vita iis, quibus in illa gaudemus, præcellit.

Sed ut ad rem redeam: Quantuncunque conducat plerumque ægro, ut primis morbi diebus lecto non addicatur, est tamen (quod observandum) ubi etiam ante eruptionem omninò addici debeat. Exempli gratia, *Infans* de symptomatis Dentitionem comitantibus jam securus, derepente *Spasmo* corripitur: in hoc casu cogitandum est mihi, convulsionem istam fortassis à naturæ conatu, quo *Variolas*, *Scarlatinam Febrem*, aut *Morbillos* in corporis habitum protrudere satagit, pendere, licèt hucusque lateant sub cutis tegmine. Ut itaque tàm periculoso symptomati eamus obviam, *Emplastro Epispastico* nuchæ mox applicito, lecto quàmprimùm committẽdus est; exhibito insuper medicamine aliquo *Cardiaco*, cui etiam *Paregorici* pauxillum est admiscendum, quo & potentiùs morbi causam eliminet, atq; etiam tumultum, à quo oritur Paroxysmus, consopiat: Verbi gratia, puero trienni, *guttæ v. Laudani liquidi in Aquæ Epidemicæ cochleari uno* (aut quid simile) sunt propinandæ. Et profectò suspicor admodum, ne dicam certus sum, millenos aliquot infantes, & nonnullos etiam ætate provectiores, idcirco letho fuisse datos, quòd non satis animadverterint Medici, hujuscemodi Convulsiones nihil aliud fuisse, quàm morborum jam dictorum prænuncios:

cùm

cùm enim Practici paulò incautiores paroxyſmos hoſce revera ſymptomaticos pro affectibus Eſſentialibus habeant, Enematis ſæpe repetitis, & aliis evacuationibus eos aggreſſi, Variolarum eruptioni officiunt, ac proinde permanentiores etiam reddunt paroxyſmos iſtos, quos tanto molimine opprimere ſtudent, quique aliàs, ubi primùm puſtulę eruperint, ſua ſponte certo certius evaneſcerent. Hic autem, fauſto, lætoque omine (quod alibi diximus) Variolę, quæ cum ſpaſmo teneriores pueros invadunt, raro inſigniter confluunt, unde æger longè tutiùs lecto concreditur primis hiſce diebus. Licèt obſervaverim Variolas, quoties *affectus Comatoſos* à tergo inſequuntur, admodum confluere; quo in caſu ipſemet Veſicatorium, & Paregoricum, quale ſuprà deſcripſi, potius adhiberem, quàm ut ægro jugem lecti uſum ante eruptionem permitterem. Quinimò animadverti, ejuſmodi *Convulſiones* quandoque (oppidò tamen raro) *Intermittentium Febrium Paroxyſmos* pręcedere; *Affectus* verò *Comatoſos* cum dictis paroxyſmis unà invadentes, & non niſi cum iiſdem terminantes, tàm in infantibus, quàm adultis perſępe vidi, quorũ ſimiliter nulla in curatione ratio habenda eſt, ſola autem Febris, utpote morbus primarius, & eſſentialis, omni ope eſt expugnanda. Si enim Comatoſis hiſce Affectibus Febrem comitantibus curandis præcipuè incumberem, ac proinde Venæ ſectione, Catharſi, atque Enematis repetitis, ſopori vincendo operam navarem, Febrem inde magis accenderem, & ex conſequenti eò uſque augerem Coma (quod mihi erat tollendum) ut æger tandem ab eo æternum conſopiretur; quando ſi in Febre debellanda totis viribus contendam, ſymptomata omnia ab eadem pendentia nullo negotio unà

facessent. Quod seriò notari velim, cum in hac re tàm crebrò, tàmque fataliter errari soleat. De hoc verò, alio in loco, fusiùs dixi.

Aliquando etiam (quod proximè tradam) quantumlibet ægro conferat, ut lecto interdiu absistat, nihilominus non potest id solatii eidem indulgeri, *ægritudine* sc. *vehementiori*, *intensiori Febre*, *Vomitu enormi*, *Vertigine*, *Artuum dolore*, quasi Rheumatismo laboret, & similibus contra indicantibus: quæ quidem symptomata omnia, sæviora si fuerint maximè in sanguineis, & ætate florentibus, ingētem materiæ Variolosæ copiam intus natam, & discrimen haud vulgare à pustulis exitum certatim quærentibus, ac mox valdè confluxuris, præsagiunt. Cùm itaque frænum fermento ita exorbitanti omni ope injiciendum sit, attamen hinc quidem illud continuo lectuli calore adjutum ferociet magis, illinc verò præ nimia ægritudine eodem abstinere nequeat ægrotans, nisi suppetias afferamus; has ob causas omnino necesse erit, rebus sic stantibus, *sanguinem* primùm è brachii venis educere, & post aliquot horas *Emeticum* eradicativum *ex Infusione Croci Metallorum* exhibere, quod non solùm materiam, à qua oritur ægritudo ista insolentior, foras propellit, sed etiam ægrum ita refocillat, ut jam quasi sanus lectulo abesse queat. Neque huic soli methodo innitendum est ad infringendas fermenti vires, sed quo magis æger in tuto collocari possit, præter evacuationes jam memoratas percommodum erit *Vitrioli Spiritum* potui tenuiori, quoties eum haurit, liberaliùs immiscere, etiam usque ad plenam pustularum eruptionem. Non obstantibus tamen hisce evacuationibus, tùm etiam usu potus refrigerantis, æger nihilominus non nisi nocturno tempore lectulo permitten-

ten-

tendus est, si quidem fieri potest, quoniam hæc universa longè minus ad inhibendam præproperam materiæ Variolosæ assimilationem faciunt, quàm una sanguinis contemperatio à novo aere per pulmones subinde reciprocato: quæ quidem sola mirum in modum ægritudinem symptomaticam, de qua suprà, sublevat confestim, quod à me non uno experimento comprobatum est. Hæc autem methodus paulò insolentior non nisi in ætate florentibus, quorum quidem sanguis sive à Venere, sive à Baccho incaluit, atque in aliis (Infantes tenellulos semper excipio) quos unà cum Variolis vehemẽtiora, atque enormia ista symptomata jam dicta adoriuntur, necessariò requiritur. Ubi sanguis non usque adeò accenditur, neque ita urget symptomatum violentia, uti materiæ Variolosæ præmaturè assimilandæ longè minor est suspicio, ita ex consequenti & evacuationes præmemoratæ, & Vitrioli Spiritus omitti possunt.

Longior in his fui, quia sat scio Curationis exitum sive lętum, sive funestum, ab ea potissimùm, si non in solidum, ratione pendere, qua æger primis morbi diebus tractatur. Jam verò omni pustularum acie quasi in campum educta (quod *die* ab invasione *sexto*, quarto autem inclusivè ab eruptione prima, fieri jam diximus) haud amplius interrumpendus est ægro lecti usus per reliquum morbi decursum: qui quidem ut ante hunc diem cõcedi non debebat, ita ut diutius differatur, vix patitur ægri status, modò confluentibus Variolis laboret. Hoc autem est genus (quod notari velim) de quo hactenus verba fecimus. Quæ enim & pauca, & distincta emergunt Exanthemata, parum habent momenti sive in hanc, sive in alteram partem, si vel mediocriter in arte valeat is, qui medetur. Quanquam etiã in genere hoc,

 utut

utut suopte ingenio omni periculo vacet, haud pauci (quod seriò dolendum est) Libitinæ cesserint, quoties sc. malo suo fato in eos inciderint, qui in promovendo calore spem omnem ponentes, cum morbo ad jugulandum ægrum, licèt inscii, conspirabant.

Tempore ab hoc Pustulæ augescere, & corporis superficiem undique concalefacere incipiunt, at caput imprimis, unde æger, nisi fuerit infans, ad somnum difficilior est, & inquietudine vexatur: Quod proximo loco in hoc morbo diligenter expendendum esse arbitror; prout enim sedatior fuerit sãguis, ita debitum augmentum, & magnitudinem acquirẽt pustulæ, atque ex adverso, pro ratione orgasmi, quo tumultuatur dictus sanguis, pustulæ marcescent, intercepto ulteriori progressu; unde non solùm peccantis materiæ eliminatio sufflaminatur, sed insuper singularum phlegmonũ œconomia, & genuina crasis interturbatur; indeque vel non omnino debito tempore ad separationem pertingunt, vel ichor demum fit puris vice, & loco flavi liquoris favum colore referentis, nigricans aliquis humor, vel succus alius non naturalis, & à genuinis Variolarum pustulis alienus, egeritur. Quapropter Medicamenta *Paregorica* æquè indicari in Variolis Confluentibus mihi videntur, ac indicatur quodvis remedium in quovis morbo; cùm hìc quasi *Specifica* sint, perinde ac Cortex Peruvianus in Febribus intermittentibus: quamvis haud ignorem Paregorica non virtute aliqua præcisè specifica operari, sed isti solùm Indicationi respondendo, qua sanguini, & spiritibus consopiendis, & in ordinem redigendis operam damus. Atque hic quidem sanguinis, & spirituum motus inordinatior (Variolarum Confluentium

tium in adultis comes individuus) Anodynorum usum præ cęteris deposcit; necdum ei satis innotescit hujusce morbi Genius, qui ista Vigiliis tantùm deberi existimat. Sicuti enim fieri quandoque potest, ut etiam non dormiens benè compositis, ac sedatis fruatur spiritibus (quod ab assumpto Laudano persæpe accidit) ita etiam nonnunquam fit, ut spiritus vehementiùs agitati laudabili pustularum eruptioni officiant, etiam ubi æger multùm dormiat, quod observatione dignum.

Ut de genere Anodynorum jam loquar: Tametsi ego à multis annis *Laudanum liquidum* satis auspicato exhibuerim, quoties huic Indicationi satisfaciendum erat; nihilominus *Syrupum de Meconio* ipse præferendum censeo; licèt enim utrumque ad eundem scopum dirigatur, tamen Laudanum paulò magis calefacere mihi videtur, Syrupus autem minùs. Dosin quod spectat Syrupi, ea non solùm ęgri ætati est adaptanda, sed & symptomatum gradui, & quæ homini, qui sedatos habet spiritus, & probè compositos, nimia fortè erit, alteri, cujus spiritus ferociunt magis, vix sufficiet. Exempli gratia, ponamus in genere sex Drachmas plerisque convenire; jam in Variolosis, quoties id remedii indicatur, vix intra *Unciam*, si quid præstare velimus, est subsistendum; quæ quidem quantitas singulis vicibus morbo decurrente imperanda est. De adultis agimus impræsentiarum, etenim si infantibus propinetur, dosis pro ratione ętatis erit minuenda. Et sanè Paregorica non perinde indicantur in infantibus Variolosis, ac in adultioribus, cùm illi in somnos perdurante morbo proniores sint. Quamvis & in his, quoties à morbo periclitãtur magis, à Paregorico abstinere multùm extimescerem. At, quod dicere animus

mus mihi erat, difficile est admodum Paregoricorum dosin, quocunque in casu ista indicantur, certò determinare. Etenim sive in quocunque *Spirituum motu inordinatiori*, sive in *vomitu enormi, & alvi fluxu*, sive etiam in *dolore atrociore* (in quibus affectibus tribus presertim usum paregoricorum indicari alibi docui) ea methodo sunt exhibenda, ut si prima dosis metam non attingat, alia, atque alia, debito tempore, assumatur, donec tandem medicamentum Medici votis responderit non tàm ad ingestam Anodyni quantitatem, quàm ad effectum, quod in ęgro producendum erat, respectu habito, quod ubi primùm successerit, nec citiùs, à Paregorici usu ita copioso, ac frequenti cessandum est: interposito tamen semper inter singulas doses spatio aliquo, ut pernoscere valeamus, utrum dosis ultima, id, quod quærimus, pręstiterit, antequam nova ingeratur. At ubi semel finem propositum obtinuerimus, dosis Anodyni in morbi progressu exhibendi, jam minor pro re nata definienda erit.

Exempla haud pauca in promptu mihi sunt, quibus eis, quę hactenus tradidi, fidem adstruam, at unicum imprę sentiarum adducam. Aprilis 13. Anno 1681. quædam è nostra vicinia, nomine *Crosse*, ad me accedens, atque flens obnixè petiit, ut filium ejus decennem adirem, qui à die quarto malè habens, Variolis, ut ipsa metuebat, jam laborabat. Ego à podagra, quæ me tunc temporis excruciabat, detentus, Pharmacopolam, quo uti soleo, rogavi, ut ęgrum inviseret, ac mihi de ejus statu referret: rediens ille mihi narravit, pueri matrem è nescio cujus mulierculæ consilio, *pulverem Comitissæ*, & alia calidiora remedia filio propinasse; quin & stragula adjecerat matris indulgentia, sub quibus quasi defossus

late-

latebat æger , ut horum pondere sudores (ad quos, ceu ad sacram anchoram in hoc morbo fœminæ confugiunt) exprimeret ; ad hæc magnam *Posseti* calentis vim , *floribus Calendulæ* , *& cornu Cervi incoctis* , ægro infuderat ; unde, adaucto Febris calore, tantam spiritibus confusionem induxerat, ut pręter modum deliraret æger , totis adstantium viribus vix lectulo affixus , ac incondita quædam, furentium ad instar , submurmurans . Nondum tamen in lucem prodibant exanthemata , vel saltem obscurè , sed denso agmine cutim impetebant , inhibita planè eruptione ab hac methodo violentiore , quæ ad eam sollicitandam destinabatur. Jubeo, ut è lecto eximatur quantò ocyùs , neque eundem nisi noctù ingrediatur ante elapsum *sextum diem* : dein ut syrupi de Meconio unciam dimidiam statim sumat , quo ne hilum proficiente post horæ spatium eandem dosin repeto , at nullo cum fructu ; quippe quòd sanguis tàm immani furebat orgasmo , ut non nisi unciis duabus cum dimidia (spatio tamen inter singulas semiuncias interjecto , quo liqueret , quid postrema dosis præstiterat) introassumptis frænari posset ; quo facto , unciam dimidiam tantùm singulis noctibus hauriendam præscripsi usque ad finem morbi : quæ quidem illam spirituum requiem , quam crebrior exhibitio paraverat, tueri jam partam valebat . Unde etiam convaluit æger .

Hic minimè reticendum est , quòd in quantacunque demùm dosi, & quantumlibet repetita exhibeatur primis hujus morbi diebus Narcoticum , modò sanguinis æstus , atque enormis spirituum agitatio magnopere ferociant , vix scopum attingere poterit id , nisi æger è lectulo eximatur : Calor enim lecti calorem morbi ulteriùs augescit, atque incendit; proinde-

indeque vim ita magnam Narcotici exhibere necesse erit, cui fortean Natura impar fuerit: Quod etiam usuvenit, etsi haud tanto vitę discrimine, quando Cortex Indicus exhibetur in Febre Intermittente, ægro per ejus usum in lecto se continente. Et hoc, ni fallor, in causa fuit, quòd curatio hujusce Febris nonnunquam protelata fuerit, quę aliàs citiùs absoluta esset; & quandoque etiam si Febris Remittens tantummodo, & non interstincta erat, eadem adeò intendebatur, ut mortem ipsam ęger haud effugerit. Missis autem casibus extraordinariis, in quibus nullo non morbi tempore indicari potest hoc remedium, ego ista primùm nocte exhibendum suaserim, qua lecto jam in totum addicitur, *sexta* nempe à prima invasione, à quo tempore usque ad *diem decimum septimum* omni vesperi est propinandum, vel saltem donec æger ἔξω βέλων quod ajunt, fuerit constitutus. Sexto enim die caro Phlogosi quasi corripitur, unde caput ab humoribus exinde concalefactis turbari incipit, & vacillare.

Curandum est autem sedulò, ut Anodynum temporiùs sumatur hìc, quàm in aliis morbis; quoniam quidam caloris, & inquietudinis quasi paroxysmus Variolosos sub vesperam semper affligit; & quandoque accidit, quòd, nisi maturiùs exhibeatur sub ultimis morbi diebus, æger, derepente paulò hebetior factus, mox incalescat, post de ęgritudine queratur, quę brevi in ipsa morte terminatur; attonitis haud parum amicis, qui paulo ante magnam de ęgro, ceu convalituro, spem foverant. Cui tanto malo occurri fortean poterat Anodyno confestim ingesto. His itaque diebus, *undecimo* verò prę cęteris, Paregoricum temporiùs propinandum impero, etiam hora quinta, sextave pomeridiana, utque in promptu

sit,

sit, si quando fortè ægritudo ex improviso invaserit. Quinimo persuasissimus sum, nonnullos ex mihi notis ideo fato functos, quòd dicto medicamento, re jam postulante, destituerentur; cujus ope, si adfuisset, adhuc inter vivos numerari potuissent. Atque hoc in loco maxime, si in quo unquam alio, *Occasio præceps est*.

Quapropter cùm tàm ingens discrimen impendeat, si Narcoticum vel sat citò non fuerit propinatum, vel si è diverso ita præmaturè, ut ejusdem vis paregorica, & spirituum sedatrix priùs exoleverit, quàm illud repetendum veniat; idcirco cùm res in lubrico sit, tutissimum omnino est Anodynum statis horis tàm manè, quàm serò exhibere, ultimis sc. & periculosissimis morbi diebus. Neque hoc tempore syrupi dicti uncia semper sufficit, cùm ea quantitas nihil magis pręstet in intensiori sanguinis inflammatione, & spirituũ animalium exorbitantia insigniore, quàm uncia dimidia in morbo mitiore. Quinimo iterata experientia me edocuit, *Sesquiunciam* in juvenibus, & sanguineo temperamento pręditis pro singula dosi, violentię symptomatum, quę tunc ingruunt, & in quibus pręcavendis toti sumus, frangendę parem tantùm esse; quodque hęc ipsa dosis in talibus subjectis, atque iis temporibus, manè, & serò, non tutò tantùm, sed cum magno etiam ęgrorum commodo, repeti possit, donec illi convaluerint.

Neque verò hoc reticebo, quòd in ultimis diebus Variolarum egregiè confluentium quandoque necesse habui etiam ter in spatio diei naturalis, *i. e.* Octava quaque hora, Narcoticum exhibere: quando scilicet vel ob violentum spirituum orgasmum, vel ob eorundem confusionem ægritudinem aliqualem inducentem, longiora ab usu ejus intervalla haud

haud concederentur. Hoc autem notandum, quod si tàm frequens Diacodii exhibitio ægro nauseam creet (quod in dictis diebus sæpè accidit) hoc in casu *Laudanum liquidum* propinandum: cujus *gutt.* xvj. idem valent, ac ℥j. *syr. de Meconio*, nempe si eodem modo præparetur, quem in *Libro de Morbis Acutis*, *& in Cap. de Dysenteria* ibidem descripsimus.

Objicient, sat scio, illi quibus hæc minus placent, materiam peccantem à Narcotico toties, & in tàm larga dosi repetito, fixam iri, & Ptyalismum retundi. Quibus respondeo, omnino fatendum esse Salivationem aliquatenus imminui, nunquam tamē ita penitus cessare, ut non longissimis ab assumpto Anodyno intervallis, atque ejus vi jam fatiscente, nonnihil recrudescat, imò verò gemino hoc commodo stipetur. Primò, quod æger, viribus à Narcotico instauratis, pituitam validiùs expectorare valeat. Dein, quòd Saliva quæ excreatur, licèt parcior sit, rectiùs tamen excocta est, quàm si Anodynum non fuerit exhibitum. Proximo loco, Ptyalismi defectus hìc partialis plusquam compensatur faciei, manuumque tumore, qui ex repetito Paregorici usu & certior est, & major in iis diebus, quibus hæ partes solent intumescere: facies scil. ab octavo die usque ad undecimum (quo tempore ferè incipit subsidere) manus verò ab undecimo, usque dum pustulæ eas obsidentes maturuerint. Atque fidenter assero, neminem in hoc morbo probè versatum posse negare, utriuslibet horum tumorum absentiam, quo tempore se debent ostendere, pejoris esse ominis, quàm Ptyalismum interceptum. Me quod attinet, longè tutius esse autumo, Ptyalismi compescendi discrimen subire, quàm à Narcotico abstinere,

quod

quod ita impensè morbus hic efflagitat, ut in eo rudis sit oportet, & parum observationi deditus, qui ægros suos subsidio tanto defraudat.

Non verò ita capienda sunt, quæ hactenus disserui, ac si ego quotidianum Diacodii usum, vel ea, quæ convenit, dosi, in tenellulis Infantibus, qui Variolis Confluentibus laborant, suaderem, nisi morbus periculum grave intentat: idque duabus de causis; primò, quia usque adeò non calent infantes, atque illi, quorum vitæ fax plenius accensa jam luculentiùs ardet; dein quod Narcoticorum jugiter assumptorum vim non ita benè ferat ætas mollior, & magis infirma. Adde, quòd sponte sua somno ferè perpetuo morbi tædia fallunt Infantes. Nihilominus quoties vel phrenesi illi corripiuntur, vel pustulæ mali moris sunt, Anodyna omninò indicantur: horum enim utrumque sanguinis, atque spirituum animalium motum interturbatum plus satis evincit.

Duo hæc, quæ adeo prolixè tractavimus, nempe ista methodus, qua inhiberi debet præpropera materiæ Variolosæ primis in diebus assimilatio, tùm & altera, qua motus spirituum inordinatus ab externarum partium inflammatione excitatus, est præcavendus, duo sunt quasi Cardines, in quibus omnis hujus morbi Curatio vertitur; quandoquidem quæ ex eo oriuntur mala, quòd utrique huic discrimini non satis occurreretur, funesta illa symptomata invitant, quibus Variolarum tragœdia absolvitur. Quocirca cùm præcipuæ hæ fuerint Indicationes Curativæ, ubi iis modo jam tradito fecero satis, nihil amplius mihi restat agendum, in quantum sc. Medicus sum, non verò formularum medicarum Præscriptor: Quas ego duas, sive Artes, sive Dotes,

sive

sive etiam Provincias appellare libeat, toto cœlo à se invicem distare arbitror.

Unum adjicio, si *Epispastico* opus fuerit, id peramplum, & satis acre ægri Nuchę applicandum; quod ita opportuno tempore fieri debet, ut neque præmaturè appositum vim epispasticam ante diem undecimum, in quo de summa rerum agitur, amiserit; neque in eum ipsum diem rejiciatur, quo jam tardiùs adveniens illo temporis articulo obesse possit, præ calore, & æstu, quem sanguini imprimit, cum Febre Secundaria vix pari Marte tunc decertanti. Opportunissimè itaque applicabitur Epispasticum nocte illa, quæ magnam morbi crisin præcedit, mox ab assumpto Paregorico, quod tunc erat exhibendum. Apposito per id temporis Vesicatorio, dolor, quem ejusdem morsus adferet, desinet ante diem illum, quo æger vel agonizaturus, & materiæ peccanti eo ipso tempore dabitur exitus, quo eo est opus ad vincenda mala ista, quæ illum diem pręstolantur. Hoc enim primùm tempore, quod in hujus morbi Historia fusè deduxi, facies, quę hactenus inturgescebat, jam detumescere incipit, & salivatio, quæ hucusque pleno amne fluebat, decrescere, condensato jam, & non nisi ęgrè excreto, qui eam excitabat, humore. Ut verò mittamus Epispasticum illud tùm faciei detumescentiæ, tùm etiam imminutę Salivationi quadantenus substitui, Febri insuper Secundariæ perdomandæ aliquatenus conducit, quæ nunc temporis invalescit, sanguine quasi obruto, & penitus infecto puris copia à totidem abscessulis resorpta; adeò ut in omnibus ferè, quos unquam tractavi Variolis laborantes, observaverim, pulsum in carpo salientem ægrè percipi posse hoc tempore, utut facilè

cilè se pridie hujus diei, & postridie etiam, digito exploratori se proderet.

Sed inter ea, quæ à capite sive derivant, sive revellunt, nihil æque mihi videtur operari, ac *Allium* pedum plantis applicitum. Quod Allium revera attrahat, manifestum est à vesciculis, quas sæpe excitat, & à dolore illo non ferendo, quem nonnunquam, licèt rarò, affert, etiam non excitatis vesiculis, humores scil. in partes illas invitando; unde dolor tam vehemens quandoque exortus est, ut cataplasmate è mica panis similaginei in lacte cocti eundem sedare necesse habuerim. In adultis itaque, qui Variolis Confluentibus laborant, Allium incisum, & linteo involutum plantis pedum admovere soleo, à die octavo, in quo primùm facies intumescit, donec jam morbus periculo omni vacet, singulis diebus renovandum.

Neque interim istud mihi prætereundum est, ægrum scilicet à carnibus, durante morbo, arcendum omnino esse, & cerevisiam lupulatam, eamque tenuissimam tantùm pro potu concedendam. Juscculis avenaceis, pomis coctis, & jam dicta Cerevisia commodissimè interea vitam tolerabit. At verò instante jam maturatione, ubi particulę purulentę in sanguinis massam regurgitantes eandem tabo suo inquinaverint, utile erit cochlearia vini aliquot, singulis auroris, & noctibus ęgro indulgere. Stragula quod attinet, & lodices, quibus æger in lecto est contegendus, neque plura sint illa, neque pauciora, quàm quibus sanus utebatur. Quin & liberum ei sit, quoties voluerit, se ab hac in illam lecti partem transferre, quo præpediri possint sudores isti symptomatici, quos ægro nocere satis, opinor, evici. Eodem pacto etiam pręcavebitur efferatior exan-

thematum phlogosis excita à nimio calore, quem carnes contrahunt, quoties æger semper eodem in loco, ceu pàlo defixus, jacet. De hoc autem aliàs prolixius disserui.

Casum nuperrimum, seu specimen integræ hujus Praxeos, subnectam. Hac ipsa hyeme me accersebat fœmina nobilis, Domina *Dacres*, ut quendam suum nepotem, Dominum *Thomam Cheut*, temperamento perquam sanguineo, & ætate florentē Medicus curarem. Pridie cœperat febricitare vehementer; colluviem biliosam in magna copia per vomitum rejiciebat; dorsum plurimum dolebat. His malis solatium quęrens, & levamen, lectum petebat, & tum stragulis acervatim injectis, tum calidis assumptis liquoribus sudores per diem integrum omni ope solicitabat, sed frustra, cum tanta ad vomendum proclivitas, & alvi fluxus, licèt modicus, omnem sudorificorum vim eluderent; Oleum interea Febris igni affuderat, quo illa multum increverat. Ego jam Variolas brevi exorituras suspicabar, easque insigniter confluxuras, tum ob ætatis vigorem, tum etiam quod sanguinem multum excalefecerat irrito sudoris extorquendi conatu, (quo quidem, si modò Æstate ægrotaverat, & mictum sanguineum, & maculas purpureas certò advocaverat) tum vero maxime, quod semper observaverim in juvenibus immani vomitione, ægritudine, & dolore præter solitum vexatis, Variolas insequentes ultra modum confluxisse. Meum itaque esse ratus, ut nullum non lapidem moverem, quo præproperam materiæ Variolosę assimilationem obstruerem, à lecto illum arcebam, nisi statis prius horis somni. Die sequenti (tertius is erat) Variolis nondum comparentibus, sanguinis uncias octo è dextro brachio manè extrahi curabam:

bam: optimus erat ille, floridusque, cum adhuc spirituosum tantùm μίασμα exceperat, nondum verò putredinem illam, quam conciliat longior morbi mora, & in eorum sanguine ut plurimum conspicitur, qui nuper ab hoc morbo convaluerint. Hora quinta post meridiem diei ejusdem, Infusionis Croci Metallorum unciam unam exhibui; ex qua satis commode vomebat, & ægritudine levatus, longe melius habere visus est, jam haud invitus à lecto abstinens, à quo prius ægerrime se divelli patiebatur, ægritudine, & vertigine mactatus. Die quarto mane accedens exanthemata, quibus præcavendis tanta fueram molitus, eo numero prodeuntia conspexi, ut ab insigniori, quem minitabantur, confluxu, ægri vitæ metuendum esset. Diligenter itaque cavebam, ne lecto interdiu committeretur, consulebam etiam, ut Cerevisiam tenuem Spiritu Vitrioli instillato acidulatam potaret. In his ad sextum usq; diem perseverabam; quibus diebus licèt non ęgrotaret, sed aura liberius vescens multum reficeretur, tamen alvo subinde laxiore fuit. Jam sub meridie non valebat ulterius, quod hìc fieri assolet, se à lecto abstinere; decubuit itaque usque ad finem morbi, me non reluctante, cum nunc erupissent pustulæ omnes, quæ, non obstante meo omni conamine, plus satis confluebant. Quamvis enim pauciora erant exanthemata iis, quæ in nonnullis observavi ab hoc morbo extinctis, plura erant tamen, quàm plerisque eorum, qui sanantur, solent prodire. Hac primùm nocte Syrupi de Meconio unciam unam in Aq.flor.Paralys. propinabam, singulis deinceps noctibus repetendam; suadebam etiam, ut non aliis stragulis, quam quibus sanus assueverat, tegeretur; ut Jusculis Avenaceis, & Hordeaceis, nonnunquam etiam

pomo cocto vesceretur; Cerevisiam etiam tenuem hauriret. Die octavo Allium incisum, & panno lineo inclusum pedum plantis applicandum curavi, & renovandum quotidie, donec extra aleam consisteret. Post hæc pro augescentium pustularum genio omnia cedebant, usque ad decimum diem; quo tempore manè eum invisens, licèt mediocriter se haberet, Febris tamen Secundariæ quendam quasi prodromum deprehendi, cum jactatione aliquali. Mox itaque procellam veritus imminentem, Paregoricum supra laudatum exhibui, à quo tranquilla omnia, & pacata; eadem nocte Syrupi de Meconio sesquiunciam præscripsi. Sequente aurora, diei scilicet undecimi, cum post exolescentem vim Anodyni, quod hesterna nocte sumpserat, jam de novo esset irrequietior, Diacodii iterum sesquiunciam extemplo ingessi, vesperi item tantundem, atque eandem dosin manè, & serò ut assumeret quotidie, consulebam, donec omnino convalesceret. Paruit æger; neque aliquod nos deinde symptoma exterruit, nisi quod urina ei quandoque supprimeretur (malum junioribus hoc in morbo familiare) quam tamen genubus innixus in lecto reddebat. Ptyalismum quod spectat, quantumvis salivæ copia frequenti Anodynorum in tam larga dosi repetitione aliquantulum interciperetur, tamen longiore ab eorum usu intervallo pituitam concoctam excreabat, ac facies, manusque debito tempore pro votis intumescebant. Die decimo octavo è lecto surgebat, & tunc primùm jusculum è pullorum carnibus indulgebam, à quo per gradus in dies ad victum consuetum redibat. Die vicesimo primo sanguis mittebatur è brachio dextro ad uncias octo, qui Pleuriticorum sanguinem æmulabatur, & puris ferè

rè instar erat. Denique ad quatuor vices, spatio interposito, purgatus fuit.

Hìc subinnuam, quod quoties in his pagellis dies ab Invasione v. g. sextum, undecimum, &c. nominaverim, non ita accipi id velim, quasi Variolę Confluentes tertio nunquam non die erumperent; cum satis sciam quandoque ita accidere, etiam in iis, quę vel maxime confluunt, ut pustulæ non nisi post aliquod à die tertio temporis spatium se exerant. Eruptio autem utplurimum in diem tertium ab invasione incidit, & utplurimum, qui ex. gr. die Lunæ confluentibus Variolis primùm laborare incipit, die Mercurii sequenti pustularum primitias in cute summa deprehendet, & Jovis dies ab illo die Lunæ secundus, undecimus ille erit, periculi plenissimus, nisi interposuerit se Medicus.

Atque hìc iterum repeto, Theoremata hęc omnia ad *Confluentes* tantùm *Variolas* referri debere, quæ in genere distincto nullum prorsus usum habēt, nec ab illo exposcuntur. Et tam sibi, quam aliis imponunt, qui attollunt cristas, quoties eos sanaverint, quibus Exanthemata numero pauca, eaque interstincta efflorescebant. Si tentare libeat, quantum in Arte valeant, in Variolis Confluentibus vires experiantur; maxime quoties vel florentes ætate, vel eos, qui immodica vini ingurgitatione nimium incaluerint, hic morbus invaserit. Ne in levioribus exercitati, ita toto cœlo aberrent, ut se eos servasse existiment, quos ipsi adstantes non occiderint.

Verum dissertatiúculam hancce nō prius finiam, quam ubi retulero, quæ mihi, dum hæc scriberem, suo ore narravit Amicissimus Dominus *Carolus Goodall*, M. D. Collegii Medicorum Socius, atque impræsentiarum Censor; quod mihi ideo faciendum

 duxi,

duxi, quo melius iis fidem conciliem, quæ cum hìc, tum alibi & de Petechiis, & de mictu sanguineo affirmavi: utrumque nempe hoc symptoma quoties Acutis morbis accedit, atrociori sanguinis inflammationi omnino deberi, ac proinde Refrigerantia indicare remedia. Casus ita se habuit.

Juvenis annorum quasi 27. habitu corporis extenuato, & calido temperamento prædítus, Febre violenta, & continua correptus est mense Junio, Anno 1681. *Lingua erat sicca, & scabra, sitis vehemens, pulsus celer, dolor regionem cordis scrobiculo vicinam discruciabat, dorsum vero imprimis (in quo jugiter desæviebat) sanguinem subinde mejebat, tum & Petechiæ coloris subfusci collum, pectus, & carpos dense insidebant. Die sexto accersitus Medicus, & ægrum de vita periclitari à nimia urinæ sanguinolentæ excretione comperiens, Indicationes curativas ad sanguinem refrigerandum, incrassandumque, cum etiam ad vasorum oscula, quæ in Renibus relaxata dehiscebant, obturanda dirigendas censebat.*

Præmissis itaque tum Venę sectione, tum Bolo lenitivo, ægrum, ut à lecto, quantum fieri potuit, se abstineret, serio monuit, cum à continuo lectuli calore mictum sanguinis promoveri non dubitaret: suadebat etiam, ut in culcitra corio tecta æger potius dormiret, supinus non nisi rarissime jaceret, lac aqua permistum ut potaret, Panatella, oryza lacti incocta, pomis coctis, sive solis, sive aquæ fontanæ intritis, & saccharo edulcoratis vesceretur. Medicamenta ordinabat sequentia.

♃ *Fl. Ros. rubr.* ℥ vi. *cort. inter. Querc.* ℥ ss. *Sem. Plantag. parum contus.* ʒ iii. *Aq. Font.* lib.ii. *Spir. Vitriol. q. s. ad gratam aciditatem: infundatur in vase clauso calore leni per quatuor, vel sex horas. Colat.*

ad.

ad aq. Cinnam. hord. ℥ iii. *Sacch. albiſſ. q. ſ. ut f. Tinctura guſtui grata, de qua ſæpiuſcule bibat die, noctuque.*

Enema è lacte cum Syrupo Violaceo injiciebatur hora è meridie ſecunda: & hora ſomni ſequens hauſtus propinabatur.

℞ *Aq. fl. Paralyſ. Plantag. Cinnam. hord. an.* ℥ ſs. *Aceti ſtillat.* ʒ ii. *Syr. de Meconio* ʒ vi. *M.*

Die ſeptimo, ſymptomatis vix ſe remittentibus, Enema jam deſcriptum ſingulis diebus injiciendum curabat, tum etiam Emulſionem, Hauſtumque ad hunc modum præſcribebat.

℞ *Sem. Cichor. Endiv. Lactuc. Portulac. an.* ʒ ii. *Sem. Cydon. Papav. alb. an.* ʒ iſs. *Amygd. dulc. excort. n.* iv. *contundantur ſimul in mortar. marmor. ſenſim affundendo Aq. Hord.* lib. iſs. *Colat. add. Sacchar. Cryſtall. q. ſ. f. Emulſio, de qua bibat cochl.* xii. *quarta quaque hora.*

℞ *Aq. fl. Paralyſ. Nymph. germin. Querc. Plantag. an.* ℥ ſs *Aceti ſtillat. Aq. Cinnam. hord. an.* ʒ iii. *Confect. de Hyacinth.* ʒ ſs. *Syr. de Meconio* ℥ i. *M. f. hauſtus hora ſomni ſumendus.*

Die octavo, cum adhuc inſtaret Febris, ſanguis urinæ immiſtus copioſius exiret, & Petechiæ in præmemoratis partibus numeroſæ comparerent, omnia hæc ſymptomata à ſanguinis calore, tenuitate, & acrimonia oriri conjectans, ſanguinem ſecunda vice detraxit, liberaliorem cereviſiæ tenuis uſum, cui Vitrioli ſpiritus ad gratum acorem prius inſtillabatur, conceſſit: quam cum faſtidiret æger, Poſſetum è ſucco limonum, & lacte ei indulſit, uti etiam limonum pulpam in taleolas diviſam, & ſaccharo involutam. Addebat & ſequentia.

℞ *Conſ. Lujul. Cynorrhod. an.* ℥ ſs. *Confect. de Hyacinth.*

cinth. ʒiii. *Diascord.* ʒiss. *Corall. rub. præpar. sang Dracon. Bol. Armen an.* ℈i. *Syrup. è Symphyt. & Pilosell. an. q. s. ut f. Opiata, de qua capiat quantit. Avellanæ sexta quaque hora, superbibendo haustulum seri lactis succo limonum facti, & sacch. alb. edulcorati, vel Decocti vulnerarii Spiritu Vitrioli acidulati.*

Haustus hesterna nocte præscriptus repetatur cum Syr. de Mecon. ʒx.

Nono die Petechiæ paulatim evanescebant, Urina minus sanguine scatebat, quique inerat sanguis, facilius separabatur, & matulæ fundum libentius petebat: hortabatur itaque ægrum, ut in Remediorum horum usu perseveraret, & diebus aliquot elapsis sequentia adjiciebat, ad eundem scopum collimantia.

℞ Cons. Ros. rub. per setaceum traject. & Vitriolat. ℥iv. *Bals. Lucatel.* ℥ii. *Bol. Armen. Sang. Drac. Spec. Electuar. Diacoral. an.* ʒi. *Syr. è Coral. q. s. ut f. Elect. de quo cap. quant. nuc. mosch. bis de die, superbibendo haustum Emulsionis sequentis.*

℞ Sem. Lactuc. Portulac. an. ʒiii. *Cydon.* ʒiss. *Papav. alb.* ʒs. *Amygd. dulc. excort. n. v. contund. in mort. marmor. sensim affundendo Aq. Plantag.* lib. ii. *Aq. Cinnam. hord.* ℥ii. *Colat. add. Sacch. q. s.*

His remediis, favente Numine, æger intra septimanas tres à Febre, & horrendis illis, quæ memoravimus, symptomatis liberatus, Petechiis abolitis, atque urina tum colorem naturalem, tum consistentiam recipiente, paulatim ad sanitatem, & vires pristinas rediit.

Quamvis autem symptomata ista jam dicta Febri continuę accrescerent, non verò illi morbo, de quo nos supra egimus; cum tamen quoties utrumlibet ea comitantur, à vehementi inflammatione, & sanguinis nimia attenuatione, unde sanguis per oscula

vaso-

vasorum quasi vi exigitur, semper ortum ducant; nullus dubito, quin par Methodus in tanta causarum paritate omnino sit adhibenda; quantum sc. fert utriusque morbi Genius. Quamobrem Virum Optimum rogabam, ut mihi per illum liceret hanc ejus Curationem hic subnectere. Quam quidem si quis vel mihi infensissimus (cùm tamen alienos mores è propriis æstimans nullum inimicum habere sperem) præstiterat, tamen veritate victus, præclarissimam eam fuisse omnium, quas unquam novi, curationum, lubens faterer: cùm jamdiu compertum habeam, quàm sit fatale Febricitãtibus sanguinem cum Urina excernere. Cùm verò idem amicitia mihi sit conjunctissimus, quanto cum animi prolubio, & Veritati, & Viri Amantissimi famę mihi litandum erat? Hic enim ille est, qui, cùm pauci admodum me vel minimum quid in re medica sive indaganda, sive etiam excolenda profecisse asserere auderent, maledicorum torrenti se medium objicere sustinuit, atque me pari zelo, ac fide tutabatur, quo Parentem Filius. Quantumlibet autem beneficio tam insigni devinctus, nunquam tamen nisi eas, quas commeruit laudes, prędicarem, cùm perinde ferè sit improbum, sive opprobrio, sive laudatione indignos afficere, quandoquidem utrinque à veritate discedatur. Nemo itaque mihi vitio vertat, si Virum hunc ego nemini inter eos, qui mihi hactenus innotuere, probitate secundum fidẽter affirmaverim, cùm in tot annorum spatio, quibus eo familiariter usus sim, nec dicto quemquam lædere, quanto minus facto, sibi permiserit. Quantum verò in ea, quam profitetur, Arte pręcellat, modò Deus vitam ei concesserit, brevi satis elucescet; cùm Eruditioni haud vulgari, qua omnes Medicinæ tam Antiquæ

tiquæ, quàm Modernæ tractus perlustraverit, exquisitissimam in subtilioribus Praxeos minutiis indagandis solertiam (sine qua nemo unquam Medicinam merita cum laude faciet) catus attulerit: Unde etiam Ægrorum suorum votis Bonus, Felixque cum primis respondet..

Hæc demum sunt, quæ ipse de hoc morbo sentio, quæ non mihi suggessit phantasiæ imaginatricis temeritas, sed Phænomena Practica edocuere. Neque sane capio, qui fieri possit, ut fallatur is, qui cogitationes suas omnes mera, ac nuda ejus sive Artis, sive Facultatis Praxi limitat & determinat, quam sibi perdiscendam, & cum laude exercendam proposuit: aut è contra qui possit fieri, ut non tàm in ipso se, quàm in aliis decipiendis omnes vitæ annos prodigat ille, qui in iis excogitandis operam disperdit, quæ cum Praxi nihil prorsus habent commune. Et sicuti haudquaquam faustus, probusve *navis ad Clavum Gubernator* fuerit ille, qui non tàm ad brevia, & saxa submarina agnoscenda, evitandaque, quàm ad causas Fluxus, refluxusque maris speculandas animum adverterit (quod quidem cùm Philosopho sit dignissimum, ab eo tamen perquam est alienum, cui id tantum negotii datum est, ut navis non submergatur) ita neque Medicus, cui non alia, quàm curandorum morborum provincia decernitur, quantumlibet ingenio, cæterisque animi dotibus valeat, in Arte verè Medica proficiet, qui non tàm in occulta, & tortuosa illa Methodo, qua Natura morbos parit, alitque (à qua etiam eorundem Historia pendet) indaganda, atque in remediis eidem adaptandis omnes animi vires intendat, quàm in curiosis, & παρέργοις speculationibus cerebrum fatiget, ad homines orco eripiendos (quod spondet Medicina) ne hi-

hilum facientibus. Quę quidem prępvaricatio non solùm in causa est, quòd genus Humanum commodis illis, & emolumentis privetur, quibus à plurimorum ingenio, animique dotibus augeri potuisset; sed etiam effecit tandem, ut quæ Medica appellatur, revera Confabulandi, Garriendique potius sit Ars, quàm Medendi. Atque eò tandem deventum est, ęgris vivendum, moriendumve sit, prout Philosophus vel conjectando scopum attigerit, vel ab eodem aberraverit, quod in lubrico semper est, atque ancipiti, cùm primi isti speculationum repertores, non minùs quàm eorum mancipia, & servum pecus, de cerebrosis istis commentis bello quasi internecino invicem digladientur, attamen nemo fortasse omnium ipsam veritatem assequatur. Quãvis enim, si mentem seriò applicuerimus, quid de facto agat Natura, & quibus in operatione sua utatur organis, deprehendere valeamus; modus tamen, quo illa operatur, mortales, aut ego fallor, semper latebit. Neque hoc mirum est, cùm longè (imò supra omnem humanum captum longè) credibilius sit, nos misellos homunciones ab illustri vitæ, lucisque regione exulantes, methodum, qua in fabricanda machina usus est sapientissimus Artifex, capere nullatenus posse; quàm Fabrum Ferrarium rudem prorsus, & imperitum, nescire, quo pacto concinnetur Automaton Horarum index, cujus structura, & motus exquisitissimam artis elegantiam prę se ferunt: Sicuti de facto constat, Cerebrum omnis tàm Sensus, quàm Motus fontem esse, tum etiam & Cogitationum, & Memoriæ officinam; & tamen non est possibile à diligentissima ejus inspectione, contemplationeve mentem usque adeò illuminari, ut intelligere possit, quo pacto substantia ita crassa, & quasi pulpa quædam,

ne-

neque operis, ut videtur, usque adeo affabrè elaborati usui ita nobili, & facultatibus tam præcellentibus queat sufficere; neque exinde assignare quis potis est, qua ratione ex naturæ ejus vi, & structura partium, sive hæc, sive altera ista facultas necessario fuerit exerenda.

Atque hæc de Variolis Confluentibus: Quibus si adduntur, quę in Historia Morborum Acutorum de hoc affectu tradidi, summam habes eorum, quę mihi hactenus innotuere, eaq; omnia diligentissime, quod à me fieri potuit, trutinata, atque expensa.

Accingo me jam (quoniam tu id postulas, Vir Eruditissime) ad ea exponenda, quæ de *Affectionibus Hystericis* hactenus observatione comperi. Quas quidem perobscuram, & difficilem præ cæteris, qui homines vexant, morbis, diagnosin habere, tum etiam ægriùs curationem admittere, lubens fateor. Attamen, ut potero, morem tibi geram, ea, quæ Epistolæ convenit, brevitate; quam sanè à me exigit valetudo infirmior, & quasi vacillans, hac præsertim anni tempestate, qua mihi verendum est, ne si pertinacius cogitationibus indulsero, Podagræ mox paroxysmum accersam: paucis itaque expediam, quæ hìc habeo dicenda, methodo, qua uti soleo, insistens, brevem scilicet morbi Historiam tradens secundum vera Naturæ Phęnomena; tum etiam medendi rationem subnectens, quæ mihi optime cessit; quamque non tam librorum lectio, quam experientia propria, Magistra haudquaquam infida, jam olim suggessit.

Hic morbus, si rectè calculum pono, Chronicorum omnium frequentissime occurrit; & sicuti Febres cum Appendicibus suis duas partes Tertias, ad Chronicos morbos simul sumptos si comparentur,

com-

complent; ita Affectus Hyſterici (vel iſti ſaltem, qui eo nomine inſigniuntur) ad reliquæ partis Tertiæ dimidium aſſurgunt, hoc eſt, Chronicorum pars media ſunt: Fœminarum enim pauciſſimæ (qui ſexus Adultorum dimidia eſt pars) ab omni horum affectuũ ſpecie prorſus liberæ ſunt, ſi iſtas excipias, quæ laboribus aſſuetæ durè vitam tolerant. Quinimo non pauci ex iis Viris, qui vitam degentes ſedentariam chartis ſolent impalleſcere, eodem morbo tentantur. Et quamlibet omnis retro Antiquitas ſymptomata illa Affectibus Hyſtericis adnaſcentia Utero ſemper vitio verterit, ſi tamen *Affectiones Hypochondriacas* vulgo dictas, quas Splenis, aut Viſcerum neſcio quorum obſtructioni imputamus, cũ mulierum Hyſtericarum ſymptomatis conferamus, vix ovum ovo ſimilius, quam ſunt utrobique Phęnomena, deprehendemus. Neque tamen reticendum eſt, Fœminas multo crebrius hoc morbi genere corripi, quam ſolent Mares, non quod ſe Uterus magis male habeat, quam alia quævis corporis regio, ſed ob cauſas infra explicandas.

Sed nec ſpectabilior eſt hujus morbi frequentia, quam varietas illa multiformis, qua ſe oſtendit, & nullos fere non æmulatur ex iis affectibus, quibus atteruntur miſeri Mortales. Quamcunque enim corporis partem inſederit, ſymptomata, qualia ei competunt parti, ſtatim producit: Et niſi Medicus tam ſagaci quadam ſolertia, & δεινότητι, quam in Arte peritia valeat, fraus ei fiet, atque iſta ſymptomata à morbo aliquo eſſentiali hujus, vel illius partis, non vero ab affectione Hyſterica pendere arbitrabitur.

Quandoque v. gr. *Capitis* arcem occupans, *Apoplexiam* facit, quæ ſimiliter *Hemiplegia* ſolvitur, eam

eam omninò referens Apoplexiam, qua tum ętate, tum mole corporis grandiores siderantur, & quæ ex eo nascitur, quòd, Cerebri Cortice pituitæ copia referto, ac scatente, Spirituum animalium meatus, ac semitæ intercludantur: à qua quidem causa, quę fœminis Hystericis accidit Apoplexia, oriri nullatenus videtur, cùm easdem haud infrequens adoriatur confestim à partu, magna sanguinis vi simul ejecta, & vel partu laboriosiori, vel vehementiori alicui animi commotioni debeatur.

Quandoque *Spasmos* horrendos gignit, *Epilepsiæ* persimiles, Ventre, & præcordiis guttur versus intumescentibus, & nixus ita fortes edente ægra, ut licèt aliàs mediocrium tantùm fuerit virium, jam omni Adstantium ope vix retineri queat, incōdita interim, atque inarticulata quædam vociferans, & pectus feriens. Fœminæ, quibus hæc species, quæ *uteri Strangulatus* vulgò audit, familiarior est, temperamento sunt utplurimum plus quã solet sanguineo, & habitu corporis ad Viragines accedente.

Nonnũquam *exteriorem Capitis partem* occupat, Pericranium inter, Craniumque, dolorem vix tolerabilem adferens, in quadam tantùm particula, quæ transverso pollice contegi possit, jugiter defixum. Dolorem hunc etiam comitantur Vomitiones enormes. Hæc species *Clavus Hystericus* mihi est, istas præ cęteris fatigans, quæ *Chlorosi* laborant.

Nonnunquam in *partes* incidens *vitales*, ita vehementem *Cordis Palpitationem* excitat, ut quę eam patitur fœmina pro indubitato habeat, sonitum Cordis in costas arietantis etiam ab adstantibus omnino debere percipi. Hæc species eas maximè infestat, quæ extenuato sunt corpore, & crasi minùs firma, quæque Extabescentium pene for-

mam

mam prę se ferunt; tum etiam Juvenculas *Febre alba* pallescentes.

Nonnunquam *Pulmones* obsidet, unde ęger creberrimè tussit, & ferè sine intermissione, nihil prorsus expectorans: & quantumlibet hæc Tussis species non ita valido nisu thoracem concutiat, atque illa, quæ Convulsiva dicitur, Explosiones tamen longè frequentiores sunt, æger præterea non ita opsensu valet. Hęc autem *Tussis Hystericæ* species oppidò rara est, & fœminas pituita scatentes præ cęteris exagitat.

Nonnunquam in *Colon*, & regionem *Scrobiculo Cordis* subtensam impetum faciens, dolorem vix ferendum infligit, *Iliacæ Passioni* haud absimilem; ubi ægra immodicè vomit colluviem quandam Viridem, Bili, quam *Porraceam* appellant, ferè parem, nunc etiam insoliti alicujus coloris, rejiciens. Sæpè etiam postquam ægra ad multos dies jam dicto dolore (qui vel Stoicorum ἀπάθειαν expugnaret) & continuo vomituritionis conatu tantum non fuerit enecta, tandem *Ictero* intensiore omnem corporis superficiem ad instar Croci tingente, solvitur Paroxysmus. Ægra interea diris mentis angoribus pressa, omnem recuperandæ Sanitatis spem prorsus abjicit: quæ quidem animi dejectio, & quasi *desperatio* quędam, non magis, quantum ego observavi, ab hac Hystericorum Affectuum specie sejungitur, quam sive Dolor, sive Vomitus præmemorati. Atque hoc genus in istis præcipue locum habet, quæ corporis habitu laxiore, crudoque sunt, tum & in iis, quæ Infantes grandiusculos cum ingenti sui, & naturalium vitę staminum dispendio, sunt enixæ.

Quandoq; hoc malum in alterutrum ex *Renibus* incursans, atrocissimo, quem illic parit, dolore, *Paroxys-*

roxysmum Nephriticum omnino mentitur, idque non solum doloris genere, locoque, quo sævit, sed & adscitis Vomitionibus immanioribus, tum etiam nonnunquam ex eo, quod dolor per Ureterum ductus propagetur, ita ut ęgrè admodum dignosci queat, utrum hæc symptomata ab incluso Calculo, an verò ab effectu aliquo Hysterico enascantur, nisi fortè Casus aliquis acerbior ęgrę animum paulo antequam corriperetur discrucians, aut materiæ viridis per vomitum rejectio, symptomata ista Affectioni potius Hystericę, quam Calculosæ tribuenda esse docuerint. Sed neque *Vesica* ab hoc Pseudosymptomate, atque ementito Affectu immunis est, cùm non tantùm ipsa ab eo doleat, sed & urina supprimatur, perinde ac si Calculus eam obstrueret, qui tamen nullus est. Rarissime autem cernitur postrema hæc species Vesicam attingens; quę vero Renum calculum imitatur, non ita raró. Utraque eas solet invadere fœminas, quarum vires repetitis sępe paroxysmis Hystericis jam fractę sunt, & sanitas corporis detrita.

Nunc in *Ventriculum* decumbens, continuas *Vomitiones* excitat; nunc etiam *Diarrhęam*, quoties sc. in Intestina effunditur: at neutrum horum symptomatum sequitur dolor, licèt in utroque persæpe compareat dictus ille succus viridis. Utraque hæc species iis familiaris est, quas frequentiores paroxysmi Hysterici debilitaverunt.

Atque, ut hic morbus omnes ferme partes *Internas* infestat, ita etiam nonnunquam & *Exteriores*, carnemque musculosam occupat, *maxillas* scil. *humeros*, *manus*, *crura*, *tibias*, nunc dolorem adducens, nunc tumorem: in quo genere is, qui tibias distendit, tumor præ reliquis conspicuus est. Cum enim

enim in Hydropicorum tumoribus duo hęc semper observari possint, ut tumor sc. sub vesperam se majorem exhibeat, tùm etiam ut pastę instar madentis, vestigiũ digiti fortiùs impressi, formãq; referat; jam in hoc altero, tumor matutino tempore protuberantior est, nec digito cedit prementis, aut vestigium ullum manet. Plerumq; etiam tibiarum alterutram tantùm inflat: de cętero sive magnitudinem spectes, sive etiam superficiem, Hydropicorum tumores ita ad amussim ęmulatur, ut ęgrè se haud facilè ab ea, quę insedit, sententia, dimoveri patiantur.

Sed neque ipsi *Dentes* (quod vix credas,) ab hujusce morbi insultu se possunt defendere: licèt neq; vel minima cavitas, neque humoris alicujus defluxus, saltem qui percipi queat, dolori sive ansam prębuerit, sive vehiculum; qui nihilo minus nec mitior est, nec contractior, aut expugnatu facilior. Isti verò tùm dolores, tùm tumores, quibus afficiuntur partes exteriores, quas suprà memoravimus, eas præcipuè fœminas adoriuntur, quæ, longa paroxysmorum Hystericorum serie, ac impetu violento tantùm non exanimatę, vitam ducunt vix vitalem.

Inter omnia verò morbi hujus tormenta nullum se tàm crebrò ingerit, quàm *dolor* in *Dorso*; quem certo certiùs persentiscunt, quotquot vel levissimè hoc affectu tanguntur. Quinimò id habent effectum commune dolores prædicti, quòd illa, cui inhęserant, regio, etiam post eorum discessum tenera sit, & quasi fustibus probè fuerit dedolata, tactum refugiat; quæ quidem teneritudo sensim evanescit.

Hoc interim observatu dignissimum est, quòd non rarò notabilis quædam *externarum partium refrigeratio* symptomatis his omnibus viam quasi sternit, & plerumque non nisi paroxysmo finito di-

spellitur: quam quidem refrigerationem haud semel isti ferè, qua rigent cadavera, parem comperi, pulsu nihilominus rectè se habente.

Addo, quòd Hystericæ ferè omnes, quotquot ego hactenus tractavi, de *spirituum* dejectione, sive *subsidentia* (ut cum illis loquar) conqueruntur; pulmonis regionem indigitãtes, quoties locum, in quo hæc spirituum contractio, seu subsidentia sentitur, volunt designare.

Demum mulieres Affectione Hysterica laborantes, nunc in *risum* effundi, nunc in *lacrymas* pariter immodicas solvi, nulla προφάσει manifesta sive illum, sive has extorquente, nemini non est notum.

Inter omnia verò, quæ in hoc morbo comparent Phenomena, illud maximè proprium est, atque ab eo ferè inseparabile, quod sc. ægræ *urinam* subindè reddant planè *limpidam* ad instar aquæ è rupibus scaturientis, idque satis copiosè; quod quidem ego sigillatim percontando in omnibus ferè didici signum esse Pathognomonicum eorum Affectuum, quos in Fœminis *Hystericos*, in Maribus *Hypochondriacos* appellandos censemus. Atque in Masculis nonnunquam observavi, quòd mox ab excreto lotio coloris Citrini (imò verò proximo temporis momento) violentiori aliquo animi motu derepentè perculsi, statim urinam, Crystallum claritate æmulantem, magna copia, & impetu diu continuato ejecerint, eò usque se malè habentes, donec urina pristinum colorem induerit, & paroxysmus simul evanuerit.

Quin & omnibus tàm Hystericis, quàm Hypochondriacis, quibus scilicet jam malum inolevit, id accidit, ut *flatus* quandoque *nidorosos* è ventriculo emittant, quoties aliquid comederint, licèt mo-

moderatè tantùm, & pro ratione appetitus, tùm etiam aliquando *acidum* eructent, acetum ſapore referens, quoties in eos aſcenderit; lęſa nempe utrobique concoctione, & ſuccis proinde à naturali ſtatu interverſis.

Neque hoc tantùm nomine infelices ſunt, quòd corpus ita malè affectum, & quaſi conquaſſatum adinſtar ædium ruinas undequaque minitantium, tantùm non corruat, & fatiſcat, cùm magis adhuc animo ęgrotent, quàm corpore: Cùm enim deſperatio planè inſanabilis de hujuſce morbi natura ſit, indignantur admodum, quoties aliquis vel minimam de ſanitate recuperanda ſpem injecerit; facilè interim credentes omnia ſe, quęcunque in homines cadere poſſunt incommoda, quæq; adeò fert rerum natura, perpeſſuros, triſtiſſima quæque ſibi ominantes, atque timorem, iram, zelotypiam, ſuſpiciones, & ſique atrociora ſunt animi pathemeta, vel ex leviſſima, vel etiam nulla data anſa, arripientes, & ſinu foventes irrequieto, anxioque; ab omni interim gaudio, ſpe, lætitia abhorrentes: quæ ſi fortè occurrant, quando hæ rarę aves ſunt, velociſſimè avolant, animum interim haud minus vehementer exagitantia, quàm ſolent mœſtiora illa πάθη, ita ut nullibi mediocritatem ſervent, in una levitate conſtantes; nunc amant præter modum, mox odio eoſdem ſine cauſa proſequuntur; nunc hoc, illudve ſibi agendum proponunt, mox à propoſito reſiliunt, & quod cum eo pugnat, aggrediuntur: ſed neque hoc peragunt; ita animi pendentes, ut nunquam liceat quieta mente conſiſtere. Quodque de Superſtitioſis aſſerit Orator Romanus, noſtris hiſce Melancholicis pulchrè quadrat. *Perfugium videtur omnium laborum, & ſollicitudinum eſſe ſomnus, ac ex eo*

 ipſo

ipso plurimę curæ, metusque nascuntur; dum funera tantùm in somniis, & denatorum Amicorum umbræ repræsentantur. Ita tàm animo, quàm corpore excarnificantur, quasi hæc vita omnis Ignis esset Expurgatorius, in quo scelera alio in statu perpetrata jam luerent, atque expiarent. Neque hoc tantùm Maniacis accidit, & furiosis, quos dicimus, sed etiam illis, qui, si hos animi impetus excipias, prudentia, ac judicio valent, quique & meditationum profunditate, & sapientia orationis longè eos superant, quorum mentes his cogitationum aculeis nunquam fuerint excitatæ: Ita ut non sine ratione observaverit Aristoteles, Melancholicos cæteris ingenio præstare.

At verò tàm horrendus animi status, qualem suprà delineavimus, non aliis competit, quàm iis, qui diu, multumque cum hoc morbo conflictati, tandemq; subjugati quasi victas manus dant: maximè si res adversæ, animi mœrores, sollicitudinesve, nimia in literarum studio assiduitas, atque animi contentio, cum prava corporis diathesi conspirantes, oleum camino adjecerint.

Dies me deficeret, si omnia, quæ affectus Hystericos gravant, symptomata enumerare velim; tàm diversa, atque ab invicem contraria specie variantia, quàm nec Proteus lusit unquam, nec coloratus spectatur Chamęleon. Proindè rectè mihi videtur rationem subduxisse *Democritus* (quantumlibet in morbi causa hallucinaretur) ubi in Epistola ad Hippocratem missa disertè asserit; *Sexcentarum ęrumnarum, innumerarumq; calamitatum authorem esse Uterum*. Neque tantùm multifaria sunt ista, sed nec regula aliqua, aut Typo uniformi se contineri patiuntur, quod in aliis hominum Affectibus tamen usu-

ve-

venit, sed quasi farrago sunt quędam φαινομένων incomposita, atque inordinata, unde perarduum est hujus morbi Historiam describere.

Causæ autem hujus morbi *Procatarcticę*, seu externæ, vel sunt vehementiores corporis motus, vel etiam multo sæpiùs violenta quędam animi commotio à repentino aliquo sive irę, sive doloris, sive etiam timoris, & similium Pathematum insultu. Quoties itaque me consulunt Fœminę de hoc, illove corporis affectu, cujus ratio è vulgaribus Morborum dignoscendorum Axiomatis nequeat reddi, nunquam non diligenter ab eis exquiro, An non eo, de quo conqueruntur malo, tùm pręcipuè fatigētur, cùm tristitia, ęrumna, aut alia aliqua perturbatio eas malè habeat; quod si annuerint, jam satis superque mihi constat morbum in hac, de qua agimus, Tribu censendum; pręsertim verò, si diagnosin id clariùs illustret, quod sc. certis aliquot temporibus urinam limpidam, & Crystalli ęmulam, eamque copiosam simul excernant. His verò animi motibus, qui usitatiores sunt hujus morbi προφάσεις, accedunt vel Stomachi vacuitas ab inedia pertinaciori, vel nimiæ humorum evacuationes, sive à sanguine intemperanter effuso, sive ab Emetico, aut Cathartico, cui impares erant ægrę vires.

Jam verò ab hac totius morbi imagine, secundum vulgatissima ejus φαινόμενα depicta, proximo loco ejus *Causæ Efficientes internę*, sive προηγούμεναι mihi veniunt pensitandæ, quantum eas, ex omnibus, quas descripsimus, Circumstantiis simul junctis, expiscari valeam. Pendent ergo Affectiones istæ, quas in fœminis Hystericas, in maribus Hypochondriacas insignire libet, quantum ego judico, à spirituum Animalium ἀταξίᾳ, unde facto impetu in hanc, illamve

partem plus quàm pro rata densi, nimiique feruntur, spasmos, uti & dolorem excitantes, ubi in partes sesu exquisito pręditas irruunt, atque organorum, tùm ejus, in quod se ingerunt, tùm istius, à quo abscedunt, functiones pervertentes; cùm utrumq; ab hac tàm iniqua partitione, quæ naturæ œconomiæ penitus adversatur, haud parum detrimenti capiat.

Cujus quidem ἀταξίας origo, atque *causa Antecedens*, est debilior dictorum Spirituum Crasis, sive nativa ea fuerit, sive etiam adventitia: unde quavis προφάσει dissipatu faciles sunt, & eorundem systema nullo ferè negotio dirimitur. Quemadmodum enim *Homo* quidam *Exterior* conspicitur ex partibus sensui obviis compaginatus; ita procul dubio & *Interior* est quidam Homo è debita spirituum serie, & quasi Fabrica constans, solo rationis lumine contemplandus. Hic verò cum temperie corporis intimiùs conjunctus, & quasi unitus, tanto ægriùs, faciliùsve de statu suo dejicitur, quanto major est, minorve ea, quam à natura sortimur, Principiorum constituentium firmitas. Quamobrem Fœminas longè plures, quàm Masculos hic morbus aggreditur, quoniam videlicet istas natura magis delicatulo, rarioreq; corporis habitu (ceu vitæ molliori, & hominum deliciis destinatas) blanda donavit; Mares autem toroso corporis robore, utpote qui laboribus exantlandis in tellure colenda, & repastinanda, & feris, quibus alantur, capiendis, aliisque simili bus, apti nati sint.

Dictam autem Spirituum ἀταξίαν hujus morbi causam esse, Phęnomena jam descripta satis probant; quorum præcipua tantùm attingam, à notissimo illo Affectu Hysterico, qui *Uteri Stragulatus* vulgò dicitur, initium faciens. Hìc jam Spiritus,

tus, facto quasi agmine in ventre inferiore, catervatim, magnoque impetu in fauces irruentes, spasmos excitāt per omnem, quam transeunt regionem, ventrem inflantes ad instar Globi prægrandis, qui tamen nihil aliud est, quàm partium spasmo tentatarum convolutio, & quasi conglobatio quædam, quæ non nisi magna vi reprimi potest, & coerceri. Partes interim externę, massaque carnea à spiritibus, jam aliò raptis, magna ex parte destitutæ, eò usque frigescunt persępè, non in hac sola Affectus Hysterici specie, sed in aliis omnibus (quod priùs adnotatum) ut cadavera non frigeant magis. Pulsus interim qualis sanarum est, nec ęgra ab hoc frigore de vita periclitatur, nisi illud ab evacuatione aliqua enormiori prę cedente originem ducat.

Idem etiam dici potest de violentiori isto Affectu Hysterico, qui externa facie *Colicam Biliosam*, vel etiam *Passionem Iliacam* ęmulatur: in quo ęgra dolore vix tolerando in regione Cordis Scrobiculo circumposita, una cum immani materię herbam colore referentis evomitione, discruciatur. Quod quidem symptoma haud aliunde nasci existimo, quàm à vehementi spirituum densè conglomeratorum in dictas partes impulsu, unde & spasmus, & dolor, & earum totalis facultatum subversio.

Neque ex eo, quòd ista, quę in hoc Affectu sive per os, sive per sedem egeruntur, colore quandoque viridi tingantur, statim conficitur morbum hunc in humoribus residere, aut atrocissimum illum dolorem ab humoris alicujus acrimonia partem, cui inhęret, dilaniantis, produci; quem idcirco pro minera morbi habeamus, ac proinde Remediis tàm ἄνω, quàm κάτω Catharticis radicitùs extirpandum censeamus. Etenim de facto constat, ægritudinem

illam, qua laborant Navigantes (à spirituum animalium agitatione ortam, in fluctuanti, ac irrequieto mari) colluviem coloris planè herbacei ex hominum vel sanissimorum ventriculo exantlare, ubi primùm in mare longiùs sunt provecti, quibus tamen ante semihorã ultimò elapsam non inerat Bilis hæc, quam Porraceam appellare libet. Annon & Infantes in Paroxysmis Convulsivis, in quibus spirituum Animalium maximè res agitur, tàm per superiora, quàm per inferiora materiam ejusdẽ planè coloris ejiciunt? Quibus addendum est id, quod experientia fermè quotidiana docet, sc. quantumlibet ejusmodi sive fęminas, sive infantes iterata Catharsi exhauserimus, attamen color jam dictus in eis, quæ vel per vomitum, vel per sedem exeunt, usque visetur. Quin etiam à Pharmacis tàm Emeticis, quàm Catharticis frequentiùs propinatis uberior materiæ viridis nascitur seges, cùm ab utroque genere Spirituum ἀταξία provehatur: quæ vel, nescio quomodo, istarum partium fermentum destruit, ac pervertit, vel in ventriculum, intestinaque vi spasmorum succum aliquem alienæ indolis intorquet, qui humores ejusmodi coloribus inficere potis est. *Chimiæ* Sectatores, licèt nondum ita bene cum illis sit, ut quę in Organis suis πολυτέχνοις Medicamenta elaboraverint, majus aliquid in morbis debellandis pręstent, quàm quę contunduntur in Mortario, vel in Olla decoquuntur, tamen curiosorum περιεργίᾳ eousque gratificari norunt, ut duos liquores æquè limpidos, clarosque ostendentes, ex iisdem invicem commistis saturatum colorem aliquem, quasi præstigiantes, possint exhibere. Et profectò ita lubrica est, & evanida colorum speculatio, ut nihil certi ex illis, de corporum, in quibus apparẽt, natura queat

queat deprehendi. Neque magis sequitur ea, quæ colore viridi sunt, acria esse omnia, quàm omnia, quæ sunt acria, viridi esse colore. Re itaque undique perpensa, satis liquet dolorem immanissimum, qui hac Colica Hysterica laborantes penè exanimat, tum etiam materiæ viridis rejectionem, à Spiritibus nimio impetu in partes sub cordis Scrobiculo positas incursantibus, atque easdem spasmo contrahentibus, omnino excitari.

Huic etiam Spirituum enormitati tribuendum est symptoma istud, quod superiùs *Clavi Hysterici* nomine indigitavi, in quo Spiritus ab omni corporis ambitu in certo Pericranii quasi punctulo concentrantur, dolorem haud minùs perterebrantem, quàm si Clavus ferreus in caput vi adigeretur, accersentes, unà cum insigni materiæ viridis evomitione. Quæ quidem Spirituum ab universo corpore quasi in punctum contractio nõ multùm abludit ab ista radiorum Solis collectione, quæ fit ope Vitri Incensorii: utque hi vi unita exurunt, ita & isti ob eandem rationem dolorem infligunt, membranas quasi discerpentes, lacerantesque junctis viribus.

Deinde ab hac inordinata Spirituum agitatione sanguinem perturbante exoritur Symptoma illud, tàm Hystericis, quàm Hypochondriacis haud insolens, ut suprà notavimus, quòd nempe sæpenumerò *urinam* reddant *claram*, limpidamque simul, & copiosam: cùm enim sanguinis œconomia subinde interpellatur, quod importatur serũ satis diu retinere nequit æger, sed illud priùs dimittit, quàm istis particulis salinis, quarum ope color ad Citrinum traduci debuerat, imprægnari potuerit. Cujus rei quotidianum habemus experimentum in eis, qui, cùm plus satis liquoris, maximè tenuioris, atque attenuantis, ingur-

ingurgitaverint, lotium mox limpidissimum excernunt. Quo in casu sanguis ab ea seri quantitate, cui retinendo prorsus impar est, planè devictus, illud omnino limpidum amittit, necdum à corporis succis infectum, ob moram justo breviorem.

Tertius jam agitur annus, à quo Nobilis quidam me sibi Medicum volebat, qui *Colicam Hypochondriacam* pati mihi videbatur, ad *Passionem Iliacam* fere accedentem, doloreque, & vomitu enormiori; quo morbo diu, multumque fuerat vexatus, & tantùm non fractus. Per omnem morbi decursum sedulus animadverti, quòd ubi pessimè se habuerit, urina limpida, & exors coloris semper fuerit, quando verò paulo melius, ad Citrinum vergeret illa. Hunc die quodam adiens, urinem conspexi, quam tribus vicibus excreverat, in Matulis totidem reservatam, Citrino colore præditam: lętus ipse, hilarisque cibum ex ἀπέπτοις aliquem jam assumere meditabatur, invitante, quod mihi dicebat, appetitu: in quo temporis articulo superveniens quidam eousque bilem commovebat, ut extemplò ęgrotans Matulam deposceret, quam urina limpidissima crystallum colore æmulante ferè implevit.

Fortè etiam à Spiritibus sanguinem ita molestantibus pendet *Ptyalismus* ille Hystericis familiaris, cùm ad multas Septimanas salivam expuant tenuẽ, perinde ac si Unguẽto ex *Mercurio* fuerint delibutę: durante enim hoc turbido sanguinis statu, in quo excretionibus ad naturæ methodum exigẽdis impar is est, serum motum hunc inversum fortè sibi vendicans, non jam in Renes pro lege naturæ exoneratur, sed per arteriarum extremitates in glandulas deponitur, & per *Ductus Salivales* salivæ forma prodit. Idem dici potest de nocturnis istis sudoribus, quibus

bus fœminæ Hystericæ nonnunquam profunduntur, qui non ab alia causa fluunt, quàm à seri sanguinis diathesi, qua in corporis habitum gestit effundi, ob modò memoratam sanguinis ἀταξίαν.

Frigus quod attinet, quo toties algent partes externæ in Affectibus Hystericis, luce clarius est, illud ex eo accidere, quòd Spiritus suam in illis stationem deferentes, se nimio opere in hanc, illamve partem inferant: Nec est dubitandum, quin tàm *Fletus*, quàm *Cachinnus*, quem tollunt haud rarò Hystericæ, etiam nulla data ansa, à Spiritibus Animalibus procuretur, Organa, quæ his functionibus Animalibus inserviunt, magna vi pulsantibus.

Obiter dicam, Mares etiam, quamvis rariùs id eveniat, Fletui ex nulla προφάσει quandoque obnoxios reperiri. Accersebar aliquando ad Virum tàm ingenio, quàm genere nobilem, qui non nisi paucis diebus à Febre convaluerat, alterius Medici consilio usus, qui & sanguinem detraxerat, & pharmacum Catharticum ter exhibuerat, tùm etiam carnibus illi interdixerat. Hunc ubi vestitum conspexerim, & de rebus quibuslibet cum judicio disserentem audierim, rogabam quorsum me conveniret; respondit Familiaris quidam eius, modò expectarem paulisper, res ipsa loqueretur. considens itaque, & sermones cum ægro trahens, mox observavi labrum inferius pendulum protrudi cum motitatione crebra (uti solent Infantes morosiores fletum adornare) & exinde ægrum in tantas solvi lachrymas, quantas vix aliàs vidi unquam, cum gemitu, ac suspiriis tantùm non Convulsivis. Qui tamen repentinus torrens non ita multò post detumuit prorsus. Hanc ego Affectionem à spirituum ἀταξία, (partim à morbi diuturnitate, partim ab Evacuationibus, quas θεραπεία ne-

necessariò exigebat, orta) pendere existimabam: partim etiam ab exinanitione, & abstinentia à carnibus, quam etiam ad dies aliquot, posteaquam convaluerat, imperaverat Medicus, quo eum à recidiva præstaret securiorem. Hinc eum pronunciavi extra omnem Febris aleam jam constitutum; symptomaque prædictum inanitioni tantùm deberi, ac proinde suadebam, ut pullum Gallinaceum assum in prandium juberet parari, & simul Vinum modicè hauriret, quo facto, & carnibus deinceps moderatè vescens, nunquam deinceps Fletum hunc Convulsivum passus est.

Ut tandem finiam, (cætera enim, quæ in hoc morbo spectantur Phænomena, jam missa facio) ab hac ipsa Spirituum inordinatione nascitur perturbatio illa, & varians subinde tàm animi, quàm corporis intemperies, quæ tùm in Hystericis, tùm Hypocondriacis dominatur: cùm enim utrisque desit ea spirituum firmitas, quæ in robustioribus, atque iis, quorum facultates jugi spirituum vegetorum subsidio actuantur, semper invenitur, impressiones rerum minus gratarum nequeūt perferre, sed vel ira, vel dolore subitò perciti, perinde sunt irritabiles, atque illi, quorum ἡγεμονικὸν mollius, & debilius vel natura primò procudit, aut longior ægritudinum sive series, sive mora tandem reddidit. Etenim animi robur, & constantia, quandiu hoc corporis luto is incrustatur, à firmitudine spirituum eidem famulantium maximè pendet, qui quidem supremum in scala materię gradū constituunt, in ipso *Entis Immaterialis* confinio positi: Cùmque Animi compages, si fas est ita dicere, longè magis affabra sit, & delicata, quàm est corporis structura, utpote quæ in harmonia facultatum præstantissimarum, &

penè

penè divinarum conſiſtat, ſi hujus σύςασις quoquomodo fuerit interrupta, conturbataque, major inde ſequetur ruina, quanto præcellentius erat, & magis exquiſitum opificium, dum integrum prȩſtaret. Et hic quidem miſerorum, quos depinximus, animoque fractorum ſtatus eſt; cui malo non citius remedium adferet pertinax aliquod vel inſolentiſſimi Stoici Decretum, quàm ὀδονταλγιῶν præcaverit is, qui firmiter ſtatuerit, ſe nullo modo permiſſurum, ut dentes dolore pertententur.

Satis itaque jam conſtat, opinor, omnem hunc morbum ad ſpiritus animales non ritè diſpoſitos referri debere; nec à ſemine, aut ſanguine menſtruo corruptis (quod aſſerunt nonnulli Authores) & halitus malignos in partes affectas elevantibus, produci; nec à ſuccorum neſcio qua perverſa depravatione, ſive etiam humorum acrium congeſtione, ut alii volunt, ſed ab iis, quas modò aſſignavimus, cauſis. Quòd enim morbi fomes in materia non deliteſcat, unica hac inſtantia ſatis eluceſcet. Fœmina v. g. quæ rectiſſima ſemper valetudine uti ſolet, modò delicatula ſit illa, & teneriore corporis habitu, ſi fortè errore aliquo, ſive Emetico, ſive Cathartico quovis fortiore nimium fuerit debilitata exhauſtaq; certo certius ſymptomate aliquo, ex iis, quibus hic morbus ſtipatur, multabitur; quod tamen ejuſmodi Vomitio, vel Catharſis amoliretur magis, quàm invitaret, ſi morbi minera in humore contineretur. Idem dici poteſt de immodico ſanguinis diſpendio, ſive phlebotomia is fuerit extractus, ſive in puerperio debito copioſiùs manaverit, uti & de exinanitione, & juſto longiore à carnibus abſtinentia; quæ omnia ad Affectus Hyſtericos prȩcavendos potius facerent, quàm ad eoſdem accerſendos, ſi illorum fomes in ma-

materia aliqua involveretur: cùm è diverso non alia causa ita constanter pariat hujusmodi Affectus, ac solent dictæ Evacuationes.

Quamvis autem satis pateat, originarium hujus morbi fomitem in humoribus nullatenus stabulari, fatendum est tamen (quod res est) spirituum ἀταξίαν illam, cui morbus debetur, humores putridos in corpore coacervandos gignere, cùm tàm illarum partium functio, quæ vehementiori spirituum impulsu distenduntur, quàm earum, quæ illis privantur, omninò pervertatur. Cumque harum pleręque *Organa* sint quasi *Separatoria*, excipiendis Cruoris recrementis designata, si earum functiones quovis modo lædantur, fieri non potest, quin ingens fęculentiæ colluvies accumuletur, quæ quidem eliminata fuisset, totaque proinde sanguinis massa depuratior facta, modo singula organa munus suum explevissent, cui nullo modo defuissent, si debita spirituum œconomia universas invigorasset. Huic ego causæ adjudico *Cachexias* insigniores, ἀνορεξίαν, sive *Appetitus prostrationem*; in Juvenculis *Chlorosin*, sive *Febrim albam* (quam quidem *speciem* esse *Affectionis hystericæ* nullus dubito) aliamque omnem malorum Lernam, in qua immerguntur Misellę, quotquot hoc morbo diu elanguerunt, quę omnia à succis putrescentibus in sanguine congestis, atque exinde in organa varia depluentibus; succrescunt. Hujus farinę est *Hydrops Testium* in fœminis, quę jam diutius affectu Hysterico laboraverint, natus à succis depravatis è sanguinis massa in Organa rejectis; unde perversis eorundem facultatibus, primò steriles fiunt mulieres, & destruitur prorsus ęconomia partium, indeque serum, & sanies gignuntur, quę non tãtum *Nodulos, ovaque Testium* interficiũt,

sed

ſed etiam in Tunicarum interſtitia ſe inſinuantia Teſtes in molem ingentem elevant, quod in earum diſſectionibus cernitur, quę hoc morbo pereunt. Diathesis interim Hyſterica horum, aliorumque humorum ſimilium cauſa eſt primaria, quamlibet ejuſdem cum illa Proſapię non fuerint.

Quemadmodum in *Febre Quartana*, qua vel pancraticè valens quiſpiam corripietur, ſi modò duos, treſve dies in locis paludoſis, ac lacuſtribus egerit; primò, ſpirituoſum quoddam μίασμα morbi hujus ſanguini imprimitur, quod diuturnius inhęrens, lęſa tandem naturę œconomia, omnes corporis ſuccos inquinat, aliena prorſus indole eos imbuens; unde ęger (maximè ſi ætate grandior fuerit, ac in ſenium jam vergat) Cachexiis, aliiſque malis obnoxius redditur, quę Febribus Intermittentibus diu affligentibus ſuperveniunt. Quę tamen Febres non ſunt profligandę remediis, quibus rectiſſimè expurgantur hujuſmodi humores, ſed *Specificis* iis, quę abigendis iſtis Febribus immediatè dicantur.

Ex omnibus, quę nos hactenus congeſſimus, abunde mihi cōſtare videtur, pręcipuam in hoc morbo Indicationem Curativam eam eſſe, quæ ſanguinis (qui ſpirituum fons, & origo eſt) corroborationem indigitat; quo facto ſpiritus invigorati eum ſervare poſſint tenorem, qui totius corporis, & ſingularum partium œconomię competit. Cum verò hęc ſpirituum ἀταξία (quod ſuprà fieri poſſe conceſſimus) mora longiore humores vitiaverit, è re fuerit eoſdem jam corruptos & *Phlebotomia*, & *Catharſi* priùs imminuere, modò ęgrę vires permiſerint, quàm ad ſanguinem corroborandum nos accingamus: quem quidem ſcopum vix aſſequi poterimus, quandiu fęculenta humorum colluvies ſe

me-

mediam, quasi obicem, interposuerit. Quandoquidem autem *Dolores* atrociores, *Vomitiones*, & *DiarrhϾ* enormes ita nonnunquam efferescant, ut inducias non ferant, usquequo primariæ illi fortificandi sanguinis Intentioni possit satisfieri, quandoque ab effectis consopiendis (missa aliquantisper causa) Curationis tela necessariò ordienda est, exhibito sc. Medicamine *Anodyno*: dein spiritibus, quorum crasis infirmior morbi causa est, rectificandis opera danda est, quo ejusmodi symptomatis deinceps occurratur. Cùmq; experientia doceat permulta esse, quæ fœtoris exhalatione repellendis spiritibus seditionem molientibus, & in loco suo continendis apta nata sint, (quæ idcirco *Hysterica* audiunt,) neque illa sunt negligenda, quoties dictis intentionibus implendis operam navamus.

Ad hanc ego metam collimans, venam in brachio secari jubeo, dein ut purgetur ægra tribus, quatuorve auroris continuis. Per hos dies, in quibus *Venæ sectio*, & *Catharsis* celebrantur, ita planè nihil emolumenti capere ægra, ut in pejus ruere sibi videatur, cùm dictæ Evacuationes tumultu concitato ἀταξίαν promoveant, qua de re ægram diligenter præmoneo, ne animum despondeat, suadente morbi Genio: utut fuerit, vitiosi isti humores, quos à morbo diuturniore coaggeratos supponimus, quadantenus sunt detrahendi, antequam primariæ Intentioni percommodè satisfacere queamus.

Post has Evacuationes, ad sanguinem confortandum, & proinde etiam spiritus ex eo prognatos, *Remedium* aliquod Martiale, seu *Chalybeatum* ad *dies triginta* præscribo assumendum, quo non aliud certiùs hìc votis respondet. Etenim massæ sanguineæ, jam effœtæ, & languescenti, volatile quoddam

Fer-

Fermentum, ceu calcaria ſubdit, à quo excitantur, & quaſi eriguntur ſpiritus antea jacentes,& ſuo pondere preſſi. Cujus rei indicium eſt vel apertiſſimum; quod quoties *Chalybs* in *Chloroſi* propinatur, pulſus derepente major fit, & celerior, exteriora corporis incaleſcere,facies non amplius pallida, & mortuis concolor, ſed vivida cerni, & ſanguine purpurata. Attamen hìc notandum,quod non ſemper Venæ ſectio, & Cathartica Chalybis uſui ſint præmittenda, cum viribus admodum imbecillis, & diuturnitate morbi attritis, fractiſque omitti ea poſſint, ac debeant,& cum Chalybe ſtatim incipiendum; quod diligenter advertendum.

Commodiſſimè verò, aut ego fallor, in *ſubſtantia* exhibetur; atque ut nec obſervavi unquam ipſe, nec fando accepi, eum ita ſumptum cuivis nocuiſſe; ita certiorē me fecit experientia multiplex, nudam Chalybis ſubſtantiam & felicius, & breviore tēporis ſpatio curationem abſolvere, quam ſi is quovis ex iis, qui vulgo feruntur, modo fuerit præparatus: Cum tam in hoc, quam in aliis melioris notæ remediis id quandoque præſtiterit Chymicorum officioſa ſedulitas, non tantum ut δραςικώτερα non ſint, ſed etiam à perverſa eorumdem diligentia, & opera pluſquam otioſa, magis evileſcant. Audivi etiam (quod ſi modò verum ſit, aſſertionem hanc noſtram fortiter ſuſtinebit) ipſam Mineram,prout à terræ viſceribus effoditur, crudam efficacius in morbis ſubjugandis operari,quam ferrum ignem jam paſſum, & fuſione depuratum: cujus rei fides tamen penes Authorem ſit, me nondum experto, ſiccine ſe res habeat,an verò aliter. Id certo ſcio, nullum remedium præclarum, atque ἐξαίρετον uſpiam gentium fuiſſe procuſum, quod non à natura precipuas vires acce-

perit: unde Θεῶν χεῖρας, non verò Hominum pręcellentiora quævis medicamina Antiquitas grata compellavit. Quòd verò nativa quidpiam bonitate pręstans, & efficacia, mirandos edat effectus, quacunque demum forma ingeratur, testes hìc adduco Par illud nobile, Papaveris lacrymam, sive *Opium*, & *Corticem Peruvianum*. Neque enim tantum in medicamentis pręparandis medica cernitur peritia, quàm in iis seligendis, appropiandisque, quę Natura suo igne elaborata, atque evecta, liberali manu porrigit. Id tantùm nobis agendum restat, ut Medicamenta in eam formam reducantur, qua vel eorundem substantia, vel saltem vis, & efficacia meliùs corporibus nostris impertiri queat: cui muneri obeundo facultates nacti sumus plusquàm pares. Post Chalybis substantiam, ejusdem *Syrupo* lubentiùs, & præ cæteris utor. Fit autem è ferri, aut Chalybis limatura, in Vino Rhenano in frigido infusa, usque dum vinum satis imprægnatum fuerit, quo facto liquor colatus cum sacchari quantitate sufficienti in Syrupi consistentiam excoquendus est.

Nec mihi solenne est toto illo spatio, quo ægra Chalybeata sumit, Catharticum aliquod statis intervallis exhibere, cùm tàm in genere Hysterico, quàm Hypochondriaco, Chalybis vires à Cathartico intercidi, atque infringi mihi videantur. Quando enim id mihi palmarium sit, ut spiritus in ordinem redigam, atq; eorum systema redintegrem, firmemque, quod toto vix Octiduo resarciveram Chalybis ope, Cathartico vel lenissimo exhibito die unica rursus demolior; atque ita diruta extruendo, atque à me extructa subruendo, & ęgros, & operam ludo, vanus, & infelix Ardelio. Qui quidem mos cùm etiam in usu Aquarum Mineralium obtineat, quæ Fer-

Ferri mineræ sunt particeps, haud mihi dubium est, easdem exinde minus efficaces reddi. Non sum nescius quosdam fuisse sanatos Catharticis non tantùm intercalatis, sed etiam quotidie cum Chalybe propinatis; quod tamen non tàm Medici prudentiam, quàm Chalybis virtutem ἐνεργετικὴν mihi comprobat, cùm, si ea omittantur, breviori temporis spatio Curatio succedat.

Neque sanè video in aliis affectibus multis præter jam dictum, quid emolumenti, sive potius quid non incommodi tam repetita Catharticorum exhibitio ægris adferre queat. Quamvis enim haud negandum est, quin intestina ex impuritatibus liberent ea, & pariter è massa sanguinea humores noxios in ea stabulantes aliquantulum extrahant; è contra tamen haud minus certum est, quòd frequenter repetita in corporibus imbecillis (maximè verò in ætatibus tenellis) plurimum officiant; cùm ex hac προφάσει ingens humorum colluvies in viscera eliciatur, atque iis in partibus deposita fermentationes preternaturales invitet; ex quibus deinceps *Tumores* in infimo ventre oriuntur, tanto magis in dies mole augescentes, quanto sæpiùs æger purgetur. Atque id demum accidit, ut istæ partes pre imbecillitate, & caloris nativi (jam sub humorum onere quasi obruti) defectu, *tabe* facilè afficiantur, ac putrescant. Quandoque etiam, Oeconomia viscerum ob causas jam dictas penitùs eversa, *Glandule* præternaturales, *Strumæ* soboles, & id genus similia Mesenterio accrescunt, & ad mortem viam sternunt. His rationibus adductus tutissimum esse judico in *Infantibus* post evacuationes universales, easque perpaucas, eò Indicationem Curativã dirigere, ut confortentur sanguis, & viscera. Quod *Vinum Hispanicum*, vel solum,

vel *Herbis corroborantibus* alteratum efficere potis est, modò manè, & serò cochlearia aliquot (pro ratione ætatis ægri) satis diu exhibeantur. Cum verò quæ exterius admoventur, tenera Infantium corpora facilè penetrent, proindeque sanguinem ipsum qualicunque virtute sua penitus afficiant, è re erit in *Tumoribus*, qui ventrem eorum occupant, sive *Scrophulis*, sive *Rachitidi veræ* originem illi debeant, *Linimentis* uti, quæ sanguinem, ac viscera corroborandi, ac pariter labem aliquam morbificam iis inductam delendi vi pollent. Ut ℞ *Fol. Absynth vulg. Centaur. min. Marrub. alb. Chamædr. Chamępit. Scordii, Calamint. vulg. Parthenii, Saxifrag. pratens. Hyper. Virgæ Aur. Serpill. Menth. Salviæ, Rutæ, Card. benedict. Puleg. Abrotan. Chamomel. Tanacet. Lilior. convall.* (*omnium rec. collectorum, & incisorum*) *an. m.* i. *Axungiæ porcinæ* lib. iv. *sevi ovini, & vini Clareti an.* lib. ii. *Macerentur in olla fictili super cineres calidos per horas* 12. *Deinde ebulliant ad humiditatis consumptionem, & postea colentur, ut fiat Unguentum, quo venter, ac Hypochondria illinantur manè, & serò per* 30, *vel* 40 *dies continuos, uti etiam Axillæ utręque.* Quoad *Rachitidem* autem hoc notandum, quod in tumoribus istis, qui ventres Infantium post longas *Intermittentes Febres* olim infestarent, veræ Rachitidi non multum abludentes, repetita Catharsis omnino videretur indicari, cum ante usum *Corticis Peruviani* istæ Febres in diuturnitatem longam se extenderent, ac proinde sedimentum deponerent, hujusmodi Tumorum causam, quæ ideò non nisi purgatione repetita abigi poterat. Attamen in *Rachitide vera* Cathartica locum non habent, nisi ut semel, vel bis ad plurimum æger purgandus, antequam usum Alterantium aggrediatur. Per totum

au-

autem tempus, quo partes illinuntur, intus assumat vel vinum modò dictum, vel, si fieri possit, pro potu omni bibat Cerevisiam, in qua quantitas sufficiens herbarum prędictarum, vel earum saltem aliquàm multarum, unà in dolio inclusa fuerit. Denique hoc, quod innui, diligenter advertendum volo, cùm non paucos Infantes, atque pueros à Catharticis sępe repetitis (quę fortè ventris tumor invitaverat) interemptos fuisse satis sciam. Sed hęc obiter.

Si quis objecerit, *limaturam Chalybis*, nisi æger subinde fuerit expurgatus, in visceribus hærentem, ei, qui illam devoraverit, nocere posse; respondeo, primùm me nihil unquam tale in quoquam deprehendisse: deinde longe verisimilius esse eandem muco, & excrementitiis partium humoribus involutam una cum istis tandem omnem elabi, quam medicamentis purgantibus exagitatam, quæ adstrictiones insolitas, & viscerum torsiones, contractionesque afferunt; qua quidem compressione Chalybis particulæ viscerum tunicis impactæ in iisdem penitiùs defigi possunt.

Interea dum Chalybs administratur (ad confortandum sc. sanguinem, & spiritus Animales) Remedia vulgò dicta *Hysterica* in usum quasi obiter revocanda sunt, idque eo modo, atque ea forma, quæ maximè conveniunt ægris; quę quidem si in forma solida fuerint deglutitæ à minus fastidiosis, potētiùs longè spiritus in officio, & loco suo retinebūt, quam si in liquida hauriantur, hoc est, sive Decocta, sive Infusa. Ipsa enim substantia ventriculum diutius sapore suo afficit, & corpus inficit penitiùs.

In summa, Indicationibus, quas supra attigi, universis satisfacturus, paucula hæc, & vulgaria præscribere soleo, quæ licèt nihil magnifici præ

se ferant, ut plurimum tamen id præstant, quod volo.

Mittatur sanguis è brachio dextro ad ℥viii.

℞ *Galban. in tinctur. Castor. solut. & colat.* ℥iii. *Tacamahac.* ℨii. *f. Emplast. Umbilico admovendum.*

Sequenti mane aggrediatur usum sequentium Pilularum.

℞ *Pilul. Coch. maj.* ℈ii. *Castor. pulv. gr.* ii. *Bals. Peruv. gutt.* iv. *f. Pilulę n.* iv. *Cap. hora quinta matutina superdormiendo. Repetatur per duas, vel tres alias vices, idque singulis, vel alternis auroris pro ratione virium, aut operationis.*

℞ *Aq. Ceras. nigr. Rutæ, & Brion. comp. an.* ℥iii. *Castor. in nodulo ligat. & in vitro suspend.* ℨss. *Sacchar. crystal. q.s. f. Julapium, de quo capiat cochl.* iv. *vel* v. *in omni languore; instillando primæ dosi*, modò paroxysmus urgeat, *spir. C.C. gut.* xx.

Post Pilulas purgantes modo supra descripto sumptas utatur & sequentibus.

℞ *Limatur. Chalyb. gr.* viii. *cum s. q. extracti Absynth. f. Pilulæ n.* ii. *sumat summo mane, repetanturque hora quinta pomeridiana, per dies triginta, superbibendo haustum Vini Absynthitis.*

Vel pro usu quotidiano, ℞ *Limatur. Chalyb. & extract. Absynth. an.* ℥iv. *ms. asservetur pro usu. Capiat iisdem temporibus gr.* xvi. *vel* ℈i. *in pilulas tres redact.*

Vel si forma *boli* magis arrideat, ℞ *Conserv. Absynth. Roman. & Conserv. flaved. Aurantior. an.* ℥i. *Angelic. condit. Nuc. moschat. condit. & Theriac. Andromach. an.* ℥ss. *zinzib. condit.* ℨii. *cum s. q. syr. Aurantior. f. Electuarium.* ℞. *Electuarii præscript.* ℨiss. *Limaturæ Chalybis probe triti gr.* viii. *cum s. q. syr. Aurantior. f. bolus, sumendus mane, & hora*

quinta

quintæ pomeridiana, superbibendo haustum vini Absynthitis.

♃ *Myrrh. elect. & Galban. an.* ℨi ſs. *Castor. gr.* xv. *cum ſ. q. Balsami Peruv. f. Pilulæ, è singulis drachmis* xii. *sumat* iii. *singulis noctibus, superbibendo Aq. Brion. comp. cochl.* iii. *vel* iv. *per totum decursum hujus processus.*

Sin autem Pilulæ ultimò præſcriptę ventrem moverint, quod in corporibus, quæ facillimè purgantur præ *Gummi*, quæ inſunt, quandoque fit, tum ſequentes ſubſtituantur.

♃ *Castor.* ℨi. *Sal. ſuccini volatil.* ℨſs. *cum ſ. q. extract. Rutæ. f. Pilulæ exiguæ num.* xxx. *cap.*iii. *singulis noctibus.*

Hìc autem obſervandum, quòd *Chalybeata* in quacunque forma, aut doſi exhibeantur, fœminis quandoque magnas tum animi, tum corporis perturbationes inducant, idque non ſolum primis diebus (quod ferè omnibus ſolenne eſt) ſed etiam per totum tempus, quo illis utuntur; in hoc caſu non ſtatim Chalybis uſus dictis temporibus interrumpendus, ſed, quo melius eŭdem ferre potuerint, *Laudanum* aqua aliqua hyſterica miſtum ſingulis noctibus ad tempus aliquod propinandum.

At ubi ſymptomata mitiora sũt, & res ſine Ferro introſumpto tranſigi poſſe videtur, (in minore ſc. morbo) ſatis habeo ſanguinem mittere, atq; alvum ſolvere ad dies tres, quatuorve, ut ſupra diximus: Dein *Pilulas hyſtericas* alterantes prememoratas *manè, & ſerò per* x *dies* capiendas imperare. Quæ quidem methodus in affectu leviore rarò à ſcopo aberrat. Imo Pilulæ iſtæ ſolę, vel omiſſis Phlebotomia, & Catharſi, ſępe magnos effectus edunt.

Seriò interim animadvertendum eſt, nonnullas

fœminas *Idiosyncrasia* quadam, ab *Hystericis* illis medicamentis (quæ plerisque hujus morbi symptomatis levamen afferunt, & solatium) ita penitùs abhorrere, ut non solùm non juventur, sed etiam insigniter ab eorum usu lædantur. In his itaque omnino sunt omittenda ista: φύσεως γὰρ ἀντιπραττούσης, ut divinus Senex, κενεὰ πάντα. *Invita Minerva* nihil quicquam moliendum.

Quæ quidem *Idiosyncrasia* adeò insignis, ac frequens est, quòd respectu ad eam non habito ægræ in discrimen vitæ conjici possint; idque non solùm quoad Hysterica, sed quoad multa Remedia alia: Cujus impræsentiarum instantiam unicam adferam. Fœminæ nonnullæ *Variolis* laborantes *Syrupi è Meconio* usum ferre non possunt, utpote à quo Vertigines, Vomituritiones, & id genus symptomata ad affectus Hystericos pertinentia, accersantur, quibus tamen *Laudanum liquidum* apprimè conveniat. Quod & dum hæc scriberem in Adolescentula Nobili observavi, cui Variolis laboranti cùm sexta, ac septima nocte syrupum dictum exhibuissem, symptomata priùs memorata singula exhibitione ei ingruebant, neque pustularum inflammatio debito modo procedebat; sed cùm in posterum Laudano uteretur, à Symptomatis dictis prorsus immunis erat, faciei tumore, ac pustulis in dies augescentibus, &, quod non minùs læti ominis erat, *anxietas* ista, cum *inquietudine* quadam tàm mentis, quàm corporis, (quæ quasi *paroxysmus Variolarum* solet esse) prorsus tolleretur, quoties Paregoricum hoc propinabatur, ægra mox vires, atque animum exinde recipiente. Hoc obiter.

Atque ita *hysterici Affectus* quoad plurimum sanantur, ut & pleræque *mulierum*, quas appellant,

ob-

obstructiones, at præ cæteris *Chlorosis*, seu *pallidi virginum colores*, uti etiam *mensium suppressiones* qualescunque. Attamen si sanguis usque adeò effœtus fuerit, tantaque proinde spirituum ἀταξία, ut Chalybs præscripta methodo usurpatus malo vincendo par non sit, adeundæ *Aquæ minerales* aliquæ Ferri minera saturæ, quales sunt nostræ *Tunbrigienses*, aut aliæ nuper repertæ. Harum enim virtus Chalybeata, tùm ob insignem quantitatem, qua hauriuntur, tùm etiam ob earundem cum natura convenientiam, intimiùs sanguini permiscetur, & potentiùs morbos expugnat, quàm Ferrum quocunque demum artificio nobilitatum, ut volunt Ciniflones imprudentiores.

Hoc autem præ cęteris inter bibendum observandum; si ęgritudo quęvis ad symptomata affectionis hystericę referenda accidat, hoc in casu per diem unũ, alterumve ęger aquis absistat, donec symptoma illud transitum Aquarum alias impediturum penitus abeat. Etenim tametsi hę Aquæ humoribus agitandis, ac proinde spiritibus confusioni inducēdę minùs aptæ natæ sint, quàm Cathartica, vel lenissima ex Officinis deprompta; aliquantulum tamen idem præstant, quatenus sc. diureticæ sunt; ut taceã quòd sæpe etiam ventrem movent. Quod si ipsæ Aquę humores, ac spiritus exagitando, turbandoque aditum sibimet ipsis præcludant, quo minùs facilè transeant, videant illi quàm importunè agunt, qui medicamenta *purgativa* per harum usum imperant, semel, aut bis in septimana assumenda, vel, quod adhuc ineptius, ipsis Aquis immiscenda præcipiant; Unde fit tàm in his, quàm in aliis aquis mineralibus, ut non solùm non promptiùs, sed & planè tardiùs, ac difficilius eadem operentur.

Hic

Hìc mihi non reticendùm, quod tametsi his Aquis ferrum inesse in principiis solutis nõnullis videatur, (quod idem plane est, ac si *ferrum liquidum* supponamus) nullus tamen dubito, quin eędem nonnisi simplices aquę extent virtute minerę, per quam transeunt, impręgnatę, ac infectę. Quod cuipiam liquidò constabit, si aquę communis congiis aliquot satis magnam vim clavorum veterum ex calceis equinis extractorum infuderit. Sentiet scilicet aquam hanc, cui pulvis *Gallarum*, *fol. Tea*, vel similia fuerint immista, eodem plane colore infici, ac si aqua esset fontis Mineralis. Neque sanè diversos effectus hę aquæ sive artificiales, sive inartificiales (utrum enim mavult, quis appellet) epotę èdent, modò tempore æstivo, atque aere salubri assumantur.

Sed utut hoc sit, si ob contumaciam ejus hic affectus ferreis aquis minus cedat, adeundę sunt *Aquæ calidæ sulphureæ*, quales sunt nostrę *Bathonienses*; atque ęger, postquam tribus auroris continuis eas intus assumpserit, sequenti die *Balneum* ingrediatur, & postero die iterum eas bibat; idem faciendo alternatim per duos menses integros. Etenim tam in his, quam àliis, cujuscunque demum generis sint, hoc sedulo notandum, quod in earum usu eousque ægro persistendum, donec non tantùm levamen aliquale sentiat, sed, quo minus symptomata omnia brevi postliminio revertant, donec omnino convalescat.

Theriaca Andromachi, vel sola, si crebro, diuque usurpetur, magnum est in hoc morbo Remedium. Neque verò in hoc solo, sed in aliis quamplurimis à coloris & Concoctionis, sive Digestionis defectu ortis, omnium fortè potentissimum, quę hactenus nobis innotuere, utut à plerisque fastidiatur, quod & pervulgata sit, & à tot jam sæculis cognita.

Vina

Vina Hispanica Gentiana, *Angelica*, *Absynthio*, *Centaurio*, *Corticum Aurantiorum flavedine*, aliisque corroborantibus infusis medicata, si ad aliquot cochlearia ter in die potentur, admodum conferunt, modò ęgra tenui non fuerit, biliosoque corporis habitu. Profectò vel *Vini Hispanici simplicis* liberalior haustus hora somni aliquot noctibus, meo suasu propinatus Hystericis nonnullis perquam salutaris fuit, cum ex eo robustior universi corporis habitus redderetur, ipsæque adeò fœminæ è Cachecticis vividæ simul, ac vegetæ fierent.

Ad hæc *Peruvianus cortex* eximias, mirandasque vires in sanguine, & spiritibus confortandis, invigorandisque habere nonnunquam deprehenditur; cujus *Scrupulum unum manè*, *& serò* ad septimanas aliquot deglutitum, sanam, firmamque corporis crasin (tam Viris *Hypochondriacis*, quam *Hystericis* Fœminis diu, multumque ægrotantibus, dejectaque jam quasi corporis œconomia) restituisse, ipse observavi. In nullo autem Hystericorum Affectuum genere felicius succedit, quam in illo, quo *Spasmis* afficiuntur fœminæ, nixus edentes fortissimos, & plusquam muliebres, pectora simul ferientes. Interim tamen confitendum est, quod hoc medicamentum non ita certo, crebroque huic malo succurrat, ac *Febribus Intermittentibus*. Quamvis verò (ut id obiter dicam) in harum curatione egregia prętet, ne dicam miracula, dictus Cortex, atque eodem tum ipsi nos libenter utamur, tum Uxoribus, Liberisque usurpandum imperemus, quoties res postulet; sunt tamen, quibus haud minus jam displicet, quod tam certo, subitoque morbos expugnet, quam olim displicebat, quod non nisi nuper his terrarum oris innotuerat. Quo quidem fato tum

Opti-

Optimi quique Viri, tum etiam prestantissima quæque, ac δραςικώτατα Remedia semper fere urgentur. Veruntamen ad hanc notam, seu Lydium Lapidem, indolem nostram licet adductam experiri, atque exinde dignoscere, Hominesne boni simus, an verò probrosi; pro gradu scilicet, quo vel exultamus, vel dolemus, ac ringimus; quoties Publica Res hominum communi aliquo beneficio, ac Numinis favore augetur.

Si quę verò ex remediis supra recensitis minus conveniant, quod temperamento bilioso, ac tenui prędititis sępe accidit, tunc *Diæta Lactea* possit usurpari. Etenim Mulieres aliquot (quod prima statim fronte mirabitur quis) cum Affectibus Hystericis diu conflictatæ, etiam iis, qui omnem Medicorum conatus spreverãt, eluserantque, tandem Lacte solo aliquandiu vescentes convaluere. Atque illæ quidem maximè, quæ ea specie laborabant, quam ego Colicam Hystericam appello, quæ non nisi à Narcoticis potuit deliniri; quibus itaque per intervalla repetendis multum assueverant hæ Fœminæ, dolore recrudescente, ut primum emarcuerit Anodyni virtus. Id verò in hac Curandi methodo pręcipuè mirandum, quod cum Lac frigidum tantum, crudumq; alimentum præbeant, Spiritus nihilominus ejus usu corroborentur, invigorenturque. Nec tamen hoc à ratione abhorrere illis videbitur, qui secum reputaverint, Lac, cùm simplex omnino nutrimentum suppeditet, naturæ minus in coquendo negotium facessere, secus ac solent cibi, ac liquores magis compositi; quodque perfectissimam illam Concoctionem æqualis sanguinis, spirituumque crasis necessariò sequatur. Illud etiam est animadvertendum, quod non nuda Spirituum debilitas per se considerata, sed

eo-

eorũdem debilitas ad ſanguinis ſtatum comparatorum ἀταξίας, quam patiuntur, cauſa ſit. Fieri enim poteſt, ut infanti ſpiritus ſatis firmi, robuſtique ſint pro ſanguinis ratione, qui tamen debitam ad ſanguinem adulti hominis proportionem nõ teneant. Jam verò cùm ex jugi Lactis uſu, & Diæta, quantumvis illa ſit cruda, atque invalida, ſanguis mollior, & tenerior evadat, ſi ſpiritus ab eo nati ſanguinis pares tantum ſint, ſatis benè ſe res habet. Non omnibus tamen contingit, quantumlibet à lacte aliàs juvari potuerint, ea incommoda ſuperare poſſe, quæ primis ferè diebus apportat, quod nempe tum in ventriculo coaguletur, tum etiam viribus corporis in ſtatu conſervandis, ſuſtentandiſque minus ſufficiat.

At verò nihil ex omnibus, quæ mihi hactenus innotuere, adeo impenſe ſanguinem, ſpirituſq; fovet, firmatque, ac diu, multumque ſingulis fere diebus *equo vehi*. Cum enim in hac Gymnaſticæ ſpecie impetus ferme omnis in ventrem inferiorem fiat, in quo vaſa Excretoria (quotquot fæculentiis, in ſanguinis maſſa ſtabulantibus, educẽdis à natura inſtituuntur) ſita ſint; quæ tanta functionum perverſio, aliave organorum naturalis impotẽtia vel fingi poteſt, cui tot ſuccuſſationum millia eodem die ingeminata, idque ſub dio, opem non attulerint? Cujus calidum innatum uſque adeo deferbuerit, ut hoc motu non excitetur, & denuo efferveſcat? Quæ verò ſive præternaturalis ſubſtantia, ſive ſuccus depravatus in aliquo harum partium ſinu recondi poteſt, qui non hoc corporis exercitio, vel in ſtatum naturę conſentaneum perducatur, vel quaquaverſum diſſipetur, elimineturque? Quid quod ſanguis perpetuo hoc motu indeſinenter exagitatus, ac permiſtus quaſi renovatur, ac vigeſcit? Quæ quidem methodus licèt

Fœ-

Fœminis vitæ desidi, atque imbelli assuetis, minùs accommoda sit, utpote quę à motu, maximè in principio, possint lædi, Viris tamen est aptissima, & sanitatem præ cæteris conciliat.

Nostrorum quidem *in Sacris Antistes*, Vir prudentia, atque eruditione celeberrimus, postquam diù studiis intemperantiùs incubuerat, omnesque animi, qui permagnus ei est, atque excelsus, nervos seriis cogitationibus nimio opere intenderat, tandem in *Affectum Hypocondriacum* incidit, quo diutiùs lacessente, omnia corporis Fermenta erant vitiata, Concoctionesque penitùs subversę. Medicamentorum Chalybeatorum tædiũ plus semel devoraverat: Aquas Minerales ferè omnes, cum Catharsi sæpè repetita, fuerat expertus: Uti etiam Antiscorbutica omnium generum, pulveresque Testaceos quamplurimos, sanguinis edulcorationem promittentes. Ita partim morbo, partim medicatione per tot annos continuata, tantùm non fractus, *Diarrhœa Colliquativa* (quæ in *Tabe*, aliisque Morbis Chronicis, ubi omnes omninò Digestiones sunt prostratę, mortem anteire solet) demum corripiebatur. Ubi me tandem cõsuleret, statim mecum reputavi, Pharmacis nullum amplius locum relinqui, cùm tot, tantaque nullo cum fructu jam deglutiverat. Suadebam itaque ob causas suprà memoratas, ut statim se Equo vehendum, curandumque traderet; modico primùm itinere, quale ferre possit valetudo ita infirma, ut nisi judicio valuisset rerum interiora altiùs penetrãte, nec ad tentandum quidem illud exercitii genus potuisset adduci. Rogabam autem, ut quotidie in eo persisteret, donec ex animi sententia convalesceret; majora in die spatia gradatim conficiens, donec tandem ad tot milliaria ascenderet, quot uno die

per-

percurrunt prudentiores, ac moderati Viatores; qui iter longiusculum negotii alicujus gratia susceperũt: Nullo interim sive ad cibos, sive potum, sive etiam aeris temperiem respectu habito, sed ad instar Itinerantis omnia, prout fors dederit, exciperet. Ne longior sim, hanc ille viam incessit, productis gradatim itinerum spatiis, donec tandem ad vicesimum, imò ad tricesimum usque lapidem quotidie vectaretur: cùmque se longè melius habere post pauculos dies experiretur, ipso rei eventu penè mirabili animatus in eodem cursu ad menses aliquàm multos perseverabat, quo temporis spatio plura milliarium millia, quod ipse mihi narrabat, emensus est, donec tandem non convaluerit modò, sed satis validum etiam, vegetumque corporis habitum fuerit indeptus.

Neque magis *Hypochondriacis* prodest hoc exercitii genus, quàm *Tabidis*, *Phthisicisque*, quorum nonnulli mihi sanguine juncti multum terrarum equo vectore peragrantes, ex meo consilio, sanitati sunt restituti; cùm certò sciam me vel Medicamẽtis quantivis pretii, aut alia methodo, quæcunque demum ea fuerit, nihil magis iisdẽ proficere potuisse, quàm si multis verbis hortatus fueram, ut rectè valerent. Neque in levioribus tantùm malis, crebra tussi, & macie stipatis, id remedium obtinuit, sed & in *Tabe* tantùm non deplorata, ubi *nocturnis sudoribus* jam etiam accesserat *Diarrhœa* ista superiùs dicta, quæ Phthisi confectis mortis prænuntia solet esse, atque adeò ut plurimum ultima rerum linea. Verbo dicam. Quantumcunque exitialis *Phthisis* & sit, & audiat, utpote qua intereunt duo ferè Trientes eorum, quos *morbi Chronici* jugulant, hoc tamen sanctè assero, quòd neque *Mercurius* in *Lue Venerea*, neque *Cortex Peruvianus* in *Intermittentibus* efficacio-

ciores extent, quàm in *Phthisi* curanda *Exercitium* jam laudatum; modò æger curet, ut linteamina lecti probè fuerint arefacta, atque etiam ut satis longa itinera emetiatur. Attamen hoc notandum, quod vitæ ἀκμὴν prætergressis multo diutiùs in hoc exercitio persistendum, quàm infra istam ætatem positis. Atque hoc multiplici experientia, quæ vix me fefellit unquam, didici: Et licèt equo vehi Phthisicis pręcipuè conferat, tamen & itinera curru facta mirandos sanè effectus quandoque ediderunt.

Sed ut ad propositum revertar: Hæc est Generalis hujusce morbi curandi ratio, qua causæ originarię, quę est debilior sanguinis crasis, occurritur; ac proinde extra Paroxysmum tantùm locum habet. Quoties verò *Paroxysmus* invaserit, adjuncto quolibet ex pręd ictis symptomate, si tale, aut tantum sit malum, ut inducias ferre nolit, donec sanguine, & spiritibus corroboratis, quasi per ambages sanari possit, confestim ad Remedia *Hysterica* ista confugiendum est, quę odore viroso, ac gravi Spiritus, ut dixi, exorbitantes, ac desertores, in proprias stationes remandant, sive intra corpus sumantur, sive naribus admoveantur odoranda, sive exteriùs applicentur: cujusmodi sunt *Asafœtida*, *Galbanum*, *Castoreum*, *Spiritus salis Armoniaci*, & quicquid est denique, quod odorem tetrum admodum, ingratumque spirat.

Hìc enim quod res est dicam. Quæcunque fœtent, ea omnia Intentioni huic apprimè inserviunt, sive natura, sive etiam ars ea putido odore donavit. Atque, ni fallor, *Spiritus C.C. Sanguinis humani*, *Urinæ*, *Ossium*, ac similium, inde pręcipuas suas vires acquirunt, quòd dum vi ignis præparentur, Empyreuma contrahant tetrum, ac malè olēs, quasi es-

essentiæ eorum intimius annexum. Quod pariter cernitur in fumis à Corio, Pennis, & id genus Animalium partibus, cùm exuruntur, exhalantibus. Etenim id habent commune singulæ Animalium substantię, ut inter exurendum fumum emittant olidũ, & olfactui ingratum; qui si importuno igne affatim eliciatur, ac Organis excipiatur, condensatus is in liquores istos abit, ac convertitur, qui *Spirituum Volatilium* nomine insigniuntur, quique facultates eas facilè reportant, quæ subjectis suis haud primitùs inerant; utpote qui *Ignis* solummodò *Creaturæ* existunt, & singuli eorum eandem planè Virtutem cũ cęteris nanciscuntur, ex quacunque demum substantia (modò *Animalis* ea sit) procudantur, extrahanturve.

Proximo loco animadvertendum est, quod si paroxysmum comitetur *Dolor* aliquis intolerabilis in quacunque demum parte, aut *Vomitio* enormior, aut etiam *Diarrhęa*, tunc prętter Hysterica jam laudata, *Laudanum* in usum revocari debet, quod solum vires habet his symptomatis cohibendis prorsus pares.

At verò in iis doloribus sedandis, qui Vomitiones excitant, cavendum est sedulò, ne illi sive Laudano, sive alio Paregorico mitigentur, non pręmissis debitis Evacuationibus, nisi patientiam ferè humanam omnem vicerint. Primùm, quia tanta nonnunquam sanguinis, & humorum copia est aggesta (maximè in Fęminis sanguineo, & Masculis propriore habitu prędítis) quanta Narcotici vel efficacissimi, ejusque sępiùs repetiti, operationem valeat sufflaminare. Unde in talibus sanguis è brachii venis necessariò est extrahendus, & Catharticum eis propinandum est, antequã ad Laudani usum accedamus;

Hh his

his enim ritè peractis, quod priùs vel in maxima dosi exhibitum nihil proficiebat, jam in dosi mediocri scopum attinget. Deinde quia multiplici experientia edocti sumus, quod quoties ægra paulatim Laudano assueverit, non præmissa evacuatione debita, necesse habuit ob dolorem mox ab evanescente remedii virtute denuo revertentem, Paregoricum rursus ingerere, idque quotidiè annos aliquot continuos, dosi subinde per gradus aucta, ita ut nullo modo jam à Laudano abstinere queat, licèt omnes ab illo digestiones vitientur, & functiones naturales debilitẽtur. Quamvis non sentiam Laudani usum sive Cerebro, sive Nervis, sive Facultatibus Animalibus immediatè nocere. Judico itaque ego, quod expertus loquor, Evacuantia Anodynis debere præmitti: v.g. Viraginibus, & fœminis, in quibus sanguis prædominatur, Vena secanda est, & alvus subducenda, præsertim si non jam à longo tempore paroxysmo fuerint correptæ. Si verò fœminæ debiliores, & quæ temperamẽti à prioribus illis plane diversi sunt, hujuscemodi paroxysmo, & dolore affligantur, atque eodem subinde haud ita pridem laboraverint, sufficiet eorum ventriculos Congio uno, plus minus, lactis Cerevisiati hausto, & mox per vomitum rejecto detergere; dein largam dosin imperare sive *Theriacæ Andromachi*, sive *Electuarii Orvietani*, & cochlearia aliquot liquoris alicujus spirituosi, & gustui non ingrati cum paucis Laudani liquidi guttulis superbibenda.

Quod si ægra jampridem vomuerit, antequam accerseretur Medicus, & metus sit, ne, si Emeticis ulteriùs sollicitetur, in furorem agantur spiritus, & ægræ vires nimium dejiciantur, hoc in casu *Laudanum* sine mora propinari debet, eo dosis modo, nu-

numeroque, quæ symptomatis magnitudinem, ac durationem non tantùm exæquare possit, sed & vincere.

Duo autem hìc præ cęteris diligenter sunt notanda. Primò, quòd cùm semel post evacuationes justas, & necessarias, Laudano uti cęperimus, ea dosi, atque illa toties repetita, sumendum est illud Pharmacum, donec symptoma omninò fuerit debellatum; interjecto tantùm spatiolo inter singulas doses, ut, quid prior præstiterit, antè noscamus, quàm alteram repetamus. Sed de hoc fusiùs alibi egimus. Deinceps dum Laudano morbum aggredimur, nihil prorsus movendum est, nihil evacuandum, cùm vel mitissimum illud Enema è lacte Saccharato possit destruere, quicquid reparaverat Paregoricum, & tàm dolorem, quàm vomitionem postliminio revocare.

Utut verò Dolores, quod jam innuimus, suprà memorati importuni sint in Anodyno efflagitando, tamen Vomitiones enormes & dosin ejusdem longè maximam, & sępissimè repetitam indicant, cùm ab inverso motu ventriculi peristaltico (quo in eo contenta versus inferiora erant protrudēda) remedium Paregoricum priùs eliminetur per œsophagum, quàm opis aliquid afferre queat, nisi post singulas Vomitiones Narcoticum de novo toties quoties iteretur, idque in forma potissimum solida; aut si in liquida detur, vehiculum ita parcum esse debet, ut ventriculum imbuat tantùm, & præ materię inopia ab illo sursum evehi nequeat. v. g. *Guttæ aliquot in cochleari uno Aq. Cinnamomi fortioris*, aut similis. Monenda interim est ægra, ut statim ab assumpto Laudano conquiescat, ac caput præsertim, quantum fieri potest, immotum teneat; quando vel levissimus capitis motus præ cęteris omnibus Vomitionem

provocet, unde medicamenti modo deglutiti jactura fit. Quinimo etiam cessante, & quasi perdomita Vomituritione, expedit Anodyno ad pauculos dies mane, & sero exhibito, ceu injecto fręno, recidivam pręcavere. Quod itidem post dolorem Hystericum Narcotico sedatum, aut Diarrhęam, omnino observari debet.

Atque ita demum methodo jam tradita & *Dolori*, & *Vomitioni* syptomaticis mederi in promptu est; à quibus, cùm aliorum persępe morborum speciem prę se ferant, Medicis facilius imponitur, quàm ab aliis quibuslibet symptomatis, quotquot manum medicam deposcunt, de quo pauca subjungam. v. g. in ista Hysterice Affectionis specie jam descripta, quę *Paroxysmum Nephriticum* imitatur, quis non videt, quanta sit paritas morbi utriusque, & similitudo, tùm quòd pars eadem utrobique doleat, tùm quòd in utroque affectu vomituriant ęgrę, cùm tamen à causis ita ab invicem variantibus pendeant, & tàm impari methodo debeant sanari, ut quod in hoc lędat, in illo juvet, & è contrà? Si enim sive *Calculus*, sive *Arenulæ* Renum substantiam atterentes, dolorem inferant, atque ex partium consensu Vomitionem, nihil ęquè conducet ac pręlarga, & frequens Causę Antecedentis per Phlebotomiam revulsio, tum ut dilatentur, laxenturq; meatus, per quos Calculus excludendus est, Enematis Emollientibus sępenumerò repetitis, aliisque ejus generis remediis internis: Quibus Medicamenta Diuretica, & Lithontriptica addenda sunt. Jam si dicta symptomata à Calculo nùllatenus oriantur, sed à spiritibus Animalibus nimia copia Renes impetentibus (quo in casu Paregorica tantùm indicantur, nec vel Enema è mitioribus, post primas Evacuationes, sine peri-

cu-

culo injicitur,) in quanto vitę discrimine versetur infelix ista, de cujus jam corio luditur, non opus est dicere. Idem potest affirmari de Affectu illo Hysterico, qui *Colicam Biliosam*, vel *Iliacam Passionem* simulat. Hic ubi pro concesso habeatur Affectum istum (licèt indolis omnino sit diversę, imò contrarię) Colicam Biliosam esse, & ab humore acri in viscera per Arteriarum Mesentericarum oscula excreto nasci (in quem errorem dolor intolerabilis, & viridis color, qui in materia cernitur tàm per os, quã per sedem expulsa, Medicum incautiorem, & cogitationibus minus assuetum haud ęgrè perducant) quę methodus tàm commoda, quàm ut in contemperanda, remediorum Refrigerantium, atq; incrassantium ope, humorum acrimonia operam locemus? Atque quo humores è visceribus exterminentur, præter Enemata quotidiana, ut Cathartica frequenter propinemus; inter cętera verò etiam Mercurium dulcem Diagrydiatis permixtum ad pleniorem materię morbificæ eradicationem? Quàm malè autem cum ęgris agatur, quantumque eis periculum immineat, dum huic methodo insistamus, si Affectus, qui Colica Biliosa censetur, re ipsa Hystericus tantùm fuerit, aut Hypochondriacus, nemini non liquet: cùm clamet experientia, quò post primas evacuationes universales (quę humorum putrescentium, quos peperit ἀταξία jam sæpè dicta, quique Anodynis obstaculo esse possint, saburræ amoliendę dicantur) nihil jam restat, nisi ut tumultuantes spiritus consopiamus, donec tandem symptomata evanuerint, atque iis cessantibus opportunè Calybeata imperemus, vel si quod aliud est remedium, quod sanguinem accẽdendo, atque invigorando morbum radicitùs extirpet. Meum non est plu-

rimas, atque ingentes illas calamitates enumerare, quas Fœminis contigisse ipse novi, ubi Colica hæc Hysterica à Bile ortum ducere existimaretur. Verũtamen affirmo Evacuationes sæpè repetitas, quæ quidem in Colica Biliosa omnino indicantur, dolorem, vomitumque non solùm non compescere, sed irritare magis, spirituum sc. perturbationem, quæ vera horum symptomatum causa est, promovendo. Tandemque malum ad menses aliquot prolungatũ, metathesi derepentè in cerebrum facta, desinit in *Spasmos*, à quibus ægra brevi è medio tollitur; idque vel maximè, ubi post alias evacuationes diutius repetitas, suadẽte colore viridi eorum, quæ per os è ventriculo excernuntur, Emeticum fuerit propinatum. Verbo dicam. Si quid ego observando didici, imprimis cavendum est, ne Symptomata Fœminis Hystericis familiaria ab aliis, quos sæpè æmulantur, morbis, diagnosi errante putentur oriri.

Hìc non est reticendum, quòd præter errores jam recensitos, à quibus Fœminæ Affectibus Hystericis obnoxiæ de vita periclitantur, permultæ insuper errore non minus funesto dictis Affectibus multantur ea tempestate, qua hic morbus, licèt sua natura non sit lethalis, tamen vi malorum ἐπιγινομένων, ac subsequentium haud paucas è medio tollat. Exempli gratia: Fœmina teneriori, atque infirmo corporis habitu Infantem parit, cui omnia feliciter, & secundum naturam cedunt: Obstetrix, sive rudis, & imperita, sive jactabunda, & quàm præclarè suo illa munere functa sit palàm ostentans, suadet, ut Puerpera paucis à partu diebus surgat, & se à lecto aliquandiu abstineat, hæc morem gerens, statim à primo corporis motu *Affectione Hysterica* corripitur, & pro ratione, qua morbus inaugescit, *Lochia* primum immi-

imminuuntur, deinde sistuntur penitus; quorum suppressionem prematuram longa symptomatum series excipit: quæ, nisi permagna tàm diligentia, quàm in medendo peritia intercedat, ægram brevi perimunt. Nonnunquam enim *Phrenesi* laborant ex hac occasione, quæ indies efferatior reddita *Spasmos* primùm, dein mortem affert: Si verò mortem evadant, mitiùs aliquantulum insaniunt, quandoque ad ultimum vitæ terminum. Nonnunquam post Lochiorum suppressionem in *Febrem* incidunt, quæ vel in earum, quæ tùm grassantur, Epidemicarum castra transit, vel ab ea sola pendet origine. Adde, quòd iidem Affectus Hysterici, quibus Lochiorum suppressio imprimis debetur, jam magis sæviunt, tanquam ex se denuò nati. Diu est, à quo mihi subiit in mentem, quòd ex eis, quę moriuntur, Puerperis, vix Decima quęque, ut modestè computemus, vel ex eo perit, quòd vires partui necessariç eam defecerint, vel ex doloribus partum laboriosiorem comitantibus; at eo maximè nomine, quòd debito citiùs lecto exurgat, excitatis à motu illo paroxysmis Hystericis, à quibus cùm sistantur Lochia, mox ingens ineluctabilium symptomatum turba ingruit. Quamobrem istis, quæ me audiunt, ubique Author sum, ut ad *diem* saltem *Decimum* usque in lecto se contineant, si modò natura paulò debiliores sint, pręcipuè si *Vaporibus*, qui vulgò dicuntur, jampridem fuerint tentatæ. Præterquam enim quòd ista, qua in lecto fruuntur, quies à malis jam toties commemoratis eas immunes pręstet, non interruptus lecti calor spiritus pariter reficit tùm à pariendi doloribus, tùm ab evacuationibus in hoc casu solennibus exhaustos, fractosque; quinimò & naturæ suppetias fert, atque omnes, quas

 ge-

gestationis tempore mulier congesserat, cruditates digerit, & amolitur.

Verùm, si ab admisso hoc errore quodvis è dictis symptomatis supervenerit, Indicationes Curativæ eò dirigendæ sunt, ut spiritus ab hoc motu jam irrequieti redditi sedentur, & ut *Lochia* rursus fluant, quandoquidem eorundē suppressio horum symptomatum causa sit proxima, atque immediata. Neque tamen huic methodo pertinaciùs insistendum, sed exhibitis aliquandiu remediis, quæ in hoc casu cum successu usurpari solent, si votis ea non respondeant, ab iis temperandum est; cùm neque fortiora hìc locum habeant, neque in mitiorum usu perseverare debeamus, propter attritas, & ferè prostratas Puerperarum ita affectarum vires. Fxempli gratia, ubi primùm Lochia jam supprimi constat, è re fuerit fœminam è vestigio lecto addicere, mox *Emplastrum Hystericum* umbilico admovere, atque quamprimùm *Electuarium* sequens propinandum imperare. Ut ℞. *Conserv. absynth. Roman. & rutæ an.* ℥i. *trochisc. è myrrha* ʒii. *castor. croci Angl. sal. volatil. salis Armoniaci, & assæ fętidæ an.* ʒs. *cum s. q. syr. de* 5. *radicibus, f. Electu. Cap. ad magnitudinem nucis moschat. majoris tertia quaque hora, superbibendo seq. Julapii cochl.* iiij. *vel* v. ℞. *aq. rutę, bryon. comp. an.* ℥iij. *sacchari Cand. q. s. ms. f. Julap.* Atque hæc, si statim à primo suppressionis indicio exhibeãtur, hoc malum plerumque devincent. Sin autem dictis Remediis eousque continuatis, donec tota quantitas assumpta fuerit, Lochia adhuc supprimantur, hoc in casu *Laudanum*, una saltem vice, tentandum. Hìc Laudanum, quantumlibet suapte indole astringat, cum tamen spirituum perturbationem, à qua solennis Lochiorum evacuatio fuerat interrupta, compescat,

pescat, quandoque plurimùm juvare, & *Emmenagogis* nihil proficientibus, Lochiorum fluxum postliminio revocare possit. Commodissimè verò Narcotica una cum *Hystericis*, & *Emmenagogis* propinantur; v. g. *Laudani liquidi guttæ* xiv. *in Aqua Bryoniæ composita*. vel *Laudani in forma solida granũ unum semis cum scrupulo dimidio Assæ fętidæ in Pilulas duas redactum*. Sedulò interim animadvertendum est, quòd si telo hoc semel misso scopum nõ attingamus, nec sequantur Lochia, *Opium* nullo modo est repetendum, ut in aliis casibus fieri solet, ac debet: Etenim si reiteretur hìc Paregoricum, Lochia ita potenter sistet, ut ea nulla deinceps arte provocari queant. Verùm enim verò si & hoc minus succedat (interjecto aliquo temporis spatio, quo certiores simus quid istud præstiterit) ad medicamenta interum ἐμμηναγωγὰ Hystericis permixta redeundum est, & dein ad *Enematis ex Lacte saccharato* injectionem. Verùm quod de *Opio* suprà, hìc de *Enematis* dicendum est; nisi enim primo injectum Lochia educat, nihil prorsus à pluribus est sperandum: cùm unum humores leniter sollicitando, ut fluant Lochia, efficere possit, plura verò eadem aliò divertant. His itaque peractis, (quæ tamen leviter tangenda sunt) tutissimum est, & Prudentis Medici officium, temporis συμμαχίαν præstolari; cum singulo quoque die curationis negotium magis magisque extra aleam ponatur; & si ęgra *Vicesimum diem* superaverit, jam ferè in vado est. Etenim cùm à morbo, quisquis is fuerit, jam diuturniori fœmina aliquantisper respiraverit, viresque quadantenus receperit, eam methodum valebit ferre, quę aptissima videbitur isto malo averruncando, quod à Lochiorum suppressione accreverat: quando remedia ob-

obstinatius ingesta, primis ne hilum promoventibus, tùm etiam spirituum perturbationem, à qua morbus oritur, augere possint, quod sedulò advertendum velim.

Nuper Matrona, tàm natalibus, quàm moribus honestis, ac probis, me sibi Medicum volebat: huic ex modo dicta occasione statim à partu paroxysmis Hystericis affectæ Lochia penitùs defecerant. Conabar medicamentis suprà memoratis eadem protitare; at frustrà, Affectione Hysterica vehementiore omnem opem medicam respuente. Unde, cùm ita demum eam salvam fore prævideream, si nihil prorsus molirer, rem omnem Tempori, Medicorum facilè Principi, ac Coryphęo, committendam censui. Hoc meum consilium ad diem usque Decimum quartum optimè illi cessit; quotidie enim illam invisens, nullo die eam in pejore loco, quàm pridiè fuerat, deprehendi: Post hunc mulierculæ adstantes, quas hactenus à noxa illi sub officii specie inferenda ęgrè arcueram, Maritum impellebant, ut sine mora sanguinem è pede uxoris extrahi curaret: quo facto, Paroxysmi Hysterici adeo invalescebant, ut intra paucas horas Spasmi accederent, & non ita diu posteà, ærumnarum requies, Mors.

Et si fas mihi sit liberè, quæ sentio, effari; jamdiu in ea Hæresi fui, ut arbitrarer me non tantùm in dictis Puerperarum morbis, sed etiam in Acutis omnibus, ubi Curationem ab hac, illave, qua uti placet, methodo certo insecuturam polliceri nequeam, & Viri, & Medici Boni, Probique pulchrè defungi munere, quoties nihil omnino tento, modò ægrum invisens, illum non se pejus habere hoc die, quàm heri habuit, comperiam, nec cras habiturum, quam hodie conjectura assequi possum: Cùm si in ægro

cu-

curando ea methodo incedam, de cujus efficacia nondum mihi certò constet, tàm ab experimento, quod ex eo capturus sum, quàm ab ipso morbo is periclitabitur: Neque ita facilè geminum discrimen effugiet, ac simplex erat evasurus. Quamvis enim impræsentiarum nullum vel incipientis Convalescentiæ signum manifestum se prodat, certissimus tamen sum, morbi Acuti cujuslibet naturam non ferre, ut quis eo semper laboret: ac proindè dies quilibet res ægri magis magisque in tuto collocat, vel saltem Medico ansam præbet, ex qua opportuniùs, ac certiùs morbum feriat, confodiatque, quàm in præcedentibus liceret. Quod quidem uti de Acutorum plerisque verè affirmatur, ita præcipuè de Puerperarum morbis, quibus error vel leviusculus fatalis esse possit; & in quibus ita parùm valeamus naturalem illam Evacuationem regere, à cujus suppressione mala, de quibus diximus, proveniunt.

Cùm verò *Affectus Hysterici* non semper primariæ causæ, spirituum nempe debilitati nativæ, sed adventitię aliquando originem suam debeant, hujusmodi itaque causam, antequam finiam, hìc recensere licet, quæ frequentissimè *Vaporum*, quos appellant, pararia existit. Atque ea est *Fluxus mensium immodicus*, sive in *Puerperio*, sive extra idem invadat. Quoad primam speciem, ea primis diebus post partum laboriosiorem maximè infestat, & longa symptomatum hystericorum caterva stipatur. Et sicuti in primis hisce diebus solùm ingruit, ac urget, ita etiam brevi se proripere solet. Etenim si victus paulò incrassans instituatur, facilè abigitur; cui & sequens potus addi poterit.

Assumatur *aq. plantag. & vini rubri an.* lib. i. *Coq. simul ad tertias, & deindè edulcoretur s. q. sacchari albiss.*

albiss. Cujus, cùm frigescat, capiat lib. i. *bis, vel ter in die.* Interim *Julapium* aliquod *Hystericum*, at satis mite, subinde propinetur, & *nodulus* seq. naribus admoveatur. ℞. *Galbani, & Assæ fœtid. an.* ℥ii. *Castor.* ℥ iss. *sal. succini volatilis* ℨs. *ms. f. nodulus*. Vel ℞. *spir. salis Armoniac.* ℨii. quem sæpius olfaciat.

Quod verò ad hujusmodi *extra Puerperium fluxum* attinet, licèt idem omni tempore fœminis accidere solet, eas tamen paulò ante tempus illud, quo sponte sua omnino menses cessaturi, sæpissimè invadit; circa ætatis scilicet annum 45. si modò temporiùs fluere inceperant, circa autem 50. si seriùs in vita priùs prorumpebant. His, uti dictum, paulò ante totalem eorundem discessum (instar Candelæ jam fere absumptę, deflagratæque, quæ subitò flammam edit insigniorem, mox penitùs disparituram) cum magno impetu affatim excidunt, & ob copiam sanguinis ingentem, qui continuò excernitur, in paroxysmos hystericos ferè continuos miseras dejiciunt. Hìc licèt *Hysterica* tàm interna, quàm externa obiter usurpanda (fortiora devitando, ne fluxum ulterius ea provocent) omnis tamen curationis cardo in menstruis cohibendis vertitur, quæ hunc in modum quàm primùm sistenda.

Mittatur sanguis è brachio ad ℥viii. Seq. mane exhibeatur *potio purgativa communis*, quæ repetenda est tertia quaque die per duas alias vices; & singulis noctibus per totum morbi decursum sumat *Paregoricum ex syr. de meconio* ℥i.

℞. *Conserv. rosar. siccar.* ℥ii. *trochisc. de terra Lemn.* ℨiss. *Cort. granator. & Coral. rubr. præp. an.* ℈ii. *lapid. hæmatit. sang. dracon. & bol. Armen. an.* ℈i. *cum s. q. syr. è Coral. simpl. f. Electuar. de quo sumat ad magnitud. nuc. Moschat. maj. mane,*

ne , & quinta pomerid. ſuperbibendo ſeq. Julapii Cochl. vi.

℞. *Aq. germin. quercus, & plantag. an.* ℥iiii. *aq. Cinnamom. hord. & ſyr. de roſis ſiccis an.* ℥i. *ſpir. Vitriol. q. ſ. ad gratam aciditatem.*

℞. *Fol. Plantag. & urticæ an. q. ſ. contundantur ſimul mortario marmor. & ſuccus exprimatur, qui poſteà clarificetur. Cap. cochl. vi. frigidè ter, vel quater in die.* Poſt primam purgationem applicetur *Emplaſtr.* ſeq. regioni lumborum. ℞. *Emplaſtr. Diapalm. & ad Herniam an. part. æqual. mſ. extendatur ſuper Alutam. & f. Emplaſtr.*

Diæta refrigerans, incraſſanſque imperanda, niſi quòd è re erit ſemel, vel bis in die Vini Clareti hauſtulum Ægrę indulgere, quod etſi minùs conveniat, in quantum ebullitionem ciere aptum natum ſit, ad vires tamen refocillandas concedi poſſit. Atque hæc quidem methodus, ut fęminis hoc modo affectis apprimè proficua ſit, ita eadem iis, quibus *Abortus* periculum imminet, non minùs confert. Atqui Cathartica, & Succi hìc omittantur.

Eſt & alia, etſi minus frequens, affectuum hyſtericorum cauſa: nempè poſt partum laborioſiorem *Uteri procidentia*, magnam hujuſmodi malorum Iliada ſecum trahens, quæ tamen cito, ac facilè hoc modo ſanatur. ℞. *Cort. quercus* ℥ii. *Coq. aq. font.* lib. iiii. *ad* lib. ii. *ſub finem addendo Cort. granator. contuſ.* ℥i. *roſar. rubr. flor. granator. an. M.* ii. *deinde adde Vini rubri* lib. ſs. *Colatura ſit pro Fotu, qui cum pannis laneis parti affectæ admoveatur manè horis duabus, antequam è lecto aſſurgat, & nocte poſt decubitum, donec ſymptomata penitùs evanuerint.* Sed de his plus ſatis.

Habes tandem, Humaniſſime Vir; eorum ſummam,

mam, quæ à me in hujusce morbi sive Historia, sive Curatione hactenus fuerint observata. Restat, ut si quid fortè peccaverim, ista minus quàm oportuit accuratè describens, veniam à te petam: tùm ut opellam hanc, eo animo exaratam, ut gratias tibi referrem, quòd alia nostra conamina, qualia qualia illa fuerint, tuo calculo probare haud dedigneris, ęqui, bonique consulas, Quę quidem Gratulatio mihi ita rarò obvenit, ut vel nihil prorsus ab hominibus sim promeritus, vel candidi, ingenuique isti, quos ea mentis pręstantia natura effinxit, ut grati esse norint, perpauci sunt; Vix totidem, quot *Thebarum portæ, vel divitis ostia Nili*. Quo non obstante pergo adhuc, imò & pergam, in ediscenda, promovendaque quoad potero Methodo Curandorum morborum, atque iis, qui me minus in Praxi valent (si qui sunt ejusmodi) instruendis. Famæ meæ interim arbitrium penes alios sit. Æqua enim lance, & scrupulosè expendens, Hominesne juvare præstet, aut ab iisdem celebrari, prius illud præponderare comperio, & maximi sanè momenti esse ad Animi Tranquillitatem; Famam verò, populique halitum pluma leviorem, aut bulla, atque umbra insomnii magis evanidum. Quod si opes ejusmodi nominis celebritate partæ majus aliquod pondus habere videantur, fruantur illis per me licet, qui jam corraserint; Meminerint tamen Mechanicorum nonnullos, artes vel sordidissimas exercentium, uberiorem quotidiè quæstum facere, & majorem Auri, Argentique vim posteris legare; neque tamen in hoc Brutis Animalibus superiores evadere; qui sibi, suisque pro sua indole prospiciunt; &, si recta ex animi arbitrio, & virtute nata excipiamus (quorum non est capax Brutorum natura) hos planè exe-

exęquant Belluę, imò & alios, qui non eum ſibi vitę ſcopum proponunt; ut proſint quam plurimis. Commendatum me habeas, rogo Viro ſagaci, & eruditiſſimo Domino D. *Kendrick*, tibi, mihique amiciſſimo; utpote cui debeam quod tuum in me ita propenſum animum reſciverim, eamque, qua me complecteris, amicitiam, eo internuncio, didicerim. Conabor quantum in me eſt, mutuas officiorum vices reddere, & par pari referre, utpote qui ſim jure meritoque, Vir Digniſſime,

Londini,
Jan. 20. 168½.

Tibi Devinctiſſimus, Tuique ſemper ſtudioſiſſimus

THOMAS SYDENHAM.

TRA-

TRACTATUS
DE PODAGRA,
ET HYDROPE,
PER
THOMAM SYDENHAM,
M. D.

Non fingendum, aut excogitandum, sed inveniendum, quid Natura faciat, aut ferat. Bacon.

Doctissimo Viro

THOMÆ SHORT, M. D.

Coll. Med. Lond. Soc.

EN *tibi, Humanissime Vir, Tractatulum de Podagra, & Hydrope, loco spissioris voluminis, quod animo destinaveram; Historiam intelligo Morborum Chronicorum, eorum maximè, circa quos mea Praxis potissimùm versata est. Cùm verò omnem cogitandi vim, atque omnes nervos his rebus plùs satis intendendo atrociorem podagræ paroxysmum mihi* ac-

accersiverim, quam quo aliàs, ut puto, fueram mulctandus, res ipsa monebat, ut has lucubrationes vel invitus ponerem, & mihi tandem ipse consulerem, hos tantùm morbos duos quadantenus expedivisse contentus. Quoties enim ad hæc studia me recipiebam, toties & Podagra recurrebat. Hoc itaque operis, quale quale demum id est, accipere digneris, quod Tibi duabus potissimum de causis dicandum censeo. Primùm, quod earum, quas jam olim in publicum dedi, Observationum, à quibusdam despectarum, utilitatem aliquam, non tantum me coram atque in os, sed etiam coram aliis agnoscere, atque asserere nullus dubitaveris. Deinde quod ex aliqua consuetudine, quam mutuam habuimus, Consilia in commune pro Ægrorum commodis conferentes, Ego tuum Genium deprehenderim ad Praxin Medicam apprime factum: quodque tametsi doctrina omnis generis inclarescas, Te tamen natura ad eas potius subtilitates determinaverit, quę è praxi nascuntur, quam ad inanes speculationes: quæ duo haud minori intervallo à se invicem distant, quam Sapientum res seriæ, ac maximi momenti à puerulorum ludo, ac crepundiis disterminantur: Et fortasse (nisi me fallit observatio mea) perraro in eodem subjecto conveniunt. Quæ tua sagacitas juncta opportunitati, quam tibi suppeditavit ingens Medicandorum copia ad Experimenta stabilienda, Te ad Artis nostræ fastigium evexit: Et morum comitas versus omnes haud vulgaris existimationem, quam nactus es, facile tuebitur. Si quæ hic disserui, neque tibi, cui ista inscribo, nec paucis illis, ac spectatæ probitatis viris, quos amicos habeo, vitio dari possint, haud multum alios morabor, qui nulla alia de causa mihi infensissimi sunt, nisi quod aliter tam de ipsis morbis, quam de eorum Curationibus sentiam,

atque illi sentiant. Quod ut ita non fieret, penes me nullo modo fuit, quando sic à natura factus, atque dispositus sim, ut quod temporis alii libris legendis, id ego omne meditationi impendere soleam, neque tam quæram, an alii eadem mecum asserant, quam utrum, quæ ego trado, cum veritate consentiant: utpote qui rumores, & vulgi plausum haud magni faciam. Et sane quid tanti est, si officio Civis Boni strenue perfunctus, & publico commodo etiam cum privato damno inserviens, nullam tamen exinde gloriam reportem? Cum si rem recte perpendam, consulere Existimationi meæ, qui jam senex sim, brevi perinde erit, ac si Non enti consuluissem. Quid enim mihi post obitum prodesse queat, ut octo Elementa Alphabetica in istum ordinem redacta, ut nomen meum componant, eorum linguis jactentur, qui non magis aliquam mei Ideam animo possint effingere, quam ego jam queam concipere, qualesnam tandem illi futuri sunt, qui omnes & mortuos prioris sæculi ignorabunt, & aliis tum dialectis, tum moribus utentur, pro rerum humanarum omnium inconstantia, ac vicissitudine? At quorsum ego de aliorum judicio sollicitus sim? Si meo aliquo conatu in promovenda & Morborum, & eorundem Curationum scientia aliquantulum promeritus fuerim, haud diu ista laude fruar: Atque è diverso, si cui minus placuerint mea scripta, vix puto me alia additurum, cum non patiatur ratio sanitatis meæ, ut mundo ulteriores, rem medicam tractando, molestias facessam. Et profectò, vel in hoc Tractatulo, quem jam edo, cum manus tremula calamum regere nequiret, operam mihi commodatam ab amicissimo Viro Domino Joanne Drake, Baccalaureo in Medicina ex Æde Christi apud Cantabrigenses, gratus agnoscere debeo: Quem quidem virum & nativus morum candor, & vitæ inte-

te-

tegritas amicum perquam exoptabilem, Animi vero dotes tam à natura ſubminiſtratæ, quam ſtudio excultæ Humano generi utilem admodum reddent, & beneficum, ubi eam Artem exercere placuerit, quam ita probe callet. De cætero rogandus es, Vir Spectatiſſime, ut huic meo in te officio, ſi permoleſtior fuerim, veniam concedas: quod tamen non aliunde naſci exiſtimes velim, quam ex illo honore, & obſequio, quibus te meritò, atque ex animo proſequitur

Tibi Addictiſſimus

Tuique obſervantiſſimus

Londini, Maji 21.
1683.

THO. SYDENHAM.

DE PODAGRA.

PRoculdubio æſtimabunt homines, vel morbi, de quo agimus, naturã δυσνόητον, ac fere incomprehenſibilem eſſe, vel me, quem jam ab annis triginta quatuor vexavit, ingenii tardiſſimi, ac prorſus hebetis, cum meæ tam de ipſo morbo, quam de ejus curatione obſervationes ita parum votis reſpondeant. Utut tamen ſe res habeat, ego bona ſaltem fide tradam, quæ hactenus reſcivi omnia, difficultates, ſalebraſque, ſive rationem morbi ipſius, ſive curationis methodum ſpectantes, Tempori, Duci veritatis, evincendas, complanandaſque relinquens.

Podagra eos plerunque ſenes invadit, qui poſt-

quam meliores vitæ dies molliùs, ac delicatiùs transegerint, Epulis lautioribus, vino, aliisque liquoribus spirituosis liberaliùs indulgentes, tandem ob pigritiam ætatis ingravescentis semper comitem, ea corporis exercitia penitùs omisere, quibus juvenes assueverant. Ad hæc, isti, qui huic morbo sunt obnoxii, Crania habent grandiuscula, Habitu corporis ut plurimùm sunt pleniori, humido, & laxo, & constitutionem habent omnes luxuriantem, virosamque, ditissima, atque optima vitæ stamina.

Non quòd Podagra eos solùm adoriatur, qui crasso,& corpulento habitu donantur,cùm aliquando etiam, etsi rariùs, graciles, & macilentos invadat;neque quòd hic morbus in omnibus senium prę stoletur:quandoque enim etiam ætate florentes corripit, quoties scilicet infelicia morbi semina à parentibus, quasi ex traduce acceperint; vel si hoc non fuerit, immodicæ Veneri præmaturiùs indulserint, aut exercitiis omnino valedixerint, quibus priùs etiam vehementioribus utebantur; edaciores insuper fuerint, & liquores spirituosos immoderatiùs hauserint,postea derepente ad liquores tenues, & refrigerantes se contulerint.

Si quem non nisi jam senio confectum primùm adoriatur, nunquam posteà vel tàm statas habet periodos, vel tam immaniter sævit, quàm si juniorem occupaverit; tùm quòd vita ut plurimum elabitur, antequã morbus naturalibus Symptomatis stipatus ad ἀκμὴν pervenerit,tùm etiam quia Colore nativo,& vigore corporis imminutis, nec ita jugiter, nec vehementer in Articulos displodi potest. At si quem maturiùs lacessat, quamvis nec sedem adhuc figat, nec eum ita malè tractet, sed incerta periodo pro data ansa ingruat, leviter ad paucos dies torquens, & nul-

& nulla methodo invadens,recedensque;sensim tamen castrametatur, legem sibi ponens, typumque præformans, tàm quoad anni tempus, quo arma quotannis movebit, quàm quoad paroxysmi durationem: ad hęc ferociùs quàm primo insultu debacchatur.

De hoc morbo,dum ita regulam, typumque servat, libet primò disserere: posteà de ejusdem Phęnomenis Anomalis, atque incertioribus,quoties scilicet vel præpostero inidoneorum Medicamentorũ usu de statu suo dejectus fuit, vel ob subjecti debilitatem,& languorem, ad propria,& genuina Symptomata nequit assurgere. Quoties itaque *Regularis* est *Podagra*, hoc ferè modo Ægrum aggreditur. *Januario* exeunte, aut incipiente *Februario* derepentè,& nulla ferè præsensione antecedẽte ingruit, nisi quòd ventriculi cruditate,atque ἀπεψία ad septimanas aliquot æger laboraverit; corporis insuper intumescentia quasi ventosa,& gravitate,quæ indies augetur; donec tãdem detonet Paroxysmus; quem paucis diebus præit torpor,& quasi flatuũ descensus per femorum carnes, cum affectione σπασμοειδεῖ, tùm etiam pridie Paroxysmi Appetitus voracior, non tamen naturalis. Sanus lecto, somnoque committitur, Hora verò secunda post mediam noctem excitatur à dolore pollicem pedis ut plurimum occupante, quandoque verò Calcaneum, Suram, aut Talum: Hic dolor eum refert, qui ossium dictorum dislocationem comitatur,cum sensu quasi aquę tantùm non frigidæ partis affectę membranis affusę. Mox sequitur Rigor cum horrore, & Febricitatione aliquali. Dolor autem hic primo remissior gradatim intenditur (& pari passu Rigor, atque Horror recedunt) idque in singulas horas, donec tandem

ſub noctem ad apicem pervenerit, ſe ad varietatem oſſiculorum Tarſi, & Metatarſi, quorum ligamēta obſidet, perbelle accommodans, nunc tenſionem violentam, vel ligamentorum iſtorum dilacerationem, nunc morſum canis rodentis, quandoque preſſuram, & coarctationem exprimens: ad hæc, ita vivum, exquiſitumque habet ſenſum pars affecta, ut nec linteorum ſuper incumbentium pondus, nec cubiculi à fortiori ambulatioue concuſſionem ferre valeat. Atque hinc fit, ut nox nō tantum in cruciatu tranſigatur, ſed etiam cum irrequieta partis affectæ hac iſtac rotatione, & mutatione ſitus quaſi perpetua. Neque minor eſt totius corporis jactatio inceſſans, quæ ſemper Paroxyſmum, maxime verò accedentem, comitatur, quam torti membri agitatio, & dolor. Hinc etiam mille conamina, ſitus tum ipſius corporis, tum membri affecti mutatione aſſidua, doloris ſedationem incaſſum exambiunt: quę tamen non contingit ante horam ſecūdam, tertiamve matutinam (decurſo ſcilicet Nyctemeri ſpatio à primo appulſu Paroxyſmi) quo tempore æger poſt materiæ peccantis modicam digeſtionem, & difflationem aliqualem, ſubitò à dolore reſpirat; licèt hanc ille liberationem iſti membri affecti poſituræ, qua poſtremò uſus erat, immeritò acceptam referat. Jam leni madore perfuſus ſomno concedit, à quo evigilans, dolore multum imminuto, partem affectam tumore recenter occupatam cernit; cum ſolum antehac (quod in omnibus Podagricorum Paroxyſmis ſolenne eſt) inſignior intumeſcentia venarum membro vexato intertextarum ſe in cōſpectum dederat. Sequente die, forte etiam ad biduum, triduumve, ſi materia Podagræ generandæ apta fuerit copioſior, dolet nonnihil pars affecta, idque vehemen-

mentius die jam advesperascente, levatur autem sub Galli cantu. Intra paucos dies, alter pes eodem dolore torquetur, quo is, qui prior doluit, vel si prior iste jam dolere desierit, debilitas, quæ eum infirmaverat, mox evanescit, tam viribus, quam integra sanitate isti pedi statim restitutis, perinde ac nunquam laboraverat, si modò dolor pedem nuper tentatum ferocius lancinet. Nihilominus easdem hìc excitat Tragœdias, quas prius in altero pede, tam quoad doloris vehementiam, quam durationem. Quandoque etiam primis morbi diebus cum materia peccans adeò exuberat, ut ei capiendæ pes unus impar sit, utrosque simul pari vehementia fatigat: sed ut plurimum pedes successive, uti diximus, aggreditur. Postquam utrumque pedem exercuerit, qui sequuntur Paroxysmi, abnormes sunt, tum quoad tempus invasionis, tum etiam quoad durationem: hoc tamen ubique servant, quod dolor noctu recrudescat, manè verò remittatur. Atque ex serie horum *Paroxysmulorum* (sit verbo venia) constat Paroxysmus, qui dicitur Podagræ, diuturnior, breviorque pro ęgri ætate. Neque enim censendum est, quoties quis cum hoc morbo ad menses duos, vel tres fuerit conflictatus, unum illum Paroxysmum fuisse, sed seriem potius, & catenam Paroxysmulorum, quorum posterior quilibet priore & mitior fuit, & contractior, donec tandem materia peccante prorsus absumpta, æger pristinam obtinuerit sanitatem: quod in vegetioribus, & iis, quos Podagra rariùs invisit, diebus sæpe quatuordecim fit; in senioribus, atque iis, quos sæpius afflixit, duobus mensibus; iis verò, qui vel annis, vel diuturniore morbi mora fractiores jam sunt, non prius valedicit, quam æstas jam adultior eam fugaverit. Ad quatuordecim primos dies Urina

coloratior est, quæ post separationem sedimentum rubrum, & quasi arenulis refertum deponit; nec æger ut plurimum, nisi tertiam potulentorum, quę assumpsit, partem per vesicam reddit; Alvus item ad dictos primos ferè dies constipata est, Appetitus prostratior, Rigor totius corporis sub vesperam, partium etiam non affectarum gravitas, & molesta sensatio integrum Paroxysmum comitantur. Recedentem Paroxysmum excipit pedis affecti pruritus vix ferendus, maximè inter digitos, unde decidunt furfures, & pedes ipsi quasi ab epoto Veneno desquamantur. Morbo jam discusso, ægri tum ἀνεξία, tum Appetitus redeunt pro rata doloris, quo sęviebat Paroxysmus nuper elapsus, & in eadem proportione servata vel acceleratur, vel differtur sequens Paroxysmus. Nam si hic ultimus ægrum pessimè multaverit, sequens Paroxysmus nonnisi anno ad idem punctum revertente denuo accedet.

Atque hoc se habet modo Podagra Regularis Phęnomenis genuinis, propriisque se ostendēs. Cum verò vel ab indebita medicatione turbatur, vel ob diuturniorem morbi pertinaciam, corporis substantia quasi in morbi fomitem pervertitur, neque par est natura eidem, methodo consueta, eliminando, Phænomena multum sunt diversa à jam descriptis. Nam cum hactenus dolor pedibus tantum fuerit infestus (qui peccantis materiæ sedes sunt genuina, quę cum alias quaslibet partes occupat, certissimum est vel morbi methodum inversam esse, vel corporis vigorem paulatim non imminutum) jam itaque manus, carpos, cubitus, genua, aliasque regiones occupat, ea jam, sicut pedes olim solebat, discrucians. Quandoque enim unum, pluresve digitos distorquens, fasciculo *radicum Pastinacæ* similes eos

red-

reddit, motu paulatim privans, tandemque concretiones circa Articulorum ligamenta tophaceas generans, quæ Articulorum cuticulam, ipsamq; cutem destruens, nudos *tophos*, *cretam*, vel *oculos Cancrorum* æmulantes, acicula eruendos, exhibet conspectui. Nonnunquam materia morbum committens Cubitis impacta, tumorem subalbum excitat ferè ad ovi magnitudinem, quę sensim inflammatur cum rubore. Est ubi Femur occupans sensum exhibet quasi ingentis ponderis appensi, sine dolore tamen notabili; at genu exinde petens id acriùs urget, motum omnem inhibens, ut quasi clavo transacto lectulo affixum ne latum pilum à loco, in quo est, se queat dimovere. Et quando vel propter totius corporis inquietudinem huic morbo ita familiarem, vel urgente necessario aliquo vitę officio, æger aliorum opera est movendus, omni cautela opus est, ne fortè vel minima motus contrarietas dolorem accersat, qui eo tantùm nomine potest tolerari, quòd confestim evanescat. Quæ quidem corporis latio ita cautè, & delicatè peragenda, haud exigua pars est ærumnarum, quibus Podagra oneratur: Dolor enim vehementior non per omnem Paroxysmum extenditur, si modò pars affecta omnino quiescat.

Cùm Podagra antehac non nisi exeunte hyeme soleret invadere, post duos, tresve menses pro more recessura; jam per annum integrum vexat ægrum, demptis duobus, vel tribus mensibus calidioribus, atque æstivis. Et quod insuper est observandum, quemadmodum *Paroxysmus* major, sive *Generalis* jam protractior, quam olim fuerat, inveniatur; ita etiam *Paroxysmi* isti *particulares*, ex quibus Generalior componitur, singuli diutiùs sæviunt: cùm enim antehac particulares isti non ultra unum, alterumve

diem

diem excruciarent; jam ubicunque ſedem figant, maximè ſi pedes, vel genua occupaverint, non ante diem decimumquartum caſtra movent: Primo ad hæc, aut ſecundo poſt appulſum die, æger præter dolorem, aliqualem etiam ægritudinem patitur, atque ſimul omnimodam Appetitus proſtrationem.

Poſtremò, cùm, antequam malum uſque adeo incruduerat, æger non ſolùm longioribus frueretur Paroxyſmorum intervallis, ſed etiam durante iſta intermiſſione rectè valeret tàm artubus, quàm reliquo corpore, facultatibus ſingulis naturalibus officio ſuo debitè fungentibus; jam artus habet ferè undequaqne contractos, atque impeditos, ita ut quamlibet ſtare poſſit, fortè etiam aliquantiſper procedere, greſſu tamen ita claudicante, ac permoleſto prorepit, ut etiam cùm ambulet, quieſcere videatur: & ſi ultra vires ambulare perſtiterit, quo pedibus rectiùs valeat, quanto magis ipſos ambulando confirmat, & dolori excipiendo minus obnoxios reddit, tanto morbi fomes, nunquam per hoc omne intervallum perfectè diſſipatus, viſceribus periculoſiùs imminet, cùm in pedes ita liberè nequeat effundi: qui hoc morbi tempore vix unquam doloris ſunt expertes, ſed ſenſatione aliqua plus, minuſve moleſta perpetuò tentantur.

Quinetiam multis aliis ſymptomatis infeſtatur æger, ut venarum Hæmorrhoidalium dolore, Ructu nidoroſo cibi jam manducati, & in Ventriculo putreſcentis guſtum referente, quoties vel aliquid è Dyſceptis aſſumpſerit, vel eam tantùm cibi quantitatem, quę ſano competit. Appetitus languet, uti & totum corpus præ inopia ſpirituum. Denique ideo tantùm vivit, ut calamitoſus ſit, & miſer, nō ut vitæ dulcedine vel minimum fruatur. Urina, quam priùs

co-

coloratiorem, maximè in Paroxyſmis, & in pauca quantitate ſolebat reddere, jam illam tàm colore imitatur, quàm copia, quæ in *Diabete* excernitur. Dorſum, aliæque partes moleſtè pruriunt, maximè ſub horam ſomni.

Id etiam in hoc morbo, quoties jam confirmatior eſt, incommodi accidit, quod ab Oſcitatione, imprimis verò matutina, ligamenta oſſium Metatarſi vehementer convelluntur, cum ſenſu quaſi coarctationis, vel compreſſionis fortiſſimæ à manu valida. Quandoque etiam nulla oſcitatione præcedente, æger jam ſe ſomno committens, ictum quaſi clavæ Metatarſum confringentis derepente perſentiſcit, unde cum ejulatu expergiſcitur. Tendines Muſculorum, quę tibias ſuffulciunt, ſubinde ſpaſmo corripiuntur ita acri, & violento, ut dolor, quem excitat, ſi vel tantiſper duraret, omnem humanam patientiam dejiceret, vinceretque.

Poſt multos, diroſque cruciatus, & carnificinam diuturniorem, ceu pignus miſſionis, quam mors jam in propinquo ſtans mox eſt datura, Paroxyſmi ſubſequentes ægrum quoad dolorem clementiùs tractant, (natura partim ab onere materiæ peccantis oppreſſa, partim ob ſenium eandem in corporis extremitates jugiter, ac ſtrenuè relegare non amplius valente) ac loco doloris conſueti, ægritudo quædam cum dolore ventris, laſſitudo ſpontanea, quandoque etiam propenſio ad Diarrhœam superveniūt. Hæc ſymptomata, dum vigent, artuum dolorem leniunt, quæ pariter evaneſcunt, quoties articulos dolor fatigat: atque ita nunc dolore, nunc ęgritudine quaſi alternatim laceſſente, Paroxyſmus lōgas moras nectit. Animadvertendum eſt enim, quòd ubi quis ad multos annos Podagra laboraverit, dolor

ſin-

ſingulis Paroxyſmis gradatim imminuitur, tandemque ægritudine potiùs conficitur, quàm dolore. Quem enim in his patitur dolor, quamlibet ſint productiores, vix ad decimam partem ejus aſsurgit doloris, quem pati ſolebat, cum viribus eſſet magis integris. Nihilominus hæc ipſa morbi inclementia penſabatur ut plurimum longiore intercapedine, quæ paroxyſmo intercedebat; tum ſanitate, qua interea ſatis commoda utebatur. Namque hoc in morbo dolor amariſſimum eſt naturæ pharmacum, qui quo vehementior eſt, eo citiùs præterlabitur Paroxyſmus, atque inſuper & longior erit intermiſſio, & magis perfecta, & vice verſa.

Neque tamen dolor, claudicatio, atque impeditus partium affectarum motus, ægritudo, aliaque ſymptomata jam deſcripta, hujuſce morbi tragœdiam abſolvunt: *Calculum* inſuper *Renum* in quamplurimis parit hic affectus, tum ex eo, quòd æger diu ſupinus recumbat, tùm etiam, quod ferientur Organa ſecretoria à debitis ſibi functionibus; ſive etiam, quòd Calculus ejuſdem materię morbificæ in genere portio quædam ſit, quam ego litem non dijudico. Quęcunque verò ſit hujus mali origo, nonnunquam ægri animum mœſtiſſima interpellit contemplatio, Calculuſne, an Podagra immitior ſit. Quandoque etiam Calculus lotii per meatus urinarios in Veſicā tranſitum impediens ægrum de medio tollit, lentas Podagrę moras haud amplius expectantem.

Nec ſatis eſt ægrum ita miſeris modis dilaniari, ut nec ſui jam fuerit compos, alienę opis prorſus indigens, ſed & hic accedit miſeriarum cumulus, quod durante Paroxyſmo, animus etiam ceu contagio afflatus, eo uſque corpori compatitur, ut haud facile ſit dictu, utro horum ęger calamitoſiùs doleat.

Non

Non enim rectiùs Podagræ, quàm iracundię, Paroxysmus omnis dici potest; cùm mens,& ratio usque adeò ab infirmato corpore enerventur, ut vel levissimo affectuum motu impellantur, & vacillent: unde non magis ipsi, quàm aliis gravis est. Quid quod & cæteris quoque passionibus est obnoxius, timori videlicet, sollicitudinique, atque aliis id genus? A quibus pariter torquetur, donec, morbo evanescente, animus quoque pristina tranquillitate recepta una convalescet.

Tandem æger (ut funestissimi hujus morbi Catastrophen semel expediam) visceribus à Materiæ peccantis incubatu, complexuque ita læsis, ut Secretionis organa non amplius suo munere fungi queant, unde & sanguis quasi limo,& fæculentiis refertus stagnat, & materia peccans non jam, ut olim solebat, in corporis extremitates disploditur, atque rejicitur, tandem inquam ὁ τρὶσ-ἄθλιος vitam afflictissimam, & jam diu non vitalem cum morte ęrumnarum requie feliciter commutat.

At verò (quod mihi, aliisque, licèt tam fortunę, quàm ingenii dotibus mediocriter instructis, hoc morbo laborantibus solatio esse possit) ita vixerunt, atque ita tandem mortem obierunt magni Reges, Dynastę, Exercituum, Classiumque Duces, Philosophi, aliique his similes haud pauci. Verbo dicam, Articularis hicce morbus (quod vix de quovis alio affirmaveris) Divites plures interemit, quàm pauperes, plures sapientes, quàm fatuos, Natura quasi digito monstrante, quàm parum iniqua sit omnium Parens,& Arbitra, quàm Partibus non studeat; cùm eos, quibus alicubi defuit, alio aliquo bonorum genere cumulatiùs ditare soleat; profusiorem verò erga alios munificentiam æqua malorum parte admix-

mixta diluat, & contemperet: Adeò ut ubique gentium rata ſit lex, atque inviolabilis, nullum hominem, vel ex omni parte beatum, vel per omnia miſerum, ac calamitoſum poſſe inveniri, ſingulos autem utramque experiri ſortem. Quæ Boni, atque Mali contemperatio, fragilitati noſtrę, & mortalitati ita propria, nobis fortaſſe apprimè conducit.

Podagra Fœminas perrarò infeſtat, eaſque non niſi jam Vetulas, & Viragines, ſeu corpore maſculorum habitum æmulantes. Graciliores, quę vel in adoleſcentia, vel conſtanti ætate ſymptomata patiuntur Podagram mentientia, ea ipſa vel affectibus Hyſtericis, vel Rheumatiſmo, quo jam olim laborarunt, & cujus fomes non ſatis initio fuerat eliminatus, accepta referunt.

Neque Pueros, neque Juvenibus minores Podagra vera, atque genuina vexatos hactenus obſervavi: Nõnulli tamen mihi noti ſunt, qui priuſquam eam ętatem attigiſſent, leviculam aliquam quaſi vellicationem pręſenſerant; quorum nempe Patres etiam tũc hoc morbo tenerentur, cùm iis generandis operam darent. Atque hìc explicit morbi hujus Hiſtoria.

Omnes animi nervos variis hujuſce morbi Phænomenis contemplandis acriter intendens, illum Απεψίᾳ, ſeu labefactatę, tam in partibus, quam ſuccis corporis univerſis Concoctioni ortum debere exiſtimo. In iſtis enim, qui huic morbo ſunt obnoxii, cùm jam vel ætate fuerint confecti, vel effrænata morum licentia ſenectutem pręmaturiùs accerſiverint, Spiritus Animales per totum corpus deficiunt, immodico functionum in Juventutis calore vegetiſſimarum exercitio conſumpti; verbi gratia, præpropero, nimioque Veneris uſu, inſanis, improbiſſimiſque laboribus, quibus ardenter, atque indefeſſè

vo-

voluptatibus inserviunt, & his similibus. Accessit etiam, sive ab annis, sive ab inertia, exercitiorum corporis, quibus olim assueverant, intermissio, vel cessatio repentina (quorum usu tum sanguis invigoratior, tum partium tonus firmior, & constantior solebat reddi) unde jam corpus flaccescit, & Concoctiones non amplius rectè promoventur; è contra verò, succorum corporis recrementa, quæ talium exercitiorum ope prius excernebantur, dehinc in Vasis, ceu morbi seminium, reconduntur. Nonnunquã & studium, seu Meditatio de re quapiam seria, ac diuturna malum auxit, quo scilicet spiritus defæcatiores, & magis volatiles à concoctionum penso, quod debuerant absolvere, nimiũ avocantur. Adde, quod huic morbo obnoxii non solum ciborum in genere fere sunt appetentiores, sed & eorũ maximè, qui difficillime ventriculo cedunt; quos cum haud parcius devorent, quam tum solerent, cum exercitiis uterentur, non jam iis digerendis pares sunt. Neque tamen dicta voracitas, & liberalior ciborum ingestio ita frequenter (licèt id haud raro contigerit) Podagræ viam stravit, ac vesana, & immoderatior vini compotatio, unde fermenta Coctionibus variis dicata penitus prosternuntur, præcipitantur ipsæ Coctiones, & Spiritus naturales ab halituum adventitiorum copia subjugantur, disperguntúrque. Jam verò cum uno, eodemque tempore & Spirituum (qui Coctionis instrumenta sunt) vigor imminuatur, atque insuper ingens humorum colluvies sanguinem opprimat, omnino necesse est, ut singulæ Coctiones haud rite peragantur, dum ita obruuntur singula viscera, unde Spiritus jamdiu fatiscentes nunc etiam suffocantur: Nam si à sola spirituum debilitate penderet hic morbus, Infantes, Fœminas, atque eos,

quos

quos ægritudo diuturnior maceravit, pariter invaderet; cum fere virosissimos quosque adoriatur, & robustissimis naturæ principiis preditos; quos tamen non aggreditur, donec caloris, & spirituum naturalium defectum, sive declinationem, humorum quoque congestio excipiat, à quibus simul junctis concoctiones vitiatæ pervertuntur.

Porro ut Causarum, quas enumeravimus, singulæ Indigestionem promoverant, ita earum pleræque laxitati Habitus & Musculorum corporis procurandæ nonnihil contulerant, unde porta crudis, indigestisque humoribus intromittendis panditur, quoties isti ad exteriora protruduntur. Quoties enim in sanguine diutius stabulātes tam mole, quam prava diathesi macti fuerint, tandem calorem putrescentem acquirunt; & cùm non amplius à natura regi possint, prorumpunt in speciem, & in Articulos depluunt, calore, atq; acredine dolores exquisitissimos in ligamentis, membranisque ossa contegentibus excitantes, quæ vel à senio, vel luxu, atque intemperantia labefactata, laxataque facile humoribus impetum facientibus locum concedunt. Hic verò humorum Podagram generantium prolapsus, qui Paroxysmū constituit, serius, ocyusque contingit, prout ansa hujusmodi humoribus in motum ciendis data fuerit.

Jam vero *Curationem* quod spectat; (ut primò, quæ sunt omittenda subinnuam) licèt, si humores respiciamus, atque indigestionem, unde isti trahunt originem, prima fronte videri possit Indicationes Curativas imprimis ad humores jam factos evacuandos, dein ad Coctiones roborandas (unde aliorum humorum succrescentium aggrestio possit præcaveri) collimare debere, quandoquidem hę sunt Indicationes magis generales, quibus in plerisque

aliis

aliis morbis Humoralibus satisfaciendum est: in Podagra nihilominus Naturę quasi prętogativa est materiam peccantem suo modo exterminare, & in Articulos deponere, per insensibilem transpirationem difflandam. Namque haud plures tribus proponuntur modi, quibus causam Podagræ continentem ejicere valeamus; Venæ sectio scil. Catharsis, ac Diaphoresis per sudorem: nulla verò ex his methodus scopum attinget unquam.

Imprimis Venæ sectio, quantumvis magna polliceatur tum in humoribus, qui in procinctu stant, & quasi descensum meditantes, tum in istis, qui jam jam Articulos obsederunt, evacuandis; manifesto tamen pugnat cum indicatione illa, quam causa antecedens, quę est indigestio, à spirituum (quos sanguinis detractio magis imminuit, opprimitque) depravatione, ac defectu orta, sibi vendicat. Non est itaque adhibenda Phlebotomia, vel ad præcavendum Paroxysmum, qui timetur, vel ad istum, qui jam adest, mitigandum, in iis nempe, qui ætate jam sunt provectiores. Quamvis enim qui educitur sanguis Pleuriticorũ, & Rheumatismo laborantium sanguinem utplurimũ referat, attamen Venæ sectio haud minus insigniter in hoc morbo officere ægro, quam in duobus prędictis prodesse cernitur. Etenim si sanguis in intermissione, quantumlibet diu post Paroxysmum, fuerit extractus, periculum est, ne à sanguinis, & humorum agitatione novus succrescat Paroxysmus, qui & priore diuturnior futurus est, & symptomatis enormibus stipãdus, sanguinis robore, & vigore, quibus adjutoribus morbi fomitem strenuè, ac constanter excutere debuerat, exinde retusis. Atque hoc incommodi toties etiam accersitur, quoties ineunte Paroxysmo vena pertunditur. Si mox à

Paroxyſmo feriatur vena, ingens periculum eſt, ne natura, dum ſanguis adhuc languidior eſt, & nondum priſtinas vires à morbo ſuccisas redintegraverit, ejuſmodi vulnere importunè inflicto uſque adeò infirmetur, & ſuccumbat, ut Hydropi aditus aperiatur. Veruntamen ſi æger adhuc Juvenis fuerit, & ab immodica potatione excalefactus, ſanguis initio Paroxyſmi poteſt detrahi: ſin autem in Paroxyſmis ſubſequentibus Phlebotomia jugiter utatur, Podagra quàm citiſſimè etiam in juvenibus inveteraſcet, & intra paucos annos latius imperium, ſeu potius tyrannidem propagabit, quàm aliàs in multis extendere valuiſſet.

Deinde, Catharſin quod attinet, ſive ἄνω, ſive, κάτω, animadvertendum eſt, quòd, cùm naturæ lex ſit inviolabilis, atque ipſi hujuſce morbi eſſentiȩ intertexta, innexaque, morbi fomitem ſemper in Articulos rejici debere; nihil prorſus aliud præſtabunt Remedia ſive Emetica, ſive Cathartica propriè dicta, niſi ut materia peccans, quam natura in corporis extremitates protruſerat, in ſanguinis maſſam denuò revocetur; unde accidit, ut quæ in Articulos eliminari debuerat, in aliquod è viſceribus fortè irruat, atque ita ȩger, qui in nullo priùs diſcrimine verſabatur, jam de vita periclitetur Quod iis fatale eſſe haud raró obſervatur, qui medicamentis purgantibus vel ad Podagram prȩcavendam, vel (quod adhuc pejus eſt) ad leniendum Paroxyſmum aſſueverant. Etenim cùm natura à methodo ſibi familiari exturbata fuerit, qua, utpote ſecuriſſima, optimaque, materiam morbificam in articulos ablegat, dum humores intrò verſus inteſtina ſollicitentur, loco doloris in juncturis, quem vel nullum habent, vel certè perexiguum, ventriculi ægritudine, alvi

tor-

torminibus, Lipothymia, & longo Anomalorum Symptomatum agmine miseri quasi enecantur.

Ego certè persuasissimus sum, à jugi, & sæpè iterata experientia edoctus, Catharsin omnem tàm per Lenientia, quàm per Fortiora Medicamenta, qualia pro more Articulis expurgandis destinantur, plurimum nocere; sive in Paroxysmo ad minuendam materiam peccantem, sive in fine ad dissipandas morbi reliquias, sive in perfecta intermissione, & recta valetudine, ut venturo Paroxysmo occurratur, Purgatio in usum revocetur. Etenim tam mei ipsius, quàm aliorum periculo compertissimum habeo, Catharsin quovis horum temporum administratam, ita parum votis respondisse, ut malum, quod debuerat averruncare, atque avertere, accerseret. Primùm itaque Purgatio sęviente adhuc Paroxysmo adhibita, naturæ in materia morbifica separanda, & in Articulos deponenda occupatę, negotium facessens, magnam spirituum ἀταξίαν nonnunquam excitavit, unde non tantum Paroxysmus magis invalescebat, sed & æger in vitę discrimen haud obscurè conjiciebatur. Deinde Cathartica in fine Paroxysmi usurpata, cùm morbi reliquias amoliri debuerint, id tantùm egere, ut recens Paroxysmus de novo suppullularet, haud mitior priori isto; atque ita æger spe falsa lactatus ea sibi fabricat mala, quæ non fuerat perpessus, nisi humores denuò in rabiem agerentur. Quod genus incommodi ipsemet plus semel expertus sum, artis medicæ opem præpostere implorans ad exturbandas, ut mihi videbatur, reliquias morbi. Postremò quod Purgationem attinet, certis intervallis, & integra sanitate repetendam, ut Paroxysmo eatur obviam, atque ei aditus præcludatur; etsi, quod est fatendum, non ita præsens periculum

est, ne nova accessio invitetur, atque fuit in casu jam dicto; cum æger nondum ἔξω βέλους omninò fuerit; tamen etiam hoc tempore Paroxysmum parit, idque ob causas suprà memoratas; quo malo si fortè ægrum non statim multaverit, nullatenus tamen eũ à morbo liberat, quantumlibet constanter, & debitis intervallis Cathartica hæc, illave assumpserit. Quinimò nonnullos novi huic morbo obnoxios, qui Catharsi non solùm Vere, & Autumno, sed & singulis mensibus, imò & septimanis continuis, celebrata, sanitati litabant, neque tamen horum quisquam Podagram effugit: quæ exhinc crudeliùs plerunque, & immanioribus symptomatis eos impetebat, quàm si ab omni medicatione sibi temperassent. Licèt enim jam dicta Purgatio causæ continentis partem aliquam possit educere, cùm tamen concoctioni roborandę (à quo tantum abest, ut eam debilitet, recenti vulnere naturam subruens, ac dejiciens) ne hilum conferat, uni tantummodò causę opponitur, & morbi curationi impares prorsus habet vires.

Ad hæc annotandum est, ab eodem illo spirituum defectu, quo Coctiones in viis vitiantur, qui Podagra solent laborare, eorundem Spirituum animalium σύστασιν minus firmam, vegetamque reddi, unde mox dejicitur, & interturbatur à quavis causa, quæ vel animum, vel corpus paulò violentiùs concutit, exagitatque, ac proinde jam fugax, ac dissipabilis est admodum, prout iis, qui Affectioni, vel Hypochondriacę, vel Hystericæ obnoxii vivunt, persæpè accidit. A qua etiam Spirituum ad ἀταξίαν propensione fit, ut Podagra vel levissimam quamlibet evacuationem ferè subsequatur. Dissoluto enim corporis tono, quem Spirituum firmitas, dum in vigore suo persistunt, ritè compactum, vegetumque servat,

ma-

materia peccans quasi disruptis repagulis jam sui juris est, atque ab hac plaga corpori inflicta Paroxysmus statim exoritur.

At verò hæc ipsa Methodus utut perniciosa, ac nocens, nihilominus Empiricis quibusdam, qui Catharticum, quo utebantur, medicamentum astutè omnes celarunt, haud mediocrem existimationem conciliavit. Observandum est enim, quòd Purgatione currente, æger vel non omnino, vel remissè admodum dolet; & si Catharsis ad plures dies produci queat, nullo superveniente Paroxysmo recenti, æger confestim ab eo, quo jam tenetur, convalescet: verum enim verò pœnas imposterum pendet dirissimas ab ἀταξίᾳ, in quam dicta humorum exagitatio naturam præcipitem egit.

Denique materiæ peccantis per Sudores evacuatio, licèt prædictis evacuationibus minùs officiat, liquidò tamen officere cernitur. Quamvis enim morbi fomitem non retrahat in viscera, sed è contra in corporis habitum propellat, attamen his saltem nominibus obest. Primò quidem, quòd extra Paroxysmum humores adhuc crudos, & nondum ita subactos, ut ritè separari debeant, quasi vi quadam protrudit in Artus, atque eo pacto cunctantem Paroxysmum ante diem, & vel invita natura sollicitat. Deindè quòd sudoris provocatio in ipso paroxysmo materiam morbificam nimis violenter in affectum membrum impingat, adigatque, dolorem simul adducens haud tolerandum; & si major sit materiæ peccantis copia, quàm ut pars affecta eam queat admittere, illam mox in artus alios deturbat, unde orgasmus interea, atque ingens tàm sanguinis, quàm cæterorum humorum ebullitio, sive exęstuatio; si verò corpus colluvie serosa Podagrę generandę apta

admodum scateat, metuendum est, ne Apoplexia ingruat. Quamobrem in hoc affectu, perinde ac in cæteris omnibus, in quibus sudores Artis ope sollicitantur ad eliminandam materiam morbificam, non verò naturæ ductu profluunt, periculosissimum est eosdem nimis violenter, atque ultra eum Coctionis gradum, ad quem humores evacuandi sua spõte pervenerint, elicere. Et celeberrimus iste Hippocratis Aphorismus, *Cocta, non Cruda sunt medicanda*, tàm in Sudoribus provocandis, quàm in subducẽda Alvo locum habet. Quod quidem liquidò constat ex sudore illo, quo Paroxysmus Febrium Intermittẽtium claudi solet, qui, si modicus fuerit, materiæ Febrilis à præcedente Paroxysmo concoctæ quantitati aptè respondens, ægrum insigniter juvat, levatque; si verò ultra naturæ modum sudatio promoveatur, ex eo, quòd æger lectulo jugiter affigatur, jam Febris continua subnascitur, & recens focus succenditur, cùm iste, qui priùs efflagrabat, fuerat extinguendus. Pari ratione in Podagra etiam lenis ille mador, qui ut plurimum manè sua sponte oritur post minorum Paroxysmorum, è quibus majorem Paroxysmum constare docui, singulos, tàm dolorem, quàm inquietudinem, quibuscum ęger tota nocte conflictabatur, mitigat; è contra verò, si quando levis hicce mador, & suapte natura fugax, diutiùs, & vehementiùs proritetur, quàm fert proportio materię peccantis jam ab ultimo Paroxysmo concoctæ, morbus inde exacerbatur. Tam itaque in hoc, quàm in aliis morbis quibuscunque, quos mihi videre contigit, dempta sola Peste, sudores prolicere non tàm Medici, quàm Naturæ provincia est: cùm nullo modo assequi possimus, quanta materiæ pars ejuscemodi separationi obeundæ jamjam est parata, nec per conse-

ſequens, quem in provocando ſudore modum tenere debeamus.

Ex jam dictis cùm ſatis liqueat, non ſolùm Podagræ Curationem à Medicamentis evacuantibus incaſſum peti, ſed & eadem ποδαγριῶσι noxam adferre, reſtat, ut exquiramus, ad quem alium ſcopum Curativæ indicationes ſunt dirigendæ. Ego quidem ex accurata φαινομένων prædictorum omnium penſitatione, & diligenti examine colligo, duabus potiſſimùm cauſis in hujuſce morbi curatione obviam iri debere. Prima eſt cauſa Antecedens, ſive humorum indigeſtio à caloris, & ſpirituum Naturaliũ defectu orta. Altera eſt cauſa Continens, ſive eorundem humorum calor, & exæſtuatio, ubi jam tum putredinem, tùm etiam acredinem nacti ſunt à mora in corpore, quàm oportuerat, diuturniore, quę mora ab inconcoctione ſuprà memorata pendet. Hæ cauſæ ita toto cœlo, quod ajunt, à ſe invicem diſcrepant, ut, quæ huic proſunt remedia, alteri obſint; unde hic Affectus ita curatu perdifficilis eſt. Etenim dum Medicamentis calefacientibus Indigeſtionem vincere ſatagimus, periculum eſt, ne ex altera parte humorum calor intendatur: atque è diverſo, dum ſive Diæta, ſive Remediis refrigerantibus calorem, & acredinem humorum commitigare volumus, ἀπεψίαν accerſimus, labefactato ſcil. calore naturali. At verò hìc Cauſã Continentem non eam tantùm intelligo, quæ jam actu Articulos obſidens Paroxyſmum format, ſed eam inſuper, quæ adhuc in ſanguine deliteſcẽs ſeparationi hactenus eſt inepta. Perraró enim materia morbifica omnis à Paroxyſmo quantumlibet diuturno, & crudeli, ita planè egeritur, ut nullæ prorſus in corpore reliquiæ ſint, eodem jam elapſo. Ac proindè utriuſque hujus cauſæ tàm

extra Paroxyſmum, quam eo vigente ratio habenda eſt. Quandoquidem verò materię continentis eliminatio naturę omnino opus eſt, ſua ipſius methodo peragendum: cumque nihil interea temporis, ad humores calidos, acreſque leniendos, abſque damno digeſtionibus illato, poſſit tentari, niſi ut exulent, ac evitentur victus, medicamentaque calidiora, à quibus inflammantur humores: maxima certè, & præcipua curandi intentio in eo verti debet, ut coctioni, indigeſtionibus ſublatis, conſulatur, de qua jam agam: ita tamen, ut in Diſſertationis ſerie ea etiam attingam Remedia, prout anſa data fuerit, quæ ad leniendum humorum calorem, & acredinem retundendam facere poſſint.

Quæcunque igitur naturæ opem ferunt in muneribus ſuis rite fungendis, ſive Ventriculum confortando, ut alimenta recte coquat, ſive ſanguinem ad debitam chyli in illum invecti aſſimilationem, ſive partes ſolidas corroborando, quo melius ſuccos earundem nutritioni, atque augmento deſtinatas in propriam ſubſtantiam convertant; quæcunque denique varia excretionis organa, atque emunctoria corporis in eo ſtatu conſervant, ut ſingularum partium recrementa debito tempore, atque ordine valeant amandare, hæc, & ejuſmodi omnia huic intentioni adimplendæ conferunt, ac propriè *Digeſtiva* appellantur, ſive Pharmaca ea fuerint, ſive ratio victus, ſive exercitatio, ſive alia ex iſtis quælibet, quæ *ſex res non naturales* indigitantur.

Hujuſmodi Medicamenta ſunt in genere, quæ moderate excalefaciunt, & vel amaricant, vel linguam leniter feriunt, utpote quæ ventriculo ſunt pergrata, ſanguini medentur, & cæteras partes fovent, confortantque; qualia ſunt, verbi gratia, Radices

ces Angelicæ, Enulæ, Folia Abſynthii, Centaurii minoris, Chamædryos, Chamępityos, *&c.* Addi poſſunt etiam Antiſcorbutica vulgò dicta, ut Radices Raphani ruſticani, Folia Cochleariæ hortenſis, Naſturtii aquatici, *&c.* Cum autem herbæ iſtę acres, ac pungentes, utut ſtomacho arrideant, atque eidem conferant in coctione juvanda, morbi tamen fomiti jamdiu formato aculeos ſubdant, & augeant calorem, parcius uſurpandę veniunt, præ aliis iſtis, quæ miti calore, atque amaritudine & ventriculum corroborant, & ſanguinis maſſam vegetiorem reddunt, ac magis vitalem.

Eorum ſpecies aliquot affabrè permiſtę humoribus concoquendis rectius, ut mihi videtur, quam ſimplex quodlibet ex eorũ tribu deſumptum miniſtrãt. Quamlibet enim quoties ſpecifica medicamenti cujuslibet virtute opus eſt nobis, Regula tenet, *Quo ſimplicius, eo melius*; tamen cum id habemus propoſiti, ut huic, illive indicationi ſatisfaciendo ęgrum ſanemus; ſingula ingredientia ſymbolum pro morbo curando quaſi conferunt, atque in hoc caſu, quãto major eſt ſimplicium numerus, tanto potentius medicamentum operabitur. E prędictis itaque, & reliqua ejuſdem farinæ materia medica, varię Remediorum formulę ad hunc ſcopum tendentes concinnari poſſunt. Ego formam Electuarii ad exemplum Theriacæ Andromachi cęteris pręfero, ceu viribus pręſtantiſſimam, eo quod mutua ſimplicium confermentatio omnium virtutem adaugeat, quaſi *aliquid Tertium* progignens, quod in ita conjunctis majorum eſt virium in pari quantitate, quam in eorum quolibet. Verùm tam delectum ejuſmodi ingredientium, quam formulas, quibus exhibẽda ſunt, prudenti Medico lubens relinquo; cum nunquam

mei

mei officii esse duxerim Receptulas, ut vocant, conscribere, at potius veras indicationes notare, ad quas Curationes sunt dirigendæ: Quod cum minus observetur, exhinc, ut alibi dixi, Empiricis ansa data est, ut se Artis Medicæ Principes jactent.

Verumtamen Tyronum gratia, remedium, quo ego uti soleo, in medium proferam, quod ad hunc modum componitur, ♃ *Rad. Angelic. Calam. Arom. Imperator. Enul. campan. Fol. Absynth. vulg. Centaur. min. Marrub. alb. Chamædr. Chamæpyt. Scord. Calaminth. vulgar. Parthen. Saxifrag. pratens. Hyperic. Virg. aur. Serpil. Menthæ, Salviæ, Rutæ, Card. bened. Puleg. Abrot. Flor. Chamæm. Tanacet. Lil. conval. Croci Anglic. Sem. Thlasp. Cochlear. hortens. Carui, Bacc. Junip. singulorum quantitatem sufficientem. Legantur singulæ Herbæ, Flores, & Radices, quo tempore viribus pollent maximis. Siccentur, ac in papyraceis sacculis asserventur, tum in pulverem tenuissimum redigantur. Singulorum unciæ sex simul probe mistæ excipiantur s.q. mellis opt. despumati, & vini Canarini, & in Electuarium debitæ consistentiæ conficiantur s.a.* Sumat drachmas duas manè, & serò. Vel hujus defectu, sequenti utatur. ♃ *Cons. Cochlear. hortens.* ℥iss. *Absynth. Roman. & Flaved. Aurantior. an.* ℥i. *Angelic. condit. Nuc. Moschat. cond. an.* ℥ss. *Theriac. Androm.* ℥iii. *Pulv. Ari. comp.* ℨii. *cum s. q. Syr. Aurant. fiat Electuar.* Capiat drachmas duas bis in die, superbibendo sequent. Aquæ cochl. v. vel vi. ♃ *Rad. Raphan. rust. incis.* ℥iii. *Cochlear. hortens. manip.* xii. *Nasturt. aquatic. Becabung. Salv. Menth. an. manip.* iv. *Cortic. Aurantior. no.* vi. *Nuc. Moschat. contus. no.* ii. *Cerevisiæ Brunsvic.* lib. xii. *Distillentur organis communibus, donec solummodo libræ sex Aquæ eliciantur pro usu.*

E Me-

E Medicamentis vulgo cognitis *Theriaca Andromachi* concoctionibus roborandis præ cæteris confert: Cum tamen plures in se species contineat, quæ plus satis calefaciunt, atque insuper Opio abundet, Electuarium supradictum commodius parari potest è Vegetabilibus pręcipuis excalefacientibus, & corroborantibus. Curandum est interim, ut ea simplicia eligantur, quæ ad ægri gustum magis faciant: cum enim diu admodum, scil. ad omnem fere ætatem in ejus usu perseverandum sit, omnino convenit, ut palato minus sit ingratum. Inter simplicia *Cortex Peruvianus* primas obtinet, cùm sanguinem corroboret, vegetumque reddat, ejus grana aliquot manè, & serò assumantur.

At sane, uti in hoc Affectu, de quo jam agimus, ita & in aliis Chronicis plerisque, hæc, & huic similia remedia, quæ sanguinem corroborant, vegetumque reddunt (si modo eorundem calor, propter causas postea adferendas, in spiritibus vinosis non consistat) præ cæteris juvant; quandoquidem singuli hujus generis morbi ad unam, eandemque causam universalem, humorum scilicet *Indigestionem*, si rectè conjicio, referri debeant.

Nihil est autem, ex quo hoc certiùs evinci poterit, ac probari, quàm si ob oculos ponamus differentiam, quę inter morbos *Acutos*, & *Chronicos* intercedit; quam ob causam æquus Lector boni consulet, si paulisper ab eo, quod jam prę manibus est, negotio digrediar. Prout itaque morbi *Acuti* ii fere habentur, qui cito vel perimunt, vel ad Concoctionem perducuntur: ita *Chronici* appellantur isti, qui vel non omnino, vel tarde admodum, & longa temporis mora ad eandem coctionem pertingunt. Atque hoc quidem tam ipsa rei natura, quam verba, qui-

quibus illa exprimitur, apertè loquuntur; at verò causa hujus differentiæ, quæ inter hæc duo morborum genera deprehēditur, altiùs latet, haud ita facilè eruenda: cujus indagationi si aliquantisper immoremur, operæ, ut puto, vix nos pęnitebit, cùm harum rerum notitia clara, ac distincta, ad inveniendas veras Indicationes horum Morborum Curationi accommodas, magnum momentum adferre queat.

Sive interiora Terrę viscera, si ita loqui fas est, varias subeant mutationes, unde à Vaporum inde exhalantium interventu aer inquinetur, quod mihi maximè probatur: sive inficiatur Atmosphæra omnis ab alteratione, quam eidem inducit peculiaris aliqua corporum Cœlestium quorumlibet Conjunctio: res ita se habet, ut ad hoc, illudve tempus aer particulis referciatur, quæ humani corporis œconomię adversentur; uti etiam alio tempore istiusmodi particulis impręgnatur, quæ cum corporibus speciei alicujus Brutorum minùs conveniunt. His jam temporibus, quoties nos hujusmodi noxia, & naturæ inimica μιάσματα in nudum sanguinem inspiratione attrahimus, & in illos morbos Epidemicos incidimus, quos illa parere apta nata sunt, Natura *Febrim* accersit, solennem nempe sibi Machinam ad sanguinem à materia aliqua hostili, & cōtraria intus stabulante vindicandum. Et tales morbi *Epidemici* vulgò audiunt, & ideò Acuti sunt, & Breves, quia motum habent ita celerem, & violentum. At verò pręter hos morbos à causa externa excitatos, sunt & alii perinde Acuti, ab hac, vel illa peculiari sanguinis inflammatione nati, quę non à causa aliqua generaliori ab aere pendente, sed à particulari particularium corporum Anomalia, vel intemperie producuntur. Quod quidem Febrium genus ego

In-

Intercurrens, & ſporadicum idcirco vocito, quòd annis ferè quibuslibet occurrant.

At verò Morbi *Chronici* genium habent longè ab his diverſum: quamvis enim aer minus ſalubris hujus, vel illius generis ad hos morbos generandos multùm conferat; non tamen aeri ita immediatè originem debent ſuam, ſed ut plurimum communi omnium horum Parenti, Humorum ſcilicet *Indigeſtioni*. Ubi enim quis Naturæ principia jam habuerit infirmata, ac protrita, ſive à ſenecta, ſive à magnis, & continuis circa *Sex res non naturales* erroribus, præcipuè in Cibo, Potuque; vel ſi Organa Secretoria eo uſque fuerint debilitata, ut jam functionibus ſuis ad defæcandum ſanguinem, & ejus ſuperfluitates eliminandas deſtinatis, prorſus fuerint imparia: his in caſibus uberiori humorum proventu jã coagmentato, quàm cui digerendo hominis vires ſufficiant, dicti humores mora diuturniore varias fermentationes, ac putrefactiones patiuntur, tandemque in *ſpeciem* erumpunt, & varias morborum ſpecies edunt pro depravationum varietate. Et prout ſucci depravati variam habent indolem, ita varie in hanc, illamve partem dilabuntur, quę eiſdem excipiendis aptiſſima eſt; atque ibi ſenſim longam illam ſymptomatum ſeriem explicant, quæ partim à talium ſuccorum natura, partim ab ἀταξίᾳ iſtis partibus illata, ſolent exoriri; quę duo ſimul juncta iſtam naturæ ἀνομαλίαν conſtituunt, quæ morbi alicujus nomine inſignitur.

Jam quod ejuſmodi impotentia naturæ ad coquendos humores plerorumque Morborum Chronicorum cauſa ſit præcipua, facilè liquebit, ſi animadvertamus Senes, quorum Coctiones ſunt læſæ, & ſpiritus, earum inſtrumenta, abſumpti à repetitis vi-

vitæ longioris functionibus hisce Affectibus magis esse obnoxios, quàm sunt Juniores, quorum vitæ flamma magis accensa recrementa ista coacervata dissipat; & quorum Organa Secretoria jugi isto caloris naturalis subsidio instruuntur, ut functionibus in totius sanguinis massa depuranda peragēdis neutiquam deficiant, nisi insuper premantur, & quasi suffocentur à nimia humorum copia. Ad hęc talem humorum indigestionem plurium Morborũ Chronicorum causam esse ex eo constat, quòd Hyemis ad istiusmodi morbos gignendos longè magis faciat, quàm Æstas. Licèt nonnulli ex his morbis non actu exerantur, nisi sub Brumæ exitum; attamen iste humorum proventus, à quo illi pendent, per omnem Hyemis decursum succrescens, auctior factus est ab ejus tempestatis frigore, & effæto languore naturam debilitante, quo minus valeat in administranda corporis œconomia. Unde fit, ut qui in Æstate satis benè habeant, raro tamen Hyeme eos morbos effugiant, ad quos magis sunt proclives, *Podagram* verbi gratia, *Asthma, Tusses, &c.* Atque hinc etiam ratio deducenda est, quare Peregrinatio in Regiones magis Australes ita efficaciter eos morbos expugnet, quorum curatio in frigidioribus incassum tentabatur. Eorum, quæ de generali morborum Chronicorum causa jam dixi, veritas magis adhuc patebit ab ingenti, & quasi stupendo, ac incredibili emolumento, quod ii, qui morbis Chronicis plerisque, præcipuè verò *Phthisi*, laborant, ab Equitatione percipiunt, quod genus Exercitii Digestiones singulas invigorat, firmatque, dum à continua corporis succussione calor naturalis reaccenditur, & Organa secretioni destinata in munere depurandi sanguinis ritè fungendo promoventur: unde necesse

est,

est, ut sequatur Digestionum deperditarum quasi renovatio quædam, & è consequenti totius corporis Crasis optima.

Quocirca è rationibus jam allegatis satis elucescit, non in Podagra tantùm, sed & in aliis quoque Chronicis morbis, ubi nullum Symptoma manifestum contra indicat, *Herbas* ejusmodi *excalefacientes* magnum omnino commodum adferre, cùm sanguini æstatis calorem vel media hyeme cõcilient: quamvis si æstivo tempore earum usui assuescamus, melius præcavebunt mala ista, quæ adversa tempestas solet apportare. Et profectò si ad hyemis usque appulsum deferantur, quo tempore ingens humorum saburra accumulatur, periculum est, ne serò nimis ad hoc Asylum confugiamus, &, quod dici solet, Μετὰ πόλεμον συμμαχία. Quamvis autem, ut suprà fusiùs disserui, Podagra id sibi habeat peculiare, ut non tantùm juvetur, sed & lædatur à Catharticis; tamen in aliis Chronicis plerisque & Venæ sectio, quoties opus fuerit, repetita, & Purgatio ante sunt imperanda, quàm Remediis corroborantibus, & Digestivis hic à me laudatis opera danda est: ubi verò se æger his addixerit, in iis perseverandum est, nullis intercalatis Evacuationibus. Etenim hoc est firmiter retinendum, quòd quoties cujuscunque morbi curatio Remediis Corroborantibus innititur, Evacuationes, qualescunque eæ fuerint, officiunt prorsus. Denique non is sum, qui asseram, Medicamenta Digestiva jam memorata cæteris quibuscunque præstare: at verò dico, eum, qui Remedium ad hanc intentionem satisfaciendam potentissimum invenire potuerit, longè majora in sanandis Morbis Chronicis præstare posse, quàm ipse se posse existimaverit.

Istud

Istud vero iis omnibus, quę de Podagra sananda dicturus sum, præmittendum est, & maximopere præ cęteris observandum, nempe quod *Digestiva* Remedia quęcunque, sive Medicamentorum apparatu, sive Diæta, sive Exercitatione ea constant, haud obiter instituenda sint, verum constanter, atque omni adhibita diligentia assidue usurpanda. Cum enim in hoc morbo, uti etiam in Chronicorum quamplurimis, causa ejus in habitum, & novam quasi naturam transiverit, nemo sanus existimaverit leviculam aliquam, & momentaneam alterationem sanguini, atque humoribus à quolibet sive remedii, sive victus genere superinductam, curationis scopum posse attingere; at verò corporis habitus omnis aliò traducendus est, atque homo integer deinceps quasi nova incude refingendus. Neque enim hic ita se res habet atque in morbo Acuto aliquo; ubi is, qui modo athleticè, ac pancraticè valebat, derepente Febre correptus, ab optimo sanitatis statu in morbum periculosissimum, quasi rupto ponte, præceps ruit. Podagræ dispar admodum ratio: ubi quis per multos annos continuos comessationibus, compotationibusque intemperantius indulgendo, solita exercitia intermittendo, desidia, atque pigritia intabescendo, vel etiam nimio studio, atque irremissa animi intentione, aliisque vitę erroribus, id egit tandem quasi dedita opera, ut varia corporis fermenta pervertantur, atque opprimantur spiritus Animales (qui coctionis instrumenta sunt primaria) unde humores præter naturales coacervati erumpunt tandem, cum jam ad summum gradum exaltati fuerint, ac stragem edunt; Carnibus denique emollitis, & effœminatis Articulis, unde humores illabentes promptius excipiunt. Atque ita demum alia

quasi

quasi natura sensim superinducitur, pristina, & naturali corporis œconomia eversa funditùs, & deleta: Cùm isti Paroxysmi, qui hominum incautorum, ac minus perspicacium oculos, animosque soli ferè perstringunt, & occupant, nihil prorsus aliud sint, quàm series, & ordo symptomatum ab illa methodo pendẽtium, qua uti solet Natura in materia morbum committente foras pellenda. Quamobrem operam ludit quisquis hoc, illove sive medicamento, sive etiam regimine subinde in usum revocato, hunc morbum protelare satagit. Cum verò hic habitus, tùm in Digestionum omnium labefactatione, tùm & in amissione firmitudinis naturalis partium singularum præcipuè fundetur, ac constet, utriq; malo occurrendum est; & tàm Coctionum robur, quàm firmitudo partium pedetentim reduci debet, ac restaurari, pro modulo scil. pristinæ, ac consuetæ corporis œconomiæ. Quantumlibet verò istud plene, perfecteque fieri non posse videatur, non eo solùm nomine, quòd Habitus quicunque non nisi ægerrimè in sibi contrarios transmutantur, sed etiam quòd ætas senilis, quæ huic morbo ut plurimùm comes est, & socia, vehementer refragatur: tamen quantum vires, annique sinent, tentanda est curatio, & prout æger potiùs ad hanc metam accedet, vel recedet longiùs, Podagræ tyrannidem magis, minusve effugiet.

Atque porrò animadvertendum est, quòd Remedia πεπτικὰ, vel Digestiva, sive partem Medicam ea spectant, sive Diæteticam, in Paroxysmorum præcipuè intervallis in usum revocanda sunt: idque quàm longissimè fieri potest à Paroxysmo insecuturo. Neque enim sine magna temporis mora, & pertinaci Remediorum usu Cõcoctionum omnium

corroboratio, fermentorum corporis jam imminutorum restauratio, tantaque firmitas, quantum expetunt tùm sanguis, tùm viscera, senio adversante possunt acquiri.

Quantumlibet verò prosint hæc, aliaque ejusmodi remedia, attamen hisce solis hæc corroborandi intentio satisfieri nequit; sed & earum etiam rerum habenda est ratio, quæ ad artem propriè medicam non spectant. Et certissimè voto frustrabitur is, qui in hoc, aliove morbo Chronico omnem curationem Medicamentis solis absolvi posse autumat. Primum itaque ea in *Cibo*, *Potuque* mediocritas est observanda, ut neque plus alimenti ingeratur, quàm ventriculus concoquere valeat, ac proinde morbo fomes subministretur: neque è contra, nimia abstinentia partes ea proportione defraudentur, qua earundem robur, & vigor debuerat sustineri, unde etiam magis debilitentur; quorum utrumque ex æquo nocet, prout tàm in meipso, quàm in aliis haud semel expertus sum. Ad hæc, ciborum qualitatem quòd spectat, licet εὔπεπτα per se considerata δυσπέπτοις præferenda sint, attamen ægri palato est consulendum: quandoquidem observandum est, quod sæpenumero id, quod ventriculus vehementer appetit, licèt difficiliùs coquatur, citiùs tamen à natura vincitur, quàm quod facilioris concoctionis habetur, si ventriculo nauseam creet: at verò, quæ δύσπεπτα habentur, idcircò parciùs sunt comedenda. Unica etiam ciborum specie singulis pastibus vescendum arbitror, cùm varia carnium genera simul ingesta plus ventriculo molestiæ facessunt, quàm unicum, quod omnia ista quantitate exæquat. De cęteris, dempta carne, pro libitu comedat, modò nec acria, nec sale condita sint, nec aromatis; quæ licet co-

ctio-

ctionem non lædant, nocent tamen, quatenus morbi fomitem exagitant.

Tempora quod attinet, Prandere tantùm expedit; cùm enim lectus humoribus digerendis propriè dicetur, id temporis in cibis concoquendis non est insumendum. Non cœnent itaque, qui Podagræ sunt obnoxii; haustum tamen Cerevisiæ alicujus tenuioris liberaliorem sibi indulgeant: quandoquidem etiam Renum Calculo generando proclives fere sint tales; cujus concretio à liquore ejusmodi hoc tempore hausto multùm impeditur, refrigeratis sc. ab eo Renibus, prolutisque.

Γαλακτοποσία, seu Diæta è solo lacte sive crudo, sive cocto, exulantibus cęteris omnibus, nisi quòd panis aliquid semel forte in die adjiciatur, ab Annis retrò viginti obtinuit. Profuit hæc quamplurimis præ cęteris hujusce morbi præsidiis, quamdiu ne latum unguem ab ea discesserint. Quamprimum verò ad sanorum diętam, utut lenem, mitemque, sese receperit, qui huic insueverat, Podagra confestim reversa ęgrum pejus longe, quam antehac vexavit: labefactatis enim hac methodo naturæ principiis, æger jam morbo pellendo magis impar redditur, unde & periculosiùs infestat, & diuturniùs. Qui igitur huic se methodo tradere cogitat, primũ seriò secum perpendat, num valeat per omnem vitam in eadem persistere: quod tamen fortassis penes eum non erit, utut propositi tenax fuerit: Novi enim Nobilem quendam, qui postquam per annum integrum solo lacte victitaverat, non tantùm sine offensione, sed & cum summa voluptate; (quo tempore quotidiè semel, aut pluries dejecerat) sistente derepente alvo, ac mutata corporis temperie, manente verò adhuc animi propensione, & ventriculo tandẽ

ad lac nauseante, absistere coactus est. Nonnulli verò Hypochondriaci, crasso corporis habitu, vel qui aliàs liquoribus spirituosis diu, multumque assuevere, lactis usum nullatenus ferre possunt. Interea emolumentum illud perbreve, ac fugax, quod ex hac diæta percipiunt illi, quibus cum lacte convenit, hinc oritur, videlicet quòd non tantùm diæta sit simplicissima (unde nullus dubito, quin jusculum Avenaceum, modò ventriculus illud ferat, idem præstare possit,) sed etiam sanguinem dulciorem, mitioremq; reddat, particulas in eo acriores contemperando: atque insuper, quod ego palmarium judico, cùm lac alimenti genus sit Adultis prorsus impar, istam humorum turgescentiam, sive virositatem reprimit, cui Podagra ortum debet, eo nomine paucos istos, quibus congruit; tamdiu à Podagra immunes præstat, quamdiu eo solo vescuntur, nec juvat ulteriùs. Cum enim Podagræ causæ originali, ac primariæ, nempe Concoctionum, ac Fermentorum debilitati omnino contrarietur, longè magis hac ratione obest, quàm altera prodest. Quòd cùm minus perspectum fuerit, nonnulli incautiores in errores permagnos, & planè exitiabiles inciderũt; dum morbi causæ Continenti, humorum sc. calori, & acredini, obviam ire satagentes, Concoctiones pessundederũt, & Functiones naturales prostraverunt omnes.

Liquores quod spectat, ii, me judice, optimi sunt, qui neque ad Vini generositatem ascendunt, nec ad Aquæ debilitatem deprimuntur, cujusmodi sunt Cerevisia tenuis *Londinensis*, sive lupulata, sive non lupulata; cùm extrema ab utraq; parte noceant. Primum de Vino, licet Proverbio jactetur, Vinum potans Podagra laborabis, & Vinum non potans laborabis Podagra; extra controversiam tamen est, &

va-

variis ποδαγρώντων experimentis confirmatiſſimum, *Vinum* de facto officere. Licèt enim prodeſſe credatur juvandis Coctionibus, quarum vitia cauſam Podagræ Antecedentem jamdudum ſtatui; ratione tamen Cauſæ Continentis omnino obeſſe cenſendũ eſt, humores ſcilicet, fomitem morbi, jam in procinctu ſtantes accendendo, exagitandoq;. Sed neque damus Vinum pro potu ordinario uſurpatum Coctiones promovere, at potiùs ſubvertere dicimus, niſi in diu Vino aſſuetis. Quamvis enim calorem aliqualem in tranſitu impertiat, certiſſimum eſt tamen, fermenta corporis ab eo ſubjugari, & avocari ſpiritus naturales, atque fugari; unde eſt, ſi benè conjicio, quòd Bibaces, atque Nepotes iſti malè feriati *Podagra*, *Paralyſi*, *Hydrope*, aliiſque morbis frigidis ferè perimuntur. Adde, quòd jugis, & immodica Vini ingurgitatio corpus ad inſtar corporum Fœminarum emollit, laxatque; cùm liquores temperati partium omnium tonum roborent, ac firment: unde qui liquoribus tenuioribus ſemper aſſuevere, Podagram ferè neſciunt. Notandum eſt inſuper, quòd huic morbo maximè obnoxii Viri ſunt, qui licèt imminutam habeant concoctionem naturalem, tamen ex quadam ſanguinis luxuria plus ſatis nutriunt, & incrementum ſumunt ex materia quadam indigeſta loco ſubſtantiæ ſanioris, & ritè compactæ. Hanc ſanguinis luxuriam Οἰνοποσία adauget magis, ac proinde tùm novam materiæ ſaburram accumulat, tùm etiam fomitem jamdiu repoſitum quaſi ſubdita face actu in morbum provocat. Huic accedat ſtrui, quòd cùm Podagricorum ſanguis iſti, qui è Pleuriticorum, aliorumque morbis inflammatoriis laborantium pertuſis venis extrahitur, perſimilis ſit, inſanorum eſſet ſanguinem jam ὀργιῶντα ulte-

ulterius ſpirituoſis liquoribus,ceu ignem oleo, proritare. Neque tutius ex adverſo liquores nimium refrigerantes in uſum revocantur, cùm hi Concoctiones prorſus dejiciendo, & extinguendo calorem naturalem, majorem adhuc noxam inferant; non dolorem ſcilicet,ut Vinum,ſed ipſam adeò mortem: prout experientia docet in iis, qui ad ſenium uſque vino liberaliùs indulgentes, aquam, aut tenuiores liquores derepente cum Vino, & non ita diu poſt vitam cum morte commutarunt.

Hic itaque Podagræ obnoxiis in potu modus ſtatuatur, ut iis utantur liquoribus, qui neque vel in maxima copia aſſumpti inebriare poſſunt, neque frigore ſuo ventriculum lædere. Hujuſmodi eſt,ut dixi, Cereviſia tenuis noſtras, & in aliis regionibus confici poterit ex multa aqua cum pauco vino permixta. Aquam puram, crudamque & periculoſam exiſtimo, & expertus ſum meo damno. Attamen ſatis commodè ab ineunte ætate potatur Aqua; qua hodieque longè major hominum pars ſitim levat: inopia ſua feliciores ſunt illi,quàm nos noſtra copia, & luxu. Teſtes appello ingens morborum agmen, quo corpora noſtra hoc nomine diſcruciantur, Podagram ſc. Calculum, Apoplexiam, Paralyſin, &c. tùm & vim animis illatam,qua à nativa rectitudine tranſverſum aguntur, dum adventitii talium liquorum ſpiritus, cum ſpiritibus Animalibus cogitationi formandę inſervientibus complicati, mentem nimium volatiliſando perturbant,vana,ac futilia loco rerum ſolidarum, atque alicujus momenti ſubingerentes:atque ita demum ingenioſè Lepidos, ac Dicaces, pro Sapientibus nos reddentes; inter quos eadem fermè differentia intercedit, atq; eſt inter Subſtantiam, & prorſus Nihil. Sed de his ſatis.

Jam

Jam verò quamvis sufficiat ei, qui Podagra mitiùs, ac tantùm per intervalla laborat, vel Cerevisia tenui uti, vel vino dilutiori, cùm is morbi gradus tanti non sit, ut severiori regimini se subjiciat; attamen cùm universa corporis substantia in Podagram quasi degeneraverit, minùs quàm exoptet in profligando morbo promovebit, qui non à liquore fermentato quocunque, quantumvis leni, & tenui, in totum abstinet: cùm hi omnes spiritus pungentes & aliquem acredinis gradum in se contineant; & quod pejus est, quatenus fermento imbuti (perinde ac flores Cerevisiæ liquoribus inditi vim suam fermentativam toti massę communicant) humores fermentationi perpetuę addicunt: *Potus* itaq; *Diętetícus* ex ingredientibus vulgò notis, & huic usui dicatis pro tali potu ordinario præscribendus est: modò non sit justo fortior, quo haud multo minùs periculosè accendentur humores, quàm ipso vino; nec è contra aquosior justo, naturales functiones nimia refrigeratione prosternens. Hujusmodi Potus si ritè paretur, selectis Ingredientibus istis, quę ęgro minùs sunt ingrata, licèt ad septimanam unã, alteramve non sine aliquali fastidio ita jugiter assumatur, posteà tamen perinde gratus, & acceptus est, ac sunt alii liquores, quibus quis maximè assueverit. Atq; ab hoc potus genere non tantùm non imminuetur Appetitus, sed & augebitur: magis insuper naturalis, & genuinus evadet, quàm cùm liquoribus fermentatis uti soleret. Hoc insuper commodi accedet, quòd qui hujusmodi motum Diæteticum loco ordinarii hauriunt, liberiùs in cętero victu sibi possint indulgere, quàm cùm Cerevisiam biberent, aut Vinum: cùm errores in victu, (quos omnes penitùs evitare penè supra humanam sortem est) hoc pacto

aliquatenus corrigantur, compensenturque. Quod verò omnium primum est, æger hoc modo sibi à Calculo præcavebit, qui Podagræ ferè individuus est comes; cùm liquores acres, ac attenuantes quilibet, uti ad Calculum jam factum proritandum, ita ad eundem generandum etiam faciunt. Liquor sequens, utpote qui gustu, ac colore jucundo est, mihi maximè arridet. ♃. *Sarsaparil.* ℥vi. *Lign. Sassaphr. Chinæ, & ras. c.c. an.* ℥ii. *Glycyrrhiz.* ℥i. *Coq. in Aq. fontan. Cong. duobus per horæ dimidium; deindè stent claus. super cineres calidos per horas* 12. *postea ebulliant ad tertiæ partis consumptionem. Cùm primùm ab igne amoveatur, infunde sem. Anisi* ℥ss. *Post duas horas coletur, & postea depuretur per residentiam, & liquor clarus reponatur in lagenis vitreis probè clausis ad usum.*

Hic liquor tùm primùm commodissimè in usum trahetur, ubi quis à Paroxysmo convaluit; atq; in eo perseverandum tàm in ipsis Paroxysmis, quàm in eorum intervallis per reliquum vitæ cursum. Neq; enim satisfactum est sęviente adhuc morbo novis rebus studere, cùm in ejusmodi ἀταξίᾳ, & motu inordinato natura vix ferre queat, ut liquores fermentati, qui vegetiores sunt, ac magis spirituosi, cum alio inerti, ac spiritibus destituto commutentur. Eodem etiam tempore & *Electuarium* prędictum usurpabitur; quod pariter deinceps tàm in Paroxysmorum insultibus, quàm extra eos quotidie est devorandum, Hujus calor Potus Dięetetici aquositatem quadantenus pensabit, sanguini, & visceribus debitum caloris gradum concilians, sine ista agitatione, quæ excitari solet ab æstu liquorum fermentatorum.

Si quis objiciat eam vitam vix vitalem esse, in qua omnimoda tùm à Vino, tùm ab aliis liquoribus fer-

fermentatis abstinentia observatur; respondeo perpendendum esse, an non longè miserius sit, ac minùs tolerabile diris inveterascentis Podagræ cruciatibus (nam in mitiori morbo non hoc postulo) quotidie excarnificari, quàm huic soli liquori se adstringere; cujus usu continuato in cęteris esculentis fermè omnibus animo obsequi licet: ut jam non repetam, quòd & hic potus (uti cętera omnia) dulcescet consuetudine. Certè qui hunc morbum expertus est, modò Homo, non bipes fuerit pecus, nihil ambiget, in quam partem debeat concedere.

Quo non obstante, si æger vel à longo, ac nimio usu liquorum inebriantium, vel ab ætate provectiore, vel denique præ nimia debilitate, cibos absque Vino, vel quovis alio liquore fermentato nequeat concoquere, non vacat certè periculo eundem protinus, ac derepente à vino depellere; qui quidem error haud paucis lethalis fuit. Prorsus itaque, si me audit, Apozema Diæteticum suprà præscriptum abdidit, vel, si eodem uti statuerit, ei sensim assuescat, haustum vini in pastibus ad tempus aliquod sibi indulgens, quasi Remedii loco potiùs, quàm Diætæ, donec Decoctum illud familiarius evaserit. *Vinum* autem *Hispanicum* hic loci, tàm Rhenano, quàm Gallico omnino præferendum est, quæ posteriora, licèt ventriculo pergrata sint, tamen exacerbandis humoribus, & augendo morbi fomiti apta nata sunt. Adde, quòd cùm æquè ferè cruda sint, & vix magis concocta, quàm est nostrum Pomaceum, non perinde cardiaca sunt, atque calida, ac res postulat. Atq; hęc de Cibo, Potuque ποδαγειώντων dicta sunto.

Est & aliud, quod tametsi parvi pendatur, magni tamen momenti est tàm in digerendo morbi fomite, Paroxysmo adhuc vigente, quàm ad prohibendam

ejusdem

ejuſdem materię generationem extra Paroxyſmum, nempe ut æger, maximè hyemis tempore, maturè lectum petat. Etenim poſt venæ ſectionem, & Catharſin nihil ęquè naturę vires ſubruit, ac noctu vigilare: quod quidem valetudinariorum quilibet expertus affirmabit, ſi ſeriò animadvertit, quanto alacrior, vegetiorque exurgit, quoties ſe lecto temporiùs commiſerit, quàm verò enervis eſt, ac languidus, quoties ad multam noctem vigilaverit. Et quamvis res eodem recidere videatur, an citiùs, ſeriuſve quis lectum repetat, modò per tot horas eidem indulgeat, verbi gratia, an *hora nona* cubitum eat, & *quinta* ſurgat, vel *undecima* cubitum eat, & ſurgat *ſeptima*; multum tamen intereſt, idque ob hanc, ut exiſtimo, potiſſimum rationem. Interdiu ſcil. ſpiritus diſſipantur, ſive in corporis exercitio, ſive animi, qui in minus rectè valentibus ita ſunt infirmi, ac debiles, ut veſperi ſomni ſubſidio maturiùs opus habeant; & cùm noctis appulſus œconomię corporis quaſi relaxationem quandam adferat, quę diurno tempore à ſolis influxu vegeta conſervatur; lecti calor, bruma præſertim, ſolis vicem ut gerat neceſſe eſt. Manè verò ſpiritibus, tàm à prægreſſę noctis quiete, quàm à lectuli calore refocillatis, invigoratiſque, præterquam quòd dies ſuperveniens firmitatem, ac robur corporis tono conciliet, diluculo ſurgere hoc tempore, licèt horam unam, alteramve à ſomno matutino detrahat, non ita altũ vulnus Naturæ infligit, ac vigiliæ veſpertinæ ad horam unam, vel alteram protractę. Quamobrem iſtis, qui podagrę ſunt obnoxii, Author ego ſim, hyeme præcipuè, ut lecto maturè admodum ſe committant, & diluculo exurgant, quantumvis ſomnus juſto brevior ſuadeat, ut diutiùs cubantes eundem

adhuc

adhuc venentur: Cùm ſomnus, qui ita diluculo capitur, ſecuturę noctis ſomno tantundem detrahat; atque ita tandem naturæ vi illata, ſpretoq; ſapienti ejus inſtituto, noctem pro die quis habeat, diem perverſus pro nocte.

Quinimo *animi tranquillitas* omni ope ſtabilienda eſt: cùm perturbationes omnes, ſi repagula ſemel effringant, ad ſolvendam ſpirituum, qui ſunt Digeſtionum inſtrumenta, ſyſtaſin, ac proinde ad Podagræ incrementum multùm faciant. Prudenter itaq; ſecum meditetur æger mortalitatis ſuæ conditionem, nec ſe earum, quæ eam ſequuntur, moleſtiarum exortem ſtultus opinetur: ſive enim ſui ipſius, ſive aliorum culpa hanc animi ægritudinem pariat, non poterit unquam mundo leges dare, qui nemini hactenus, quantumlibet demum potens, aut ſapiens fuerit, ſemper morem geſſit; neque ita cuiquam ſemper ex animi voto cedebant res omnes, ac vana mens ſpoponderat, at derepente inter rerum apparatus animam agens humanæ fragilitatis ſpecimen tandem edit, immerito ſe brevi vitæ fructu ſpolians. Idem etiam incommodi ſequitur nimiam animi ad ſtudia, & res ſerias applicationem: Cùm enim huic morbo præ cæteris quibuslibet Melancholia vulgò dicta comes ſemper adhęreat, qui ei ſunt obnoxiii, ſpiritus Animales diù, multumque cogitando, etiam non adhibito artificiali librorum adminiculo, fatigare ſolent, atque obruere, hoc ipſum ita valdè, ac nimiopere agentes, ut corporis œconomia integra amplius conſervari nequeat: Quam ob cauſã ut mihi videtur, hic morbus perpaucos Inſipientes (me excipiat, qui volet) occupavit unquam.

Cęteris verò omnibus, quę ad impediendum humorum indigeſtionem (quam ego primariam

Po-

Podagrę causam constitui) & ad sanguinem idcirco corroborandum, ac firmitudinem partibus conciliãdam faciunt, *Exercitium* corporis facilè palmam præripit. Animadvertendum est autem, ubi suprà monui, quòd cum in hoc morbo, etiam magis quàm in Chronicorum quovis, totius corporis Habitus immutari debeat, exercitatio corporis, nisi quotidiana fuerit, nihil juvabit: hujusmodi enim exercitatio per vices intermissa, uti nihil fere conferet ad immutandum habitum corporis ab inertia, atque indulgentia jam languescentis, & effęminati, ita fortassis & nocere possit, Paroxysmum accersendo, ubi quis jamdiù ab ea desueverat. Hoc verò exercitium vehemens non sit oportet, tale verò quale Senibus competit, qui Podagræ subjecta sunt magis usitata. Motus enim corporis justo vehementior nimium dissipat, & è consequenti Concoctiones lædit; quando exercitatio moderata, ac perseverans eosdem firmet. Quantumlibet hoc durum videatur homini, qui præter senium, & corporis ad motum ineptitudinem, & socordiam huic præsertim malo quasi connaturalem, dolore insuper mactatur, tamen si hoc omittatur, nihil ex hactenus inventis quicquam proficiet: Utque Paroxysmorum intervalla sine jugi corporis exercitio magna esse non possint, ita etiam ad Calculi generationem talis erit proclivior; qui quidem plus habet & periculi, & cruciatus, quàm ipsa Podagra.

His adde (quod magnum pondus habere debet) materiam *tophaceam* à longa requie admodum auctam iri in Articulis corporis, maximè verò Digitorum, ita ut tandem omni motu priventur. Utut enim fidenter asserant nonnulli horum tophorum materiam nihil aliud esse, quàm sanguinis *Tartarum*

ad-

ad articulos transmissum, facilè tamen constabit cuilibet rem paulò attentius perpendenti, quòd dum magna vis materiæ inconcoctæ Podagram facientis in Articulos quosdam depluit, & partes vicinas diutiùs timidas reddit, tandem accidit, ut partim harum virtus assimilativa sufflaminetur, partim à suffocante obstructione, quam in eis parit iners hic humor, dicta materia generetur, quæ a calore, doloreque articuli in hujusmodi substantiam cogitur atque in dies augetur, tùm carnem, tùm cutim articuli in propriam naturam vertens; quę jam nuda jacet, acicula, ad instar *Cretæ*, *Ocul. Cancr.* aut similis alicujus rei, extrahenda. Jam verò hoc malum ab exercitio quotidiano præcavetur, à quo oritur debita humorum Podagram generantium, qui unam aliquam partem libenter occupant, difflatio per omne corpus. Unde fit, uti ipsemet expertus sum, quòd exercitatio longa quotidiana non tantùm non officit generationi tophorum, sed etiam tophos veteres, & induratos solvit, modò non eo usque invaluerint, ut cutim extimam in suam substantiam mutaverint.

Exercitii genus quod spectat, *Equitatio*, quoties nec grandior ętas, nec Calculus intercedant, reliquis longè pręferenda est. Et sanè diu, multumque mecum reputavi, quòd si cui innotesceret Medicamentum, quod & celare vellet, ęquè efficax in hoc morbo, ut in Chronicis plerisque, ac est Equitatio constans, & assidua, opes ille exinde amplissimas facilè accumulare posset. Hac si uti non liceat, vectio frequens in curru ferè eodem recidet. Atque in hoc saltem Podagra laborantibus plerisq; benè est, quòd opes, quę luxurię, unde pullulavit morbus, irritamenta erant, facultates currus habendi submini-

ni-

niſtrent, quo hac ſaltem exercitationis ſpecie fruantur, cùm altera frui nequeant.

Obſervandum eſt autem, quòd Exercitatio in aere ſalubri longè ea prę̨ſtantior eſt, quę in minus ſalubri peragitur: ruri ſcilicet potiùs, quàm in urbe, ubi aer vaporibus à variorum Artificum officinis exhalantibus eſt repletus, & ędificiorum denſitate conſtipatus; qualis eſt in *Londino* hoc noſtro, urbe, quantum certò ſcimus, omnium, quę in toto terrarum orbe ſunt, ſpatioſiſſima. Quantum verò interſit, an quis ruri, an in urbe ſe exerceat, Podagricorum quivis ſtatim perſentiſcet.

Quod *Venerem* attinet, is, qui tàm Podagra, quàm ſenecta laborat (quandoquidem jamjam ea ſpirituū copia deſtitutus eſt, qua Concoctiones promoveri debuerant, & per conſequens abſque hac clade adventitia articulos, & reliquas partes adjacentes plus ſatis laxatas habet, & debilitatas) æquè improvidus meo judicio foret, ſi ejus lenociniis indulgeret, atque ille, qui cùm longum iter emetiendum ſuſceperit, Viaticum omne priùs abliguriret, quàm ſe vię committeret. Quinimò præter malum, quod ſibi accerſit, languidiora ævi jam fatiſcentis deſideria non cohibens, maximo illo Privilegio fruendi Jubilæi, quod ſpeciali, atque eximio naturę munere Senibus conceditur, ſe abdicat; qui jam in ultima vitæ ſcena ab earum libidinum impetu, quæ, ceu tot rabidæ ferę, eos per juventam omnem diu, noctuque quaſi laniabant, tandem aliquando ſunt emancipati: cùm horum appetituum expletio nullo modo longum illud malorum agmen, quod eam vel comitabatur, vel inſequebatur, penſaret unquam. Atque hæc de Regimine.

Quamvis autem hujuſmodi Regulæ, tàm Dię̨tam quàm

quàm cæterum regimen ſpectantes, ſi ab homine Podagræ obnoxio religiosè obſerventur, eum ab enormioribus morbi inſultibus præſervare queant, atque iſtam ſanguini, & partibus ſolidis firmitatem conciliare, quæ ab illa malorum Iliade, unde morbus non ſolùm ſupra humanæ patientię vires, ſed & funeſtus tandem redditur, eundem immunem præſtare poſſit; non tamen efficient, ut non poſt quædam intervalla, maximè exeunte hyeme, Podagra quandoq;tentetur. Licèt enim æſtivo tempore, dum tonus, vigorq; ſanguinis à Solis calore excitatus fuerit, & in ſtatu conſervatus, & pariter debita humorum per poros eliminatio pro voto ſucceſſit, omnino oporteat, ut coctiones longè melius, quàm hyeme celebratę fuerint;tamen cùm appetente bruma, & ſanguinis robur fuerit imminutum,& perſpiratio per cutis poros impeditior,neceſſe eſt, ut ingẽs materię indigeſtę colluvies ſit accumulata, quę tandem diuturna mora in ſpeciem prorumpet, propriis ſe exerens ſymptomatis, & Paroxyſmum inducens, quam primùm vel ab humorum motu ab acceſſu Solis propiore, vini potatione, exercitio vehementiori, aut alia cauſa evidenti quacunque anſa detur.

Ex jam dictis liquet,eum, qui hujuſce morbi curationem molitur, id negotii ſibi dari debere credere, ut totius corporis habitum immutet, atque illud ad priſtinam conſtitutionem refingat, quantum per ętatem, & reliquas circumſtantias fieri poſſit: quod in Paroxyſmorum interſtitiis, non in ipſis Paroxyſmis annitendum eſt. Cùm enim morbi fomes non ſolùm generatus, ſed & in articulos jam ablegatus fuerit, ſero nimis, vel ejuſdem mutationem, vel eliminationem per alias vias conabimur: cùm non alia methodo foras ejiciendus ſit, quàm ea quam natura

præ-

præmonſtrat, cui ſoli permittendus omnino eſt. Quod & in Febrium Intermittentium Paroxyſmis uſu venit, quas ob eandem cauſam remediis non oppugnamus, niſi æſtu priùs conſopito. Nec abſurdiùs quis in extinguendis harum febrium, calore ſcilicet, ſiti, inquietudine, aliiſque ſymptomatis, anxiè operam locaverit, quàm exiſtimaverit alius ſe Podagram ſanare, cùm in Podagræ ſymptomatis tantùm coercendis laboret; cùm tantum hoc tempore à curatione morbi abſcedat, ut eandem aliquatenus impediat, ac remòretur. Quanto enim magis ægri dolores lenit, tanto magis humorum concoctioni adverſatur; quantoque claudicationem arcet, tanto materię morbificę expulſioni officit. Adde, quòd quanto paroxyſmi furor, ac acies retunditur, non ſolùm tãto diutiùs affliget, ſed & brevius erit ſpatium interjacens, & minùs etiam liberum ab omni gradu ſymptomatum, quibus hic morbus funeſtatur. Quod nemo inficiabitur, qui diligenter trutinaverit, quæ ſuprà in hujuſce morbi hiſtoria ediſſerui.

Quamobrem licèt nihil magni in *Paroxyſmo* tentandum ſit, niſi quòd iſtis ſymptomatis occurrendum eſt, quæ falſa medendi methodus quandoque parturit; tamen cùm omnes uno ore fateantur, morbum huncce ab humorum copia, & exuberanti plenitudine naſci, ægro fortaſſe conducet à carnibus per aliquot dies, ubi primum à morbo corripitur, abſtinere, & harum loco ſimplici juſculo Avenaceo uti, aut alio pari alimento; cujuſmodi dięta tenuis materiæ morbificæ imminuendę multum conferet, & naturę opportunitatem ſubminiſtrabit, qua eandem ocyus digerat. Cùm verò ingens ſit corporum aliorum ab aliis diſcrimen, quibuſdam abſtinentiam à carne non ferentibus, ſtatim verò ab ea ſpirituum ani-

animalium ἀταξία, animi deliquio, aliisque symptomatis, qualia fœminis Hysterica Affectione laborantibus accidere solent, correptis, istos non tantum non juvabit, sed & lædet, si diutius à carnibus abstineant, quam ventriculus earum usum averseur: quod ut plurimum non excedit primum, aut secundum diem eorũ Paroxysmorum particularium, qui omnes simul juncti integrum Paroxysmum, ut supra innui, constituunt. At verò sive tardiùs, sive ocyùs quis carne vescatur, seriò cavendum est, ne urgente morbo majore copia utatur, quam quæ ad naturam sustentandam necessaria sit, nec minore cura opus est in assignanda victus qualitate. Namque ut semper in Paroxysmorũ intervallis, ita præcipuè Paroxysmo jam præsente, æger summopere curare debet, ne quid vel in quantitate, vel qualitate sive potus, sive ciborum peccetur. Neque in hoc solo, sed in alio omni Regimine, de quo fusius egi, in intervallis observando, cautela haud vulgaris adhibenda est. Et licèt tam dolor, quam magna ad motum inhabilitas, exercitio, quod ego præ cæteris omnibus laudavi, contra indicare videantur, tamen & hic labor exantlandus omnino est. Quamlibet enim in Paroxysmi initio ęgro impossibile videatur, ut lationem in currum, multo minus ejus motum ferre queat, attamen si id tentaverit, non ita diu post sentiet se minus à tali motu dolere, quam cum se in cathedra domi contineret. Id insuper accedit emolumenti, si ad horas aliquot tam manè, quam post meridiem in curru vectus fuerit, quod cum domi toto die sederet, noctem fere insomnem ageret, jam dolorem somno ad multam noctem fugare poterit; cum exercitatio permodica Podagra laborantem eousque delasset, ut in somnum dilabatur. Adde, quod

eadem exercitatio Calculum, quem vita deses, ac iners ut plurimum accersit, quadantenus prȩcavebit. Quod verò maximi momenti est, à jugi, ac pertinaci exercitio occurretur totali Artuum ad motum impotentiæ, quæ haud paucis accidit post Paroxysmũ unum, alterumve diuturniorem, contractis sive poplitum, sive calcaneorum tendinibus: dum enim in cruciatu longiore quieti indulserint (maxime crura nolentes extendere, quoties dolor genu occupaverit) tandem crurum, ac pedum motu per reliquum vitæ tempus orbati sunt, tam in Paroxysmorum interstitiis, quam in ipsis Paroxysmis, quos non ita tamen effugiunt. Quinimo in iis Senibus, quorum Concoctiones admodum vitiatæ sunt, & qui à morbo per multos annos affligente ipsam corporis substantiam quasi in Podagram habent conversam, nihil minus sperandum est, quàm ut morbus sine exercitio ad digestionem perducatur unquam: cum enim morbus naturam viribus superet, sæpe moriuntur à languore, atque ægritudine, quæ fomitis morbosi copia concoctionem respuentis apportat, & ab hac materia inconcoctili, quæ nullo modo potest assimilari, tanquam à veneno enecantur.

Attamen non obstantibus iis, quȩ de exercitii utilitate in Podagræ Paroxysmis dicta sunt, si tamen æger præ nimia Paroxysmi atrocitate primo statim insultu quasi prostratus fuerit, (quod istis fere usu venit, in quibus Podagra jam ἀκμὴν suam attigit, nec adhuc à multorum annorum decursu mitigata est) hoc in casu si æger cubiculo includendus est, è re erit, ut etiam lectulo ad primos dies aliquot, donec scilicet doloris vehementia remiserit, idem includatur: etenim lectulus exercitii defectum aliquatenus supplebit; cum ejus usus continuus materiam mor-

morbificam potentiùs digerat paucis diebus, quàm excubatio aliquàm multis, maximè incipiente morbo; si modò æger absque lipothymia, aliisque malis symptomatis à carnibus abstinere queat, solo jusculo Avenaceo, Cerevisia tenui, & cæteris ejusmodi contentus. Veruntamẽ haud omittendum est, quòd si Podagra jam inveterata fuerit, atque æger ad animi deliquia, ventris tormina, diarrhœam, aliaque his similia symptomata propendeat, vix Libitinam evitabit ab aliquo Paroxysmorum jugulatus, si non exercitio utatur, idque in aere liberiore, ac perflabili loco; quod diligenter animadvertendum censeo, quando magnus Podagricorum numerus iis symptomatis jam perierit, quibus hæc in cubiculo, & præsertim in lecto incarceratio eosdem obnoxios fecerat, qui non ita maturè fato concessissent, si molestiam vectationis per majorem diei partem devorare voluissent. Licèt enim qui unico artuum dolore fatigatur, se cubiculo possit includere, tamen qui loco doloris acerbissimi, ægritudine, aliisque symptomatis prædictis laborat, talis idem imitando se in vitæ discrimen conjiciet. Et quidem benè nobiscum agitur, quòd quoties dolor ita vehemens est, ut æger motum tolerare non valeat, neque eo admodum opus habeat; ipso dolore, quod amarissimum est naturæ remedium, ægro de vita prospiciente.

Jam verò quod attinet Podagræ *Symptomata*, iis occurrendum est, à quibus ęger in *Paroxysmo* de vita periclitatur. Horum maximè familiare est ventriculi debilitas, ac languor, cum ventris torminibus tanquam à flatu, quod iis accidit, qui vel jam à multis annis Podagrę obnoxii vixerunt, vel iis, qui licèt nõ ita diu eadem laborantes, hoc tamen mali invitarũt

præproperè, liquores ſpirituoſos cum tenuioribus, & multùm refrigerantibus derepente commutantes; vel *Emplaſtra repellentia*, aliaque Medicamenta refrigerantia partibus affectis ad leniendum dolorem admoventes, unde morbi cauſa materialis, quæ in artus debuerat deponi, in viſcera rejicitur. Multa egomet expertus ſum in poſtremorum annorum Paroxyſmis ad mitigandum hoc ſymptoma; nihil verò æquè votis reſpondit, ac *Vini Canarienſis* hauſtulus ſubinde deglutitus, languore, atque ægritudine urgentibus: neque vel Vinum Gallicum rubrum, vel Theriaca Andromachi, neque aliud quodlibet è Cardiacis mihi hactenus notis pares habet vires. Sed neque vinum hocce, nec Cardiacorum aliud quodlibet ęgrum, ſi exercitio non utatur, omnino ſervare poſſe exiſtimandum eſt.

Sin autem gravius aliquod ſymptoma inducias haud ferens, ex retroceſſu materiæ Podagricę ſubitò ingruat, & mortem ægri minitetur; neque vino, neque exercitio ſuprà laudatis fidẽdum, verum hoc in caſu, modò non caput, at partes vel naturales, vel vitales ejuſmodi malum impetat, ad *Laudanum* ſtatim confugiendum; nempè *laudani liquidi gutt.* xx. *hauſtulo aq. Epidemicæ immiſta propinentur*, & in lecto ad quietem æger ſe componat.

Quod ſi materia Podagram committens, quia non jam in artus fuerit eliminata, *Diarrhœam* induxerit, modò ea Paroxyſmi ſingularis Criſis non fuerit, & Laudano jam laudato, & exercitio omniuſmodi (hoc enim imprimis ad Diarrhœæ curationem obeundum eſt) non obſtante, alvus nihilominus diutiùs fluat, ægritudine, torminibus ventris, *&c.* accedentibus; unicum, quod ſcio, remedium eſt, ut *Sudor* provocetur methodo, & medicamentis huic

huic usui destinatis: quod si fiat ad biduum, triduumve mane, & vesperi, per duas, tresve horas continuas, sistetur ut plurimum Diarrhœa, & morbi fomes magna vi in artus detonabit. Hac ego methodo aliquot retrò annis meæ vitæ consului, postquam me in hoc malum à potatione aquæ frigidæ pro ordinario potu imprudens conjeceram; idque posteaquam Cardiacorum, & Adstringentium varii generis opem frustrà imploraveram.

Est & aliud symptoma non perinde crebrum, quod tamen aliquoties ipse vidi; Metastasis scilicet materiæ peccantis in Pulmonum lobos; quoties nempe Tussis Brumalis à frigore tẽpore Paroxysmi suscepto materiam sensim in Pulmones allicit, Artubus interim, ob translationem materiæ morbificę in aliam regionem, vel omnino, vel tantùm non, tàm à dolore, quàm à tumore liberatis. Uno hoc in casu Intentio Curativa non ad ipsam Podagram dirigenda est, at verò hoc symptoma pari modo tractandum est, quo Peripneumonia absoluta; Venæ sectione scilicet repetita, cum diæta, & remediis refrigerantibus, ac incrassantibus, cùm sanguis, in hoc symptomate præcipuè, extractus Pleuriticorum sanguinem prorsus referat. Purgandus est insuper æger inter Venę sectiones Potionibus lenientibus, quibus hæc colluvies in Pulmones illapsa possit amandari. Sudoris autem provocatio, quam vim cunque habeat in morbi fomite super Artus deturbando, hic tamen non tantùm non prodest, sed & obest, materiam pulmonibus impactam indurando; unde generantur *abscessuli*, & tandem ægri mors certissima subsequitur.

Hìc porrò notandum, quòd *Podagrici* ferè omnes, postquam cum hoc morbo diu conflixere, *calculo*

renum ſint obnoxii, proindeque vel ſtatu, vel declinatione ſępius, paroxyſmi generalis Nephritico dolore laborare ſoleant; idque cum magno ægrorum non tantum cruciatu, ſed & virium diſpendio, cum jam plus ſatis attritę, fractęque eę fuerint. Hoc in caſu poſthabitis quibuſvis aliis remediis, *liquoris poſſetici, cui rad. Althææ* ℥ii. *incoctæ fuerint, Congium unum* quam citiſſimè devoretur, & ſequens *Enema* injiciatur.

♃ *Rad. Althææ, & Lilior. an.* ℥i. *fol. malvæ, parietar. branc. urſin. & flor. Chamæmel. an. m.* i. *ſem. lin. & fœnugr. an.* ℥ ſs. *Coq. ſ.q. aq. ad* lib. iſs. *Colatura diſſolv. ſacchar. culinaris, & ſyr. Dialthææ an.* ℥ ii. *Mſ. f. Enema.* Quam primum per vomitionem ęger totum reddiderit, quod per os ingeſtum fuerit, ut etiam Enema rejecerit, *Laudani liquidi* ſatis magna doſis propinetur, viz. ad gut. xxv. vel *pil. Matthæi* gr. xv.

Remedia *Externa* ſi quis quęrat ad leniendum Podagrę dolorem accommoda, nulla mihi hactenus cognita ſunt (licèt plurima tum in meipſo, tum in aliis expertus fuerim) pręter merè Refrigerantia, & Repellentia, quorum uſum jam ſupra docui periculo haud vacare. Et fidenter aſſero, multa, & longa obſervatione ſuffultus, maximam partem eorū, qui Podagra periiſſe putantur, non tam ipſo morbo, quam ſubleſta, atq; indebita medicatione fuiſſe peremptos. Si quis autem Remediorum externorum, quę pro Anodynis indubitatis habentur, virtutem probare velit, non fucum ſibi faciat, eadem ſub declinatione paroxyſmi particularis (quo tempore dolor jam ſponte ſua ceſſurus eſt) applicando: quin potius ſub initio paroxyſmi iſta uſurpet, & ſtatim edocebitur, quā ficulneum ſit illud auxilium, quam

vana

vana ſpes; cùm hæc Epithemata nocere quandoque poſſint, prodeſſe nunquam. Qua de cauſa egomet jam à multis annis nulla remedia externa adhibui. Pulticula ex pane ſimilagineo cum Croco in lacte cocto, addito poſtea Oleo Roſaceo in pauca quantitate, mihi olim præ cæteris profuit, quę tamen in Paroxyſmi initio nihil prorſus juvabat. Si igitur dolor admodũ ſæviat, æger rectius ſibi conſulet ſe in lecto continendo, donec is aliquantiſper remiſerit, quàm Anodynis utatur: attamen haud abs re fuerit *Laudani* pauxillum veſperi ſumere, ſi dolor patientiam multum vincat; aliter melius omittetur.

At verò cum in externis hujuſmodi Remediis jã ſim, omnino aliquid mihi dicendum eſt de Muſco quodam Indico, *Moxam* vocant, nuper magni nominis in Podagrę Curatione, ſi nempe pars affecta eadem accenſa leviter uſtuletur. Quamlibet hoc Remedii genus *Indis Orientalibus* acceptum referatur, atque *Europæis* univerſim omnibus pro incognito habeatur, attamen conſtabit antiquioris id eſſe ævi etiam apud nos, illi, qui *Hippocratis* effata jam ante annos bis mille literis tradita voluerit cõſulere. In prętantiſſimo illo de *Affectionibus* libro, *Sect.* 5. *pag.* mihi 524. de *Iſchiade* agens, hæc habet, ἐιδὲ ἐς ἔν τι χωρίον, &c. i. e. *Quod ſi in uno aliquo loco firmiter conſtiterit dolor, neque Medicamentis expellatur; quocunque loco dolor fortè extiterit, eum limo crudo inurito.* Et paulo poſt de *Podagra* verba faciens: συμφέρει δὲ καὶ ταύτῃ, &c. i. e. *Huic eadem, quæ Articulari morbo conferunt, & longus quidem hic morbus eſt, & gravis, minimè tamen lethalis. Quod ſi in digitis dolor remaneat, venas in digito paulo ſupra articulum inurito; uſtio autem per linum crudum fiat.* Opinor neminem poſſe exiſtimare,

re, eam esse differentiam Specificam inter flammam vel à lino, vel ab hoc Musco Indico excitatam, ut hæc illa in sanatione Podagræ plus valeat, non magis quam reputaverit ignem è *Roboris* Segmentis accensum majus aliquid præstare posse illo, qui *Fraxini* ligno alitur. Hæc partis affectæ ustulatio aliquid pollicetur (quod & efficere quandoque possit) ad doloris commitigationem, evocata scilicet fomitis morbifici parte subtilissima, ac maximè spirituosa, in articulum jam deposita. Attamen beneficium ab hoc remedio partum, cum Indigestionem, quæ Podagræ causa est antecedens, nullo modo attingat, fugax esse oportet, ac breve. Neque opus est, ut dicam, illud in Podagris tantum incipientibus locum habere: quando enim sive à morbi diuturnitate, sive ab importuno, atque indebito Medicamentorum usu, Podagra, ut subinde fit, ad partes internas fuerit conversa, ac proinde ægritudine, torminibus ventris, atque longo hujusmodi symptomatum agmine, potius quam dolore ægrum multaverit, nemo sanus igne utendum esse arbitrabitur.

En vobis omnia, quæ mihi hactenus comperta sunt in hujus morbi curatione. Si quis objiciat multa esse Remedia *Specifica* ad Podagram; ego me ea nescire lubens fateor: & vereor, ne Promissores isti perinde sint ignari, ac sum ego. Et sanè dolendum est, Medicinam, Artem nobilissimam hujusmodi magis, quę sive ab inscitia, sive à pravitate Scriptorum credulis objiciuntur, usque adeo deturpari; cum in omni fere morborum genere hujusmodi aliquid à Nugivendulis tanquam Θεῶν χεῖρες decantetur pleno ore: &, quod est magis mirandum, quod non tantum in morbis typo indutis hujusmodi delira-

ramenta obtineant, ſed & in minimè formatis, qui ab Organorum læſione aliqua, aut προφάσει externa producuntur, Viris etiam cætera cordatis imponant. Atque hoc ſatis evincunt *Specifica in Contuſionibus* vulgò prædicata, qualia ſunt *Sperma Ceti*, *Tegulæ Hybernica*, *&c.* quæ omnia id tantum præſtant, ut Methodum, qua tractari debuerat hic Affectus, divertant: prout illi ſatis conſtabit, qui experiri voluerit, quanto tutius, atque ocyus ſanabitur is, qui *Venæ ſectionibus*, ac *Purgationibus* utetur *alternatis*, uſque dum bene habuerit, neglectis prorſus levidenſibus iſtis, quæ pro more poſt ſanguinem ſemel eductum ſæpe exhibentur; atque etiam ea ſudorum ſollicitatione, quæ pari paſſu cum eorum uſu ſolet procedere; à qua partium jamdiu ad inflammationem propenſarum excalefactione ęger ſine cauſa in vitæ periculum adducitur.

Quod ſi nihil proficientibus his, quæ attuli, omnibus, adhuc minus ſagax videar, & minus copioſus in Medicamẽtis eruendis, enumerandiſque, Univerſa illa proponam, quę *Lucianus* in Τραγοποδάγρᾳ jam plenius collegit, è quibus tam externa, quam interna qui volet eligat: quæ forſan haud minus efficacia ſentiet, quam ſunt eorum plurima, quę à nonnullis deprædicantur. Apud hunc *Podagræ* Perſona ita iſtos alloquitur, qui Secreta quędam Remedia ſe habere jactabant, quibus is morbus poſſit expugnari.

Τίς τὴν ἀνίκητον, *&c.* i. e.

Quis invictam me dominam dolorum
Ignorat Podagram in terra mortalium?
Quam neque Thuris vapor placat,
Neque effuſus ſanguis aras ad incenſas;
Non templum divitiarum undique ſuſpenſis ornatum donariis;

Quam

Quam neque Apollo Medicamentis expugnare valet,
Omnium Medicus in cœlo Deorum;
Non filius Apollinis doctissimus Æsculapius.
Postquam enim enatum est primùm hominibus genus,
Conantur omnes meam elidere potentiam,
Miscentes semper Medicamentorum artificia.
Alius aliam in me experitur artem.
Terunt Plantagines, & Apia mihi,
Et folia Lactucarum, & silvestrem Portulacam;
Alii Marrubium, alii Potamogeitonem,
Alii Urticas terunt, alii Symphytum;
Alii Lentes afferunt ex palustribus lectas;
Alii Pastinacam coctam, alii folia Persicorum,
Hyoscyamum, Papaver, Cepas agrestes, Mali Punici Cortices,
Psyllium, Thus, radicem Ellebori, Nitrum,
Fęnum græcum cum vino, Gyrinum, Collamphacum,
Cyparissinam Gallam, Pollen hordeaceum,
Brassicæ decoctæ folia, Gypsum ex Garo,
Stercora Montanæ Capræ, humanum oletum,
Farinas Fabarum, florem Asii lapidis;
Coquunt Rubetas, Mares araneos, Lacertas, Feles,
Ranas, Hyęnas, Tragelaphos, Vulpeculas.
Quale Metallum non exploratum est mortalibus?
Quis non succus? Qualis non arborum lachryma?
Animalium quorumvis ossa, nervi, pelles,
Adeps, sanguis, medulla, stercus, lac.
Bibunt alii numero quaterno pharmacum:
Alii octono: sed septeno plures.
Alius verò bibens Hieram purgatur:
Alius incantamentis impostorum deluditur:
Judæus alium stultum excantat nactus:
Alius verò remedium petit ab Hirundinis nido:
Ego autem his omnibus plorare impero,

Et

Et facientibus hæc, atque irritantibus me
Soleo occurrere multò iracundior.
Iis verò, qui cogitant nihil adversum mihi,
Benignam adhibeo mentem, facilisque fio.

Nullus dubito, prudentissimos quosque eorum, qui cum hoc morbo diu conflixere, de omnimoda Curatione desperantes, Choro, qui istius Dramatis Catastrophen facit, suffragaturos.

Ἤπιον ὦ πάνδημε, &c. i. e.

Lenem, O ubique gentium celebrata, afferas (nobis) dolorem, ò Podagra,
Levem, facilem, non acutum, brevem, haud sævientem,
Tolerabilem, facilè desinentem, parum validum, ambulationes non impedientem.
Multi sunt modi miserorum:
Sed exercitia dolorum, & consuetudo
Podagricos soletur.
Ideoque æquo animo, ò Complices, obliviscimini
Dolorum. Si ea, quæ placent, non fiunt,
Tamen etiam præter spem accidentibus viam invenire solet Deus.
Quivis sustineat Podagra laborantium
Deludi, & derideri:
Talis enim hujus morbi natura est.

Ut semel finiam, Methodus, quam hìc trado, φαινομένων prędictorum examini innititur; quamque ego secutus tam in ipso me, quam in aliis, morbi levamen percepi. Therapeja *Radicalis*, & usquequaque perfecta, qua quis etiam à diathesi ad hunc morbum foret liberatus, adhuc in Democriti puteo latet, atque in naturę sinu reconditur, nescio quando, aut à quibus in lucem extrahenda. Spero nihilominus me hoc scripto humano generi commodi ali-

aliquid contulisse, si istos scopulos fideliter indigitaverim, ad quos tùm ipsemet, tùm alii plurimi naufragium fecimus; atque insuper optimam, quæ hactenus innotescit, methodum præmonstraverim. Non his majora promitto; quamvis à longa cogitationum serie, quas huic rei impendere tantùm non sum coactus, inducar credere, ejusmodi Remedium quandoque inventum iri. Quod si unquam acciderit, inscitiam suam Dogmaticis exprobrabit, atque exinde liquebit, quàm insigniter tàm in dignoscendis morborum essentiis, quàm in medicamentis, quibus eos aggrediuntur, hallucinentur. Cujus rei exemplum satis luculentū habemus in repertione summi illius ad *Febres intermittentes* Specifici, *Corticis Peruviani*. Per quot jam sæcula homines quique solertissimi ingenia exercuerant in investigandis harum Febrium causis, quibus praxin quilibet aptavit Theoriæ à se excogitatæ optime respondentem? Quomodo verò hæ Medicationes Theoremata valebant defendere, ex iis constat, quorum adhuc recens est memoria, in quibus varias Intermittentium species in variis humoribus in corpore redundantibus collocantes, Curationem ad humorum istorum alterationem, atque evacuationem dirigere solebant. At quàm inauspicato id egerunt, eorum in his conaminum frustratio, præcipuè verò hujus *Corticis* usus felicior, palàm faciunt: cujus ope nos nūc temporis tùm humores hujusmodi omnes, tùm etiam Diætam, & regimen quodcumque susque deque habentes, ac nihil nisi methodum pulveri exhibendo debitam observantes, scopum rectà attingimus; vix ab illo aberrantes unquam, nisi ęgrum lecto sine ulla necessitate addicimus, dum in ejus usu est: Tanta tamen est hujus remedii vis, ut non ob-

obstante eo incommodi, quod scilicet Febris à lecti calore plus, quam erat opus, intendatur, ęgrum nihilominus ad sanitatem ut plurimum reducat. Interim donec hæc Podagrę curatio radicalis comperta fuerit, quod Medicos omnes, me præ cęteris, optare fas est; hanc meam qualemcunque opellam boni consulite. Quod si minus eveniat, hominum mores ita probè perspectos habeo, ut non multum fallar; & officii mei rationem ita calleo, ut animo neutiquam cadam. Et si sævissimi isti cruciatus, impotentia ad motum, cęteraque corporis mala, quę ego per maximam vitę partem sum perpessus (una cum damno rei familiaris, quod sustinui, à Medicina facienda toties adversa valetudine avocatus) aliis quietem, & ἀναλγησίαν possint comparare, erit unde me fructum aliquem miseriarum hujus generis, quas in hac vita toleravi, in aliam migrans percepisse existimabo.

DE HYDROPE.

OMnis hominum ętas, sexus omnis ab *Hydrope* nonnunquam infestatur. Fœminæ tamen huic morbo magis sunt obnoxiæ, quam Viri: verum hos ętate pręsertim ingravescente adoritur, illas ubi jam parere desierint: Steriles autem quandoque etiam juniores occupat. Foveę à digitorum impressione in surarum parte inferiore, sub noctem imprimis conspicuę, manè verò evanescentes, primum hujusce mali indicium dant, quod non perinde certum est Hydropis ingruentis signũ in Fœminis, atque est in Maribus; cùm & pręgnantes, & alię, quibus Catame-

menia quavis de causa sistuntur, haud raro idem patiantur. Neque tamen in Viris ejusmodi tumor Hydropem certò indicat: etenim cùm senex quispiam, habitu corporis paulò pleniori prædìtus, *Asthmate* jam à multis annis laborans, ab eodem derepente, idque Hyemis tempore, fuerit liberatus, mox ingens tumor musculos tibiarum occupabit, Hydropicorum tumores æmulans, qui Hyeme etiam magis, quàm Æstate, tempestate magis pluvia, quàm serena, pariter invalescet, & tamen sine quovis incommodo insigniori eundem ad Libitinam usque comitabitur. Quo non obstante, si generaliter loquamur, suræ, & tibiæ intumescentes, etiam in Viris, pro signo supervenientis Hydropis habendæ sunt; maximè si ita affecti spiritum ægriùs ducant: qui quidem tumor tàm copia, quàm mole auctior in dies redditur, donec pedibus majorem aquarum vim jam respuentibus, crura tentantur, ac postea abdomen ipsum; quod quidem sero è sanguine jugiter decidente repletum, paulatim ad ultimum capacitatis suæ limen distenditur; adeò ut sępè multos Aquæ Congios intus contineat, quæ in umbilicum, qua data porta, ruentes, quandoque Exomphalon constituunt.

Tria interim hunc morbum stipant Symptomata, *Dyspnœa*, *Urinæ paucitas*, *sitis intensa*. Spirandi difficultas oritur ab aqua Diaphragma comprimente, unde naturalis ejus motus sufflaminatur. Urina idcirco parcè redditur, quia sanguinis serum, quod per ductus urinarios ex lege naturę excerni debuerat, jam in cavitatem abdominis deponitur, & in cęteras partes eidem excipiendo aptas natas. Sitis est à putredine colluviei serosæ, quę à mora in corpore longiore & calorẽ, & acredinem contrahit,

unde æger & febre quadantenus ſemper laborat, & memorata ſiti.

Pro rata, qua æger in partibus, quas morbus obſidet, mole augetur, in reliquis magis, magiſque indies emaciatur, & graciſcit: tandemque cùm tanta aquarum vis intra abdominis ambitum coerceri ulterius nequeat, impetu in Viſcera nobiliora, & vitalem arcem facto, cataclyſmo quaſi ſubmerſus perit.

Cauſa hujuſce morbi in genere ſanguinis debilitas eſt; unde alimento, quod forinſecus importatur, in ſubſtantiam ſuam convertendo non jam par, idem in extremitates, & pendulas corporis partes explodere neceſſe habet, mox in abdomen etiam, in quo, quamdiu in exigua quantitate hinc inde diſpergitur, natura eidem continendo Veſiculas quaſdam fabricat, donec tandem, modum jam ſuperans, uno Peritonęo ſimul clauditur.

Sanguini autem debilitando operam ut plurimum commodabant, vel nimia ejus per Venę ſectionem, aut alio quovis modo evacuatio, vel morbus aliquis diuturnior, vel perditus ille liquores ſpirituoſos ingurgitandi mos, unde & naturalia corporis fermenta deſtruuntur, & diſſipantur ſpiritus. Hinc eſt, quòd bibaciſſimi quique Helluones ſępius cum hoc morbo, frigido licèt, quàm cęteri confliĉtentur. E contra etiam Aquę potatio in iis, qui generoſis liquoribus diu aſſueverant, ſanguini eandem noxam infert.

In Fœminis verò, quod notandum eſt, alia quędam, & ab his longè diverſa Hydropis cauſa reperitur, incluſa nēpe in teſticulorum alterutro ſaburra, ſeu obſtructio, quę ſenſim ejuſdem craſin ſubvertit; unde in dicto teſticulo repoſita primùm morbi minera, tunica ejuſdem mirum in modum diſtenditur; qua iam tantùm non crepante, natura humori excipien-

piendo Vesciculas quasdam suggerit, quarum tādem sive una aliqua, sive etiam pluribus disruptis, & in abdominis cavitatem se exonerantibus, eadem occurrunt symptomata, quæ in Hydrope, quam supra depinximus. Sed de hoc genere jam olim egi.

Sunt & aliæ duę Species tumorum abdominis Hydropem mentientes, Fœminis utręque familiares. Prima est carnium in partibus intra abdomen excrescentia pręternaturalis, quæ ventrem in molem haud minus conspicuam attollit, quam solet inclusa aqua. Altera species flatibus eorum debet, qui non tumorem tantùm, sed & alia ingravidationis signa pariunt. Hęc Viduas ut plurimum exercet, vel etiam mulieres, quę non nisi provectiores ętate Obnupserant: atque hæ tam suo ipsarum, quam Obstetricum judicio, quarum Oracula hac ipsa de re consuluere, motum Infantis jam à tempore consueto usque ad legitimum tempus pariendi persentiscentes, quin & ad eundem modum, quo gravidę solent, subinde ęgrotantes, sororiātibus insuper mammillis, & lacte extillante, de fasciis haud rarò, cæterisque ad excipiendum infantem necessariis sibi prospexerunt, donec tandem venter pari, quo increverat, gradu, sensim detumescens, spem vanam eluserit. Neutra verò harum ad eum, de quo agimus, morbum est referenda.

Indicationes Curativæ veræ, ac genuinæ, utpote à prędictis Phęnomenis naturaliter quasi exortæ, vel ad aquarum in abdomine, cæterisque partibus contentarum evacuationem, vel ad instaurandum sanguinis robur, quo novus earundem proventus pręcaveri possit, omnino dirigendę sunt.

Seri evacuationem quod spectat, magni refert, ut diligenter observemus in omnibus Hydropicis ea

Ca-

Cathartica, quæ vel ſegniùs, vel minùs potenter operantur, officere magis, quàm prodeſſe: cùm enim Medicamenta Purgantia ad unum omnia naturæ ſint inimica, quo nomine Catharſeos munere funguntur, ſanguinem aliquatenus debilitant, læduntque; unde niſi corpus celeriter pervadant, & citiſſimè expellantur, Camerinam eam moventia, quam ſecum abducere nequeunt, & ſanguinem tumultuosè exagitantia, tumorem magis adaugent: quod plus ſatis liquet in eorum pedibus, quibus alvus ita leniter, ac blandè ſollicitatur. Quamobrem, ut cum bonis ægri rebus Purgatio inſtituatur, ſcire oportet, utrum ægri corpus facilè, an verò difficulter, atque ægrè Catharticis cedat, cùm in hoc cardine Curationis omnis, ſive nullo, ſive non niſi magno labore peragendæ negotium vertatur.

Quoties itaque *Hydragogis* utendum eſt, ſollicitè ad facilitatem, vel difficultatem, qua ęgri corpus Catharſin ferre ſolebat, reſpicere omnino convenit; quod non alia via ulla certiùs dignoſci poteſt, quàm ex diligenti inquiſitione, quomodo alia Purgantia Remedia alio tempore aliquo uſurpata opus deſtinatum peregerint. Cùm enim in corporibus Idioſyncraſia quædam inveniatur, quoad facilem, difficilemve Catharticorum operationem, ægrum ſæpiſſimè in vitæ diſcrimen conjiciet is, qui ſenſibile corporis temperamentum, modum ſibi, ac normam ſtatuerit: quando non ita raro uſuveniat, ut, qui habitus ſunt fermè Athletico, mediocribus Catharticis facilè pareant; cùm qui contrario planè habitu ſunt præditi, vel fortiſſimis ægrè cedant. Et profectò jam dicta cautio de ægri corporis ad Purgantia ferenda ineptitudine non in Hydragogis tantùm præſcribendis, ſed in aliis quibuslibet Catharticis locum

habere debet. Etenim sæpenumero observavi hypercatharses à Potionibus etiam Lenientibus adductas, ex eo, quòd ęgrum Medicus non interrogaverit, prout oportuit, utrumne corpus facilè, an verò difficulter expurgaretur. Attamen cùm Hydrops, quod superiùs dixi, prę cęteris morbis quibuslibet Catharsin & validissimam postulet, & maximè celerem; cumq; in hoc morbo Purgatio per ἐπίκρασιν quę in nonnullis aliis prodest, nullatenus admitti debeat, (cùm hujus generis Catharsis non tantùm non imminuat tumorem, sed & adaugeat) Hanc inquam ob causam, expurgatio paulo fortior, & nimia, justo debiliori est pręferenda; pręcipuè cùm *Laudano* non destituantur, certissimo ad Hypercatharsin istiusmodi subitò domandam fręno.

Ad hęc in *Catharticis* omnibus Hydropicorum sanationi dicatis id diligenter est observandum, ut aquę ea maxima celeritate exhauriantur, quam ęgri vires ferre queant; utpotè qui singulis diebus expurgari debeat, nisi quòd sive ob nimiam debilitatem corporis, sive propter Cathartici præcedentis operationem plus satis violentã dies unus, aut alter nonnunquam intercalari possit. Etenim si non nisi post longa intervalla repętatur Purgatio, quantumlibet copiosa Catharsis pręcesserit, aquis denuò affatim colligendis ansam præbebimus; atque ex hac induciarum occasione, quasi victoria jam parta uti nescientes, tandem loco pulsi, re infecta turpiter fugabimur. Adde, quod periculum est, ne aquarum inter viscera mora diuturnior eadem putredine quadam sua inquinet, ac inficiat. Atque insuper, quod parvi ducendum non est, istę aquę à pręgressis Catharticis ita in motum concitę ad noxam inferendam jam propensiores sunt, quàm ubi quiescerent. Tàm ob hanc

hanc itaque causam, quàm ob alias suprà memoratas, huic Intentioni, quæ colluviem serosam intùs clausam respicit, quàm velocissimè satisfaciendum est; neque ab ea, nisi urgente necessitate, est absistendum, aut cessandum, donec omnis aquarum moles omninò demum exantlata fuerit.

Hoc porrò notandum venit, quòd cùm è Praxi constet Hydragoga fere omnia, genio quodam sibi peculiari, si sola exhibeantur, iis, qui ægrè purgantur, parùm admodùm votis respondere, quin & largiorem eorundem dosin, non tàm Catharsin, quàm sanguinis tumultum promovere (unde qui imminui debuerat tumor, jam auctior cernitur) Hæc itaque non alium obtinent usum in hujusmodi corporibus, quàm ut lenioribus Catharticis stimulum addant. Quo non obstante in iis, qui purgatu sunt faciles, Hydragoga ista & celeriter, & cum magno effectu operantur.

Quocirca in istis, qui Catharsi promptè cedunt, *Syrupus de Spina Cervina*, etiam solus, Aquas sat copiosè elicit. Quod quidem Remedium in his aquas ferè solas, easque in magna quantitate educit, nec sanguinem perturbans, nec urinam reddens coloratiorem pro reliquorum Purgantium more: Id tantùm habet incommodi Syrupus ille, quòd inter operandum ingentem sitim provocet. Quòd si idem vel in summa dosi aliis propinetur, qui ægrè expurgantur, neque multæ sequentur dejectiones, neque eæ multa aqua, ut debuerant, refertę.

Equidem probè memini, cùm tunc primùm ad Hydropem curandū invitarer, me annis abhinc 27, aut circiter ad Matronam quandam piam, & honestam, nomine *Saltmarsh*, *VVestmonasterii* commorantem, fuisse accersitum; cujus abdomen Hydrops,

quo atrociorem nondum vidi, in molem magnitudinis vix credendæ evexerat: huic ego Syrupi prædicti Unciam unam ante prandium, qui tunc mos obtinuit, exhibui: credi vix poteſt, quàm magnam aquarum vim per ſedem deturbavit, idque nullo excitato tumultu, abſque ulla virium ęgræ jactura: Quod mihi animos addidit, ut eundem quotidie repeterem, niſi quod diem unum, alterumve intercalari paterer, ſi quando paulò infirmior videretur. Atque ita aquis ſenſim eductis, venter in dies detumuit, ipſaque prorſus convaluit. Ego fiducia planè juvenili, atq; hominis inexperti, credebam me ejuſmodi medicamen poſſidere, quo Hydropes quoſcunque poſſem debellare: verùm hujuſmodi erroris intra paucas ſeptimanas admonebar. Cùm enim non ita diu poſt ad aliam Fœminam eodem morbo laborantem, qui Febri Quartanę diuturniori ſupervenerat, medicinam facturus accederem, eundem Syrupum propinavi, quo ſępiùs repetito, & doſi gradatim aucto, morbum laceſſebam; at cùm aquarum evacuationem fruſtrà tentarem, Catharſi non procedente, tumore autem ventris magis aucto, miſſum me fecit ęgra; atque alterius Medici ope, qui remedia efficaciora adhibuit, ſi benè memini, ſanitatem recepit.

Ubi igitur conſtiterit, ęgrum eo eſſe corporis habitu, ut Cathartica Leniora nec celeriter, nec cum bona euphoria opus ſuum peragant, Fortiora tentanda. Quo in caſu, ut modò innui, notandum eſt, quòd licèt Hydragogorum pauca, ſi ſola exhibeantur, votis reſpondeant, lenioribus tamen calcaris vice permiſta, efficaciſſima omnino ſunt. In hujuſmodi corporibus, exempli gratia, ſequentem Potionem cum ſucceſſu ſæpenumero pręſcripſi. ♃ *Tamarind.*

rind. ℥ſs. *Fol. Sen.* ʒii. *Rhei.* ʒiſs. *Coq. in q. ſ. Aq. fontan. ad* ℥iii. *in Colatur. diſſolv. Mann. & Syr. Roſar. ſolut. an.* ℥i. *Syr. de Spin. Cervin.* ℥ſs. *Elect. è ſucc. Roſar.* ʒii. *m. f. Potio*. Quę tamen potio nonniſi Robuſtioribus exhibenda eſt, quibus alvum ſolvit, ubi cętera id pręſtare nequiverint; quod multiplici experientia ipſius probavi. Vel ♃. *Vini alb.* ℥iiii. *Zalap. ſubtiliſſ. pulv.* ʒi. Zinzib. *pul.* ℈ſs. *ſyr. de ſpin. cervin.* ℥i. *m. f. potio, sumenda ſummo mane, repetendaq; ſingulis, vel alternis diebus pro ratione virium.*

Sequitur alia medicamenti formula, mihi haud infrequens, quo illi ſatis commodè utentur, qui à repetito aliorum purgantium uſu abhorrent; quãdo ęgrum calefaciat inter purgandum, tum etiam corroboret, *ex. g.* ♃. *Rad. Lalap. contuſ. Hermodactyl. an.* ℥ſs. *Scammon. crud.* ʒiii. *fol. Senn.* ℥ii. *Glycirrhiz. raſ. ſem. Aniſ. Carni an.* ℥ſs. *Summit. Abſynth. fol. Salv. an. m.* i. *Infunde frigid. in* lib. iii. *Aq. vitæ vulgaris, & coletur tantummodo uſus tempore. Cap. cochlear.* i. *hora ſomni, &* ii. *mane ſequenti*. Augendo, vel minuendo doſin pro ratione operationis.

Reſtant verò Medicamenta duo, me judice, Palmaria, & in iis, qui nonniſi ęgrè purgantur, cęteris, quę vel ſuprà enumeravi, vel adhuc comperta habeo δραςικώτερα, *Elaterium* intelligo, & *Infuſionem Croci Metallorum*; *Elaterium*, ſive *Fæcula Cucumeris agreſtis* potenter in permodica quantitate vires ſuas exerit in conturbanda alvo, & fęcibus cum ſeroſis, & aquoſis humoribus copiosè egerendis, adeò ut ejus grana duo pleriſque, in genere loquendo, corporibus doſis aptiſſima ſint. Ego permiſcere ſoleo *Pil. ex Duobus* ℈i. quas in Pilulas tres exiguas formandas, ac manè ſumendas impero.

Infuſionem Croci quod ſpectat; ejus ℥. iſs. (vel

purgatu difficillimis ℥ii.) manè exhibita, & quotidie pro ęgri viribus reiterata, quamlibet prima facie haud aliud promittat, quàm colluviem in ventriculo ſtabulantem egerere, tandem tamen efficiet, ut abdomen ab aquarum ſuperincumbētium onere liberetur. Præterquam enim quòd, ceſſante Vomitione, in Catharſin τὴν κάτω ſolet deſinere, neceſſe eſt omnino, ut cùm tanta fuerit agitatio, concuſſioque tàm Ventriculi, quàm viſcerum, à tam inſigni aquarum corrivatione quaſi circumſeptorum, earundem evacuatio per ductus communi naturæ lege haud ſatis patentes, conatum ita vehementem inſequatur. Veruntamen ſi prædictum Vomitorium inferiorem ventrem haud efficaciter expurgaverit, tàm *Electuarium de Succo Roſarum*, quàm *Syrupum de Spina cervina* ſoleo poſt tertiam, aut quartam doſin meræ infuſioni Croci Metallorum quandoque, licèt rariùs, adjicere. Ex. gr. ♃. *Aq. Card. Ben.* ℥iii. *Infuſ. Croc. Metallor.* ℥iſs. *Syr. de Spin. cervin.* ℥ſs. *Elect. de Succ. Roſar.* ℨii. *m. f. Potio.*

Quòd verò dentur ejuſmodi cęci meatus, per quos aquæ ex abdominis cavitate ad inteſtina transferantur, de facto liquet; cùm quotidiè obſervemus Hydragoga tantam aquarum in abdomine incluſarum vim per ſeceſſum educere, perinde ac ſi primitùs in ipſis inteſtinis continerentur. Cui tàm duro nodo cùm parem cuneum haud facilè inveniamus, in mentem mihi venit celebre illud dictum Medici omnium ſęculorum judicio ſapientiſſimi, optimique, *Hippocratis* ſcilicet, qui in libro de Priſca Medicina hæc habet. Λέγουσι δέ τινες καὶ ἰατροὶ, καὶ σοφισταὶ ὡς οὐχ ἐνὶ δυνατὸν ἰατρικὴν εἰδέναι, ὅστις μὴ οἶδεν ὅ τί ἐστιν ἄνθρωπος, καὶ ὅπως ἐγένετο πρῶτον, καὶ ὅπως συνεπάγη· ἐγὼ δὲ τουτέων μὲν ὅσα τινὶ εἴρηται σοφιστῇ, ἢ ἰατρῷ, ἢ γέ-

ἢ γέγραπται περὶ φύσεως, ἧσσον νομίζω τῇ ἰατρικῇ τέχνῃ προσήκειν, ἢ τῇ γραφικῇ, i. e. *Medici quidam, & Sophistæ dicunt, quòd impossibile est eum medicinam cognoscere, qui non novit quid sit Homo, & quomodo primum factus, & compactus sit. Ego verò ea, quæ ab aliquo Sophista, aut Medico de Natura dicta, aut scripta sunt, minùs censeo ad Artem Medicam spectare, quàm ad Pictoriam.*

Attamen (ne vel divinus hic Author erroris ullatenus insimuletur, vel ex hoc loco Empirici ignorantiæ suæ patrocinium quærant) apertè dicam, me quantum attentissima cogitatione, eaque ad Praxin (quæ Medicinam profitentium Lapis Lydius haberi debet) relata assequi valeam, utcunque existimare, quòd necesse omnino sit, ut Medicus structuram humani corporis probè calleat, quo rectiùs veras ideas & naturæ, & causarum quorundam morborum animo concipere, ac formare queat. Neque enim fieri potest, ut qui Renum fabricam ignorat, ductuumque exinde ad Vesicam tendentium, conjicere possit, unde oriantur Symptomata illa, quæ à *calculo* vel in pelvim, vel in ureteres altiùs impacto pendent. Nec minus Chirurgum oportet eandem humani corporis structuram perdiscere, quo meliùs inter operandum ab iis vasis, sive aliis partibus abstineat, quæ, si violentur, ægro exitium afferant. Sed nec ossa dislocata ad situm naturalem rectè poterit reducere, nisi eam ossium compagem, *Sceleton* dictam, curiosè inspexerit, atque animo comprehenderit.

Hujusmodi itaque humani corporis notitia omnino necessaria est; quam qui non habet, cum quibusdam morbis *Andabatarum*, quod ajunt, more pugnabit, aut sine Nautica pyxide tentabit mare.

Porrò hæc ſcientia, & citò, & facile acquiritur, cùm id præ cęteris difficilioribus habeat compendii, quod αὐτοψία in cadaveribus vel humanis, vel animalium quorumlibet perdiſcatur, idque nullo ferè negotio, etiam ab iis, qui mente, ac judicio minus valent. Veruntamen in Acutis quibuslibet, quod genus plus, quàm duas tertias morborum partes comprehendit, atque porro in Chronicis pleriſque, omnino fatendum eſt τὶ Θεῖον ineſſe, ſive ſpecificam proprietatem aliquam, quam nulla unquam contemplatio à ſpeculatione corporis humani deducta queat indagare, atque in lucem protrahere. Quamobrem ne ita homines in cadaverum diſſectione præcipuam locarent operam, tanquam exinde potius, quàm ex φαινομένων naturalium, ut & *Juvantium*, & *Lædentium* diligenti obſervatione, promoveri poſſit Ars Medica; id opinor, ut maximè caveri in loco prædicto voluit Divinus ille Senex, non autem generalem fabricæ humani corporis notitiam carpere, ac ſugillare.

Et profectò Virum tantum, tamq; ſapientem nullo modo potuit latere, humanam omnem inveſtigationem ultra generalem ejuſmodi notitiam pertingere non poſſe. Licèt enim diligenti in ſecandis cadaveribus inquiſitione, ac ſcrutinio, majora organa, quibus natura in peragendis operationibus ſuis utitur, in conſpectum veniant, vaſaque itidem nonnulla, per quæ ſucci ab his ad illas corporis partes tranſmittuntur; quæ tamen hujus motus ſit origo, & cauſa primaria, oculi docere nequeunt. Neque Microſcopium quodvis, vel exquiſitiſſimè elaboratum exiles iſtos meatus, per quos Chylus ex. gr. ex inteſtinis in vaſa Chylifera tranſcoletur, vel per quos ductus ſanguis per Arterias derivatus in Venarum oſcula reducendus tranſmittatur, poteſt detegere.

Quin-

Quinimò ſunt & alii ferè innumeri, iiq; magis adhuc affabrè concinnati, meatus, ac pori in hac miranda hominis compage, quos nemo hominum ne per ſomnium quidem vidit, cùm rudis, & indocta, (ſit verbo venia) Cognitio noſtra in rerum cortice omnis fermè verſetur, ac ad τὸ ὅτι, ſive quòd res hoc modo ſe habeat, ferè tantùm aſſurgens, τὸ διότι, ſive rerum cauſas nullatenus attingat. Utut ſe res habeat, haud difficili inveſtigatione ſcire poſſumus, quantum nobis dirigendis (prout fert rei natura) ſufficit in eorum Curatione morborum, qui hujuſmodi peritiam, quod ſuprà dixi, ſibi vendicant: maximè verò quantum nos impellat ad divinum Artificem ſumma animi demiſſione adorandum, dum ſtupendum ejus artificium contemplamur in iis, quorum ratio nobis innoteſcit, tùm illud longè excellentiſſimum in cæteris, ad quæ prorſus cæcutimus.

Et ſicuti *Hippocrates* eos reprehendit, qui huic in humanis corporibus ſpeculandis curioſitati, & περιεργίᾳ plus dant, quàm obſervationibus practicis, ac proinde quàm ipſius naturæ judicio; ita pari jure prudens vir quiſpiam in hoc noſtro ſęculo eos culpare poſſit, qui exiſtimant, Artem Medicam nulla re alia magis promoveri poſſe, quàm novis *Chymicorum* inventis. Quanquam enim ingrati prorſus animi eſſet non libenter agnoſcere id emolumenti, quod Chymiæ acceptum debemus, eo quòd utilia nonnulla medicamenta, & indicationibus ſatisfaciendis perquam accommoda (inter quę vel hoc ipſum *Emeticum*, de quo jam agimus, haud infimum locum tenet) nobis ſuppeditaverit: atque eam ob cauſam, ſi intra Pharmacopęæ limites contineatur, Ars eſt ſatis quidem laudabilis: attamen nec illi culpa, aut ſaltem errore vacant, qui cerebrum ſibi eouſque

exca-

excalefaciunt, ac torquent, ut tandem arbitrentur Artem Medicam in hoc præsertim deficere; quòd Remediis magnis, atque efficacibus à sola *Chimicorum* præparatione, atq; opera nobis subministrandis, indigeat; Cùm ei, qui rem rectè perpenderit, satis liqueat, præcipuum Medicinæ faciendę defectum non in eo verti, quòd nesciamus, quo pacto huic, aut illi intentioni satisfacere debeamus, sed quòd non satis sciamus, quęnam sit illa Intentio, cui satisfaciendum est: Cùm vel rudissimus quispiam Pharmacopolæ servulus intra dimidium horę quadrantem certum me faciet, quo medicamento Vomitionem, Purgationem, vel Sudores provocabo, vel refrigerabo æstuantem; at verò in palæstra medica probè exercitatus sit oportet, qui pari certitudine me docere queat, ubi hoc, vel illud remediorum genus in usum revocare debeam per omnem morborum, ac Curationum circuitum.

Et quidem certissimus sum, nihil ęquè ad judicium hac in re ritè formandum conferre, atq; observationem exactissimam φαινομένων naturalium, & morborum, & pariter eorum, quę in Praxi cernuntur à *Juvantibus*, & *Lædentibus* derivata, post ea sive Remedia usurpata, sive etiam Medendi methodum istam, quibus morbos depellere satagimus. Hæc si diligenter inter se collata fuerint, mihi ostendent & morbi naturam, & insuper undenam Curativæ Indicationes desumendæ sint longè meliùs, certiùsque, quàm si ad speculationem naturæ hujus, aut illius principii corporis concreti tanquam ad *Cynosuram* cursum dirigam. Etenim vel exquisitissimæ hujus generis Dissertationes nihil aliud sunt, quàm Metaphora bellè deducta, ornataque: quæ etiam ad eorum instar omnium, quæ in scena imaginationis

nis, non verò in ipsa rerum natura fundamentum habent, dies delebit, ac proteret, cùm *Naturę judicia* rerum veritati superstructa, non nisi cum ipsa natura interciderint.

Quamvis autem *Hypotheses* speculationibus Philosophicis innixæ futiles sint prorsus, cùm nemo hominum scientia intuitiva præditus sit, qua fretus Principia queat substernere, quibus mox superstruat; attamen si *Hypotheses* ab ipsis rebus factis fluant, ex eis tantùm observationibus natę, quas Phęnomena Practica, & naturalia suggerunt, stabiles manent, & inconcussę: ita ut licèt Praxis Medica, si scribendi ordinem respicias, ex Hypothesibus orta videatur; nihilominùs ipsę Hypotheses, si modò solidæ fuerint, ac genuinæ, Praxi quadantenus originem debeant. Exempli gratia, in *Affectione Hysterica* non ideò Chalybeatis utor, cæterisque sanguinem invigorantibus; nec ideò ab evacuantibus me tempero (nisi scilicet in statis quibusdam circumstantiis) & Remedia potius Paregorica impero, quia primùm pro concesso habui hunc morbum à debilitatis, fractisque spiritibus Animalibus pendere: verùm cùm φαινομένων Practicorum constans observatio me docuisset, Cathartica exhibita morbi symptomata semper auxisse, his verò contraria eadem symptomata consopire solere, ex hac, aliisque φαινομένων naturalium observationibus Hypothesin meam desumpsi, ita ut Philosophus Empirico hic famularetur. Quòd si ab Hypothesi cæpissem, ea planè ratione insanirē, atque ille, qui tabulata, tignaque domus superiora prius velit erigere, quàm fundamentū jecerit: quod quidem istis tantùm convenit, qui in Aere *Castella*, quod ajunt, solent extruere: his enim certo quodam privilegio ab alterutra extremitate licet ordiri.

Sed

Sed ut ad rem redeam: Quicunque demum ſint meatus iſti, per quos aqua ex abdominis cavitate in inteſtina deducitur, certiſſimus ſum, Vomitionem à dicto Emetico excitatam eaſdem potenter evacuare, idque non ſolùm deorſum per ſedem, ſed & ſurſum per ipſum Ventriculum, atque Os in vomendi actu. Etenim poſt duas, vel tres evomendi vices, aquæ non tàm medicamenti vi ſecretoria elici videntur, quàm ruptis quaſi repagulis, & clauſtris reſeratis, pleno alveo effundi: quod ſatis conſtat ex earumdem eruptione, atque impetu ſæpe facto inter ipſa vomendi ſpatia, ſive intervalla.

Menſe Auguſto poſtremùm elapſo, Paupercula quædam annos habens 55. aut circiter, opem meam imploravit. Febre intermittente diu laboraverat, dein carcere fuerat incluſa ferè per triennium, à frigore multum paſſa erat, venter deniq; ad tantam molem increverat, ut ei parem nunquam hactenus viderim: Ego ℥iſs. *Infuſionis Croci Metallorum* ſingulis diebus ad triduum exhibui, mox alternis diebus pro virium ægræ ratione, uſque dum doſes omnino ſex hauſerat. Primis aliquot vomendi vicibus urina penitus ſupprimebatur, quam poſtea quandoque per intervalla reddebat, ſed rarò admodum: quò frequentiùs Emeticum repetebat, eò majorem aquæ copiam ſolebat rejicere, idque ſub finem tàm per os, quàm per ſedem. Verùm poſt tertiam doſin tumor ſubſidere, atque imminui cępit, & poſt quatuordecim dies filo, quo craſſitiem corporis inflati juſſu meo fuerat dimenſa, judice, ac teſte, jam tribus pedibus gracilior comparuit, atque aliquot aquæ Congios, ſupputatione ex iis, quę mihi ipſa narravit, facta, ἄνω, καὶ κάτω egeſſerat: Ita ut quæ priùs in lecto non niſi erecta dormiebat, ne decumbens ab

aqua-

aquarum pondere suffocaretur, jam capite in pulvinar reclinato secura jaceret, & de latere in latus pro arbitrio se movere potuerit. Cùm verò dicta Emetica operandi violentia *Vapores*, quos dicunt, ad eum gradum excitarent, ut iisdem diutiùs morbum lacessere tutum non foret, & tamen tàm ex residua adhuc ventris mole, quàm aquarum rotatione, quã toties percipiebat, quoties se in alterutrum latus convertebat, & vestigiis insuper rei cujuslibet prementis in tibiis etiam nunc manentibus, plus satis liqueret multum aquæ adhuc in corpore restare: ob causam jam dictam, reliquam Curationem Purgantibus propriè dictis cogebar absolvere. Posthac igitur vel potionem Purgantem supra dictam, vel aliud quoddam Hydragogum præscripsi; idque vel rarius, vel sæpius, prout vires ejus ferrent, aut Vapores minus infestarent. Etenim & Catharsis per inferiora Affectus Hystericos aliquatenus invitabat, licèt non ita graves, & violentos, ac solebant Emetica. Atque in hac methodo persistebam; donec prorsus convaluisse videretur. Quæ dum fierent, hæc mihi præcipuè observanda occurrebãt: Primò, quòd iis diebus, quibus a Purgatione feriabatur, nonnunquam magnam aquarum vim per sedem excernebat, atque etiam sub finem per meatus urinarios, vel ad Congii mensuram; quamlibet non ultra lib. iss. vel lib. ii. Potus pro singulis diebus concederem: ita ut portæ omnes, atque canales undicunque patere viderentur. Secundò notatu dignum erat, quòd curatione fere absoluta, si quando Vapores a Catharticis commoti tumultuarentur, venter maximè versus superiora intumescebat, tanquam novo aquarum proventu denuò repletus foret, quod tamen fieri non posse sciebam, cùm ita parcè bibisset, ac proinde tumorem

rem illum à flatibus, quos peperit ἀταξία ista à Catharticis provocata, tantùm oriri: quod meum judicium eventus comprobavit. Licèt enim vel Congium aquæ, eo die, quo purgabatur, ejecisset, mox tamen cœpit intumescere; nec remittebat tumor ille, ad guttur usque assurgens, & dyspnœa affligens, donec corpus à Purgantium molestia liberatum, statum naturalem, ac quietem reciperet; quo facto, & tumor, & cætera symptomata derepente evanescebant, donec à succedente Catharsi de novo irritarētur. Denique & hoc animadvertendum erat, quòd cùm præfata Fœmina annum agens quinquagesimū quintum, fluxum Menstruum jam ab annis aliquot non fuerat passa, attamen Menses magno quasi flumine erumpebant denuò; qui sanguinis fluxus debilitati, & evacuationibus prægressis additus ingens Affectuum Hystericorum agmen adducebat, dolorem sc. in dorso, & circa regionem Splenis vehementem, Cephalalgiam, & Tussim ferinam. Adhæc tametsi post tàm insignem Aquę quantitatem per os, sedem, & urinas eliminatam omnino credibile esset non multum in corpore restare, attamen venter haud minus protuberabat, quàm nulla adhuc evacuatione tentata solebat. Quamobrem ad hos motus sedandos, qui etiam ad septimanam à postrema purgatione negotium facessebant, coactus sum ad quatuor noctes continuas *Diacodii* ℥iss. propinare; quæ etiam Dosis erat repetenda, nisi somnus intra horas tres insequeretur. Quo tandem pacata sunt omnia, & tumor disparuit.

Hoc interim observari velim, quòd si leviculo aliquo ventris tumore tentetur æger, non ita promptè educuntur aquæ per Infusionem Croci Metallorum, ac in Ascite grandiore, ubi ingens aquarum

copia

copia aggesta fuerit: etenim vel ipsa aquarum moles, dum Emetici operatione agitatur, ac concutitur, ad earundem evacuationem mirè conferet: atque eam ob causam, nisi venter in tumorem insignem attollatur, omnino convenit, ut tota res evacuationibus per inferiora committatur.

Est & aliud Medicamentum satis vulgare, ac simplex, quod Hydropem pari ratione, qua illud, de quo modò egimus, expugnat: Nempe manipuli iii. *Corticis interioris Sambuci* à ligno derasi in lib. ii. aquæ, & lactis simul mistorum, ad lib. i. incoquantur: Decocti hujus altera medietas mane, altera serò quotidie assumatur, donec æger convalescat. Hoc remedium & vomitionem ciet, & catharsin, pariter ac Crocus Metallorum; ac proinde eodem modo morbum depellit, non vi aliqua specifica: quocirca si neutram harum operationum præstet, vel si mediocriter, ac parcè, ne hilum prodest quidem: ubi verò alterutram producit efficaciter, maximè verò si utramque, mirè ad hunc morbum debellandum confert.

At sanè, quod serio animadvertendum est, haud raro accidit, ut aqua non solùm in crura, ac tibias deturbetur; sed etiam in ipsam abdominis cavitatem depluat, quæ tamen Medicamentis Catharticis, sive ἄνω, sive κάτω ducentibus, omnino elicienda non est. Verbi gratia, quoties hujusmodi tumor vel Phthisin diuturnam excipit, vel à viscerum alicujus labe, ac putredine nascitur; vel à sanguinis tono, si ita loqui fas est, non tantùm relaxato, sed & deperdito, ac spiritibus penitus exhaustis, vel à longa Fistularum in partibus carnosis mora, quæ copiosam saniem egesserant; vel à nimia debilitate, atque evacuatione tàm humorum, quàm spirituum, quas advocavit sive salivatio,

vatio, sive sudatio, sive etiam Purgatio justo intensior, & Diæta tenuis, quæ in Luis Venereę Curatione, etiam magis, quam res postulabat, fuerant adhibitæ. In his, atque aliis morbis ad hunc modum factis, ęger non tantùm non juvabitur a Catharsi, sed, imminuto adhuc amplius sanguinis tono, augebitur malum. Quamobrem rebus ita stantibus, omnis Curationis Cardo in sanguine, ac visceribus omni ope corroborandis, firmandisque omnino vertetur. Inter cætera hujus ordinis, pręter Remedia Confortativa infra enumeranda, ego certissimo Experimento edoctus sum, aeris mutationem, & in aere libero Exercitium, quale quale demum æger ferre potuerit, huic Indicationi apprimè respondisse; spiritibus scil. quasi nova vita hoc pacto afflatis, atque Organis Excretoriis ad pensum sibi debitum denuò revocatis.

Est etiam ubi absque omni istiusmodi προφάσει, Intentioni isti, quę aquas evacuandas respicit, nec Catharticis, nec Emeticis satisfaciendum est: quoties enim vel æger constitutione est infirmiore, vel Fœmina Vaporibus, atq; ataxiis spirituum animalium admodum obnoxia: fieri non potest, ut Catharticis, & multo minus, ut Emeticis res geratur. Hic itaque aquarum evacuatio *Diureticis* committenda est. E quorum familia, licèt quamplurima in Medicorum scriptis magni sint nominis, efficacissima tamen (ne dicam sola) mihi videntur ea, quæ è *Salibus Lixivialibus* fiunt: neque quicquam refert, è quorum vegetabilium genere cineres petantur. Quandoquidem verò vix aliud vegetabile *Genista* sit parabilius, & in hoc morbo benè audiat, ego ut plurimum *cinerum* ejus lib. i. *in Vini Rhenani* lib. iiii. frigide infundi jubeo, addendo *foliorum Absynthii*

vul-

vulgaris pugillum unum, alterumve. Liquoris per filtrationem colati ℥iv. manè, hora quinta pomeridiana, & ſero, ægro jugiter hauriendas impero, uſque dum tumor evanuerit. Quo ſolo Remedio Hydropes pro deploratis habitos curatos vidi, in iis, quorum Craſis debilior Purgantibus ferendis non fuit.

Aquis autem, (ut ad ſecundam Intentionem properemus) quę ſunt proxima cauſa morbi, jam penitus evacuatis, non niſi ad dimidiam Curationis partem ut plurimum perventum eſt, niſi ſanguinis etiam debilitati, quę prima morbi origo fuit, occurratur longo, & aſſiduo Medicamentorum *Calefacientium*, & *Corroborantium* uſu, unde novus aquarum proventus præcaveri poſſit. Quamvis enim in junioribus ſæpe contingat, ut aquis rite expurgatis ſine alio quovis pręſidio convaleſcant, cum eorum calor naturalis jam ab aquarum onere, ac preſſura liberatus, dictorum Remediorum vices ſupplere valeat; tamen in ętate provectioribus, aut iis, qui aliàs minus ſano corporis habitu ſunt prędititi, omnino neceſſe eſt, ut ſtatim ab aquarum eductione jam abſoluta, ad eorum ſimplicium uſum, quæ ſanguinem excalefaciunt, invigorantque, protinus confugiant. Inter quæ ea, quæ ego jam ſuperius in *Podagra* curanda laudavi, ſive ipſa Remedia ſpectent, ſive *ſex Res non naturales*, pręter illa, quę jam dicentur, locum habere poſſint; (niſi quod *Vinum*, à quo in Podagra prorſus eſt abſtinendum, non tantum non noceat Hydropicis, ſed & proſit admodum, ſi pro potu ordinario uſurpetur) Cum hi duo morbi id habeant commune, quod eadem Remedia Corroborantia utriuſque cauſæ originali adverſentur. Fatendum eſt interim, quod cum tam

ex manifestis Phoenomenis, quàm à juvantibus, & lædentibus edocti simus tùm hoc, tùm alios plures *morbos Chronicos* sanguinis debilitati, atque *indigestioni* ortum debere, nec ulterius progredi valeamus, adhuc in extimo morborum cortice hęremus; nec in essentiales eorundem differentias, & specificas Humorum depravationes ab istiusmodi Indigestionibus prognatas (quæ quidem ἀπεψία communis omnium stirps est) quimus penetrare: Uti neque varias illas specificationes, quæ in morbis Acutis ab una eademque causa, sanguinis nempe *inflammatione* fluunt, ullatenus callemus. Quocirca tàm in his, quàm in Chronicis morbis, cùm *Specificis* careamus, Curationem non ad Essentialem morborum naturam, sed ad causam eorundem magis generalem dirigere cogimur; Curandi methodum subinde variantes, vel pro indicio naturę spontaneo, quo in morborum eliminatione illa utitur; vel experientię, cui potissimùm Medicationis generi quilibet morbus facillimè concedat, dictantis, filum secuti.

Porrò ad hanc, de qua jam agimus, Intentionem implendam, nempe ut sanguis corroboretur, sive aquarum evacuatio per hoc Diureticum, sive per Catharsin, vel etiam Vomitionem procuretur, ut suprà, omnino necesse est, ut ęger, quantum res ferat, *Vinum* potare teneatur, dum in curando est, (modò ne priùs incipiat οἰνοποσίην, quàm meatus quadantenus reclusi fuerint, & porta aquis data) vel saltem loco vini Cerevisiam aliquam è generosioribus; cùm liquores tenues, ac refrigerantes quilibet, utut ægri palato arrideant, qui ferè semper in hoc morbo siticulosus est, eum magis Phlegmaticum reddant, & aquis obstetricentur: raro itaque, aut nunquam hi sunt concedendi. Atque è diverso liquo-

quores generosi, modò non sint spiritus per distillationem eliciti, usque adeò sanitatem promovent, ut vel soli aliquando amissam revocaverint; utique in morbi initio, nondum multa aqua distento abdomine; præsertim si Herbis calefacientibus, & confortantibus fuerint impraegnati. In Pauperibus, verbi gratia, quorum res angusta domi meliora remedia non permittebat, *Cerevisia fortis*, in qua quantitas sufficiens *Rad. Raphan. Rustic. fol. Absynth. vulgaris, Cochlear. hortens. Salviæ, Centaurii min. summitatum Genistæ* inclusa fuerit, meo consilio usurpata pro potu ordinario, sola fuit instar omnium. Pro ditioribus Vinum Canarinnm eisdem herbis amaris potest similiter impręgnari, cujus haustulus bis, terve de die inter Medicamenta suprà memorata deglutiendus est. Vel si id palato minus allubescat, *Vinum Absynthites* vice ejus substituatur, de quo ęger sumere possit cochlearia ix post *Electuarii Digestivi* (in *Tract. de Podagra* descript.) ʒii. horis medicinalibus, *i. e.* manè, quarta pomeridiana, & nocte, devorandas. Electuarium hoc huic intentioni faciendo satis, Corroborantia quęlibet Medicamenta longo post se intervallo linquit alia. Hic verò magni momenti est, quòd ęger parcè admodum bibat liquores istos, qui minus generosi sunt, quandoquidem omnes, qualescunque demum sint, aquis nonnihil incrementi dant; adeò ut vel omnimoda abstinentia à potu nonnullos sanaverit: atq; ob eam causam, si liquoribus istis quandoque indulgendum sit, ęger tamen admodum parcè eos bibat; Veruntamen cùm sitis magna huic affectui se comitem adjungere soleat, quam insuper à potu tenuiori abstinentia adaugeat, è re erit, ut ęger sæpiusculè aqua frigida *Spiritu Vitrioli* acidulata os colluat, aut *Tamarindos*

in ore ſubinde teneat, aut *Limonem* manducet; neutrum verò deglutiens, prę eorum frigiditate, quę morbo minùs convenit.

Verùm inter *Corroborantia*, *Chalybs* in Hydropis incipientis curatione haud infimum locum ſibi vendicat, ſanguinem videlicet invigorando, calefaciendoque. Quam ob cauſam & *Allium* hic adeò conducit, cùm eo ſolo, miſſis evacuantibus, Hydropem ex aliorum præſcripto, non meo, depulſum noverim.

Eſt enim obſervandum, eum Hydropem, qui vel pedes tantùm inflavit, vel etiam ventrem, ſed modicè, non ſtatim Curationem per Emetica, & Cathartica ſibi depoſcere; ſed hujuſmodi liquoribus præfatis calefacientibus, & corroborantibus haud rarò cedere. At verò præ cæteris ſeriò animadvertendum eſt, quòd quoties hunc morbum ſolis corroborantibus, vel etiam Lixivialibus aggredimur, ęger nullo modo expurgandus eſt, ſive mitiori, ſive fortiori quocunque Pharmaco, tantiſper dum ſanguinis corroborationi navatur opera: evertet enim Catharticum quicquid Corroborans ſubſtruxerit; quod vel invitus agnoſcat oportet, qui obſervaverit tumorem, qui ab uſu Corroborantium jam imminui cœperat, mox à Purgatione augeri. Etenim tametſi cùm Intentioni iſti aquas educendi ſatisfacere cupiamus, haud abs re fuerit, etiam Corroborantia ſubinde exhibere; tamen cùm tota res in iſto ſolùm cardine vertitur, ut ſanguis corroboretur, omnino neceſſe eſt, ut à Catharticis abſtineamus.

Notandum eſt autem, ægrum non ſemper ſanari, quamvis utrique Indicationi ſatisfecerimus, *i.e.* tùm Aquæ in abdomine congeſtæ omnino eductæ fuerint, tùm etiam Calefacientia, & Corroborantia poſteà

steà ad præcavendum novum aquarum proventum fuerint exhibita. Etenim non rarò contingit, ut *Ascites* ad multos annos perdurans diuturna aquarum in viscera incubatione eorum substantiam perverterit, & quasi semi-coxerit; & tàm ipsa viscera, quàm partes vicinas corruperit penitùs, glandulas præternaturales, & Vesiculas sanie turgidas generãs, & omnia intra abdominis cavitatem contẽta in putrilaginem quasi quandam convertens: prout in eorum cadaveribus, qui ab Ascite inveterato sunt interempti, Sectio patefecit. Morbus ad hunc gradum jam provectus, Artis subsidia, quantum video, contemnit. Nihilominus Medici est, cùm certò scire nequeat, quantum adhuc noxæ visceribus illatum fuerit, curationem omni ope moliri Remediis tàm Evacuantibus, quàm Corroborantibus: & neque animo ipsus cadere, neque ægro ut cadat author esse debet. Cui rei ob hanc potissimum causam danda est opera, quoniam in permultis Affectibus, morbi fomite jam penitùs exantlato, Natura, quæ noctes, atque dies nostris rebus invigilat, cõsulitque, sponte sua mirum in modum machinatur, quo ægrum à perniciosis morbi reliquiis muniat, ac tueatur. Quamobrem omnis Ascites, quantumlibet inveteratus, & quantumlibet funestam cladem visceribus intulerit, haud alio modo tractari potest, quàm si nunc primùm occœperit.

Topica, sive Remedia *Externa*, quantũ ego observare potui, nihil egregium in hoc morbo præstiterunt unquam. Ea minus saltem nocuere, quæ in forma sive Cataplasmatis, sive Linimenti abdomini ad tumorem discutiendum fuerint applicata: Neque tamen video, quo pacto aquæ possint discuti. Verùm & alia sunt à nonnullis Remediorum loco præscri-

pta, quæ ita non proſunt, ut etiam obſint plurimum: Hujuſmodi ſunt *Unguenta Catharticis* fortioribus confecta, atque abdomini adhibita; *Veſicatoria* item cruribus, & tibiis ſuperimpoſita, ubi cutis in magnam molem fuerit protenſa, ad aquas ſcil. hoc pacto educendas. Utrumque hoc genus Medicationis eſt periculoſum; cùm à primo vis ſimplicium Cathartica ita penitus nonnunquam muſculis, ac mēbranis impingatur, ut excitetur Hypercatharſis, nulla Remediorum ope unquam ſiſtēda. *Veſicatoria* autem locis prædictis, ab Empiricis applicari ſolita, calorem naturalem jam fermè aquis obrutum, deficientibus item ſpiritibus Animalibus, omnino extinguunt, & *Gangrenam* (plus ſatis in hoc caſu familiarem) ſæpenumero invitant. Etenim vulnus vel leviſſimum in Hydropicorum carnibus, maximè in membro pendente, ſanatu difficillimum eſt; quoniam ipſa carnium ſubſtantia his in partibus uſque adeo irrigua eſt, & ſcatens latice, ut data quacunque porta, continuo curſu prorumpat humor, à quo vulneris conglutinatio impeditur. Neque aut feliciori cum eventu, aut minore diſcrimine adminiſtrantur, me judice, ſive *Paracenteſis*, ſive *Acupuncturæ* à nonnullis celebratæ, quàm Veſicatoria.

Ut tandem finiam; quamvis hic Morbus, ubi jam in verum *Aſciten* evaſerit, pro deplorato ſemper habitus fuerit; attamen conſtabit, quòd ſi dicto modo tractetur, æquè certò poteſt ſubjugari (modò viſcera a corruptione ſint libera) ac alii permulti, qui non ita funeſti vulgò æſtimantur.

At ſi quis fortè arguerit hæc Remedia, utpote ſimpliciſſima, & planè inartificialia, ego potiori jure ejus nequitiam arguam, & improbos mores; ſi dum ringatur alios hujuſmodi ſimplicibus Medicamentis

juva-

juvari, se, uxorem, vel liberos suos, siquando ęgrotaverint, vel vilissimis ad sanitatem reduci exoptet. Adde, quòd fucum sibi facit Morio, *Equitans in arundine longa*: etenim Artis Medicę pompa, & dignitas non tàm in Formularum concinnitate, & elegantia, quàm in Morborum Curatione cernitur.

Atque hæc sunt, quę de his duobus morbis dicenda habui: & nisi fallor alios haud attingam unquam. Verùm ista quod spectat, quę hactenus in publicum dedi, si quis ea semel tantùm perlegere dignetur, est quod doleam me huic eam perdendi temporis ansam præbuisse. Quod si eadem sępius relegere voluerit, & alta mente reponere, nullus dubito, quin eum fructum ex iis capiat, qui voto, & magnis laboribus, quos ego in istis observationibus faciendis, componendisque locavi, aliquatenus respondeat. Quę quidem quàm bona fide fuerint traditę, haud aliter sciet, quàm si in earum Praxi fuerit versatus, ac perinde in observando diligens, ac curiosus Explorator, atque Ego priùs fueram. At si in paucis iis, quę scripsi, Naturam, me quasi manu ducentem, omninò secutus fuerim, nullius unquam Hominis, quantuscunque is demum sit, opinationibus me addicens, pro certo habeo sapientes, quotquot sunt, veniam mihi saltem daturos; quos & latere non potest duo esse hominum genera, qui profectum omnem in Arte Medica ex ęquo prohibent, sufflaminantque: Primum ii sunt, qui nullum prorsus symbolum ad eam, quam profitentur, Artem excolendam ipsi conferentes, illis succensent, qui vel minimum conferre videantur; defectus interim suos, atque socordiam, Reverentię, quam Antiquioribus, à quibus ne latum unguem discedere audent, deberi contendunt, specie prętexentes.

Quorſum vero reliquas artes omnes, quę homines minus tangunt,juvantque, magna incrementa ſumpſiſſe fateamur,etiam ſine ulla priſcorum hominum injuria, ſolam autem Medicam undique perfectam exiſtimemus? An non certioris iſtius, quę nunc obtinet, navigandi Artis Repertores, eum *Pyxidis Nauticæ* uſum,qui ita feliciter ceſſit, tentare potuerint,niſi primos, ac rudiores illos, qui non niſi ad ſtellarum cõſpectum, & littorum anfractus curſum ſuum dirigebant, prius contempſerint? Aut accuratior illa, ac magis perfecta, ſive conſtruendarum navium, ſive earundem in pugna regendarum Ars, qua hodie prę cæteris pollent Europę magis Occidentales incolæ, iſtos ſugillat Naupegos, qui claſſes eas fabricabant, quę olim *Actii* depręliabantur? Aut *Auguſtum*, & *Marcum Antonium*, tanti belli Duces, & claſſium Rectores, ignominia afficit? Ad hæc innumera fere ſunt exempla rerum à nuperis hominibus inventarum, quę Antiquioris ſæculi inventis longe antecellunt: quarum omnium Repertores haud potiori jure priſcorum memoriæ vim inferre cenſendi ſunt, quam is filius patris famam lędere putandus eſt, qui rem familiarem à Parente acceptam, induſtria, ac ſolertia ſua auctiorem, ac cumulatiorem reddiderit. Eſt & aliud hominum genus, qui prę animi levitate, ingenii, ac ſapientię haud vulgaris titulum affectantes, *Speculationes* ad morborum Curationem ne hilum facientes moleſte ingerunt; Medici non tam viam pręmonſtrantes, quam ignibus ſuis fatuis devios in errorem agentes. His Natura eum ingenii modum largita eſt, quo de illa docte nugari queant; at prudentiam non dedit, qua intelligant ſe eam haud aliter ſcire poſſe, niſi experientia indice, atque ejus peplum revelanti: quan-

quando abjectior humanæ naturæ conditio ad scientiam *Intuitivam* nullatenus assurgens, intra angustos cognitionis, quam a quinque sensibus haurire potest, limites coarctetur. Unde nihilominus vir *Prudens*, quantum fert sors humana, quis potest evadere; *Philosophus* verò, saltem pro augustiori hujus nominis majestate, nemo mortalium evadet unquam. Medici autem *Philosophia* omnis in expiscandis Morborum Historiis, iisque Remediis adhibendis, quæ *Experientia* indice, ac magistra, eosdem valent depellere, tota stat; observata tamen, ut alibi dixi, Medendi methodo, quam recta ratio (non speculationum commentis, sed trito, & naturali cogitandi modo innixa) ei dictaverit.

Postscriptum.

LEctor mihi veniam concedat, si unum haud parvi tam in dignoscendis, quam curandis Febribus momenti hic adjiciam, quod nisi memoriæ mihi exciderat, loco magis suo dicendum fuerat. Observavi, quod singulis annis ab hyeme ingruenti usque ad ver adultum *Febris* quædam invadit, quæ tam quoad symptomata, quam curationẽ à *Stationaria*, sive Febre Epidemica constitutionis generalis, quæ tum obtinet, plane discrepat, proindeque in febriũ, quas *Intercurrentes* appello, classem recensenda est. Frigiditati aeris una cũ crassitie, ac humiditate ejusdem illa originem suam debere videtur: Hinc enim pori cutis occluduntur, & sanguis ob impeditam transpirationem colluvie serosa oneratur, quæ tandem inimica facta, ac diuturniore mora putrescens, facile à suscepto frigore, vel à levi aliqua occasione febrem accendit. Si materia morbum committens co-

copiosa admodum fuerit, ea febris emergit, quam sub titulo *Peripneumoniæ nothæ Libro de Morbis Acutis*, *Sect.* 6. *Cap.* 4. descripsi. Sin autem humor iste minus scateat, ea solummodo symptomata producit, quæ jam sum descripturus. Æger per diem unum, vel alterum post primum febris insultum nunc incalescit, nunc friget: de dolore capitis, atque artuum cum inquietudine quadam totius corporis conqueritur. Lingua alba apparet: pulsus sanorum pulsui non admodum absimilis: urina turbida est, & intense rubet: sanguis ei detractus Pleuriticorum sanguinem æmulatur: Tussis fermè adest; sed respirationis difficultas, thoracis coarctatio, & dolor capitis inter tussiendum quasi idem dissiliret, dictæ tussi (sicut in *Peripneumonia notha* solent) se non adjungunt, proindeque, cum notis insignioribus peripneumonicis hæc febris haud stipuletur, licèt à dicto morbo non nisi gradu dissideat, *Febrem Hyemalem* indigitare lubet.

Hic morbus, etsi primo ejus insultu symptomata solummodo à frigore suscepto orta præ se ferat, si tamen male tractetur, longam ineluctabilium malorum catenam post se trahit, quæ tandem mortem ipsam accersunt. Etenim cum Æger lectulo incarceratus fuerit, & Cardiacis nescio quibus ad sudorem eliciendum, ac proinde ad febrim solvendam (quod tamen raro perficitur) mulctatus, delirium, lethargus, pulsus languidus, & inordinatus, lingua arida, maculæ rubentes, & quandoque ad livorem aliquantulum accedentes sæpe sæpius hanc febrim comitantur. Hæc, atque hujusmodi symptomata, etsi nonnullis pro *malignitate*, ut loqui amant, imponant, revera tamen rei male gestę sunt adscribenda. Cum enim hęc febris suapte natura plus satis inflam-

flammatione polleat, ſanguis adhuc ulterius Cardiacorum, & jugi lectuli uſu incenditur: unde ſpiritus in confuſionem, ac motus inordinatos, inconditoſque adiguntur, atque materia morbifica in cerebrum impulſa, in peſlum ruunt omnia.

In hac febre pellenda hunc mihi ſcopum propono, ut exundantem ſcilicet illam pituitæ colluviem ob hyemis analogiam congeſtam venę ſectione revellam, & repetita Catharſi ſubducam. Hæc ut fiant, ubi primum accerſor, ſanguinem è brachio dextro ad ℥ ix, vel x mitti jubeo. Die ſequente blandam illam potionem purgativam mihi in praxi familiarem exhibeo. Ut ♃ *thamarind.* ℥ ſs. *fol. ſennæ* ʒ ii. *rhabarb.* ʒ iſs. *Coq. ſ. q. aq. ad* ℥ iii. *Colatura diſſolve mannæ, & ſyr. roſar. ſol. an.* ℥ i. *m. ſ. f. potio, ſumęnda ſummo mane.* Hanc potionem per duas alias vices repeto, die uno inter ſingulas purgationes interpoſito, modò ſymptomata omnia citius non diſparuerint: Et noctibus inſequentibus Paregoricum ex *Syr. de Meconio* ℥ i. propino. Diebus à Purgatione vacuis, modò Tuſſis adſit, *Decoctum Pectorale, & Eclegma ex oleo amygdal. dulc. Syr. Capil. Vener. & Violar.* ſubinde aſſumenda præcipio. Atque ad nimium ſanguinis fervorem reprimendum, ſi febris magnopere æſtuet, *Emulſionem ex ſeminibus frigidis* pręſcribo; ut *Julapium ſeq.* ♃ *Aq. Nymph. Portulac. & Lactuc. an.* ℥ iv. *Syr. de Limon.* ℥ iſs. *Syr. viol.* ℥ i. *M. f. Julap. de quo bibat ad libitum.* Interim ut æger à lecto interdiu ſibi temperet, injungo, ut & à carnis eſu: poſt primam verò, vel ſecundam purgationem hauſtulum juſculi tenuis ex pullo gallinaceo facti ſubinde aſſumendum concedo. Verum hoc notandum, ſi ſymptomata quævis graviora, ut reſpirationis difficultas, dolor capitis inter tuſſiendum

dum lancinans, malum hoc ad Peripneumoniam notham propius accedere indigitēt, hoc in casu tam Venæ sectio, quam Catharsis eousque debitis intervallis sunt iterandę, donec symptomata omnia penitus evanuerint; & ęger eo modo, quem Capite dicto descripsimus, sedulo tractandus. At non nisi perquam rarò febris, de qua jam agimus, ad eam sævitiem assurgit, ut post unicam Phlebotomiam, & tres Purgationes, pluribus evacuationibus indigeat.

Sed de hoc satis, quod tamen mihi neutiquam reticendum videbatur, quo minus errante diagnosi febris hæc *Hyemalis* pro *Stationaria*, sive febre epidemica generalis cujusvis constitutionis habeatur, cum ingentem hominum vim ob hanc rem vel neglectam, vel ignoratam periisse certò sciam.

SCHE-

SCHEDULA MONITORIA DE NOVÆ FEBRIS INGRESSU

PER

THOMAM SYDENHAM M. D.

Accedunt Ejuſdem

De Febre putrida Variolis confluentibus ſuperveniente ; Et de Mictu ſanguineo à Calculo Renibus impacto,

DISSERTATIONES.

Viro tam Virtute , quàm Eruditione undique conſummato

CAROLO GOODALL M. D.

Coll. Med. Lond. Socio.

CUm ea, quæ de Febre præſentis hujuſce Conſtitutionis nuper obſervaram, in publicum edere ſtatuerem, tibi præ cæteris, Vir Ornatiſſime, opellam hanc meam dicandam eſſe cenſui ; idque ob duas potiſſimum rationes mihi faciendum videbatur. Primùm, quod cum amiciſſimus mihi ſis, comes indivulſus lateri ſemper hæſiſti, meque tuo juvaſti patro-

trocinio contra omnes quotquot se mihi uspiam objecerant. Quod non tam mei ipsius gratia præstabas, quam ex incocto generoso pectori honesto, hoc est, ex magno, proboque Animo, qui tibi Author fuit, ut Veritati à te cognitæ, compertæque assentiri haud dubitares, etiam cum omnes fere omnium, qui rem Medicam tractabant, linguæ in me unum exacuerentur. Quibus tamen non est quod irascar, (nec irascor sanè) quandoquidem cum tot nequam Medicastri cerebrosa sua somnia, & figmenta venditantes, quò famam sui latius spargerent, toties mundo imposuerint; fas omnino erat, ut Viri ingenio, & judicio præditi, non statim, & sine examine ea admitterent, quæ ego jam recepto Praxeos mori plurimum adversantia in medium protuleram. Quo non obstante cum nihilo tibi minus debeam, mearum partium esse duxi, gratum animi mei in te affectum omnibus testatum facere: quando vix alia virtus naturam humanam ad profectus ultimas metas evectam hac deceat magis. Nam sicuti Reges eos, quibus favent, titulis, & honorum insignibus illustrare, atque aliis spectabiliores reddere satagunt; ita natura quoties hunc, vel illum humili turba, ac grege hominum eximere voluerit, Gratitudinem, ceu excelsioris Genii notam, ac characterem solet imprimere. Altera Ratio, cur hæc tibi potissimum inscribam, hæc est: quod scilicet pro familiari illa, & quasi quotidiana consuetudine, quam jam per multos annos invicem habuimus, Tibi imprimis, plusquam cuiquam mortalium, notum esse oporteat, quanto cum labore Notitias illas quantulascunque, tam Historię, quam Curationis Morborum, de quibus palam disserui, indeptus fuerim. Quæ omnia non simul, & semel evulgavi, sed interposito annorum aliquot inter-

tervallo, prout in aliqualem eorundem cognitionem pervenire tandem potuerim. Istas vero Observationes meas ita mancas, & imperfectas esse judico, ut me magis earum pudeat, quam ut ullam exinde laudem mihi quæram. Utut se res habeat, illud saltem in mei excusationem potest adferri, quod licet triginta annorum, & quod excurrit, spatium, quibus ego non indiligenter in morborum observatione versabar, sufficere posse videatur ad majorem, quàm in eorum cognitione ego feci, profectum faciendum; attamen haud temere affirmo, quod licèt hoc temporis spatium plus quam sufficiat ad Cerebrum Theorematis, & Commentis fictitiis, ex Authorum libris collectis, (quæ omnia non magis ad Morborum Curationem faciunt, quam Pingendi Ars ad Artem Navigandi) plane obruendum; attamen ne quadruplicatus quidem horum annorum numerus, etiam in homine occupationibus Medicis distractissimo, satis erit ad eundem in omni Medicę Artis, quaqua patet, circuitu rite perficiendum. Ego saltem pro meo modulo omnem quam potui operam istuc contuli, ut Observationes quam accuratissimas colligerem, quas sine mora prælo mandandas curavi, ut si quid utile haberent, id statim Publico cederet. Qua in re cum meo munere pro virili defunctus jam mihi videar, acquiescit animus meus, nihil porro sollicitus, quo in loco ab aliis habeantur mea scripta. Hoc tantum addo, quod sicuti si quis ea neglexerit, mihi ne hilum nocuerit; ita qui semel tantum perlegerit, haud multum exinde proficiet. Sed ut hæc missa faciam, obsecro te, Humanissime Vir, ut Tractatulum hunc æqui, bonique consulas, quo testatum esse volui, quanto te honore prosequor; quod pariter faciunt etiam ii omnes, quibus longe minus, quam

mihi

mihi perſpecta eſt virtus tua. Neque jure merito exiſtimare quis poteſt, me, qui tui nullatenus indigeo, tibi aſſentari, cum palam profitear; quod ſicuti in ea, quam exerces, Arte, nemini ſecundus ſis, (ut modeſtè loquar) ita morum integritate, honeſtateque undique abſolutiſſima, omnes fere, quorum ego conſuetudine unquam uſus fuerim, ſuperes. Diu vivas poſt mea fata, & in Jatrica palmam feras; non tam ad nummos poſterorum uſui corradendos (quę quidem ratio, ſi cum ſequente conferatur, animam fere Brutorum redolet) quam ut ſæculo tandem aliquando detegas, quibus modis iſtæ in morbis perſanandis difficultates, ſub quibus Ars Medica hactenus gemit, & ſuccumbit, vinci queant. Quod dum moliris, iſtis quæ ego primis jeci fundamentis, ſi modo libet, poſſis ſuperſtruere: Ita tamen, ut errata, in quæ ego forte inciderim, pro more humano, in meis Obſervationibus ſive Hiſtoriam, ſive Curationem hujus, illiuſve morbi attinentibus, ubi ab annoſa, & repetita Experientia melius fueris edoctus, libere, ac palam arguas. Neque hoc pacto defuncti ejus memoriam lædes, qui in vita cum eſſet, nihil prius habuit, quam ut Ars medica à quocunque demum promoveretur, non tam eruditis de Morborum natura commentationibus, (quibus ad nauſeam, & faſtidium uſque jamdiu explemur) quam certa, fidaque eorundem curandorum Methodo. Vale, Vir Optime, & amare perge

Tibi ſemper Addictiſſimum

THO. SYDENHAM.

SCHE-

SCHEDULA MONITORIA DE NOVÆ FEBRIS INGRESSU.

TAmetsi ingravescens jam ætas, & à diuturnis morbis penè confecta, missionem à Cogitandi penso, Meditationeque intensiori, vel eo nomine sibi jure postulare videatur; attamen non mihi tempero, quin vel propriæ sanitatis dispendio alienam curare satagam: populares scilicet meos admonens de subingressu Novæ cujusdam Constitutionis, à qua pendet Febris Nova species à nuper grassantibus multùm abludens.

Memoria recolendum est, quòd in Autumno, *Anno* 1677. Febres Intermittentes se primùm exerebant, quæ quotannis increbrescentes, & ἐπιδημικώτερα factæ, donec ad suum statum, sive ἀκμὴν pervenerint, postmodum sensim decrescebant; & postremis hujus Constitutionis annis ita raræ apparebant, ut pro Morbo Epidemico vix, ac ne vix quidem haberi potuerint. Qua de re pariter animadvertendum est, posteriores duos Constitutionis jam exeuntis annos Hyeme rigidissima fuisse infestatos, penultimum maximè, nempe Annum 1683. in quo ita enor-

enormi Bruma intemperies desæviebat, ut nemo quisquam viventium illi parem, vel intensissimo eo frigoris gradu, vel prælongo temporis tractu, viderit umquam. Quippe quo Thamesis, Nobilis fluvius, ita prævalido gelu compaginabatur, ut Curruum circumcursitantium rotas, officinas ad Platearum modum mercibus refertas, ac numerosissimam hominum frequentiam, solidi instar pavimenti, facilè sustentaret. Subsequens Annus 1684. licet nec intenso frigoris gradu, nec pervicaci duratione, præcedentem exæquaret, non tamen multùm ei utrobiq; cessit. At cùm primùm exolveretur gelu Anno 1685. mense Februario, exorta est Febris ista, de qua jam agere institui, quam quidem ego novam Febris speciem esse arbitror, atque Febri, quæ per octennium ultimò prægressum invaluit, esse prorsus dissimilem.

An hujusce Constitutionis mutatio mutationi manifestarum aeris qualitatum, quæ per binas has hyemes successit, tribuenda sit, ego non satis scio; cùm pro comperto habeam alterationes, quoad sensibiles Annorum qualitates, utcunque dispares, morborum Epidemicorum species non protulisse; & certam annorum seriem, quantumlibet annus unus ab alio externa facie, & temperamento discrepaverit, nihilominus omnes in eadem Febrium Stationariarum specie producenda convenisse. Quod cùm seriò animadverterim, opinari mihi subiit, prout à me aliàs dictum fuit, Constitutionis mutationem à secreta aliqua, abditaq; alteratione in terræ visceribus Atmosphæram omnem pervadente, vel à Corporum Cœlestium influxu aliquo maximè pendere. Tametsi hìc est notandum, quòd valedicente nobis olim Febre Depuratoria, siccissimum, ac vehemens

hemens gelu ab initio hyemis 1664. omnia conſtrinxerat; nec quicquam remiſit, donec menſis Martius adoleſceret; quo quidem tempore, quamprimum fatiſcente gelu, terra ſolveretur, mox Febris Peſtilentialis, poſtmodum ipſa Peſtis graſſari cœperunt. Utut verò hoc ſe habeat, Febris, quam nunc tractamus, jam dicto tempore primùm ſe oſtendit, nempe Februario menſe 1684. & tàm præcedente anno, quàm eo, qui jam agitur, per omnes Angliæ regiones latiùs vagata eſt; longè magis, & ἐπιδημικωτέρως aliis in locis, quàm hìc Londini deſęviens.

Ubi primùm ad hanc Febrem vocarer, omninò exiſtimabam, illam non ex eo genere Febrium fuiſſe, quas ego Stationarias appello, ſed potiùs ex intercurrentium familia, quæ ſingulis ferè annis promiſcuè adoriuntur. Non aliud ſcil. morbi genus eſſe rebar, quàm Peripneumoniam illam Notham, quam Libro de Morbis Acutis olim delineaveram. Una hac intercedente diſcriminis nota, quòd in hac Febre ſubindè non cõparebant Symptomata in Peripneumonia magis Pathognomonica, qualia ſunt Tuſſis vehementior, Cephalalgia inter tuſſiendum ſæviſſima, & quaſi Caput diſtringens, Vertigo à motu quolibet, & Dyſpnœa ingens, quæ omnia Peripneumoniam Notham ferè comitabantur. Cùm itaq; Librarius novam Tractatuum meorum Editionem eo tempore ſolicitaret, viſum eſt conjecturam tunc meam, in qua me hallucinatum fuiſſe jam ſentio, in forma Poſtſcripti publico dare, in quem quidem errorem me induxit ingens conſenſus, quo Febris hæc cum dicta illa Peripneumonica luculenter conveniebat, quæ nulla non hyeme ſubinde occurrit. At, cùm æſtate ſuperveniente, quæ Febres

illas Peripneumonicas ſolebat fugare, hæc nihilominus perſeveraret, ſtatim erroris mei commonitus, Febrem hanc ad novam Conſtitutionem redigendam omninò cenſui.

Symptomata diligenti quantum potui indagine comprehenſa, hęc ferè ſunt, & olim fuere: Æger per vices calore, & frigore tentatur; ſæpenumero & caput, & artus dolere queritur; pulſus ſanorum pulſui non abſimilis eſt; Sanguis è venis eductus Pleuriticorum ſanguinem haud rarò æmulatur; Æger ut plurimum laborat Tuſſi, quæ quidem quantò ab hyeme longiùs invadit morbus, tantò citiùs, unà cum aliis Symptomatis Peripneumoniam mitem, & boni moris comitantibus, recedit. Dolor collum, & fauces (hic verò levior, quàm in Angina) ſub primum morbi inſultum quandoq; occupat. Febris tametſi prorſus continua ſit, ſępè tamen Exacerbationes moleſtiſſimas ingruente nocte apportat, non aliter ac ſi duplex foret Tertiana, ſive Quotidiana. Æger jugem in lecto decubitum, quantumlibet leviſſimè ſtragulis coopertus ſit, non ſine magno ſuo periculo experitur. Febre enim exinde in Cerebrum verſa, vel in Coma, vel in Phreneſin facilè incidit. Et, ut verum fatear, ita proclivis eſt in hoc morbo ad Phreneſin lapſus, ut perſæpè ſua ſponte, nulla ejuſmodi data anſa, illicò ſubrepat. At non eò excandeſcentiæ, & furoris aſcendit Phrenitis in hac Febre, atque illa, qua Variolis, atque aliis Febribus correpti laborant; quinimò æger potiùs tranquillè delirat, incongrua ſubinde effutiens. Ab intempeſtivo Cardiacorum uſu, & regimine paulò calidiore Petechiæ ſæpiùs effloreſcunt, & in junioribus calido temperamento præditis, maculæ etiam purpureæ, certiſſimum ſummæ Inflammationis indicium,

cium, tàm in hoc, quàm in alio quovis morborum Acutorum genere. Quandoq; eruptiones Miliares, quas vocant, in superficiem corporis se dispergunt, Morbillis haud multum absimiles, nisi quòd rubent magis, & quando recedunt, squamulas istas furfuraceas, quæ in Morbillis cernuntur, haud relinquunt: licèt hæ sponte sua nonnunquam ingruant, sæpiùs tamen Lecti calore, & Cardiacis extorquentur. Lingua ægri pro ratione imperati Regiminis, vel humida est, vel sicca. Ubi inaruerit, fusci est coloris in medio; quam partem undique cingit fimbria inalbescens. Ubi verò humida est Lingua, omni ex parte alba est, pellicula item scabra, & alba vestita; Nam si ęger ab adhibito regimine plus justo incalescat, lingua ferè est fusca, & arida; sin minùs, humida est, & alba. Idem de sudore dicendum est, qui pro ratione diversi regiminis præfati dimanat. Nam si calidiùs tractetur æger, ferme viscosus effluit, è capitis præsertim regione. Quantumvis autem sudor copiosè, & undequaque erumpat, parum tamen ex eo levaminis sentit æger, unde liquet ejusmodi sudores symptomaticos tantùm esse, criticos non esse. Primis morbi diebus sudoris ex arte provocatio materiam morbificam, si non in caput, saltem in artus solebat deponere. At ubi jam caput Febris occupavit, & Phrenesis semel invaluit, nulla restant Febris indicia, nisi quòd pulsus nunc citatior est, nunc tardior; tandem verò, cùm ex re malè gesta spiritus in confusionem omnimodam adigantur; pulsus inordinatus cum subsultu membrorum subingreditur, quem non ita diu post mors excipit.

Curationem quod spectat: ista Peripneumoniæ signa, quæ hanc Febrem comitabãtur *Februario* illo anni postremi, quo primùm emergebat, statim ab

hyemis exitum fidem, ut dixi, mihi fecere, eam prorsus in Peripneumonicarum familia censendam esse. Ac proinde me statim contuli ad usum Methodi istius, quam olim laudaveram in Curatione Peripneumoniæ Nothę, & Auctario suprà memorato. Quę quidem Methodus satis feliciter cessit, tùm mihi, in paucis illis, quibus medicandis per adversam valetudinem meam vix sufficiebam, tùm etiam aliis, qui, me Authore, eandem experiri haud aspernabantur. Quicquid verò id demum fuerit, quod hanc mihi Methodum suaderet; jam mihi satis compertum est, quando & morbi Phęnomena, & ultimi Anni, qui binas rigidissimas hyemes excepit, perpendo temperiem (hyeme prępertim, si modò Hyems dici possit, quę nullũ frigus notabile secum adduxit) mihi inquam constat, hanc Febrem nihil esse aliud, quàm simplicem Sanguinis Inflammationem; ac proinde Indicationes Curativas ad dictam Inflammationem debitis Remediis, & methodo reprimendam, omnino dirigendas esse.

Hunc itaque ductum sequens, primo loco sanguinem è brachio dextro ad ℥x educi volo. Neq; sanè Febris hęc (utut sanguis emissus Pleuriticorum sępissimè sanguinem ęmulatur) reiteratam Phlebotomiam facilè tolerat. Sin autem respirationis difficultas, dolor capitis inter tussiendum lancinans, &c. malum hoc ad Peripneumoniam notham propiùs accedere indigitent; hoc in casu tàm venę sectio, quàm catharsis eousque sunt iterandę, donec symptomata omnia penitus evanuerint; prout Capite de Peripneumonia tradidi. Atq; hoc diligenter animadvertendum volo. Vesperi *Epispasticum*, seu Vesicatorium Nuchę appono. Sequente Aurora lenitivam hanc Potionem exhibeo.

♃. *Tama-*

℞. Tamarind. ʒſs.
Fol. ſenn. ʒii.
Rhabarb. ʒiſs.
Coq. ſ. q. aq. ad ℥iii.
in Colat. diſſolv. Mann. & ſyr. Roſar. ſolutiv. an. ℥i.
Mſ. F. Potio, ſumenda ſummo mane.

Quod quidem Catharticum etiam alternis diebus repetendum præſcribo, donec tertiam vicem expleverit. Hora ſomni poſt Catharſin toties, quoties Paregoricum hoc, vel ſimile injungo.

℞. Aq. Paralyſeos ℥ii.
Syr. de Meconio ℥i.
Succi Limon. recenter extracti cochl. ii.
Mſ. F. Hauſtus.

Id ſcil. cavens, ne fortè ab agitatione, & tumultu, quem in Febricitantium ſanguine, & humoribus Purgantia ſæpe excitant, æger ex ſpirituum Animalium confuſione Comatoſus fiat. Quod quidem Symptoma Medicamentum Hypnoticum, quantumlibet contra facere videatur, procul amolitur. Qua de cauſa ego in Febre Comatoſa Anni 1673. Catharticum propinare non auſus, in Clyſterum uſu ſubſiſtebam, certò ſciens Remedia Purgantia eo tempore uſurpata illicò Comata adduxiſſe. Quod fortean aliter evenire potuiſſet, ſi Paregoricum uſurpatum fuiſſe poſt talem Catharſin mihi in mentem veniſſet. Ubi verò Purgatio celebrata non fuerit. Hypnoticum hora ſomni nullatenus eſt concedendum; ne ſc. Cathartici poſtridie deglutiendi operationem, ac vim (quod fieri ſolet, quantumvis ſerò aſſumatur illud) ſufflaminet, vel ſi non in ſolidum retundat, efficaciam tamen imminuat. In hac, aut alia quavis Febre Epidemica, ſtatutum mihi eſt alvum non turbare in principio, ſtatuve morbi, niſi

Venæ ſectione pręmiſſa. Quæ quidem praxeos Regula ſuſq; deque habita, aut violata quamplurimos Orco addixit, infantes maxumè, prout aliàs in cautelam monui.

Obſervandum eſt autem, quòd licèt ut plurimùm Evacuationes omnes pręfatæ in hujus Febris Curatione uſurpari debeant; ſæpe tamen æger, maximè ſi Juvenis, aut Infans fuerit, poſt eductum ſanguinem una Catharſi defunctus, ſtatim convaleſcit, nec pluribus fatigandus eſt, Febre primo purgantis Remedii impetu expugnata. E contra verò nonnunquam opus eſt, ut alvus ad plures, quàm ſuprà diximus, vices ſollicitetur. Quandoque enim, licèt id rarò eveniat, Ægro è Febre jam dicta methodo liberato, recrudeſcentia materiæ Febrilis poſt dies aliquot morbum poſtliminio reducere videtur, quem tamen purgatio quarta vice repetita mox eliminat. Tametſi in hac methodo nova hæc Febris raro accidit, niſi ab Aphthis, quę ſub exitu Febris pręcedentis ſupervenere, & quę jam ad ſtatum auctę eam denuò revocant. Quę quidem Febris Symptomatica tantum eſt, & Singultum per intervalla redeuntem ſępenumero poſt ſe trahit, qui etiam ſublata Febre per dies aliquot perſeverat; at pro ratione redintegratarum Ægri virium ſpontè tandem evaneſcit. Quod eſt diligenter animadvertendum, quandoquidem ex Singultu ſub finem hujuſce Febris accedente nihil ęgro periculi eſt, niſi officioſè nimis, & inutiliter multa ingerantur remedia: quod ſi fiat, Mors pro Medico eſt. Veruntamen tàm Aphthę, quàm Singultus, vel horum utervis, ſi non ſponte faceſſat, ſed in longum tempus decurrat, facilè fugantur uſu *Pul. Corticis Peruviani*; nempè ℥i. *Corticis cum ſyr. Papaver. Rhœad. q. ſ.* in forma Electuarii, vel Pilu-

larum

larum redacta, eaq; methodo assumpta, quam olim tradebam Epistola ad D. D. *Brady*, superbibendo haustum lactis deflorati. Quod remedii genus experimento deprehendi certiùs in hoc casu scopum attingere, quàm aliud quodvis etiam è celebratissimis, modò non frustrentur ejus vires (quod fieri assolet) ex jugi ægri in lecto decubitu.

Diebus à Purgatione liberis sequentia, vel his similia nonnunquam præscribo.

℞. Conserv. Lujulæ, & Cynosbati an. ℥i.
Conserv. Berberum. ℥ss.
Cremoris Tartar. ℥i.
Cum s. q. syr. è Limonibus F. Electuarium, de quo capiat ad magnitud. Nucis Moschat. ter in die superbibendo seq. Julap. cochl. vi.

℞. Aq. Portulac. Lactuc. Paralys. an. ℥iii.
Syr. de Limon. ℥iss.
Syr. Violar. ℥i.
Ms. F. Julapium. vel:

℞. Aq. Font. lib. i. *Aq. Rosarum, Succ. Limon. Suchar. albiss. an.* ℥iiii. *Coq. lento igne, dum despumaverint cap.* ℥iii. *ad libitum.*

Verùm in his omnibus spiritum Vitrioli, etsi summè refrigerantem, semper devito, utpote qui, cùm egregie stypticus sit, minùs convenit morbis omnibus, quorum Curatio purgationi innititur; ut in hoc loco mineralem hujus spiritus naturam haud memorem.

Sæpenumero hìc accidit, maximè Febre jam ad finem vergente, ut æger, dum hac Methodo tractatur, nocte subindè sudore sponte prorumpente diffluat: à quo admodum mitigantur universa morbi symptomata. Quo non obstante, cùm hujusmodi dia-

diaphoresi fidendum non sit, supradicta Methodus nullo pacto est intermittenda; quandoquidem si ęger ad longius temporis spatium istis sudoribus indulgeat, Febris, quam Purgationes praecedentes quadãtenus subjugaverunt, denuo vires resumet. Si enim diaphoresis ista protrahatur ultra tempus illud, quo particulae Febriles Coctione debita pręparatę prorsus difflantur; qui post insequuntur Sudores non ad aliud faciunt, quàm ad inflammationem de novo accendendam. Quamobrem licèt Sudores isti, qui spõte manabant, Critici fortassè fuerint, quoad materiae Febrilis ejus, quae expulsioni jam parata est, eliminationem, alii tamen, qui post illos eliciuntur, Symptomatici tantùm esse possunt, atque adeò officere magis, quàm prodesse. Verbo dicam: Hujusmodi sudoribus noctu sponte sua prodeuntibus, opportunè favet lecti per noctem lenis calor; quare stragula nec plura, nec densiora illis, quibus sanus assueverat, aegro aggerantur, nec exhibeantur Medicamenta quaevis excalefacientia: lectulo tantùm indulgeat aeger aliquantulùm solito diutiùs manè subsequente; & posteà pergat in suprà descripta medendi methodo.

Diaeta ex pulticula avenacea est, vel jusculo hordeaceo, cum pomo subinde ad ignem cocto, atque etiam post secundam purgationem jusculo tenui ex Pullo Gallinaceo. Pro potu ordinario Cerevisiam tenuem nullatenus tepefactam injungo, ut & Decoctum Album (quod appellant) ex ℥j. C. C. ubi in aq. communis lib. iii. cocti, & posteà sacchar. albiss. edulcoratum.

Post Catharsin bis celebratam nulla suadet necessitas, ut alio loco adnotavi, Pullorum carnibus, aut similibus Eupeptis aegro interdicere, cùm haec per pur-

purgationem medicatio ea indulgeat, quæ non poterant concedi, si alii viæ insisteretur. Atque porro post ultimam purgationem, modò Febris aliquantulum deflagraverit, & intermittentis typum nondum quaprorsùs induerit; Vini Canarini cochl. tria, vel quatuor manè, & serò, ut & post prandium, per dies aliquot propinentur, quo & vires citiùs instaurentur, & febriles avertantur accessus.

Cùm autem hæc Febris species præ cæteris, quas mihi unquam videre contigit, cerebrum petere quasi apta nata sit, nec sine ingenti tùm molimine, tùm ægri periculo, inde queat deturbari; ægros meos sollicitè moneo, ne se nudos lectulo, nisi noctu tantùm committant: Quòd si usque adeò debilitati à morbo fuerint, ut erecto corpore sedere nequeant, permitto, ut vel super lectum ipsum, vel super grabatum, vestiti jaceant, capite paululum elevato; nec sino, ut focus sit luculentior in cubiculo, quàm cui eger tunc, cùm sanus erat, assueverat.

Atque ut hoc Regimen omninò tenendum est ab initio in singulis hac Febre correptis (si fœminas in primis Puerperii diebus decumbentes excipias) ita necessariò est imperandum, ubi ad ægrum, quem ob regimen justo calidius, Phrenesis, Petechiæ, aut Purpureæ Maculæ obsederunt, aut alia quevis efferate inflammationis indicia, accersitur Medicus. Hoc enim in statu, quantumlibet sanguinis detrahatur, quantumvis leviter tegatur corpus, quicunque demum liquores Refrigerantes ingerantur, non priùs sedabitur Febris, quàm eger se lectulo interdiù abstinuerit: Cùm calor circumambientis aeris inter stragula conclusi sanguinem plus satis exagitet, & procumbentis corporis situs vehementiori impetu eundem in caput impingat. At hic ubi

Phre-

Phrenesis ob methodum imperitiorem semel invaluit, nec subitò deleri potest, nec tutum est repetita ultra limites præscriptos vel Phlebotomia, vel Purgatione, ejusdem curationem aggredi, tandem verò suo tempore, suaque sponte, ope dicti regiminis recedet. Ad quam tamen amovendam nihil perinde confert, atque ægri caput radi: quod itaque semper præcipio, nullum Emplastrum admovens, sed Piseolum tantùm, quod ablatum rasura Capillitium spissitudine quadantenus compenset, aut saltem Caput à frigore externo muniat. Hac Methodo Cerebrum refrigeratur admodum, & recreatur, itaut sensim calidas impressiones Phrenesin excitantes queat vincere.

Et quæ de Phrenitide hìc dicuntur, de Comate etiam huic Febri supervenienti dicta sunto, in quo, ut in dicta Phrenitide materia Febrilis in caput sursum fertur, ac proinde si linguę albedinem excipias, nulla adsunt febris signa, at ęger Apyrexia prorsus frui videtur. In hoc pariter affectu, ac in alio, Cathartica, sudorifica, vesicatoria, atque id genus alia non tantùm nullo cum fructu, sed ne quidem sine maximo periculo usurpantur; istiusmodi enim evacuationes mortẽ sæpiùs, quàm symptomatis hujus curationem adsciscunt. Quamobrem post evacuationes generales per venæ sectionem, & purgationem factas, quantumlibet hoc symptoma astantes perterrefaciat, tota res naturę, & tempori committenda est. Licèt enim stupore æger diù laborarit, post aliquàm multos tamen dies pristinam sanitatem recuperabit, modò lecto non perpetim affigatur, sed de eo eximatur indies, & supra grabatum, vel etiam lectum vestitus decumbat. Interim autem abradatur caput, & sub affectus finem vini canarini cochl.

cochl. tria, vel quatuor bis in die exhibeantur. Sed de hoc fusiùs egi in *Sectione quinta, & capite secundo lib. de Morbis Acutis.* ubi de Comate quodam insigni Febrim constitutionis illius comitante disserui.

Quoad Febrem autem haud deterrendus est Medicus à faciendis prædictis Evacuationibus, si fortè membrorum subsultum, vel motum Convulsivum in ægri corpore persentiscat, dum pulsus tangitur; quandoquidem in quibusdam generis Nervosi affectibus tàm Venæ sectio, quàm Purgatio, etiam sępiùs repetitæ non tantùm non nocent, sed & necessariò sunt adhibendæ. Cujus rei experimentum à me factum in medium profero, nempe in quadam Convulsionis specie, quæ *Chorea Sancti Viti* vulgo appellatur: quo morbo haud pauciores quinque laborantes & vidi, & sanavi ipsemet, & Venę sectionibus, & Purgationibus per intervalla celebratis. De quo morbi genere, cùm & mihi opportunè occurrat, & eorum, quę jam assero, veritati luculenter astipuletur, pauca dicere non gravabor. *Chorea Sancti Viti* Convulsionis est species, quæ utplurimum pueros, puellasve à decimo ætatis anno ad pubertatem usque invadit; primò se prodit claudicatione quadam, vel potius instabilitate alterutrius cruris, quod æger post se trahit fatuorum more; postea in manu ejusdem lateris cernitur, quam hoc morbo affectus vel pectori, vel alii alicui parti admplicitam, nullo pacto potest continere in eodem situ vel horæ momento; sed in alium situm, aliumque locum convulsione quadam distorquebitur, quicquid ęger contra nitatur. Si vas aliquod potu repletum in manus porrigatur, antequam illud ad os possit adducere, mille gesticulationes, Circulatorum

rum inſtar exhibebit: cùm enim poculum recta linea ori admovere nequeat, deducta à ſpaſmo manu, huc illuc aliquamdiù verſat, donec tãdem fortè fortuna illud labris propiùs apponens, liquorem derepente in os injicit, atque avidè haurit, tanquam miſellus id tantùm ageret, ut dedita opera ſpectantibus riſum moveret. Cùm Affectus iſte ab humore aliquo in nervos irruente, quorum irritatione iſtiuſmodi motus præternaturales producuntur, pendere mihi videretur; Indicationes Curativas primùm ad humores illos tàm venę ſectione, quàm Purgatione minuendos, dein ad corroborandum genus Nervoſum omninò dirigendas cenſebam. Quem in finem hac utor Methodo. Sanguinem ex ægri brachio ad ℥vij. plus, vel minus pro ratione ætatis, educi jubeo. Die ſequente vel dimidiam partem, vel quiddam amplius (pro ratione vel ætatis, vel etiam majoris, minoriſve corporis ad ſubeundam Catharſin aptitudine) Potionis Purgantis Communis ſuprà deſcriptę ex *Tamarind. Fol. Senn. &c.* exhibeo. Veſperi hauſtulum ſeq. propino.

℞. *Aq. Ceraſor. Nigr.* ℥i.
Aq. Epilept. Langii. ℥iii.
Theriac. Androm. vet. ℈i.
Laudani liquid. gutt. viii.
F. Hauſt.

Potionem iſtam Catharticam ad tres vices alternis diebus repetendam præſcribo, & Hauſtum Paregoricum iiſdem noctibus. Poſtea ſanguinem rurſus extrahi curo, dein ut ad Catharſin, uti priùs, æger revertatur. Atque ita alternatim ſanguinem mitto, & ſubduco alvum, donec ægro vena ter, quaterve fuerit inciſa, & poſt ſingulas venæ ſectiones, toties fuerit purgatus, quoties vires ferre poſſe videren-

rentur: eo tamen temporis ſpatio inter alternas evacuationes diligenter obſervato, ut nihil inde periculi ægro immineat. Diebus à Purgatione vacuis, ſequentia præſcribo.

℞. *Conſerv. Abſynth. Rom. & flavedinis Aurantiorum an.* ℥i.
Conſerv. Anthos ℥ſs.
Theriac. Androm. veteris, & Nuc. Moſchat. condit. an. ʒiii.
Zinzib. condit. ʒi.
Syr. è ſucc. Citri q. ſ. f. Electuar. de quo cap. ad magnitud. Nucis Moſchat. mane, & hora quinta veſpertina, ſuperbibendo Vini ſequentis cochl. v.

℞. *Rad. Pęoniæ, Enul. Campan. Imperator. & Angelicæ an.* ℥i.
Fol. Rutæ, Salviæ, Betonicæ, Chamædr. marrubii albi, & ſummitat. Centaur. minor. an. m. i. *Baccar. juniper.* ʒvi.
Cort. duorum Aurantior. Incidantur, & infundantur frigidè in Vini Canarini lib. vi. *Coletur tantummodò tempore uſus.*

℞. *Aq. Rutæ* ℥iv.
Aq. Epilept. Langii, & Bryon. compoſ. an. ℥i.
Syr. Pęoniæ ʒvi.
Mſ. f. Julap. cap. cochl. iv.
Sing. noctibus cubitum iturus, inſtillando C. C. gutt. viii.

Applicetur plantis pedum Emplaſtrum è Caranna.

Quantò magis convaleſcit æger, tantò minùs pedem ducit; tantò pariter & diutiùs, & conſtantiùs manum in eodem ſitu continens, & Scyphum ori magis directa via admovet: quæ certiſſima ſunt in-

indicia quantũ profecerit in ſanitate redintegranda. Ad quam quidem conſummatiùs perficiendam licèt author non ſim, ut plus ter, quaterve utplurimùm ſanguinem emittat ęger, attamen Remedia Cathartica, & alterantia eouſque in uſum ſunt revocanda, donec rectiſſimè tandem valeat. Et quoniam qui hoc morbo ſemel laboravit, facilè recidivam pati poſſit, è re fore exiſtimo, ut pertundatur ei vena, & ad dies aliquot purgetur, vel ea ipſa tempeſtate anni ſequentis, vel paulò antequam Morbus primò invaſit. Sane haud multum abeſt, quin huic Methodo *Epilepſiam Adultorum* cedere poſſe autumem, modò Remedia præſcripta ætati eorum ritè adæquentur; tametſi, cùm non niſi perquàm raro hic morbus mihi occurrerit, non adhuc idem ſum expertus. Sed de hoc obiter. In fœminis affectionibus Hyſtericis obnoxiis quandoque accidit, quòd ubi Curatio Evacuationibus dictis commiſſa fuit, Febris poſt Venæ ſectionem, & purgationes iſtiuſmodi iteratas etiamnum duret, procurratque. In hoc caſu Febris, quæ jam urget ſpiritum, commotioni ab evacuationibus excitatæ durationem ejus planè debet: ac proinde jam aliis omnibus poſthabitis, Indicationes curativæ, modò ſigna Peripneumoniæ, & inflammationes circa partes vitales abſint, ad quietem ſpiritibus inducendam, & eorum orgaſmum ſedandum omninò ſunt dirigendæ. Quem in finem ſingulis noctibus Paregoricum, quod vigiliis debellandis par ſit, exhibeatur, atque etiam medicamenta *Hyſterica* propriè dicta bis, vel ter in die injungantur, qualia ſunt pilulæ ex *Galbano*, *Aſſa fętida*, *Caſtoreo*, & ſimilibus, & julapia ejuſdem indolis in cap. de affect. Hyſter. deſcripta. Inſuper ad vires inſtaurandas, & vapores, quos dicunt, ſupprimendos

dos concedatur ęgrę talibus victitare, tàm quoad cibum, quàm potum, qualia Appetitui maximè conveniunt.

Jam diximus, Febrim hanc tùm anno ultimùm elapso, tùm maximè hoc ipso, qui nunc currit, exacerbationem quandam sub noctem quotidie adducere, Paroxysmo Febris Intermittentis non absimilem. Quamobrem Medici illi, qui usu didicerant omnes illas Febres, quę vel minimùm intermittebant (sępè etiam, quę ne intermittebant quidem) per illam annorum seriem ab *An.* 1677. ad initium *An.* 1685. à Cortice Peruviano certissimè fugari, eodem remedio hanc etiam Febrim adoriebantur. Quod quidem licèt judicio Rationis suffragante tẽtarent, non tamen æquè feliciter illis cessit, atque prioribus istis annis plerumque cesserat. Mihi enim quantum potui diligenter perquirenti compertum fuit, etiam magnam Corticis quantitatem exhibitam rarissimè ægrum à morbo liberasse. Idque ita perrarò, ut quoties restitueretur æger pristinæ sanitati, ego id magis fortunato alicui Morbi eventui, quàm Corticis viribus tribuendum arbitrarer: ita penitùs Cortex descivit ab illa sanandi vi, & certitudine, qua prædictis illis annis pollebat. Febrim istam intelligo, quacum nobis impræsentiarum res est, quæ Quotidianam aliquatenus imitatur. Ubi verò Tertianæ Genuinę, vel alternis diebus invadentis, Typus reperitur, Cortex Peruvianus perindè hodiè, atque olim ægris opitulatur. Unde liquidò constat, hanc Febrem ab istis Constitutionis prioris toto cœlo distare; cùm ne hilum quidem Corticis usu hic proficiamus; cùmque hæc è Vino, & Cardiacis, aliisque Calidis exasperetur magis; quibus omnibus cum

Corticis usu olim satis conveniebat, quin & cum ipsa Febre.

Porrò notandum est, quòd grassante hac Febre, per æstatem omnem, maximè illam anni jam currentis, morbis persæpe non tam Pathonogonicis Febris signis, calore scil., inquietudine, *&c.* quàm *ventris Torminibus*, nunc siccis, nunc dejectionibus, se ostendebat. Cùm nihilominus sub hac larva ipsa hujusce tempestatis Febris delitesceret, in qua exhalationes sanguinis inflammatoriæ, non pro more solito, in externum corporis habitum protrudebantur, sed introrsum per Arterias Mesentericas in viscera inferioris ventris, sive Intestina; & nonnunquam etiam per Arteriarum Cœliacarum ramos in Ventriculum deponebantur, quæ quidem exhalationes Vomituritionem excitare solent, præcipuè statim ab ingestione, sive potus, sive nutrimenti cujusvis solidioris: Quamvis autem hæc Febris sub dictorum Symptomatum specie, & forma delitescat, omnino tamen genuina illa Methodo, quam suprà dedimus, expugnanda est, perindè, ac si usitata hujus Febris facie compareret, idque tàm ratione venæ sectionis, quàm repetitæ Catharseos. Nisi quod hìc animadvertendum sit, quòd quoties Febris eò usque Ventriculum infestet, ut æger potionem retinere nequeat, *Pilulæ Cochiæ Majores* (quæ ad ℈ii. exhibitæ nunquam non per viscera sibi exitum parant) loco Potionis leniter Purgantis substitui possint. Devorentur verò Pilulæ hora quarta Matutina, ita ut æger superdormiat.

Tum etiam Hypnoticum dosi paulò largiore est concedendum, *v.gr. Laudani solidi Londinensis gr.* iss. cum simili quantitate *Mastiches* in duas Pilulas redacta eadem nocte deglutiantur, vel etiam *Laudani liquidi*

liquidi gutt. 18. vel 20 in ℥i. *Aq. Cinnamom. Hordea.* aut alio quovis Vehiculo generoſiore; quò Ventriculus hujus tùm viribus corroboratus, tùm minori quantitate non irritatus, ad medicamenti rejectionem minùs inſurgat. At ſi quovis modo Potio Purgans, & Diacodium in Ventriculo queant retineri, dictis Pilulis, & Laudano omnino præferantur; cùm officio ſuo fungantur, corpore minùs quàm ex Pilulis excalefacto.

Cùm autem de Torminibus Ventris mentionem fecerim, monendi hìc mihi ſunt Populares mei, quanto cum periculo, prout frequenti obſervatione didici, *Aquę Minerales* in Ventris Torminibus quibuslibet, vel Diarrhœa, vel Vomitione, vel Affectu alio quocunque, quem à Febre oriri vel ſuſpicari poſſimus, præſcribi ſoleant. Quandoquidem in tam ſubtili, & ſpirituoſo morbi genere, ac Febris extat, ejuſmodi Medicamenta Mineralia ita omnia conturbant, ut loco eorum Symptomatum, quę Febrem ex more uſitato comitantur, accidentia prorſus anomala adducant; nec quicquam interea ad Febris extirpationem conferant, quod me diu, ſæpèque obſervaſſe memini.

Illud interim omnino obſervandum eſt, utpote quod ad quamplurimos ab Orci faucibus liberandos pertineat, quòd non obſtantibus iis, quæ ſuprà jam tradidimus, quotieſcunquę prædicta ventris Tormina ad *Dyſenteriam* uſq; *confirmatam* (in qua præter illa Tormina Materia quædam mucoſa una cum ſanguine per ſedem excernitur) promoventur; hìc mihi periculoſiſſimum eſſe conſtat morbum aggredi protractiore illa Methodo, quæ evacuandos primùm, dein contemperandos acres iſtos humores eſſe docet (ut de Remediis Aſtringentibus,

varii generis, & variante forma intro assumptis, tùm & Clysteribus nunc Abstergentibus, nunc cõsolidantibus subinde injectis nihil dicam) cùm Experientia didicerim, Dysenteriam & certissimè, & celerrimè curari, si, missis ambagibus, Fluxus Laudano confestim sistatur. Ita enim atrox, & vehemens est hicce morbus, ut, si Dysenteria jam confirmata adhuc purgare satagas, perquam metuendum sit, ne Dysenteria sumptis inde viribus in præceps lata, ægrum præ incredibili fermento, quocunque te postea verteris, diutius excruciet, vel etiam vita spoliet. Advocatus itaque, guttas circa xxij. Laudani liquidi in Aq. Epidemica, vel Aq. Mirabili, vel alia simili protinus exhibeo, bis intra horas 24. repetendas; vel etiam hoc sæpiùs statis intervallis, si nempe Dosis jam præscripta, manè, ac serò tantùm usurpata, tàm torminibus Ventris, quàm Dejectionibus cruentis ritè compescendis par non fuerit. Dejectionibus paululum incrassatis, vel jam magis consistentibus (quod primum sanitatis mox recuperandæ indicium est) & fugatis Symptomatis, tutissimum arbitror, ut æger aliquantisper in usu prædicti Remedii manè, & serò capiendi perseveret, guttulis aliquot indies demptis, donec eo amplius non fuerit opus. Animadvertẽdum autem est diligenter, quòd ægrum diutius ab usu Paregorici lectulo affigendum curo, cùm situs quilibet paulo erectior cerebrum facilè conturbet, nisi æger somnos post in lecto satis longos captaverit. Diætam quod attinet, si ęger vino priùs assueverat, Canariense concedo, probè tamen aqua dilutum, in qua panis crustulum fuerat decoctum, & quam frigidam in hunc usum in lagena asservandam jubeo, ut in promptu sit, ubi vinum est contemperandum. Decoctum Album, è

Cor-

Cornu Cervi uſto in Aqua fontana, hic etiam affatim epotum prodeſt. Pro victu juſculum Hordeaceum, vel è pullorum carnibus elixis, ovum ſine teſta coctum, vel aliud quodvis ex Eupeptis in primos dies ſufficiet. Deinceps verò tùm ad liquores magis generoſos, tùm ad alimentum uberius, ſolidiuſque paulatim aſcendendum, ne ſcilicet nimia vacuitas, ſive exinanitio, vel morbum, à quo convaluerat, vel alia Symptomata, quæ exinanitio ſolet parere, denuò reducat. Veruntamen hoc eſt adnotandum, quòd licèt in conſtitutione jam regnante Laudanum ſolitarium ſuo Marte Dyſenterias ſubjugabat; in iſtis tamen Annis, in quibus Dyſenteriȩ Epidemicȩ graſſantur, cȩteris prȩlucent morbis, non abs re fuerit illas primùm Evacuationes, quas in Capite de Dyſenteria olim deſcripſi, in uſum revocare.

Et ſicuti in radicata illa Dyſenteria modò dicta, ita etiam in hoc, qui ſequitur, caſu, fieri non poteſt, ut Curatio Methodo illa, quæ Febri unde primitùs ortum duxit, debetur, illicò poſſit expediri. Verbi gratia. Nonnunquam uſuvenit, ut quis rigore, atq; horrore corripiatur, calore, & frigore per vices alternantibus, quæ ſunt haud mendacia Febris jam imminentis indicia. Derepentè viſcerum torminibus, à materiæ febrilis irruptione, ac inſultu graviſſimè diſcruciatur. Æger cùm venam ferire, & alvum repurgare deberet, ad normam ſupraſcriptam, ad Medicamenta neſcio quæ Calefacientia, tàm intro aſſumenda, quàm extra applicanda ſe confert: eo ſc. animo, ut flatus, quos hujus mali fontem eſſe auguratur, his mediis diſcutiat, donec tandem augeſcente dolore, & viſceribus diuturniori mora quaſi impacto, motus Inteſtinorum-Periſtalticus, quo ex naturæ ordine omnia deorſum propellere debent,

inverti occipit, & inclusa omnia sursum tendunt, unde æger sævissimo cruciatu torquetur, & provocatur ad Vomitionem, malo jam in Iliaca passione desinente. Hìc in Medendi ratione, quam Febris, quæ hujusce Symptomatis Causa erat Antecedens, sibi postulabat, ulteriùs procedere nequit Medicus, quàm ut sanguinem ex ęgri brachio semel extrahendum pręcipiat: etenim quot, & qualiacunque demum Cathartica propinaveris, ea statim Emetica fieri, atque ita sursum inversum viscerum motum magis promovere solent; cùm utplurimum vix fortissima quidem Medicamenta Purgantia, vel minima eorum pars intestina permeare valeant, ac sedem petere. Rebus sic stantibus consultissimum esse arbitror, brachii venam primum pertundere; mox interjecta hora una, alterave, Clysterem aliquem ex iis, qui potentiùs operantur, injicere: ego fumum Nicotianæ, sive Tabaci, ex Tubulo inverso, per vesicam majusculam, in intestina validissimè insufflatum, Enema omnium, quæ mihi innotescunt, hactenus efficacissimum esse duco. Qui etiam post moram aliquam reiterari potest, nisi prior immissus, soluta alvo, meatus deorsum versus reseraverit. Huic autem Remedio Symptomate haud cedente omnino necesse est, ut Catharticum paulò fortius, ac δραστικότερον in usum veniat, utut difficile fuerit exinde viam facere: ut:

♃. *Pil. ex duobus gr.* xxv.
Mercurii dul. ℈i. *cum* ſ *q. Balsam. Peruv.*
f. Pil. n. iiii. *cap. è cochl. uno Syr. violar.*

nullum insuper liquorem assumendo, ne minus retineantur. Sin autem ęger hoc Remedium per os rejecerit, hac methodo procedendum,

Lauda-

Laudani liq. gutt. xxv.
Aquæ Cinnam. fortis ℥ss.

instillatæ statim propinentur; & interjectis aliquot horis idem Paregoricum repetatur. Cum verò horum usu vomituritio, ac ventris dolores remiserint, tunc Catharticum priùs dictum iterum exhibeatur. Hoc enim tempore idem sub Laudani tutela assumptum retinebitur, ac suo tandem defungetur munere. Verùm si *Anodynorum* virtute, ac vi jam penitus infractis, vomituritio, ac dolor iterum redierint, Carthartico interim in corpore restitante, in hoc casu, ex dejectionibus per inferiora spe omni impręsentiarum abjecta, ad usum Paregorici suprà descripti revertendum, idemque eousque repetẽdum quarta, vel sexta quaque hora, donec intestinis quies omnimoda inducatur, ac proinde motus eorum naturalis deorsum versus restituatur: quo quidem tempore Catharticum, quod hactenus ob contrarium intestinorum motum in corpore sisteretur, jam operationem suam per sedes exeret, quantumlibet ex tam repetito narcoticorum usu planè contrarium effectum iri videatur. Quod & ipse dum hęc scriberem, in Generoso quodam Ileo sęvissimo laborãte expertus sum; cui tamen postea ex nimis longa tàm humorum morbum committentium, quàm aerium Catharticorum retentione, *Aphthæ* supervenere, sed quę satis facilè debellarentur usu Corticis Peruviani suprà descripto; ut & os sępè colluendo cum sequente Gargarismate:

℞. *Succi Pomorum agrestium* lib. ss.
Syr. de Rubo Idæo ℥i.

At cùm jam ductus isti pro naturę lege denuò pateant, ęgro liberum est, ut ad dies aliquot ferietur à Purgatione, donec scilicet tumultus nuper in visceribus

ribus excitatus, omnino resederit, quod temporis spatium humorum calori, & acrimoniæ diluendis, contemperandisq; satis commodè impertiri potest. Quo facto, Catharsi alternis diebus, ut suprà, repetendæ vacare debet, si vel minima adhuc restent Febris vestigia. Sed de hoc satis.

Si infans hac Febre laboret, Gargarisma, tùm hirudines duæ utrinque pone aures applicentur.

Dein Emplastrum Epispasticum posteriori cervici admoveatur.

Cum Cerevisia, in qua Rhabarbarum fuerit infusum, purgetur.

Si post Catharsin Febris intermittere videatur, tùm *Julapium cum Cort. Peruv* (in cap. *de Febre Intermittenti*, pro Infantibus descriptum) exhibeatur.

Hoc in loco insuper est animadvertendum, quòd licèt *Infantes* huic Febris generi ęquè cum Adultis obnoxii sint, ac proinde pari cum illis Methodo curandi, nisi quòd pro ratione ętatis minor sanguinis quantitas est detrahenda, ac Catharsis tùm eorum ętatulę accommodanda, tùm etiam fortè rariùs celebranda (sæpè enim & Infantium, & Juniorum morbus à primo, vel secundo saltem Cathartico prędominabitur) nihilominùs seriò advertendum est, an quę hoc modo tractatur Febris, pro certo hujusce Constitutionis fuerit, non verò alterius speciei, quod diligenter perquiri debet in febribus iis, quæ Infantes corripiunt, in omnibus quibuscunque annorum Constitutionibus. Vulgo enim notissimum est, Infantes à doloribus ex dentitione ortis sępiùs in febres agi, quæ haud ita facilè ab alterius generis febribus internoscuntur. In harum ego Curatione diù, multumque angebar, nec nisi nupe-

nuperis his annis certò mihi persuadere potui, quemlibet ex illis, qui meæ curæ concrediti, ad sanitatem restituti fuerunt, tàm Arte, quàm Casu convaluisse, donec tandem de felici successu Remedii haud ita celebris, imò ob tritum ejus usum planè contempti, frequenter admonitus illud ipse quoque præscriberem; quod etiamnum præ cæteris, quę mihi innotescunt, medicamentis, optimè votis hìc respondet. Ejusmodi verùm est. Guttę duę, tres, vel quatuor spiritus C. C. pro ratione ętatis, in cochleari uno, vel altero Aq. Cerasor. nigr. vel Julapii alterius appropriati, exhibeantur quarta quaque hora ad vices quatuor, vel sex.

Est & Symptoma aliud Infantibus permolestum, longè diversum & à Febribus variorum Annorum Constitutionum, & ab illa proximè memorata. Est verò Hecticæ species Infantes diu affligens, qua infestati sine insigni aliquo calore languent, cum appetitus dejectione; & tàm artus, quàm corporis truncus ubique emaciantur. Simplicissima qua hìc utor methodo, talis est. Rhei electi taleolatim incisi ℥ii. in lagenam vitream duarum librarum Cerevisiæ tenuis capacem, subere mox probè obturandam, immitti curo, (vel in alio quolibet liquore, quo pro potu ordinario uti solet infans) quam Cerevisiam ita medicatam infanti tàm noctu, quàm interdiu, & cum, & sine cibo propinandam injungo. Epoto hoc liquore, duas alias libras Rhabarbaro eidem superaffundi jubeo; quibus pariter exhaustis, alias adhuc duas pro tertia vice substituo; quo facto & Rheum vires suas amittit, & Infans morbo utplurimum liberatur. Ne tamen Cerevisia primùm affusa Rhei vi Cathartica saturatiùs impręgnata, justo vehementiùs alvum cieat, cautiùs agimus, si libra una

una epota alteram ſtatim adjiciamus: poſt verò, recentem Cereviſiam non affundemus, niſi exhauſta ea omni, quæ priùs fuerat lagenæ incluſa.

Sed ut ad Febrem, de qua nunc agimus, conſtitutionis ſcilicet jam currentis, revertamur, hoc ſedulo obſervandum eſt, quòd in hoc Febris genere (perinde ac in Rheumatiſmo, & aliis morbis quamplurimis, quorum curatio ſolis evacuationibus abſolvitur) ſi dictis evacuationibus pertinaciter inſiſtamus, uſque dum Symptomata omnia prorſus ablegaverimus, ſæpiùs ægro non niſi Morte medebimur. Neque enim ita inſolens eſt, ut Symptomata quædam leviora, & quaſi effœtæ Febris Reliquiæ aliquantiſper etiam expirante jam morbo perdurent; à quibus tamen nullum ægro recidivæ periculum eſt, quæque ſua ſponte pari paſſu, quo ſanitas redit, abſcedent. Quid quòd jam recitata Symptomata haud rarò nihil aliud ſunt, quàm reiteratarum evacuationum, quibus Medicus morbi curationem tentavit, vera progenies? ſi huic ſaltem addamus in cauſę partem, exinanitionem illam, quam ægri à conſuetis cibis, potuque abſtinentia ſuperinduxit: quæ omnia cùm in corpora jam à morbis infirmata, & penè confecta vim fecerint, Vapores, quos dicunt, haud aliter elevantur, quàm in fœminis, atque eandem planè ob rationem, ob debilitatum ſc. & quaſi diſjectum, fractumq; Spirituum Animalium Syſtema. Quapropter poſt factas, quæ tollendo morbo ſufficere queant, evacuationes, prudentis Medici eſt, ab importuna earumdem ordinatione ſibi temperare, & paululiſper attendere, quid Tempus, Medicorum ſępè Feliciſſimus, Optimuſque, ad leviculorum iſtorum Symptomatum depulſionem conferre poſſit; quæ quidem ſępenumero, prout multoties repetita obſerva-

ſervatione comperi, à Paregorico duabus, vel tribus noctibus aſſumpto, ſine alio quovis apparatu, ſub morbi hujuſmodi exitu devincuntur.

Methodus jam laudata cæteris, quas expertus ſum omnibus, in hujuſce Febris curatione facilè ante-cellit. Si quandò verò Febrim non prorſus tollat, id ſaltem agit, ut intermittere cogatur, ac proinde Pe-ruviano Cortici, qui hic nunquam non triumphat, conficiendam tradit: cùm autem Catharſis iſthìc im-perata curationi hujus Febris obeſſe nonnullis forte videatur, pro comperto affirmo, nihil ita certo, atq; ita potenter ægrum refrigerare atq; Catharſin, poſt venæ ſectionem (quæ ubique præmittenda eſt) cele-bratam. Tametſi enim Medicamentum Purgans eo ipſo quo ſumitur die, atque adeò inter operandum majorem impręſentiarum & in ſanguine, & in reli-quis humoribus, quàm qui ante fuit, tumultum ex-citet, & proinde Febrim intendat; id tamen noxæ emolumento mox inde ſubſecuturo plus ſatis penſa-tur. Teſtatur enim Experientia, Catharſin, modò poſt eductum ſanguinem tentetur, quibuslibet aliis remediis feliciùs, certiùſq; Febrem perdomare: tùm quatenus fędam illam Humorum illuviem è corpo-re exigit, à quibus ut à cauſa Antecedente Febris accendebatur, vel ſi non antea peccabant ii, jam ſaltem concalefacti, & à Febris ardore quaſi cocti, & conſtipati, ad ejuſdem moram diuturniorem multum faciunt; tùm etiam quatenus Anodyno viam ſternit, quod tutiùs longè, certiùſq; officio ſuo fungitur, quàm ſi humores peccantes, qui Pa-regorici vires aliter potuiſſent infringere, purgatio-ne non fuerint eliminati.

At è contra ſicuti Methodus illa, quę materiam Febrilem per poros cutis eliminare ſatagit, minùs habet

habet certitudinis, ita plus habet & fastidii, & moræ, utpote qua morbus sæpius ad septimanas aliquot producitur. Cùm æger hoc modo primùm in ipso sepulchri margine (si forte Libitinam evitet tandem) constituatur; & per longum illum Febris decursum denso Remediorum agmine infestatur, quibus ea expugnantur symptomata, quę imperita Morbi tractatio advexit; dum Regimine, & Medicamentis calidissimis tentatur Curatio ejusmodi affectus, qui pro genio suo utraque horum frigidissima omnino deposcit. Atque ita dum malè sani homines Artis falsò dictæ Regulis se mancipant, etiam spreto sensuum illis reclamantium judicio, morbum ex sua natura brevem, facilemque in diuturnum, & difficilem eruditè convertunt, omnia tumultu, & metu conturbantes; & fluctus, quod ajunt, excitantes in simpulo. Quo facto non iis magis opus erat, quàm est Nauclero, ut dum in mari libero navim possit agere, eandem inter cautes, & brevia inserat, unde licèt majoris peritæ gubernationis famæ comparandę opportunitatem nanciscatur, servato in tanta desperatione navigio, viri Prudentis saltem nomen amittet.

Has itaque ob causas, & prudenti, uti spero, fiducia affirmare lubet, quod dicta Methodus curationis per Venæ sectionem, & Purgationem expediendæ, plus alia quavis præstabit in Febribus quamplurimarum specierum expugnandis. Licèt enim Diaphoresis, propriè loquendo, naturæ ipsius sit Methodus, qua materiam febrilem foras protrudit, & præ cæteris maximè genuina sit, & accommodatissima, quoties natura suo relicta arbitrio dictam materiam primùm digerat, dein ritè coctam per corporis habitum blandè expellat (quem felicem

Na-

Naturæ eventum Febres per ſudores abigentis cum Medici Practici ſæpè animadvertiſſent, hinc anſam arripiebant Δογματικώτεροι fidenter ſtatuendi, Febres univerſas hac tantùm Methodo, non verò alia quavis, profligare poſſe, ac debere) Quo tamen dato, & conceſſo, Ars nihilominus, quantumcunque Naturæ imitationem præ ſe ferat, id ſaltem ſibi privilegii arrogare nequit, ut Febribus per ſudores certò exigendis par ſit. Primò enim neſcit Ars, quo pacto materia peccans ad expulſionem ſubeundam ritè præparanda ſit; nec ſi hoc ſciat, certa ulla habet indicia, quibus de hujuſmodi debita prępáratione poſſit moneri; unde etiam & tempus ciendo ſudori opportuniſſimum ignorari neceſſe eſt. Temerariam verò ſudoris, nondum peracta Coctione, provocationem longè periculoſiſſimam eſſe, nemo opinor niſi pertinax negaverit; cùm materiam crudam in Cerebrum impingens oleum camino addat. Atque, prout aliàs etiam innui, ſaluberrimum illud Hippocratis Monitum, *Cocta, non Cruda ſunt Medicanda*, non tàm Catharſin, quàm Diaphoreſin ex Arte ſollicitandam ſpectare videtur. Etenim neminem in ægris tractandis vel mediocriter verſatum fugere poteſt, quàm multi in dies malè multẽtur à Vetulis, & imperitis Medicaſtris, præpoſtero hoc Sudorificorum abuſu: hic enim more receptum eſt, ut ſiquis de rigore, & capitis, atque oſſium dolore (quæ utplurimum Febris mox invaſuræ præludia ſunt) conqueratur, extemplo illum lecto adjudicent, & ſudoribus quoquo modo extorquendis toti incumbant. A quo importuno molimine tantum abeſt, ut præcaveatur Febris, quę fortè vel ſua ſponte, vel eductis aliquot ſanguinis Unciis poterat evaneſcere, ut è cõtra magis accenſa vehementiùs exardeſcat, &

in

in morbum jam radicatum, confirmatumque abeat. Illud insuper (ut Vetulas jam missas faciamus) notissimum est, quòd sicut sudores isti, qui Febre primùm ingruente spontanei erumpunt, Symptomatici omnino sunt, nullatenus verò Critici; ita etiã qui primis Febris diebus Diaphoreticorum vi exprimũtur, nihil magis ad morbi curationem plerumque conferunt, quàm solent alteri illi Symptomatici, ita præmaturè sua spontè manantes, hoc est ut plurimum ne hilum quidem. Deinde verò sicut ignorat Ars opportunitatẽ illam temporis, qua sudores eliciendi fuerint, ita pariter nescit, quamdiu in iisdem sollicitandis perseverandum sit. Quod si diaphoresis ultra debitum tempus, quo scil. materia morbum committens penitùs fuerit exacta, protrahatur: humidarum istarum particularum, quibus sanguis diluendus, contemperandusq; erat, absumptio, febris tùm morę diuturniori, tùm incremento ministrabit. Constat itaq; quàm in lubrico res hìc vertatur; cùm è contra penes Medicum sit alteram illam methodum, qua materia febrilis per Phlebotomiam, & Catharsin eliminatur, pro arbitrio suo moderari. Adde, quòd hoc etiam nomine illi alteri anteponenda est, quòd scilicet si fortè Medicus propositum sibi scopum non attigerit in sanando ægro, saltem eundem in nullum discrimen adducit, quod in Diaphoreticorum usu cõtingit, nisi convalescat. Etenim vel calor lectulo jugiter inclusi, cui pręter solitum morem aliquandiu se addixit, (ut Cardiaca, quę in hac Medendi ratione locum semper obtinent, omittamus) naturę œconomiam confundit, & convulsivos artuum motus, aliaque Symptomata prorsus Anomala adfert, quæ sanè ideò delineari non possunt, quia sub morbi Historiam non cadunt (quod

in Symptomatis plerisque ad quemlibet morbum spectantibus usuvenit) sed à superaddito tumultu,& confusione oriuntur, quibus sæpè opprimitur natura, quoties curationem Morbi hac Methodo aggredimur. Quæ quidem omnia vulgò Malignitati nescio cui solent imputari.

Cujus de *Malignitate* (sive Notionem, sive verbum dixeris) opinionis inventio humano generi longè ipsa Pyrii Pulveris inventione lethalior fuit. Cùm enim eę Febres pręsertim Malignæ dicantur, in quibus intensioris præ cęteris Inflammationis gradus conspicitur, hinc medici se ad usum Cardiacorum, & Alexipharmacorum nescio quorum contulerunt, quo scilicet per cutis poros expellant, quod somniant *Venenum* (hoc enim est dicendum, nisi malint verbis ludere, quam illud, quod potest intelligi, seriò proponere) ex quo factum est, ut Regimen calidissimum, Methodumque huic parem iis morbis adaptaverint, quę frigidissima tùm Remedia, tùm Regimen prę cęteris sibi postulabant. Quod quidem satis arguitur, tùm in Variolarum, qui ex calidissimis in rerum natura Affectibus est, tùm in Febrium aliarum curatione. In quem errorem forte inciderunt ex conspectu Petechiarum, Macularum purpurearum, & cęterorum id genus φαινομένων: Quæ tamen omnia in plerisq; subjectis, Inflammationi, ęgri sanguini jamdiu plus satis à Febre accenso superinducto, omnino debentur: utpote quæ rarò sponte sua efflorescunt, prætorquam sub adventu Pestis ipsius: atque in initio invasionis istarum variolarum Confluentium, quę summæ inflammationis participes sunt. In hoc enim Morbi genere Maculæ liventes in variis corporis partibus unà cum Pustulis primùm erumpentibus com-

comparent; atque æger eodem tempore sanguinis excretione, vel per meatus urinarios, vel cum Tussi per pulmones, fatigabitur; cùm ita valida exagitatione, atque orgasmo ab inflammatione orto sanguis ferociat, ut, diffractis jam repagulis, in cavitates corporis præceps ruat: Et licèt Maculę istę purpureæ in hac Febre non à tam intenso sanguinis calore, qualis is est, qui istiusmodi Hæmorrhagias excitat, ortum ducant; ab eadem nihilominus inflammatione, sed gradu remissiori producuntur: & quoties ista sanguinis excretio (unicum in Variolis Symptoma, cui devincendo nondum par est Ars Medica) non accedit, Refrigeranti regimini facilè cedunt. Quod si Malignitatis pręsentiam non tantùm è Maculis Purpureis colligunt, sed ex eo, quòd observaverint, Febris Symptomata subinde fuisse mitiora, quàm quæ ejus naturæ competere viderentur, ęgrũ tamen magis viribus occisum fuisse, quàm pro ratione temporis, à quo cœpit ægrotare; Respondeo omnia hæc exinde tantùm procedere, quòd Natura à primo morbi impetu, quasi oppressa, devictaque, non satis valida est, ut Symptomata regularia, & magnitudini morbi consona exerat, omnia verò phænomena prorsus sunt anomala. Etenim perturbata Oeconomia animali, & quasi disjecta, Febris exinde deprimitur, quæ, obtinente genuino naturæ ductu, vigere solet. Cujus rei experimentum haud vulgare occurrisse mihi memini multis abhinc annis, in Juvene quodam, ad quem accersebar. Quamvis enim fermè animam agere videretur ille, calor tamen in externis corporis partibus ita ad tactum sentiebatur temperatus, ut fidem mihi derogarent adstantes amici, quoties asserebam eum Febre laborare, quæ ob sanguinis oppressionem (cujus mole, exitu

ne-

negato, quasi strangularetur) se explicare, & ostendere palam nequibat: quod si venam inciderent, Febrem illicò satis violentam statim animadverterent. Aperta vena, & sanguine paulo copiosius educto, emicuit Febris, qua vehementiorem mihi nondum videre contigit; quæ non nisi tertiæ, quartæve demũ Phlebotomiæ cessit. Sed de his satis.

Quòd si rationes à me allatæ tãti nõ sint, ut certò, ac necessariò evincant, rem ita se habere atque ego statui; attamen si suffragante experientia deprehendero, hãcce Febrim evacuationibus per Diaphoresin factis haud libenter cedere, habeo quod quæro. Neque enim cujuslibet demum Ratiocinatio, sed potius Experientia docere poterit, quęnam Febrium species Diaphoreticis, quænam verò aliusmodi evacuationibus sanari possint, ac debeant. Et profectò nemo sapiens, cui tam hominũ, quàm rerum natura satis est perspecta, in iis, quæ meræ speculationes sunt, nullo autem certo experimento determinari queunt, in cujusvis Mortalis verba, quantuscunque is demum fuerit, facilè juraverit: cùm idem animadvertisse debeat, *Momenta Rationis* ita prorsùs varia, itaque subtilia esse, ut cùm aliquis Theoriam quamlibet proposuerit, ita validis rationibus suffultam, ut adstantium, quotquot sunt, omnium assensum extorqueat, hunc mox alius insignioribus fortè naturæ dotibus præditus, excipit, qui sententiam istam, quæ ita pulchrè stabilita videbatur, convellit, & firmiori Argumentorum vi nihil illud esse aliud, quàm Cerebri Commentum, cujus nulla prorsus in natura vestigia reperiuntur, palàm ostendit. Cujus jam loco is novam quandam substituit Hypothesin, majori adhuc verisimilitudinis specie innixam, & magis affabrè concinnatam; quod tamen

posterius figmentum, pari cum superiori illo fato fungetur, quoties Tertius aliquis se objecerit, qui Secundum istum tantum ingenio vinçat, quantum ille sibi præcedentem devicerat. Atque hoc iterabitur toties quoties, donec tandem ad illum perventum fuerit, quem *ultima humani ingenii potentia* consummaverit. Quàm verò difficile sit hunc hominem investigare, & à cæteris dignoscere, statim sentiet, quisquis non usque adeo desipit, ut hanc sibi laudem delirus arroget. Quinimo, cum jure merito suspicari liceat, esse Naturas in Orbibus illustrioribus per Universi expansum hinc illinc sparsis pene infinitas, quæ præcellentiori longe intellectus vi pollent, quam nos homunciones; haud satis scimus, annon vel totum hominum genus Cerebrum, cogitationum officinam, habeant à Natura ita efformatum, ut non tam quid sit absolute verum, quam quid maxime conveniens, ac suis naturis accommodum, excogitare queant. Atque hæc iis, qui in Medicina facienda potius speculationibus vanis, quam experientiæ solido sensuum testimonio innixæ fidem adhibent, dicta sunto.

Quod si quis hìc regerat, Annon igitur de facto experimur, hanc Febrem Methodo huic, quâ tradis, prorsus contraria persępe fugari? Respondeo toto, quod ajunt, Cœlo distare Curationem Morbi ea Methodo, cui sola ægri nonnunquam ad sanitatem restitutio adstipulatur, & ejusdem Curationem, ista Praxeos Methodo; cui & frequētior ægri restitutio, atque etiam Phęnomena prędicta omnia, quę in eodem curando incidunt, pariter astipulantur. Exempli gratia, in Variolis: Multi ex iis, qui diro calidorum & regiminis, & remediorum usu cruciantur, tamen convalescent; ex adverso autem & iis pariter

feli-

feliciter cedet, quorum Curatio methodo planè cō-
traria tentatur. Jam quo pacto litem hanc finiemus?
Quænam Methodus est præferenda? Hoc planè
modo certissimè dijudicabimus. Nempe si in illo
regimine priori exploratum habuero, me quanto
magis ægrum excalefacio, tanto magis Febrem, In-
quietudinem, Delirium, cæteraque Symptomata in-
tendere, ac promovere; è contra verò deprehendero,
eundem, ubi moderatè refrigeretur, tanto sedatiori
temperamento esse, tantoque minùs tàm à Febre,
quàm ab aliis Symptomatis vexari. Addo, quòd ser-
vata debita illa carnis musculosę temperie, quæ pu-
stularum tum augmento, tum maturationi maximè
competit, & grandiores sunt pustulæ, & liberaliùs
implentur, quàm si ęger nimio suffocaretur calore.
Posito hoc utroque casu, satis manifestum esse arbi-
tror, quam potius Praxeos Methodum sequi debea-
mus. Pariter in illa, de qua nunc agimus, Febre, si
comperiam, ægrum quo magis calefit, eo magis non
tantum Phrenesi, Maculis Purpureis, Petechiis, &c.
obnoxium esse; sed & Febrim insuper symptomatis
omnium generū irregularibus, & Anomalis exinde
stipari: E contra verò si alium ęgrum ea, quam jam
proponimus, Methodo tractatum ab his symptoma-
tis prorsus liberum observaverim, ratio dictat po-
steriorem hunc Praxeos modum longè alteri præ-
stare, tametsi uterque æger ita diversimodè curati
ad sanitatem revertantur. Quod si plures hac via, quā
alia ista mortem effugiant, eò faciliùs solvitur Con-
troversię nodus; qua de re non est mearum partium
judicium ferre, ne mihi, & meis plus æquo faveam.

Atque hæc de hac Febris specie. Quousque illa
durabit non hariolor. Neque satis scio, annon sit
initium aliquod spirituosius, ac subtile, & quasi pri-

mordium *Febris* illius *Depuratoriæ* jam antiquatę, quam insecuta est immanissima illa Pestis. Sunt profectò Phænomena quędam, quæ me, ut hoc credam, quadantenus inducunt. quandoquidem non tantùm Febres Intermittentes proprie dictæ, præsertim *Quartanæ*, hic illic sparsę adhuc restant: verùm etiam nonnullæ ex his Febribus Continuis subinde in Intermittentium castra, maxumè Autumno jam pendente, commigrant. Ut jam taceam Exacerbationes in hac Febre suprà memoratas, eorum Paroxysmorum, qui Febres Intermittentes comitantur, genium aliquo saltem modo referre. Tum etiam quòd hoc morbo laborantes ad Vomitionem satis sunt propensi. Qua de re tamen nihil prorsus pro comperto venditare animus mihi est, quoniam non jam mihi succurrit, qua facie Febris Depuratoria se primùm extulit; prout libro de Morbis Acutis, Sect. I. Cap. III. his verbis subindico. *Quanto autem jam tempore prædicta Febris continua invaluerat, dicendo non sum, cùm mihi hactenus satis fuerat ad generalia Febrium Symptomata attendere; utpote qui nondum vel juxta varias Annorum crases, aut ejusdem Anni varia tempora easdem distingui posse animadverteram.*

De Febre Putrida Variolis Confluentibus superveniente.

CUm vel ætas jam provectior, & in occasum ruens, vel adversa, quacum jamdiu conflictor, Valetudo, opportunum fortè spatium posthac non concesserit, quo nuperas aliquot observationes à me (tametsi nimis serò in vita mea) factas, circa *Febrem Secundariam* Variolis Confluentibus superve-

nien-

nientem, in publicum edam; veniam dabit Lector, opinor, si paucula quędam de hoc Affectu, quantumvis à morbo, quem superiùs tractavimus, satis abhorrente, pergam subnectere.

Jamdiu aliàs demonstravi, quantum intersit inter variolas generis Distincti, & Confluentis: in hoc scilicet, quòd qui *Distincto* genere laborat, vix opis medicę indigus, sponte sua, & naturę vi convalescet; nisi fortè ab initio Diaphoresi in lectulo continuò indulserit. Namque, uti pridem alibi adnotavi, qui *Discretis Variolis* laborat ęger, cùm satis promptè sudoribus diffluat, ac sibi omnia bona promittat, si morbi, ut sperat, virus per cutis poros hoc pacto amandaverit; diligenter ideò huic methodo insistit, tum remediis Cardiacis intrò assumptis, tum regimine calidiore, ut par est, adhibito; (atque hęc eò facit lubentiùs, quòd tum ab hac Methodo in principio sibi melius videatur habere, tum etiam ad malè fundatam Adstantium opinionem propiùs accedat:) Tandem verò eliminatis per Διαφόρησιν particulis istis, quæ ad pustularum elevationem, atque intumescentiam faciei debuerant facere, die *Octavo*, quæ turgescere, & per interstitia pustulis interjecta inflammari debuerat facies, flaccida è contra reperitur, & albescunt interstitia, licèt interim rubescant pustulæ, atque eleventur, etiam post ęgri mortem. Qui ad hunc usque diem nullo negotio manaverat sudor, jam subitò, suaque sponte evanescit, neque remediis ullis Cardiacis, vel etiam calidissimis, revocari potest. Æger interim Phrenitide corripitur, anxietate, jactatione, ægritudine vehementibus; Urinam parcè reddit, ac frequenter; ac tandem paucissimarum horarum spatio amicorum spem fallit, & ad plures migrat; quando idem

ille sine ullo vitæ periculo à morbo convaluisset, si naturæ rem committens, nulli se prorsus regimini subjecisset.

At in *Variolarum Confluentium* genere longè aliter se res habet: Licèt enim hæ (nisi sanguinis sive per Pulmones, sive per meatus Urinarios excretio primis diebus accedat) nec adstantes admodum perterrefaciant, nec ęgrum in discrimen aliquod vitæ adducant ad primos morbi dies; postea tamen istis diebus, sub morbi exitu, quibus ægrum maximè periclitari jam olim monui, ita derepentè ad incitas redigitur æger, ut, an Vita, an Mors insequatur, pariter incertum sit. In horum numero *Undecimum* pono (si à primo morbi insultu computes) sc. in minimè crudo, at maximè vulgari Confluentium genere: *Decimum quartum* in crudiore adhuc; *Decimum Septimum* verò in omnium, quæ passim obviæ sunt, genere crudissimo. Tametsi æger nonnunquam, sed rariùs, non ante *Diem Vicesimum Primum* fato defungatur, pustulis usque ad id tempus ita incrustatis, exsiccatisque, & in carnes quasi impactis, maximè in ipsa facie, ut ad separationem nulla arte queant perduci. At verò Undecimo die æger ut plurimum primùm periclitari videtur, Febre atrociore, inquietudine, aliisque symptomatis unà invadentibus, quæ mortem in propinquo esse denunciant; à qua ęger, nisi Ars Medica intercesserit, plerumque opprimitur. Quòd si hoc die non succumbat morbo, utrique illi posteriores, quos indicavimus, adhuc metuendi restant. Quinimo per spatium illud omne, quod inter Undecimum, & Decimum Septimum interjacet, appetente Vespera, molestissimo inquietudinis quasi paroxysmo quotidiè vexatur; & Mors quasi vi, & armis protelatur.

Por-

Porrò ostendi hanc causam esse majoris, minorisve, in his Variolarum generibus, periculi ægroto impendentis, quòd scilicet in *genere Discreto* cùm Phlegmonæ, sive tumores cum inflammatione (cujusmodi sunt pustulæ omnes, ubi primum elevantur) pauciores extiterint, ac proinde non nisi exigua Puris quantitas in sanguinem per Circulationis leges foret regerenda, ubi illæ jam cœperint maturescere; nullus ex hac parte metus est, ne Febris nimium insurgat, cùm Natura impressionibus in sanguinem factis à tantillo Puris cohibendis facilè par sit. Cùm verò in *genere Confluentium*, ubi corpus ferè universum his Phlegmonis protegitur, quæ postmodum in Abscessulos totidem facessunt, tanta Puris vis, diebus præfatis (in quibus Pustulæ, duce Natura, ἀκμὴν suam, vel debitam maturitatem utplurimum obtinent) per venas in sanguinem reducitur, tanta item halituum putridorum copia ab omni corporis jam quasi suppurati undique superficie in sanguinem subrepit, ut Febris ex hac occasione excitata naturæ vires penitus prosternat: atque ita extinguitur tandem æger, partim à Febre, partim à Veneno, quod sanguinis massam infecerat, jugulatus. Quapropter quando ægri incolumitas usque adeò à Variolarum paucitate, periculum verò è contra ab earundem auctiori numero pendeat; dictat Ratio, vel etiam sensus omnibus communis, Periti Medici esse ita nō materiam Variolosam, sub principio Morbi, Regimine, & Cardiacis calidioribus vehementer propellere (unde nimia fit assimilatio materię morbificę in sanguine contentę, totaque corporis substantia quasi in fomitem morbi facessit) ut omnē potius operam in reprimenda tàm enormi, & subtili Inflammatione collocare debeat. Nempe

educto ante omnia è brachii venis sanguine, si vel levis fuerit suspicio (sive à florente ægri ætate, sive ex eo, quòd sanguinem liquoribus Generosis accenderit, sive quòd vehementiores dolores in aliqua corporis parte fuerit perpessus, sive denique ab immani Vomitione) Variolas jamjam exituras ad Confluentium speciem referendas; postea verò propinato *Emetico*, ad eundem scopum collimabit. Cùm verò nihil æquè ægrum percalefaciat, nec proinde nimis copiosam materiæ Variolosæ assimilationem æquè promoveat, atque ægri jugis in lecto decubitus: ego illum ab usu lectuli interdiu semper arceo usque ad *Sextam diem* à prima morbi invasione, sive ab eruptione pustularum *Quartam*, quo tempore omne pustularum agmen jam in conspectu est. Posthac eundem lectulo committo usque ad morbi finem: at non pluribus, densioribusve stragulis coopertum, aut luculentiori in cubiculo foco illum uti sino, quàm quibus sanus cùm esset solebat uti. Interim Cerevisiæ tenuioris, aliorumque liquorum Refrigerantium, qui ægro sunt acceptissimi, usum liberalem concedo. Quandoquidem verò non obstante vel temperatissimo regimine, æger nihilominùs in calores, deliria, & molestas inquietudines frequenter incidet; *Hypnoticum* præscribo singulis noctibus, sed paulò temporiùs, quàm pro recepto more, sumendum: quoniam in hoc morbo quasi Paroxysmus quidam, sive exacerbatio caloris, & inquietudinis quotidie sub vesperam ferè reperitur. Quæ hìc traditur Methodus, & ad præcavendum justo uberiorem Variolarum proventum, (unde maximum ægro periculum intentatur, ut suprà docui) & ad concilia[n]dum tùm incrementum Pustulis, ubi jam omnes

exie-

exierint, tùm debitam poſtea maturationem, accommodatiſſima eſt.

Attamen (quod ſanè dolendum eſt, cùm florentiſſima hominum ętas hac ferè ſtrage deleatur) tùm his, quę præcipimus, tùm aliis omnibus, quę hactenus invenit Ars Medica, pręſidiis nihil proficientibus, ſępenumero æger, licèt uſque eò non admodum periclitetur, tamen vel *Undecimo*, quod uſu venit, die, vel alio aliquo iſtorum, quos variis ſpeciebus Variolarum Confluentium ceu *magis fatales* aſſignavi, vehemente Febre corripitur, unà cum ſuffocatione, & jactatione inquietiſſima, & de tanta ſpe decidens ſubitò moritur, attonitis, & ſtupentibus amicis, qui ad hoc uſque punctum ægro benè ominabantur. In frangendo improviſo hoc morbi impetu, cùm priùs is omnia fecerit, quibus pręcaveri potuerat, maximoperè deſudabit Medicus. Quem in finem ſeriò perpendendum eſt, Febrem illam adventitiam, quę Undecimo die Variolis Confluentibus laborantes adoritur, morbum eſſe tam ab ipſis Variolis, quàm ab iſta Febre, quę vel earum eruptionem pręcedit, vel primis nonnunquam diebus à Plegmonarum inflammatione gignitur, prorſus diverſum. Nihil enim eſt aliud, quàm *Febris Putrida*, propriè dicta, particulis putreſcentibus, & à Puſtulis jam adeptis maturitatem ſuam inquinatis, in ſanguinem, uti dixi, reſorptis ortum debens, quarum noxia, & naturę inimica qualitate ęger eodem tempore & peſſima Febre, & Veneno laceſſitur. Quamobrem ea ſola in remediis huic malo cedere poſſe Prudens quiſpiam exiſtimaverit, quę ad retundendam Secundariam hanc Febrem, quam Putridam appello, maximè faciunt. Id verò nihil efficacius pręſtat, quàm copioſa ſanguinis eductio, quo pacto vi-

vitiatæ illæ particulę, quæ morbi sunt fomes, confestim è sanguine exulant. Neque huic Praxi, si quid ego judico, Variolę in quo jam sunt statu, vel minimum intercedunt: Jam enim pustulæ nullo modo introrsum agi possunt; adeò ut si æger hoc morbi tempore Fatis cederet, & cadaver in terram frigidã exponeretur, attamen Pustulæ jam in duritiem incrustatæ, nec intra cutim se recipere, nec minimam molis suæ partem amittere poterint. Nec sanè cum Variolis jam nobis res est, sed cum alio prorsus morbo, nempe *Febre Putrida*. Has ob causas sequente Methodo, à quo postremas de Variolis observationes in publicum edidi, mihi comperta, feliciter usus sum; quam si omittas, nec aliam video, nec conjectura assequi possum, quo pacto æger ita certò queat liberari. Cùm itaque ad has incitas redactus fuerit æger, & ex inusitata symptomatum immanitate, statim animam acturus videatur, nisi quis θεὸς ἀπὸ μηχανῆς præsentissimam opem adferat; in hoc inquam casu, sive alius quis isto posterior, sanguinis ℥x. vel xii. ex eo brachio, in quo pustulæ rariores situ majorem feriendę venę commoditatem fecerint, quamprimùm sunt mittendæ. Quamvis enim Paregorica, vel lectuli interdiu abdicatio primis morbi diebus, etiam omissa venæ sectione, Orgasmo, vel Paroxysmo, cum nocte utplurimum ingruenti, debellando queant sufficere; attamen per hos dies Febris Secundariæ nulli alteri adminiculo securè fiditur, nisi copiosæ sanguinis detractioni, qua sola orgasmus per id temporis desęviens tutò sedatur. Vesperi Anodynum, uti priùs, larga dosi exhibendum est (ad quod jam tanquam ad sacram Anchoram confugimus) atque ita deinceps tàm manè, quàm serò, alicubi etiam, & hoc sæpiùs. Est enim di-

diligenter obſervandum, quòd in quibuſdam Orgaſmus ita ſupra modum efferatur, ut etiam prælarga Paregorici doſis ejuſdem impetum uſque ad 12. horarum ſpatium ſubjugare, vel ſiſtere nequeat; quo in caſu omnino neceſſe eſt, ut dicta doſis octava quaque hora repetatur.

Cùm verò ſub ultimis morbi diebus haud rarò accidat, ęgri alvum, partim à morbi natura, partim à magna Paregoricorum vi, quorum opem planè depoſcebat Medendi ratio, ita conſtipatã eſſe, ut tùm fere ſuffocetur ille, tùm Febris ad eum gradum aſcenderit, ut jam de ęgro penè conclamatum videatur; duro huic nodo durus Cuneus aptandus eſt; & rebus ſic ſtantibus longè minus ęgro periculi erit ab aſſumpto Cathartico Leniente, quàm à Febre eò vehementię ab alvinarum fæcum retentione profecta. Hic Ego ſatis feliciter ℥iſs. *Electuarii Lenitivi in Aq. ſtillatitiæ tenuioris, (ex gr. Aq. Cichorei, vel Aq. Lactis Alexiter.)* ℥iv. *ſolut. propinavi.* Qui quidem Hauſtus licèt tùm ob alvi conſtrictionem huic Affectui ſolemnem, tùm etiam ob diuturniorem Hypnoticorùm uſũ haud ita ſubitò ventrem exolvat, plerumque tamen, ſi manè deglutiatur, ante noctem dejectiones aliquas parit. Quod ſi minùs pręſtare valeat, attamẽ Paregoricum veſperi aſſumendum eſt, imò & citiùs, non obſtante Cathartico Paregorico nuper aſſumpto, ſi modò inquietudo ingens, aut ęgritudo aliqua inſignis periculum minitetur, ne ęger hoc pręſidio deſtitutus, dum dejectiones nos præſtolamur, luce privetur. Nec æger damni vel minimum ex hoc tàm leni Cathartico capiet, ſi nihil prorſus efficiat ad dejectionem provocandam. Si itaque primo die votis non reſpondeat, iteretur proximè ſequenti; quę ſecunda

doſis

dosis priori in suppetias data rarissimè Medici opem frustrabitur. At si primo die id egerit, ut hujus saburræ quantum satis in presens est, subduxisse Medico videatur, atque Æger exinde melius se habere cœperit, secunda dosis in aliud tempus potest differri. Atque hac ratione tàm Vene sectio, quàm Catharsis per intervalla repeti possint, prout Febris mos, atque egri inquietudo postulare videantur, donec tandem res in vado sit. Veruntamen in Catharseos negotio illud probè notari velim, (ne injecta ejus rei mentio longè plus damni, quàm emolumenti apportet) egrum non esse purgandum, nisi facessente iam morbo, *v. gr. die decimo tertio*, aut eorum aliquo, qui illum sequuntur, nec per istos etiam dies, nisi sanguis, à quo secundaria Febris invasit, fuerit imminutus.

Sed, ut quantum in me est, Praxi in hoc morbo ultimam manum imponam, paucula *de Sputo Sanguinis*, ut & *de Mictu sanguineo* Variolis supervenientibus in medium proferre non gravabor. Utraque hec Hæmorrhagia, ut olim adnotavi, sub morbi initio contingit pustulis nondum erumpentibus: vel si in quibusdam locis se ostendant, in plerisque tamen aliis adhuc sub cute densæ latent, atque ejus sunt generis, quæ in maximè confluentes adolescerent, nisi jam dictum Symptoma ægri morte morbum finierit, maculæ interim purpureæ hic illic superficiem corporis obsident, tristem eventum interminantes. Verùm tametsi debita sanguinis contemperatione maculæ ejusmodi auferantur, attamẽ tàm mictus sanguinis, quàm violenta ejusdem è pulmonibus eruptio indubiè mortem prænunciare solent. Veruntamen tremenda hæc difficultas superari etiam possit, & ægri vita in tuto collocari. Etenim

enim cùm hæc Symptomata intensæ sanguinis inflammationi, ac proinde summæ ejusdem tenuitati originem suam debeant; Remedia ista, quæ sanguinem contemperant, ac pariter quæ vi, qua pollent, astringendi, incrassandique eum minus fluxilem reddunt, Hæmorrhagiis hisce apprimè succurrunt. Quamobrem post unicam sanguinis liberali manu eductionem *Paregoricum* exhibeatur, ut:

℞. Aq. papav. rhæad. ℥ii. *Laud. liq. gutt. XIV. Aceti distillat.* ℨiii. *Syr. de Mecon.* ℥ß. *Mf. f. Haustus.*

Deinde sequentia, vel his similia præscribantur, donec Hæmorrhagia prorsus evanuerit.

℞. Trochisc. de Terra Lemn. & boli Armenæ ana ℥i. *Terræ sigilli Lapid. hæmatit. sang. Draconis, & Corall. rubri præparati ana.* ℨß. *Mastich. & gum. Arab. ana.* ℈i. *M. f. Pulv. subtiliss. cujus cap.* ℨß. *tertia quaque hora ex Cochl. uno Syr. de Symphyto, superbibendo cochl.*[is] *IV. vel V. Julap. sequentis.*

℞. Aqu. Plantag. & germin. Quercus ana. ℥iii. *Aqu. Cinnam. hordeat.* ℥ii. *Syr. de Rosar. siccis* ℥i. *spirit. Vitrioli q. s. ad levem aciditatem.*

Interim singulis noctibus Paregoricum præscriptum propinetur.

Emulsiones item ex 4. *sem. frig. maj.* cum *sem. papav. alb.* magnopere conferunt.

Cessante verò hæmorrhagia, reliqua per decursum morbi agantur, prout in *Variolarum Capite* traditur.

Antequam finem faciam, hoc adjiciam; quòd quoties guttulas aliquot Laudani liquidi usurpandas præscribo, *Laudanum* meæ descriptionis intelligo; cu-

cujus formula in libro nostro *de Morbis Acutis*, capite de *Dysenteria* habetur. Et quòd *Syrupum de Meconio* illum volo, qui conficitur ex ℥xiv. *Capitum Papaveris* albi benè siccatorum, & (post macerationem in Aquę font. lib. viii. ad horas 24.) probè coctorum, dein expressorum quàm fortissimè; quorum colaturę adduntur Sacchari ℥xxiv. & in Syrupum coquitur. Has enim duas Pręparationes in suo genere efficacissimas esse judico: pręsertim *Syrupum de Meconio*, cujus ℥i. plus pręstat, quàm ℥ii. alterius istius, in quo Papaverum capita humidiora usurpantur, liquor nō ita fortiter exprimitur, & loco *Nigri* quandoque Capita *Papaveris Rheados* quę paululum virtutis habent, partem ita magnam suppeditant. Quoties itaque non satis mihi constat de alterutrius horum Paregoricorum viribus, utrorumvis loco *Laudani Londinensis solidi* sesquigranum, vel etiam *gr. ii.* soleo præscribere in Aqua appropriata soluta; quo pacto ab omni errore, & mihi, & ęgro meo caveo.

De Mictu Sanguineo à Calculo Renibus impacto.

QUamvis hominis minùs cauti, & prudentis esse videatur, observationem in vulgus spargere, cujus in seipso tantùm experimentum ceperit; nemo tamen, opinor, æquus rerum arbiter ægrè feret me, qui tandiu, tātaque à *Mictu Sanguineo*, à Calculo Renibus impacto orto, fuerim perpessus, humanitate, & miseratione erga Sodales in hoc malo meos commotum, iis, qui eodem morbo excruciari quandoque poterint, ista remedia indicare, quæ mihi aliqua-

quali levamini fuerunt, quantumlibet vulgaria, & nihili facienda forte videantur.

Anno 1660. *Podagra* me invasit, Paroxysmo tùm immaniore, tùm diuturniore, quàm priùs unquam, miserum affligens, cùm ex hac causa ęstivo tempore, vel intra, vel supra lectum submollem jugiter ad duos menses decumberem, finem Paroxysmi, dolorem hebetem, & obtusum maximè in sinistro Rene nonnunquam, licèt rariùs, & in dextro cœpi persentiscere. A Podagra convalescenti hærebat utcunque Renum dolor, qui per intervalla quędam, nullatenus acutus, sed satis tolerabilis, me submonebat; nondum enim Paroxysmo Nephritico (cujus sunt comites dolor ingens per Ureterum ductus vesicam versus tendens, tùm Vomitio enormis) vel semel laboraveram. Quamvis verò nondum aderant ista Calculi Renum indicia, cum ratione tamen judicabam, me Calculum, mole insigniorem in Renum Pelvi gestare; qui cùm major esset, quàm ut ex Pelvi dicta in Ureterum ductus elabi posset, prędicta symptomata non intulit. Qua in re post annos multos elapsos me hallucinatum non fuisse certò comperi. Etenim cùm Bruma Anni 1776. statim à soluto rigidissimo gelu, diu multumque obambulassem, urinam mox reddidi sanguine permixtam; idque toties mihi usuvenit, quoties vel multum itineris pedibus conficerem, vel in curru per plateartum pavimenta veherer, quantumlibet lento equorum gressu; quod mihi tamen non accidebat, quoties per viam Regiam lapidibus non stratam, licèt quàm longissimè, curru vectarer. Urina, quam tunc excernebam, tametsi terribili sanguinis tantùm non sinceri specie prodiret, non ita diu post sanguine in fundo seorsim grumescēte, insummitate limpida, & sui

ſui ſimilis conſpiciebatur. In hujuſce mali remedium ſanguinem ſatis copioſum è brachio mitti curabam, & poſt Purgationes Univerſales, medicamenta Refrigerantia,& Incraſſantia varii generis in uſum revocabam; Dięṭam interea his conſentaneam adhibens, liquores acidos, acres, & attenuantes ſollicitè devitans. Cùm autem neque iſta, neque alia permulta, quę numerare longum eſſet, quicquam prodeſſent,& metuens calculum, quem grandiorem eſſe ſuſpicabar, quàm ut expelli poſſet, Aquis Chalybeatis ad exitum ſollicitare, tandem ſpem rei benè gerendæ prorſus amiſi; idque eo potiſſimum nomine, quòd obſervaram ſenes aliquot mihi notos ſibi mortem accerſiſſe, dum hujuſmodi remediis incaſſum morbi curationem molirentur. Stetit itaque ſententia non ampliùs tentare, at vitato tantum, quàm potui maximè, corporis motu, ab hoc effectu mihi cavere. Tandem verò animo fortè recolens, quam mirè nonnulli deprædicent ſeminis *Fraxini* vim Linthontripticam, ſubiit cogitare, quòd ſi ſemen ejuſmodi virtute polleret, omnino veriſimile eſſet *Mannam* Fraxini adhuc plus poſſe. Cùm Manna, quam habemus, docente Botanographo τῷ πάνυ Dño *Joh. Ray* poſt alios Scriptores, neque Mel Aereum eſt, nec Ros aliquis Cœleſtis; ſed liquor potiùs, tàm è foliis, quàm è trunco, & ramis Fraxinorum in *Calabria* naſcentium, exudans; de cujus rei veritate idem, dum in *Italia* peregrinaretur, certior factus eſt ab eruditiſſimo Medico, qui ex ramulis, & foliis linteo à ſe curioſè contectis Mannam (qui eſt ſuccus, ut dixi) ſæpiùs collegit. *Vid. Joh. Ray. Catalogum plantarum Angliæ*. Experimentum itaque facturus, Mannę ℥iiſs. in ſeri lactis lib. ii. ſolutę hauſi, pauxillum ſucci limonum ſubinde, dum purga-

ga-

garer, deglutiens; quo & Catharticum acuerem, quod ſegniùs operari ſolet, & ventriculo minùs ingratum redderem. Ab hujuſce remedii uſu vix dici queat, quantum ego levaminis circa Renum regionem perceperim: licèt enim anteà non ſemper dolerent Renes, tamen pondere quodam gravativo, & moleſto ſenſu afficiebantur. Quod cùm ita feliciter mihi ceſſit, idem Catharticum ſingulis Hebdomadis ſtato quodam die ad menſes aliquot continuos in uſum revocabam, & poſt ſingulas Catharſeos vices meliùs me habuiſſe planè ſum expertus, donec tandem etiam rudiorem Currus conquaſſationem ferre potuerim, ab hoc ſymptomate prorſus liberatus uſque ad Veris tempus jam proximè elapſum. Quo appetente, cùm per pręgreſſam hyemem ferè omnem Podagra laboraſſem, atque nimia corporis ad motum inhabilitate, quieti, & ἀκινησίᾳ magis, quàm aliàs ſolebam, induliſſem, redit denuò ſanguinis mictus. Hìc ego an ad Catharſin me iterum reciperem, hęrebam dubius, quoniam nuperis hiſce annis omni corporis ſubſtantia in Podagrę ſedem, & fomitem quaſi perverſa, Catharticum, quantumlibet lene, diutinum Podagræ Paroxyſmum certò certiùs accerſebat. Tandem animo ſuccurrebat, ſi Paregoricum ſingulis noctibus poſt purgationem adhiberem, quo tumultus à Cathartico excitatus sedaretur, poſſe me priſtinam methodum Mannæ ſemel in hebdomade capiendæ tutò reſumere. Uncias itaque duas cum ſemiſſe in ſeri lactis lib. ii. diſſolutas manè hauſi, & ſerò guttas xvj. *Laudani liquidi* in Cerevisia tenui dormiturus adjeci. Et Mannam, & Laudanum dicto modo repetens bis in Septimana ad ſex vices. Poſtea verò Manna ſemel in ſeptimana tantùm uterer, humorum illuvie jam ita copioſè à

Cathartico ſubducta, ut à Podagra minùs metuendũ erat. Cùm tamẽ mea mihi ratio planè dictaverit, quòd ſi facultate aliqua, ſive diſſolvente, ſive alio quovis modo Lithontriptica, fuerit inſignita Mãna, omnino eſt neceſſe, ut Medicamentum, quale eſt Laudánum, validè adſtringens, remedii, in quo ſpem collocaveram, efficaciam, ac vim quadantenus infringat; ſatius eſſe duxi Hypnoticum miſſum facere, cùm jam ſemel tantùm in ſeptimana alvum ſolverem. In qua Methodo jam ad menſes aliquot perſtiterim, eundem ſeptimanæ diem ubique Catharſi dicans; nec me ab hoc meo more ex quacunque data anſa dimoveri paterer. Licèt à prima remedii hujus doſi dolor, qui in dorſo erat, remittebat, uti priùs, tamen non ita diu poſt repetita Catharſis Podagræ ſignum dedit; quod nunc Artubus, nunc Viſceribus bellum cœpit indicere: at hæc morbi tentamina Laudanum fortiter repreſſit. Cùm hæc mihi Medendi Ratio hactenus benè verterit, in eadem perſeverandum mihi eſſe judicabam, tàm ad præcavendum mictus ſanguinis recurſum, quàm ad immuniendum aliquantulum calculi fomitem. Quod tandem votis reſpondit, Hæmorrhagia iſta, ex quo Tractatulum hunc primum edidi, prorſus evaneſcente, proindeque Manna in totum abjecta. Purgationem itaque quod attinet (modò ſanguinis mictus urgeat, & ſolùm Cathartico hoc lenitivo, Manna ſcilicet, & ſecundum Methodum ſuprà à me traditam ſubducatur alvus) jam retractanda mihi eſt ſententia illa mea, quam in Scripto de Podagra olim evulgaveram; nempè Podagra affectis minimè conducere, ut vel initio, vel in declinatione, vel per Paroxyſmorum intervalla purgentur.

—— *Nec*

——————— *Nec si miserum fortuna Sinonem*
Finxit, vanum etiam, mendacemq; improba finget.

Nondum enim in mentem mihi venerat, Paroxysmum, quem à tumultuante Cathartico excitandum metuebam, exhibito sub noctem Hypnotico prohiberi potuisse. Nihilominus si Podagram solum respiciamus, Evacuationes qualescunq; plurimum nocent, ac proinde nequaquam sunt admittendæ, nisi Symptoma dictum earundem usum omnino postulaverit.

De *Regimine*, & *victus* ratione, quæ utrovis horum Affectuum laborantibus competere mihi videtur, (quando nihil eorum præterire velim, quæ istis usui esse poterint, qui iisdem, quibuscum Ego, morbis conflictantur) hæc addo. Manè lecto exsurgens, Decoctionis *foliorum Tea* cyathum unum, alterumve exicco: dein curru ad meridiem usque gestatus, & domum reversus, quovis ciborum genere mihi grato, & eupepto *modicè* (id enim ante omnia semper, & diligenti cum cura tenendum est) me reficio: statim à prandio per singulos dies vini Canarini plus aliquid quarta parte Libræ (seu Pintę)vulgaris ad promovendam ciborum in ventriculo Concoctionem, & ad Athritidem à visceribus procul arcendam, haurire soleo. Pransus iterum Rheda vector, & quoties per occupationes meas non distineor, Rus peto, aeris salubrioris inspirandi gratia, ad milliaria duo, vel tria. Cerevisię tenuioris haustus mihi pro cęna est; sed & hunc repeto etiam in lectulo, me jam ad somnum compositurus, idque eo fine, ut hoc Julapio succos acres, calidosque in renibus stabulantes, è quibus fit calculus, refrigerem simul, ac diluam. Ego vero & hìc, & inter pranden-

dum Cerevisiam tenuem lupulatam Cerevisiæ non Lupulatæ, quantumlibet tenui, ac miti, præferendam censeo. Licèt enim non lupulata, mollitie, ac lubricitate, qua pollet, ad subducendum calculum jam in Renibus concretum magis faciat; attamen Lupulata, ob levem illam stipticitatem, quam impertiunt Lupuli, minùs facit ad sabuli, vel materiæ calculosæ generationem, quàm facit non Lupulata, cujus & viscidior est substantia, & lutulentior. Quo die Catharsi defungor, ex Pulli carnibus prandium mihi est; vinum tamen Canarinum pro more meo superbibo. Mihi curæ est, præsertim hyeme, ut lectum temporiùs petam: quo nihil magis confert ad Concoctiones rectè perficiendas, & conservandum pariter tenorem illum, atq; ordinem, qui naturæ jure debetur: Sicuti ex adverso, Nocturnæ lucubrationes Senum cum Morbo Chronico qualicunq; conflictantium, tùm Concoctiones omnes imminuunt, ac depravant, tùm eorundem principio Vitali vulnus haud facilè Medicabile infligunt. Illud etiam sedulò observo, ad præcavendum à Calculo mictum sanguineum, ut quoties per Plateas ad longius aliquod intervallum curru vehendus sim (Gestatio enim vel ad maximam quamlibet distantiam per vias lapidibus non stratas minimè officit mihi) non priùs rhedam ingrediar, quàm haustum Cerevisiæ tenuis paulo liberaliorem ingessero, quem pariter itero ante regressum domum versus, si fortè alicubi diutius fuerim commoratus; quo pacto semper mihi à mictu sanguineo satis est præcautum. At quoad Podagram hoc unum adjiciam. Nuperis hisce annis ex errore aliquo circa sex res non naturales commisso, mihi retrocessio subinde materiæ Podagricę accidit; cujus signa sunt ægritudo ingens cum vomi-

vomituritione, & aliquali ventris dolore. Artus interim ex improviso doloris sunt expertes, ac ad motum plus solito habiles. In hoc casu congium unum Liquoris possetici, vel cerevisiæ tenuis devoro, & quamprimùm totum per Vomitionem rejecerim, vini Canarini haustulum, cui instillatæ fuerint Laudani liquidi gutt. XVIII. ebibo, in lecto ad quietem me componens. Atque hac methodo meipsum ab imminenti morte aliquoties liberavi.

Etsi verò haud quenquam fortasse deceat (eum maximè, quem sive salvum, sive mortuum esse Hominem vix intersit) ita crebram sui mentionem injicere; hæc tamen eo animo dicta volui, ut aliis, quorum vita, salusque majoris fortasse ponderis, & momenti sunt, queant prodesse.

Hic postremò subindicandum est ingens discrimē, in quod nonnulli se conjiciunt, tàm Calculo, quàm Podagra laborantes, quoties Mannam in *Aquis Mineralibus* Catharticis solutam inconsultò capiunt. Quamvis enim hoc modo assumpta & celeriùs vim Catharticam edat, & minori nausea Ventriculum irritet; tamen minora ista commoda injuriam aliàs ab aquis illatam pensare non valent. Etenim si calculus Renibus inclusus ita magnæ molis sit, ut per Ureterum ductus in Vesicam propelli nequeat, istæ Aquæ Paroxysmum ut plurimùm excitant, qui eousque perdurabit, cum magno vitæ ægri periculo, donec tandem calculus in pelvim redierit. Quinimo nec *Calybeatis Aquis* æger se tutò committet, nisi priùs certò sciat calculum majorem non esse, quàm ut per Ureteres vim possit sive invenire, sive facere, quod hoc tantùm modo, quantum ego conjicio, certò dignoscere potest; si nempe jam anteà Paroxysmum aliquem Nephriticum fuerit perpessus, (cum

 dolo-

dolore ſcilicet ſævissimo in Renum alterutro, per ureterum ductus propagato, & Vomitu enormi) pro comperto habeat, non tàm grandiorem aliquem calculum pelvi concludi, quàm lapillorum exiguorum congeriem, quorum unus ſubinde in Ureterem illabitur, atque in Paroxyſmum hunc invitat, qui ferè non deſinit calculo ita Veſicam detruſo. Cùm res ita ſe habeat, nullum eſt magis efficax Remedium, ſive ad præcavendum minorum Calculorum incrementum, ſive ad eoſdem è Renibus deturbandos, quàm *Aquarum Calybeatarum* Potatio liberalior, per ſingulas æſtates jugiter repetenda.

Cùm verò ſæpe accidat, ut *Paroxyſmo Nephritico* quis corripiatur, quando hujuſmodi Minerales Aquæ haud præſto ſint, vel etiam tempeſtas Anni adſit, quæ earundem potationi minùs faveat; hac itaque compendioſa Methodo, ſine ulteriore Remediorum apparatu, inſiſtendum. Si æger temperamento ſanguineo præditus fuerit, & ætatem provectiorem haud adhuc attigerit, ſanguis ex brachio Reni affecto reſpondenti, ad ℥x. extrahatur; deinde *Liquoris Poſſetici*, *cui Rad. Altheæ* ℥ii. *incoctæ fuerint*, *Congium unum* quàm citiſſimè devoretur, & ſequens *Enema* injiciatur. ♃. *Rad. Altheæ*, & *Lilior. an.* ℥i. *Fol. Malvæ*, *Parietar. Branc. Urſin.* & *Flor. Chamamil. an. M.* i. *Sem. Lin.* & *Fœnugr. ana.* ℥ſs. *Coq. ſ. q. Aq. ad* lib. iſs. *Colatura diſſolve Sacchari culinaris*, & *Syr. Dialtheæ*, *an.* ℥ii. *Mſ. f. Enema.* Quamprimum per Vomitionem æger totum reddiderit, quod per os ingeſtum fuerit, ut etiam Enema rejecerit, *Laudani Liquidi* ſatis magna doſis propinetur, *viz.* ad gutt. xxv. vel *Pil. Matthei* gr. xv. vel xvi.

In Senibus verò, morbo aliquo diuturno fractis, ut & in Vetulis, *Vaporibus*, vulgò dictis, obnoxiis

(præ-

(præcipuè si sub initium Paroxysmi Urinam eę reddant nigram, ac sabulosam) Venę sectio omittatur: At quoad reliqua, eadem, quę jam dicta fuit, via omninò procedendum.

Sed ad Calculum, qui hujus loci est, grandiorem revertamur. Quod si Calculosus nullo unquam paroxysmo Nephritico fuerit tentatus, cùm jam major sit calculus, quàm ut ex Pelvi possit elabi: non solùm nihil proderunt *Ferreæ Aquæ*, sed etiam ob jam dictas rationes non sine præsenti periculo sumentur. Neque minùs malè quandoque *Podagricis* cedit Aquarum Mineralium usus, modò senes fuerint (ut sunt plerumque) & pariter corporis habitu phlegmatico, imbecilloque. In his enim nonnunquam naturæ vires eo usque sunt imminutæ, ac succisæ, ut omnino metuendum sit, ne tanta copia aquarum penitùs obruantur, ac succumbant. Sive vero hoc in causa sit noxę, quam exinde capiunt homines tali habitu, ac temperamento prędíti, sive non sit; illud mihi compertissimum est, haud paucos, quorum corpora hoc morbo fracta admodum, & quasi confecta fuerant, hisce Aquis interemptos diem suum obiisse.

Atque hęc eorum ferè summa est, quę mihi in Morborum curatione hactenus innotescũt, ad diem, quo hęc scribo, *Septembris sc. Vicesimum, & nonum, Anno Domini*, 1686.

THOMÆ SYDENHAM M. D.

INTEGRI PROCESSUS

In MORBIS ferè omnibus CURANDIS,

Quibus accessit

GRAPHICA SYMPTOMATUM DELINEATIO

Unà cum quamplurimis Observatu dignis.
Editio *novissima* pluribus Articulis Aucta.

Nec non

DE PHTHISI

Tractatulus nunquam antehac editus.

AMICE LECTOR.

SPecimen habes Praxeos eximię, in dilectissimi filii M. D. usum, cautè, & diligenter excogitatum, sua ipsius manu conscriptum, mihi autem pro familiaritate ista, qua omnes excepit, concessum à Cl.

Sy-

Sydenham, *Viro ſanè, cui vix ætas ſuperior parem dederat, vel poſtera datura eſt, non modo in arte ſua mira ſagacitate, & ingenii acumine ſingulari, conſpicuo; ſed & probis moribus, & in humanum genus ſtudio, & amore inſignibus adeo, ut apud omnes ſummum ſui reliquerit deſiderium: Cujus præcepta licèt animo meo, & imo pectore infixa ſint, ne tamen fortè fortuna in mei ipſius, & ægrorum detrimentum excidant memoria parùm fida, typis haud ita pridem mandabam, exemplaribus circiter viginti impreſſis, ut amicis quoque inſervirem. Neſcio autem quo pacto in lucem irrepſit publicam inter* Miſcellanea Curioſa *ſuperioris anni Norimbergæ editum; ſed inepta mole inutile. Prodiit tandem eo modo veſtitum, ut tibi ſit in quovis loco paratum; figmentis cerebri vanis, & futilibus ſciolorum dogmatis nequaquam refertum, nec hypotheſi placida ſolidis, ut videtur, rationum momentis undequaque conſtipata ſuperbiens; humile autem, & modeſtum accuratè morbos depingit, & accuratiùs adhuc medetur; in id ſolum ſolicitum innoteſcat, quod natura faciat, aut ferat. Et ſi verum loqui liceat, modò partium ſitus noveris; pateant tibi per* Symptomata *ægritudines (quod aſſidua ediſcas obſervatione) ſcias deinde veram, & genuinam medendi methodum per diætam, & Pharmaciam adhibere, feliciſſimus eris practicus, & tibi, & infirmis optimè conſules. Parum interim tua refert, utrum Alcali peccet, an Acidum; num in Spiritibus Animalibus, an in ipſo ſanguine, aut in recondito aliquo Viſcere deliteſcat morbi minera: unde de Periodico Intermittentium reditu doctè ſatis, & prolixè poſſis diſſerere; dum interea ipſa Febris ſine ullis ambagibus, inquietudine, ſiti, calore,* pul-

pulsu celeri, nausea, cæterisque Symptomatis, etiam astantibus palàm est, & apertè dignoscitur: Hinc sæpius mirari subit, quamobrem anxiè, ita & scrupulosè immediatas, & proximas morborum causas, dum Medicinam pertractandam suscipiunt, indagare satagunt, & è tenebris istis, quibus natura obduxit, irrito licèt conatu, eruere, gravi, & subacto judicio viri, & in praxi versatissimi; satis interim gnari se latere vel quævis obvia; unde enim dimanat graminis viridis, aut albus nivis color? Quid est, quod humana anima ratiocinari nequeat, dum adhuc Infantes, aut Pueri sumus? Unde forma tua Specifica? Satius esse Medicum, quàm Philosophum agere (quis enim unquam Cartesium sibi Medicum voluerit?) minutissima Phænomena planè, & ritè enumerare, & remedia, quibus unusquisque morbus faciliùs cedat, candido, & sincero animo proponere; ita tandem limites suos prætergressa, quibus angustis nimis jam includitur nobilissima, omnibus, quaquaversum patet orbis, feliciter satis, & prospere salutem, filiis autem suis honores summos conciliabit.

Meditabatur paulo ante obitum tractatum de Phthisi peritissimus medicus in perquirendo naturæ methodum, qua morbos amoliri studet, ut adjutrices porrigeret manus, & miseriis hominum subveniret, diu, noctuque pensitabundo, & anxio animo, exercitatissimus; hinc fidissimarum observationum serie, & irrefragabili edoctus experientia, medicinæ praxin ornavit, & ad saniores reduxit regulas; sed væ tabidis, dum hujusmodi nunquam intermissis studiis detenti, & defatigati spiritus, solitis non vacabant excubiis, truculentissimus hostis, Podagra, quæ per multos annos obsederat, & de-

& debilitaverat artus, impetu facto interiora viscera irruit, per vomitum, & secessum enormiores intentans mortem. unico autem morbo nescit cedere Medicorum Princeps, sed cum malorum cumulo accessit & Renum Calculus, qui corrasis vasorum osculis, sanguinem liberaliùs, quàm senectus tulit, urinæ permixtum effudit, se jam non amplius opponens, nec vitæ, nec mortis cupidus, placidam, & pacatam expiravit animam. Ne tamen auxilio prorsùs destituantur tabidi, fragmenta quædam, quæ autorem ubivis sapiunt in primo saltem morbi stadio plerumque proficua, (neque enim fas est, quod ægrotanti proximo opituletur, celare) in publicum prodeunt, ut exindè pateat, quàm accurata, & omnibus numeris absoluta, si modo Deus Opt. Maximus concessisset vitam, expectari potuisset Phthisiologia.

Quid in Febribus, Variolis, Morbillis, acutis cæteris, ut & Chronicis sanandis valuit optimè meritus Author noster, sequentes indicant paginæ. Regimen, & Diæta instituuntur aptissima; præscribuntur remedia pauca, sed necessaria; nec in Pharmacopolarum lucrum excogitata, nec inani ostentationi composita: sitibundis ægris (eodem modo, quo & ipse sitim suam restinguere solitus erat) cerevisiam tenuem affatim, & pro libitu hauriendam, unde mirè reficiuntur, & refrigerantur, concedit; nec immanitate plus quàm barbara precibus eorum surdus, Apozemata, & Julapia, præ ingrato sapore fastidita, substituit; maximam adhibet cautelam, ne exæstuans nimis, vel igne luculentiori, vel stragulorum onere, plus adhuc incalesceret, vel à propinatis forsan remediis eum in finem, ut per poros eliminetur materia morbifica cruda adhuc, & incon-

inconcocta, quæ tamen hac data ansa concitato motu cerebrum petit, unde Phrenesi, aut Coma, aut extravasato sanguine deturpant cutim maculæ purpureæ, aut eruptiones, quas vocant miliares, collum, & pectus ubivis obsident. Numquid ad amussim magis depingi poterat, quam Variolarum historia? eruptionis diem in utravis specie designat, pustularum ingenium ad unguem describit, quo tempore incipiat, & quandiù continuetur Salivatio, quo iterum faciei, manuumque tumor se prodat, quid tandem quolibet die expectandum disertè explicat. Paregoricorum usum, quo emolumento judicent Practici, primus persuasit, malum ingerendi Cardiaca, ante eruptionem, morem, unde sæpe accersitum fuerit confluentium genus, meritò primus improbavit. Meliùs autem hæc ex ipso fonte. Valeas itaque amice, Lector, & sicubi scateant Menda, ignoscas.

S. M.

Amico

Amico suo Integerrimo M. D. Expertissimo Domino *S. M.*

SOlum sequaces prætulimus diù
Coum Medentes; Compar habebitur,
Qui clariorem te minori
Reddidit hoc, Medicina, Libro.

Non hic tumoris Mole superbiens
Blattis futurus Præda opulentior:
Sensu sed arcta Ditiori
Conciliant sibi Verba Pondus.

Frustra molesto vasta Volumine
Lustres Galeni scripta; Minutulæ
Acumen huic majus Tabellæ;
Se stupet hìc Medicina totam.

Hic non remoto sordidus Angulo
Sensim fatiscet; Sedula strenuè
Manus quotannis Spe perenni
Deteret, auctior ut resurgat.

Applaude Votis Turba Medentium:
Non Febris illum, Morbus atrocior
Haud afflet ullus, Commodis qui
Immoritur satagendo Vestris.

Sic Vovet

Christophorus Crelle, M. D.

MEDI-

MEDICAMENTORUM

Quędam formulæ in praxi magis familiares.

Potio Communis Purgativa.

℞ TAmarind. ℥ ſs. *fol. Sennæ* ʒ ii. *Rhei.* ʒ iſs. *coq. ſ. q. aq. ad* ℥ iii. *in Colatura diſſolve Mannæ, & Syrup. Roſar. ſolut. an.* ℥ i. *m f. Potio.*

Emeticum Commune.

℞. *Aq. Cardui Benedict.* ℥ ii. *Infuſ. Croc. Metal.* ℥ i. *Syr. Caryophyll.* ℥ ſs. *m. f. vomitorium.* Sumat hora 4. Pomeridiana, ſuperbibendo poſt ſingulas vomitiones hauſtum largum liquoris poſſetici.

Julapium Perlatum.

℞. *Aq. Ceraſor. nigr. lact. Alexeter. aa.* ℥ iii. *aq. Cinnamon.* ℥ i. *Margarit. præparat.* ʒ iſs. *ſacchar. Cryſtall. q. ſ. adde aq. Roſar. Damaſcen.* ʒ ſs. *f. Julap.* de quo cap. cochlear. *iv.* vel *v.* in Languoribus.

Julapium Cardiacum.

℞. *Aq. Lact. Alexeter. Ceraſor. nigr. an.* ℥ iii *aq. Epidem. Syr. Caryophyll. & de ſucco Citri, an. unc. ſs. m. f. Julap. de quo capiat ſæpius.*

Decoctum Diæteticum.

℞. *Rad. Sarſæparill.* ℥ vi. *lign. Saſſafr. & Chinæ ana* ℥ ii. *Glycyrrhiz.* ℥ i. *coq. in aq. font. Congiis ii. per horæ dimidium, deinde ſtent clausè ſuper cineres Calidos per horas xii. poſtea ebulliant ad tertiæ partis*

tis consumptionem ; Cùm primùm ab igne amoveatur , infunde sem. Anisi ℥ ss. *post duas horas coletur, & postea depuretur per residentiam , & liquor reponatur in lagenis vitreis probè clausis ad usum*. Sit pro potu ordinario per xxx. dies.

Apozema Aperiens, & Antiscorbuticum.

℞. *Rad. gramin. Cichor. Fœnicul. & asparag. ana unc. j. uvarum Corinthiac. & passul. enucleat. an. unc. ij. fol. hepat. ling. cerv. & cap. Ven. an. M. j. fol. Beccabung. sub finem addit. M. ij. coq. s. q. aq. fontan. ad lib. ij. sub finem adde vini Rhenani lib. ss. Colatura adhuc calente, infunde ad duas horas, vase clauso, Cochl. hortens. M. j. colatur. adde syr. è quinque radic. & è succo Aurant. ana. unc. ii. aq. Cinamom. hordeat. unc. j. M. f. Apozema*. Sumat lib. ss. manè, & 5. pomeridiana per xiv. dies.

Eclegma Incrassans in Tussi.

℞. *Ol. Amydg. dulc. un. j. Syr. Papav. Rhœad. Portulac. Jujub. & Loboc-sani, ana* ℥ ss. *Sacchar. cryståll. q. s. M. in mortario marmoreo ad integræ horæ spatium, & f. Linctus perfectè mistus ; recondatur in olla figulina, ad usum*. Cap. sæpius lambend. è baculo Liquiritiæ.

Eclegma fortiùs incrassans.

℞. *Conserv. Ros. rub. Syr. violar. & de Mecon. an. unc. j. sem. papav. alb.* ʒ iij. *contundantur simul, & per setaceum trajiciantur, deinde adde ol. nuc. moschat. express. gr. vj. f. Eclegma*.

In Defluxione tenui.

℞. *Conserv. ros. rub. unc. ij. Syr. de Mecon. & Jujub. an. un. i. Oliban. Mastich. & Succin. an.* ʒ i. *ol. Nuc. Mosch. per express. gr. vi. M. f. Lohoch.* de quo lambat sæpe ; bis in die cap. eclegm. descript. cochl. j. instilland. Balsam. sulphur. Anisat. à gutt. *viii.* ad gutt. *xii*.

Ce-

Cerevisia Purgativa.

℞. *Polypod. Querc.* lib. i. *Rad. Rhabarb. Monac. fol. sennæ, & passul. enucleat. ana* lib. ss. *Rhabarb. incis. & rad. Raphan. Rustican. an. unc. iii. fol. Cochl. hortens. salv. an. M. iv. Aurantior. incis. N. iv. infunde in Congiis v. vel. vi. Cerevisiæ non lupulatæ, fermentationis tempore, & quando ad maturitatem pervenerit*, sit pro potu ordinario per dies *xiv.* vel *xxi.* præcipuè verò sumat haustum singulis Auroris.

Emplastrum Hystericum.

℞. *Galbani in tinctura Castor. solut. & colatur.* ʒ *iii. Tacamahac.* ℥ *ii. f. Emplast. pro umbilico.*

Catharticum pro Infantibus tenellis.

℞. *Syrup. Cichor. cum Rhabarb. Cochl. i. parvulum.*

Decoctum Amarum Purgativum.

℞. *Decoct. amar. duplicata sene unc. iv. Syrup. de Spina Cervina unc. j. Elect. de Succ. Rosar.* ʒ *ii. M. f. Potio.*

Laudanum Liquidum Authoris.

℞. *Vini Hispanici lib. i. Opii unc. ii. Croci unc. i. pulv. Cinnamomi, & Caryophyllorum, an.* ʒ *i. infundantur simul in B. M. per duos, vel tres dies, donec liquor debitam consistentiam acquirat. Colatura servetur pro usu.*

PROCESSUS INTEGRI IN MORBIS
Fere Omnibus Curandis.

De Affectione, in fęminis *Hysterica*, *in* maribus *Hypochondriaca*, *dicta*.

CUm à casu aliquo graviori molestum patitur humana anima, ataxiam concipiunt animales spiritus; urina subinde limpidissima copiosè excernitur; sanitatis recuperandæ spes omnis protinus abjicitur, & tristissima quævis sibi ominantur ægrotæ; quamcunque corporis partem morbus insederit (plurimas autem insidet) symptomata ei parti competentia confestim urgent; in capite apoplexia, hemiplegia soluta; statim à partu adoritur; spasmi epilepsiæ persimiles (vulgò uteri strangulatus, in quo venter, & præcordia guttur versus intumescunt) infestant; clavus hystericus, in quo dolor in capite atrocissimus, quem transverso pollice possis contegere; ægra interim materiam viridem bili porraceæ parem evomente, miserè excruciat; cordis palpitationem, tussim, passionesiliacam, & coli-

cam, nephritin, urinę suppressionem ęmulatur paroxysmus; vomitiones enormes, Diarrheam subinde excitat; externè in carne musculosa nunc dolorem, nunc tumorem inducit in tibiis hydropis instar; nec (quod mireris) intactos dimittit dentes; dolor dorsi creberrimè sęvit; & sępe sępiùs adeò refrigerantur externę partes, ut cadaver planè referant; in risum, & lachrymas effusissimas sine ulla προφάσει ridiculè erumpunt; ptyalismus nonnunquam eo gradu laborantes afficit, ut Mercurio delibutas facilè crederes. Dolores hysterici quamcunque partem obsident, ubi discesserint, teneritudinem, quę tangi recusat, relinquunt, ac si verberatę fuissent carnes.

Mittatur Sanguis ad unc. *viii*.

Emplast. de Galbano umbilico admoveatur. Sequenti manè aggrediatur usum sequentium pilularum.

♃. *Pil. Coch maj.* ℈ii. *Castor. pulv. gr.* ii. *Balsam. Peruv. gutt. iii. f. Pil.* xiii. Cap. iv. singulis, vel alternis matutinis, pro ratione virium, hora 4. vel 5. matutina, superdormiendo.

♃. *Aq. Rutæ* ℥iv. *Bryon. comp.* ℥ii. *Castor. nodulo ligat. & in vitro suspens.* ℈ss. *Sacchar. Crystal. q. s. f. julap.* de quo capiat cochl. iv. vel v. in omni languore. Post has pilulas sumptas utatur sequentibus.

♃. *Limatur. Calyb. gr.* viii. *cum s. q. Extract. Absynth. f. Pil. N. iii.* Sumat summo manè, & repetantur hora 5. pomeridiana per xxx. dies, superbibendo haustum Vini Absynthitis.

Sin forma boli magis arrideat.

♃. *Conserv. Absynt. Roman. & Conserv. flaved. Aurant. an. unc.* i. *Angelic. condit. Nuc. Moschat. condit. & Theriac. Andromach. an. unc.* ss. *pulv. Ari com.* ℨiii. *Zinzib. condit.* ℈ii. *cum s. q. Syrup. de*

suc.

ſuc. citr. vel, ejus defectu, Syr. Aurantior. f. Electuarium.

℞. *Elect. præſcript.* ℥ii. *limatur. Calyb. gr.* viii. *cum ſ. q. Syrup. Aurantior. f. Bolus* ſumendus manè, & ſerò, ſuperbibendo hauſtum vini abſynthitis, vel Cochl. vi. ſeq. Infuſionis.

℞. *Rad. Anglic. Enul. campan. & Imperator. an. unc.* i. *fol. Abſynt. vulg. Centaur. min. Marrub. alb. & Chamædr. an. M.* i. *Cort. Aurant. duor. inciſ. affunde vini Hiſpanic. q. ſ. ad ſupereminentiam duorum digitorum.* Coletur tempore uſus. Vel

In Delicatulis *Chalybs* exhiberi poterit in forma pulv. ſequentis.

℞. *Limatur. Calyb. probè trit. unc.* i. *pulv. Ari comp.* ℨvi. *ſem. Coriand. pręparat. Aniſi, Fenicul. dulc. an. unc.* ſs. *Cinnamom. acutiſſ. Corall. rubr. præparat. an.* ℨiii. *Nuc. Moſchat.* ℨii. *f. omnium pulvis ſubtiliſſimus, cui adde ſacchar. albiſſ. ad pondus omnium,* hujus cap. è Cochleari ℨſs. bis in die per 4. dies, tùm ℨi. bis in die per 40. dies ſuperbibend. Cochl. vi. ſeq. Julap. vel vini Abſynthitis.

℞. *Aq. Lact. Alexeter. unc.* xii. *Gentian. comp. unc.* iv. *Abſynth. mai. comp. unc.* ii. *ſacchar. albiſſ. q. ſ. f. Julap.* Vel

℞. *Vini Rhenan. Abſynth.* lib. ſs. *aq. Gentian. comp. unc.* ii. *Syr. Carryoph. unc.* i. *f. Julap.*

℞. *Myrrh. elect. Galban. & Aſæfœtidę, an.* ℨi. *Caſtor.* ℨſs. *cum ſ. q. Balſam. Peruv. f. Pil. è ſingulis drachmis* xii. Sumat iii. ſingulis noctibus, ſuperbibend. aq. Bryon. compoſ. Cochl. iii. vel iv. per totum decurſum hujus proceſſus.

Si Pilulę Pręſcriptę ventrem moverint, utatur ſequentibus.

℞. *Caſtor.* ℨi. *ſal. ſuccin. volatil.* ℨſs. *cum ſ. q. ex-*

tract. Rutæ, *f. pilulæ N.* xxiv. Cap. iii. singulis noctibus, superbibendo Julapii hysteric. Cochl. iii. vel iv.

Sp. CC. ad gutt. xvi. vel xviii. in aqua aliqua appropriata sæpiùs exhibitus valde confert.

Si verò his non cedat remediis, tùm capiat sequentes pilulas.

℞. *Trochis. de Myrrh. pulv.* ℈i. *Balsam. sulphur. Terebinth. gut.* iv. *cum s. q. gumm. Ammoniac. solut. f. Pil. N.* iv. Cap. manè, & serò superbib. Julap. hysteric. Cochl. iv. vel v. instillando *Sp. CC.* gutt. xii.

Electuarium Antiscorbutic. cum aqua ibidem descripta prodest in his affectionibus, ut & *Electuar. corroborans cum additione Conserv. Cochl. hortens. unc.* i. *pulv. Ari Compos.* ʒvi. superbibendo prçscriptam aquam.

At si affectus his non cedat remediis, eundum est ad *aquas ferreas*; & si neque his, tùm ad *Sulphureas*, quales sunt *Bathonienses*.

Inter bibendum aquas ferreas hæc observanda; si aliquod Symptoma gravius acciderit, quod potationi aquarum referri potest, tunc ab iis æger abstineat, donec Symptoma istud penitùs evanuerit. Æger in earum usu per sex septimanas ad minimum, vel potius ad duos menses perseveret. *Zinziber conditum*, vel *Semina Carui Saccharata*, ad calefaciendum ventriculum subinde sumat. *Pilulæ* etiam *hystericæ* iii. devorari possunt per primas x. noctes, superbibendo *Julap. hysteric.* cochl. iv. vel v.

Quoad usum *aquarum Bathoniensium*, duobus diebus bibat eas, ac tertio die per modum Balnei eas ingrediatur, atq; ita alternatim per sex septimanas, vel duos menses.

Si *Chalybs* justo plus corpus calefaciat, tùm per ejus

ejus usum quarta quaque Aurora sumat *aq. mineralium purgantium* lib.iv. Quæ tametsi alvum moveant, haud tamen tumultum cient, ut solent Cathartica ex officinis deprompta.

Si *Calybs* magnas perturbationes inducat, Laudanum aq.aliqua hysterica mistum singulis noctibus ad tempus aliquod propinandum.

Cùm à morbi diuturnitate fractæ, & attritæ fuerint vires, venæsectio, & cathartica non sunt præmittenda, sed à Chalybe statim incipiendum.

Ubi Symptomata sunt mitiora, satis est sanguinem mittere, & alvum solvere ad dies iii. vel iv. dein pilulas hystericas ad dies x. manè, & serò exhibere.

In dolore intolerabili, vomitione, & *Diarrhæa* enormioribus, exhibendum Laudanum, & postea corroborandi spiritus, at modò per vires liceat, ante usum Laudani educatur è venis sanguis, & Catharticum propinetur; in viraginibus præsertim, & sanguineo temperamento præditis: in debilioribus autem, & haud ita pridem paroxysmum passis, sufficit ventriculum Congio uno lactis cerevisiati hausto, & mox per vomitum rejecto detergere, dein largam dosin *Theriac. Androm.* vel *Elect. Orvietan.* impertare, & Cochl. aliquot liquoris alicujus Spirituosi, cum paucul. Laudani liquid. guttalis, superbibenda, dare. Quod si ægra jampridem vomuerit, & ulteriùs emeticis sollicitare periculo non vacabit, Laudanum sine mora propinandum est, ea dosi, quæ Symptoma vincat, & post singulas vomitiones toties quoties repetendum, in forma potissimum solida, vel in liquida, in parco vehiculo, viz. gutt. aliquot in cochl. j. aq. Cinnamon. fortior. ægra interim conquiescente, & caput immotum tenente.

Perdomito Symptomate, manè, & serò, ad dies pauculos continuetur usus Laudani.

Hæc duo diligenter notanda, quòd cùm semel post evacuationem Laudano uti cœperimus, ea dosi, atque illa toties repetita, sumendum est, donec Symptoma omnino fuerit debellatum, interjecto tantùm spatiolo inter singulas doses, ut quid prior prǽstiterit, ante noscamus, quàm alteram ingeramus, deinceps cùm Laudano morbum aggredimur, nihil movendum est, nihil evacuandum, vel per mitissimum enema.

Theriaca Andromachi crebro, diuque usurpata, magnum est in hoc, & aliis morbis quamplurimis à caloris, & concoctionis defectu ortis, remedium.

Vina *Hispanica* gentiana, angelica, absynth. centaurio, corticum aurantior. flavedine, aliisque corroborãtibus infusis medicata, si ad aliquot Cochlearia ter in die, potenter admodum conferunt, modò ęgra tenui non fuerit, biliosoque corporis habitu.

Cortex Peruv. ad ℈i. manè, & serò, per septimanas aliquot deglutitus, pręsertim in spasmis hystericis, miras habet vires.

In tenui, biliosoque corporis habitu possit usurpari Dięta lactea, pręcipuè in Colica Hysterica, si modò ea incommoda possint superari, quę primis ferè diebus apportat, quòd nempè tùm in ventriculo coagulatur, tùm etiam viribus corporis in statu conservandis, sustentandisque minus sufficiat.

Nihil tamen ęquè sanguinem, spiritusque fovet, & confirmat, ac diu, multumque singulis ferè diebus equo vehi, nec itinera in curru facta suo carent successu.

De Febre Depuratoria annorum 1661, 62, 63, 64.

Si ęger juvenis sit, extrahatur sanguis è brachio, & eo-

& eodem die post aliquot horas, vel sequenti die, duabus horis post leve prandium, *Emeticum ex infus. Croc. Metal. paratis Zythogal.* lib. vi. *vel* viii. ut quoties vomuerit, aut alvum exoneraverit, è vestigio sumatur haustus, exhibeatur &, post finitam operationem Emetici, hoc, vel simile paregoricum.

℞. *Aq. Cerasor. nigr.* ℥iss. *aq. Epid.* ʒs. *Laudani liquid. gutt.* xvi. *Syr. Caryophyll.* ℥ii. *M. F. Haustus.*

Vomitoria ex infus. *Croc. Metal.* parata, puerulis, ullisve infra adolescentiam constitutis, vel minima quantitate, non est tutum exhibere.

Post hunc diem usque ad undecimum, vel duodecimum, singulis Auroris, injiciatur enema sequens.

℞. *Decoct. commun. pro Clystere* lib. i. (*vel lactis Vaccini eandem quantitatem*) *Sacchar. Culinar. & Syr. Violac. an.* ℥ii. *f. Enema.*

Post dictum diem alvus constipari permittatur, quo materia febrilis citiùs concoquatur, ad quem etiam finem Cardiaca moderata his ultimis diebus exhibita apprimè conducunt; ut

℞. *Pulv. è Chel. Cancror. comp.* gr. xiv. *Elect. de Ovo* ℈s. *cum s. q. Syr. Caryophyl. f. Bolus* sumendus octava quaque hora, superbibendo sequentis Julapii Coch. v. vel vi.

℞. *Aq. Lact. Alexiter. Cerasor. nigr. an.* ℥iii. *Aq. Epidem. & Syr. Caryophyll. an.* ℥i. *M. F. Julap.* vel alia his similia.

Hac methodo sollicitè observata, usitatò circa xv. diem (tùm ex laudabili in urina separatione, tùm ex manifesta Symptomatum omnium remissione) tempestivum esse Potionem Purgantem communem exhibere percipies.

Accidit interdum, maximè in Senibus, curata Febre, & purgato corpore, ægrum nihilominus valdè

debilem esse, & quandoque tussi, interdum etiam screatu, magnam glutinosi, viscosiq; phlegmatis copiam expectorare. Hoc in casu vinum Malaganum annosum, cum pane tosto ei immisso, bibat æger.

Si superveniat Iliaca passio; præscribatur Sal. Absynth. ℈i. ex Coch. i. Suc. Limonum, manè, & serò; intermediis temporibus cap. Aq. memb. stillatit. sine Saccharo Cochl. aliquot, bis quaque hora; dum hæc fiunt, catulus vivens nudo ventri indesinenter accumbat, postquam dolor cum vomitu per biduum, triduumve cessaverit, exhibeatur *Pil. Coch. maj.* ʒi. in *Aq. Menth.* soluta, nec removendus catulus ante pilularum usum.

Ad recidivam præcavendam persistat in usu prædictæ aquæ per longum tempus, & duplicatis pannis laneis ventrem à frigore defendat.

De Febre Pestilentiali 1665, 66.

Post venæ sectionem in lecto celebrandam æger stragulis obruatur, & Lacinia Lanea syncipiti alligetur; tum, si vomitus non adsit, hoc, vel simile Hydroticum exhibe.

℞. *Theriac. Andromach.* ʒß. *Elect. de ov.* ℈ß. *Pulv. è chel. cancr. comp. gr.* xii. *Coccinel. gr.* viii. *Croc. gr.* iv. *cum s.q. succ. kermes, f. Bolus*, quem sumat sexta quaq; hora, superbibendo Cochl. vi. seq. Julapii.

℞. *Aq. Card. Benedict. & Scord. compos. an.* ℥iv. *Aq. Theriacal. stillatit.* ℥ii. *Syr. caryophyl.* ℥i. *M. F. Julapium.*

Si adsit Vomitio, hydroticum differatur, donec solo tegumentorum pondere sudor promanare incipiat, linteaminis parte vulti superinducta.

Incępta Diaphoresis haustulis Zythogalæ salvia alteratę, vel Cerevisię, cui macis aliquantulum incoxeris, subinde repetitis ad naturalis diei spatium

(i. e.

(i. e. horas 24.) eſt continuanda; in ſudore licet juſculis confortativis ægrum reficere.

Ubi tumor enatus fuerit, venam aperire non ſuſtinui; per horas adhuc à finito ſudore xxiv. ægro ſe in lecto continente frigus cautè devitetur. Induſium ſponte ſua in corpore areſcere permittatur, potulenta omnia calidiuſculè hauriantur, & Zytogalæ ſalvia alteratæ uſus etiamnum continuetur, in ſeq. luce potio purgat. communis exhibeatur.

Anni 1667, 1668. Febrim Varioloſam, & Variolas produxerunt.

Anni 1669, 70, 71, 72, Febrim Dyſentericam.

Anni 1673. 74. 75. Febrim Comatoſam.

Curationem febrium horum annorum non attingo; quoniam methodo in febre anni 1685, &c. deſcripta curari eas potuiſſe autumo.

De Febribus Intermittentibus.

Cum rigore, & horrore adoritur paroxyſmus, quibus mox ſuccedit calor, & huic tandem ſudor, & ſubſequens ἀπυρεξία: licèt in primis morbi diebus, Autumno maximè, aliquoties remiſſio potius, quàm intermiſſio perſentiſcitur, in calore æque ac in rigore vomiturit ut plurimum, ac vehementer ęgrotat miſer cum ſiti, & lingua arida. In tenera ætate abdominis inflatio, in adultis crurum tumor febris ſolutionem; tonſillarum dolor, raucedo, oculi cavi, facies Hippocratica, mortem denunciant.

℞. Cort. Peruv. ſubtiliſſ. pulv. unc. j. cum ſ. q. Syr. Caryoph. vel de Roſis ſiccis, f. Electuarium dividendum in xii. *doſes:* quarum unam capiat quarta quaque hora, ſuperbibendo Vini cujuslibet hauſtum, incipiendo immediatè poſt paroxyſmum.

Si autem præſcripti boli ventrem moverint, in hauſtu Vini dentur *gutt.* x. *Laudan. liquid.* ſingulis,

vel

vel alternis vicibus post assumptionem boli, ut opus fuerit.

Ad recidivam præcavendam (præcipuè in quartana) repetatur processus prædictus singulis septimanis per tres alias vices:

Sin forma Pilularum magis arrideat,

♃. *Cort. Peruv. pulv. unc. j. cum s. q. Syrup. caryophyll. f. Pilulæ mediocris magnitudinis*, quarum capiat *vi.* quarta quaque hora.

♃. *Cort. Peruv. pulv. unc. ii. Vin. Rhenan.* lib. *ii. stent simul in Infusione frigida, & coletur per manicam* Hippocratis. Usus tempore cap. *unc. iii.* tertia, vel quarta quaque hora.

Sin ob vomiturionem ferè continuam, Corticem deglutire nequeat æger, tum sexies, vel octies, Spatio duarum horarum, *Succi Limonum* recens expressi Cochl. j. cum *Salis Absynth.* ℈ i. assumat, dein *Laudan. Liquid. gutt. xvi.* cum *Aq. cinnam.* fortior. Cochl. j. ac brevi post, cessante vomitu, Corticis usum aggrediatur.

In intermittentibus vernalibus nonnunquam emeticum, tempestivè propinatum, ut nempe ante paroxysmum negotio suo defungi possit, felicissimè successit. Nonnunquam Enema in diebus intermittentibus, per triduum, vel quatriduum injectum, Curationem absolvit. Quę sequenti quoque modo tentari potest.

♃. *Serpentar. Virgin. subtiliss. pulverisat. gr. xv. Vin. alb. unc.* iii. Sumat duabus horis ante Paroxysmum, & stragulis coopertus ęger sudet per iij. vel iv. horas, idem faciendo per duas vices ante Paroxysmum.

Si ab ingeminatis paroxysmis summè debilis fuerit æger,

♃. *Con-*

℞. *Conserv. Flor. Borag. Bugloss. an. un. j. conserv. Anthos. un.* ſs. *cort. citr. condit. Nuc. Moschat. condit. Theriac. Andromach. an.* ʒ iij. *confection. Alchermes.* ʒ ii *M. F. Opiata*, cap. ad quantitatem avellanæ, manè, & veſperi, ſuperbibendo Cochlearia paucula alicujus *Aq. Epidemicæ* ſimplicioris, *Saccharo* edulcoratę, interdicto interim enematum uſu.

Si ſub morbi exitum occurrat hydrops, nondum tamen depulſa Febre, curatio non eſt inſtituenda remediis purgantibus, ſed infuſionibus rad. *Raphan. Rustican. Summitat. Absynth. centaur. Min. Baccar. Juniper. cinerum geniſt.* &c. vino factis, exulante autem Febre, Catharticis, & aperientibus.

Pro Infantibus Febre intermittente laborātibus

℞. *Aq. ceraſor. nigr. & Vini Rhenan. an. unc. ij. cort. Peruv. ſubtiliſſ. pulv.* ʒ iii. *Syr. caryophyll. unc. j. M. f. Julap.* Cap. Cochl. j. alterumve, pro ratione ætatis, quarta quaque hora, donec Paroxyſmi non amplius diſcrucient, inſtillando alternis vicibus, ſi Diarrhœa adfuerit, Laud. liquid. gutt. j. vel jj.

De Febre Stationaria, ab an. 1685. *ad* 90.

Calor, & frigus ſe invicem excipiūt, artus pariter, & Caput dolent, pulſus interim ferè ſanus, nonnunquam tuſſis, dolor circa collum, & fauces, exacerbatio Febris prope noctem, inquietudo, ſitis, lingua vel humida, & ex omni parte pellicula alba, & ſcabra veſtita, vel ſicca, fuſci coloris in medio, quam partem undique cingit fimbria inalbeſcens. A jugi in lecto decubitu coma, & phrenesis, à calido regimine petechiæ, maculę purpureę, eruptiones (quas vocant) miliares morbillis magis rubentes, pulſus inordinatus, tendinum ſubſultus, atq; ita tandem mors. Sudores in initio ſymptomatici divexant, qui ſi ab arte provocentur, viſcoſi à Capite erumpunt, &

mate-

materiam morbificam in Caput, aut in artus transferunt.

Mittatur Sanguis ad unc. x. è brachio. Reiteretur Venę sectio; si modò respirationis difficultas, dolor Capitis inter tussiendum lancinans, & alia signa Peripneumoniæ nothæ adsint. In hoc casu tàm venæ sectio, quàm Catharsis repetenda, donec æger convaluerit.

Vesperi applicetur Epispasticum, & sequenti Aurora Potio Lenitiva præscribatur, quæ ad tertiam vicem alternis diebus repetatur, & hora somni post Catharsin haustus pacificus propinetur.

℞. Aq. Paralys. ℥iij. *Syr. de Mecon.* ʒj. *Succ. Limon. recent. extract. cochl.* ii. *M. F. Haustus.*

Aphthæ, & singultus sponte sua post curationem febris supervenientes sponte evanescunt; Si in longum tempus decurrant, facilè fugantur *Cortic. Peruv.* ℥ j. *cum Syr. Papav. Rhęad. q. s. in formam Electuar. vel pilular.* redacta, superbibend. haustum lactis deflorati. Remedium hoc certissimè scopum attinget, si non frustrentur ejus vires ex jugi ęgri in lecto decubitu.

Diebus à purgatione liberis sequentia pręscribentur.

℞. Conserv. Lujul. & cynosbat. an. unc. j. conserv. Berber. unc. ss. *crem. Tart.* ʒj. *cum s. q. Syr. de Limonib. f. Electuarium*, de quo cap. ad magnitud. Nuc. Moschat. ter in die, superbibendo sequent. Julap. Cochl. vi.

℞. Aq. Portulac. Lactuc. Paralys. an. ℥iii. *Syr. de Limonib.* ℥i ss. *Syr. Violar.* ℥j. *M. f. Julapium*. Vel.

℞. Aq. font. lib. *j. aq. Rosar. Succ. Limonum, Sacch. albiss. an. unc.* iv. *coq. lento igne, dum despumaverint, cap. unc.* iii. *ad libitum*. præscribatur quoque seq. gargarisma.

℞. *Su-*

℞. *Succ. Pomar. agrest.* lib. ſs. *Syr. de rubo Ideo unc.* j. *m. f. gargariſma*.

Si febris ita ventriculum infeſtet, ut æger potionem retinere nequeat, *Pil. Coch. maj.* ad ℈ii. exhibeantur, tum etiam hypnoticum eſt concedendum, *v. gr. Laudan. Londin. gr.* iſs. *cum ſimili quantitate Maſtich.* vel *Laudan. Liquid. gutt. xviij. in aq. Cinnamo. hordeat. unc.* j.

Decoctum album paratum, an. ℥ j. C. C. *uſti, in aq. communis* lib. iij. *cocti, & poſtea Saccharo albiſſimo edulcorat.* ſit pro potu, ut & Cereviſia tenuis pro libitu.

Poſt Catharſin bis celebratam concedatur ægro Pullorum carnibus veſci, & poſt ultimam Purgationem, modò febris aliquantulum deflagraverit, vini Canarini cochl. iij. vel iv. manè, & ſerò, ut & poſt Prandium per dies aliquot propinentur.

In Phrenitide, ut & Comate, nihil perinde confert, atque ægri caput radi, nullo admoto Emplaſtro, ſed Pileolo tantùm.

Si (quod fœminis hyſtericis quandoque accidit) poſt venæ ſectionem, & purgationes hujuſmodi iteratas, etiamnum duret, procurratque febris, modò ſigna Peripneumoniæ, & inflammationis circa partes vitales abſint, ſingulis noctibus Paregoricum, & medicamenta hyſterica, bis, vel ter in die injungantur.

De Infantibus febre Stationaria laborantibus.

Hirudines duæ utrinque pone aures applicentur, dein *Emplaſtr. Epiſpaſticum* cervici admoveatur.

Cereviſia, qua Rhabarbarum fuerit infuſum, purgetur.

Si poſt Catharſin febris intermittere videatur, tum *Julapium cum Cortice Peruviano* (in Capite de fe-

febre intermittenti pro infantibus descriptum) exhibeatur.

De febre Scarlatina.

Æstate exeunte, infantes pręcipuè infestat. Rigẽt, & horrent sub initium; nec tamen admodum ægrotant, cutis universa maculis parvis rubris, crebrioribus, latioribus, & magis rubentibus, quàm in morbillis interstinguitur: Ad duos, tresve dies persistunt, quo quidem tempore evanescunt, & decedente subjecta cuticula squamulis furfuraceis, ad instar farinæ, cutis conspergitur.

℞. C. C. *usti, & pulv. è Chel. cancr. comp. an.* ℈ss. *Coccinell. gr.* ii. *Sacchar. Crystal.* ℨj. *M. f. pulvis subtiliss. in xij. Chartulas dividend.* quarum unam cap. 6. quaque hora, superbibendo cochl. ij. vel iij. sequentis Julapii.

℞. *Aq. Cerasor. nigr. aq. Lactis Alexeter. an.* ℥ iij. *Syr. è succ. citri* ℥ j. *M. f. Julap.*

Applicetur etiam Epispasticum cervici, & qualibet nocte *paregoricum ex Syr. de Mecon.* propinetur, & postquam symptomata cessaverint, purgetur ęger.

De Pleuritide.

Inter Ver, & Æstatẽ dominatur. A rigore, & horrore orditur, quos statim comitantur calor, sitis, inquietudo, & cætera febrium Symptomata; elapsis pauculis horis, ęger vehementi dolore punctorio in laterum alterutro circa costas corripitur, qui nunc versus omoplatas, nunc spinam, nunc anteriora pectoris sese propagat, tussi crebra excruciatur; Materia sputo rejecta in initio morbi pauca est, & tenuis, & sæpe sanguinis particulis intermista, progressu verò copiosior, & magis concocta, sanguine etiam permixto. Febris pari passu incedit cum tussi,

spu-

ſputo ſanguinis, dolore, & pro ratione liberioris expectorationis ſenſim imminuitur: nunc alvus eſt aſtricta, nunc ſoluta nimis; Eductus è vena ſanguis ſevi liquati ſpeciem præ ſe fert, ubi refrixerit.

Mittatur ſanguis è brachio lateris affecti ad ℥x.

℞. *Aq. Papav. Rhęad.* ℥iiii. *Sal. Prunel.* ʒi. *Syr. Violar.* ℥i. *M. f. Hauſtus*, ſumendus ſtatim à prima venę ſectione.

℞. *Amygd. dulc. excorticat. N.* v. *ſem. Melon. Pepon. an.* ℥ſs. *ſem. papav. alb.* ʒ iii. *aq. hord.* lib. i. ſs. *aq. Roſar.* ʒ ii. *cum ſ. q. ſacchar. cand. f. ſ. a. Emulſio, Cap.* ℥ iv. 4. quaque hora.

℞. *Decoct. Pectoral.* lib. ii. *Syr. Viol. & Cap. Ven. an.* ℥ iſs. *M. f. Apozema. Cap.* lib. ſs. *ter in die.*

℞. *Ol. Amygd. dulc.* ℥ii. *Syr. Viol. & Cap. Ven. an.* ℥ i. *Sacch. Cand. q. ſ. M. f. Eclegma*, de quo ſępe lambat.

Oleum Amygd. dulc. per ſe, vel *Oleum ſem. Lini recenter extract.* exhiberi poteſt.

℞ *Ol. Amygd. dulc. Lilior. & unguent. Dialtheæ, an.* ℥ i. *M. f. Linimentum*, quo inungatur latus affectum manè, & ſerò ſuperimponendo fol. Braſſicę.

Repetatur Venę ſectio ad tres alias vices, ad eandem quantitatem, quatuor diebus continuis, ubi dolor, & reſpirandi difficultas ſuadent.

De peripneumonia notha.

Ingruēte hyeme, & ſępe ſub ejus exitum emergit: inſultu primo nunc incaleſcit, nunc friget æger, ex motu quolibet vertiginoſus eſt, rubent, & inflammantur genæ, oculique: tuſſit, & inter tuſſiendum dolor capitis lancinans premit, potulenta vomitu rejicit, urina turbida eſt, & intensè rubet, ſanguis pleuriticorum æmulus, anhelus crebrò, & celeriter ſpiritum ducit, dolente thorace. Ab aſthmate ſicco pla-

planè distinguitur, quòd in isto nusquam comparent febris indicia, in hac manifestò se produnt, licèt minora longè, & magis obscura, quàm in peripneumonia vera.

Mittatur sanguis è brachio dextro ad unc. x. Die sequenti æger hanc potionem sumat.

℞. *Cassiæ extract. unc.* j. *Glycyr.* ʒ ii. *ficus pingues N. iv. fol. senn.* ʒ iiss. *Agaric. trochiscat.* ʒ j. *coq. s. q. aquæ ad unc.* iv. *in Colatur. dissolv. Mannæ unc.* j. *Syr. Rosar. solu. unc.* ss.

Si verò potionem assumere nequeat, Cap. *Pil. Ch. maj.* ℈ ij. hora quarta matutina.

Sequenti die celebretur iterum Venæ sectio ad eandem quantitatem; ac postero die repetatur Catharsis, quę porrò repetenda est alternis diebus, vel post majora intervalla, pro ratione virium; Atque insuper si Symptomata non cessaverint, extrahatur iterum sanguis, semel adhuc, bis, vel sępius, diebus aliquot interjectis, prout res postulaverit; sed ut plurimum venę sectio bis celebrata sufficiet; Interim, dum hæc fiunt, pręsertim in diebus à purgatione vacuis, utatur *decocto Pectorali, Eclegmate*, & *oleo Amygd.* dulcium, in Pleuritide descriptis.

De Rheumatismo.

Rigorem, & horrorē, & cętera febrium symptomata patiuntur, elapso die uno, alterove (est & ubi citius) dolor adest atrox, nunc in hoc, nunc illo artu, in carpis, humeris, & genubus pręsertim, vicissim hos relinquens, & illos occupans, rubore, & tumore in parte, quam postremùm affecit, adhuc residuis. Febris sensim evanescit, manente dolore, quin & nonnunquam immaniùs sæviente. In lumbagine rheumatica immanis dolor est, circa lumborum regionem fixus, nephritin mentiens, nisi

quòd

quòd æger non vomituriat, qui procumbere nequit, sed vel è lecto exilit, vel super eodem erectus sedet, corpore perpetua agitatione, nunc versus anteriora, nunc posteriora inclinato. Sanguis pleuriticorum similis.

Mittatur Sanguis è Brachio lateris affecti ad unc. x.

♃. *Aq. Nymph. Portulac. Lactuc. an.* ℥iv. *Syr. de Limonib.* ℥iss. *Syr. Violac.* ℥i. *M. f. Julap.* de quo bibat ad libitum.

Præscribend. *Emulsio 4. Sem. frigid. maj. Cataplasma è mica panis albiss. & lacte Croco tincto* applicetur parti dolenti.

Die sequenti eadem sanguinis quantitas detrahatur; atque iterum, die uno, vel altero interjecto, reiteretur, atque porrò quater, vel pluries, si opus fuerit, hoc observando, ut post secundam Venæsectionem majora sint intervalla inter singulas sanguinis missiones.

Diebus à Phlebotomia vacuis, Enema è lacte saccharato subinde injiciatur, vel sequens

♃. *Decoct. commun. pro Clystere* lib. i. *Syr. Violar. & Sacchar. culinar. an.* ℥ii. *M. f. Enema.*

Si Imbecillitas ægri repetitionem Phlebotomiæ non ferat, tum post secundam, vel tertiam venæsectionem Curatio hac methodo tentanda.

Capiat alternis diebus *potionem purgativam communem*, donec convaluerit, & iisdem noctibus Paregoric. *ex Syr. de Mecon.*

Sin his remediis non cedat, & æger ob imbecillitatem evacuationes qualescunque ferre nequeat, aggrediatur usum *Elect. & aq. Antiscorbutic.* in scorbuto descript. quæ etiam remedia locum habent in Rheumatismo Scorbutico.

In Juvenibus, atque iis, qui temperatè vixerunt, vino non plus æquo dediti, Rheumatiſmus Diæta ſimplici admodùm refrigerante, & mediocriter nutriente æque feliciter, ac repetitis Venæ ſectionibus (quas minùs ferre queant) profligari poteſt. Ex. grat.

Solo Lactis ſero ad dies quatuor veſcatur æger, poſtea præter ſerum pane ſimilagineo ſemel in die loco prandii, donec penitùs convaleſcat, niſi quòd poſtremis diebus iterum panem in cęnam, indulgere liceat, Symptomatis ceſſantibus, carnes pullorum elixorum, cęteraque eupepta concedantur, tertio autem quoque die ſolo lactis ſero victitet, donec tandem pancraticè valeat.

De febre eryſipelatoſa.

Nulla non corporis pars, præſertim facies, tumet, dolet, & ſummè rubet, puſtulæ denſæ, parvæ in veſiculas ſubinde faceſſunt, quæ per frontem, caputque ſerpunt, oculi tumore obruti, rigor, & horror, atque reliqua febris indicia adſunt. In alia hujus morbi ſpecie, liquorum attenuantium potationi ſuperveniente, febricula adeſt, puſtulæ urticarum puncturas referentes, nonnunquam in veſiculas ſublatæ, mox recedentes, tuberculorum more, ſub cute ſe condentes, maximè pruriunt, & ſcalpendo rurſum apparent. Eſt & alia eruptionis ſpecies, pectus ut plurimum obſidens, macula nimirum lata, cuti vix ſupereminens, porriginoſa, cum ſquamulis flavis, qua vigente, æger benè ſe habet, eadem evaneſcente, leviter ægrotat, urina turbida, & flava, iiſdem remediis, quibus pruritus ferinus, cedit, vino utatur æger, & carnibus eupeptis.

Mittatur ſanguis è brachio ad ℥ix. vel x. Die ſequenti ſumat *potionem communem purgativam.*

℞. *Rad-*

℞. *Rad. Althææ, & Lilior. an.* ℥i. *fol. Malv. Sambuc. Verbasc. flor. Chamæme. Melilot. summit. Hyperic. & centaur. minor. an. M.* i. *sem. lini, fœnugrec. an.* ℥ſs. *coq. s. q. aq. ad* lib. iii. *Coletur liquor, & tempore usus adde singulis libris decocti Sp. Vini* ℥ii. Stuphæ è panno laneo huic decocto immersæ, ac expressæ, calidè admoveantur bis in die, & pars affecta post fotum sequenti mixtura illinatur.

℞. *Sp. Vini* lib. ſs. *Theriac. Androm.* ℥ii. *pulv. piperis longi, & Caryophyll. an.* ℥ii. *f. mixtura.* qua Charta Emporetica madefacta parti affectæ circumvolvatur.

Si primæ venæ sectioni non cedat morbus, tùm repetatur; & nondum cessante, ad duas alias vices celebretur, interposito semper die uno.

Diebus à Venæ sectione liberis *Enema è lacte cum Syr. Violarum. Emulsio Refrigerans, & Julap. refrigerans*, sunt præscribenda.

De pruritu ferino, & inveteratis cutis eruptionibus, quæ Venæ sectioni, & Catharsi non cedunt.

℞. *Theriac. Andromach.* ʒſs. *Elect. de ovo* ℈i. *rad. Serpentar. Virgin. subtiliss. pulver. gr.* xv. *Lapid. Bezoar. oriental. gr.* v. *cum s. q.* Syr. *è conditur. citri. f. Bolus*, hora somni sumendus per dies xxi. superbibendo cochl. vi. sequent. Julapii.

℞. *Aq. Card. Benedict.* ℥vi. *aq. Epidem. & Theriacal. Stillat. an.* ℥ii. *Syrup. Cariophyl.* ℥i. *M. f. Julap.*

Singulis matutinis cap. liquoris posſetici libr. ſs. calidè, & sudet horæ unius spatio.

His finitis, si pustulæ adhuc non evanuerint, sequenti Linimento partes affectæ inungantur.

℞. *Unguent. ex Oxylapatho* ℥ii. *Unguent. Pomati* ℥i. *flor. Sulphur.* ʒiii. *ol. Rhodii* ℈ſs. f. Linimentum.

 Verun-

Veruntamen Medicamenta prescripta haud usurpentur, nisi Venę sectione, & Catharsi ritè pręmissis.

De Angina.

Angina inter Ver, & Æstatem ut plurimum aggreditur. Sequuntur Febris insultum dolor, & faucium inflammatio, unde à tumore uvulę, tonsillarum, & laryngis, nec deglutire queat Æger, nec spiritum ducere.

Mittatur Sanguis è Brachio copiosè. Tangantur partes inflammatę *melle Rosaceo, Sp. Vitrioli, vel Sp. Sulphuris ad summum acorem permixto, vel Sp. Vitrioli solo.* Mox Gargarisma sequens usurpetur, non vulgari modo; sed ita ut sine ulla agitatione in ore contineatur, donec incalescat; dein expuatur, & repetatur subindè.

℞. *Aq. Plantag. Ros. Rubr. & Sperm. Ranar. an.* ℥iv. *alb. ovor. in aquam agitando redact. N.* iii. *Sacchar. Cryʃtal.* ℥iii. *M. f. Gargarisma.*

Emulsio Refrigerans in Pleuritide descripta in dies sumatur.

Sequenti mane, nisi febris, & dolor inter degluttiendum remiserint, Venæ sectio repetatur, Catharsi in diem posterum rejecta, alias Catharticum lenitivum exhibeatur.

Manente adhuc affectu (quod oppidò rarum) repetatur adhuc Venæsectio, & Catharsis, Epispasticum amplum, ac forte applicetur cervici post primam Venæsectionem. Omni mane, nisi diebus purgationi datis, Enema refrigerans, & Emolliens injiciatur, Diæta tenui utatur æger, & lecto per horas aliquot quotidie absistat.

In his omnibus febribus, quas intercurrentes appello, ut etiam in illa, quæ stationaria est, cautè observandum, quòd æger à lecto abstineat magnam

diei

diei partem, ut jusculis hordeaceis, avenaceis, ac id genus aliis victitet, & cerevisiam Lupulatam, & hydrogalam pro potu ordinario bibat.

De Morbillis.

Infantes plerumque impetunt. Primo die rigent, horrentque, calent, & frigent alternatim. Secundo consummatam febrim accersunt, ægritudo vehemens, sitis inappetentia, lingua alba (non verò sicca) tussicula, capitis, & oculorum gravedo, & somnolentia perpetua, acriter premunt, humor è naribus, & oculis jugiter stillat (quæ lachrymæ certissimum morbillorum signum.) Huc accedunt sternutatio, tumor palpebrarum paulò ante eruptionē, vomitus, diarrhœa, cum dejectionibus colore viridi in dentientibus præsertim; Symptomata ingravescunt ad quartum usque diem, quo quidem die (nonnunquam quinto) in fronte, & facie maculæ parvæ, rubræ, pulicum morsibus persimiles prodeunt; quę numero, & magnitudine auctæ, racematim coalescunt, & faciem maculis rubris majusculis interstinguunt. Hæ maculæ è parvulis papulis, supra cutim paululum elevatis, conflantur, quarum protuberantia digito levi, vix oculorum acie deprehendi possit.

A facie, quam primò solùm occupant, ad pectus, ventremque, crura deinde, tibiasque propagantur maculæ; in his autem partibus latæ, & rubræ, superficiem cutis non superantes conspiciuntur. Eruptione morbillorum non perinde deliniuntur Symptomata, ac in variolis. Vomitus post eruptionem nullus: sed tussicula, & febris cum spirandi difficultate intenduntur, in oculos defluxio, somnolentia, & inappetentia perseverant. Die sexto, aut circiter frons, & facies asperescunt, emorientibus pustulis, ruptaque cuticula, in reliquo corpore maculæ latissimę

ſunt, & maximè rubeſcunt. Octavo circiter die in facie evaneſcunt, & vix in reliquo corpore permanent. Nono nullæ prorſus ſunt, per faciem verò, & artus quandoque, & totum corpus in farinam quandam, & ſquamulas faceſſunt, & tunc temporis febris, ſpirandi difficultas, & tuſſicula augentur. In adultis à calido regimine liveſcunt primò, mox nigreſcunt exanthemata.

℞. *Decoct. Pectoral.* lib. i. ſs. *Syrup. Violar. & Cap. Ven. an.* ℥iſs. *M. f. Apozema, Cap.* ℥iii. vel iv. ter, vel quater in die.

℞. *Ol. Amygd. dulc.* ℥ii. *Syr. Violar. & Cap. ven. an* ℥i. *Sacchar. Cand. albiſſ. q. ſ. M. f. Eclegma*, de quo ſæpius lambat, præcipuè quando tuſſis urget.

℞. *Aq. Ceraſor. nigr.* ℥iii. *Syr. de Mecon.* ℥i. *f. hauſtus* ſingulis noctibuss ſumendus, à primo morbi inſultu, uſque dum convaluerit æger, doſin augendo, vel imminuendo pro ratione ętatis.

Æger ſe contineat in lecto per biduum poſt primam eruptionem.

Si poſt Morbillorum diſceſſum, Febris, reſpirandi difficultas, & alia Symptomata Peripneumoniam mentientia ſupervenerint, ſanguis liberaliter extrahendus è brachio, ſemel, bis, vel ter, prout opus fuerit, convenienti ſpatio interpoſito inter ſingulas Venę ſectiones; Atque etiam continuentur *decoctum Pectorale ſuprà deſcriptum*, ut & *Lohoch.* vel *Ol. Amygd. dulc. per ſc.* Circa diem *xii.* ab invaſione Carthartico lenienti purgetur.

Diarrhœa, quę morbillos excipit, Venę ſectione ſanatur.

De Variolis.

Diſtinctę ſunt, vel confluentes, & in diſtinctis invadunt rigor, & horror, calor intenſus, capitis, & dorſi

dorſi dolor vehemens, vomituritio, in adultis ingens in ſudores propenſio (& hinc minimè confluxuras eſſe licet conjicere) dolor ſub ſcrobiculo cordis ſi manu prematur, ſtupor, & ſomnolentia, nonnunquam & inſultus epileptici(in infantibus pręſertim) quibus ſi, dentitione peracta, corripiantur, in procinctu eſſe variolas poſſis prędicere, ita ut ſi fortè inſultum epilepticum ſub veſperam patiantur, ſequenti Aurora in conſpectum ſe daturę ſint variolę, mites ut plurimum, & rariſſimè confluentes. Quarto incluſivè ab invaſione die, nonnunquam ſeriùs, raró tamen ante illum erumpunt, quo tempore vel minuuntur Symptomata, vel prorſus evaneſcunt. In eruptione autem ſubrubrę primò puſtulę tenuiſſimarum acicularum puncta ęquantes ſparſim ſe produnt per faciem, collum, pectus, & corpus univerſum; tunc in faucibus dolor, qui cum puſtulis ſurgentibus augetur. Circiter octavum à primo inſultu diem intervalla puſtularum priùs alba rubere jam incipiũt, in tumorem attolli, & dolore tenſivo affici; extenduntur palpebrę, & ut veſica inflata, oculos claudunt. Proximę à facie intumeſcunt manus, digitique diſtenduntur, puſtulę faciei antea leves, & rubræ, jam aſperæ (primum maturationis indicium) & ſubalbidæ apparent; ſuccum inſuper luteum, colore à favo non abludentem evomunt, faciei, & manuum inflammatio jam ſumma in puſtularum interſtitiis colorem exhibet floridũ, & roſarum Damaſcenarum ęmulum, quem quidem colorem, quo mitiores ſunt variolæ, eo magis tùm puſtulę, tùm cutis interjecta ad amuſſim exprimunt: Quę faciem occupant puſtulę, aſperiores quotidie, ac magis flavę pro maturationis ratione; quę manus, & reliquum corpus, minùs aſperę, albęq; magis

conspiciuntur in dies. Die undecimo faciei tumor, & inflammatio recedunt, pustulę maturæ, & justam magnitudinem (viz. pisi grandiusculi) adeptę exarescunt, deciduntque. Decimo quarto, vel quinto pereunt funditùs; manuum autem pustulę pertinaciores, albę adhuc, & recentes die uno, aut altero moras trahunt, & tandem dirumpuntur, cęterę autem, faciei nimirum, & corporis, desquamantur, & in facie squamulis hisce furfuraceis succedunt foveę. Per totum morbi decursum alvus vel prorsus constipatur, vel rarissimè dejicit. Maxima eorum pars, qui ex hoc morbo pereunt, octavo die in discretis, undecimo autem in confluentibus intereunt: Quippe cùm in discreto hoc genere promoventur sudores tùm cardiacis, tùm regimine calidiore, prędicto die facies, quæ turgida, & per interstitia pustulis interjecta inflammari debuerat, è contra flaccida reperitur, & albescens, pustulis nihilominus rubentibus, & elevatis, etiam post ægri mortem, sudor, qui huc usque manaverat, derepentè evanescit, æger interim phrenitide corripitur, anxietate, jactatione, ægritudine, vehementibus, urinam parcè reddit, ac frequenter, & tandem paucissimarum horarum spatio ad plures migrat.

In Confluentibus eadem Symptomata (sed atrociora) febris scilicet anxietas, ægritudo, vomituritio, &c. immaniùs sæviunt; licèt non ita promptè, ac in discretis, in sudores dissolvitur æger. Diarrhœa nonnunquam eruptionem pręcedit, & ad diem unū, aut alterum post illam protrahitur, quod in discretis vix contingit. Tertio die, aut citiùs, raro tardiùs, erumpunt; & quo citiùs, eo magis confluunt. Quandoque ad quartum, vel quintum diem differtur eruptio ob atrox aliquod symptoma, v. gr. acutissimum

mum

mum dolorem in lumbis, nephtitici æmulum, in latere pleuritici, in artubus rheumatici, in ventriculo cum ingenti ægritudine, & vomitu. Non perinde, ac in discretis, mox ab eruptione remittunt symptomata, sed & febris, & alia ad multos etiam dies post eruptionẽ pustularum ægrum discruciant: Nunc erysipelatis ritu, nunc morbillorum erumpunt, eruptionis licèt tempore planè distinguantur. Crescente morbo, non in molem aliquam spectabilem attolluntur; sed in facie sibi invicem implicitæ, tanquam vesicula rubra vultum omnem contegunt, quem maturius elevant, quàm discretæ: postmodum ad instar pelliculæ albæ vultui agglutinatæ cutis superficiem non admodum superant. Præterlapso die octavo, pellicula alba quotidie paulatim magis exasperatur, calore fusco; Intensus magis est dolor cutis, donec tandem in truculentiori morbo nonnisi post diem vicesimum latioribus laminis desquamantur. Hoc interim observatu dignum, quòd quanto pustulæ maturescentes propiùs ad colorem subfuscum vergunt, eò deteriores lentiùs abscedunt; quo magis autem flavescunt, eò minùs confluxerint, & ocyùs se proripiunt. Ubi primùm deciderit pellicula, nulla scabritie vultus afficitur, at verò mox illam excipiunt squamulę furfuraceæ, indolis perquam corrosivę, quę foveas relinquunt patentiores, & sępe cicatrices. Quandoque humeri, & dorsum cuticula denudantur. Morbi periculum à pustularum frequentia, & numero in facie sola, æstimandum. Pustulæ manuum, & pedum majores, & quò altiùs ab extremitate artuum ascenderis, eò sensim minores, & contractiores extant. In adultis salivatio, in infantibus diarrhœa (licèt non ita certo) confluentium comes. Ptyalismus nunc cum eruptione se

pro-

prodit, nunc biduo, triduove præterito, materiam primò tenuem, die undecimo viscidiorem ęgerrimè excreat. Siticulosus est æger, voce rauca, somnolentia, & stupore ingentibus corripitur, inter bibendum subinde tussit, & potus per nares revertitur. Tunc cessat ut plurimum salivatio, cui nisi faciei intumescentia (quæ licèt hoc ipso die pro morbi genio aliquantisper remitti debeat, non tamen nisi post diem unum, alterumve omnino recedere) & manuum insigniter incipiens, & diutiùs perdurans suppetias tulerint, ægro protinus moriendum est. Diarrhęa non ita maturè infantes occupat, ac ptyalismus adultos. In utraque variolarum specie febris ab insultu ad eruptionem dominatur, inde dat inducias ad pustularum maturationem, qua peracta, desinit. Superveniunt à malo regimine symptomata anomala; qualia sunt, pustularum flacciditas, & subsidentia, phrenitis, coma, maculæ purpureæ pustulis interspersæ, & in earum summitate maculæ nigrę exiguæ in medio subsidentes, sanguinis mictus, & sputum sub initio morbi, urinæ suppressio.

Separationis tẽpus cum febrili ebullitione tribus, vel quatuor primis diebus transigitur; Expulsio per reliquum morbi tempus, mediantibus parvis abscessibus, in carne perficitur.

Dies, in quo maximè periclitatur æger, in confluentibus, in minimè crudo, maximè vulgari genere à primo morbi insultu, est undecimus, in crudiore adhuc, decimus quartus, & in crudissimo, decimus septimus; nonnunquam tamen, sed rarius, non ante diem vicesimum moritur æger. Quinimo per spatiũ illud omne, quod inter dies undecimum, & decimum septimũ interjacet, appetente vespera, molestissimo inquietudinis paroxysmo quotidie vexatur æger.

Mitta-

Mittatur ſanguis quovis ex tribus primis diebus ab invaſione ad unc. *ix*. vel *x*. & poſtea *Vomitorium* exhibeatur *ad* ℥i. vel ℥iſs. *Infuſionis Croci Metallorum.*

His primis diebus diluatur ſanguis frequenti potatione Cereviſiæ tenuis Lupulatæ, cui Vitrioli Spiritus immiſceatur uſque ad plenam puſtularum eruptionem.

Cùm variolæ omnes eruperint (quod ut plurimũ eſt ſexto die poſt invaſionem) veſperi propinetur *Syr. de Mecon.* ℥i. quę repetatur dehinc ſingulis noctibus ad diem decimum poſt invaſionem. Ea nocte, ſi Variolę è Confluentium genere fuerint, augeatur doſis ℥iſs. quæ dein repetatur ad ℥i. mane, & ad ℥iſs. ſerò, ſingulis noctibus, donec æger convaluerit.

Si Syr. de Mecon. minùs congruat, ſubſtitui poſſit *Laudan. liquid.* viz. *gutt. xviii. pro* ℥i. *Syrupi, & gutt. xxv. pro unc. iſs.* Hoc interim obſervandum, quod ſi paregoricum bis in die exhibitum orgaſmum compeſcere non valeat (quod in Variolis inſigniter confluentibus ſub finem earum ſæpe accidit) tùm 8. quaque hora exhibendum, vel ſępius, ſi opus fuerit.

At ſi variolæ Interſtinctæ fuerint, ſatis erit, ut ſolummodo ſingulis noctibus poſt plenam eruptionem exhibeatur Paregoricum; atque etiam in minori doſi.

Qualiſcunque autem generis variolæ fuerint, atq; etiam qualicunque morbi tempore, ſi Phrenitis acciderit, omnino oportet, ut inordinato ſpirituum motui frænum injiciatur, ac proinde ſi prior Paregorici doſis metam non attingat, alia, atque alia aſſumatur, donec tumultus penitùs compeſcatur, inter-

po-

posito inter singulas doses spatio aliquo; ut pernoscere valeamus, utrum dosis ultima id quod quærimus, præstiterit, antequam nova ingeratur.

Si omnimoda urinę suppressio acciderit, ęger è lecto eximatur, & aliquantulum obambulet.

Si saliva ob calorem sit adeò viscida, ut expectorari non possit, tùm Gargarisma cum Syringa sæpe in fauces injiciatur. Componatur è *Cerevisia tenui*, vel *aq. bord. cum Melle Rosarum*; vel sequens usurpari poterit.

♃. *Cort. Ulmi* ℥vi. *rad. Glycyrrhiz.* ℥ss. *Passul. enucleat.* *N.* xx. *rosʃ. rub. p.* ii. *coq. s. q. aq. ad.* lib. iss. *in Colatur. dissolv. oxymel. simp. & mell. Rosar. an.* ℥ii. *M. f. Gargarisma.*

Si epispastico opus fuerit, amplum satis, & acre nuchæ applicetur nocte ista, quę magnam morbi crisin pręcedit, mox ab assumpto paregorico plantis quoque pedum applicari potest allium, à die octavo usque ad morbi finem, singulis diebus renovandum.

Si infans de Symptomatis dentitionem comitantibus jam securus, derepente spasmo corripitur, hìc cogitandum est, convulsionem istam, fortassis à naturę conatu, quę variolas, scarlatinam Febrem, aut morbillos in corporis habitum protrudere satagit, pendere; applicetur itaque Emplast. Epispasticum nuchę, lecto quam primum committatur æger, exhibeatur insuper cardiacum, cui paregorici pauxillum est admiscendum, puero nempe trienni *Laud. liquid. gut.* v. *in aq. Epidem. cocbl.* i.

Si die undecimo, vel alio quovis post eum, febris secundaria cum inquietudine, jactatione, & cęteris id genus symptomatis, usque adeò efferatur, ut Paregoricis utcunque repetitis sufflaminari nequeat, &

mors

mors quasi immineat, tum sanguis in satis magnam quantitatem illicò detrahatur; nempe ad unc. *xii.* vel circiter, atque porrò repeti possit semel, vel bis in sequentibus diebus, si symptomatum dictorum ratio idem postularit; at non aliàs. Catharsis etiam blanda die decimo tertio (non antea) vel quovis alio die eum insequente (modò Venę sectio pręcesserit) institui possit, nempe ex *Electuarii Lenitiv. unc.* i. *dissolut. in aq. Cichor. vel lactis Alexeter. unc. iv.* Veruntamen nec Venæ sectio, nec Catharsis impediunt, quo minùs Paregorica in usum veniant, quę (haud obstantibus iis) tàm quoad largam dosin, quàm repetitam exhiberi debent, si opus adhuc fuerit: nam ad hęc in hoc morbo semper confugiendum.

Quando Pustulę perfectè exaruerint, inungatur facies Linimento ex ęqualibus partibus *ol. Amygd. dulc.* & *Pomat.* per biduum; at non ultra.

Die *xxi.* post invasionem mittatur sanguis è brachio; & sequenti die Catharsis celebranda; quę porrò alternis diebus ad tres alias vices repetatur.

Quoad Regimen, è lecto abstineat ad sextum diē post invasionem, in quo postea se contineat usque ad *xvii.* non aliis stragulis tectus, quàm quibus sanus uti solebat.

Jusculis Avenac. hordeac. Pomis coct. & Cerevisia tenui victitet, & post undecimum diem vini Hispanic. Coch. *iv.* vel *v.* bis in die exhibeantur, si ęger voluerit.

Si crurum tumor non evacuationibus præscript. cedat, tum fotu fol. Malv. verbasc. Sambuc. Lauri, cum floribus Chamęmel. & Melilot. in lacte coct. facilè fugatur.

Si primis morbi diebus æger Hæmoptoe laboret,

vel

vel urinam reddat sanguineam, tùm pulvis, & tinctura, quæ in capite de Hæmoptoe prescribuntur, sexta quaque hora (donec symptomata ista prorsus cessaverint) diligenter exhibeantur Quo etiam casu Paregorica liberali manu propinanda.

De chorea Sancti Viti.

Convulsionis species quædã est, quę pueros, puellasve à decimo ætatis anno ad pubertatem invadit, prodit se claudicatione, vel instabilitate alterutrius cruris, quod æger post se trahit fatuorum more; manum ejusdem lateris vel pectori, vel alii alicui parti applicitam, nequit continere in eodem situ horæ momento, sed in alium situm, & locum convulsione distorquebitur, quicquid æger contra nitatur. Antequam poculum ad os possit adducere, mille gesticulationes, circulatorum instar, exhibebit: Non enim recta linea ori admovet, sed deducta à spasmo manu, huc illuc aliquandiu versat, donec tandem fortè fortuna labris propiùs apponens liquorem derepentè in os injicit, & avidè haurit, dedita tanquam opera, ut spectantibus risum moveret.

Sanguis ad ℥viii. plus minùs, pro ætate, ex brachio educatur.

Die sequenti, dimidia pars, vel quiddam amplius, pro ratione ætatis, potionis commun. hauriatur; & vesperi haustulus sequens propinetur.

℞. *Aq. Cerasor. nigr.* ℥i. *aq. Epilept. Langii* ℥iii. *Theriac. Andromac.* ℈i *Laudan. Liquid. gutt.* viii. *f. haustus.*

Potio Cathartic. ad tres vices, alternis diebus, repetatur; & *haustus Paregoricus* iisdem noctibus.

Postea Sanguis iterum extrahatur; & ad Catharsin, uti priùs, æger revertatur; & sic sanguis mittatur, & alvus subducatur ad tertiam, quartamve vicem,

cem, ſpatio tamen inter alternas evacuationes obſervato, ut nihil periculi ægro immineat.

Diebus à purgatione vacuis ſequentia præſcribantur.

℞. *Conſerv. Abſynth. Roman. & flaved. Aurantior. an.* ℥i. *Conſerv. Anthos* ʒſs. *Theriac. Andromac. vet. & nuc. moſchat. condit. an.* ʒiii. *Zinzib. condit.* ʒi. *Syr. è ſucc. citr. q.ſ.f. Electuar.* de quo capiat ad magnitud. nuc. moſchat. manè, & hora quinta pomeridiana, ſuperbibend. vini ſequent. Cochlear. v.

℞. *Rad. Pæoniæ, Enul. Campan. Imperator. & Angelic. an.* ℥i. *fol. Rut. Salv. Betonic. Chamædr. Marrub. alb. & ſummitat. Centaur. min. an M.* i. *Baccar. Juniper.* ʒvi. *Cortic. duor. Aurantior. Incidantur, & infundantur frigidè in vini Canarini* lib. vi. Coletur tantummodo uſus tempore.

℞. *Aq. Rut.* ℥iv. *aq. Epilept. Lang. & Bryon. comp. an.* ℥i. *Syr. Pæon.* ʒvi. *M. f. Julap.* Cap. Cochl. iv. ſingulis noctibus cubitum iturus, inſtillando *Sp. C. C. gutt.* viii.

Applicetur plantis pedum Emplaſt. è Caranna.

Ob Recidivæ metum pertundatur ei vena, & ad dies aliquot purgetur, ea ipſa anni ſequentis tempeſtate (vel paulò ante) qua morbus invaſit.

Veriſimile mihi videtur, quòd hæc methodus curationi Epilepſiæ Adultorum convenire poſſit, quod tamen non adhuc expertus ſum. Cùm verò Chorea *S. Viti* ætates teneras adoriri ſoleat, in Epilepſia Adultorum tàm ſanguinis detrahendi quantitas, quàm Catharticorum doſis adaugeantur.

De Apoplexia.

Somnus eſt profundiſſimus, & omnimoda ſenſus, & motus privatio, excepta reſpiratione, quam ægri habent difficilem cum ſtertore.

Mit-

Mittatur sanguis è brachio ad ℥*xii.* quāprimum, ac postea ex venis jugularibus ad ℥*viii.* deinde *Vomitorium ex* ℥*iss. vel unc. ii. Infus. Croc. Metal.* propinetur statim.

Emplast. Epispastic. satis amplum, ac forte cervici applicetur.

Dum hæc aguntur, erectus sedeat æger in lecto, nec stragulis nimis obrutus.

Sp. Sal. Armoniac. optimè rectificatus admoveatur naribus.

Finita Vomitorii Operatione, subinde exhibeantur Cochl. iii. vel iv. sequentis Julapii.

♃. *Aq. Rutæ* ℥*iv. aq. Bryon. compos. & Antiepilept. Lang. an.* ℥*i. Sp. C.C. gut. xx. Sacchar. Crystal. q. s. f. Julap.*

Vel *Cochleare* i. *Sp. Lavendulæ compos.* per se propinari possit bis, vel ter, durante paroxysmo, hora dimidia, vel integra interposita.

Cavendum est, ne Cardiaca plus justo calida, ac nimis frequenter (uti mos est) exhibeantur; nam quacunque demum specifica virtute pollere videantur, plus damni, quàm emolumenti ęgro apportant, ut pote quę humores fundere (ac proinde malum augere) apta nata sunt: quod etiam incommodum non minùs infertur ex nimia stragulorum congestione.

Paroxysmo jam finito, ad precavendam recidivam sequentia exhibeantur.

♃. *Pil. Coch. maj.* ℈*ii.* cap. tertia quaque die per 6. vices hora 4. matutina superdormiendo.

♃. *Conserv. flor. salv. Rorismarin. an. unc. i. Conserv. flaved. Aurant.* ʒ*vi. nuc. Moschat. condit. & Zinzib. condit. an. unc. ss. Theriac. Androm. vet.* ʒ*ii. pulv. elect. diamb. diamosch. dulc. an.* ʒ*i. cum s. q. Syr.*

con-

conditur. citr. f. opiata. capiat ad magnitudinem Castaneæ manè, & ſerò, ſuperbibend. *aq. Epilept. Lang. Coch. ii.*

℞. *Ambr. gr. iſ.* ℨſs. *ol. deſtil. ſem. Aniſi, cinnamom. nuc. moſchat. an, gutt. ii. ol. Caryphyl. gut. i. ſacchar. in aq. flor. aurantior. ſolut. unc. iv. f. ſ. a Tabellæ*, quarum capiat unam ad libitum.

Ab uſu potus generoſioris cujuſvis ſibi temperet, veſcatur juſculis avenaceis, hordeaceis, ut & ex pullis gallinaceis confectis, & quandoque etiam (præcipuè inter purgandum) carne pullorum agnorum, ac id genus ciborum eupepton.

De Ophthalmia.

Ex oculorum inflammatione patet.

Mittatur Sanguis è brachio ad unc. x. Sequenti die ſumat potionem purgativam communem, quæ repetenda eſt per duas alias vices, duobus diebus interpoſitis; iiſdem noctibus ſumat *hauſtum paregoricum ex Syr. de Mecon. unc. i.*

Diebus à purgatione vacuis ſumat ter, aut quater in die *unc. iv. Emulſionis ex ſem. frigid. maj. & Papav. alb.*

℞. *Aq. Plantag. Roſ. rubr. & Spermat. Ranar. an. unc. i. pul. Tutiæ præparat.* ℨ*i. f. Collyrium*, cujus guttę aliquot inſtillētur oculis bis in die; at nō incipiendum, niſi poſt primam purgationem.

Si his remediis affectus haud cedat, repetatur Venæ ſectio ſemel, vel bis (pręcipuè ſi ſanguis Pleuriticus apparuerit) ut etiam Catharſis.

Abſtineat ab uſu vini, & cujuſvis liquoris generoſi, ab uſu etiam ciborum coctu difficilium, & ſale conditorum; & diebus inter purgationes bibat hydrogalam coctam.

Nota, quòd ſæpè accidit, quòd Venæ ſectioni, &

Catharsi utcunque repetitis Ophthalmia non cedit; hoc in casu *Paregoric. ex Syr. de Mecon. unc. i.* singulis noctibus exhibitum curationem sine aliorum suppetiis absolvit.

De Uteri Procidentia.

℞. *Cort. Querc.* ℥ *ii. Coq. in Aq. font.* lib. *iv. ad* lib. *ii. sub finem addendo Cortic. Granator. contus.* ℥ *i. ros. rubr. flor. Granator. an. M. ii. dein adde vini rub.* lib. ſs. Colatura sit pro fotu, qui cum pannis laneis parti affectę admoveatur manè horis duabus, antequam è lecto assurgat, & nocte post decubitum, donec symptoma penitùs evanuerit.

De Paroxysmo Nephritico.

Adsunt dolor fixus in lumborum regione, urina cruenta, arenularum, aut calculi excretio, stupor cruris è directo renis laborantis, testis retractio ejus lateris, in quo est dolor, nausea, & vomitus. Dolor colicus nephritico haud absimilis; licèt in quibusdam symptomatis planè discrepet, quę recensita in *Capite de colica biliosa* videas.

Si Æger temperamento sanguineo fuerit, mittatur sanguis è brachio affecto reni respondenti ad ℥ *x.* dein *liquoris possetici, cui Rad. Althææ* ℥ *ii, incoctæ fuerint Cong. i.* quàm citissimè deglutiatur, & Enema sequens injiciatur.

℞. *Rad. Althaę, & Lilior. an.* ℥ *i. fol. Malv. Parietar. Branc. Ursin. & flor. Chamæmel. an. M. i. Sem. Lini, & Fęnugr. an.* ℥ ſs. *coq. s. q. aq. ad* lib. iſs. *M. F. Enema.* Rejectis Vomitorio, & Enemate, *Lauda. Liquid. satis magna dosis* propinetur, viz. *ad. gutt. xxv.* vel *Pil. Matth. gr.* xv. *vel* xvi. In senibus verò, & morbo diuturno fractis, ut & vetulis Vaporibus obnoxiis (pręcipuè si sub initium Paroxysmi urinam eę reddant nigram, & sabulosam) Venęsectio omittatur;

tatur; at quoad reliqua, eadem, quæ dicta est, via omnino procedendum.

In mictu Sanguineo calculo renibus impacto.

Capiat æger, stato quodam die, singulis hebdomadis, *Mannæ* ℥iiſs. in seri lactis lib. ii. solut.

Conducit aliquando haustus cerevisiæ tenuis liberalior.

In calculo renum grandiori, dolor hebes, & obtusus, nullatenus auctus, sed satis tolerabilis persentitur, nec paroxysmus nephriticus comitatur.

Aquis chalybeatis æger se non tutò committet, nisi priùs certò sciat, calculum majorem non esse, quàm ut per ureteres viam possit invenire, quod hoc tantummodo certò potest dignosci, si nempè, jam antea, paroxysmum aliquem nephriticum fuerit perpessus, (cum dolore scilicet sævissimo in renum alterutro, per ureterum ductus propagato, & vomitu enormi) pro comperto habeat, non tàm grandiorem aliquem calculum pelvi concludi, quàm lapillorum exiguorum congeriem, quorum unus subindè in ureterem illabitur, atq; ita paroxysmum invitat, qui ferè non desinit, nisi calculo in vesicam detruso. Cùm sic se res habeat, nullū est magis efficax remedium, quàm aquarum chalybeatarum potatio; quòd si calculosus nullo unquam paroxysmo nephritico fuerit tentatus, cùm jam major sit calculus, quàm qui ex pelvi possit elabi, devitandæ sunt aquæ ferreæ.

De Dysenteria, Diarrhœa, & Tenesmo.

Rigent, horrentque, sequitur deinde totius corporis calor, quem brevi excipiunt ventris tormina, & hæc dejectiones crebræ, & mucosæ omnes (nisi quod stercorosæ nonnunquam interponantur) cum ingenti cruciatu, & molestissimo viscerum omnium quasi descensu, quoties exoneratur alvus, sanguinis

interim lineamentis intertextæ, licèt aliquando ne minimum sanguinis per totum morbi decursum admisceatur. Progressu morbi sanguis sincerus quandoque excernitur, & gangræna insanabili afficiuntur intestina: Si æger ætate floreat, vel cardiacis incalescat: Febricitat admodum; lingua est subalbida, quadam mucilagine densè obsita, interdum nigra, & sicca. Prosternuntur vires, dissipantur spiritus, apthæ insuper oris interna, faucesque obsident, præsertim ubi materiæ peccantis evacuatio adstringentibus præposterè impeditur, non exacto per cathartica morbi fomite. Aliquando exulante febre, agmen ducunt tormina, & cętera morbi symptomata sequuntur:

In diarrhęa humores excrementitii sine sanguine, aut intestinorum exulceratione excernuntur.

In tenesmo assidua est desidendi cupiditas, nihil tamen præter mucosum quoddam, & subcruentum, aut purulentum rejicitur.

Mittatur sanguis è brachio quamprimum, eademque nocte *Paregoricum* propinetur, & mane sequenti *Potio purgans communis*, repetenda alternis diebus ad duas alias vices, & *Paregoric.* post Purgationes, quamprimum suo defunctæ sunt munere; ac diebus à purgatione vacuis idem mane, & sero est exhibendum.

Post Venæ sectionem, & Catharsin semel celebratam, per totum morbi decursum, sequens Cardiacum exhibeatur.

℞. *Aq. ceras. nigr. & fragor. an.* ℥iii. *Aq Epidem. Scord. comp. & cinnam. hordeat. an.* ℥i. *Margarit. præparat.* ʒiiss. *Sacchar. crystal. q. s. adde Aq. Rosar. Damascen.* ʒss. *ad gratum saporem, m. f. Julap.* de quo cap. cochl. iv. vel v. in languoribus, vel ad libitum.

Potus

Potus ſit Lac coctum cum *Aq. Triplo*, vel *Decoct. Alb.* ut.

℞. *c. c. c. & Mic. panis alb. an.* ℥ii. *coq. in Aq. font.* lib. iii. *ad* lib. ii. *poſtea ſ. q. Sacchar. Albiſſ. edulcoretur.* Vel ſi dejectio virium poſtulaverit, *Aq. font.* lib. ii. *cum Vin. anarm.* lib. i. *ſimul coctæ*, pro potu frigidè aſſumantur.

Cùm per tres vices purgatus fuerit æger, tota curatio uſui *Laudani* bis, vel ter in die repetiti poſtea incumbit, niſi quod *Enema ex Lact. vaccin.* lib. ſs. *& Theriac. Androm.* ℥iſs. ſubinde injiciatur, quod in alvi egeſtionibus mirè confert.

Cùm alvi fluxus in Diarrhęam tantum aſſurgat, Phlebotom. & Catarſi præſcript. omiſſis, ſequ. Bolus ſingulis matutinis exhibeatur.

℞. *Rhabarb. pulv.* ℨſs. (*plus minus pro ratione virium*) *cum ſ. q. Diaſcordii. f. Bolus, addendo Ol. Chym. cinnam. gutt.* ii.

Noctibus inſequentibus *Paregoric. ex Aq. cinnam. hordeat.* ℥i. *& Laudan. Liquid. gutt.* xiv. *exhibeatur.*

Ubi tormina ſicca ſine dejectionibus excruciant, curantur diluendo ſero lactis frigidè propinato, & tepidè injecto; ut in Cholera morbo pullorum juſculo, aut lacte cereviſiato.

Si hic morbus diutiùs excurrat, adeò ut omnis ejus vis in rectum inteſtinum decumbat, cum aſſidua deſidendi cupiditate, Diæta Analeptica inſtituatur, & liquor aliquis Cardiacus pro libitu ingeratur, ut reſtaurari poſſint vires, quibus redeuntibus Teneſmus ſponte ſe proripit.

In dyſenteria malè curata dolores aliquando ęgrũ ad annos aliquot diſcruciant, in hoc caſu Phlebotomia repetita priſtinam ſanitatem reſtituet.

Notãdum est, quòd in constitutionibus huic morbo minùs faventibus, omissis evacuationibus, dysenteria Laudano solo sanatur, quod manè, & serò repetendum, donec symptomata penitùs evanuerint, vel etiam ter Nycthemeri spatio, si opus fuerit.

De Colica biliosa.

Intestinorum dolor atrocissimus est, per horas aliquot affligit febris in hunc morbum desinens, qui aut quasi injecta fascia constringit, aut in punctum contractus quasi terebello perforat; subinde remittitur, mox recrudescit. Sub initio non ita certo ad unum aliquod punctum determinatur, neque tam crebra vomituritio, neque alvus ita pertinaciter catharticorum vim eludit; quo autem magis augetur dolor, eo obstinatius in puncto figitur, vomituritio frequentior, & major alvi adstrictio, colica tandem in iliacam transeunte. A nephritide sic distinguitur. 1. Dolor nephriticus fixus in rene est, & ab eo ad testem exporrigitur secundum longitudinem ureteris. Colicus vero vagus est, & cinguli instar medium ventrẽ affligit. 2. A pastu colicus dolor augetur: Nephriticus potius imminuitur. 3. In colico dolore, ab excretione per alvum, & per vomitum majus levamen emergit, quàm in nephritico. 4. In dolore nephritico urina primum clara, & tenuis, postea aliquid subsidit, & tandem arenulæ, aut lapilli excernuntur: In colica urinæ ab initio crassiores existunt.

Sanguis è brachio paulo liberaliùs educatur, & post horas *iii.* vel *iv.* *Anodyn.* exhibeatur: Postero die *Catharticum Lenitiv.* & interposito die uno, ad tertiam vicem propinetur.

At si malum hoc fructibus horariis, vel aliis cibis avidè ingestis originem debeat, tum ventriculus ante omnia lacte cerevisiato affatim hausto eluendus est;

est; quo exantlato Anodynum propinandum est; sequenti autem die vena secanda est, & in ordine praescripto procedendum.

Ubi hic morbus minùs peritè tractatus diutissimè fatigaverit, & ægrum penè confecerit, liberalior sive aquæ Epidem. sive Mirab. sive alius cujuscunq; qua sanus maximè delectabatur, usus ægrum hoc tempore ultra spem omnem juvit.

De cholera Morbo.

Intra Augusti limites se continens, vix in priores Septembris hebdomadas evagatur. A crapula, & ingluvie excitatus similis affectus nullo temporis discrimine insurgit, qui licèt eodem curetur modo, alterius tamen est subsellii. Adsunt vomitus enormes, ac pravorum humorum cum maxima difficultate, & angustia per alvum dejectio, ventris, ac intestinorum dolor vehemens, inflatio, & distentio; cardialgia, sitis pulsus celer, ac frequēs, parvus, & inæqualis, æstus, & anxietas, nausea molestissima, sudor, crurum, & brachiorum contractura, animi deliquium, partium extremarum frigiditas, & similia, quæ ægrum in 24. horarum spatio interimunt.

Pullus tenerior in tribus circiter Aquæ font. Congiis elixetur, ut carnis saporem vix perceptibilem liquor referat, hujus decocti, vel (defectu ejus) liquoris possetici capaciores aliquot cyathos æger tepidè exhauriat; & eodem tempore ex eodem liquore *Enemata* successivè repetenda. Haustibus, & Chlysteribus *Syr. Lactuc. Violar. Portulac. Nymph. eorumve* alicujus unica subindè admisceri poterit.

Exantlato hoc Eluvionis penso (quod *iii.* vel *iv.* horas sibi vendicat) *Paregoricum* curationi Coronidem imponit.

Si non accesserit medicus, nisi postquam æger

vomitu, & dejectionibus per multas horas continuatis fuerit exhaustus, & jam frigescant membrorum extrema, tum ad *Laudanum Liquidum* confugiendum est, in paulo majori dosi (viz. *Laudan liquid. gutt. xxv. in Aq. cinnam. fort. unc. i.*) & cùm cessaverint symptomata, nihilominus manè, & serò quotidiè est repetendum; at in minori dosi, donec pristinas vires receperit.

Est species quædam cholerę morbi infantibus valdè familiaris, ac sæpenumerò funesta, ex Dentitione, vel Crapula originem ducens.

Horum ætas tenella minimè fert, ut diluatur ventriculus larga liquorum potatione, multò minùs, ut Catharticis tumultus major in humoribus excitetur; sed Curationẽ *Laudano* solo aggredi oportet; quamobrem *gutt. ii. iii.* vel *iv.* vel *plures*, pro ratione ætatis, Chochlear. i. cerevisiæ tenuis, vel Aquæ cujusvis appropriatæ instillatæ exhibeantur, repetanturque, ut opus fuerit.

De colica Pictonum.

Est species quædam Colicæ, quæ degenerare solet in Paralysin, & motus omnimodam manuum, ac pedum depravationem; quam hoc nomine *Riverius* in capite de Paralysi indigitat, & apud insulas Caribum notissima est, utpote quæ magnam vim hominum infestat.

Hunc dolorem atrocissimum sanat *Balsam. Peru.* frequenter, ac in magna dosi exhibitum, nempe si *ejus gutt. xx. xxx.* vel *xl. Sacchar. Albiss. cochl. i. instillentur*, & bis vel ter in die dentur: at Paralysis huic remedio haud cedit.

De iliaca Passione.

Peristalticus intestinorum motus invertitur, propinata cathartica, & injecta enemata in emetica statim

tim

tim transſeunt, alvi fęces per vomitum rejiciuntur.

Mittatur ſanguis è brachio dextro ad unc. ix. vel x. poſt aliquot horas exhibeatur ſequens Pulvis.

℞. *Reſin. Scammon. vel* (*defectu ejus*) *Reſin. Jalap. gr.* xii. *Calomelan. Turquet.* ℈i. *m. f. Pulvis*; cap. è Cochl. i. lactis vaccini, ſuperbibendo ejuſdem lactis Cochl. i. vel alterum, vel ſi forma Pilularum magis arrideat,

℞. *Pil. ex duob.* ʒ ſs. *Calomel. Turquet.* ℈ i. *cum ſ.q. Balſam. Peruv. f. Pil.* iv. ſumend. è Cochl. i. Syr. Violarum.

Sin autem æger hoc remedium per os rejecerit, *Laudan. liquid. gutt.* xxv. *Aq. Cinnam. fort.* ʒſs. inſtillatæ ſtatim propinentur, cùm verò horum uſu vomituritio ac ventris dolores remiſerint, catharticum dictum iterum exhibeatur, verùm ſi anodynorum virtute, ac vi jam penitus infractis vomituritio, ac dolor iterum redierint, cathartico interim in corpore reſtitante, ad uſum paregorici ſuprà deſcripti revertendum, idemque eo uſque repetendum quarta vel ſexta quaque hora, donec inteſtinis quies omninò inducatur, quo quidem tempore catharticum operationem ſuam per ſedes exeret.

Nec ſanè abs re fuerit, elapſa una, aut altera poſt Venæ ſectionem hora, clyſterem aliquem ex iis, qui potentiùs operantur, injicere, fumum ſcilicet nicotianę, ex tubulo inverſo, per veſicam majuſculam, in inteſtina validiſſimè inſufflatum, quæ quidem operatio poſt aliquot horas reiterari debet, niſi citiùs meatus deorſum pateat.

Finita operatione Cathartici, ſumat ſequentem hauſtum.

℞. *Aq. Cinnam. fort. unc. i. Laudan. Liquid. gutt.* xxv. *m. f. Hauſtus*, qui porrò repetendus eſt bis, ter,

vel

vel sępius in die, donec vomituritio, & dolor penitùs cessaverint, atque etiam, istis symptomatis cessantibus, nihilominus ad curationem confirmandam per aliquot adhuc noctes capiat idem paregoricum in minori dosi cubitum iturus.

De Fluxu Mensium immodico.

Menstruorum fluxus, naturaliter constitutus, capacitatem testę ovi anserini implet. Patet autem immodicus ex difficili tolerantia, virium lapsu, inappetentia, cachexia, colore cadaveroso, & pedum intumescentia.

Mittatur sanguis è brachio ad unc. viii. sequenti mane sumatur *potio purgativa communis*, repetaturque alternis diebus ad duas alias vices; & noctibus post purgationem *Paregor. è Syr. de Mecon.* exhibeatur.

Diebus à purgatione vacuis sumat sequentia.

℞. *Conserv. Rosar. sicc.* ℥ii. *Trochisc. de terra Lemnia* ʒiss. *Cort. Granator. Corall. rub. præparat. & boli Armen. an.* ℈ii. *lapid. hæmatit. Sanguin. Dracon. an.* ℈i. *cum s. q. Syr. Cydonior. f. Elect.* de quo sumat ad magnitudinem nucis moschat. maj. manè, & hora quinta pomeridiana, superbibendo sequentis Julapii Cochl. vi.

℞. *Aq. Germin. Querc. & Plantag. an.* ℥iii. *Aq. Cinnamom. hordeat; & Syr. de Rosis siccis an.* ℥i. *Sp. Vitriol. q. s.* ad gratam aciditatem.

℞. *Fol. Plantag. & Urtic. an. q. s. Contundantur simul, & succus exprimatur, & postea clarificetur*, de quo cap. Cochl. iv. vel v. sæpiusculè ad libitum.

Post primam purgationem applicetur emplast. seq. regioni Lumborum.

℞. *Emplast. de Minio, & ad Herniam an. part.*

æq. ex-

æq. extendantur ſuper alutam, *f. Emplaſtrum* regioni Lumborum admovendum.

De Colica hyſterica.

Eſt ſpecies quędam, ſeu potiùs inſigne, ac valdè uſitatum affectionis hyſtericæ ſymptoma, cui comitem ſe adjungit dolor circa ſcrobiculum Cordis atrociſſimus, uti etiam humorum viridi colore per vomitionem ejectio.

Primò, quò ſaburra vitioſorum humorum in ventriculo contentorum minùs impediat Paregorici efficaciam, ſatis magna quantitas *liquoris poſſetici* affatim ingurgitetur, atque iterum per vomitionem rejiciatur, nempe *ejuſdem liquoris Cong.* iſs. quo peracto *Lauda. liquid. gutt.* xxv. *in Aq. cinnam. fort. Aq. Epidem. vel alius vehiculi* ℥i. propinentur.

In uſu Paregoric. hoc notandum, quòd eò uſque repetendum eſt, donec ſymptomata omnia penitùs ceſſaverint, debitum interea tempus interjiciendo, ut judicare valeamus, quid prior doſis effecit, antequam novam ingeramus.

Si ſanguineo temperamento prædítus ſit ęger, vel ſi antea hoc ſymptomate haud multum infeſtatus fuerit, ac viribus fractus, hoc in caſu ſanguis primùm è brachio detrahendus, antequam vomitorium præſcriptum propinetur.

Hac ipſa Methodo Clavus hyſtericus curatur. Sin verò Colica Hyſterica diuturnior fuerit per Paroxyſmos affligens, tum in eorum intervallis, ſive extra Paroxyſmum, ſeq. uſurpentur.

℞. *Zedoar. ſubtiliſſ. pulv.* ℥i. *cum ſeq. Syr. è conditur. citri*, *f. Bolus* ſumendus manè, & ſerò per xxx. dies, ſuperbibendo ſequentem infuſionem.

℞. *Zedoar. inciſ. minutim. unc.* ſs. *vini Canar. unc.* iv. *infundantur frigidè per* xii. *horas*; *deinde colentur*

tur pro usu; vel *Balsa. Peruv.* ut in Colica Pictonum, usurpetur.

Quæ de Colica Hysterica hìc dicuntur, de Colica etiam hypochondriaca dicta sunt; ut & hoc diligenter advertendum.

Utriusque affectus natura sibi vendicare videtur, ut alia atque alia tententur, donec tandem ad illud remedium perventum fuerit, cui quasi genuinè morbus cedit, tametsi ut plurimum Chalybs imprimis confert.

Colica Hysterica tàm in hypochondriacis, quàm hystericis sæpissime in icterum desinit, qui sensim sponte sua facessit, sin autem longas moras nectat, exhibeatur Apozema sequens.

♃. *Rad. Rub. Tinctor. curcum. an. unc.* i. *chelidon. maj. cum toto, & summitat. centaur. an. M.* i. *coq. in æqualib. partibus Vini Rhenani, & Aq. fontan. ad* lib. ii. *colatur. dissolv. Syr. de* 5. *radicibus unc.* ii. *m. f. Apozema*, de quo capiat lib. ſs. calidè manè, & serò, usque dum convaluerit.

De Ictero, colica neutiquam prægressa.

Color flavus in toto corpore, præsertim in oculorum albis est conspicuus, quo quidem colore objecta omnia apparent afflictis tincta, corporis pruritus, segnities, & lassitudo, linguæ amaror, vomitus biliosus interdum, singultus, egestio alba, urina crocea, & pannum immersum eodem colore inficiens, morbum indigitant.

Exhibeatur *potio purgativa communis*, dein aggrediatur usum sequentium; & durante eorundem usu Catharticum præscriptum quarto quoque die exhibeatur.

♃. *Conserv. Absynth. Rom. conserv. flaved. Aurant. an. unc.* i. *Angelic. condit. nuc. moschat. condit. pulv.*

Ari

Ari compoſ. & chalyb. cũ aceto præparat. an. unc. ſs. Extract. centaur. min. Extract. Gentian. & cremor. Tartar. an. ℥ii. croc. Anglic. pulv. ℥ſs. cum ſ. q. Syr. de 5. radicibus f. Electuarium, de quo cap. ad magnitud. nuc. moſchat. manè, & hora quinta pomeridiana (vel vice Electuarii ſumat pilulas chalybeatas) ſuperbibendo poſt matutinam doſin *aquarum mineralium purgantium* lib. iv. & poſt pomeridianam doſin *Apozemat. in colica hyſterica deſcript.* lib. ſs.

At ſi ſigna hydropis affuerint, tàm manè, quàm ſerò apozema ſuperbibat.

Si vel his diu continuatis morbus adhuc perſtiterit, ad *aquas ferreas* eundum eſt, quę ex ipſo fonte ſunt bibendæ.

Ad præcavendum abortum.

Eadem pręſcribenda, ac in Fluxu menſium immodico, omiſſis ſolummodò catharſi, & ſuccis.

De immodico lochiorum fluxu.

Fluxum lochiorum naturalem tria conſtituunt, ſanguis ſcilicet purus, copioſus, per triduum primùm fluens; dehinc ſanguis aquoſus, loturæ carnium craſſiori ſimilis per quatriduum præter eas propè durans; hinc poſtmodum materia viſcoſa, & mucilaginoſa, pauco, aut nullo ſanguine permiſta, per quinque, aut ſeptem dies prodiens, & ſic porro ad menſis finem.

Fluxus autem eorum immodicus dijudicandus eſt ex virium dejectione, animi deliquio, ſanguine grumoſo effluente, cibi faſtidio, dolore in hypochondriis, ventris tenſione, pulſu debili, & frequenti, viſus obtenebratione, aurium tinnitu, & convulſionibus.

Victus incraſſans inſtituatur, & potus ſequens addatur.

℞. *Aq.*

℞. *Aq. Plantag. vin. rub. an. lib. i. coq. simul ad tertias, & deindè edulcoretur s. q. sacchar. albiss.* cujus, cùm frigescat, cap. lib. ss. bis, vel ter in die.

Interim Julap. aliquod Hystericum (at satis mite) subinde propinetur, & nodulus sequens naribus applicetur.

℞. *Galban. Asæ fætid. an. ℥ii. castor. sal. succin. volatil. ʒss. m. f. nodulus*, vel

℞. *Sp. salis Ammoniac. ʒii.* quem sæpe olfaciat.

De suppressione Lochiorum.

Intumescit venter, dolor gravativus imum ventrem, lumbos, & inguina occupat, facies rubescit, difficilis est respiratio, perturbantur oculi, rigores, febres acutæ adsunt, animi deliquia, sudores frigidi, pulsationis, & ardoris sensus in utero; paralysis in partibus inferioribus, ut & interdum epilepsia.

E vestigio lecto addicatur, & *Emplast. hystericum* umbilico admoveatur quamprimum; Elect. seq. adhibeatur.

℞. *Conserv. Absynth. Rom. Rut. an. unc. i. Trochisc. è Myrrh. ℥ii. Castor. croc. Anglic. sal. volatil. sal. Armoniac. & Asæ fætid. an. ʒss. cum s. q. Syr. è 5. radicib. f. Elect.* cap. ad magnitud. nuc. moschat. quarta quaque hora, superbibendo seq. Julap. Cochl. 4. vel 5.

℞. *Aq. Rut. unc.* iv. *Bryon. compos. unc. ii. Sacchar. cand. q. s. f. Julap.* vel sumat *Trochis. de Myrrh. ℈i.* quarta quaque hora.

Si tota prædictorum quantitas consumatur, & Lochia adhuc supprimantur, *Laudanum* unica saltem vice exhibendum, ut *Laudan. liquid. gutt.* xiv. *in Aq. Bryon. compos. vel Laudan. solid. gr. iss. cum Asæ fætid. ℈ss. in pilulas duas redact.*

Si hæc nihil proficiant, tùm Enema ex lacte Saccharato unica saltem vice injiciatur.

De

De Hydrope.

Foveę à digitorum impreſſione in ſurarum parte inferiori ſub noctem conſpicuæ manè evaneſcentes hoc malum primum indicant, maximè ſi ſpiritus interim ęgriùs ducatur (haud rarò tamen fœminæ prægnantes, & quibus catamenia ſiſtuntur, ut & viri ab aſthmate inveterato derepentè liberati eodem tumore tentantur) pedibus, cruribuſq; ad extremum extenſis, in abdomen ruunt aquę, & ad ultimu m capacitatis ſuę limen paulatim diſtendunt, donec tandem in viſcera nobiliora impetu ab iis facto, æger ſubmergitur. Pro rata, qua partes à morbo obſeſſæ mole augentur, aliæ magis magiſq; gracileſcunt, urgentibus dyſpnœa, urinæ paucitate, & ſiti intenſa. Viros ingraveſcente ætate, fœminas, ubi jam parere deſierint, ut plurimum adoritur.

Indicationes curativæ dirigendæ ſunt primo ad aquarum evacuationem, deindè ad inſtaurandum ſanguinis robur: quo novus aquarum proventus præcaveri poſſit.

℞. *Vini albi* ℥ iv. *Jalap. ſubtiliſſ. pulv.* ʒ i. *zinzib. pulv.* ℈ i. *Syr. de Spin. Cervin. unc. i. M. f. Potio*, ſumenda ſummo manè, repetendaque ſingulis vel alternis diebus, pro ratione virium, donec partes affectæ detumuerint; vel

℞. *Tamarind. unc.* ſs. *fol. Senn.* ʒ ii. *Rhei.* ʒ *iſs. Coq. in ſ. q. aq. ad unc. iii. in Colatur. diſſol. Mannæ, & Syr. Roſ. ſolut. an. unc. i. Syr. de Spin. cervin. unc.* ſs. *Elect. è ſucc. Roſar.* ʒ *iii. M. f. Potio*, ſumenda, ut ſupra; vel

℞. *Pil. ex duob.* ℈ i. *Elater. gr. iii. Ol. Chym. Caryophyl. gutt. ii. f. Pil. N. iii.* cap. ſummo mane, repetaturque, ut opus fuerit; vel,

℞. *Gam-*

℞. *Gambugii gr.* xv. *vin. alb.* & *aq. Cichor. an. unc.* ss. *m. f. Potio* sumenda ut suprà; vel,

℞. *Cortic. interior. Sambuc.* & *lact. partibus aq. è ligno derasi M.* iii. *coq. in aq. mistorum* lib. ii. *ad* lib. i. Colaturæ capiat dimidiam partem manè, & alteram serò quotidie, donec convalescat. At hoc remedium, nisi in corporibus, quæ facilissimè purgativis cedunt, nihil confert.

Circa usum Catharticorum in hoc morbo hæc tria advertenda sunt.

Primò, utrum ęgri corpus facilè, an verò difficulter Catharticis cedere soleat, cùm in iis, qui facilè purgantur, *Syrup. de Spin. Cervin. solus ad* ℥ i. exhibitus, aquas sat copiosè eliciat, in illis verò, qui difficulter purgantur, Cathartica suprà descripta, utut valida, vix scopum attingant.

Secundò, Cathartica omnia, quæ segniùs operantur, magis officiunt, quàm prosunt; quamobrem purgatio paulò fortior, & nimia, justo debiliori est præferenda.

Tertiò, Aquæ ea maxima celeritate exhauriri debent, quam ægri vires ferre queant: ne nimis longa inter purgationes intervalla adhibendo, aq. denuò affatim colligantur.

Est autem ubi medicamenta omnia, qualiscunque demum generis, quæ alvum movent, prorsus omitti possint, ac debeant: quoties enim ęger constitutione est infirmiori, vel fœmina vaporibus obnoxia, aquarum evacuatio Diureticis solùm committenda, inter quæ ea sunt efficacissima, quæ ex salibus Lixivialibus fiunt; ut,

℞. *Cinerum Genistæ* lib. i. *infundantur frigidè in vini Rhenani* lib. iv. *liquoris per filtrationem colati unc.* iii. manè quinta pomeridiana, & serò singulis die-

diebus exhibeantur, uſque dum humor evanuerit.

Aquis jam penitus evacuatis, Calefacientia, & corroborantia medicamenta uſurpanda; ut,

℞. *Rad. Raphan. Ruſtican. fol. cochl. hortenſ. abſynth. vulgar. Salv. ſummitat. centaur. min. & Geniſtæ, infundantur in cereviſia forti* pro potu ordinario, qui potus incipienti hydropi aliquando ſine Catharticis ſubvenit, vel ſequent. utatur.

℞. *Conſerv. Cochl. hortenſ. absynth. Roman. an. unc.* j. *Extract. Gentian. Abſynth. vulgar. & Centaur. min. an.* ℥iij. *ſ.q. ſyr. è cortic. citr. f. Electuarium*, de quo ſumat ad quantitatem nuc. moſchat. maj. manè, quinta pomeridiana, & veſperi, ſuperbibend. *unc.* iv. ſequentis infuſionis.

℞. *Rad. Gentian. unc.* j. *ſummitat. Geniſt. Centaur. min. & Abſynth. vulgar. M.* j. *Sem. fœnicul. & Petroſelini an.* ℥ij. *inciſis minutim affunde vini Rhenani lib.* iv. *ſtent. ſimul in infuſione frigida*, & coletur ſolummodo tempore uſus.

Notandum, cùm ad corroborantium uſum deventum fuerit, ęgrum nullo modo eſſe purgandum, tantiſper dum ſanguinis corroborationi navetur opera.

Quod & per ſalium Lixivialium uſum omninò obſervandum, quo quidem tempore pariter corroborare convenit.

℞. *Rad. Raphan. Ruſtican. unc. iij. fol. cochl. Hortenſ. abſynth. vulg. ſalv. ſummitat. Centaur. & Geniſtæ, an. M. iij. Aurant. inciſ. N. iij. Infundantur in Congiis* vi. *Cereviſiæ fortis non lupulatæ, inter fermentandum*; ſit pro potu ordinario.

De Gonorrhęa virulenta.

Corripiunt dolor genitalium inſolitus, & rotatio teſticulorum, in non recutitis macula morbilli æmula glandem occupat, ſtatim à cujus exortu li-

quor, seminis instar, exstillat, qui quotidie à seminis colore, & consistentia recedens flavescit tandem dilutius ovi vitello; in lue virulentiore virescit, & aqueo humori permiscetur sanguine tincto. Pustula dicta ulcus fit, aphthis infantum simile, indies latiùs, & profundiùs depascens, supervenienre orificii callo. *Verpi non glandis ulcere, sola Gonorrhœa tentantur.* Mox magnus dolor in pene, quoties erigitur, quasi manu transversus fortiter constringeretur, noctu præcipuè urget, dum æger lecto incalescit. Curvatur penis à freno contracto. Accedit ardor urinæ, inter mingendum vix perceptibilis, sed mictu finito, per urethræ ductum acriter urens, maximè qua in glandem desinit. Carunculę lotii exitum quandoque impediunt, & scroti dolor, ac inflammatio nonnunquam superveniunt.

℞. *Mass. Pil. Coch. maj.* ℥iii. *Extract. Rud.* ℥i. *Resin. Jalap. & Diagryd. an.* ℥ſs. *cum s. q. Opobalsam. f. Pilul. è singulis drachmis vi.*, cap. *iv.* singulis Auroris, donec urinæ ardor, & color flavus materię seminiformis admodum imminuantur. Posteà alternis diebus ad septimanas adhuc duas, ac sub finem bis in septimana, donec humor stillare prorsus cessaverit.

In his, qui difficulter purgantur, subindè intercalari possit potio communis purgativa, cui addantur, *Syr. è Spin. Cervin. & Elect. è Succ. Rosar. an.* ℥ii. vel, curatione minùs feliciter succedente, *Turbith. Minerale ad gr.* viii. exhiberi potest bis, vel ter, diebus quatuor interpositis, vel vice *Turbith. Mineral.*

℞. *Pil. ex duob.* ℥ſs. *Merc. dulc.* ℈i. *cum s. Opobalsam. f. Pil.* iv. summo manè sumendę,

Si ęger à dicta Catharsi abhorreat, post pilulas primò de-

descriptas, tribus Auroris continuis sumptas, tum mane, & hora quinta pomeridiana quotidie injiciatur Clyster sequens, nisi quod semel, aut bis in hebdomade, omisso Clystere, Cathartic. imperandum.

♃. *Elect. è succ. Rosar.* ℥vi. *Terebinth. Venet. Vitello ovi solut.* ℥ss. *dissolvantur in Aq. hord.* lib. i. *Colatur. adde Syrup. Viola. unc.* ii. *M. f. Clyster.*

Singulis noctibus cap. *Opobalsam. vel Balsam. è Mech. gutt.* xxv. *Sacch. frustulo exceptas.* Hujus defectum *Terebinth. Cypr.* ad quantitatem Avellanę substitui possit.

Sit pro potu hydrogala; at Cerevisia tenuis in pastubus.

Vel sequentem methodum aggrediatur.

♃. *Pil. ex duob.* ℨss. *Opobalsam. gutt.* iii. *f. Pil. N.* iii. Cap. hora quarta matutina, superdormiendo, repetanturque alternis diebus, vel tertia quaq; die. Diebus à purgatione vacuis injiciatur manè, & hora quinta pomeridiana Clyster suprà descriptus.

Procedente curatione (quacunq; ea demum methodo tentetur) sanguis sub medium curationis semel, vel bis mittatur, & diẹta refrigerans, & incrassans præscribatur, & medicamenta iisdem virtutibus pollentia, qualia sunt *hydrogala, Emulsiones ex seminib. frig. &c.*

Si penis Tumore afficiatur,

♃. *Rad. Althex, Lilior. an. unc.* iss. *fol. Malv. Verbasc. Sambuc. Hyoscyam. flor. Chamæmel. Melilot. an. M.* j. *sem. Lini. Fœnugræc. an. unc.* ss. *coq s. q. Aq. font. & f. fotus* parti affectæ admovendus per horæ unius spatium bis, vel ter in die.

Peracta fomentatione, perungatur pars affecta ol. sem. Lin. rec. extract. dein *Emplast. è mucilaginibus*

alutæ agninæ inductum labiis præputii tumidis circumponatur.

Si Ulcus in præputii labiis, vel in subjecta Glande hæreat, tum sequens Linimentum præscribatur.

℞. *Unguent. Basilic.* ℥vi. *Unguent. Nicotian.* ℥ii. *præcipitat. Aq. Rosar.* loti, *&* *optimè lævigat.* ℥ss. *M. f. linimentum*, quo lintei rasura imbuatur, & ulcusculo admoveatur semper post fotus præscripti usum.

Si scrotum tumore afficiatur, statim sanguis è brachio extrahatur, atque bis in die fotus præscriptus parti affectæ admoveatur, singul. fotubus addendo *Sp. vin. Gallic. cochl.* i. *vel alterum*, *vel Cataplasma ex Oxycrato & farina fabarum* ejus loco applicandum.

Catharticis interim, & refrigerantibus modò descriptis introsumptis utendum est.

De Lue Venerea.

Ubi aut à Gonorrhϙ mora, aut indebito astringentium usu labes sanguini imprimitur, exoritur Lues. Comparent in inguine bubones, in capite dolores, & artubus, articulorum interstitiis, noctu præcipuè invadentes in lecto calidos; crustulæ, & porrigines in variis corporis partibus, quæ ad instar favi flavescunt. Quò magis scabies diffunditur, tantò minùs æger discruciatur. In cranio, tibiis, brachiisque exostoses, ossium inflammatio, & caries; ulcera phagædenica in variis partibus, sed fauces ut plurimum primò aggredientia, quæ sensim per palatum in nasi cartilaginem propagata, mox eam absumũt, ita ut fulcro destitutus nasus planè concidat. Ulceribus, carie, & dolore in dies exacerbatis, pereunt per vices membra, lacerum donec cadaver, & jam Superis grave humo condatur.

℞. *Axung.*

℞. *Axung. Porc. unc.* ii. *Mercur. crud. unc.* i. *M. ſ. Linimentum*, in tres ęquales partes dividendum, quarum una brachia, crura, & tibias ad tres noctes continuas manibus ſuis ęger perungat.

Si intra tres dies poſt ultimam inunctionem ſalivatio haud procedat, tùm *gr.* viii. *Turbith. mineral. in conſerv. Roſar. rubr. exhibeantur, aut corporibus minùs robuſtis Merc. dulc.* ℈i. Sed ſi ſalivatio jam incępta priùs elangueſcat, quàm ſymptomata penitùs diſparuerint, extimulanda ſubindè eſt eadem doſi Mercur. dulc.

Ptyaliſmus ita moderari debet, ut lib. iv. Nycthemeri ſpatio expuat, aut circiter.

Si juſto altius exurgat Ptyaliſmus, cum inflammatione nimia, atque id genus ſymptomatis ingruentibus, aliquantulum reprimendus eſt medicamentis Catharticis, donec debitum gradum attingat.

Quamprimum ſymptomata ceſſaverint, ſtatim immutentur induſium, & tori lintea; at ſint ea, quæ priùs uſurpata fuerint.

Si Diarrhœa ſupervenerit (quod plerumq; accidit, antequam ſalivatio benè aſſurgat) tunc ſiſtenda eſt uſu Laudan. Liquid. ita doſin augendo, atq; repetendo, ut debitum opus abſolvat.

Si os exulceretur, *Aq. Roſ. Damaſcen.* vel *lacte Aq. permiſto*, vel ſeq. decoct. idem colluatur.

℞. *Rad. Alth. Hord. mundat. an. unc.* i. *ſem. Cydonior. unc.* ſs. *coq. ſ. q. aq. ad lib.* ii. *M. ſ. Gargariſma*, quo ſæpius utatur.

Diæta, & reliquum ægri regimen, eadem, ac in Catharſi imperanda, niſi quod primis aliquot diebus liquore poſſetico, juſculis avenac. hordeac. ac cereviſia tenui tepefacta nutriatur.

His omnibus ritè peractis (etiamſi ſymptomata

 omnia

omnia evanuerint, ac subindè morbus penitùs profligari videatur) quo minùs recidivam postliminio patiatur, ægro semel in septimana per 4. vel 6. vices, *Merc. dulc.* ℈i. exhibendus, utcunque benè se habeat, & etiamsi jam domo egrediatur.

De fluore albo.

Quod effluit, modò album, modò pallidum, flavum, viride, aut subnigrum, modò acre, & erodens, tetrum quandoq; & graveolens, decoloratur facies, dolet spina dorsi, prosternitur appetentia, oculi, pedesque intumescunt.

Mittatur sanguis è brachio ad *unc.* viii.

℞. *Pil. Coch. maj.* ℈ii. *Castor. gr.* ii. *Balsam. Peruv. gutt.* iii *f. Pil. N.* iv. cap. hora quarta matutina, superdormiendo; repetanturq; per duas alias vices interponendo diem unum, vel alterum pro ratione virium.

℞. *Aq. Rut. unc.* iv. *Aq. Bryon. comp. unc.* ii. *Sacchar. Crystall. q. s. f. Julapium.* Cap. Cochl. iii. vel iv. in omni languore; deinde aggrediatur usum sequentium.

℞. *Theriac. Andromac.* ℥iss. *Conserv. flaved. Aurant. unc.* i. *Diascord. unc.* ss. *Zinzib. condit. & nuc. moschat. condit. an.* ℥iii. *Pulv. è Chel. cancr. comp.* ℥iss. *cort. exterior. granat. Rad. Angeli. Hispan. corall. rubr. præparat. & trochisc. de terra Lemnia an.* ℥i. *Boli Armen.* ℈ii. *Gumm. Arabic.* ℥ss. *cum s. q. Syrup. de Rosis siccis. f. Electuar.* de quo sumat ad magnitud. nuc moschat. maj. manè, hora quinta pomeridiana, & nocte per mensem integrum, superbibendo sequent. infusionis Cochl. vi.

℞. *Rad. Enul. campan. Imperator. Angelic. Calami Aromat. an.* ℥ss. *fol. Absynth. Roman. Marrub. alb. centaur. min. Calamenth. vulgar. salv. sic. an. M* i. *Bac. Junip.*

Junip. unc. i. *incidantur minutim, & infundantur in Vini Canarini* lib. iv. *stent simul in infusione frigida*: coletur tantummodò tempore usus.

Vescatur cibis eupeptis, & abstineat ab usu olerum, & fructuum qualiumcunque, & singul. pastibus bibat vinum Hispanicum.

De Diabete.

Succi sanguini illati per vias urinarias crudi, & inconcocti exitum sibi quærunt, unde sensim labefactantur vires, colliquescit corpus, & quasi substantia ejus per hanc cloacam exinanitur, cum siti, ardore viscerum, lumborum, coxarumq; intumescentia, & salivæ spumosæ expuitione crebra.

Eadem præscribenda sunt, quæ in fluore albo, omissis solummodò Venæsectione, & Catharsi.

De Dolore Hæmorrhoidum.

Intensissimus inter excernendū dolor excruciat, & excrementi superficies cruore conspergitur: Nonnunquam tumores verrucis similes in sphinctere delitescunt, vel in margine ani apparent.

Mittatur sanguis è brachio dextro ad *unc.* x.

♃. *Sem. Melon. Pepon. an. unc.* ss. *sem. papav. alb.* ℥ii. *Amygd. dulc. excorticat.* N. v. *contundantur in mortario marmoreo, sensim affundend. Aq. Hord.* lib. iss. *aq. Rosar.* ℥ii. *Sacchar. albiss. q. s. f. s. a.* emulsio. cap. *unc.* iii. sæpiuscule.

♃. *Flor. Sulphuris Pulv. Glycyrrhiz. Salviæ an.* ℥i. *cum s. q. Balsam. Lucatel. f. Pil. è sing.* drachm. *vi.* cap. iii. ter in die, superbibend. Emuls. præscript. Cochl. vi.

♃. *Aq. Spermat. Ranar. unc.* iv. *in qua dissolv. Lithargyr.* ℥ii. *Opii.* ℈i. *f. mixtur.* cujus tantillo Linteum madefactum parti affectæ applicetur, vel si

tumor intus lateat, Cochl. iii. ejusdem mixturæ modo Clysteris injiciantur.

Pro Potu ordinario bibat aquam cum lacte coctam, vel aquam hordei, & à carnis usu abstineat. Singulis noctibus sumat Diacodium.

De fluxu Hæmorrhoïdum immodico.

Innotescit ex viribus prostratis, copia, & diuturnitate sanguinis excreti, fœdo corporis colore, ad citrinum (ut in ictero) vergente. Succedit cachexia, & deinde hydrops.

Eadem conferunt, quæ in fluxu mensium immodico, omissa solummodò Catharsi.

De Epilepsia Puerorum.

Vel primo mense aggreditur à frequentibus nimis alvi dejectionibus; (quo in casu *Diascordium ad quantitatem grani piperis in Aq. Saxifrag. aut lacte materno solutum*, & exhibitum præstantissimum est remedium.) Vel circa dentitionis tempus, à septimo ad decimum mensem, tussi comitata est, aut (quod multo deterius) vomitu, & diarrhęa, viridia (ut solent hystericæ) egerente infante. Quandoq; improvisò occupat paroxysmus, os, oculosque distorquens, nigredine vultum perfundens, & artus varios convellens; quandoque præsentitur ex digitorũ in pugnum contractione, & ex stabili, & insolita oculorum orbitarum immobilitate. Nunc seriùs, nunc ocyùs se proripiunt paroxysmi, certa subinde periodo, vago aliàs insultu revertentes; sed appetente morte, à tergo se invicem premunt: Si quando inducias dent, in soporem proclives sunt infantes, donec à novo resuscitentur insultu.

Applicetur *Emplastr. Epispastic.* cervici quamprimum.

♃. *Aq. Epilept. Lang.* ℥iii. *Laudan. Liquid. gut.* i.

vel

vel ii. vel plures, pro ratione ætatis, Syr. pæon. ℥i. *M. f. Haustus*, sumendus quamprimum.

℞. *Aq. Rutæ* ℥ iii. *Aq. Epilep. Lang. & Aq. Bryon. comp. an.* ℥ i. *Syr. caryophyll.* ℥ ss. *M. f. Julap.* cap. Coch. i. singulis horis, si haustus præscript. paroxysmum non fugaverit.

De Rachitide.

In Rachitide adsunt partium laxitas, & mollities, debilitas, & languor, ignavia, & torpor, & inæqualis earundem nutritio, *Viz.* caput justo majus, facies plenior, & floridior, partes carnosę infra caput emaciantur, nodis protuberant articuli, maximè carpi, paulo minùs tali, tument & extremitates costarum, ossa incurvantur, præcipuè tibiæ, & fibulæ, hinc ulnę, & radii, aliquando femoris, & humeri, dentes tardè, & molestè erumpunt, vacillant, nigrescunt, & frustulatim excidunt, pectus à lateribus angustum, anteriùs acuminatum, abdominis repletio, & hypochondriorum tensio, tussis, & pulmonum vitia lacessunt, lateralis decubitus, modò dextri, modò sinistri aversatio.

℞. *Fol. Absynth. Vulgar. centaur. minor. Marrub. alb. chamædryos, Scorpii, calamenth. vulg. Perthen. Saxifrag. pratens. hyper. Virg. aureæ, serpill. menth. salv. Rutæ, Card. benedict. Puleg. Abrotan. chamæm. Tanacet. Lilior. convall. omnium rec. collect. & incis. an. M. i. axung. Porcin.* lib. iv. *sev. ovin. & Vin. claret. an.* lib. ii. *macerentur in olla fictili super cineres calidos per horas xii. deinde ebulliant ad humiditatis consumptionem, & postea colentur, ut f. Linimentum*, quo venter, & hypochondria illinantur manè, & serò, ut etiam & artus hoc malo affecti, per 30. vel 40. dies, vel donec convaluerit.

℞. *Singulor. ingredient. pręscript. an. M.* ii. infun-

fundantur frigidè in Cerevisiæ non Lupulat. Cong. iiii. pro potu.

In Tumoribus Infantum ventres occupantibus ab Evacuationibus nimiis procedentibus

Sanguis, & Viscera herbis corroborantibus confortentur, ut in Rachitide vera; nisi quod axillæ etiam utræque inungantur, at non artus.

De Febribus à Dentitione ortis.

Sp. C. C. *gutt. ii. vel iii. vel* iv. *pro ratione* ætatis in Cochl. i. vel altero, Aq. Cerasor. nigr. vel Julap. alterius appropriati, exhibeantur quarta quaque hora ad vices quatuor, vel sex.

De Febre hectica Infantum.

Sine insigni calore languent cum appetitus dejectione, artus, & truncus corporis emaciantur.

Rhabarb. incisi ʒ ii. in lagenam vitream cerevisię tenuis lib. *ii. capacem* immittantur pro potu ordinario.

Epoto hoc liquore, *aliæ* lib. *ii. eidem Rhabarb. superaffundantur ad tertiam vicem.*

Si verò potus vi Cathartica saturatiùs imprægnetur, tum lib. i. epota alteri cerevisia mox adjiciatur.

De Tussi Puerorum Convulsiva.

Phlebotomia, & repetita Catharsi, eaque sola, expugnatur hæc tussis, malum aliàs pertinacissimũ, & fere insuperabile; sed leniora tantùm cathartica hìc conveniunt, eaque cochleatim ingerenda sunt, pro ratione ætatis.

De Hæmorrhagia Narium.

Dolor, & calor sinciput lancinant.

Sanguis è brachio frequenter extrahatur; victus ratio refrigerans, & incrassans injungatur, Julap. refriger. & incrassans, cum Emulsionibus refrigerantibus prǽscribantur.

Sin-

Singulis diebus injiciatur *Enema refrigerans*, atque omni nocte *Paregoric. ex Syrup. de Mecon.* exhibeatur, & semel, vel bis *potio purgativa commun.* præscribatur.

Lintea quadruplicata immersa Aq. frigidæ, in qua sal. Prunell. dissolvatur, & postea leviter expressa admoveantur nuchę, & utrinque cervici sępiùs in die.

Post Evacuationes liquor seq. applicetur.

℞. *Vitriol. Hungaric. & Alum. an. unc. i. Phlegm. Vitriol.* lib. ss. *Coq. tamdiu, donec omnia fuerint dissoluta, liquorem frigefactum filtra, & à Crystallis subinde natis separa: liquori residuo adde Ol. Vitrioli duodecimam partem*, vel potiùs

℞. *Aq. Plantag. unc. iii. Bol. Armen. subtiliss. pulver. unc.* ss. *probè misceantur; Turunda ex linteo raso liquore hoc humectata* nari, ex quo sanguis stillat, indatur per dies duos istic relinquenda.

Hoc minus succedente, *Vitriol. Rom. Aq. commun. dissolvatur, qua Turunda imbuta* nari indatur, *liquore* etiam *hoc linteamina imbuta*, & applicata sanguinem sistunt, si ex parte externa diffluat.

De Chorolosi.

Adsunt vultus, & totius corporis decoloratio, intumescentia in facie, palpebris, & malleolis, gravitas totius corporis, crurum, ac pedum tensiva lassitudo, respiratio difficilis, cordis palpitatio, capitis dolor, pulsus febrilis, somnolentia, pica, & mensium suppressio.

Sumat *Pilulas Chalybeatas*, vel *Pulv. Chalybeatum* in affectione hysterica pręscript. plus minùs pro ratione ętatis, superbibend. haustum vini cujuslibet ad libitum, vel infusion. corroborant. cum Rad. Angelic. ibidem descript. Si Ægra non valdè debilis

debilis fuerit, purgetur semel, vel bis ante præscriptorum usum.

De Suppressione Mensium.

Cibum fastidiunt mulierculæ, fœdus faciei color est, gravitas totius corporis, dolores sincipitis, lumborum, crurum, & imi ventris; pedum tumores infestant.

Eadem præscribenda, ac in Hysterica affectione; at si iisdem remediis affectus non cesserit, tum seq. sunt præscribenda.

Singulis Auroris, & quarta pomeridiana, sumat *Julap. Hysteric. sine Castor. Cochl.* v. *instilland. Sp. C.C.gutt.* xii. Singulis noctibus sumat cubitum itura *Trochis. de Myrrh.* ℈ i. *cum Syr. de Artemis. in formam boli, vel. Pil. Redact.*

De Vomitu sanguinis, vel etiam de Hæmoptoe.

In Hæmoptoe dolor, & calor pectus obsident, cum debilitate quadam.

Mittatur sanguis ex brachio dextro ad unc. x. Sequenti mane sumat *potionem purgativ. commun,* & eadem nocte *Paregoric. ex unc.iii. Aq. Cerasor. nigr. & Syr. de Mecon. unc.* i.

Postea aggrediatur usum sequent.

℞. *Bol. Armen. unc.* i. *Pulv. Radic. Symphit.* ʒ ii. *Terr. Sigillat. Lapid. hæmatit. & Sang. Dracon. an.* ʒi. *Sacchar. Albiss. ad pondus omnium; M. f. pulvis subtilissimus*, cujus cap. ʒj. manè, quinta pomeridiana, & nocte, superbibend. sequent. Apozemat. unc. iv.

℞. *Fol. Plantag. Rubi Sylvestris, & millefol. an. M. j. coq. s. q. Aq. ad lib. iss. in Colatura dissolv. Syr. de Symphyt. unc. ii. M. f. Apozema*; vel cap. Cochl. vi. sequent. Tincturæ.

℞. *Flor. Ros. rubr.* ʒ vi. *Cor. intern. querc. unc. ss.*

sem.

ſem. Plantag. parum contuſ. ℥ iii. *Aq. font.* lib. iii. *Sp. Vitriol. q. ſ. ad levem aciditatem, infundatur in Vaſe clauſo, calore leni, per 4. horas; Colatur. adde aq. cinnam. Hordeat. unc.* iii. *Sacchar. albiſſ. q. ſ. ut f. Tinctura guſtui grata.*

Si ab uſu Pulveris abhorreat, utatur Electuario in fluxu menſium immodico præſcripto.

Enema quotidie injiciatur, & Diacodium hora ſomni propinetur.

Phlebotomia inſuper ſemel, bis, vel ter (ut opus fuerit) reiteretur, diebus aliquot interpoſitis, & ſemel iterum, ſi res poſtulet, repetatur potio purgativa.

Diæta incraſſans, & refrigerans obſervanda.

De Punctura Tendinis.

Humor aqueus, vel ichor quidam, ex orificio venę inciſæ jugiter deſtillat.

♃. *Rad. Lilior. alb. in lecte Vaccin. ad teneritud. coct. & contuſ.* ℥ iv. *farin. ſem. Lin. & Avenac. an. unc.* jii. *coq. ad cataplaſmatis conſiſtentiam in eodem lacte, quo radices coctæ fuere:* applicetur parti affectæ manè, & ſerò.

De Ambuſtis.

Foveatur pars affecta *linteis Sp. Vini imbutis*, uſque dum evaneſcat dolor, & deinceps de novo imbuatur *linteum*, quod ter, vel quater in die parti affectæ applicetur.

De Mania communi.

A nimis exaltata, & vivida ſanguinis craſi oritur. Eſt & alia manię ſpecies febres intermittentes diuturniores excipiens, in ſtultitiam tandem degenerãs, producta quidem à debilitate, & vapiditate ſanguinis, à diutina fermentatione. Pręſcribantur itaque cardiaca generoſiora, *Viz. Theriac. Andromach.*

Ele-

Electuar. de ovo, Pulv. Comitiss. Pulv. Gualt. Ravvleigh, in Aq. epidem. theriacal. vel alia, & diæta instituatur analeptica.

In junioribus mittatur sanguis è brachio ad *unc. viii.* vel *ix.* bis, vel ter, diebus tribus inter singulas Venę sectiones interpositis. Tum semel extrahatur sanguis è venis jugularibus. Postea tota curatio innitatur sequenti Cathartico, quod sumat tertia, vel quarta quaque die, donec convaluerit, hoc interim observando, quòd cùm octies, vel decies purgatus fuerit ęger, exhibitio Cathartici ad septimanam unam, vel alteram omittatur.

♃. *Pharmac. domestic.* (i. e. *Rad. Bryon. alb.*) *pulv.* ʒ *i.* lactis vaccin. *unc.* iv. vel,

♃. *Ejusdem unc.* ss. *vel* ʒ vi. *Vin. alb. unc. iv. infundantur per noctem, in colatura dissolve Syr. Violar. unc. i. M. f. Potio*; vel,

♃. *Gambugii gr. xxv. Aq. Cerasor. nigr. unc. iii. Syr. Caryophyll. unc. ss. f. Potio.*

De Contusionibus.

Mittatur sanguis è brachio lateris magis affecti ad unc. *x.* seq. mane exhibeatur *potio communis purgativ.* ac deinceps eodem modo Venę sectio, & purgatio alternatim repetantur, donec æger convaluerit. Interim toto decursu, si internę partes lędantur, sequentia pręscribantur.

♃. *Decoct. Pectoral.* lib. iss. *Syr. Violar. cap. Ven. an. unc. ii. f. Apozema*; *cap.* lib. ss. ter in die. Item *Ol. Amygd. dulc. rec. Cochl. i.* sępius propinetur.

♃. *Ol. Amygd. dulc. unguent. Dialeth. & Pomat. an. unc. i. M. f. Linimentum*, quo inungatur pars lęsa manè, & serò, superimponend. fol. Brassicę.

De furfure, sive porrigine capitis.

Potio purgans communis bis propinetur, dein

♃. *Ol.*

℞. *Ol. Amygd. Amarar. & Laurini, Cinerum fol. Abrotani an. unc.* i. *misceantur probè, & f. Linimentum*, quo inungatur totum caput singulis matutinis, diligenter infricando, & postea superimponendo vesicam suillam.

At primùm abradatur totum capillitium, & postea defricentur squamulę sensim singulis auroris, prout decidere pronę fuerint.

De Morsu canis Rabidi.

Post 40. dies, aut plures melancholica adsunt symptomata, febris, sitis, hydrophobia, & tandem partium extremarum convulsio.

℞. *Sp. vin. optimè rectificat.* ℥iv. *Theriac. Andromach.* ℥i. *f.mixtura*, qua illinatur pars læsa ter in die, superimponendo linteum eadem mixtura imbutũ.

De Ulcere Vesicæ.

Pus graveolens, aut sanguis, nonnunquam squamulæ, seu pelliculę membraneę, ac veluti furfuraceę crustulę (sin in renibus hæreat ulcus, carunculę minutulę, aliquando crassiores) unà cum urina excernuntur, perpetua dysuria, & continuus earum partium dolor infestant; renibus autem affectis ulcere, dilucida dysuriæ, & doloris dantur intervalla, pus etiam excretum copiosius est, album, leve, & minimè fętidum, lacti similis profunditur urina: & longè post mictionem pus ab eo separatum in fundo residet.

℞. *Emplastr. Fl. unguent. dict.* ʒiss. *f. Pil. N.* ix. cap. iii. horis medicinalibus, superbibendo sequentis Aqu. Cochl. vi.

℞. *Rad. Fęnicul. Consol. Aristoloch. & Caryophyll. an.* ℥ iii. *fol. Agrimon. Hyper. Sanicul. Plantag. an. M.* vi. *incidantur minutim, & destillentur in vini alb. & lact. an.* lib. iv. *& eliciantur solummodo* lib. vi. pro usu.

℞. *Pulv.*

℞. *Pulv. rad. Consolid. maj. & gum. Arab. an.* ℥i. *Sacchar. Penid.* ℥ii. *f. pulv.* cap. Cochl. i. bis in die.

De Asthmate inveterato in iis, qui sanguineo temperamento præditi sunt.

Dividitur in tres species; Dyspnœam, quæ difficilis est respiratio, in qua crebrior, densiorque est spiritus tractio ex infarctu pulmonum sine stertore oriunda: Asthma, ubi frequens, & magna respiratio, in qua diaphragma, musculi intercostales, tùm etiam abdominis, violenter moventur, cum stertore, & sibilo. In priore specie substantia pulmonum, in posteriore bronchia oppilantur. Et Orthopnœa, quæ est maxima spirandi difficultas, sub qua ægrotantes non nisi sedentes, & erecta cervice respirare possunt, Musculi etiam pectoris, & scapularum vehementer exagitantur.

Mittatur sanguis è brachio dextro ad unc. x. Die sequenti sumat *potionem purgativam communem*, quę repetatur tertia quaque die per duas alias vices.

Diebus à Purgatione vacuis sumat sequentia.

Sem. Anis. subtiliss. pulv. ℥ii. *cum s. q. Balsam. Lucatell. f. pil. ex singulis drachmis* vi. cap. iii. manè, & quinta pomeridiana, superbibend. *decocti Amari sine purgantibus* ℥iv. calidè.

Si Symptomata adhuc maneant, repetatur de novo integer Processus.

De Paralysi.

Sensus, & motus in partibus, quę afficiuntur, simul, vel alterutra tantùm facultas aut prorsus extinguitur, aut vitiatur.

Sumat *pil. Cochl. min.* ℈ii. alternis matutinis per vi. vices; deinde capiat ter in die per xxx. dies *Electuar. Antiscorbutic.* ℥ii. superbibend. *Aq. Antiscorbutic. Cochl.* vi. Vide ut Scorbut.

℞. *Un-*

℞. *Unguent. Nervin.* ℥iii. *Sp. Lævendul. comp. & Sp. Cochl. hortens. an.* ℥iss. *M.* & inungantur partes affectæ, ut spina dorsi, &c. manè, & sero.

Pleraque prescriptorum, utut curationi scorbuti solùm destinari videantur, attamen, cùm humores crudos ad fixos volatilisare pre aliis apta nata sunt, in Paralysi etiam conveniunt.

De tussi, & Phthisi.

Tussis per se patet. Phthisis autem invadit ab etatis anno 18. ad 35. Extenuatur totum corpus Febris molestat hectica, à cibo invalescens (que ex celeritate pulsus, rubedineque genarum dignoscitur) materia per tussim excreta cruenta est, aut purulenta, in ignem conjecta tetrum spirat odorem, & immissa in vas aqua repletum fundum petit. Sudores nocturni superveniunt, livescunt tandem genæ, facies pallet, exacuuntur nares; temporum quoque collapsus, unguium incurvatio, capillorum defluxio, & alvi profluvium colliquativum, mortem statim subsecuturam denunciant.

Si Tussis recens fuerit, & nondum febrim, aut alia signa Peripneumoniam notham comitantia accersiverit, vel si à Pleuritide, aut Peripneumonia, ob neglectam sufficientem Phlebotomiam, malè curatis, eadem nequaquam orta fuerit, satis erit, ut æger per dies aliquot ab usu vini, & carnis abstineat, & his similibus remediis ad libitum utatur.

Balsamum Sulphuris Anisatum ad gutt. x. *Cochl.* i. *Sacchar. crystal. instillatum* bis, vel ter in die devoretur; ut etiam Tabellar. sequent. quas secum æger continuò portet, unam frequenter assumat.

℞. *Sacchar. cand.* lib. iss. *coq. s. q. aq. font. usq; dum adhæreseat extremis digitor. tum adde pulv. Glycyrrhizæ, Enul. Campan. sem. Anis. & Angelic. an.* ℥ss.

 pul-

pulver. Irid. Florentin. Sulphur. an. ℥ii. Ol. Chym. Anisi ℨii. f. s. a. Tabellæ domesticæ vocand. atque hoc interim Eclegmate utatur.

℞ Ol. Amygd. dulc. ℥ii. Syr. cap. Ven. Violac. an. ℥i. Sacchar. cand. q. s. f. Lohoch. de quo sæpius lambat bacillo Glycyrrhizæ, quando tussis urget.

In defluxione tenui Eclegmata incrassantia exhiberi poterunt.

Sin verò Tussis his remediis haud cessaret (præcipue autem si febrem comitem habeat, vel si à Peripneumonia, aut Pleuritide originem ducat) tum ineptum fuerit pectoralibus fidere, sed Venę sectione, & Catharsi debellanda est, ut in methodo, quę in curatione Peripneumonię nothę describitur.

Verùm enim verò, cùm, his omnibus non obstantibus, Tussis non modò non curationi cesserit, sed & diuturna Pulmonum concussione eos adeò debilitaverit, ut Phthisis tandem subingressa fuerit, tum hac methodo procedendum.

℞. Bal. peruv. gutt. x. instillentur Cochl. i. Syr. Hederæ terrestris, vel si id minus gratum fuerit ęgro, Cochl. Sacchar. crystal. cap. ter in die, superbibendo Decocti Amari sine purgantib. ℥iv. vel (si idem ventrem moverit) ℥iii.

Sed omnibus aliis (quotquot adhuc inventa sunt) Equitatio ad satis longa, & diutina itinera facilè palmam pręripit, hoc observando, quòd si ęger juvenilem ętatem pretergressus fuerit, plus temporis huic exercitio impendere debet, quàm si puer, aut juvenis esset, & sanè haud multò certiùs Cortex Peruv. febri intermittenti, quàm in hac ætate Equitatio Phthisi medetur.

De Scorbuto.

Adsunt spontaneæ lassitudines, corporis gravitas, dysp-

dyſpnœa, præcipuè ex motu corporis, gingivarum putrefactio, oris graveolentia, ſanguinis è naribus crebra eruptio, ambulandi difficultas, crurum nunc intumeſcentia, nunc extenuatio, in iiſdem perpetuò maculæ lividæ, plumbeæ, flavæ, aut violaceæ, faciei color plerumque ex pallido fuſcus.

Extrahatur ſanguis è brachio ad ℥viii. niſi ſigna Hydropis adſuerint: Seq. mane exhibeatur Potio Purgat. communis, quæ repetatur tertia quaque die per duas alias vices.

Diebus à purgatione vacuis, uti etiam poſtea, per menſem unum, vel alterum ſumat ſequentia.

♃. *Conſ. Cochl. hortenſ.* ℥ii. *Conſerv. Luiul.* ℥i. *pulv. Ari compoſ.* ʒvi. *cum ſ. q. Syr. Aurantior. f. Electuar.* de quo cap. ad magnitud. nuc. moſchat. maj. manè, quinta pomeridiana, & nocte, ſuperbibendo *Aq. Raphan. compoſ. Cochl.* vi. vel ſequentis

♃. *Rad. Raphan. Ruſtican. raſpat.* lib. ii. *rad. Ari* lib. i. *fol. Cochl. hort. M.* xii. *fol. Menth. Salv. Naſturt. Aquat. & Becabung. an. M.* i. *Sem. Cochl. hort. parum contuſ.* lib. ſs. *nuc. Moſchat.* ℥ſs. *Vin. Alb.* lib. xii. *deſtillentur organis communib. & eliciantur ſolummodo* lib. vi. pro uſu.

Vel *Folia Rec. Cochl. hortenſ. per ſe deſtillentur* pro uſu dicto.

Porro ſequens cereviſia ſit pro potu ordinario.

♃. *Rad. Raphan. Ruſtican. recentis inciſ.* ℥ii. *fol. Cochl. hort. N.* xii. *paſſular. enucleat. N.* vi. *Aurant. cum tot inciſ. dimid. in Lagenam vitream* lib. ii. *Cereviſiæ tenuis capacem ſubere mox probè obturandam immittantur.*

In hunc modum parentur eodem tempore ſex Lagenæ pro uſu, & poſt aliquot dies ſex alię, antequam priores exhauriantur, & ſic deinceps; vel,

Vice hujus Cerevisiæ seq. mixturæ Cochl. iii. vel iv. immisceri poterint singulis haustibus potus communis.

℞. *Rad. Raphan. Rustican. & sem. Cochl. hortens. an.* ℥ss. *fol. Cochl. hortens. M.* ii. *pulp. unius Aurant. Contundantur simul in mortar. marm. sensim affundendo Vin. alb.* lib. ss. *Coletur cum levi expressione*, & reponatur pro usu.

Eadem remedia, Phlebotomia, & Catharsi omissis, in Rheumatismo scorbutico, sive hysterico, valdè prosunt.

Phthisis, seu Tabis Descriptio, & cura.

Plures sunt Tabis species: Prima ferè oritur è frigore hyeme contracto. Pauló enim ante solstitium Brumale quamplurimi ab ingruente tempestate frigida tussi tentantur: Quæ cùm illos invaserit, quibus pulmones ab ortu sunt infirmiores, omnino necesse est, ut à repetitis Tussiendi conatibus magis adhuc debilitentur; atque ita tandem alimento sibi proprio assimilando, præ mala ἀλλοιώσει, prorsus simpares reddantur. Hinc jam ingens Pituitæ crudę copia aggeritur, quæ continua pulmonum agitatione, & vehementi nisu affatim per os rejicitur. Pulmones exinde pure referti purulenta μιάσματα quaquaversum in carnes dispergunt. Hinc enascitur Febris putrida, cujus Paroxysmus sub vesperam fatigat, sub auroram verò sudore copioso, ac vires imminuente solvitur. Denique ad malorum cumulum Diarrhęa succedit, partim ab humoribus putridis ex arteriis Mesentericis in intestina depositis, excretisque, partim à labefactato, pessundatoque viscerum Tono. Atque ita demum ęger proxima æstate fato suo fungitur, à morbo, cui prægressa Hyems viam straverat, extinctus. Atque hæc est præcipua Tabis species.

Por-

Porro cùm ſanguis hac tempeſtate particulis humidis admodum ſcateat, perſpiratioque à ſubita pororum contractione plus ſatis inhibeatur, particulę hę in pulmones depluunt per interſperſos Venę Arteriosæ ramos; vel per Ductus Salivales in glandulis fauces occupantibus reponuntur; unde jam humor per Aſperam Arteriam delapſus in pulmones, Catarrhi ritu, eos ita jugiter irritat, ut creber, & vehemens tuſſiendi conatus tùm illam debilitatem, tùm alia, quæ diximus ſymptomata, brevi accerſat. Cumque non jam amplius naturalem ſibi pulmones ęconomiam, ſtatumque tueri valeant, Glandulę, & Tubercula adnaſci ſolent; quæ in ęgris ex hoc morbo decedentibus, ſi aſpiciantur pulmones, purulenta ſanie ut plurimum diſtenta reperiuntur.

Ubi ſemel invaluerit hic morbus, & radices egerit, remedia plerumque aſpernatur. Tentari utcunq; poteſt Medicatio, minuendo cauſam defluxionis in pulmones, pertuſa in Cubito Vena, Catharticis mitioribus, tùm medicamentis pectoralibus dictis, ad varios morbi ſtatus accommodatis; Incraſſantibus ſc. ubi humor ſubtilior, & tenuior vim Expultricis facultatis videtur eludere: Attenuantibus verò, ubi pituita craſſior ęgrè, & cum moleſtia per os rejicitur. Dein & hectica Febris remediis refrigerantibus, contemperantibuſque coercenda. Talia ſunt *Lac aſininum, aqua lactis Stillatitia, Emulſiones ex amygd. dulc. ſem. melon. pepon. Papav. alb. aq. Fl. Paralyſ.* &c. Denique & curando Ulceri opera danda eſt; cui rei Terebinthina illa Liquida, Opobalſamum vulgo dicta, apprimè conferre cenſetur.

Hujuſce Morbi Curatio, me Judice, hac methodo optimè, ac feliciſſimè inſtituetur. Primum educatur è brachio ſanguis, dein ſubducatur Alvus ad tres dies

continuos, vel *Pil. Coch. majoribus*, vel *Decoct. Leniente à nobis præscripto*. Tertia nocte exhibeatur *Syr. de Mec. unc.* ſs. Intermiſſo biduo, triduove, pro re nata, repetatur Purgatio, idque toties fiat, quoties opus eſſe videatur, donec ſymptomata vel prorſus evanuerint, vel ſaltem miteſcant. Poſt ſingulas Catharſes jam finitas capiat Opobalſami gutt. xx. Sacchari particulę majori inſtillatas, permixtaſque nihil ſuperbibendo. Vel Pil. è Terebinth. ex Inſula Chio cum Saccharo cand. confectam. Opobalſamum non aſſumendum eſt, niſi prægreſſis evacuationibus debitis. Hujus loco *Electuarium è Balſamo Lucatelli, Glycyrrh. pulvere, ſemine Aniſi, & Terebinthina* concinnatum poterit ſubſtitui. Poſt evacuationes ſedulò conandum eſt; ut Tuſſis ſedetur, ne Pulmones jugi agitatione infirmiores evadant. Huc facit præ cęteris Syrupus jam laudatus, qui hac formula poſſit uſurpari. ♃. *Decoct. pectoral.* lib. i. *Syr. de Mecon. Syrup. capill. Ven. an.* ℥ii. *Cap. cochl.* v. *ter in die*. Medicamentum hoc ita frequenter hauſtum catarrhum in Pulmones depluentem paulatim ſiſtet, eoſque in priſtinam ἐυεξίαν reducet, niſi jampridem à naturali ſtatu nimium receſſerint. Promovebit inſuper purulentæ materiæ in iiſdem aggeſtæ concoctionem.

At vero Palmarium hujuſce Morbi præſidium eſt, ut Æger quotidie Equo vehatur. Et qui ſe huic corporis exercitio ſanandum tradit, nullis jam Diætæ legibus adſtrictus, nullo Cibi, potuſve genere privandus eſt: cùm in hoc uno omnis rei cardo vertatur. Quibuſdam eorum, qui ex hac methodo convaluere, tumor in collo exortus eſt non multum à Scrophulis abludens.

Eſt & alia Tabis ſpecies à Tuſſi prognata, longè diverſo anni tempore, initio ſcilicet æſtatis. Hæc Juve-

Juvenes persępe illos invadit, qui debiliori sunt corporis habitu, & quorum sanguis particulis calidis acribusque refertus est. Sanguinem isti è pulmonibus per tussim exantlant, nimio meri potu priùs excalefacti. Ægri dolorem, sive ęgritudinem quandam in pulmonibus persentiscunt: Quæ Symptomata nisi maturè remediis appropriatis eliminentur, primò scabrities, mox & ulcus accedit, unde pus confectum demum expuitur.

Dicta jam Tabis species Venęsectione, & Catharsi alternatim repetitis, saltem in principio, facilè vincetur: Si Dięta insuper Refrigerante, & Incrassante utatur ęger, & à carnibus in solidum abstineat.

Tertia hujus morbi Species ortum debet materiæ Febrili in pulmones Febre jam fatiscente amandatæ, qui sensim infirmiores redditi à symptomatis jam memoratis vexantur.

Quandoque oritur à sanie ista purulenta, quæ à Pleuriticis non satis copiosè per expectorationem egeritur, quo in casu eandem, quam Empyema, Curationem postulat.

Sunt etiam, qui à nimis copiosis, & debito frequentioribus evacuationibus debilitati in quartam Tabis speciem præcipitantur. Hos calor Hecticus à cibo, potuque sumpto, sub noctem lacessit: Atque hos prę cæteris Aphthæ infestant.

De Podagra.

Exeũte Januario, aut incipiẽte Februario ingruit hora ferè secunda matutina, dolore pollicem pedis ut plurimum occupante, quandoque verò calcaneum, suram, aut talum, mox sequitur rigor cum horrore, & febricitatione aliquali, dolor gradatim intenditur, (de pari passu rigor, atq; horror recedũt) idque in singulas horas, donec tandem sub noctem

ad apicem pervenerit, nunc tensionem violentam, nunc morsum canis rodentis, quandoque pressuram, & coarctationem exprimens, hinc prę exquisito dolore, nec linteorum superincumbentium pondus, nec cubiculi à fortiori ambulatione concussionẽ ferre Podagricus valeat; dolor non sedatur, nisi ante horam secundam, tertiamve matutinam (decurso scilicet nycthemeri spatio à primo appulsu) & jam leni madore perfusus ęger somno concedit, à quo evigilans, dolore multum imminuto, partem affectam tumore recenter occupatam cernit. Sequenti die, fortè etiam ad biduum, triduumve dolet nonnihil pars affecta, idque vehementiùs advesperascente die, levatur autem sub galli cantu. Intra paucos dies alter pes eodem dolore torquetur. Postquam utrumque pedem exercuerit dolor, qui sequuntur Paroxysmi abnormes sunt, tùm quoad tempus invasionis, tùm durationem, atque ex serie horum paroxysmulorum constat paroxysmus, qui dicitur Podagræ diuturnior, breviorve, pro ægri ętate in iis, qui vegetiores sunt, & quos Podagra rarius invasit, diebus sæpe quatuordecim, in senioribus, atque iis quos sępius afflixit, duobus mensibus ferè desinit, iis verò, qui vel annis, vel diuturniore morbi mora fracti sunt, non priùs valedicit, quam æstas jam adultior eam fugaverit.

Ad quatuordecim primos dies urina coloratior est, cum sedimento rubro, & quasi arenulis referto, alvus ferè constipata est, *Appetitus* prostratio, rigor totius corporis sub vesperam integrum Paroxysmum comitantur, recedentem Paroxysmum excipit pedis affecti inter digitos pruritus vix ferendus, unde decidunt furfures, & pedes desquamantur.

Hactenus dolor pedibus tantum fuerit infestus,

cùm

cùm verò vel ab indebita medicatione turbatur Podagra, vel ob diuturnam morbi pertinaciam corporis ſubſtantia quaſi in morbi fomitem pervertitur, jam manus, carpos, cubitos, genua, aliaſque regiones occupat, quandoque unum, pluresve digitos diſtorquens, faſciculo radicum paſtinacæ ſimiles eos reddit, motu paulatim privans, tandemque concretiones, circa articulorum ligamenta, tophaceas generans, cretam, vel oculos cancrorum æmulantes, nonnunquam in cubitis tumorem ſubalbum ciet, ferè ad ovi magnitudinem, qui ſenſim inflammatur cum rubore, nonnunquam femur occupans, ſenſum exhibet quaſi ingentis ponderis appēſi, ſine dolore tamen notabili, at genu exinde petens, id acrius urget, artus jam habet æger ferè undequaque contractos, & impeditos, ita ut claudicet; & permoleſtè prorepit. Urina illam colore imitatur, quæ in diabete excernitur, dorſum, aliæque partes moleſtè pruriunt, maximè ſub horam ſomni.

Poſt multos, diroſque cruciatus Paroxyſmi ſubſequentes (natura partim onere materiæ peccantis, partim ſenio oppreſſa) ægrum quoad dolorem clementius tractant, at loco doloris conſueti ægritudo quędam cum dolore ventris, laſſitudo ſpontanea, quandoque etiam propenſio ad diarrhœam ſuperveniunt, quæ ſymptomata evaneſcunt, quoties articulos dolor fatigat, atque ita nunc dolore, nunc ęgritudine quaſi alternatim laceſſentibus, Paroxyſmus longas moras nectit.

Calculum Renum in quamplurimis parit hic affectus.

Fœminas perrarò infeſtat; eaſque non niſi jam vetulas, & viragines, pueros quoque, & juvenibus minores vix adoritur.

Indicatio

Indicatio Curativa in eo vertitur, ut coctioni consulatur, indigestionibus sublatis, seu fiat per Pharmaca, seu victus rationem, seu exercitationem, seu alia ex istis qualibet, quæ sex res non naturales indigitantur.

Venę sectio, Catharsis, ac Diaphoresis scopum non attingent, licèt iis qui *Renum* simul *Calculo*, & exinde orto *Mictu sanguineo* laborant, non abs re erit semel in septimana alvum *Manna* subducere, & singulis noctibus, post Purgationem Paregoricum exhibere.

Medicamenta, quæ prędictę indicationi satisfaciunt, ea sunt, quæ moderatè calent, & vel amaricant, vel linguam leniter feriunt, talia sunt, *Rad. Angelic. enulæ, fol. Absynt. cent. cmin. chamædr. chamæt. &c.* quibus addi possunt *Antiscorbutica* dicta, ut, *Rad. raph. rustic. fol. Cochl. hort. nasturt. Aq. &c.* quæ tamen parciùs usurpanda veniunt, quia morbi fomiti aculeos subdunt, & calorem augent, prę istis aliis, quæ miti calore atque amaritudine ventriculum corroborant. Haud inutile est *Electuar.* sequens.

℞. *Conserv. cochl. hort. unc.* iss. *Absynth. rom. flav. Aurant. an. unc.* i. *Angel. condit. nuc. moscb. cond. an. unc.* ss. *Teriac. Andromac.* ℥iii. *Pulv. ari comp.* ℥ii. *cum s. q. Syr. aurant. f. Elect. de quo sumat* ℥ii. *bis in die superbibendo seq. Aq. destillat. Cochl.* v. *vel* vi.

℞. *Rad. raphan. rustic. incis. unc.* iii. *Cochl. hort. M.* xii. *nasturt. Aq. becabung. salv. menth. an. M.* iv. *cort. aurant. N.* vi. *nuc. mosch. cont. N.* ii. *cerev. Brunsuicens.* lib. xii. destillentur organis communibus, donec solummodo lib. vi. aquæ eliciantur pro usu.

Hæc

Hæc autem remedia *digestiva* constanter, atque omni adhibita diligentia, assiduè usurpanda, & in *paroxysmorum* intervallis præcipuè in usum revocanda sunt.

Mediocritas ea in cibo observanda est, ut neque plus alimenti ingeratur, quàm ventriculus concoquere valeat, neque è contra nimia abstinentia partes ea proportione alimenti defraudentur, quæ earundem robur, & vigorem sustinere potis est. Quoad qualitatem autem ciborum ægri palato consulendum est, ut unica ciborum specie singulis pastibus vescatur, de cæteris, dempta carne, pro libitu comedat, modò nec acria, nec sale condita sint, nec aromatis. Prandere tantùm expedit, loco autem cœnæ indulgeat sibi haustum cerevisiæ alicujus tenuioris, quo calculi concretio impediatur.

Liquores optimi sunt, qui neque ad vini generositatem ascendunt, nec ad aquæ debilitatem, ne frigore suo lędant ventriculum, deprimuntur. Hujusmodi est *Cerevisia tenuis Londinensis*, aut multa aqua cum pauco vino permixta; aqua autem pura, & cruda periculosa est: cùm autem universa ferè corporis substantia in podagram degeneraverit, à liquore quocunque fermentato quantumvis levi, & tenui abstineat, & utatur *Decocto Diætetico ex Sarsa, in remediorum formulis descripto*, ubi primùm à paroxysmo convaluerit, per reliquum vitę cursum.

Sin autem æger à longo, & nimio liquorum inebriantium usu, vel ab ætate provectiore, vel denique præ nimia debilitate, cibos absque vino nequeat concoquere, in pastibus haustum vini Hispanici sibi indulgeat, *Apozema Diæteticum* abdicans.

Æger maximè hyemis tempore maturè lectum pe-

petat, diluculo exurgat, animus ſit tranquillus, nec nimis intentus ſtudiis, & rebus ſeriis, cæteris verò omnibus exercitatio corporis quotidiana facilè palmam præripit, quæ moderata ſit, & perſeverans, nullo autem modo juſto vehementior; quoad exercitii genus, quoties nec grandior ætas, nec calculus intercedant, reliquis præferenda eſt equitatio conſtans, ac aſſidua in aere ſalubri, aut vectio in curru.

Veneris lenociniis ne indulgeat. Remedia externa nulla adhibenda.

Quamvis nihil magni in paroxyſmo tentandum ſit, conducet tamen fortaſſe per aliquot dies, ubi primum à morbo corripitur, à carnibus abſtinere, juſculo uti avenaceo, aut alio pari alimento; ſin autem ſpiritus animales ataxiam concipere apti ſint, non expedit à carnibus abſtinere diutius, quàm ventriculus earum uſum averſetur, ne quid autem vel in quantitate, vel in qualitate ciborum, aut potus peccet.

Symptomatis iis occurrendum eſt, à quibus æger in paroxyſmo de vita periclitatur, horum maximè familiare eſt, ventriculi languor, cum ventris torminibus, tanquam à flatu, hoc in caſu nihil æque votis reſpondet, ac vini Canarenſis hauſtulus ſubinde deglutitus, exercitio utatur æger; ſin autem ſymptoma, inducias haud ferens, mortem minitetur, modò caput malum non impetat, ad *Laudan.* ſtatim confugiendum, *viz. gutt. xx.* in hauſtulo *Aq. Epidem.* & in lecto ad quietem ſe componat; hac ipſa methodo ſe ab imminenti morte liberavit author clariſſimus, ubi ex errore aliquo, circa res ſex non naturales, in ingentem ventriculi ægritudinem incidit, cum vomituritione, & aliquali ventris dolore; artus

interim,

interim, ex retrocessione materiæ Podagricæ, doloris erant expertes, ac ad motum plus solito habiles; Congium nempe unum liquoris posletici, vel cerevisię tenuis devorabat, & quamprimum totum per vomitum rejecerit, Vini Canar. haustulum, cui instillatæ fuerint *Laudan. liq. gutt. xviii.* sumebat. Quod si huic remedio symptoma non cedat, sudor provocetur, methodo, & medicamentis huic usui dicatis ad biduum, triduumve, manè, & vesperi per duas, tresve horas continuas.

Si autem metastasis fuerit materię peccantis in Pulmonum lobos, liberatis artubus à dolore, & tumore, tractandum est hoc symptoma pari modo ac Peripneumonia absoluta, venę sectione scilicet repetita, dięta, & remediis refrigerantibus, & incrassantibus: purgandus est insuper ęger, inter venę sectiones, potionibus lenientibus, sudoris autem provocatio obest.

FINIS.

INDEX

INDEX MORBORUM.

Quorum Curatio in Processſ. Integr. &c. habetur.

A

Fe-

Oph-

O

INDEX
RERUM, ET VERBORUM
Totius Operis.

A.

cùm

quòd

D

F

Fe-

Fe-

Fe-

G

H

Diu-